Bertinger

bécsi nabrán
kei nabrot készített a
pesti német mintár
kamlokratára.

Kádai Zoltán: A
pesti és budai német
színészet tört. 1812-1947
Bp. 1923. 7. l.

KORONG,
áttört.
Balkáni munka, XVIII. század.
Réz, átm. 5·5 cm.

PESTIS-KERESZTEK,
öt darab, kettős szárral, vésett rajzokkal és feliratt
XVIII. század.
13, 10, 10, 9·5 és 7 cm.

MATER DOLOROSA,
dombormű.
XVIII. század.
Réz, mag. 5·8 cm.

MÉRNÖKI MŰSZER,
körzőalakú.
1800 körül.
Réz, mag. 38·5 cm.

LÁMPA,
függő, vésett dísszel.
Török munka, XIX. század.
Átm. 18 cm.

MEDÚZAFEJ,
sugaras keretben.
XIX. század.
Réz, mag. 6·5 cm.

Beringer Frigge

l.

Flor Bp

60, 93. l. 152. t.

Beringer, Franz

l.

Hekler Budapest

85. 91. l.

B e r r i n g e r **F r i g y e s**
szobrász

Az Ujság. 1914.jun.17. (Budapest legrégibb szobrai.)

Beringer Fritz
Mobrain

Lovelett

Gen Zak Post

XIV. KERÜLET.

Cziráki-u.4. Gizella kastély. Késői barok. Elől földszintes 3-közép-3 ablak. Négyoszlopos középrizalit, timpanonjában koszoru, benne Z.G. monogramm (Zsivora György, aki Festetichék után tulajdonosa volt). Timpanon alatt rozettás friz. Hátulsó homlokzat (Egyenes-u.12.) egyemeletes 3-1-erkély-1-3 osztással. Mellette gazdasági épület, régebbi, más alaprajzu erős falazásu, terméskő alapfalakkal, mély pincékkel. A gazdasági épület végén, eredetileg 8, most 6 oszlopos háromhajós, hevederives boltozatu, nagy terem (most istálló). Épült 1740 körül.

Hermina-ut 23. Hermina kápolna. Romantikus. Faragott-kőhomlokzatán kis téglatornyocska. Nagy ajtó, pillérdiszes és fent áttört korláttal lezárt oldalhomlokzatok. Épült Hermina, József nádor 1842-ben elhalt leánya emlékére. Épitette 1843-1854 között Hild József. Belső berendezés ujabb.

Hősök-tere. Szépmüvészeti Muzeum. Eklektikus. Kiugró középrizalitján monumentális lépcsőzet felett oszlopcsarnok 8+4 kompozita oszloppal, melyek dombormüves timpanont tartnak. Két kiugró oldalrizalit, 6 oszloppal, timpanonnal, két összekötő tagozat 10-10 oszloppal. Dózsa György-u.41.sz.a. homlokzat II. emeletes. A második emeleten 12 kompozita féloszlop, 9 vakablak, I. emeleten két oszloptól tartott bábos-korlátos középerkély. Állatkert felől 8, -kiugró oszlopos középrizaliton 5, majd ismét 8 ablak. Városliget felé 8 ablak bábos korlátos erkéllyel. Fogas főpárkány, bábos tetőkorlát. Belső termek különböző történeti stilusokban kiképezve. Épitette Schikedanz Albert és Herzog Fülöp 1900. Helyreállitása folyamatban.

Hősök-tere. Mücsarnok. Eklektikus. Kiugró 6 oszlopos középrizalit, timpanonban ujabb mozaik, oldalszárnyak 3-3 ablak. Dózsa György-ut és Városliget felé két kiugró oldalrizalit, 3 ablak. Hátulsó oldal félkörives záródásu, kiugró négyoszlopos, timpanonos középrizalittal. Az egész épület tégla, szines kerámia diszitéssel. Épitette Schikedanz Albert 1895-ben. Részben helyreállitva 1949-ben.

Kerepesi-ut 150. előtt feszület, 1857.

Városliget. A volt Fővárosi Muzeum előtt: városvédő istennő, XVIII.század vége. Kőbányán találták, alkotója és előbbi rendeltetése ismeretlen. Két klaszicizáló kőszobor (négy évszak ? sorozatból) XIX.sz. egy kőbányai nyári lak kertjéből. A muzeum hátamögött: négy muzsa, 1811. Beringer Fritz bécsi szobrász müvei, az egykori pesti német szinházról. A liget "Fenyves" részén "Fuit" sirkő. 1809. T.Horváth Jakab siremléke.

Vorosilov-ut 14. Földtani Intézet, magyaros szecessziós, magasföldszint+két emelet. 1-4-1 ablakos kiugró középrizalit, két alacsony saroktoronnyal, háromszögő oromzattal. 2-2 ablakos oldalszárnyak. Oldalhomlokzat 10 ablak, szines kerámiadisz. Épitette Lechner Ödön 1898-99.

F.k.: Dr.Dercsényi Dezső.
"Diószegi Sokszorositó".Bp.Kecskeméti-u.13.

M.D.K.

Berringer Frigyes
szobrász

A Gellértéri német színház épületének homlok-
zati szobrai a művei 1811-ből, ma a Városligetben, a
Fővárosi Múzeum előtt láthatók.

Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei, Bp. 1924.,
Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei főképmadot kiadták
a Főváros egyesítéséig. 188e.

Berringer,Fritz

MK

A pesti Német Szinház homlokzatának két szobrát készitette.

126.o.

ZÁDOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1960.

anegxia V

Bessinger, Fritz

nebst

Gentmicul

88. L

128-1916.szám.

III.

A Műemlékek Országos Bizottságának

Budapest.

Mult évi december hó 30-án 525.szám alatt kelt fölterjesztésére, tudomása és további megfelelő eljárás végett másolatban kiadom.

Budapest, 1916.május hó 5.

Berzinger, Fritz

lecsi rabbi

l.

Tanulmányok Pest II.

153. l. – 157. l.

Kelényi B. Ottó: Gazdaságtört. adatok a pesti vízvez. műhár építéséhez. 1808-1812. Tanulmányok Pest multjából (Pp. 1933 II. k.)

153, 157. l.

ELSŐ K

IV. FÜZ

BUDAP

1897

Berringer

l.

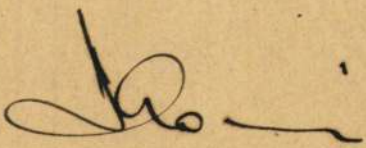
LykaMagyműI300-50

41,47i.l.



B e r r i n g e r Frigyes
szobrász

Lechner Jenő dr.: Amig Pest-Budából Budapest lett. Az Ujság.1925. febr.15.



Berringer

Staab I. 48.
IV. 83

Barbino G.G.

Mellig, balra fordulva,
ban, melyet szalag és koronás cz
kezében parancsnoki botot tart.

IL CONTE GIO: GIACOMO DI
Capitan. Gener. degl. essciti d
Suo Guovernatore del Regno di Vngh

fölül a szalagon: CONTRARIIS GRA
s alól jobbra: „CAB delin"... „G.

Rm., mér. a rl. 25.6: 19.1

Szn. 67-900.
332-900-20.

Berninger Fritz

orthodox rabbi

Łódź.

Medvey 106.L.

Versecni lelet VI. 25.

Berringer Frigyes

Készítette 1811. az Arman-Pollack gyártette pesti neuest szűkör kon-
torrakat dísztő rovarokat,
melyek jelenleg a Természettudományi
Muzeum tulajdonát képezik.

Ezek
1.) Kalliope
2) Klio
3) Erato
4.) Thalia

Fehérszemű ex. ref. (550/1904) Zichy Jenő utasítása. 1904. III. 23.

Kéjben Erővel

Spb.

Foligno, Gaspare da II. 29

Berringer Frigys

notrait

Spb. 9.

Fabricius Ulmus II. 62

Közlekedés ügyosztály 8.

A74

vörös sz. | Budapest, vörös okt. 31. 874949 sz. a)

A V.-és K.-ü. miniszter az iparműv. társ. Kiállításán való

kiállításának ügyében a kassai, temesvári, szegedi és pozsonyi mű-

vészeknek engedélyt ad. (Levél kivéretében az ill. intéz-

kedéshez XI. 25 ex. 335/1905)

Berzsenyi Ferenc

Készítette a pesti né-
met Ruland nobrait
1811-ben, ma a Vá-
rosházban a Fővárosi
Múzeum első állása.

Lbp 188-1.

Érem lelet, Károlyfalva V. 190.

Borringer Fridrich Thusnelda 1811.



5.

Thalia.
Borringer Friges 1811.
Pesti Kemet zinkar.



4.

MÁRCIUS

1	Sz	Albin	
2	**V**	**Farsang**	* Moiret Ödön sz. 1883.
3	H	Kunigunda	
4	K	Hushagyó	
5	Sz	Hamvazó	† Grimm Rezső f. 1832—1885.
6	Cs	Perp. Frid.	* Mátrai Lajos sz. 1850—1906.
7	P	Agu. Tamás	* Prém József m. i. 1850.
8	Sz	Ist. János	
9	**V**	Franciska	Nemz. Képcs. Egylet alapít. 1845.
10	H	40 vértanu	† Mayer Ede sz. 1857—1908.
11	K	Konstantin	
12	Sz	Gergely	Nemzeti Szalon megalakul. 1894.
13	Cs	Nicefor	* Donáth Gyula sz. 1850—1909.
14	P	Matild	
15	Sz	Longin	* Györgyi-Giergl Alajos f. 1821—
16	**V**	Herbert	1863.
17	H	Patrik	* Barsy Ad. Agost f. 1872—1914.
18	K	Jer. Cyril	† Ferenczy Károly f. 1862—1917.
19	Sz	József	* Spányi Béla f. 1852—1914. — Pyr-
20	Cs	Joachim	ker képtár megnyitása 1846.
21	P	Benedek	
22	Sz	Oktavián	* Falconer Ferenc f. 1765—1808.
23	**V**	Viktor	
24	H	Gábor	
25	**K**	**Gy. o. B. A.**	
26	Sz	Manó	* Murányi Gyula sz. 1881.
27	Cs	Dam. János	
28	P	Kap. János	* Berkes Antal f. 1874.
29	Sz	Eustasius	† Jankó János f. 1833—1896.
30	**V**	Quirinus	
31	H	Balbina	* Gách István sz. 1880.

4. ERATO

Berringer Frigyes műve 1811.

Kőszobor Aman-Pollack épitette pesti német szinház homlokzati fülkéjéből. Jelenleg a Budapest Székesfővárosi Muzeum bejárata mellett.

FEBRUÁR

1	Sz	Ignác	
2	**V**	**Gy. sz. B. A.**	Pesti német szinház leégése 1847.
3	H	Balázs	
4	K	Korz. András	
5	Sz	Ágota	† Dunaiszky Lőrinc sz. 1784—1835.
6	Cs	Dorottya	† Molnár József f. 1821—1899.
7	P	Romuáld	
8	Sz	Math. János	
9	**V**	Alex. Ciril	Pesti német szinház megnyitása 1812.
10	H	Skolasztika	
11	K	Lázár	† Szana Tamás m. í. 1844—1908.
12	Sz	Eulália	† Barabás Miklós f. 1810—1898.
13	Cs	R. Katalin	
14	P	Bálint	† Falckoner György f. 1646—1741.
15	Sz	Fausztin	* Morelli Gusztáv fam. 1848—1909.
16	**V**	Julianna	* Szikszay Ferenc f. 1871—1908.
17	H	Donát	
18	K	Simeon	
19	Sz	Konrád	
20	Cs	Eleutér	
21	P	Eleonora	Szervita-téri Mária szobor alapkőletétele 1729
22	Sz	Péter szí.	
23	**V**	D. Péter	
24	H	Mátyás	* ifj. Bobula János é. 1871. — † Hubert József é. 1846—1916.
25	K	Géza	
26	Sz	Sándor	
27	Cs	Leander	* Magyar-Mannheimer Gusztáv f. 1859.
28	P	Román	

3. KLIO

Berringer Frigyes műve 1811.

Kőszobor Aman Pollack épitette pesti német szinház homlokzati fülkéjéből. Jelenleg a Budapest Székesfővárosi Muzeum bejárata mellett.



3.



2.

JANUÁR

1	**Sz**	**Ujév**	† Engerth Vilmos f. 1818—1884.
2	Cs	Makár	* Schroth József sz. 1764—1797.
3	P	Genovéva	† Pollack Mihály é. 1773—1855.
4	Sz	Titusz	* Lyka Károly m. i. 1869.
5	**V**	Jézus sz. n.	† Ligeti Antal f. 1823—1890.
6	**H**	**Vízkereszt**	† Juhász Gyula sz. 1876—1913.
7	K	Bálint	
8	Sz	Szeverin	
9	Cs	Julián	
10	P	Vilmos	† Madarász Viktor f. 1830—1917.
11	Sz	Higin	
12	**V**	Ernő	
13	H	Veronika	† József főh. nádor 1776—1847.
14	K	Félix	
15	Sz	Pál rem.	* Gergely Imre f. 1868.
16	Cs	Marcell	
17	P	Antal rem.	* Alpár Ignác é. 1855.
18	Sz	Piroska	
19	**V**	Kanut	† Kiss Bálint f. 1802—1868.
20	H	Fáb. Seb.	† Falka Sámuel rézm. 1766—1826.
21	K	Agnes	† Huszár Adolf sz. 1842—1885.
22	Sz	Vince	† Ybl Miklós é. 1814—1891.
23	Cs	B. A. elj.	O. M. Képzőm. Társ. alapítása 1859.
24	P	Timót	— † Brodszky Sándor f. 1819—
25	Sz	Pál ford.	1901. — † Czobor Béla régészeti iró 1852—1904.
26	**V**	Polykárp	
27	H	Ar. sz. János	
28	K	Apollónia	* Innocent Ferenc f. 1859.
29	Sz	Szal. Ferenc	
30	Cs	Mártonka	† Aigner Sándor é. 1854—1912.
31	P	Nol. Péter	

2. KALLIOPE

Berringer Erigyes műve 1811.

Kőszobor Aman-Pollack épitette pesti német szinház homlokzati fülkéjéből. Jelenleg a Budapest Székesfővárosi Muzeum bejárata mellett.

NAPTÁR

Schoen Arnold:

Pest-budai művészeti almanach az 1919. esztendőre. Bp.

Berringer

notaire

à

Schoen 1948

13.1.

Damjanics János:

így látható,
Derékon alól (~~alkar, neg~~
daillonban. Több kezét kebl
pasz; haja, bajusza s szakálla
Kátéi dombos terület elől f

„DAMJANITS

Acélmetszet, méretei a

Lasza 87

Berringer, Friedrich

Berringer *Friedrich*, osztrák szobrász, a bécsi klasszicizmus képviselője, 1811-ben a pesti német színház számára 4 nagy kőszobrot faragott (*Kalliope, Klio, Thalia, Erato*).

Uj Idők Lex.
IV. K. 881.

Berninger, Fritz

Wolräs

l:

Ládor - Rados

398.l.

MDK

Berringer Fritz, szobrász

A régi német szinház négy muzsát ábrázoló diszitö szobra. Jelenleg a Székesfövárosi Muzeum városligeti épülete elött.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp. 1942. Pázm. P. Tud. Egy. dolgozatai. 60. l.

BERRINGER György gyógyszerész

1806

MÉL. 1997/1-2. 102.

örökség részét képező magyar
pítésügyi Szemle, 33 (1990) 75-

oló a Műemléki Albizottságok
l, Sopron, 1977. augusztus 23-
1978) 1-9. ill. .i.Kriszt

Győr város műemléki Európa-
(1990) 4. ill.
riszt György::

zámoló az ipari műemlékvédelem
iumról [Le Creusot, 1976.
ékvédelem, 21 (1977) 207-209.

dolatok a műemlékvédelmi
zágos Műemlékvédelmi
llása alkalmából rendezett
műművészet, 1981, 6. 56-57. ill.

A székesfehérvári belváros
. kiállítás az István Király
ények, 1984, 2. 136-144. ill.
.zzzSzékesfehérvár::

vitó beszéd a pácini műemléki

Miguel Berrocal spanyol szobrászművész
Hudra Klára: Multiplikátk. Kortárs spanyol kisplasztikák Szépművészeti Múzeum, 1984. X. 23 – XI. 23



Miguel Berrocal: Torero, sárgaréz, acél, 28,5 × 22 × 20 cm, 1972 (2000 példányban)

Művészet, 1988. márc., 61-old.




Berretini
Bersuden

Berretini, Pietro

stukkátor MDK

A kismartoni Eszterházy kastély
épitéénél / 1663-1672/ stukkó munkát végze

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 346.o.

V

MDK

Berretini, Pietro, stukkátor

a kismartoni kastélyban dolgozott a 17.sz-ban.

A magyarországi művészet története. I. 392.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

K.D.K.

BERRETINI, Giovanni Battista életkalauz

Lásd Veretini

Agghazy

Berrich Béla

MDK

A szegedi Tud.Egyetem épületei:

Pilátás a templomtérre,Részletek,Gyógyszer-

tani Intézet.Püspöki Palota.Vastagh György lov

vasszobrával.

Műcsarnok 1933 Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

M.D.K.

T. Berrier Béla, épités

Tervei szerint épül egy fővárosi bérház ex T. hsz Ferenczi – és Hengermalom – út sarkán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf. máj. 18. sz. 19 old.

MDK

Berry-Bartalits Emil

Fer.József koronázási jub.díj. Képzőművészet, 1928, II.évf. 12.sz. 172/1.

MDK

Berry Emil

Balatonvilágos, vf.

Balatonvilágosi partrész. paszt.

Naplemente Bal.-Szabadinál, "

Balatonvilágos hajnalkor, of.

Balatoni kiáll. Müterem, 1937. jun.

11. **BERRY (BARTALITO) EMIL**
(Budapest, 1890 – ?)
Velencei részlet
Vízfestmény 17x24. Jelezve lent jobbra:
E. Berry Venezia 1925.
Építészetet végzett, majd Réti István tanítványa volt, utána Rómába ment tanulni. 1921-ben kiállított.

85. Müvészi Képaukció. Bp., 1991. aug.
BÁV

BERSUDER Lajos (1825-1895)

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIX^{e} siecle. - Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980
2. XVIII, 1981 85 p

MDK

Berry Emil

Akt, gipsz
Halász bárkák, olaj

N. Szal. tavaszi kiáll. 1929. jun.
4 l.

Berry Emil

Lásd
Bartalits Berry E

BERRY BARTALITS *Emil*, *Pongr.* festő.
1. *Bartalits.*

és a belga király.

7- és 18-iki bécsi találkozás
érem képlapján, mellig, bal-
yképen vannak ábrázolva,
án II. Lipót nyert elhelye-
t és érdemjeleket viselnek.
alytól körülvett tábla van.
: »—LEOPOLD. II — FRANC.
Y SZIRMAI«, a hátlapon fölül
táblán : »WIEN 17–18–OC-

Lelt. sz. 1212. — Vétetett az
nt a művésztől 12 K-án (1738–
mber 12-én. — Elszámoltatott
Az elszámolást jóváhagyta az
z. határozat (942–910).

MDK

Berry Emil, festö

14. Balatoni tájkép. Olf.

Nemzeti Szalon. -A Balatoni Társ. IV.kiáll.
Bp.1930 szept. Kat.

Berry Emil, festő MDK

Balatoni kiállitás a Müteremben.
Pesti Napló 1937. jun. 12.

MDK

Berry Emil

A Balaton partja mentén B.Világosnál, vf.

Balatoni Társ. 3. N.Szal. 293.kiáll. 1928.ápr. 11. 1.

Berry Bartalics Emil MDK

Basilica di Monte Santo

Mücsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Berry Emil

Pályaművével résztvett a Lechner Ödön szobor-
pályázaton.

M.929.XI.16.

Berry Emil

szobrász

Őszi Tárlat- Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.
Egy egyéniség sajátos eredetiségével és realitásával hat.

Uj Nemzedék
1929.IX.8.

Berny Emil

szobrász

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.IX.8.

Berry Emil

festőművész

Tavaszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Lásd még Hajós Béppel

Budapesti Hirlap
1929.VI.16.

Berry Emil

festőművész

Tavaszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Halászbárkák c. képén naturalizmusra hajló festésmód kellemesen hat.

Ujság
1929.VI.16.

Életrevaló gondolat volt a nyaralási évad elején is megrendezni a balatoni kiállítást. A gondolat egyik célja természetesen a Balaton megkedveltetése is, a művészet eszközeivel figyelmet és vágyat ébreszteni ismerősben és nemismerősben a Balatonon való nyaralásra. Maga a Balaton, mint magyar kellék, nem teszi ugyan a müalkotást se művészivé, se magyarrá, de bizonyos az is, hogy legközvetlenebbi alkalmat ad mindkettőnek kifejezésére, meg aztán a közönségnek is segit tájékozódni.

A Müteremnek ez a Balaton-kiállitása jóizlésü kiválogatással igazán csupa művészeti értékkel biró száztiz képet és szobrot tár elénk, amellett okosan közönségszerü, nemesen tetszetős anyagot is nyujt. E tárlatról hiányzik a Balaton-Szövetség Balaton-kiállitásainak néhány közismert értékes festője, de e kiállitás igy is témában és stilusban bő változatosságu. Hadd emlitsünk közülük nehányat: Berry Emil (Naplemente Szabadinál), Csányi Lajos három müve, Davodi Relkovic D. két eleven képe, Fligel Kálmán bájos, melegkedélyü kisebb tájképei, Gyulay Dezső szelid, ábrándos szinmelódiái, Haála Gyula, Halasi Horváth István alakjai, Halvax Gyula tejfehér párái, Hatvani Perlusz tisztastilusu paszteljei, Horváth G. Andor (Balatoni halászkunyhó), Jobbágyi Geiger M. badacsonyi tájai. Sajnáljuk, hogy mindössze egyetlen képét láthatjuk a finom liráju Kató Kálmánnak. Tárgyban s eszközben változatos A. Reményi Éva; az impresszionizmus szingazdaságával ragyognak Mendlik Lajos, Mészárosné K. Mária, nagyenyedi Jeney Zoltán, vitéz Pataky Ferenc és Rainer I. Gabriella akvareljei, apróbb, de finom képét látjuk Sárközy Csabának, Siuda Sándornak, nemesen hatásos Sziklay Dezső, lehelletfinom gyöngédségüek Tscheik Ernő és Zorád Géza pasztelhangulatai. Bizonyosra vesszük, hogy a Balaton szerelmesei igyekezni fognak művészetalkotta emlékeket szerezni távoli otthonaikba is szivükben hordott Balaton-táji hangulatemlékek mellé.

B. A.

Berry Emil

Magyarság 937 VI. 13.

zője nevezett. Az első [illegible]
versenynek egyébként külön szenzációja lesz.

Berry Emil

Tervével részt vett a Lechner-szoborpályázaton.

P.H.930.IV.11.

MDK

Berry Emil

Szégyen, gipsz

Műterem 5. csop. kiáll. 1937. jul.

MDK

Berry Emil

Napernyővel, of.
Hegyoldal vetéssel, paszt.

Műterem 4. csop.kiáll. 1937. ápr.

MDK

Berry Emil

A párisi őszi szalon. /S.L.cikke/ Képzőművészet
1929. 25.sz. 235 l.

MDK

Berry Emil

A Nemzeti Szalon tav. tárlata. Képzőművészet
1928. 12. sz. 187.l.

Berry – Bartalits Emil

A Műcsarnok 1942-ben rendezett téli tárlatán szerepelt.

Új Magyarság 1942. XII. 8.

Perry – Bertalis Email

4. Tuesday 1942 – Ben mes-
sage tells Patricia message

11. Tuesday 1942. Xln. 8.

Berry Emil

festőművész

Budai Szépművészeti Társulat karácsonyi képkiállítása - Budai Klub Margit körúti helyiségében - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1931.XII.17.

Berry Emil

Művével szerepelt a székesfőváros tanitóművészeinek kiállitásán.

N.U.936.XII.15.

Berry Bartalics Emil MDK

Basilica di Monte Snato

Mücsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Berry Emil

MDK

"Attila" női fej, gipsz

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

MDK

Sz.Berry Gabriella

u is a legjobb müveit állitotta ki ez alkalommal.

? Iparmüvészeti kiállitás. ?
Müvészet.1938.III.évf.22.sz. 159.l.

MDK

Sz. Berry Gabriella

fatárgyakkal résztvett az alábbi kiállitáson

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

MDK

Sz. Berry Gabriella

A Szép Otthon kiallitasan a fafestés és faragas kiállitói között szerepelt.

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

Sz. Berry Gabriella MDK

Fatárgyak

Az Iparmüvészeti Társ. Karácsonyi Vására.kiáll.
Magyar Iparmüvészet 1937. 247.o.

MDK

Sz. Berry G.

Fatárgyakkal vett részt a tallini kiáll.-on.

Cikk: Népművészeti, háziipari és ...

Magy Iparművészet, 1936. 29-30.lap

Sz. Berry Gabriella

l.

Magy. Pharm.

1938. 157. l.



Sz. Berry Gabriella, ipar-
művész Budapesten. 1931-
ből festett fadobozaival sü-
ven szerepelt az Iparművé-
szeti Társulat kiállításain.
1940. a VII. milanói ntk. ipar-
művészeti kiállításon saját
tervezésü gyermekjátékokkal
vett részt.

MI. 1931. 213. l. – 1936. 25. l.
1937. 247. l. – 1938. 157. l. –
Szablya J.: A VII. Trienna-
le. MI. 1940. 51. l.

Sz. Berry Gabriella

l.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1940. 57. l.

MDK

Sz. Berry Gabriella iparművész

Kiállitója az állandó mintakiállitásnak, porcellántárggyal.

Magy. Iparművészet, 1939. 22olap

M.D.K.

Bernthaller Adolf, épitész

tervét 350 K-ért megv. vásároldák a sárospataki tanitóképző intézet pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.
jun. 16. sz. 14. old.

Bernthaler Adolf budapesti épitész

M.D.K.

Második dijat nyert a család-
di iparegyesület gőzfürdőjé-
nek tervpályázatán. [Az első
díjat bécsi épitész nyerte.]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

jul. 7. sz. 13 old.

Bersa Brunó, horvát szobrász és rajztanár; szül. 1864-ben Zárában. Százados volt már, mikor otthagyva a hadsereget, komolyabb művészeti tanulmányokba kezdett. Néhány művét a bécsi művész-otthonban állította ki. Rajztanári oklevelet szerezvén, a zárai reálgymnasiumhoz nevezték ki, ahol jelenleg is működik.

Strossmayer koledar za god. 1909. 196. l.

Bersa Bruno

M.D.K.

Bersach Vencel, kőmives
(Maurerpolier)

1794-ben élt halt meg
Pozsonyban.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 175?-185? között
Művészettörténeti Értesitő, Bp.1953. XII.évf.
1. sz. 26. old.

BERSACK, Christian, norvagi kömüvesmester

C.B. Mauvergnell, 6 hónapos fia meghalt. (1819, 115 l.)

—

U.az, 3 éves fia meghalt. (1819, 577 l.)

—

Frankfurter Zeitung
(Gerthan)

BERSACK, Johann, pozsonyi kőművesmester

J. B, Maurermeister, 2 éves fia meghalt 1817-ben.
(1818, 91)

—

J. Bersak, Maurermeister, † 65 éves korában, 1844 június 29. (1844, 532)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

BERSACK, Wenzl, narancsi naller

W.B, Maurerpolier, 6 hónapos fia meghalt. (1794, 7511)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Bersonville, l. *Barsonville.*

MÜNCHEN
378 lq32
lq32 sept. 20.

A m. kir. vallás- és közokt
ügyszám alatt a keb. számv.
rendeletének másolata:

költségvetési év: 1932/33.
tása." Műemlékek Országos B
oltalma alatt álló műemlékel
gő /:1/2 %.:/

Utasitom
egyelőre egyesitett vármegy
alsópetényi Werbőczy-emlékm
fejében /:200:/ azaz Kettős

GEORGIUS BERSTNER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhnevelét találjuk 1715-ből. Kihirdetve: 1716.febr.14-én.-A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.-E mesterek egyike volt:
20.- Georgius Berstner, Giergenberg. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

The exhibition presents ten of the most interesting and convincing Romanian contemporary artists, who are, with one exception, living, working or being in other ways strongly linked with the cultural phenomena, institutions and developments within the Transylvanian area and especially with Cluj as a prominent centre for the production of contemporary art. The artists on display here manifest a clear preference for traditional media, mostly painting and graphics. Although belonging to various generations, in various manners they also show a propensity towards the realm of *the natural* (be it epitomized by landscape, organic structures, desire or the social uses and abuses of natural items), mostly representing the potential of a natural manifestation being transformed into a cultural fact and thereby laying down the foundations of personal creativity.

Most of the exhibited artists can be related with the "painting school of Cluj" having gained an international recognition quite recently. This movement whose major conceptual initiator was *Ioan Sbârciu* is not a formalistic display of a painterly style but rather the manifestation of a spirit mainly characterized by the strong belief in the viability of the traditional artistic media in the contemporary art world .

The exhibition will be open until 13 July 2008.
Opening Hours: 10:00-18:00 every day, except on Monday when the gallery is closed and
Thursdays when the exhibition can be visited between 12:00-20:00

Under Natural Circumstances
Contemporary Art from Transylvania

Marius BERCEA
BERSZÁN Zsolt
Dumitru GORZO
KUDOR DUKA István
Dan MĂCIUCĂ
Cristian OPRIŞ
Ioan SBÂRCIU
Radu SOLOVĂSTRU
Mircea SUCIU
VERES Szabolcs

Kurátor / Curator:
Bogdan IACOB



Debrecen
Hargita Gyöngye
UNIVERSITATEA DE ARTĂ ŞI DESIGN CLUJ-NAPOCA
bazis asociaţia egyesület association

modem

MODEM Modern és Kortárs Művészeti Központ
4026 Debrecen, Baltazár Dezső tér 1. | (52) 525-018
modem@modemart.hu | www.modemart.hu

modem

Természetes körülmények között
Kortárs képzőművészet Erdélyből

Under Natural Circumstances
Contemporary Art from Transylvania

2008. 05.29.–07.13.

A kiállítás tíz romániai kortárs művész munkáit mutatja be. Az alkotók – egyetlen kivétellel – Erdélyben élnek, vagyis erősen kötődnek az ottani kulturális jelenségekhez és intézményekhez, kiváltképp Kolozsvárhoz, mint a romániai kortárs képzőművészet meghatározó központjához. Az itt bemutatkozó művészek előnyben részesítik a hagyományos kifejezési formákat, különösen a festészetet és a grafikát. Jóllehet különböző generációkhoz tartoznak, más-más formában ugyan, de mindannyian vonzalmat mutatnak a *természetes* (pontosabban annak megjelenési formái: a tájkép, az organikus rendszerek, a vágy vagy a mindennapi dolgok társadalmi használata és bírálata) iránt, többnyire azt a lehetőséget megjelenítve, amikor egy természetes megnyilatkozás kulturális ténnyé alakul s ilyenformán megalapozza a személyes kreativitás kifejezéseit.

A kiállító művészek többsége kapcsolatba hozható az utóbbi években nemzetközi hírnevet szerző „kolozsvári festőiskolával". Ez a csoportosulás, amelynek legfőbb szellemi kezdeményezője *Ioan Sbârciu*, nem egy festői stílus formalista megjelenése, hanem inkább egyfajta szellemiség manifesztációja, egy olyan szellemiségé, amelynek legfőbb jellemzője az erős hit abban, hogy a hagyományos művészi közvetítő eszközöknek a kortárs művészeti szcénában is helyük van.

A kiállítás megtekinthető 2008. július 13-ig – hétfő kivételével – minden nap 10-től 18 óráig, csütörtökönként 12-től 20 óráig.

Természetes körülmények között
Kortárs képzőművészet Erdélyből



SOLOVĂSTRU



KUDOR DUKA



BERSZÁN



VERES



GORZO



MĂCIUCĂ



OPRIŞ



BERCEA



SBÂRCIU



SUCIU

Bersuder Lajos festő

Századok 1881. 636 o.

megírva

Bernáth Lajos

Pest

Temesvár

l. Mátrai 1862

61. l

Mátrai Gy. A Nem-

zeti Kéjcsarnokot Ala-

kító Egyesület eljá-

rásáról. Pest

1862. 61. l.

olozsvári.....

-re érvényesitve, tisztelettel vissz

Budapest, 1908évi decz.hó 15-én

számv. igazgató.

Bersuder Lajos lovag, működvelő történelmi- és arczképfestő; szül. 1825-ben Temesváron, megh. 1895 máj. 3-án u. o. Atyja B. Lajos gazdag vaskereskedő volt. Ifjú éveiben egyideig a bécsi képzőművészeti akadémián Waldmüller vezetése alatt tanult, azután visszatérve Temesvárra, huszonkét éves korában polgárjogot szerzett s részt vett atyja vállalataiban. Utóbb számos kereskedelmi és ipari vállalat foglalta le tevékenységét, szabad idejében azonban mindvégig nagy szeretettel foglalkozott a festészettel. 1851-ben festette a Keresztények üldözése a római katakombákban cz. művét, melyet Bécsben állított ki, s mely jelenleg a család birtokában Temesváron van. Főműve: Habsburgi Rudolfnak Basel városa ellen intézett ostroma alkalmával 1273 szept. 29-én Hohenzoller Frigyes a táborban egy követség élén tudtára adja császárrá való megválasztását cz. képe, húsz életnagyságú alakkal. Az 1870-es években ez a kép is ki volt állítva Bécsben. B. e művét 1881-ben Rudolf trónörökös házassága emlékére a Délmagyarországi Múzeumnak ajándékozta, hol az jelenleg is megvan. Ugyancsak e múzeumnak ajándékozta A temesvári lovasőrség zászlószentelési ünnepélye 1844 okt. 27-én cz. képét, amely azonban csak a lovasőrség és a vendégek korhű ábrázolása következtében bír némi helyi jelentőséggel. B. gyakori utazásai alkalmával gyarapította művészi ismereteit; bejárta Európa nagyobb városait és főleg a képtárakat tanulmányozta. Berkeszi szerint történelmi képeinél jobbak eszményi férfi- és nőalakjai, csendéletképei és családjának tagjairól festett arczképei. A családi képek közül három hasonló nevű fia, tíz pedig leánya, Cordier Xav. Ferenczné birtokában vannak Temesváron.

Berkeszi István dr.: Temesvári művészek. Temesvár, 1910. 8, 81. l. (arczképpel). — *U. az:* A Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeum Temesvárott. *Múzeumi és Könyvt. Ért.* 1908. 210. l. — *Banater Telegraf.* 1851. 20. sz. — *Borovszky Samu dr.:* Magyarország vármegyéi és városai. Temesvár. Budapest, é. n. 247. l. (arczképpel). — *Kalauz* a Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeum-Társulat képtárában. Temesvár, 1907. 10. l. — *Neue Temesvarer Zeitung.* 1895 máj. 4. — *Temesvarer Zeitung.* 1895 máj. 4. — *Történelmi és Régészeti Értesítő.* (Temesvár). VII. 1881. 151. l.

Bezzuder Lajos

festő

l

Berkesz: Temesvár

157. l.

Berkesz J. Temesvár város kis monográfiája. Temesvár 1900. 157 l.

123/1933.

A Müemlékek

évi ciklusáról szóló előadói

Épitész-Egylet Közlönyében j

ság határozata szerint e cik

tot készittettünk s azt rész

a f. évi teljes ülés alkalmá

A Stádium saj

számlája szerint a különnyom

Tisztelettelj

Bernáth Lajos

dr. Lovag

Szül. 852. Temesvár

vő

Szmida Lajos:

A temesvár-magyar-
vajdai millenniumi
r.-k. templom tör.-
leírása. Temesvár
1901. 50 l. ar-
képpel.

JH a fertő tájáról
van-e?
akinek nincsen

Tolna vármegye X 147.

ÉRTESITÉS.

A következő uj épitményeknél u. m.

a) gyalogsági hadapród-iskola a Lipótmezőn,

b) gróf Nádasdy-féle gyalogsági laktanya a IX. kerületben,

c) báró Laudon-féle vártüzéri laktanya a gubacsi határon és

d) a gubacsi határon lévő tüzérszertár kibővitési épitkezéseknél előforduló épitkezési munkálatok és szállitások biztositására f. é. junius 5-én d. e. 10 órakor a fenti épitkezési osztály irodájában irásbeli ajánlati tárgyalás fog tartatni.

A szerződési feltételek, valamint az épitkezési segédeszközök a fenti épitészeti osztály irodájában (Budapesten, I. vár, szinházutcza 13.) f. é. május 15-től junius 1-ig naponta reggeli 8 és délutáni 2 óra között betekinthetők.

A közelebbi a «Pester Lloyd», a «Bauzeitung für Ungarn» és «Budapesti Közlöny»-ben teljtartalmilag közzétett f. é. május 1-én $\frac{1128}{143\ T.\ A.}$ sz. alatt kelt hirdetményben van foglalva.

Budapesten, 1895 május 1-én.

A cs. és kir. budapesti katonai épitészeti osztály.

(Utánnyomat nem dijjaztatik.)

Fontos szenvedőknek.



Ujdonság!

Pollitzer-féle ujonnan javitott cs. és kir. szabadalmazott gummi sérvkötők. A leghiresebb orvosi autoritások által a legjobbnak van elismerve, és Monarchiánk határain tul is nagy elismerésnek örvend. Nem csuszik le a testről, nem gyakorol kellemetlen nyomást, ugy éjjel mint nappal hordható. Czélszerüsége által az eddigi sérvkötők hiányait pótolja. A pelották a sérvhez idomithatók és biztonsági övvel van ellátva, mely a testről való lecsuszást meggátolja. Arak: egyoldalu 7—10 forintig, kétoldalu 10—16 forintig.

Gyermekeknek a felével olcsóbb. Nagy raktár angol és franczia rugó sérvkötőkben. Suspensorium, hasköto, görcsér-gummiharisnya, egyenestartó. — Méhfecskendő, légpárna ágybetét és havibaj-felfogók dus választékban kaphatók, valamint mindennemü gummi áru-czikkek.

Sérvkötő rendelésnél kérem megjelölni a test bőségét, valjon a sérv jobb, bal vagy mindkét oldalu.

Megrendeléseket a legnagyobb titoktartás mellett gyorsan és pontosan utánvétellel eszközöl

Pollitzer Mór és fia
cs. és kir. kötszerész.
Budapest, Deák Ferencz-utcza 10. sz.

Kinek van szeplője?

vagy bármi folt, vagy pattanás az arczán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetése végett a **világhirü**

Serail arczkenőcshöz,

mely nemcsak eltávolit mindenféle bőrtisztátalanságot, hanem az **arczbőrt vakitó fehérre, tisztává** és **üdévé teszi.** — **1 tégely ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — Szappan hozzá 1 drb 30 kr.**

Kapható Budapesten: **Török József** gyógyszerész urnál és minden magyarországi gyógyszertárban.

Rozsnyay Mátyás gyógyszerész, Aradon.

MATTONI FÉLE GIESSHÜBLER SAVANYUKÚT

legizletőbb egészséges

ROWLANDS' MACASSAR OIL



megóvja, erősíti és szépíti a hajnövést; meggátolja és megakadályozza a haj kihullását, s a legjobb brillantine és hajfoilette-olaj; tehát absolut szükséges a haj táplálására s növő erejének előmozditására. Használtassék tehát a **Rowlands' Macassar Oil.** egyaneak aranyszinben szőke hajra is kapható.

ROWLANDS' ODONTO

A legjobb fogpor, a fogakat vakitóan fehérré teszi, a romlás ellen megvédelmezi, megakadályozza odvasodásukat, s a kilégzést illatossá teszi.

Minden jobb nevü droguista-üzletben kérhetők **Rowlands'** czikkei, Hatton Garden 20, London, — s óvakodjék mindenki az ártalmas, olcsó utánzásoktól.

MATTONI FÉLE ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ BUDAPEST-KELENFÖLD

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserű források. Ivó és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izzadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál; a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteknél; hurutos állapotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

FÜRDŐ-ORVOS: **Dr. BRUCK JAKAB,**
az orsz. közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, fél órányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

A kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille
5738 **Budapest.**

HIRDETMÉNY.

Ő CSÁSZÁRI ÉS APOSTOLI KIRÁLYI FELSÉGÉNEK

f. évi január hó 17-én Budapesten kelt legfelső elhatározása folytán ezennel megindittatik a

XVIII. magyar kir. államsorsjáték,

melynek tiszta jövedelméből a pesti szegénygyermek-kórház-egylet, a budai nőegylet, vagyontalan állami tisztviselők özvegyei és árvái részére gyüjtendő alap, a Mensa akademika, a háromszékmegyei árva fiu és szeretetház, a siketnémák kolozsvári országos intézete, az aradi siketnémaiskola, a fiumei Mária-árvaház egyenkint egy tized részben és a Ranolde-féle tan- és nevelőintézet, a nagymihályi közkórház, a fehér kereszt egylet és a budapesti angol kisasszonyok tanintézete egy huszad részben fognak részesittetni.

E sorsjáték összes 3282-ben megállapitott nyereményei az alább következő játékterv szerint

160,000 forintra rugnak és pedig:

1 főnyeremény	60,000 frt	2 nyeremény egyenkint	2,000 frt
1 «	15,000 «	4 « «	1,000 «
1 «	10,000 «	20 « «	500 «
1 nyeremény	5,000 «	50 « «	100 «
1 «	4,000 «	200 « «	50 «
1 «	3,000 «	3000 « «	10 «

az összes nyeremények készpénzben fizettetnek ki.

A huzás visszavonhatatlanul 1895. évi junius hó 26-án Budapesten történik.

Egy sorsjegy ára 2 frttal o. é. van megállapitva.

Sorsjegyek kaphatók a lotto-igazgatóságnál Budapesten (Pest fővámház, félemelet), hová a megrendelt sorsjegyek ára postautalvány mellett előre beküldendő; valamennyi lotto-, só- és adóhivatalnál; a legtöbb postahivatalnál, a bécsi «Mercur»-nál és minden városban és nevezetesebb helységben felállitott egyéb sorsjegyáruló közegnél.

Budapesten 1895 január hó 17-én. ***M. kir. Lotto-igazgatóság.***

!!Fényképek!!

női modell-tanulmányok, női szépségek, fantasie-képek, **pikantériák,** stb. 100,000 számban; csodálatos ujdonságok, katalogus 15 kr. bélyeg. *(zárva).* Katal. 25 miniatur fényképpel, 60 kr. Brill. próbaküld. 3 frt. *Utánvét nem engedélyeztetik.*

Art Company Box 325 Amsterdam (Hollandia).

Pósta-dij Hollandiába 10 krajczár.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadó-hivatalban, Budapesten, IV., egyetem-uteza 4. sz. a.

BALATON-FÜRED

Gyógyfürdő s a Balaton metropolisa

Zalamegyében, Magyarország. — Posta, távirda helyben.

Fürdőidény kezdete május 26-tól szeptember végéig.

De azon gyenge üdülők és mellbetegek, kik B.-Füred kedvező climáját előbb használni akarják, már május 13-tól szivesen láttatnak el — meleg fürdők kivételével — minden kényelemmel.

Tiszta ózondus, enyhe, egyenletes tóparti levegő; égvényes, sós, szénsavas, vasas források; juhsavó, tej, szőllő, massage-gyógymód; szénsavas meleg pezsgő és szénsavas hideg fürdők, gőzfürdő, zuhanyok, balatontavi hideg fürdők és uszodák, **orvosi tekintélyek által igen ajánlva;** vérszegénység, görvély, gümőkór, csúz, köszvény, légzőszervek hurutos bántalmai, rekedtség, vérköpés, gyomor-, bélhurut, máj- és lépvérbőség, női bajok és idegbántalmakban.

Elsőrangu fürdőintézet.

Hegyektől védett gyönyörü fekvés, diszes és czélszerü berendezés, gyógyterem, sétacsarnok, árnyékos sétányok, lombos park, fenyves liget, térzene, szini előadások, hetenkint tánczmulatság, élvezetes kirándulások, sétacsónakázás. — Elegáns lakások a Balaton partján ujonnan épült Ipoly udvarban, az Erzsébet, Klotild udvarokban és a Grand-Hotelban; csinos nyaralók. Jó és mérsékelt étkezés, table d'hôte, couvert 1 frt 50 kr. A szobák ára 40 krtól 4 frtig. Junius 15-ig és augusztus 20-tól a saison végéig a lakások 30 százalékkal, az étkezés 20 százalékkal olcsóbb a Grand-Hotel éttermeiben.

Vasuti állomás Siófok és Veszprém, Siófokról gőzhajón 1 óra. Veszprémtől bérkocsin 1 és fél óra. Vasuti saisonjegyek 33⅓ százalék kedvezménynyel, menettérti jegyek — 3 napra — féláron kaphatók. Prospektusokkal ingyen szolgálunk. A fürdőintézet rendelő főorvosa **Dr. Huray István.**

Lakásmegrendelések — előleg mellett — **Kovács Ábel** fürdőigazgatóhoz intézendők Balatonfüredre. Balatonfüredi ásványviz, mely mint étrendi viz is igen kedvelt, főraktára **Édeskuty L.** ásványviz-szállitónál Budapesten, **Szemerey Jánosnál** Veszprémben és **Birkmayer Lajosnál** Székesfehérvárott.

A fürdőigazgatóság.

FAIRBANKS MÉRLEGEK

a legtökéletesebb mérlegszerkezetek.

A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerüek, tolós súly fémmérőkarral birnak és **a hidra tett terhet minden ponton egyenlően** mérlegelik. **Tartósság, pontosság és könnyü kezelésüknél** fogva, ugy hazánkban mint a külföldön a legelső dijat nyert legkitünőbb mérlegek.

Gazdasági, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket,



czélszerü és a czélnak megfelelő szerkezetüknél fogva **különösen a gazdák, gazdaságok és uradalmak** részére a legmelegebben ajánlhatjuk. Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek.

FAIRBANKS-TÁRSASÁG
mérleg- és gépgyára.
Budapest, Andrássy-ut 14. sz.
Gyár: Ujpest.

Buziás

első rangú gyógyfürdő

egészen ujonnan a legmagasabb igényeknek átalakitva és máj. 15-től megnyitva a nagyérdemü közönség részére, súly fektetve a világhirü

lápfürdőkre és az aczélforrásokra

hasonló a Spaa, Pyrmont, Schwalbach és pyrawarthi aczélforrásokkal, kitünő meleg és hideg **vasaczélfürdőivel, moor- és ásványfürdőkkel, tükör-fürdővel** és **uszodával.** **Hidegviz-gyógyintézet** és **massage.**

IVÓKÚRA

kitünő eredménynyel **vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok-, kő- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendellenességeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, köszvény** és **fejfájásoknál** stb.

Fürdő-idény május 15-től októberig. **Buziás** gyógyfürdő vasuti állomás: **Temesvár** vagy **Lugos.** Társaskocsik az állomásnál.

Allami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világitás a 80 holdnyi évszázados parkban. Katona-zene. Elsőrendü konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hirneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismertetések kivánatra ingyen. **Fürdőigazgatóság BUZIÁSON.**

könyvtárt, a mely nagybecsü ritkaságokat tartalmaz, a 4500 daraból álló magyar tárgyu rézmetszet-gyüjteményt, az ugyancsak magyar tárgyu olajfestményeket, szobrokat és régiségeket. A vásárlást *Thaly* Kálmán közvetítette. A gyüjteménynek olasz, németalföldi és angol mesterektől származó két-háromszáz darab idegen tárgyu képét külön árverés utján adják el az örökösök.

A pannonhalmi első apát szobra. A milleniumra az ősi pannonhalmi monostorban fölállítják *Asztrik* szobrát, melyet Fehér Ipoly főapát Jankovich szobrásznál rendelt meg. Asztrik volt a szent Benedekrend magyarországi tagjainak első apátja, egyszersmind a hagyomány szerint az első magyar herczegprimás, az ő emlékszobrának fölállítása tehát szorosan összefügg az ezredéves ünneppel. Szobrát a főmonostor belső területén fogják fölállítani.

A tavaszi lóversenyek. A budapesti tavaszi lóversenyek május 5-én kezdődtek s május 19-én érnek véget. Összesen 8 versenynap lesz. A versenyek megnyitó napján, vasárnap is lévén, óriási közönség jelent meg, de máskülönben is nagy volt az érdeklődés, mert mindjárt ekkor került döntés alá a tavaszi versenyidény egyik legnagyobb díja, a 16,000 koronás «Egyesített Nemzeti és Hazafi dij». Általános volt a hiedelem, hogy e díjat a már pompás sikereket ért «Tokio» fogja elvinni öt, szintén jó hirű versenytársa elől, azonban a küzdelemben második lett gróf Hadik-Barkóczy Endre «Toreador» nevű ménje előtt, cserben hagyva a benne bízókat. A többi futamokban *Kodolitsch* tábornokné «Aramis»-a, *Szemere* Miklós «Pecsovics» a, Mr. *Lincoln* «Alföldi»-je, *Wahrmann* R. «Demetrius»-a, *Harkányi* J. «Coulisse»-ja és gróf *Festetich* Tasziló «Turquoise»-a érkeztek be elsőknek.

A második versenynap fő futamát az «Asszonyságok díja» képezte, mely gróf *Festetich* Tasziló «Dornröschen»-jének zsákmánya lett. A többi versenyeket *Harkányi* A «Csapláros»-a, gróf *Zichy* Livia «Panajotti-»ja, *Szemere* M. «Eltoli»-ja, báró Üchtritz Zs. «Kozmá»-ja, gróf *Festetich* Tasziló «Secret»-je és ugyancsak az ő «Chasseur d'Afrique» ja nyerték meg.

A harmadik versenynapon, május 9-én a legnevezetesebb futamok a kancza-dijért és az államdijakért való versenyek voltak. az elsőt *Söllinger* százados «Kritik»-je, a háromévesek államdiját *Paget E.* «Vedero»-ja, a négyévesek államdiját gróf *Festetich* Tasziló «Dornröschen»-je nyerte meg. A többi futamokban báró Üchtritz «Toborzó»-ja, gróf *Wenckheim* D. «Clarion»-ja, Kodolitsch tábornokné «Zaunkönig»-je és gróf *Teleki* J. «Kis barná»-ja érkeztek be elsőknek. A legközelebbi verseny május 11-én lesz.

HALÁLOZÁSOK.

Kucserik Sándor, a kegyes tanitórend legöregebb tagja, meghalt 91 éves korában, Váczon. Derék pap, jó hazafi, jeles tanár volt. Szegény tót szülék gyermekéből küzdötte föl magát. Husz éves korában már tanárkodott, s kedves embere volt József nádornak is. Magyar-Óváron, Nyitrán, Budán, Kecskeméten, Tatán, mindama helyeken, a hol működött, bizonyára sokan és szeretettel gondolnak már, a kit a Bach-korszakban állásától fosztottak meg, mert hazafiságra oktatta a növendékeket. Haynald Lajos bibornok érsek szintén a tanítványa volt. Több magyar ódát is irt, az elsőt még a hires Fehér György, akkori főigazgatója tiszteletére. Kucserik e hó 3-ikán hunyt el, csendesen, minden előleges betegség nélkül; még szivarja is égett, mikor halva találták. Nagy részvét közt temették el.

Vogt Károly, a nagyhirű természettudós, a materialisták egyik bajnoka, a genfi egyetem tanára, meghalt e hó 5 ikén Genfben, 78 éves korában. Több expediczióban is részt vett s ezek között a legnagyobb volt az éjszaksarki utazása, a melyet nagyszabású munkában ismertetett.

Pintér Sándor, a nemzeti szinház tagja, elhunyt e hó 5-ikén, 49 éves korában. Nem az első rangú művészi képességek közül való volt, de a maga körének teljes betöltésével első rangú intézetünk leghasznosabb tagjai közé tartozott. A nemzeti szinház koszorut tett koporsójára.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Dobos Sándor, 1848—49-ik évi honvédszázados, hadbiró, majd kalocsai királyi törvényszéki biró, 73 éves korában Kalocsán. — Vári Szabó Antal, nyug. kir. törvényszéki biró, pestmegyei bizottsági tag, hidegkuti közbirtokos, 76-dik évében, Hidegkuton. — Elekes Lőrincz, a fogarasi zárda főnöke, rendtartományi tanácsos, kiérdemült főgymnáziumi tanár, 56 éves, Fogarason. — Kopré Ferencz, tiszalúczi ev. ref. lelkész, az alsó zempléni egyházmegye esperese, 75 éves korában. — Szily Zsigmond, miniszteri osztálytanácsos, 42 éves korában, Budapesten. — Kovács Antal, Sopronmegye kapuvári járásának főszolgabirája, 61 éves, Kapuváron. — Libits Lajos, volt 48—49-iki honvéd-tüzérfőhadnagy, 69 éves, Győrött. — Kunczly Lajos, m. kir. számellenőr Nagybányán, 39 éves. — Bersuder Lajos lovag, Temesvár leggazdagabb embere, első virilistája, 70 éves korában. — Koller Ferencz, Zalamegye közéletének egyik ismert férfia, 75 éves, Alsó-Rajkon. — Schlesinger Móricz, a Schlesinger és Polákovics nagykereskedő czég főnöke, 68 éves korában, Budapesten. — Marton Gáspár, tapolczai városi tanácsos, 63 éves. — Gassich Lajos, volt elemi iskolai igazgató és tanitó, 73 éves, Csongrádon. — Kiss Ferencz, 48-as honvédhuszár altiszt, Sülelmeden, Szilágymegyében, 95 éves korában. — Kobek Ernő, okleveles elektroteknikus, Kobek István országgyülési képviselő fia, 27 éves, Meránban. — Latinovics László, földbirtokos Abbaziában. — Horváth Menyhért, nyug. járásbiró a mármarosugocsai ref. egyházmegye világi tanácsbirája, s a huszti egyház főgondnoka 69-ik évében.

Schuberth Ferenczné, szül. Molnár Erzsébet, számvizsgáló felesége, 69 éves, Győrött. — Ledofszky Ignáczné, szül. Strausz Jozefin, a Krecsányi-féle szintársulat primadonnáinak: Ledofszky Gizellának és Mariskának édesanyja, Budapesten. — Gedeon Adolfin, Gedeon Andor honvédelmi miniszteriumi segédhivatali igazgató leánya, 14 éves, Budapesten. — Özv. Sternberg Mózesné, szül. Abelesz Francziska, 75 éves, a fővárosban.

Szerkesztői mondanivalók.

Blanka I—III. A két első elég csinos, a harmadik ízléstelen.

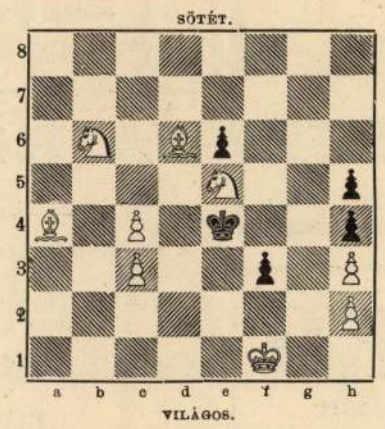
Ugy szeretlek, A seb. Soha nem volt ilyen telem. Költői hivatottságot egyikben sem találtunk, mindhármat bizonyos affektáczió, csináltság jellemzi.

Szép Katalin asszony. A tárgy szerencsés, megvan benne a tragikum magva. A szép gonosz asszony kétszinü jatékot űz a szerelmes ifjúval, hogy vén urát eltétesse láb alól s összekelhessen egy más legénynyel, azzal, a kit szeret. Az elvakult szerelmes ifjú tragikuma teljes, de a végkifejlést — t. i. hogy a megcsalt legény csak egy szenvedélycs átkot mond, mint Fehér Anna, az ismert népballadában — elhibázottnak tartjuk. A kidolgozás is hosszadalmas, vannak ugyan benne szép sorok, de ezek csak uszkálnak a fölösleges szóárban. Ohajtandó volna, ha a szerző szép tehetségét művészi öntudatosság támogatná.

Nem közölhetők: Elvesztél hát reám nézve. Csalogánydal. Nem hiszem. Ibolyácska. Alom. A kis lány halálán. Honfidal. Ébredés. Tavon. Letünt a nap. Ha látom. Zúg a szélvész. Tilthatod-e. Viszontlátás.

SAKKJÁTÉK.

1892. számu feladvány. Gálitzky A. W.-tól.



Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

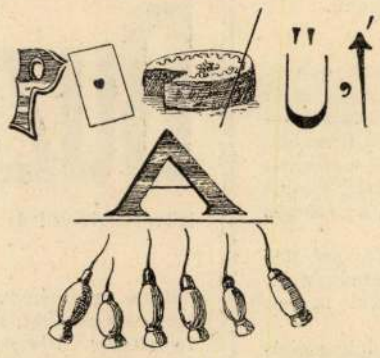
1893. számu feladvány. Linss W.-től.



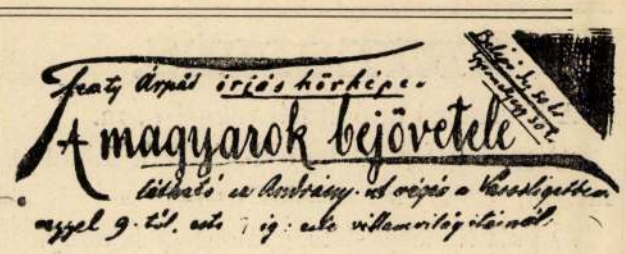
g5; b6, f7; e8; c7, e7, f4; — d7.

Világos indúl és a harmadik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.



A «Vasárnapi Ujság» 17-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Kenyérmezei diadal.*



Heti naptár, május hó.

Nap	Katholikus és protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
12	V.	F 4 Cutate	F 4 Pongr.	30 A Pongr.	18 Lag. b.
13	H.	Szervácz pk.	Szervácz	1 Máj. Jeremi.	19
14	K.	Bonifácz vt.	Bonifácz	2 N.-Athan. h.	20
15	S.	Izidor vt.	Zsófia	3 Timót és M.	21
16	C.	Nep. János vt.	Peregrin	4 Pelágia sz.	22
17	P.	Paskál hv.	Paskál	5 Iréne vt.	23
18	S.	Erik k. vt.	Erik	6 Jób	24 S. B. 5. P.

Holdváltozás. ☾ Utolsó negyed 16-án 6 ó. 44 p. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Foulard-selymet 60 krtól 3 forint 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legujabb mintázattal és szinekben, ú. m. fekete, fehér és szines **Henneberg-selymet** 35 krtól 15 frt 65 krig méterenkint sima, csikos, koczkázott mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal) **póstabér- és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat küld póstafordultával: Henneberg G. (cs. k. udv. szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6043

Jótékonyczélu államsorsjáték. Mint az előző években, ez idén is nagy jótékonyczélu államsorsjáték tartatik. — Ezen sorsjáték hozta nyereményében következő jótékonyczélu intézmények vesznek részt: a pesti szegénygyermekkórház egylet, a budai nőegylet a vagyontalan állami tisztviselők özvegyei és árvái részére gyüjtendő alap, a Mensa akademica, a háromszékmegyei árva fiu és szeretetház, siketnémák kolozsvári országos intézete, az aradi siketnéma-iskola, a fiumei «Mária» árvaház, a Ranolder-féle tan- és nevelőintézet, a nagy-mihályi közkórház, a fehér kereszt egylet és a budapesti angol kisasszonyok tanintézete. A játékterv nagyon kedvező esélyekkel kecsegtet, a főnyeremény 60,000 frt, az összes nyeremények 160,000 forintra rugnak. Sorsjegyek à 2 frtért kaphatók minden lottó-, só- és adóhivatalnál, a legtöbb postahivatal és dohánytőzsdében. A huzás junius hó 26-án történik.

A székesfehérvári «Magyar Korona» gyógyszertárban készült «korona-epe-szappan» rövid idő alatt nemcsak hazánkban, de a külföldön is igen elterjedt czikkké vált. A szintén ott készült «Creme de lacteine»-val együtt használva, még az arczbőr makacs bántalmait mint: persenések, májfoltok, szeplők stb. is eltávolitja. Utalunk a mai számban levő hirdetésre.

Univ. Med. Dr. Aczél
fog- és szájbetegeknek
rendel: d. e. 10—12-ig, d. u. 2—4-ig, (szegényeknek 12—2-ig).
Készit műfogat és egész fogsort.
Budapest, IV. kerület, Váczi-utcza 4. szám.

THE MUTUAL
new-yorki életbiztositó társaság.
Alapittatott 1843.
Tisztán kölcsönös. Részvényesei nincsenek.
A világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó intézete.
Összes vagyon 1893 deczember 31-ikén:
967 millió frank.
Legkorlátlanabb biztositási feltételek. Legmagasabb nyeremények a biztositottak javára. — Bővebb felvilágositásokkal szivesen szolgál a
„Magyarországi vezérigazgatóság"
Budapest, IV., Károly-körút 26. sz.

Vese, köszvény és **hólyagbántalmak** ellen, továbbá a **légző-** és **emésztési** szervek **hurutos** bántalmainál, orvosi tekintélyek által a
Lithion-forrás
Salvator
sikerrel rendelve lesz.
Diuretikus hatásu!
Kellemes izű! — Könnyen emészthető!
Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.
A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.
☞ **Budapesten főraktár EDESKUTY L. urnál.**

Bernáth Lajos dr

l.

Szmida Lajos

A temesvár-gyárvárosi milleniumi
M. templom tört-
[Temesvár 1. n.]
SO.l. archívumot

M E G H

az Istitutó di Ştudi Romani Ma
Országos Bizoţtsága / IX.Hőgyes Endre,
f.év junius 26.napján d.u.
a l a k u l ó k ö z

Tárgysorozat:

1. Az előkészitő bizotts
2. A tisztikar és a vála
3. Esetleges inditványok

Berzander

č.

Lykanemzromantika

17. č.

Bernáder Lajos

festő

irod

. Tört. és Rég. Értesítő

(Temesvár) 1881. 15 l.

Bersuder

l.

LykaMagymű1800-50

91.l.



Bernadar Lajos

[1825–1895

Läb I – 89.

TV, 148

ılva, de balra visszanézve s allegori-
Jobbjában nyilvesszőt tart és bal-

olvasható.

Cérnából épült katedrális

Kortárs összkép, veszprémi kiállítások tükrében

P. Szabó Ernő

Kevés magyar város művészetbarátai vannak abban a szerencsés helyzetben – Budapest kivételével természetesen –, mint a veszprémiek. A már évekkel ezelőtt kialakult és ma is jól működő galériahálózatnak köszönhetően ugyanis folyamatosan találkozhatnak a kortárs magyar művészet különböző irányzataival, csoportjaival, jelentős egyéni teljesítményeivel. Részben a városban, a Balaton-felvidéken élő alkotókról van szó, részben pedig a kitekintés igényével szervezett, összehangolt programról, amelyben egyszerre férnek meg a regionális és az egyetemes értékek. A nyitottság jegyében szervezett program eseményeire egyrészt a Művészet Háza három galériájában, másrészt az egyetem, alkalmanként a múzeum vagy más intézmények együttműködésének köszönhetően kerül sor.

Az így kialakuló kép gazdagságát, sokszínűségét jól érzékeltették, érzékelteteik a legutóbbi hetek tárlatai is. Három olyan kiállítás volt ugyanis egyszerre látható a városban, amelyek egy-egy alkotón, a törekvések hasonlóságán keresztül szervesen kötődtek egymáshoz. Az egyetem aulájában rendezték meg a székelyföldi művészek tárlatát, amelyen majd két tucat erdélyi alkotó mutatkozott be, a Pedagógus Továbbképzési Központ galériájában e művészek egyike, a sepsiszentgyörgyi *Hervai Gizella* egyéni bemutatójára került sor, míg az előbbi intézményektől alig száz méterre, a veszprémi vár bejáratánál lévő Csikász Galériában Anzix címmel öt fiatal művész alkotásai kaptak helyet.



Kosztándi B. Katalin festménye

Az első bemutatón a székelyföldi régió három városában, Sepsiszentgyörgyön, Csíkszeredán és Kézdivásárhelyen, illetve a Székelyföld szomszédságában lévő Brassóban élő művészek alkotásai maguk is a generációs, műfaji, stilisztikai sokszínűség jegyében kerültek egymás mellé. A legidősebb kiállító, a Seipsiszentgyörgyön élő *Hervai Zoltán* festményein az erdélyi és az egyetemes emberi sorskérdések bukkannak föl a szimbolikus és naturalisztikus elemeket sajátos módon ötvözve. A legfiatalabb kiállító, az 1974-es születésű csíkszeredai *Berszán-Márkos Zsolt* erőteljes, elsősorban a fekete szín dominanciájára, a gesztus erejére építő vásznán áttételes módon, távolra vezető asszociációsort elindítva fogalmazódnak meg morális, illetve sorskérdések. A két évszám és szemléletmód között az egyéni utak sokfélesége jelenik meg, a lírai expresszív hangtól a teljes absztrakcióig geometrikus és organikus változataiban, s az erdélyi művészetre oly jellemző valóságközeliség, a történelmi és egyéni drámákhoz kapcsolódó témaközpontúság, narrativitás számos esetben adekvát formára talál, a mű egyfajta teljességigény jegyében formálódik.

Jól érzékelteti e törekvést az a kiállítás, amelyet Hervai ~~Katalin~~ Gizella grafikáiból rendeztek a Pedagógus Továbbképzési Központban. A kolozsvári képzőművészeti főiskola grafika szakán végzett alkotó egyszerre törekszik – mintegy a bartóki modellt követve – a tradíciók tiszta forrásából meríteni, másrészt a XX. századi új kifejezési lehetőségek, például a montázsnyelv, a kollázstechnika alkalmazására. Egyszerre izgatja az emberi sorsok alakulásának törvényszerűsége és a lélek csendje, tisztasága, amely képi eszközökkel úgyszólván megragadhatatlan. „A teljes kifosztottság állapotában" élő ember, művész legsikeresebb művein így válik elégségessé egy gesztus, egy kézmozdulat a remény megfogalmazásához.

A közös kiállítás tanúsága szerint is a székelyföldi művészet különös értékét jelentik *Varga Mihály* plasztikái, amelyek a természeti anyagok, formák rendjéből indulnak ki, szellemesen, játékosan azokat gondolják tovább, valamint az ETNA Alternatív Művészeti Csoport (vezetője *Ütő Gusztáv*) tevékenysége. E törekvések kapcsolódnak leginkább az Anzix öt fiatal művésze, *Ádám Záltán, Gál András, Huszár Andrea, Környei Ágota* és *Szalai Attila* alkotásaihoz, amelyek szintén vállalják a tradíciót, de annak egy-egy rétegét kiemelve, elemezve igyekeznek megtalálni a korszerű formanyelv kialakításának lehetőségét. Monokróm felületekben, leegyszerűsített, összefogott formákban, különleges anyagokban. Mint például Huszár Andrea, aki az egyik teremben cérnaszálakból hozott létre különös hangulatú installációt. A mennyezetről sűrűn egymás mellett lelógatott cérnaszálak között keskeny, gótikus csúcsíveivel záródó folyosóban haladhatott a néző, vissza a művészet történetének mélységes mélyei – vagy éppen titokzatos jövője felé.

Szeretettel meghívjuk

Berszán-Márkos Zsolt /Csíkszereda/

és

Pattantyús-Ábrahám Zoltán /Kolozsvár/

képzőművészek kiállítására.

A kiállítást megnyitja:

Botár László /Csíkszereda/

képzőművész, designer

1997. június 4-én

18 órakor.

Bert
Bertalan A.

Bert

A Délibáb humoros c. rovat munkatársai:

Bert: tréfás rajzott készitett a festőművészről, aki a neki száguldó bikát festi.

Szigethy István: Adós és hitelezőjének vitáját illusztrálja a müvész.

Repr.-ók

Délibáb, Bp. 1936. szept. 12. X. évf. 38. sz. 29. lap.

Bert

"A vak koldus és a skót" c. tréfát illusztrálta.

Szakácsnő és gazdasszonya vitájáról szóló humoros szöveg illusztrációját készitette.

Délibáb, Bp. 1936 juli. 4. X.évf. 28.sz. 25. lap. " " " 26. " " 31." 35. "

Berta Ágnes festő

az I. Nemzetközi Amatőr Képzőművészeti Kiállításon, melyet az Ernst Múzeumban rendeztek, szerepel egy képe, a művész a Hadjáratunk tereme Képzőművészeti Kör és Stúdió tagja.

Hajdúböszörményi Napló, 1944. jan. 25.

Berta Ágnes

Fametszetekkel

Szerepel az alábbi kiállításon

Debrecenben

M. Szabó Anna: Amatőr képzőművészek

kiállítása

Hajdú Bihari Napló 1970 VI. 30

Berta András

Kardcsiszár

1771. Kassa

polgárjog

l. Arch. Lit

1916. 235. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Bors Tó. Ernő

Kerepes a Mátrának kapuja.
Városkalauz

Esti Kurir 1938 II. 9

Berta Ernő

MDK

Holdkeltekor

Műcsarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

MDK

Berta Ernö, festőm.

A szolnoki telepen dolgozott, az ujabb magyar művészgárdához tartózik.

dr.Lázár Béla: A törzstagok és a telep többi művésze. Szolnok a művészetben. c.E.lékkönyv/ifj.Gonda Béla szerkeszt./ a 25.jub. alkalmából. 1927.szept. 48.l.

Hevesi Szemle XVI. évf.1.sz. 1988

sikerült elemzését a Cseh Tamás-daloknak. Ez utóbbi talán abból következik, hogy a szerző sokszor túlmagyarázza, túlaktualizálja a dalszövegek jelentését, többet kényszerít rá a szövegekre, mint amennyit azok elbírnak. Azaz: a dalok nem fejezik ki mindazt, amivel a szerző fel szeretné ruházni azokat; a könyv kétpólusúvá válik: elválik egymástól a kifeszített háttér és az elindulási alapot képező Cseh Tamás-i zene. Ugyanennek bizonyítéka: egyik-másik dalciklus elemzése meglehetősen hiányos, valamint nincs szó a dalok közti értékbeli különbségekről.

Végül még egy furcsa logikai-axiológiai „csavarról" szólnék. A szerző szerint azok a jó zenék, amelyekben kifejezést nyer nemzedéki életérzések megfogalmazása. Mivel szerinte ezt tartalmazzák a Cseh Tamás-i számok, így értékekben fölötte állnak az összes többinek. Azaz értékszempontja nem a Cseh Tamás-i zene lesz a maga komplexségében, hanem az a furcsa gondolat, miszerint az a jó és értékes zene, mely megfelel az író által felállított elvárásoknak (történeti-történelmi-életérzésbeli reflexiók) eleget tesznek. Ami azt jelenti, hogy végső soron ugyanúgy ideológiai szempontok alapján ítél és értékel, mintt a kultúrpolitika tette. — csak épp ellenkező alapállásból. Ez pedig belemagyarázásokhoz, értéktévesztéshez vezet szükségszerűen. Ugyanígy felszínesnek, kidolgozatlannak találom a hatvanas-hetvenes évek zenéjéről írottakat.

Lezárásként hangsúlyoznám: ellenvetéseim ellenére is meghatározó könyvnek tartom Csengey Dénes művét. Találó, pontos, minden szubjektivitásával együtt objektív, szuggesztív hangú történelmi-társadalmi-életérzésbeli elemzései, írói tehetsége, metafora- és hasonlatalkotó fantáziája révén a maga műfajában a nyolcvanas évek első felének egyik legjobb könyvét tarthatja kezében az olvasó. A befogadót továbbgondolásra-gondolkodásra késztető művet, mely a műfaj legjobb hagyományainak méltó és értékes folytatása.

Szentesi Zsolt

Berta Éva művészete

A festőnek indult *Berta Éva*, egy jelentős, korunkat is befolyásoló alkotóközösség tagjaként formálódott ötvösművésszé.

Az 1916-ban született művésznő a budapesti Veres Pálné Gimnázium ösztöndíjas növendéke volt, de a hatodik év végén a díjmentességtől megfosztották, így az iskolát befejezni nem tudta. Közben a grafika és a festészet iránt érdeklődő, tehetségesnek tűnő középiskolás *Szőnyi István* nyílt magániskolájába járt.

Fiatalon, 17 éves korában felvételt nyert a Képzőművészeti Főiskolára, majd átirányították az Iparművészeti Iskola díszítőfestő osztályába. *Haranghy Jenő* és *Domanovszky Endre* voltak szaktanárai. Diákkori jó barátja, *Perczel Károly* ismertette meg a baloldali mozgalommal. Amikor visszakerült a Képzőművészeti Főiskolára, előbb *Benkhart Ágoston* növendéke, majd Szőnyi osztályában tanult. Baráti köre — *Szántó Piroska, Z. Gács László* mellett — *Sugár Kata, Sugár Ernő* és *Berda Ernővel* bővült és a Szocialista Képzőművészek csoportjába vezetett.

A második világháború után, valamint az 50-es évek szektáns időszakában a nemzedék megbélyegzett tagjainak egyedül az ő kerámiaműhelye adott menedéket, sőt esetenként megélhetési lehetőséget is.

Berta Éva 1938-ban felhagy a festői ambíciókkal és kerámia-plasztikákat készít. Hamarosan újra pályát módosít: kerámiatárgyai zsugorodnak, „kerámia-ékszerek"-et készít. Az ötvenes években meghatározhatóan egyedivé válik az egykori festő ékszerkészítő művészete.

Berta Éva alkotásainak lényegét a természet adja. A gondosan keresett anyagdarabokat (kőzeteket) fémkeretbe foglalja. Művészetében így a természet, és az emberi fantázia találkoznak, és a tárgyat műtárggyá e kettő együttese teszi. Az alig átalakított természeti képződményeket sohasem erőszakos módon, hanem rusztikusan formálja fémanyagokkal ékszerré.

A Mai Magyar Művészet sorozatban a Képzőművészeti Kiadónál most megjelent kismonográfiában *Bodri Ferenc* neves műkritikus érdekfeszítően elemzi Berta Éva életútját. Művészetének összetettségét, eredetiségét, „az egyszerű dol-

gok különlegességét" dicséri. A szinte-tikus szemléletmód, a festői és plasztikai módszerek teszik Berta Éva ékszerkészítő művészetét érette, egyedivé, különlegessé.

A jobb megértést 17 színes és 30 fekete-fehér tárgyfotó segíti. A kötetet angol nyelvű összefoglaló és képjegyzék egészíti ki.

Geröly Tibor

• Tájoló

VIDEOVILÁG

Vitathatalan tény, hogy hazánkban is egyre nagyobb teret hódít a videózás, azaz mind többen és többen választják a kikapcsolódásnak, szórakozásnak ezt a formáját. Nos, ezt felismerve, elfogadva határoztunk úgy, hogy — megkönnyítve ezzel a videózás iránt érdeklődő olvasóink dolgát — lapszámainkban ezentúl felhívjuk a figyelmet néhány érdekesebb alkotásra. Az ajánlott filmek egyébiránt mind kikölcsönözhetők a Heves Megyei Moziüzemi Vállalat Videotékájából.

Ádáz hajsza

Félelmetes, az embereket tehetetlen bábbá, minden parancsot vakon teljesítő „robotokká" tévő idegméreggel kísérleteznek az egyik japán elmegyógyintézetben. *Moriko* főügyész — egy képviselő rejtélyes halálának kapcsán — nyomára bukkan ezeknek az üzelmeknek, s ettől kezdve menekülnie kell, hiszen ellenfelei senkinek sem kegyelmeznek. Támogatója alig akad, ugyanis a rendőrség — gyilkosság és nemi erőszak vádjával — körözi. Sikerül-e kiharcolnia az igazságot? Ezt mutatja be a film, amely véges-végig remek szórakozást, kikapcsolódást nyújt. No, és soksok izgalmat...

Megölni három férfit

Gerfu, az ártatlan pókerjátékos — *Alain Delon* — az egyik éjszaka egy sebesültet szállít be kocsijával az egyik kórházba. Ez az, ami elindítja az ő, valamint felettébb csinos barátnőjének kálváriáját: többé perc nyugtuk sincs, hiszen valakik nap mint nap az életükre törnek. Gerfu felveszi az ismeretlen ellenfelekkel a harcot... Lehet-e reménye a győzelemre a fegyverüzleteket irányító hatalmasságokkal szemben? Kiderül ebből a francia krimiből amely nem csupán Delon rajongóinak nyújthat élményt.

Szökés a halál elől

Valamennyiünkben él az igazságszeretet ősi vágya. Erre alapoz ez a színes, szinkronizált francia krimi, amely egyben vérbeli társadalmi dráma is. Aki megnézi, rádöbben arra, hogy az emberség regulái nemegyszer útköznek a korhoz kötött törvények olykor vaskalapos előírásaival. S az sem mellékes, hogy közben a hamisítatlan katarzis mellé önfeledt szórakozást kap nem mindennapi ráadásként.

Zsákutca-hadművelet

Meddig terjed az ember tűrőképessége? Összezúzhatja-e az elembertelenedett hatalom a személyiség értékes jegyeit? Ezekre az izgalmas, s mindig aktuális kérdésekre ad egyértelműen humánus hangoltságú választ ez a francia film, amely világlátásunkat, illetve szemléletünket is gazdagítja amellett, hogy kellemes kikapcsolódást kínál számunkra.

A fogoly ítéletre vár

Az olasz igazságszolgáltatás meghökkentő hanyagságára, bürokratizmusból fakadó vaskos tévedéseire világít rá ez az alkotás, amely egy lényegében ártatlanul megvádolt, illetve fogva tartott építési vállalkozó kálváriájának tanulságos krónikája.

A bosszú

Franciaország a II. világháborúban, német megszállás alatt. *Dandieu* doktornak, az egyik kórház orvosának a családját brutálisan lemészárolják a náci katonák. A férfi elhatározza, hogy boszszút áll szerettei meggyilkolásáért. Fegyvert ragad, s szembeszáll a majorban megrekedt németekkel. Küzdelmét, magánháborúját mutatja be *Robert Enrico* filmje, amely nem csupán izgalmakban bővelkedik, hanem nagyszerű színészi alakításokban is.

BERTA Éva

91 5.6

Új Művészet

BERTA GÁBOR

BERTA Gábor (1957)
25. A kém, aki szeretett engem, 1989
The spy who loved me (film)
offset, 81,5x56 cm
j.b.k. Berta Gábor '89 – Primo-Offset
ltsz.: xy 90.161

A változás jelei : Plakátok 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin. Bp., MNG,1990 15 p

Borta György festő

a Hatvani Galériában rendezett festő-
tárlatán szereplőinek képei. „Hatvani látkép"
c. a táj jellegét keresi. (emlékezés)

Farkas András: Heves megyei képzőművészek
a Hatvani Galériában.

Népújság (Heves), 1975. aug. 31.

Berta György

Hatvani piac

Budapest Napja Heves megyében
Hatvan, 1973.

Berta György

Tokaji Rábsanyo

Hatvani sódaros

Budapest Napok Heves megyében

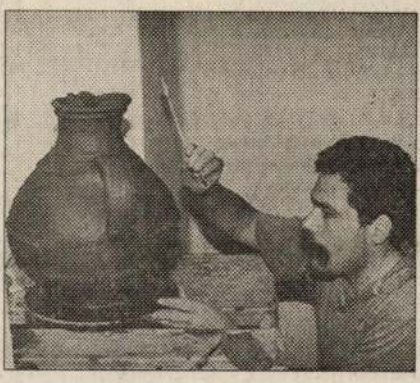
Hatvan, 1973.

Berta István – keramikus

A tállyai Közép-Európai Művésztelep az elmúlt héten kezdődött, és augusztus 19-én egy kiállítással zárja kapuit, ahol a képen látható – készülő – alkotások közül is bemutatnak majd néhányat a művészek.

Fotók: Serfőző László





Berta István fazekas-keramikus Ócsáról

Észak-Magyaro.
1996. aug. 15.

...rét a cég helyzetéről.

egész hónapban összesen hatezer belépőt adtunk ki, zömmel azokon

A Budapesti Értéktőzsde 32. heti forgalma

Részvény neve	Üzletek száma	Árfolyam	Értékpapír	M
JEGYZETT KATEGÓRIA				
BorsodChem Rt.	155			
Cofinec	74			
Danubius Rt.	207			
Dunaholding	11			
EGIS Gyógyszergyár Rt.	190			
Fotex Rt.	86			
Graboplast Rt.	15			
Ibusz	5			
MOL Rt.	373			
OTP Rt.	320			
Pannonplast	44			
Pick Szeged Rt.	60			
Prímagáz	18			
Richter Gedeon Rt.	248			
Soproni Sörgyár	8			
TVK	758			
Zalakerámia	21			
Zwack Unicum Rt.	20			
FORGALMAZOTTI KATEGÓRIA				
Agrimpex (névre sz.)	1			
Balaton Füszért	2			
Bonbon Hemingwai	1			
Csopak	11			
Domus	34			
ERAVIS Rt.	8			
Fönix	1			
Global	8			
Globus Konzervipari Rt.	15			
Goldsun HÂtőipari Rt.	5			
Horizon-Multiplan	45			
HUMAN Rt.	31			
Inter-Európa Bank Rt.	50			
Nitroil	1			
Pannon Váltó Rt.	26			
Pannonflax	2			
Skála-Coop "T"	5			
Összesen	2 859			
Kárpótlási jegy	327			

A fenti adatokat a Budapesti Értéktőzsde információi ala

tonságban

eményét

k az úgymond vájt fülűek-
, a szakmának készül, ha-
elsősorban a nézőknek. A
ınség pedig utálja a sze-
t, csak meg kellene hallgat-
ıit mondanak a szünetben,
gy romhalmazt látnak a
adon. Szeretem, ha egy
ás sikeres, ahogy azt is
szeretem, ha én is sike-
res vagyok. Hazugság,
ha valamire azt mond-
ják, olyan jó, hogy a
kutyának sem kell, és
számomra az sem mérv-
adó, ha egy hatvanszemélyes pincében megváltják a világot.

– *Habár a véleményét később módosította, egyszer kisebb botrányt okozott azzal, amikor több mint két évtizede egy televíziós interjúban azt mondta, nem válaszaná újra a színésznői pályát. Az indoklást kiágták...*

– Ahogy kis híján ıgem is a színházból. em tudom, ma hogyan ıntenék, de egyvalami ztos: annak a fajta ndolkodásmódnak, atnak, amilyen én gyok, a mai kor sokinkább kedvez, mint égi. Régebben a stárendszer miatt kész vzetek alakultak ki a an, amelyeket nem egbolygatni. Mára állt, szabad a vásár. ot sokan visszasírcik az, ami számomállóvíz volt, a bizntette. Úgy gondosz soha nem lehet , a művészt, az alt a bizonytalanság „na én most megkomoly része van bár több évtize

NAPLÓ

A SZERENCS '99 című tárlat, a szerencsi alkotótábor bemutatója szeptember 14-ig tekinthető meg a Ráday Galériában (Budapest IX., Ráday u. 8.).

ZENEI NAPOKAT rendez a Csenger központtal működő Szatmári Zenei Kulturális Egyesület augusztus 26. és 29. között. Oyan koncertsorozat létrehozására vállalkoznak, amelyik ráirányítja a figyelmet a tájegység történelmi, irodalmi, építészeti és turisztikai értékeire. A nyitó hangversenyt ma este hét órától a sonkádi református templomban tartják.

EURÓPA-NAPOT rendeznek augusztus 28-án és 29-én a XI. kerületben a Budai Parkszínpad és a Feneketlen-tó környékén. Az első nap eseménye a Feneketlen vigasságok, a második napon rendezik meg a Lágymányosi-öböl partit. A kétnapos rendezvény zenés-szórakoztató programjait ingyen tekinthetik meg az érdeklődők.

BERTA JÁNOS faműves mester állandó kiállítása augusztus 28-án nyílik meg Zengővárkonyban (Arany János u. 113.).

A MŰSZAKI KÖNYVKIADÓ forgalomban lévő könyvei és előkészületben lévő kiadványai mostantól az interneten is megtekinthetők. A kiadó honlapjára látogatók vásárolhatnak is a világhálón keresztül. Külön fejezet foglalkozik a tanárok számára készült könyvekkel. A www.muszakikiado.hu címszóra kattintók emellett valamennyi oktatással kapcsolatos konferenciáról, bemutatóról, szakkiállításról is olvashatnak híreket az információs oldalon.

A NÉPI KÉZMŰVES pályázat fazekas kategóriájában beérkezett alkotásokból rendezett kiállítás nyílik meg augusztus 27-

BERTA JÁNOS

A Jókai, a Helka és a többiek

Örömmel olvastam augusztus 3-i számukban a balatoni hajókról szóló írásukat. Csak gratulálni lehet annak a vállalkozónak, aki a (rozsda)sírból hozta vissza és újította fel a Jókait, amellyel a hetvenes években volt szerencsém egyszer utazni. Ugyancsak jó látni manapság, hogy a méltatlan módon szárazra kényszerített Helkát ismét megcsodálhatják a tó látogatói. A Csongor–Tünde, a Helka–Kelén, Hévíz–Keszthely, Tátika–Boglár páros mellett van még egy, amelyik hosszú évek óta csak csonka párnak tekinthető. Ez pedig a Csobánc és az egykori Szigliget; az előbbi, hála a hozzáértőknek, ma is a Balaton egyik ékessége, az utóbbi viszont a Dunán látható hozzá nem méltó állapotban és festéssel. Jó lenne, ha valaki ezt a hajót is megszánná, és a Jókaihoz hasonlóan a Balatonra hajózn vele tovább öregbítve ezzel balatoni hajózás hírnevét...

Ha párosokról beszéltün van (volt) kvázi hármas is, pedig a Szentendre, a Ze gény és az Ercsi motoros 400 személyes hajók, mir nevük is utal rá, a Dunáról rültek a Balatonra, s a re szerváltás idején átkereszte (Haláp, Gulács, Bakony) A hatszáz személyes Bal motoros is hosszú évtizec – az akkori rezsim elvár nak megfelelően – Beloia néven szállította a kirán kat. E gyönyörű hajó m legnagyobb a tavon. A l ni hajóknál érdemes mé említeni a Lelle nevét i szovjet gyártmányú mo Fekete-tengerről került gyar tengerre a nyol évek elején.

Anta
Duna

Cserkészösvényen

Szerényen alkalmi költészetnek nevezi ténykedését az idén 79 éves *Petőcz* Miklós, akinek Cserkészösvényen című kötetét Győrött, a Kisfaludy Könyvtárban mutatták be. Mostani verseiben szülővárosáról, a bal parti Komáromról, a koronázóvárosról, Pozsonyról, s az otthont adó Győrről ír. Tanítókat, cserkészvezetőket, evangélikus püspököket idéz elénk, *Turóczi* Zoltánt, akinek a finnekkel vállalt szolidaritás miatt kellett visszavonulnia, *Szabó* Józsefet, aki Turóczival egy napon mondott le, s akinek Madách-gyűjteményét Győr városa kapta meg, *Kapi* Bélát, az embermentőt. A Levéli requiem az ötvenhat utáni megtorlások sor zett református lelké a mártírrá lett tanárr Árpádra és a színész re, *Földes* Gáborr Petőcz Miklós is egyházhűségéről, m ról, hazaszeretetéről menéről vall költe A szerző illusztráci jelent kiadványba nosztalgiával gond Aladár műfordító e honára, amelyet ir zeummá szerettek kítani győri lokálp ma csak az egyko emlékét idéző ver núskodik valamik

T.

MDK.

Berta Jenő grafikus

"Verejték" /A"Kenyér"c.mappából/"/szénrajz/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 27.1.

BERTA, Johann, norcnzi hangszerkészítő-
segéd

J. B. Instrumentenmachergehelle, 3 napos
fia meghalt. (1840, 73 el

Prenburger Zeitung
(Genthon)

DACIÁT vagy Moszkvicsot vennék. Tel.: 30) 491-560. (342869/1K)

DACIÁT, Arót veszek. Telefon: 163-1457, 20) 346-236. (342891/1K)

Daciát veszek. 272-2989, 06 (20) 351-. (A008826)

Daciát, Arót vagy Ladát vennék készpén-t. Tel.: 06 (29) 344-724, 06 (60) 349-689.)06744)

Elérhető áron vennék Wartburgot, Tra-ntot. 06 (30) 517-350. (A008583)

HAT Tipót, Unót vennék. Tel.: 290-2455. 4566/1K)

FORD Escortot vennék. Tel.: 290-2455. 570/1K)

Használt dízel vagy turbódízel személy-kocsit vásárolnék saját részre készpénzfi-ssel. Tel.: 111-2880, 06 (30) 427-440.

Hat hónapos, Honda Civic 1,4i, sok ext-ral eladó. Érdeklődni: (92) 378-110. 08867)

Honda Civic LSI, automata, '92-es évjá-ú, igényesnek, első kézből eladó. Tel./fax: -0588 (üzenetrögzítős). (A008907)

JAPÁN és francia autóbontó. Gépkocsik ele. 291-4483, 06 (30) 424-449, Mihályi . (342735/1K)

KARAMBOLOS, TOTÁLKÁROS autót nék! 06 (30) 517-938. (342851/1K)

KARAMBOLOS, totálkáros nyugati gép-csik vétele 1984-től, készpénzért. Tel.: 6-1010, 291-4483, Mihályi Kft. 2732/1K)

LADÁT, SAMARÁT, DACIÁT vásárol-k. 06 (30) 404-709. (342623/1K)

Marutit vásárolnék. 420-2703. (A008839)

Mitsubishi Colt XL, 1982-es, 5 ajtós, 00 kcm-es jó állapotban, sürgősen eladó. ányár. 200 000 Ft. Tel.: 292-5704. 008871)

Mozgássérültek, figyelem! Eladó Opel adett 1,6 D, automata váltós, 1986-os, 5 aj-ós, bordó színű. Érdeklődni délelőtt: (76) 51-210, délután (76) 351-269. (A008877)

Négyütemű Trabantot vennék, sürgősen. 6 (30) 517-350. (A008584)

Nyerges, billenős LIAZ-szerelvény eladó. Érdeklődni: (49) 335-231.

OPEL Kadettet vennék. Tel.: 290-2455. (342563/1K)

AUTÓLÁMPABOLT A MOSZKVA TÉRNÉL!
Nyugati új és bontott autólámpák kis- és nagykereskedése: Budapest II., Lövőház u. 3. Tel.: 115-3018.

☎ **Opel** Rekord 2300 köbcentis dízel eladó, rendszám nélkül. Érdeklődni: (54) 410-076. (A008851)

☎ **RENAULT** 21 D (8 éves) eladó 300 000 Ft-ért. Tel.: 393-1180, délután. (A008973)

☎ **SAAB** 9000 CD 2.3 Turbó, 1994-es, sok extrával, első kézből eladó. Tel.: 248-0745. (A008719)

SÉRÜLT, totálkáros gépkocsit vennék. 06 (30) 446-918. (342897/1K)

Új PEUGEOT alkatrészszaküzlet.
Minden alkatrész bevezető áron. Budapest XIV., Kerepesi út 54. Tel.: 183-3731. (342638/1K)

SKODÁT vennék. 06 (20) 429-079. (56875/15K)

☎ **Suzuki** Swift 1,0, automata, 1995-ös, el-adó. Tel.: 189-8112. (A008990)

TÖRÖTT [illegible]

☎ **Hidraulikus,** oszlopos emelő, két db; és Pfaff lyukkártyás kötőgép; eladók. (72) 473-240. (A008964)

Nagy teljesítményű pasztörizáló, üveg-mosó és -töltő berendezések leszerelve (üzemképes) eladók. Telefon: 06 (30) 531-776. (56885/1H)

PFAFF 140-es felülvezérelt motoros gyorsvarrógép eladó. Telefon: 153-4075. (343010/1K)

☎ **T-150-es** traktorhoz turbót keresek megvételre. 06 (26) 395-568. (A008866)

VESZEK új, vagy keveset használt KÍNAI hengerfúró gépet. 06 (30) 439-672.

☎ **Eladó** MTZ 82-es és 80-as, MBP 6,5 és 9 tonnás pótkocsi, IH tárcsák, IH ekék, IH vetőgépek, RK-4 fűkasza, 161-45-ös Cristal, cukorrépagépsor, Heston körbálázók, 4010-es és 5000-es KCR, 15 köbméteres tápsiló, STA-80-as Sterimob, E514-es és E512-es kombájn, 5 és 6 soros kukoricaadapter, T088-as trágyaszóró, 2 soros szártépők és kombinátorok, egyéb gépek. Szécsény László, Harkakötöny, Harka u. 31., 06 (60) 302-168. (A009024)

Bútor, régiség

TISZTELT HÖLGYEM, URAM! ELSŐ VEVŐKÉNT LEGTÖBBET FIZETEM! SZALÓ LÁSZLÓ, korrekt, leinformálható, magyar szakember **DÍJTALAN KISZÁLLÁSSAL, ÉRTÉKBECSLÉSSEL NYUGAT-EURÓPAI ÁRON** KÉSZPÉNZÉRT vásárol **AUKCIÓRA, ÁRVERÉSRE, KASTÉLYBERENDEZÉSI TÁRGYAKAT,** régi, antik **BÚTOROKAT:** asztalokat, ülőgarnitúrákat, vitrineket, szekrényeket, székeket STB. (különálló, hibás darabokat is), csillárokat, **PERZSASZŐNYEGEKET,** régi, modern **FESTMÉNYEKET** (sötét tónusúak előnyben), porcelán dísztárgyakat, ezüst dísztárgyakat, asztali-, fali-, STB. **ÓRÁKAT (nem működőeket is)** szobrokat, gyermekjátékokat, **MINDENFÉLE RÉGISÉGET, TELJES HAGYATÉKOT! TISZTELETTEL: 120-1478, vagy 272-2123, rádiótelefon: 06 (30) 486-339.**

ELSŐ VEVŐKÉNT LEGTÖBBET FIZETEM! Díjtalan kiszállással! Korrekt, leinformálható, magyar szakember. **Kastélyberendezéshez** magas áron készpénzért vásárol **antik és régi bútorokat, SZECESSZIÓS, EMPIRE, BIEDERMEIER, BAROKK SZEKRÉNYEKET, FEKETE, OSZLOPOS ELŐNYBEN.** Ülőgarnitúrákat, vitrineket, asztalokat, székeket, hiányosat, romosat. **MÁRIA TERÉZIA KORABELI** többfiókos szekrényeket, komódokat. **TABERNÁKULMOT. Álló, fali, asztali, dísz- és zsebórákat. NEM MŰKÖDŐT IS! MINDENFÉLE FESTMÉNYEKET.** Nagyméretű tájképet, csendéletet, életképeket. Csatajeleneteket. **NAGYMÉRETŰ, TÖBBALAKOS, SÖTÉT TÓNUSÚAK ELŐNYBEN.** Porcelánokat, porcelánfejű babákat, réz-, bronz-, ónszobrokat, dísztárgyakat. **Szőnyegeket,** csillárokat, régi merklyn játékokat, valamint mindenféle régiséget. **TELJES HAGYATÉKOT TISZTELETTEL GÁBOR-GÁBOR, 261-6250, 06 (30) 400-315.**

Ezüsttárgyak felvásárlása AUKCIÓS ÁRON IS. KÉSZPÉNZÉRT! Gyertyatartók, cukordozoz, nagyméretű ezüsttálca, ezüst étkészlet. 1074 Bp., Wesselényi u. 19. Telefon: 117-9938. (56913/1K)

FIGYELEM! NÉZZE, ÉN NEM CIFRÁZOM, én **MINDENÉT, ANTIK** és **RÉGI DOLGAIT, HAGYATÉKOT,** festményt, bútort, órát, **DÍSZTÁRGYAIT** készpénzért, **KIEMELT** áron megvásárolom. **KÖSZÖNÖM! Tel.: 405-3795.**

NAGY TŐKÉVEL RENDELKEZŐ VÁLLALKOZÓ gyűjtő saját részre vásárol **MINDENFÉLE RÉGISÉGET,** antik bútorokat, festményeket, órákat. **Teljes hagyatékot.** [illegible] **06 (20) 391-**

☎ **Méteráru!** Keresünk olcsó textilt. Sokat! (Szövet, pamut stb.) Tel.: (72) 321-256. (A008821)

Állatok

4 hónapos tibeti masszív kiskutya törzskönyvvel eladó. Tel.: (22) 460-758, 16 óra után. (343132/1K)

☎ **Ezüst** óriásuszkár-kölyök eladó. Ár megbeszélés szerint. 226-6750. (A008760)

☎ **Gyönyörű** shih-tzu és japán spániel szobakutyák, törzskönyvezve és törzskönyv nélkül eladók. Felnőttkori súlyuk: 2–4 kg. 06 (84) 322-904. (A008483)

☎ **Reklámár!** Berni pásztor kiskutyák oltva, tetoválva, törzskönyvvel, eladók. Irányár: 8000 Ft. (49) 313-005, (30) 450-363. (A008763)

☎ **Dalmata** apától származó, gyönyörű 5 hetes kiskutyákat elajándékoznék. Tel.: 138-9731. (A009050)

Vegyes

ITT A SZÁMVETÉS IDEJE!
RENDEZZE KÖVETELÉSEIT!
Ha nem fizet az adósa, peren kívüli egyezséget előkészítünk, jogilag fogható vagyont felkutatunk. Magánnyomozást vállalunk.
INGATLANKÖZVETÍTÉST IS VÉGZÜNK!
Óvjuk a szélhámosoktól Megbízóinkat. Vevő nálunk nem fizet!

REFERENS
Nr. 1. Információs és Bűnmegelőzési Iroda, Bp. XI., Bertalan L. u. 26. Tel.: 166-4805, 209-2448.

☎ **40 mázsa** cirokszakáll és cirokmag eladó. (68) 381-095. (A008880)

☎ **450** nm-es és 1200 nm-es, tűzihorganyzott, csavarbontású, acél vázszerkezet eladó. Tel.: (78) 311-705. (A008989)

Alapoza meg üzleti sikerét... Bomba akció – bomba áron az ARANYPÓKNÁL! Lycrás olasz harisnyanadrág 240 Ft, férfi pamutzokni 170 Ft, import színes férfi alsó 199 Ft, acryl férfi ingpulóver 890 Ft, származás diplomatatáska 2950 Ft.

Az első randevú sikeréért ... Bomba akció – bomba áron az ARANYPÓKNÁL. Lycras olasz harisnyanadrág 240 Ft, férfi pamutzokni 170 Ft, import színes férfi alsó 199 Ft, acryl férfi ingpulóver 890 Ft, származás diplomatatáska 2950 Ft.

Orosz BOROVI fenyő fűrészáru közvetlenül vegyes vállalattól kapható. Tel./fax: (22) 357-615. (56892/1H)

Bontott fóliaház eladó. Háromajtós, 1000 nm-es. Érdeklődni: (52) 361-780. (F)

BÚZÁT veszek 1800 Ft-ért, borsó kis és nagy tételben eladó. Tel.: (57) 430-262. (343090/1K)

ELADÓ: 1 db 13 tagú elektromos olajradiátor. Tel.: 06 (1) 258-2898.

Halálozás

Fájdalommal tudatjuk, hogy
KÁLMÁN JENŐ
84 éves korában,
1995. december 28-án elhunyt.
Temetése 1996. január 11-én,
12 órakor lesz a Farkasréti
izraelita temetőben.
A gyászoló család.

Fájdalommal tudatjuk, hogy
DR. HEGEDŰS JÁNOS
1995. december 28-án,
életének 81. évében elhunyt.
Temetése 1996. január 11-én,
14 órakor,
a Farkasréti temetőben lesz.
Gyászolja családja és mindazok,
akik ismerték és szerették.
Táviratcím: dr. Hegedűs László,
1027 Budapest, Ganz u. 5–7.
(56879/1K)

Mély fájdalommal tudatjuk
mindazokkal, akik ismerték és
szerették, hogy szeretett édesapánk,
nagyapánk, dédapánk
BERTA JÓZSEF
műlakatos mester
1996. január 6-án, 91 éves korában
csendesen elhunyt.
A temetés időpontjáról később
adunk tájékoztatást.
Gyászoló család.
(A008978)

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy
VARJÚ GÁBOR
életének 46. évében hirtelen elhunyt.
Temetése 1996. január 15-én
13 órakor az Óbudai temető
15-ös szóróparcellájában.
A gyászoló család, felesége, lánya,
munkatársai.
(343100/1K)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Meghatódva köszönjük barátainknak és mindazoknak, akik szerették, tisztelték a

LOTTÓ

A SZERENCSEJÁTÉK RT. TÁJÉKOZTATÓJA: az 1. heti 5/90 és 6/45 LOTTÓ számsorsolásán, a JOKER, valamint a TOTÓ és GÓLTOTÓ játékban egy nyerőosztályban 50 000 forint feletti nyertes sorsjegyek, szelvény számjegyzéke:

5/90 LOTTÓ

Nyerőszámok: 16, 37, 71, 72, 82.

4 találatos sorsjegyek

Hagyományos sorsjegyek sorszáma:
5 028 251
5 422 952
5 597 688
20 875 203
64 874 515
91 104 460
91 899 165

Gépi átvételű sorsjegyek átvételi sorszáma:
6016 170651 83449 2
6016 170671 11415 2
6016 390601 72606 2
6014 570531 78459 2
6014 590521 34251 2
32213 04196 1 01
5512 620581 68543 2
6013 710521 17709 2
6016 717511 64189 2
6015 720541 86783 2
–
–
6014 740621 69
6016 760621 49
6014 760741 15
6015 770681 76
6015 870531 06
96205 14652 1 0

6/45 LOTTÓ

Nyerőszámok: 5, 25, 26, 28, 33, 35, pótszám: 19.

5+1 találatos sorsjegy

Gépi átvételű sorsjegy átvételi sorszáma: 6015 310581 66893 1

5 találatos sorsjegyek

Hagyományos sorsjegyek sorszáma:
1 060 439 1 182 690 1 226 268 1 297 678 20 414 701

Gépi átvételű sorsjegyek átvételi sorszáma:
5504 070521 57929 1
6015 107511 66213 1
5523 130511 83239 1
6016 130571 29398 1
6014 170591 37532 1
6014 170601 64907 1
6014 170631 39940 1
6016 220531 47751 1
24704 09358 1 01
31703 06756 1 50
33210 05982 1 01
5525 310561 43159 1
6014 310571 47730 1
6015 310581 66795 1/2
5513 310641 69116 1
6014 350511 66074 1
6015 690521 01482 1
6014 690551 72567 1
–
53205 02433 1 01
60211 02466 1 01
67715 03474 1 01
6016 700581 4812
6016 710591 6314
6014 730681 4540
6016 740551 96445
6014 750511 82512
6015 750511 82843
5492 750611 73131
6014 857511 95410
80201 13693 1 52
85810 12535 1 01
98701 05748 1 01

JOKERSZÁM

937079

Az első nyerőosztályban nyertes sorsjegy nem volt.

TOTÓ

Tippek: 2, 2, 1, 1, 2, X, X, 1, 1, X, 1, 2, 1, +1: 1.

12 találatos szelvények

Gépi átvételű szelvények átvételi sorszáma:
6016 100511 78531 0
6014 130561 60218 0
6015 140531 70542 0
6014 140561 85551 0
6015 170641 36182 0
6015 220591 72700 0
6014 250611 92935 0
6016 310561 46892 0
6016 310631 70041 0
6015 310651 29731 0
6016 350521 51585 0
6015 410561 25415 0
6015 450541 84633 0
6016 480541 66901 0
6016 530531 69520 0
6014 530581 58602 0
6015 530591 27873 0
6016 540531 08587 0
6015 570551 55951 0
6016 580511 19170 0
6015 590511 31030 0
6016 620521 01478 0
6015 690621 05988 0
6013 700581 45761 0
6016 710601 43865 0
6015 710611 71833 0
6016 710611 72888 0
6015 717511 63675 0
6015 730511 92539 0/2
6015 730651 70304 0
6015 750581 02609 0
6015 760521 71349 0
6016 760581 02998 0
6015 760601 60209 0
6016 770511 65116 0
6016 770521 54001 0
6015 770581 13418 0
6015 770651 49091 0
6015 770651 49092 0
6016 770701 84232 0
6016 847521 54765 0
6013 857521 32852 0
6016 857521 33603 0
6015 870551 08012 0
6015 877521 34812 0

Berta József

Bástya c. kép (emb.)

Kiállítások:

Falu Tibor: Hódó László
képzőművészete 1970

Petőfi Népe 1970 VII. 26

Berta Lajos

Apró terrakottákkal szerepel a Nemzeti Szalon tav.tárlatán.

Ujság,934.VI.10.

Berta Lajos

Ócd - Bolyok lakótelep
építészeként neve említve a
76. oldalon

Magyar építészet 1945-70

Berta Lajos MDK

Lengyel mazurka, gipsz

Mücsarnok 1951. II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Berta Lajos épitész M.D.K.

Résztvett a pesti Duna-part beépitésre kiirt tervpályázaton.

Társtervező: Breiter Artur, Miskovit László

Rangsorolás nélkül 6000 Ft-ért megvásárolva

G.J.:Kihirdették a Duna-part tervpályázat eredményét

Magyar Nemzet 1963. julius 2. 5.l.

ll. D. K.

BERTA Lajos építész

12 tanteremnyire bővíthető 8 tanter-
mes ált. isk. terv. ~~terv~~ (Cóhrendelet nyo-
mára)
Tervezés: Lőrincz József és
Pekerec József

Tervpályázati eredmények
magyar Építőművészet 1960. 4. sz. 62.

Berta Lajos

Ózd - bolyoki lakótelep. /Fábián István, Spiró Éva, Gleviczky László, Berta Lajos épitész/ - Magyar Épitőipar, 1966. 15. évf. 1.sz. 5. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 249. l.

MDk

Berta Lajos, [épület]

6000 Ft-ért megvásárolták Breiter A., Miskovits L. és Berta L. közös tervét.

– Kihirdették a sportlicget terepfutásban elért eredményét. 6. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. dec. 22.

BERTA lajos épitész M.D.K.

résztvett a pályázaton / megvétel: 6000 Ft/

Társtervező: Breitner Artur, Miskovits László

Mirgai László: A XIII. ker. Fehér uti Sportliget Terv pályázata
Magyar Epitőmüvészet 1962/2. 34-36.l.

M. D. K.

BERTA Lajos építész

Részvétel a pályázaton / II. kategória/

megvéve

.j./ 'ita az épitőművész-szövetségben a családiház-
pitás uj megoldásairól
hirdették a sorház-tervpályázat eredményét
agyar Nemzet 1962. március 4.4.l.

Berta Ilonic

Rózsák, akvarell, 50 × 60 cm

Budapesti Művészek Kiállítása 1954
Kat. levelek Kisdéginé Kiss Ilona Tiéra

14.

Berta Márton

A Stúdió halja

A budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója
1953-1963. Bev. Vajtai Antal. Bp. 1963.
37.o.

Berta Márton, fest.

l.: Bakonyi Mihály

—:o Tájrlat

8.

Esti Hirlap, Bp. 1976. dec. 13.

Berta Márton, festőművész

A XIII. ker.-i József Attila Művelődési Központban ma nyílik meg négy festőművész kollektív kiállítása, melyen a művei szerepelnek a művésznek.

Esti Hírlap, 1946. dec. 13.

Berta Márton

A Fővárosi Pedagógus Képzőművészek tárlatán a Fáklya klubban részt vett Papp Irén tempera portréval, szakszervezeti dijas Berta Márton linómet szettel, Bakonyi Mihály linómetszettel, Petőcz Lajos .

Ra jztanitás 1975-4-32
Dr Maksay: Fővárosi ped. képzőm. kiállitása

BERTHA Mihály szobrász

Kolozsvár legjelentősebb épületszobrásza lakóhelyéről

GÁÁL György - VINCZE Zoltán: Kalauz a régi és az uj Kolozsvárhoz. Kolozsvár : Korunk, 1992

107.

BERTA SÁNDOR festő
Budapest, 1929

1956-ban szerzett diplomát a Képzőművészeti Főiskolán Hincz Gyula és Domanovszky Endre tanitványaként. Olaszországi, hollandiai és amerikai tanulmányutakat tett. Rendszeresen szerepel az országos tárlatokon. - A hagyományok és a modern művészet eredményeit ötvöző munkáiban a vidéki életforma váltás jellegzetes problematikáit dolgozza fel.

Művészéletrajzok 1975

Aregina

Berta Sándor

festő

Sz. 1929 dec. 29 Bp.

kereskedő értelmiségi

Dolgozók Szabad-

iskolája.

228 szám.

19

Műemlékek Ors

Tárgy:

Ibusz-könyvkereskedés 301.62 P.I.-ös számlája

A beadv

Melléklete

Egyúttal e

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Összeolva

Berta Sándor, festőművész

A pápai Jókai művelődési központban rendezett tárlaton szerepelt a művész „Téli határ" című műve. (ecsetkép és repr.)

Vendi Lajos: Kortárs képzőművészek alkotásai Pápán. Napló (Veszprém), 1980. febr. 29.

Berta Tibor építész

MDk

Társadalmi munkában ikerházi terveket készíttett.

-: Ifjúsági lakásépítési akciót kezdeményezett Nagykanizsán a KISZ 11. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. dec. 8. [Vidéki]

Berta Zoltán

Kútnál olaj 100 x 80 cm

VI. Szabadegyházi Területi Képzőművészeti Kiállítás. Salgótarján 1970. Kiáll. zsűri. Dsz.: Kovács Gyula

MDK

Berta Zoltán

Csendélet, o.

4.Észak-magyarországi területi képzőm.kiáll.
Salgótarján 1968.

Berkolan, egri kőműves

M.D.K.

1555-ben dolgozik az egri várban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1968. Akadémiai Kiadó, 313. old.

BERTALAN egri kőmüves, aki --+ Mafeus és --+ Gergely kőmüvesekkel együtt 1555-ben dolgozik az egri váron és teljesitett munkájának bérét kéri a királytól. /O.L. Iványi Ben.Res./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Bertalan MDK

Bártfai festő, 1497 és 15o5-ben emlitve. Orvoslással is foglalkozott.

/Irodalom 42o.jegyzetben/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.143.l.

Bertalan MDK

Nagyszebeni festő. 1465-1485 között emlitve. Feltehetően ő üvegezte 15o3-ban a városháza egyik ablakát.

/ irodalmi források emlitése 247.jegyzetben/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.89.l.

Bertalan MDK

Ablakfestő, neve 1497-ben szerepel Eperjesen.

/Tóth S.: Sáros vármegye monográfiája.III.Bp.1909-1912. 720-721./

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképpei.Bp.1955.88,203.1.

Bertalan MDK

Zsigmond idején királyi festő, saját házában lakott Budán, 1421-ben házat, kertet, szőlőt vásárolt.

/Horváth H. Zsigmond király és kora.Bp.1937. 12o,152,153-154./?

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.33,194.l.

BERTALAN MESTER, építőmester

A pozsonyban járt Mester nevével az erkélyépitéssel kapcsolatban találkoztunk. De egyszer Bécsben/1557.ápr. 13/ találkozunk vele, majd egyszer Kereszturom/1558. Szt. Vid napján/. Sárvári forrásanyagban nem találkozunk vele. 231.old. 161.jegy.

TÓTH MELINDA: A sárvári vár építéstörténete 193.old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

BERTALAN MESTER, épitőmester

Sennyey a sárvári palota erkélyét a pozsonyi érseki palota erkélyáról masoltatja le. Ezért oda küldte BERNÁT mestert. "??..el küldem Bertalam uramat Posonba eg achal mek ladni az ersek uram erkelet, minden modon hahoz kepest chonaltatom..." 231.old. 160.jegy

TÓTH MELINDA: A sarvari var épitéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Ertesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

BERTALAN fazekasmester — MDA

1930. tájan Kaszás fazekasmesterrel, az Udvarhely megyei Korondon edénygyár mellett kerámiai telepet létesítettek képzett fazekasmesterekkel.

Gárdos Gyula: Kézikönyv mesterekek. Bp. 1944.

33-34 l.

MDK

Bertalan

Európai Isk. Francia-Magyar kiáll.

Pán I: Az Európai Iakola. Index, 21-24. 1947.

Bertalan, kőmüves /1534/ Sopron MDK

Pullendorfer Károly soproni polgár házának becslője. A Mollay Károly által publikált okirat művészet-történeti:

Riedlmayer Gyula: Műemlékrépülés helyreállítási a Soproniban.

Műemlékvédelem, I. évf. 1. sz. 28-30. + 31.
1957.

Zsigmond

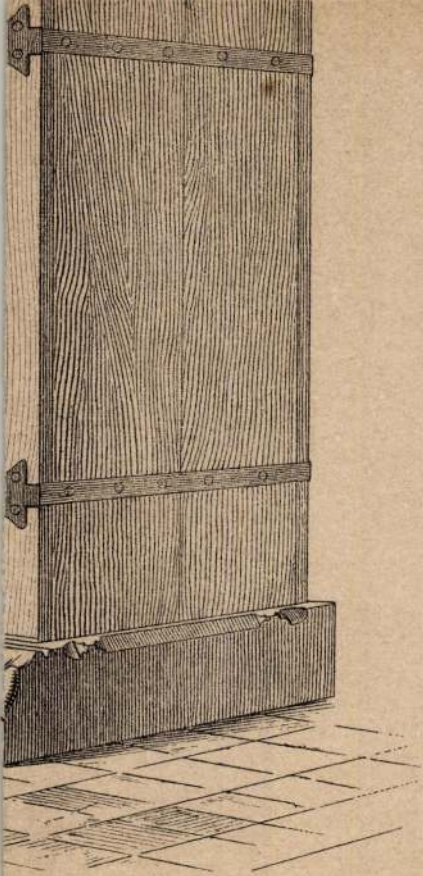
Bertalan

királyi festő

A francia Párnaráin
Pepro özvegye Borbála
fölhéviti három és fertyét
70 forint eladó festőnek
1421-ben

Bártfai Szabó László =
Pest megye történetének
oklevéles emlékei 1002–
1599-ig. Budapest. 1938.
146. l.

Festi tehát nem Zsigmond néjének, Borbála királynénak festője volt.



aufg. v. gez. v. A. Boesser. 68.

Bertalan, festő"

Zsigmond király festője
1421-ben 70 forintot
vett egy házat Budán a
Felhévizen.

Gerevich László: Go-
tikus házak Budán.
Budapest Régiségei.
1950. 158. l.

Weichinger

alelnök

KERESZTÉNY SOCIÁLIS GYERMEKVÉDŐ SZERVEZET

Műemlékek Országos

tekintetes

Elnök

Beztaban

Ki fertő

budai hárta-

1. lajdonos

Horvath Henrik dr.

Buda a Kőzéptor-

ban Bp. 1937

Pg. l

ST WASMUTH

RLAG, ARCHITEKTURBUCHHANDLUNG
KUNSTANSTALTEN A.-G.

ZAHLSTELLEN FÜR:

Deutschland: Deutsche Bank (Conto-Centrale in Berlin)
Postscheckkonto: Berlin No. 573

Oesterreich: Wien: k. k. Postsparkasse, Clearing-Conto 804582

Ungarn: Budapest: K. ung. Postsparkasse, Clearing-Conto 3437.

Berlin W. 8, den ..... Datum
Markgrafen-Strasse 35 des Poststempels.

Sehr geehrter Herr!

Bertalan királyi festő

4 1

MAGYAR MUVESZET

1932. 372

Horváth H. a Közép-kori Pest-Budának helyzetében maradt emlékei. MM. 4

12 volumes gr. in-8° jésus, 10 fr.
Cartonnés toile, 13 fr.; reliés, 15 fr.
par Biart, Erckmann-Chatrian, J. Verne, H. Malot, A. Laurie, Ch. Clément, Mayne-Reid.
ustrés par G. Doré. — *Toile, 26 fr. Reliure d'amateur, 30 fr.*

ASIN ILLUSTRÉ

ET DE RÉCRÉATION

INE DES ENFANTS

RÉUNIS

al de toute la Famille

Nouvelle Série.

PAR L'ACADÉMIE FRANÇAISE

P.-J. STAHL, EN 1864

DIRIGÉ PAR

J. HETZEL

is, 14 fr. — Départements, 16 fr. — Union, 17 fr.

CTION HETZEL

EUVRES DE

AHL. — André Laurie. — E. Legouvé. — Erckmann-Chatrian, etc.

unies. Mottheoz, Dr, 7, rue Saint-Benoît, Paris.

Berlalan kir. jeks.

XV. v. Brudarbråkudajdons
kvad i vårom
Hor~~v~~ Zorjmond

120.l. 152.l.

Horvath H.: Zorjmond
kiralyi Ének. Bpp.
1937. 120, 152.l.

LVI.

A Bertalan
festő

Zsigmond király
udvari festője

† Máramaros 1862
31/l.

Bács-Bodrog vármegye alispánjától.

vcz rendi zárdatemplom

rszágos Bizottsága.

Budapest

1 évi augusztus hó 19-é

Bertalan király
festő kora

1421-ben Francigen
Piso Ozorge Borbála,
a felkivüzöl fekvő há-
zat és kertjét, s felté-
telesen bírányos mólyét
Zsigmond király festőjé-
nek, Bertalannak fo
frtért átengedé.

Rupp Jakab: Buda
Pest és környékének
helyrajzi története.
Pest, 1868.
193. l.

Bertalan

Kir. Jenő

1421.

l.

Irana 1890

2. l.


BUDAPEST
47 DEC. 17. 13
112

Bertalan, képíró. Zsigmond király udvari festője volt, s mint ilyen állandóan Budán tartózkodott. 1421-ből fennmaradt az az okmány, amelynek értelmében Borbála nevű asszony felhévizi házát B.-nak, a király képfrójának adja el.

György Aladár: Festészetünk az Anjouk korában. *Koszorú.* I. 1879. 315. l. — *Ipolyi Arnold:* A beszterczebányai egyh. műeml. tört. és helyreállítása. Budapest, 1878. 77. l. — *Krüchten József:* Hazai Művészek. *Tudományos Gyüjtemény.* 1821. II. 124. l. — *Szilágyi István:* Adalék a magyarországi képzőművészek névsorához. *Tört. Tár.* 1880. 159. l.

Bertalan ferto

Zigmond Király
udvari képírója volt
Budán 1421 körül

Ujdok Lex.
IV. K. 882. l.

Bertalan

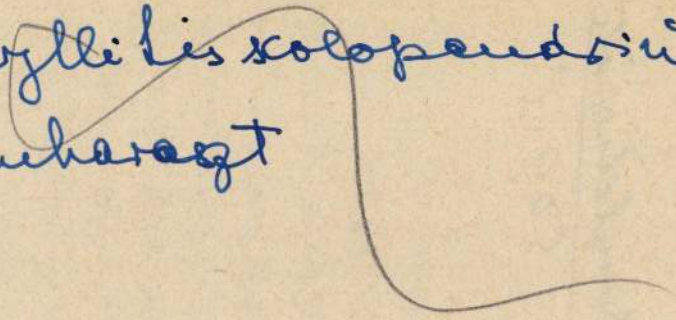
ács (faber)

Sörösbarom beliapát

509. l.

Neve említve a győri kápt. alamar 1439. jan. 5. kelt és Albert királyhoz intézett jelentésében, melyben a Németh. Körösbeliektől a beli kolostor kárára elkövetett vadalásairól és erőszakoskodásairól van szó.

phyllitis scolopendrium Newm.



megírva

Bertalan (Bartlme)

órás. Pozsony

1442-ben ~~fecit~~ ~~újította~~ készítette

a városi órát, kerekeit

kireszelte, mutatóját

diszítette.

Ortvay Tivadar

Pozsony város utcái

és terei, Pozsony 1905

453. l.

áros polgármestere



Bp.

IX Közgyes Endre u 10

Bertalan képíró

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

ADATOK AZ ERDÉLYI KÉPÍRÁS TÖRTÉNETÉHEZ. Kiegészítéseül a képírók azon sorozatának, melyet a „Művészet" IX. évf. 4. számában közöltem, most folytatólag a szebeni régi képírókra vonatkozó adatokat ismertetem úgy, amint én azokat a szebenvárosi régi számadáskönyvekben találtam.[1]

1. Bertalan képíró (Moler Bartholomeus). A régi adólajstromok tanusága szerint 1468—85. években Szebenben lakott, évről évre rendesen megfizeti adóját, sőt mint tekintélyebb polgárt, őt bízzák meg az egyik kerületben az adószedéssel, tehát olyan „civis iuratus"-féle volt. Az általa teljesített munkáról csak egy ízben — 1503 október hóban — van szó, midőn ugyanis az új városháza részére az egyik ablakot apró kerek üveggel (Butzenscheibe) látja el, 128 darabot rak bele, mely munkáért 1 forint és 56 oszporát kap (l. m. 11., 25., 36., 56., 79., 123. és 384. ll.).

[1] Quellen zur Geschichte Siebenbürgens. I. K. Rechnungen aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt. Nagyszeben 1880.

Irodalom

Dr. Gárdonyi Tihamér

Művészet 1911. 390. l. 391.

Végül még felemlítem, hogy 1501-ben a város kifesteti a városházának előcsarnokát, a festő nevét azonban nem jegyezték fel (i. m. 357. 1).

Lájtuk a fentebbi sorozatból, hogy Szebenben a XV. század vége felé 12 képíró élt és működött, oly tekintélyes szám, melyből jogosan következtethetünk a festészetnek e korbeli virágzására. Igaz ugyan, hogy a középkori festők nemcsak művészek, hanem mesteremberek is voltak, kik a mázolástól kezdve az oltárképig mindent elvállaltak, és nemcsak az üvegfestészettel foglalkoztak, hanem üvegező munkákat is végeztek, mint azt Bertalan képíró példája is bizonyítja. A szebeni festők 1520-ban céhbe állottak össze, de nem egyedül, hanem az üvegesek és asztalosokkal együtt. A városi tanács jóvá is hagyta az elébe terjesztett céhszabályokat, melyben igen érdekes dolgokat olvashatunk a megkívánt mesterremekről, a kontárokról (ide sorozza a papokat és barátokat is) és más egyebekről. A képírókat a városi tanács előtt Simon pictor képviselte. [1]

—420. GYÁRFÁS TIHAMÉR

Bystalan

Forró

XVI. 7.

l. Magyarok

Archiv des Vereins f. sieb. Landesk

XVI. 380. l.

Bertalan, festő *(Bartholomeus pictor).* 1468—1503-ig Nagyszebenben működött. Mesterségével kapcsolatban csak 1503-ban szerepel a város számadási könyveiben, mikor a tanácsterem ablakaiba 128 drb színes üveget rakott s ezért egy forint és 56 denárt kapott. (Item Bartholomei pictori ex parte unius fenestrae ad stubam pro labore in nova domo scheyben in numero 128 flor 1. den 56.)

Gyárfás Tihamér: Adatok az erdélyi képírás történetéhez. *Művészet.* 1911. 390. l. — *Quellen z. Gesch. Sieb.* Rechnungen a. d. Archiv d. St. Hermannstadt. Nagyszeben, 1880. I. 11, 25, 36, 56, 79, 123, 384. l.



megírva

Bertalan asztalos

néhai

hrása a budai Vár-

ban a mai Ferenc-fá-

ra terjedő emlékére 1783.

Pathendvár (J. tábla

260 l. 290. l.

113. szám.

77537. szám.
1902.

Mult é
felterjesztése alapj
sitottam a budapesti
hogy Sztehló Ottó a
épitészének, a somo
sa végett tett hivat
költségei és napidij
bélyegelt nyugtájára
Miről a te
keltnek irásban leen

megjiva

Bertalan festő

Bartholomeus pictor

1497 Bártfa

l. Arch. Ért. -

1917. 148. l.

Bazalan

porto

1497

l. AÉrt. 1915.

114. l.

Dr Ivald Kiilke

65 K.-ra érvényesitve tis

Budape

Bettalan

üvegfestő

Braitsch 1497

l.

Arch. Ert. 1915

114. l.

Bertalan
megperdő
Bartfa

1497

Bálint fertő-
vel együtt Eccl-
lette a bartfai
Kt Egyed templom
megfestmé-
nyét
Nyikovszky Bártfa
középkori művészete
kéz. A Kt Egyed
templomának
műrég. leírása
Arp. 1879. 22. l.

23. sz. 190

94974/99 szám.

A műemlékek országos bizottságának 1899 évi szeptember hó 29 én 264 szám alatt kelt felterjesztésére tudomás és az érdekeltek értesitése végett kiadom azzal, hogy a kiküldöttek utiszámlái a közigazgatás szabályos menetének biztositása érdekében a szabályszerü hat

megjött

Bertalan

ötvös

1500 tájáu Pozsonybau

L.

Lendrey - Keutiványi

190. l.

20000–

1800–

20000–

Ötvösbetűsor

Barthme, Partehme

Ötvös

1501—1505

Ortvay II. 4. 24 l.

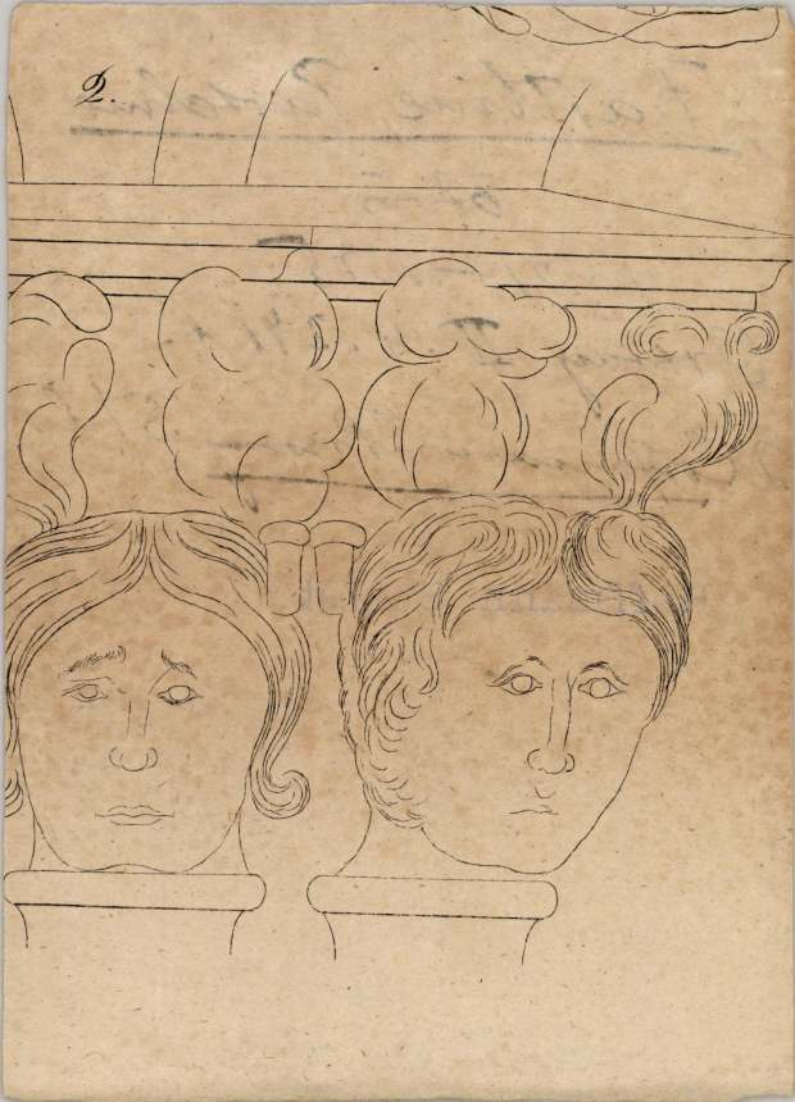
Hoffmann Pozsony 57 l.

Hoffmann Südost

Mihalik: Haromkás
ér a pozsonyi ötv

105 ~~104~~ l.

Mihálymal „Ötvös"



Ortvay T. Pozsony vár. tört.
II. k. IV. r. 241. l.

Rakovszky St.: Alterthümliche
überlieferungen von Pressburg.
Pressburger Zeitung. 1877. 59. sz.

megint/ Bertalan, ötvös

(Barthus Aurifaber)

1504-ben Nagybányán kamis pénzverésen ért. Ugyanis beszerzési volt.

Berger, Albert: Urkunden-Regesten aus dem alten Bistritzer Archive. 72.

Knoth. 83. l.

Knoth B.:
A magyar ötvösök
lexikona. XX.
század elején. Bp.
1912

megírva

Bertalan festő
1505-ben Brassóban
L.

Lundy-Lentiváryi
190. l.

~~118~~

~~118~~

		20000 –	
		3100	
	90300 –	99600 –	42

Barsalon ferto

Bartusch

erő 1505. Brassó

2

Thieme-Becker

II. 585. l.

(Lajka)

Arch. Ért. VIII. 167. l.

Ker



Európa Film Lap és Könyvterjesztő R.T.

Budapest

Visegrádi utca 36 IV. 1.

mozgóirva

Bérlalap

ágyúönlő

a XVI. őrárad elején Brassóban

L.

Leudrey - Leutiváryi

190. l.

15000—			
20000—			
20,000—			
3100—			
466,548—	164300-	164300—	5650

negyed

Bethlen

antalvo

1523

Brassó

laid (Bartholomaeus Trichler)

Rotterdamy

153.L.

Műv.

Salonitana

Ephemeris —

L. „Ephemeris" alatt

megírva

Bertalan

építő

a XVII. század elején Brassóban

L.

Szendrey-Szentiványi

190. l.

15000-

3100-

megírva

Gerstaker

(Ernőnek)

I.

Házi Sopron Lőtt

II. r. 6. k.

1529. 419. l.

szervezetes. Latin szótára 1502—1778-ig folytonosan bővítve igen sok kiadásban jelent meg. Eleinte csak latin nyelvi szótár volt, de már a XVII. sz.-ban a görög, zsidó nyelvek s aztán a művelődő európai nyelvekből, közülök a magyarból is, bővítve tűz, majd tizenegy nyelvű lett. A magy. nyelvet az 1585. évi kiadás vette föl először.

Caliban. Shakespeare «A vihar» c. regés színművének alakja; primitiv ember, félállat, gyermekeny, alattomos, veszedelmes. A név a kannibál = emberevő szó elferditéséből származott.

Calion (fr. kalik). *Finom, tömött, vászonszerű pamutszövet 30—60 szálnyi finomsággal. Nyomással mustrázva perkál (l. o.)-a neve, borszerűen hántázva kanavászszerű szövéssel, csak világosra és feketére kötészett kapható.*

Caligula, l. *Julius Caesarok.*

Calixtus pápák. *II. (szent) Cf., várhatóan (1217—24). Több levelében panaszt emelt az egyház hanyatlásáról. Ezért ellenfele, a tiszta Hippolytus, heves irodalmi harcot indított ellene. A vita alapja minden bizonnyal kalixtusi az ő nevével nevezték el. (Coemeterium S. Callisti). — III. Cf. (1110—24). Korábban Hugo nevével ismert. A wormsi konkordátum megkötésével (1122) befejezte az investiturharcot. Összehívásával az első nyugati egyetemes zsinatot, mely I. lateráni zsinat néven szerepel az egyháztörténetben (1123). — IV. Cf. (1198—1216). Barbarossa Frigyes hatalmi elképzelése. Állítólag magyar ember. János stromai apát volt. A vérpecsét keletkezése után ő is megkoronázta Barbarossa III. Sándor ellenpápát. — V. Cf. (1435—58). A spanyol Borgia családból származott. Mint papa mirabilis emelkedett*

a hatalmi és intellektuális szemlélet, de Otho emlékét megőrizte.

Calumniare audacter, *semper aliquid haeret,* lat. bátran rágalmazz, bátran, mindig marad valami nyoma.

Calvin *János,* l. *Kálvin János.*

Calvus, l. *Licinius Mucer és Cornelius Szinnik.*

Camaldulai rendje. Sz. Benedek-rend egyik szigorú ferencvári ágazata, amelyet a Firenze melletti Camaldoli kolostorban 1012-ben sz. Romuald († 1027) alapított.

Cambio, *Arnolfo di* (1232?—1302?). Olasz építész és szobrász. N. Pisano és a Cosmaesk hatása látszik színes márvány és gazdag figurális díszek alkalmazásában. Legjelentősebb alkotásai: a Santa Maria Novella homlokzatának alsó része, a Palazzo Vecchio (1298—1302) és a Santa Croce templom (1294—1300) tervezése.

Cambium. A fenyőfélék és kétszikű növények szárát és gyökerét vastagító szövet; az első évben nyílik alatta a másodlagos évfolyadékzáró pallást (keresztmetszetben gyűrű), mely sejtjeinek osztódásával befelé állandóan fát, kifelé pedig kéreg-hajtást termel.

Cambrai (kambré). Régi E-francia város. Sokat szenvedett a VII—VIII. hadj.-ban. 28000 l.

Cambrai-i csata v. *a cambrai-i tankcsata.* A VII—VIII. hadj.-ban (l. o.) a francia hadszíntéren vezetett 1917. nov. 20—dec. 12-ig tartott.

Cambrai-i liga (kambré). XVI. l. a francia kir., Miksa német-római csász. és II. Gyula pápa kötötték 1508-ban Velence ellen. Homlokzata ellenére: II. Ulászló magy. király csatlakozás esetén Dalmáciaországot igérték.

Cambridge (kembridzs). Híres angol város. Oxfordnak egyik legrégibb angol egye-

Bartel, ötvös. 1554-ben Nagyszebenben élt.

Teutsch, Fr.: Hermannstädter Goldschmiede. *Korrespondenzblatt.* 1880. 9. sz.

Bertalan, ötvösmester MDK

1461-ben Kemény István 50 arany frt-ot kölcsönöz neki.

257.o.

Entz Géza: Művészek és mesterek az erdélyi gótikában.

Kelemen Lml. 249-264.o.

Bertalan besztercei ötvös

1536. hagyatékügyé ben Antal brassói ötvös is szerepel 261. Igen nagy vagyona volt.
261.o.

Entz Géza: Művészek és mesterek az erdélyi gótikában.

Kolozsvár. 249-264.o.

Bertalan Besztercei ötvös

MDK

1536-ban Bertalan besztercei ötvös hagyatékperé-
ben Bertalan hajdani legénye Petrus W y d n e r
ötvös azt vallja, hogy mestere hagyatékát
Vincentius P e l l i o és Anthonius Ewthves
de Brassouia kaptak kézhez.

261.o.

Entz Géza: Művészek és mesterek az erdélyi gótikában.

Kelemen Emlékkönyv. 249-264.o.

megírva

Bertalan
(Bartolommeus)
kőfaragó Sopron
1563. emlitve

Hári magyar levelek

csaknem.



nem vers

Bertalan

ötös

1566-ban kászvárosban

L.

Szendrey - Szentiványi

190. l.

Bartolan Otwos

(Bartholomeus Ruisfaber)

1566. Broos

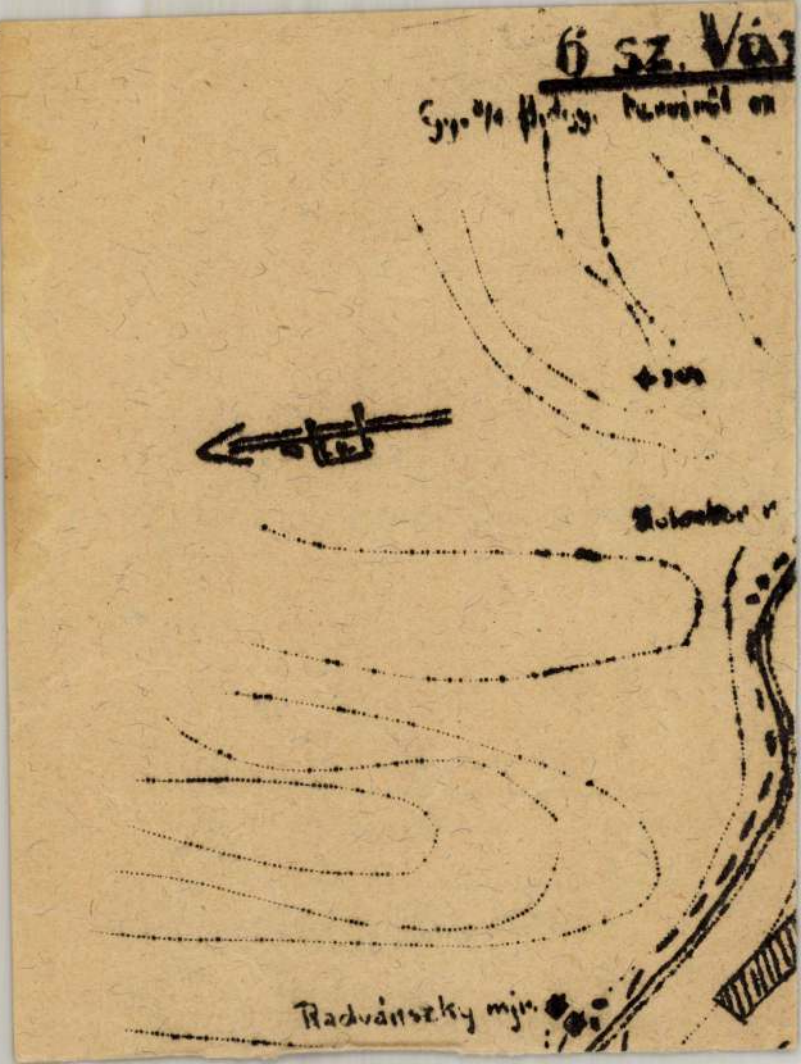
l.

Archiv des. Ver.
f. sieb. Landesk.
XV. 435. l.

Bettalan
épito
1580-ban Kassán
L.

Kendrey-kertészmúv.
190. l.

O. Bartel vagy
Balthasar Stein-
mecz
Kassa 1592
l.
Kenkassaműcsud
32. l.


Radvánszky mjr.

Berkalan

ágyúönkö

Murány XVI. sz.

1.

Hadtört. Közl

1928. 422. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Bertalan

(Bartholomeus)

1500 Csizár

l



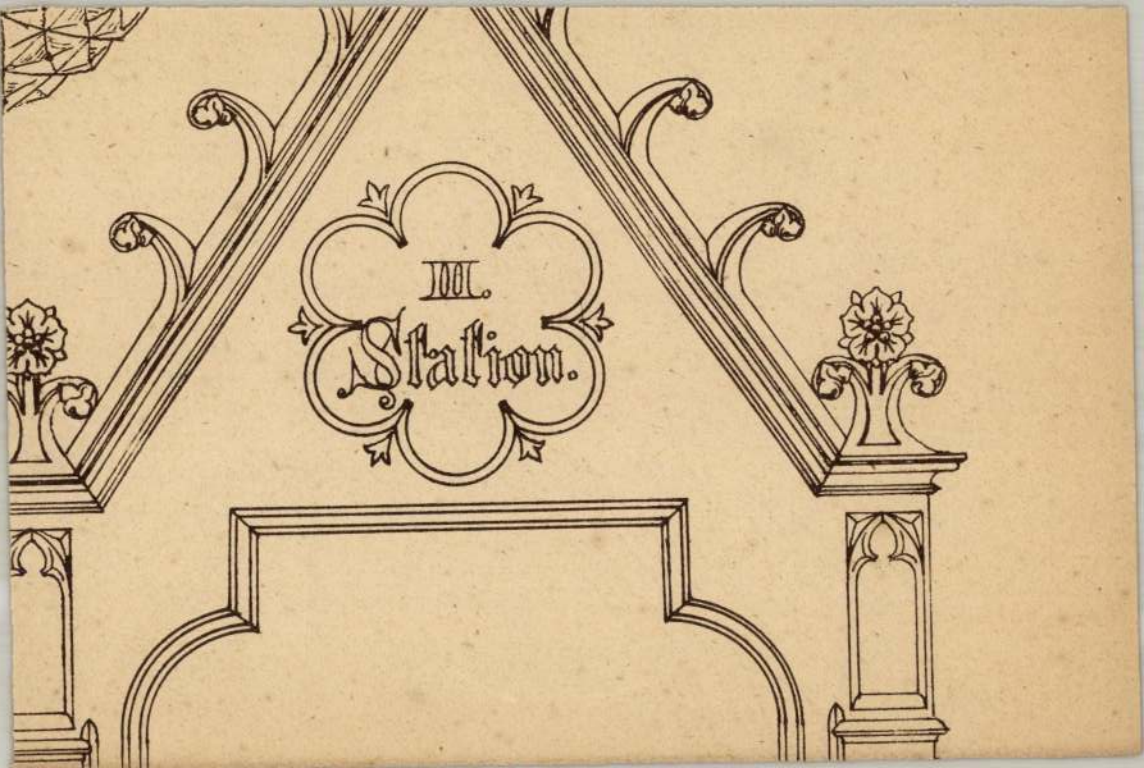
schwertfeger

Brassó

793, 797. l.

Nicolaus

660, 662, 664, 666, 669, 670, 672, 675, 677, 680, 682. l


III.
Station.

Bertalan

antalos



Brasto

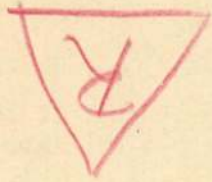
793. l.



Betalan

asztalos

1. Brassó



F 9, 82. 1

Gabriel

4537. (Schachinger [illegible]:
Sz. München 1850 r.

Tanulmányfő.

Mellig látható, ráncos
ábrázol, ki balra tekint, fejé
fésülte és nyakkendőt meg
felül jobbra: G. Schachinger

Vászon, mér, 49.?:3
téke 1000 K.-- Grof André
czius 9-én (6?1-913).-- A
tétele (1381-913).-- ~~Átvétele~~
~~ek 913)~~.-- Bejelentetett

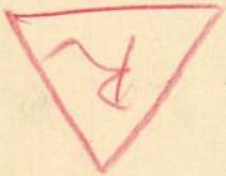
Bertalan

(Bartesch, Bartolomeus)

bombardarius

Brassó

d.



129, 139. l.

Philipp,

4536. Röth Fülöp:
K. Darmstadtban 1841 r.

Erdei hidon.

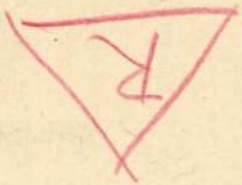
E festmény azt a jelenetet ábrázolja
visz, a jobbról balra kanyar
nő ös ekenet követi. A bal
ke ruhaderekat, kék körény
tak ismerős panyján mere
zőt czobolttal. Jelzése alól

Vászon, mér. 44:64
600 K.-- Gróf Andrássy De
(6?1-913).-- A Magyar Ne
-- ~~Átvétetett 1913 április~~
tett 1914 márczius 30-án

Bertalan

Kőmives

l.



Brassó

140. l.

4538. Diez Vilmos:
Sz. Bayreuthban
febr[illegible]

A verekedők

Kártyán összeveszett
körében álló és feldúlódva le
menekül, olyképen vannak
vos sapkás áthajló partne
kon ragadva. Az asztalon
Kártyák kevernek, a melye
kely látszik, a melyen innen
gelmüket. Jelzése alól h

Fa, mér. [illegible].5:33
300 K.-- Gróf Andrássy Dén
(6?1-913).-- A Magyar Nemz
-- ~~Átvétetett 1913 április~~
tett 1914 március 30-án (

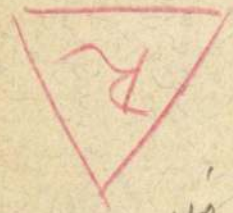
Kat 407

D ~~Bertalan~~

Horváth Boldizsár

Farkas

Gyögy



Jotvan

Bratić Márton

Mátyás

Miklós

Pál

Péter

Simon

Stanislaus

Ulrik

Szerzetes papok Csanádban.

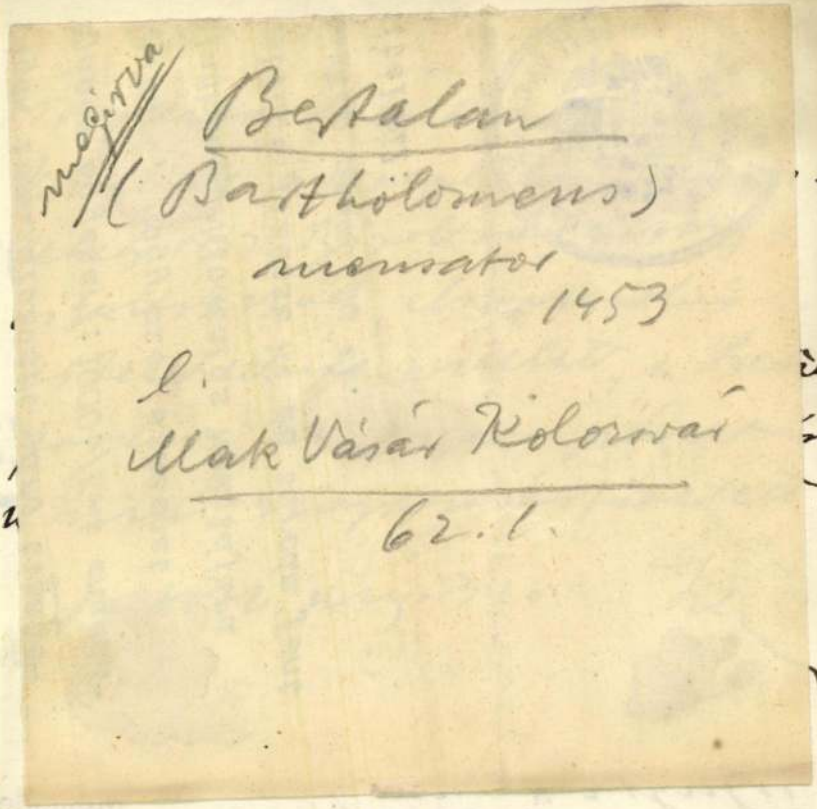
ıles Desbois.

:. Működik Párisban.

ehajoltan és olyképen van ábrá-
pkodó hattyút, melynek feje jobb
ıagához szorítja. Haját kontyba-
ól, de hátul: »*J. Desbois*«.

magassága 38 cm. — Lelt. sz-
árczius 5-iki felterjesztés (63–901)
20396 sz. engedély (151–901)
zettetett 1901 április 14-én. —
-én (151–901). — Az elszámo-
ember 23-iki 64907 sz. határozat

– 69


mesélte
Bertalan
(Bartholomeus)
monostor
1453
l.
Mak Vásár Kolozsvár
62.1.

323 szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

A beadv

Nyugta a Műemlékek Országos Bizottsága által ~~átvett~~ a Budavári Szt. Háromság szobor helyreállításához utalványozott 800 millió K. pénzösszegről.

Melléklet

Egyúttal

Előirat s

Utóirat s

Másolta

Exp. 192

Berdalan, antuls.

(Bartholomeus
Arenator)
Kolozsvár

l.
Balogh Erdélyi ives

I. 158/i. l.

Tört. Tár.



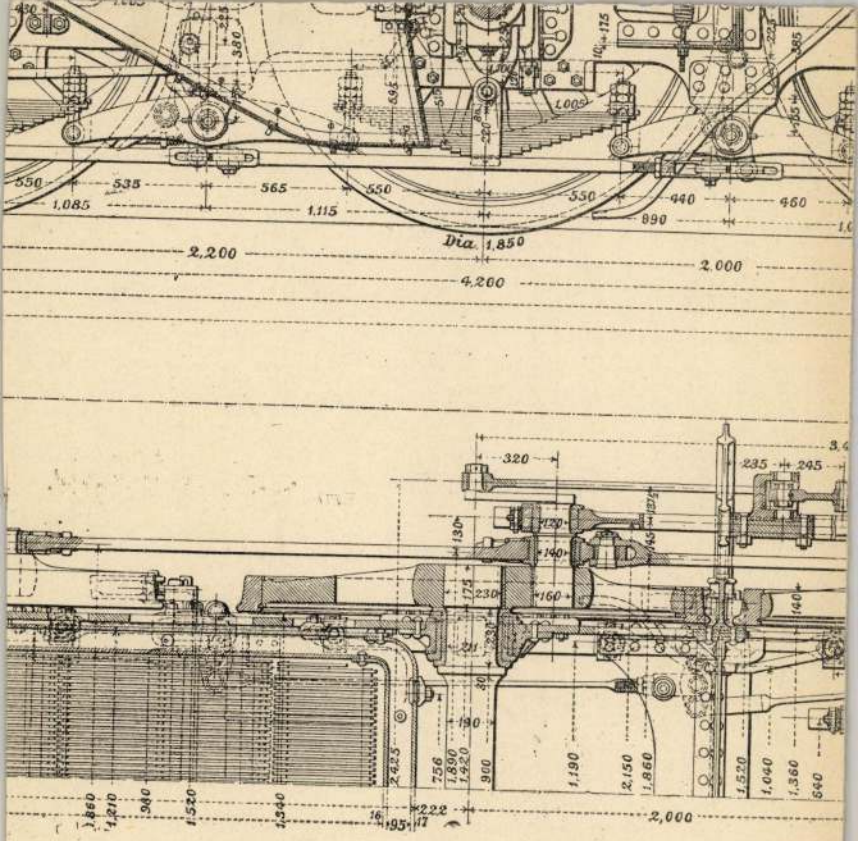
Bertalan asztalos

(Bartholomeus mensator)

Kolozsvár 1453.

Balogh Kolozsvár

14. l.



A páris-orleansi vasut $^3/_5$ tipusú de Glehn-rendsze

Bertalan, kőművesmester

1534-ben Sopronban, okt.22-én a tanacs felkért, hogy többekkel együtt becsülje fel Fullendorfer Szent György utcai házat. 197.old

Pollay Károly: Városfejlődés és városszerkezet. Szent György utca 5.szama haz /1379-1850/. Folytatása, 193.old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XIII.1959. Sopron

M.D.K.

Berdalan, építőmester (Lőcséről)

1622-ben nyert el Kassán a városi polgárjogot. Talán azonos az 1633-ban céhmesterré választott Szirak Berdalannal.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 80.old.

MDK

Bertalan mester,

talán az 1633-ban céhmesterré választott
Sztrak Bertalan.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance-korszak. 1904 évf. 8o.l.

28 kötet, 3. füzet

Barlaam, a kínai (: Indiai :)
hajótörő. 1821.

Trad. ajánl.
1821. II., 123-125.
Schlechten József: Kazai Mihály.

Bertalan, festő, 1497., 1505., Bártfa.

Tört. Tár

1884., 529., 537.

Ábel: Műtörténeti adatok.

Bertalan festő" Borsfán.

1497.

Archaeologiai Értesítő"

1915., 113–114.

Divald Kornél: A kaitfai szt. Egyed templom.

Bertalan Albert kiáll. Páris. 1925. nov. 13. Bernheimjeune-nél

Magyar Müvészet 1925. 436. o.
Kiállitások.

MDK

Bertalan

Ceruzarajz

Francia-magyar kiáll.kat. 1947. ápr.-máj.

Lunráng vára
(XVI. sz. b. Berthalan áprónto.)

Tarkó S. Művelődéstört. közl.
Kiadott 1908. 130–148 l.

M.D.A.

Bertalan, egri asztalos

1702. február 20-i bejegyzés szerint 30 éves korában meghalt.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemlékei topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 313. old.

M.D.K.

Berkalan, ezüstös

(Bartholomäus Tüsmucher)

neve 1478 és 1486 között fordul elő a nagyszebeni adójegyzékben.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai

Akadémiai Kiadó, Bp. 1967. 59. old.

Berlalan, ácslalos

M.D.K.

Lurác ácslalossal és Veit Stoss Bildschnitzerrel együtt jelenik meg a nagyrebeni, egyesült festő, képtaraló, ívecés és ácslalos céh nevében 1520-ban a városi tanács előtt.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai

Akadémiai Kiadó Bp. 1967. 95. old.

Bertalan, paizskészitő mester

Nevét ismerjük a nagyszebeni adókönyvből, 1490-ből.
208.o.

Kalmár János: A magyar huszártárcsapaizs. 195.o.

Folia Archaeologica. XIII. 1961. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp.

MDK

Bertalan, ,

Ceruzarajz.

Európai iskola XV.- Francia-magyar kiállitás.1947.
ápr.20.-máj.18. Kat.

Ernst (1) Bertalan Albert

1928 szept. 99.a. esp. kiáll

Őrnagyból II
kaiciháziban
Francia lány
Tengerpart
Vörösruhás nő
Sétalovaglás
Női fej
Lány fej
Akt
Táj
Amerikai nő
Életörökítés
Csendélet
kártyavetés
Őrnagyból feleségével
Nő legyezővel

Ernst (2) Bertalan Albert

1930 körül (Lumniczer Cél)
műteremben

1932 máj-jún, 131. jáb. kiáll.
Aktok

1938 ápr (Sz.T. XIII. Tav. Csal.)
Sárgaruhás nő
kurtizán
műteremsarok

1929 beszélt N. Szal.
1934 " "

XIV. TEREM

PAÁL LÁSZLÓ TÁRSASÁG

396. FÁY DEZSŐ: Hazatérők. Tempera.
397. EMŐD AURÉL: Olasz táj.
398. ZSÓTÉR ÁGOST: Vasárnap délután.
399. FEHÉR JÓZSEF: Szentendrei utca.
400. PÓLYA IVÁN: Női akt.
401. JOBBÁGYI GEIGER MIKLÓS: Pont Neuf.
402. BERTALAN ALBERT: Út a kerti vendéglőbe.
403. VADÁSZ ENDRE: Körmöcbánya. Tempera. Mgt.
404. BERTALAN ALBERT: Pihenő nő.
405. FEHÉR JÓZSEF: Önarckép.
406. BIAI FÖGLEIN ISTVÁN: Virágcsendélet.
407. VESZTRÓCZY MANÓ: Balatoni táj.
408. EMŐD AURÉL: Verandán.
409. ilosvai VARGA ISTVÁN: Utcarészlet.
410. BELÁNYI VIKTOR: Csendélet.
411. BELÁNYI VIKTOR: Akt a tükör előtt.
412. BELÁNYI VIKTOR: Hiúság és szerénység.
413. KÖRMENDI FRIM ERVIN: Virágcsendélet.
414. JOBBÁGYI GEIGER MIKLÓS: Zsuzsanna.
415. ilosvai VARGA ISTVÁN: Háztetők.
416. FÖRSTNER DÉNES: Mosakodás. Tempera. Mgt.
417. VADÁSZ ENDRE: Főtér. Tempera.
418. BIAI FÖGLEIN ISTVÁN: Borus park.
419. BERTALAN ALBERT: Vörösbluzos nő.
420. FÖRSTNER DÉNES: Két fa.
421. BORBEREKI KOVÁCS ZOLTÁN: Akt

Biai Föglein István

MMTárs. Téli tárl. 1938.

XV. TEREM

PAÁL LÁSZLÓ TÁRSASÁG

422. néhai DR. RÓZSAFFY DEZSŐ: Füzes
423. KEMÉNY LÁSZLÓ: Téli alkony. Pasztel.
424. BARTA ERNŐ: Aratók a Kékes alján.
425. KEMÉNY LÁSZLÓ: Földhordás.
426. BIAI FÖGLEIN ISTVÁN: Vízhordó leány.
427. csabai ÉKES LAJOS: Parasztcsendélet.
428. ZSÓTÉR ÁKOS: Hollandiai táj.
429. SZIGETHY JENŐ: Borús táj. Pasztel.
430. néhai DR. RÓZSAFFY DEZSŐ: Dunaparti részlet.
431. BIRÓ JÓZSEF: Engelberg felé. (Svájc.)
432. LAKATOS ARTHUR: Friesachi piactér.
433. FÁY DEZSŐ: Almaszüret. Tempera.
434. LAKATOS ARTHUR: Pécsi külváros.
435. SZIGETHY JENŐ: Régi utca Szentendrén. Pasztel.
436. BIRÓ JÓZSEF: Szeptember Máriabesnyőn.
437. VESZTRÓCZY MANÓ: Fiú. Mgt.
438. VESZTRÓCZY MANÓ: Vincellér.
439. SZIGETHY JENŐ: Szentendrei táj. Pasztel.
440. VESZTRÓCZY MANÓ: Akt.
441. SZIGETHY JENŐ: Faluvége. Pasztel.
442. EMŐD AURÉL: Kukoricavágás
443. BIAI FÖGLEIN ISTVÁN: Női arckép. Mgt.
444. BIRÓ JÓZSEF: Kisfiam mesél. (Máriabesnyő.)
445. LAKATOS ARTHUR: Radstadti vártorony.
446. néhai Dr. RÓZSAFFY DEZSŐ: Csendélet.
447. JOBBÁGYI GEIGER MIKLÓS: Lelátás a Balatonra.
448. néhai Dr. RÓZSAFFY DEZSŐ: Kék-sárga csendélet.
449. LAKATOS ARTHUR: A Stubai völgy.

BERTALAN Albert

Kiállított 1947. ápr. 20 - máj 18. között
megrendezett Francia - magyar Kiállításon Bp.-en
mint a párizsi magyar csoport tagja.

Ld. [illegible] György - Patai 1990 26, 153. p.





226. Mariasdorf,

Bertalan Albert

Gyer. Gebola

1947 ápr - máj

Francia - m. leiáll

cenzúrajúz

Bertalan Albert

Aukciók

Arò Aaru

1927 máj. 38.

Csendes napok
Tájkép
Női akt
Vándor
} of

1944 febr. iii
Fehrò nöi akt, of

Alm. Tal. 1944. XIII.
két virágvára, of

MüRKV 1946. II.
Fésülködö nö, of

1948. VIII.
Nöi akt, of

Wulf Lenate Bertalan A.

1925 Paris

1929 Nürnberg, Paris

1931 Paris (ett marriage)

1936 "

1948 Stockholm

Bertaux Albert

Arts (Paris)

1947 Juin 13

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest



MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor

Bertalan Albert

ü. l. Jánberény 1899

sept. 21.

László

Ed Dict. I 123. l.

I

MAGYAR
LESZÁMITOLÓ- ÉS PÉNZVÁLTÓ-BANK

Alapitási év: 1869.

Ezelőtt: MALVIEUX C. J.
Alakult: 1829.

Tiszte

Van szerencsénk szives tudo

LESZÁMITOLÓ BANK
HORTHY MIKLÓS-UTI FIÓK
(HORTHY MIKLÓS KÖRTÉREN:)



Bertalan A.

Edouard - Joseph :

Dictionnaire biographique des artistes contemporains.

Paris 1930. I. 123.8.

Bertalan Albert

Páris

l.

Index 21–24 ff

Az Európai Iskola

Bp. (1947?)

q. l.

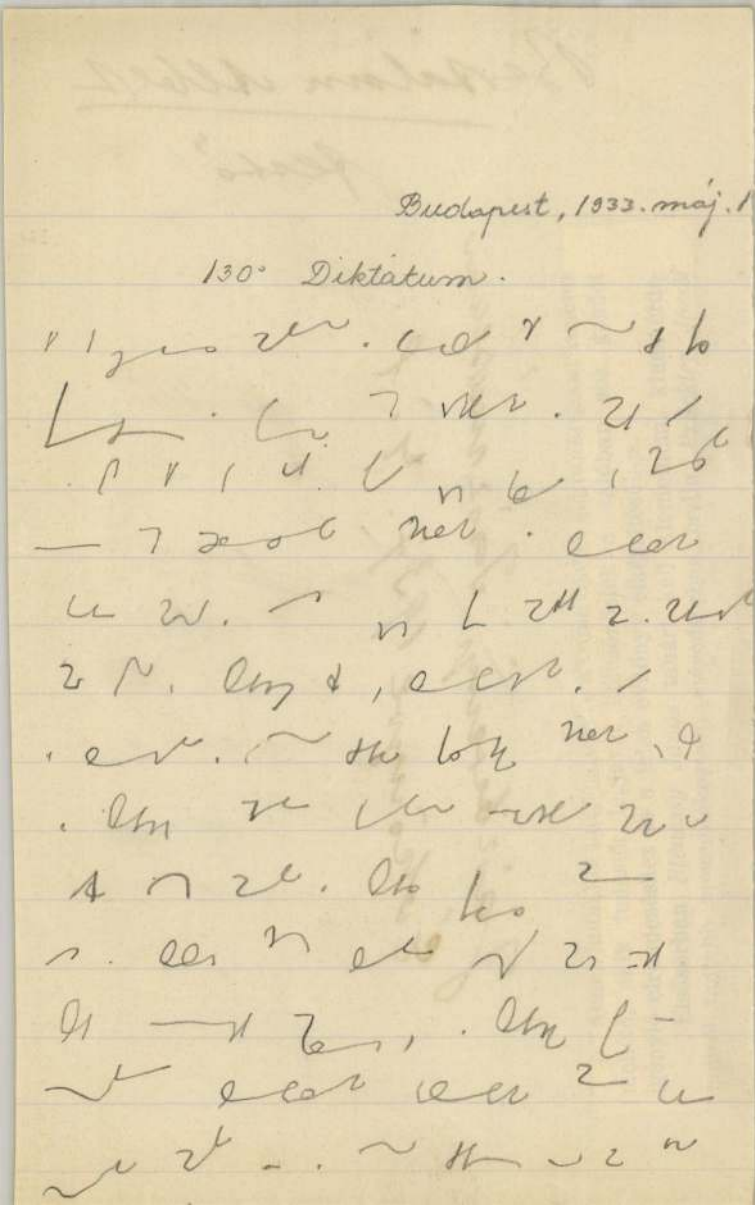
Bertalan Albert

Pesth

Bertalan Albert, a jászberényi származású, Párizsban élő festőművészünk a jászberényi vízimalmot ábrázoló festményét és *Munkácsy: Ecce homo*-rézkarcát adta nekünk, melyet Munkácsy Mihály sajátkezüleg dedikált egyik francia ismerősének, Madame Jules Simonnak.

Budapest, 1933. máj. 1

130° Diktatum.



Bertalan A

La Peinture (Paris)

1925 nov

Bertalan Albert

Nemzeti Szalon kiáll

I.



Bertalan Albert: „Olvasó leány"

*11 Jezsova. Olajfi. Eladó.

3

3

Képes Krónika

1927. 27. 17.

12 Oceánhullám. Olajf. Eladó.

ZIEGLER KÁROLY.

13 Wilamovitz báróné arcképe. Olajf.

KLÉH JÁNOS.

14 Nyárfák a vízparton. Olajf. Eladó.

STETKA GYULA.

*15 Gróf Teleki Géza arcképe. Az Orsz. Kaszinó tulajdona. Olajf.

HÁRY GYULA.

16 Nógrád-verőcei részlet. Olajf. Magánt.

KNOPP IMRE.

17 Arckép. Olajf. Magánt.

SZLÁNYI LAJOS.

18 Kora ősszel. Olajf. Eladó.

STETKA GYULA.

19 Dr. Hámos Lászlóné arcképe. Olajf. Magánt.

JENDRÁSSIK JENŐ.

20 M. T. baronesse és kutyája. Olajf. Magánt.

BOSZNAY ISTVÁN.

21 Réten. Olajf. Eladó.

KUNWALD CÉZÁR.

22 Női arckép. Olajf. Magánt.

GLATZ OSZKÁR.

23 Pillantás a kastély terraszáról. Olajf. Eladó.

*24 Látogatás. Olajf. Eladó.

BENCZÚR GYULA.

25 A bőgő szerenádja. Olajf. A művész magántulajdona.

*26 Cleopatra. Olajf. Eladó.

27 Kauser József műépítész. Olajf. Magánt.

PAPP BERTALAN.

*28 Dolce far niente. Olajf. Eladó.

Bertalan Albert

MAGYAR MŰVÉSZET
1925. 436. l.

Bertalan Albert párisi
kiállítása.

Gradiska.

A Sau Strom balpartján Ó
Berbier térrajza van a körü
Felirata:

Plan der Belagerung
Türckisch Gra

magyarázó szövegének kezdete
Berbier és befejezése: C
Entsatz der Festung herb

Szines rajz, mér. a v

Bertalan Albert

MAGYAR MŰVÉSZET

~~1925. 436~~

1928) 280) 600

Kiadási adat

II

Nagy-Bánya.

A hegyes vidék előterében
karfás hidra kettős fogatú hi
gár közeledik; balra pedig a
ül gyermekével és botjára tám
kelők élénkitik. Felirata

balra: Ansicht der
in Un
jobbra: Vue de la V
en Ho

Szines rm., mér. a

248-95-

Bethlen Albert

Magyar Művészet

~~1925. 436~~

1928. 280, 600

D

Római bronz bútorláb VI. 276.

Bartalan Albert

Montparnasse (Paris)

1925 600

Bertalan A

PLL . 1929 Jan. 22

Bertalan Albert

PN. 1929 jan 27

(M. művészet a párisi
Salon des Indépen-
dants kiáll-án)

Berkelan Albert

festő

Fenyes Adolf tanítványa. Párizsban a Bernheim-Jeune cég helyiségében kollektiv kiállításon 17 művéből. Olaj, vízf. rajzok.

U. 4129

Ujság. 1925. nov. 21.

(Paris)

L'Art vivant, 1925. nov.

La Peintura (Paris)

1925. nov.

Montparnasse (Paris)

1925. nov.

ismerteti és képet is közöl

Festmény kiállítási ismertetése

442. Isme

A XVIII. s

Illésházi Miklós gróf.

Derékig és kissé balrafor
ábrázolva. Fejét jobbra fordí
jére támasztotta. Házisapká
hosszú göndör haja és bajusz
barna, szeme kék, arcza leh
zsinórzású, mentéje prémes.
A háttérben piros függöny
és jobbra: »CANCEL I . . .«

Vászon, méretei 84 : 66 cm
Turcsányi Józseftől 12 K-án (6
április 13-án. — Elszámoltatott 1
— Az elszámolást jóváhagyta a
leirat (29–893).

Kifüggesztésére vonatkozó
retlen festő: Illésházy Miklós g
festő a XVIII. szból: Gróf Illés

~~Bernáth Aurél~~

Bernáth Aurél

Feszty Masa

Kovalsky Wasy Sándor

gödöllői

Rozsaffy Dezső

Simon György János

Zilzer Gyula

Párizsban élő grafikus

Lásd

Ybl Ervin: Az Ernst Múzeum csoportkiállítása. Budapesti Hírlap. 1928. szept. 30.

az alárt Lánczyi aláírást
valódinak elismerem.

Budapesten 1917. évi június hó 25.

A SZÉKESFŐVÁROSI TANÁCS IRATTÁRA
EGYMELLÉKLETEKET NYILVÁNTARTÓ HIVATAL

Lánczyi L.

Lánczyi

Kérjük

mellékletek visszaküldeni

Bertalan Albert
festő

Nemzeti Szalon

B e r t a l a n A l b e r t.

1927. Nagy. Tavaszi tárlat.

V Párisi u, olajf,
Olvasó leány, olajf,

1928. III. Tavaszi Szalon.

Önarckép, olajf,
Aktok, olajf,
V Feleségem, olajf,
Feleségem és én, olajf,
Cassisi táj, olajf,

1929. Paál L. társ. kiáll.

V Nők a tengerparton, olajf,
Nő legyezővel, olajf,

1929 Tavaszi Szalon

Itáliai emlék, olajf,
V Csendélet zeneszámokból, olajf,

1931 UME kiáll.

V Cirkusz, olajf,
Zeneszoba, olajf,

1934. Paál L. társ, kiáll.

Önarckép, III. olajf,
V Nő kockás ruhában, olajf,
Nő pettyes ruhában, olajf,
Virág csend
élet, olajf

~~Virág csendélet, olajf~~,

1948 aug-sept
Francia, Spanyol és m.
művészek kiáll

Testvérek
Nő fonóraínál
Hálót javító nő
Városrészlet

Bartalan Albert

L'Art Vivant (Paris)

1925 nov

(Coll. Kiáll
Bernheim-Jeune-
réal)

1948
18
30

Bestalan Albert fest.

Nemzetőrök
1927/28. tél. Állat. 257.

Nő leszőrzés (of

~~1938 Téli~~

tv

Karpereer, homaŭcreral és drágakővel

ékesített VIII. 61.

Berkalan Albert

szül. 1899 szept. 21. Járszberényben. A gimnáziumot Járszberényben végezte azután a zeneiskolai majd a magyaróvári műveltségen folytatták tanulmányait. Fényes Adolf, Waizi Grünwald Béla és Réti Antal voltak tanárai de főleg Fényes. 1924-ben Párisban [illegible]. ön állóan dolgozik. 1925 őszén Párisban Bernheimmel közösen kiállításit rendezett. Háborúban katona volt, leszerelése óta Budapesten él állandóan Figurális dolgozatokat [illegible] saját költségre

1925. X. 16.

Ráczkeve 6. n. IV. 25.

BERTALAN ALBERT festő szül. 1898-ban Jászberényben. Tanulmányait Körmendi-Frimm Ervin vezetése mellett kezdette, majd Kernstok Károly szabadiskolájában folytatta, végül Fényes Adolf tanítványa lett.

Bertalan Albert

BERTRAM ALBERT MAY

Arts. (Paris) 1947 jun. 13

»FIGYELŐ«
ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-532.

Lap: Magyar Nemz.

Megjelent: 1947 JÚL. 15.

Arts. (Paris) 1947. jun. 13.

Bertalan Albert

Arvéd

wird von Jahr zu Jahr neu gedruckt — im Hermannstädter Gesang-

bu

lic

ur

de

Galerie De Buszy-ben rendezett francia-magyar kiállításon *Gulbery* Imre, *Rey* Rózsi, *Vajda* Ferenc, *Bertalan* Albert, *Detre* László, *Gáll* Ferenc, *Képes* Éva, *Szenes* Árpád, *Marion* Ervin, *Gertler* Tibor, *Vörös* Béla művei keltettek méltó feltűnést. A francia sajtó több orgánuma külön méltatta *Beöthy* szobrait, amelyek ma már világhírűek és amelyek már a *Musée de l'Art Moderne*-be is bekerültek. *Gádor* József szobrait Franciaországban szintén *muzeális értékűek*nek tekintik. A francia-magyar kiállításon egy női fejjel szerepelt *Czóbel* Béla, az »ősprimitív« magyar mester is, aki mintegy ehldát képez a régi és az új párisi magyarok között.

a pr

K

M

ül

stimmige Lieder mitsingen helfen, in denen man die Geburt des Knaben von Bethlehem feierte und dieselben vier Chöre finden wir

die Verirrung zur Oper eingeleitet. Hunold, Neukirch, König, die traurigen Vertreter einer poetenreichen und poesiearmen Zeit haben sich auf diesem Gebiete versucht. Uns interessiert hier nur Hunold.

Er ist bekannt durch den Kampf, den er im Bunde mit Postel als Nachtreter Lohenstein's und Hoffmannswaldau's gegen den hochbegabten Epigrammatiker Wernicke führte. Es war das, wie man gesagt hat, die erste litterarische Fehde in Deutschland. Wernicke hatte sie beide scharf genug — freilich mit tiefem Unrecht — feierlich als Nachfolger Hans Sachs', der als der Typus eines lächerlichen Reimers galt, eingesetzt.

In Hamburg ward damals die geistige Strömung von Theater und italienischer Oper beherrscht. Der Komponist Reinh. Keiser war der Liebling des Tages; mit ihm verband sich Hunold, angeregt durch Neumeisters geistliche Kantaten, zur eingangs erwähnten Oper. Es vermählt sich Lohensteinischer Schwulst mit italienischer Opernmusik. Das Werk unterscheidet sich nur durch Zeit und Ort der Aufführung — 1706 in der stillen Woche zur Vesperzeit in der Kirche — nicht aber durch Stil und Anlage von den andern italienischen Opern dieser Zeit. Die Rolle des Evangelisten ist ausgefallen; es treten die Personen des Evangelientextes auf, dazu noch der Chor der Weiber und Jünger. Zwei weibliche Rollen sind bssonders bevorzugt: Maria, die Mutter des Herrn, und die Tochter

BERTALAN *Albert*, festő. * Jászberény 1899 szept. 21. A szolnoki, majd a nagybányai művésztelepen Fényes Adolfnál, Iványi Grünwald Bélánál és Réti Istvánnál tanult. 1924. Párizsba ment s a következő évben u. o. Bernheimnél gyüjt. kiállítást rendezett. A háborúban katona volt, leszerelése óta állandóan Budapesten működik. Figurális kompozíciókat fest. 1928. párizsi képeiből kollektív kiállítása volt az Ernst-Múzeumban. A Paál László Társaság tagja.

Lgy I 1061

lultan, egyenruhában és sima
n van ábrázolva. Bal kezé-
érdemjel diszíti. Előrefésült
hosszú. Öltözete : körülcsa-
gallérú zsinóros atilla és jobb
irata, kettős körben, vésett
A' VITÉZ MAGYAROK' HIRES
ÁRON MÁRT 7-DIKÉN 1820-DIK

ője 4 cm. — Lelt. sz. 1184. —
h) Emil ajándéka 1907 április
az 1909 november 24-iki 5395
ki 656 (351–910) és a 3211–910
január 10-iki (2095–909) és az
sz. jegyzékek alapján. — Be-
1–908).

Bertalan Albert
festő

Világ, 1948. aug. 12.

BERTALAN ALBERT, a Párisban élő magyar festő 18 évi távollét után Budapestre érkezett. Bertalan az egyik párisi művészegyesület elnöke. Nagy anyagot hozott magával; saját képein kívül a többi Párisban élő magyar és spanyol művészek munkáit is. Ezeket, valamint francia festők munkáit is rövidesen kiállítja.





Bertalan Albert

Sz MPT-tól dicséretet kapott.

~~Asatás, aradszemlaki – nagypaincri~~

~~VIII. 114.~~

Bertalan Albert

Párizsban él.
1925 nyarán Nagybá-
nyán dolgozott,
aztán visszatért
Párizsba.
Nagybányai táj
c. képe repr.

Színházi Élet
1925. 40. sz. (Nagy-
bányán 200 festő
dolgozik.)

Bertalan Albert

Szül.: 1899 Tárberény. Festő.
Tanult: Bp, Sokol, Nagybánya – Párizs. A 20-as évektől kezdve él Franciaországban. 1948-ban szerepelt hazai kiállításon. Figuratív, realista.

Kiállított mű(ve):

Párizsi külváros	olaj, vászon	61 x 70 cm	

XX. századi magyar származású művészek külföldön.
1970. Kiáll. kat. Bev.: Dr. Bogdán József C.I.

Bettelan Albert

a Pálfalvi Takarék Társaság

tagja a, amely 1929. jan-

kiáll, több mint

Schmidt Antal, polg. isk. igazgató tanár

X. 96.

Berkelam Albert

Uitg.

Esti Kurir 1929 jan. 23. (Magyar művészek a párizsi szalonban.)

Részvett 2 figurális munkájával a Salon des Independants kiállításán.

Pesti Napló. 1929 jan. 23. (Magyar művészek a párizsi Salon des Independants kiállításán.)

Uitg. Pester Lloyd 1929 jan. 22.

Az újon előkerült életek és birá sok
alapján biton állíthatjuk hogy a
templom Mátyás király idejében
volt a legszebb. A háromhajos, körül
járos szentélyű, kápolnasorokkal
bővített templom, magasbatörő, nyole-
nöglete tetőszerkezetével együtt

Bertalan Albert

110.) BERTALAN ALBERT 1898-ban született Zászberényben. Tanulmányait Körmendi Frimm Ervin növendéke, majd Kernstock Károly szabadiskolájában folytatta s vegyülő tónusú, hangulatos tájképeket festett. Rövid ideig tanítványa lett Grohnak is. Figurális és tájképeket festett, nagyobb alkotásai kompozíciói közül kiválik a Szüret és a Tavasz után tájképei többnyire szecessziós tájrészletek. Művészete nagyrészt rajzaskodik a természet formáiról, egyéni színei és tónusai bizton kezelésében rejlő alkotási lehetőségeket többnyire halk melankólia borong.

KTATÓ S TANÉVET MEGNYITÓ

ILVÁNOS ÜLÉST

RT.

OR AZ EGYETEMI Ttemplomban
NTMISE ELŐZI MEG.

TÁRGYAI:

R MAGNIFICUS BESZÁMOLÓJA.
MAGNIFICUS SZÉKFOGLALÓ BESZÉDE.
KARI DÉKÁN TANÉVMEGNYITÓJA.

. M. E. Ny.

Hof- und Staatsdruckerei. D.

Bertalan Albert

A jászberényi belső-
városi malmot ábrázoló
képe a Jászmúzeum-
ban.

Blénjászberény 40. l.

Bertalan Albert

Szolnok
Szül. 1899. Jászberény.
Academie Julien Paris.
1929-ben Párisban élt.

Cigánylány of. 1924
Motív Delfrancia-
országból, of. 1926

Kat. Nürnb. 1929

18 l.

Bertalan Albert
Pécs

l.

Arv. Csanak III. anke.

V

V' 2 112, a 4

Faller: Guess

Bertalan Albert

Áverési Csarnok aukciós kat.

38. sz. 1927 máj. ✓
41. sz. 1928. febr. ✓

941 Colombini, Cosmus

Tiziano Vecelli. (Rom. A. P.

rajzai után.

K. 1.

100 m, 65 sz.

Bertalan Albert

(1899 –)

Almásy Teleki XIII. 1944

28. Két virágvaza.

alap.

LÉGRÁDY TESTVÉREK
NYOMDAI MŰINTÉZET
NYOMÁSA, BUDAPEST.

Bertalan Albert

festő

Műcs. kiáll. 1927-től

Pipics 110. l.

Bertalan Albert

Önarckép, olaj.
Aktok, olaj.
Feleségem, olaj.
Feleségem és én, olaj.
Cassisi táj, olaj.

Nemzeti Szalon

1928.

Tavaszi Szalon

Térkép.

Az iránytüvel megjelölt

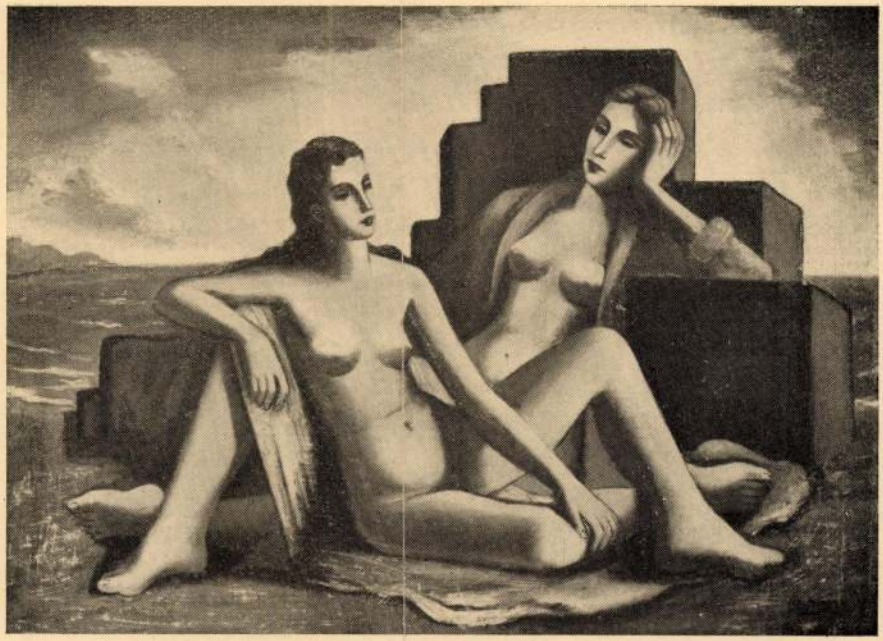
GERMANIA ET HON

Rm., mér. a rl. 24

66-93-62.
99-92-16

Bestalan Albert

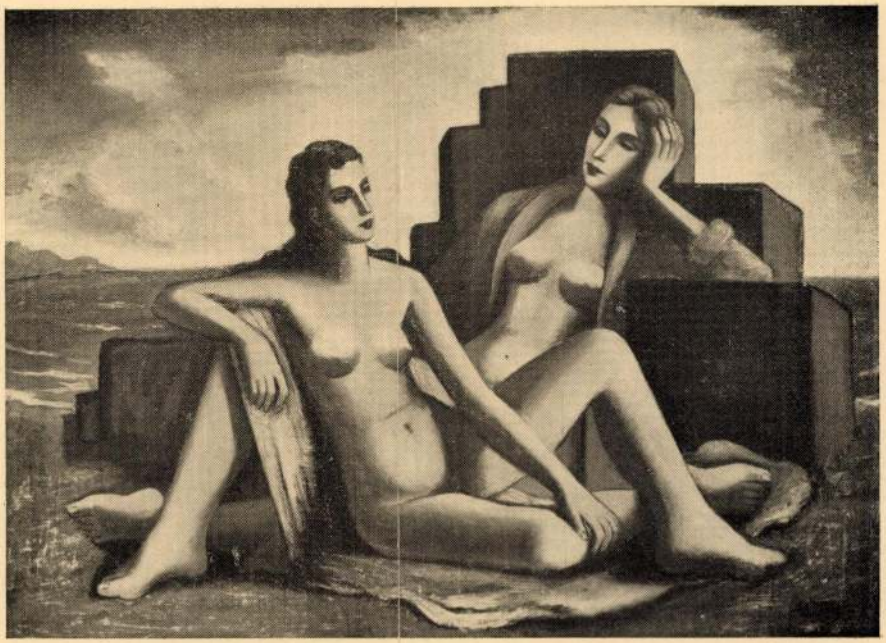
Gesto



37. BERTALAN ALBERT: Nők a tengerparton.

Nemzeti Szalon 1929. jan
Paál László Társ. III. kiáll.

Bertalan Alleé

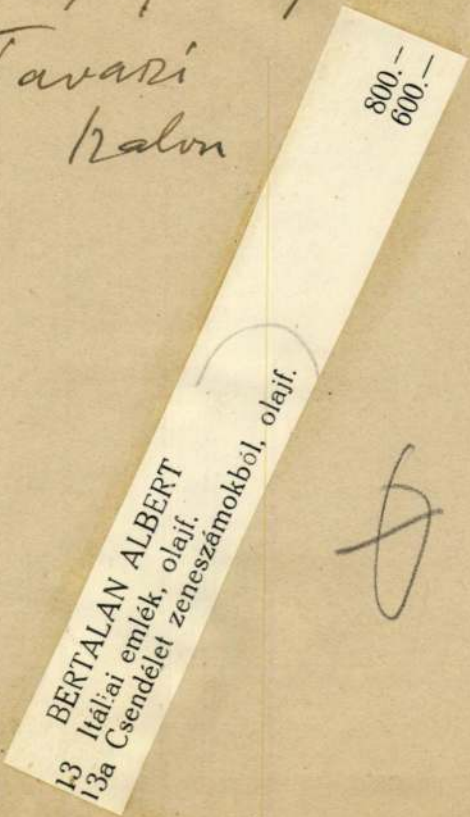


37. BERTALAN ALBERT: Nők a tengerparton.

Bertalan Albert

Nemzeti Szalon
1929. május

Tavaszi
Szalon



Berlaban Albert

Ernst Mur. kiállításai

CXXXI. 1932

136.

Bertalan Albert

l:

Konstanz 131. kiáll

136,n.

Galilei IV. 41.

Bertalan Albert

Jorto

l.

Ernst Laureum Kiadó

99/a

1928. sept.

D

Bertalan Albert

l.

Tavaszi Szalon

XIII.



napló

13.

elszámolásról

megvan

Bertalan Albert

festő

1928. szept. közl. kiáll.

az Ernst Múzeumban.

XC IX/a. szobrászat. Cat.

Párisban hosszú évekig

állította ki.

D

Marosi Arnold, főgimn. tanár

III. 237

MDK

Bertalan Albert

Önarckép, olaj
Nő kockás ruhában, olaj
Nő pettyes ruhában, "
Virágcsendélet, "

Paál László Társ. jub. kiáll. N.Szal. 1934. nov.
8 l.

Bertalan Albert

Aktok

Ernst-Muzeum CXXXI. /jubiláris/ kiállitása.

1932. május. 16 1.

(15. szoba.)
Réz, olaj, egyenként, 37×32 cm.
Maszlaghy II., 142—145. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Dominikánus szent
Vászon, olaj, 82×66 cm. (41. szoba.)
Maszlaghy II., 499. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Szűz Mária és Boldog Stock Simon
Márvány, olaj, 28×19 cm. (43. szoba.)
Maszlaghy II., 519. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Vak koldusnő
Vászon, olaj, 101×77 cm. (Kupola.)
Maszlaghy II., 255. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Eszményi táj
Tájkép alakokkal
Vászon, olaj, egyenkint 65×52 cm. (43. szoba.)
Az alábbi párja.
Maszlaghy II., 352. és 253. szám.

OLASZ FESTŐ, 1820 körül
Mars
Vászon, olaj, 197×147 cm. (Lépcsőház.)
Maszlaghy II., 351. szám.

Bertalan Albert

Született Jászberényben. Festő.
1928-ban Szinyei-Merse díjas. 1935-
ben Párizsban telepedett le.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München,
1966. 334 l 41 l.

Bertalan Albert
Testvérek
Nő zongoránál
Hálót javitó nő
Városszéle

Francia, spanyol köztársasági és magyar művészek kiállitása. Nemzeti Szalon, 1948. augusztus, 9 1.

Bertalan Albert
Cirkusz, olaj
Zeneszoba, "

U.M.E. III. Bpesti kiállitása. Nemz.Szal. 1931.
febr. 5 1.

Bertalan Albert
Müterem

Könyves Kálmán 103. kiállitás. 4 1.

6

Szécsényfelfalu /Baranyai

Külseje: A templom alatti
Egyszerű, jó arányu, homl

Chelen fia János gyürüje.
Kevéssel 1826 előtt a köz
gyürüt találtak, cimerpaj
CHELE körirattal. Ez a vá
játszó Chelen fia Sándorf
visegrádi merénylet alkal
a király hatalmas birtokol
gyar főuri család birtokáb
Irodalom: Mocsáry I. 230-
"Chele fia János" pecsétgy

MDK

Bertalan Albert, festö
szül. 1899

/Szerepelt 1947,Paris:"Groupe des Beaux-Arts"
kiállitáson./

21o,211.sz. Vör.kréta.

Stockholmi grafikai kiáll. 1948.April.
Nemzeti Muzeum/Stockholm/. Katalog. 3o.l.

MDK

Bertalan Albert, festö

a tárlaton jól szerepelt, megérdemli, hogy nevét kiemeljék.

Tárlatok. -Tavaszi Szalon. Szinnyei Társ. rendezében. Képzőművészet. 1928. 10.sz. 131.1.

MDK

Bertalan Albert, festö

/A Paál László Társaság tagja./

Barátok temploma.	
Ut a kerti vendéglöbe.	21.1.
Pihenö nö.	21.1.
Vörösbluzos nö.	21.1.

KMTárs. Téli tárl. 1938.febr.-márc.Gyüjt.kiáll.
Bp.Mücsarnok. Kat. 2o.1. és 21.1.

Bertalan Albert

Csendélet

Könyves Kálmán 1o4. kiáll. 192o-as évek

MDK

Bertalan Albert

Dicséző elismerést nyert

N.Szal. 333. kiáll. Díjazott művészek. 1925, márc. 8 l.

MDK

Bertalan Albert

Itáliai emlék, olaj

Csendélet zeneszámokból, olaj

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 8 l.

Eger (Heves)

*Vörös Hadsereg utja 14. Ferences
toronnyal. Kapuja copfstilű, term
szitett jón oszlopokkal és füzére
1779, korinthoszi oszlopokon álló
culata. Urmutatója zománcos képe
müve, 1752. Harangját Rákóczi Fe
1755 között épült, a homlokzat 17
János egri épitőmester tervei sz

/Szmrecsányi Miklós: Eger müvész
230-233 l, 22-28. kép - Breznay-
17-19 l, képekkel - Garas Klára:
l, IX.tábla - Eger V és MV. Bp.

MDK

Bertalan Albert

1946-ban meghivásra résztvett Párisban az ellenállás vértanui hozzátartozóinak megsegitésére a Musée des Arts-ban rendezett kiállitáson, valamint az ugyanekkor ott rendezett magyar reprezentativ kiállitáson.

Gereblyés László: Magyar képzőmüvészek Franciaországban. Uj Épitészet, 1947. 1.sz. 13 l.

M. N. K

Bertalan Albert

festő

A nagybányai művésztelep az Ferenczy Károly tanítványai közül Bertalan Albertet az elsők közé tartozott. 1927-ben a művésztelep 25 éves fennállásának rendezett kiállításon részt vett.

Lexikon Szabadi Kramer Katalin: A nagybányai művészet és művészek

Fényképmásolat, 1956. április, II. ért. 2. példány.

M.D.K.

Bertalan Albert

"Nő legyezővel" cimmel kép a tárlatról. Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1928. okt. 14-20. XVIII. évf
42. sz. 97. lap.

MDK

Bertalan Albert

Műteremben.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CXV.A Munkácsy-céh
III.reprezentativ kiáll.Bpest.1930.Nov.hó
Kat. 14.1.

MDK

Bertalan Albert festő

Kiállítások. Magyar Művészet, 1928. 7. sz. 600 l.

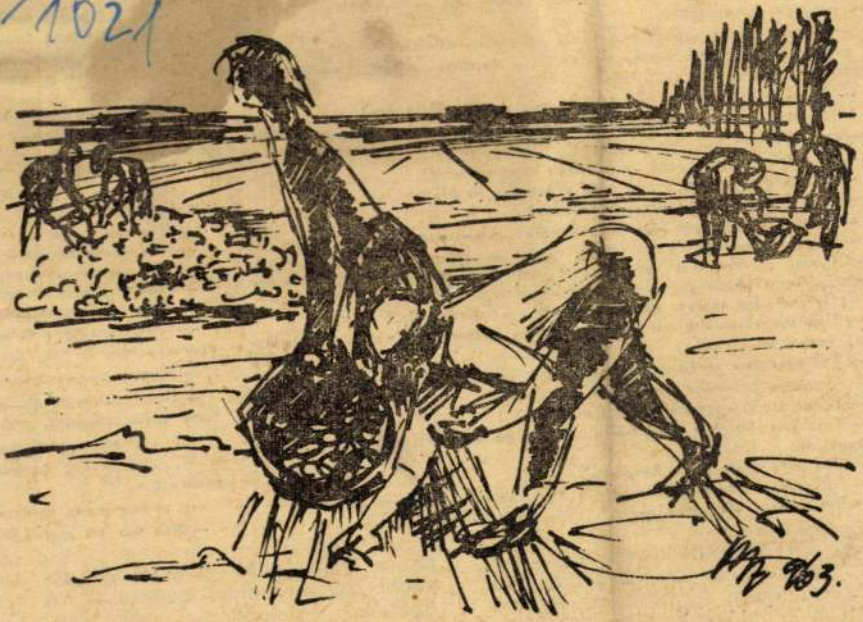
Bertalan Albert

MDK

Nők a tengerparton, olf.
Nő legyezővel, olf.

Paál László Társ. kiáll.
Nemzeti Szalon 1929. január.

1021



Burgonyaszedés

Bertha Zoltán (Sárospatak) rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-301
KÖZNEVELÉS
1965 JAN 15

...перь приехали в общежитие.
— Какие действующие лица были в фильм
— Действующие лица фильма были: Гри
кладовщица, привратник.
— Какие артисты играли в фильме, венге
— В фильме играли венгерские артисты,
русски.
— Когда и где происходит действие предс
— Действие представленной пьесы проис
житии студентов.
— Где будут жить Гриша и Андрюша в
— Гриша и Андрюша будут жить в комна
— Что они делают, приехав в комнату?
— Приехав в комнату, они разговаривают
— Что рассказывает Гриша своему другу?
— Гриша рассказывает своему другу, что отец учил его тому, что при представлении всегда надо говорить полное имя.
— Почему надо сказать полное имя при представлении?
— При представлении мы должны сказать полное имя, чтобы не перепутать никого ни с кем.
— Где получают студенты свои вещи в общежитии?
— Студенты получают свои вещи в кладовой.
— Какие вещи берут студенты в кладовой?
— Студенты берут в кладовой наволочку на подушку, простыню, одеяло и полотенце.
— Для кого берёт вещи Андрюша?
— Андрюша берёт вещи для себя и для своего товарища по комнате.
— Что помнит Андрюша плохо?

— Они не нашли в комна
— К какому заключению
— Гриша приходит тогда
представились не так, как
— Почему понравился ва
— Представленный фильм
была очень хорошая, очен
— . . . артисты замечатель
— . . . настроение фильма
волнующее.
— . . . венгерские артисты
— Кто мог бы рассказать

A TV-ADÁST követő egy hét múlva egy órát ismét a film megbeszélésére fordítottam. Ez idő alatt a tanulóknak nagy lehetőségük volt a felkészülésre, a darabbal kapcsolatos élményeik elmélyítésére. Elősegítette ezt a tv-adás további kétszeri megismétlése is. A tanulók érdeklődését bizonyítja, hogy a filmet valamennyien újból megnézték, sőt magnószalagra is felvették. Az órán a jelenlevő taná-

Bertalan Albert MDK

Nő legyezővel, olf.

Mücsarnok 1927/28 téli kiállitás

MDK

Bertalan Albert

Pettyesruhás nő

A Paál László Társaság jub. kiáll. Képzőművészet
1934. 79. sz. 244.l.

Bertalan Albert, festőm.

MDK

Olajfestmények:

257. Nő legyezővel.

Szolnoki festők.
Képzőm. Társ. 1927-28 téli kiáll. Kat. 17.l.

Bertalan Albert.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1928-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Bertalan Albert

Sós E.: Francia, spanyol közt. és párizsi magyar müv. kiáll. a N.Szalonban. Népszava 1948. aug. 18.

M.D.K.

Bertalan Albert: Olvasó leány. /A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatáról./

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1927.jul.3. 27.sz. sztl.p.

MDK

Bertalan Albert

Dicsérő elismervényt nyert.

Nemz. Szal.333.kiáll.-1925 márc.15.-29. Kat.
A Szinyei M.P.Társ. által dijazott művészek kiáll.-a.

MDK

Bertalan Albert festőm.

Tengerparton, festm.

Vörösruhás nő, "

Sétakocsizás, "

Ernst Muz. csop.kiáll. 1928. szept. lo. l.

alapozás

MDK

Bertalan Albert festőm.

Kávéházban
Francia lány

e.a: Az Ernst Mus. ujabb csoportkiállitása.
Ujság, 1928. okt.2.

MDK

Bertalan Albert

Párisi m. hirek. Magy. Nemzet, 1947. jul. 15.
5. l.

MDK

Bertalan Albert

Párisi utca, of.

Olvasó lány, of.

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 7. 1.

MDK

Bertalan Aébert

Dutka M: Párisi magy.francia és spanyol művészek kiáll. Világ, 1948. aug. 20. 4.l.

Bertalan Albert M.D.K.

Jászberényi születésü, jelenleg ötvenhét éves. Már Budapesten nagy sikerei voltak: 1928-ban Szinyei-Merse dijat kapott. Harminc éve Párizsban telepedett le. Állandóan szerepel a Salon d'Automne, Salon des Tuileries és a különféle külföldi kiállitásokon.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 51.p.

MDK

Bertalan Albert

Párisi magyar hirek.
Magyar Nemzet 1946.dec.12.

Bartalan Albert.

A Műcsarnok téli tárlatán képe szerepel, mely modern tö-rekvéseket reprezentál.

Keresztúri Újság, 1927. dec. 18.

Bertalan Albert.

A szolnoki művésztelep 25. éves jubileumi kiállításának műveiről szerepelnek.

Az Est, 1927. szept. 20.

Bartalan Albert.

A Műcsarnok téli kiállításán a zolnoki műintézet jubileumi kiállítása is szerepel, melyen műveit látjuk.

Esti Kurir, 1927. dec. 14.

Bertalan Albert

Aki képpel nevével a képzőművészeti
Társaság „Tavaszi Szalon"-ának
kiállításain az Ernst Múzeumban

Magyar Hírlap 1938 IV. 10

Bertalan Albert

festőművész

Munkácsy-céh kiállítása - Ernst Múzeumban - képével szerepel.

Magyarország
1930.XI.9.

MDK

Bertalan Albert festőm.

Női fej, festm.

Leány fej, "

Ernst Muz. csop.kiáll. 1928. szept. lo. 1.

alapozás

MDK

Bertalan Albert festőm.

Öltözködés, festm.

Csendélet, "

Kártyavetés, "

Ernst Mus. csop.kiáll. 1928. szept. lo. 1.

Bertalan Albert MDK

Önarckép, olf.
Aktok, olf.
Feleségem, olf.
Feleségem és én, olf.
Cassisi táj, olf.

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

MDK.

Bertalan Albert: festőművész.
/:Ernst-Mizeum kiállitás:/

Pesti Hirlap, 1938. április 1o. 1o. 1.

Berkalan Albert

Nemzeti Szalon UME kiállításán neve szerepelt.

PN.931.II.1.

Bartalan Albert.

Festőművész

Pesti Hírlap
1929.I.29.

Bertalan Albert

festőművész

Paál László Társaság kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel, tengerparti képe. -

Magyarság
1929.I.27.

Bertalan Albert
festőművész

Pál László Tájrajz kiállítása - Nemzeti Szalon -
Két dekoratív tájrajz elsőrendű kvalitásokra
való munka -

Pesti Napló
1929. I. 27

Berteban Albert
festőművész

„Függetlenek társasága" kiállításán - Párizsban a Grand Palais-ban - két figurális munkájával szerepel.

Pesti Hírlap
1924 I. 29

Bertalan Albert
festőművész

Salon des Indépendants kiállítása - Párisban -
képével szerepel.

Ujság
1929 I. 27

Bertalan Albert
festőművész

• Függetlenek társasága kiállítása – Párisban a Grand Palais-ben – fél fősmálé unokájával megnyitó. –

Keresztény Nemzet
1929 I. 23

Bertalan Albert

festőművész

Pedl László Párizsig kiállítása – Nemzeti Szalonban – képével szerepel, egy női portré és egy érdekes tájmárka kompozíciával

Magyar Hírlap
1929.I.27.

Bertalan Albert

festőművész

Pál László Társaság kiállítása – Nemzeti Szalonban – képével szerepel. A fiatalabb művészgenerációhoz tartozik. Szép érett képe van a kiállításon. Az egyik ügyes a tenyerpasztos letörtülő neoklasszicizáló irány tehetséges művelője, amiről képének: Ülő legyező, még impresszionista nyugtalanságával szemben. De mind a két kép igen szép.

Nemzeti Ujság
1920.I.27.

Berlan Albert

festőművész

Paál László Társaság kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarország
1929.I.27.

Bertalan Albert

festőművész

Pál László Mrazsás kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Az Est.
1929.I.27.

Bertalan Albert.

festőművész

Pedl Lóránd Társaság kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Igen érdekes, expresszionista.

Esti Kurir
1929.I.27.

Bertalan Albert
festőművész

Pauli Lánta társaság kiállítása - Vermuth Salonban -
képéről szerepel. -

Ujság
1929 I. 27

Bartalus Albert

Münchel Henrik a Pázl
Lantó Társaság jubilá-
ris tagjainak. Kiknek
„Vő pettyes ruhában a Önarcképe"
c. művét.

N.U. 934. XI. 11.
m.o. 934. XI. 11.
m. 934. XI. 11

P.H. 934. XI. 11.
Kisáj, 934. XI. 11

Berlalan Albert.

Nemzeti Szalon UME kiállításán szerepelt (zeneszobájának egyszerű ritmuskeresése).

8.ó.4.931.II.1.

MDK

Bertalan Albert

Testvérek

Nő zongoránál

Hálót javitó nő

Városszéle

Francia, spanyol köztársasági és magyar művészek kiáll. H.Szal. 1948. aug.

MDK

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes A. terem, 1960.

MDK

Bertalan Albert festőm.

Önarckép feleségemmel, festm.

Nő legyezővel, festm.

lo. l.

Ernst Mus. csop.kiáll. 1928. szept.

MDK

Bertalan Albert festőm.

Önarckép, festm.

Kávéházban, "

Francia lány,"

Ernst Muz. csop.kiáll. 1928. szept. lo. 1.

alapozás

MDK

Bertalan Albert festőm.

Akt, festm.

Táj, "

Amerikai nő, "

Ernst Muz. csop.kiáll. 1928. szept. lo. 1.

Beszalan festő

„Zsigmond király egyik udvari festője, Beszalan 1421-ben felhívásra nevezett lárral"

Budapest, 1969. 5.sz.

48.l.

Bertalan Albert

Nemzeti Szalonban az UME kiállításán neve szerepel.

BH.931.II.1.

Berkalan Albert

Nemzeti Szalon harmadik
UME kiállításán volt szerepell.

M.O.931.II.1.

Szovjet Művészet Lexikona

Betouszov szovjet festö.

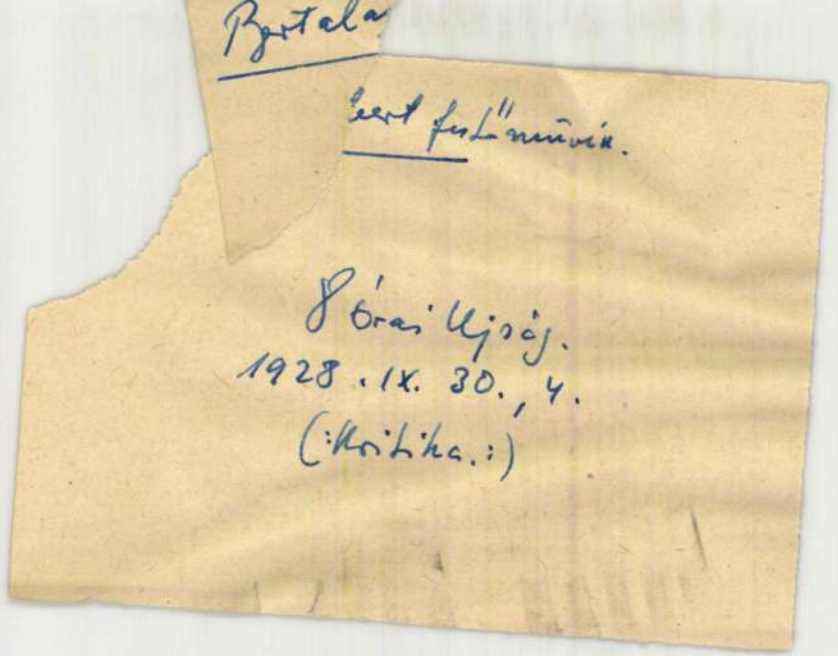
Uj Világ.1952. 3.sz.jan.17. 6.l.

Bertalan Albert.

Szül. Ung.

1929. I. 23.-án.

(: Kér. :)


Bartalos

Szent Istvánművek.

8 Órai Ujság.
1928. IX. 30., 4.
(Kritika.)



Berlaan Lesto"

Brandenburg

1924 vers 16.7.1

BERTALAN ALBERT, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
52./.-BERTALAN ALBERT,- Leányfej, /1918/,-olaj, vászon,-41+34 cm,-Ltsz.& 68.431.- 306.old.

KOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, 11. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. XIII. 1968. Pécs, 1971.

MDK

Bertalan Albert

Nők a tengerparton

/gy./: A Paál László Társaság kiállitása. Képzőművészet 1929. 17. sz. 49.l.

Bertalan Albert

MDK

Vörösbluzos nő

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

BERTALAN ALBERT, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunvári gyüjteményének jegyzéke.
51./.-BERTALAN ALBERT,- Párizsi külváros /1923/,- olaj, vászon,- 61+70 cm.-Ltsz.68.430.-306.old.

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

Bertalan Albert

MDK

Pihenő nő

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Bertalan Albert

MDK

Ut a kerti vendéglőbe

Miccarnok 1938 Téli tárlat

Bertalan Albert.

az UME új tagjául beválasztották.

Nemzeti Ujság, 1928. Nov. 11.

Bertalan Albert

MDK

Barátok temploma

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Bertalan Albert.

Az Ernst-muzeum csoportkiállításán vesz részt művével, mely vasárnap nyílik.

Magyarság, 1928. Okt. 13.

Postkarten Adressat.

Der Name unseres Postkartenhändlers, welcher mir diese Karte verkaufte, muß

Düsseldorf, 18.12.Okt. 13.

Berlolan Albert

Kiállít a szolnoki művésztelep IX. 14-én nyíló képkiállításán, mint a művésztelep növendéke.

M. 1924. IX. 12.. (Magyarság)

Berzalan Albert

Nemzeti Szalon harmadik
UME kiállításán neve szerepelt.

U.931.II.1

Az Otthon Művészete

SZERKESZTI:
DR RÉTI GYULA



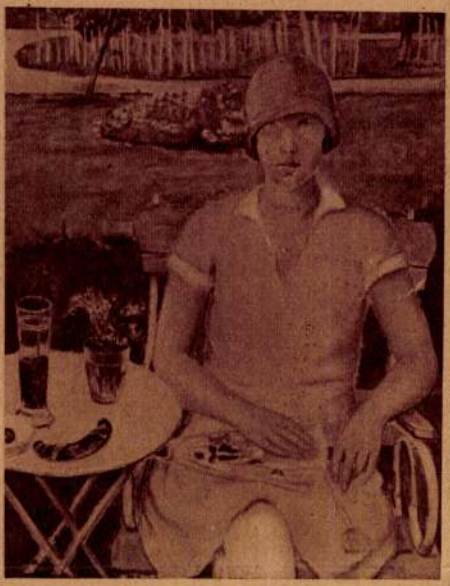
A tárlatról

Bertalan Albert
Nő legyezővel

Vége a bohémvilágnak!

A művészeknek nem romantikára, hanem polgári jólétre van szükségük

A mult század derekán, *Henry Mourget* idejében úgy vélték az emberek, hogy a nyomor éppen olyan természetes velejárója a művészetnek, mint a fekekávénak a kockacukor vagy a levesnek a kanál. Azóta azonban rájöttek, hogy a művésznek éppen olyan joga van a jóléthez, mint bármely más emberfiának. Annál megdöbbentőbb, hogy most egyszerre megint aktuálissá lett a művészet anyagi válsága. *Rengetég tehetséges festő, szobrász él a legnyomasztóbb anyagi gondok közepette.* Válságban a művészet! — mondják a művészklubbokban, szalónokban. Meg akartuk tudni, hogy mi az igazság ebben a fontos és országos érdekű kérdésben. *Lyka Károlyt*, a Képzőművészeti főiskola rektor-professzorát kértük fel, hogy ismertesse a művészvilág válságának okát és nyilatkozzon arról, mit remélhetünk a jövőről?

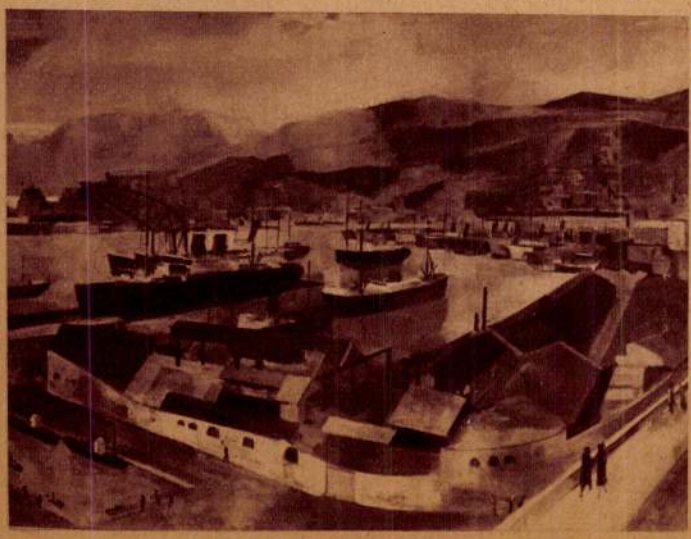


Péter Mária: Kertben

— Azzal kell kezdenem — mondotta *Lyka* — hogy csak

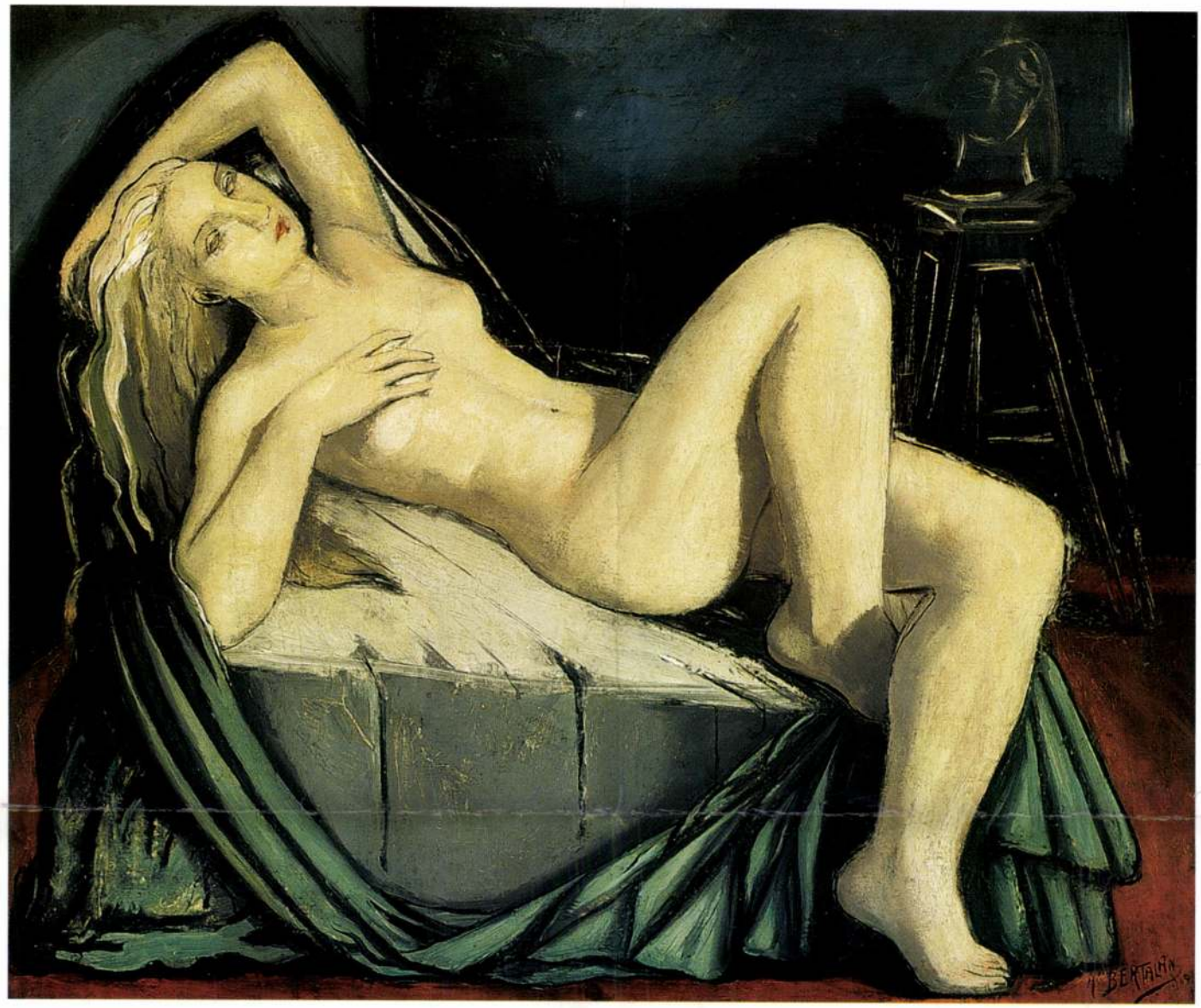
anyagi értelemben vett válságról beszélhetünk, de nem művészről, vagy erkölcsiről!

Hiszen ez utóbbinak legnagyszerűbb cáfolata a legutóbbi római kiállítás szenzációs eredménye, melyen a magyar festők óriási sikert arattak. Az olasz állam, valamint számos olasz város és magánosok is, igen sok magyar képet vásároltak és a lapok hosszú cikkekben méltatták a magyar művészet őserejét, szellemességét és szépségét. A művészetben tehát hála Istennek nincsen baj. *Annál inkább panaszkodhatunk azonban az anyagi lehetőségekre.* Szerintem az anyagi válság főleg arra vezethető vissza, hogy nálunk csak Budapesten van megszervezett műkereskedői piac. Ez az oka annak, hogy kevés kivétellel az ország valamennyi festője kénytelen Budapesten élni és itt is akarja természetesen képeit eladni. A budapesti művásárlók természetesen nem vásárolhatnak ennyit. Viszont a vidéken igen előkelő kastélyokban és szalónokban nagyon rossz képeket és szobrokat lát az ember, mert a művészekkel való állandó kapcsolatok hiján nem fejlődhetik ki bennük a művészi alkotások utáni vágy, nem érzik szükségét



Bernáth Aurél: Tengeri kikötő

BERTALAN ALBERT



116

116 ▪ BERTALAN ALBERT (1899– ?)

Akt metafizikus fényekkel

54 × 65 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: A. Bertalan 920

Kikiáltási ár: 600 000 Ft

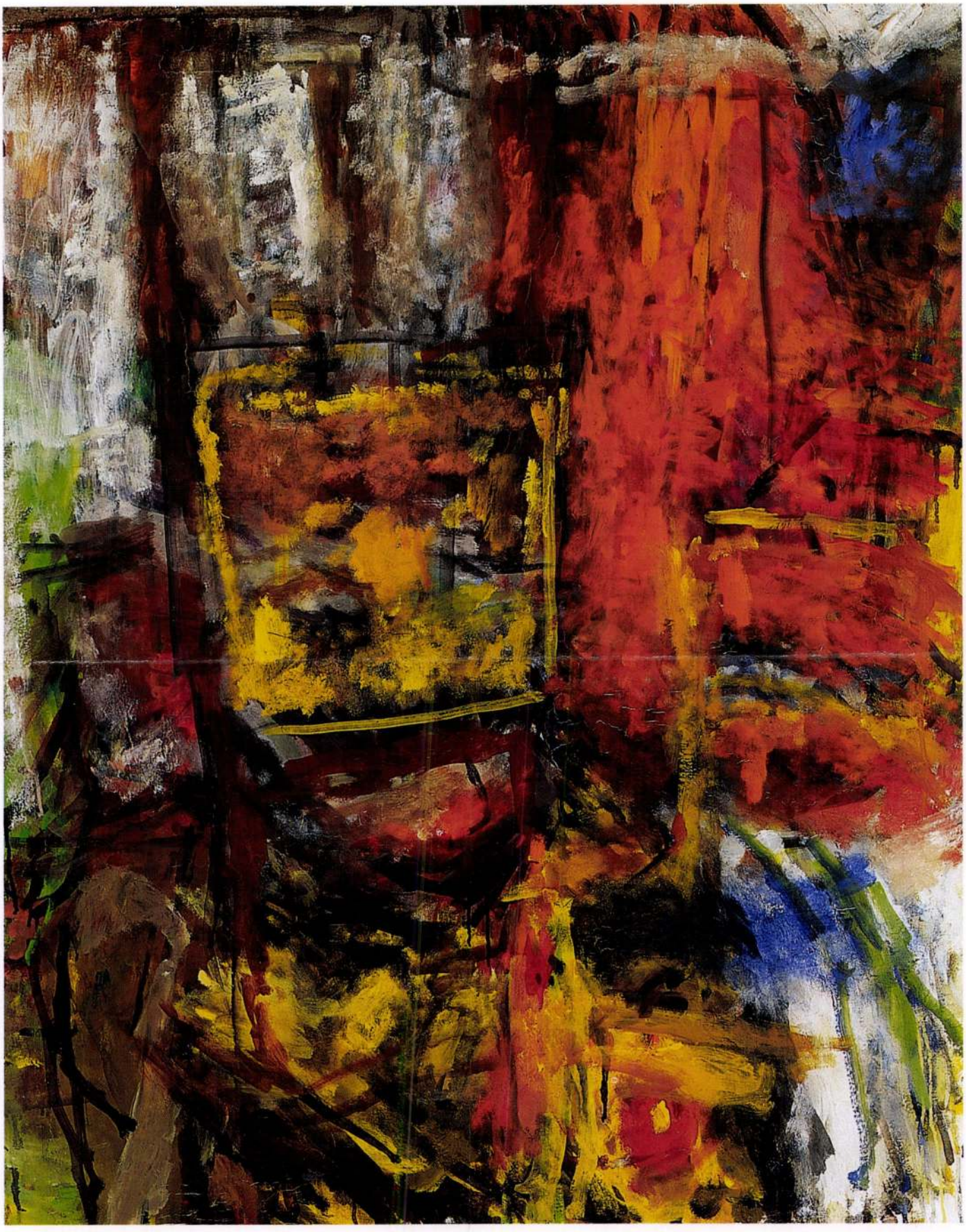
117 ▪ KARIKÁS ILONA (? – 1945)

Akt pamlagon

70 × 100 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Paulik Bélának Karikás Ily 934

Kikiáltási ár: 850 000 Ft

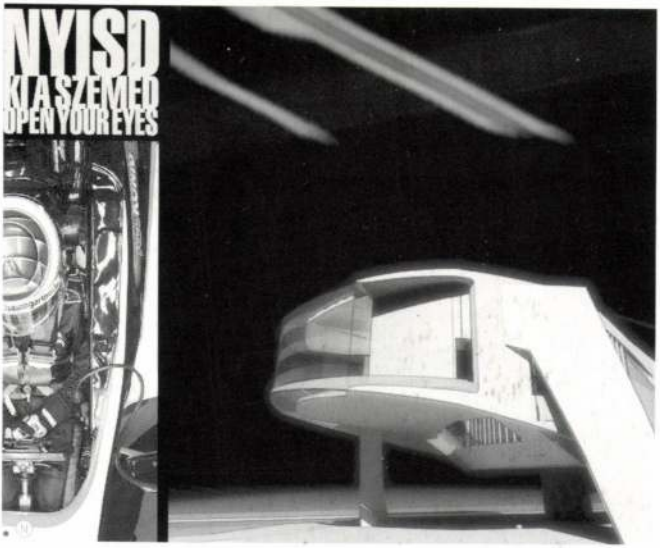
Vörös Béla szobrászművész felesége, 1926-ban állított ki először a Műcsarnokban, majd a KUT és az UME tárlatain mutatta be munkáit



115

BERTALAN CSABA

2004 05 26 / 2004 06 13



nyisd ki a szemed

• a NAOS - Bertalan Csaba és Sütő András Balázs kiállítása •

ALUKÖNIGSTAHL a kreatív építész mecénása
CONSTRUCT célszerű építési megoldások
Svoboda irodabútor

N galéria &n

1065 Budapest, Hajós utca 39. tel., fax.: /+ 36 1/ 301 04 50, 302 45 96 http://www.nagybalint.hu

Az ***N&n*** galéria tisztelettel meghívja
Önt és barátait
2004. május 26-án, szerdán 18 órára

NAOS

• Bertalan Csaba és Sütő András Balázs •

nyisd ki a szemed

című kiállítására.

megnyitja: Z. Halmágyi Judit
építész

A kiállítás megtekinthető:
2004. június 13-ig

galéria N&n

06. 14. Georges Thiry - 09. 01. Auschwitz-fotók - Rajk László kiállítása 09. 22. - A monostori erőd megnyitja: Dávid Ferenc művészettörténész 10. 13. - NAOS - tervezőoktatás a Középülettervezés tanszéken 11. 03. - In memoriam Fischer József 10. 24. - Steneman Art and Architecture - New York megnyitja: Bátor Attila építész 12. 15. - Hajaszty István kiállítása

az ***N&n*** galéria tisztelettel felkéri kedves látogatóit, hogy amennyiben rendelkeznek e-mail címmel, és elfogadják, hogy ezentúl ott küldjük a meghívókat, tudassák velünk, hogy a meghívók kiküldését minél nagyobb arányban átállíthassuk az olcsóbb technikára

OCTOGON præsens Digit Számítástechnika

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

Pro Cultura Urbis Közalapítvány

hap GALÉRIA

Budapest Főváros Terézváros Önkormányzata

C³

ÉPÍTÉSZFÓRUM

HTSART

MIKROPO RENDSZERHÁZ

Timár Árpád
MTA Művészettörténeti Ki.
Úri utca 49.
BUDAPEST
1014


Bertalan F.
Bertalan S.

Bertalan Ferenc

Művei szerepelnek a Pest megyei
tárlaton a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1971 október 6
5.old.

Bertalan Ferenc.

1021



Bertalan Ferenc: Váci részlet

Nem szólva most arról, hogy a növekvő te
különösen olyan vállalatok esetében, amely
alig terveznek —, *az e felfutáshoz szükséges*
fog rendelkezésre állni. Egy beható vizsgálat
kimutatná, hogy a termelés-növekedés ütemé
ismeretére alapozták, mint inkább fordítva: *s*
részesedési alap igényükből kiindulva, számo
tást kell tervezniük, hogy ezek az alapok a ki

Pedig a nyereséget nemcsak a termelés, a
vel lehet fokozni, hanem a költségek csökke
val, a meglevő modern technika jobb kihaszn
vállalatok eszközeik kihasználását lényegébe
ezen belül például a géppark kihasználását 1
nalon. S teszik ezt akkor, amikor az átlagos
iparban 1,44 volt, valamivel kevesebb, mint

A legutóbbi években nem kevés termelőer
Igen ám, de ott maradt és termel a régi tech
kétszeres termelékenységű gépen két egym
többet termel, mintha egy műszakban az e
dolgozik. A géppark extenzív kihasználására utal a selejtezés rendkívül ala-
csony foka. (1961—66-ban a kiselejtezett gépi berendezések bruttó értéke 1,5—
2 százalék között mozgott, 1970-ben az arány tovább csökkent 1,24 százalékra.)
A vállalatok fedezethiányra hivatkozva halogatják a selejtezést. Az igazság
azonban inkább az, hogy az amortizációt inkább extenzív fejlesztést szolgáló
terveik valóra váltására használják fel. Közben a régi gépek nemcsak a terme-
lékenység növekedését fékezik, nemcsak a munkaerő-gondokat fokozzák, ha-
nem javításuk évről évre nagyobb összeggel terheli az önköltséget.

Az új helyzet nyilvánvalóan új gyakorlatot követel mind a holt, mind az
eleven munkával való gazdálkodásban. Az ehhez szükséges szemléletváltozás
gyorsítását, gazdasági helyzetünk és teendőink egységes megítélését célozta az
országos aktívaértekezlet. Nem az elmúlt négy esztendő politikájának *„drasz-*
tikus módosításáról", *„a gazdasági reformprogram befagyasztásáról"* van tehát

1971 DEC - 3
TÁRSADALMI SZEMLE
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bertalan Ferenc

Táj olaj 48×60

Vác képzőművészeti kör
alkotócsoport kiállítása 1921.

Bertalan Ferenc

Táj, repr.

Váci képzőművészeti kör
alkotócsoport kiállítása 1971.

Bortalan Ferenc

Táj, repr.

Vácí Képzőművészek Kör Alkotócsoport
Kiállítása, Műv. Köpp

Bestalan Ferenc

Tájkép olaj 48×60

Váci Képzőművészeti Kör Alkotócsoport
Kiállítása, 1971.

Bortalan Terenc

Táj, repr.

Váci Képzőművészeti Kör alkotócsoport
kiállítása, Vác 1971. okt. -
Erdész. -u- máj.

Bartalan Ferenc

Omszkban rendezünk ápr. 4-én nyíló tárlatát, megjelenő képzőművészeink alkotásaiból, mely a művész duai táj műve fog szerepelni. (emlitve).

Losonci Miklós: Pest megyei alkotások Omszkban.

Pest Megyei Hírlap, 1946. jan. 25.

Bertalan Ferenc

Szerepek a vári nyári társulatban

N. N.: Kiállítás Vácott

Pest megyei Hírlap 1969 VIII. 17

BERTALAN FERENC
- festő

Kelet-Magyarország
1987. II. 08.

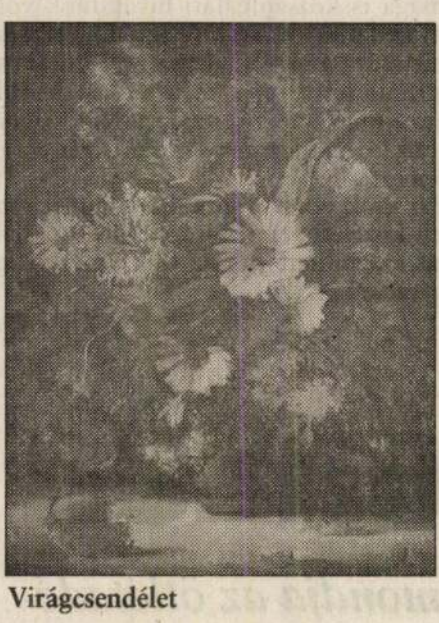
TÁRLAT

Bertalan Ferenc képei



Görögországi emlék

Az idén negyvenesztendős, hajdúnánási festőművész alkotásai immár nem ismeretlenek megyénkben sem. Az alapvetően realista ábrázolásmódban gyökerező műveit 1991-ben Tiszavasváriban láthatta a közönség, nemrég pedig Nyíregyházán, majd ezt követően Tiszalökön volt önálló tárlata. A korán, tizennégy évesen magát a festészettel elkötelező Bertalan Ferenc szellemi mesterei között tartja számon Munkácsy Mihályt, Székely Bertalant, Paál Lászlót, de nagy hatással voltak rá a kortársak: Bíró Lajos, Topor András, Török Anna, Kapcsa János, Félegyházi László. Leggyakrabban tájképeket, úgynevezett természetrajzi pillanatképeket fest, megörökítve a számára oly kedves nánási utcákat, Tokaj-hegyaljai vidéket, a Tisza-parti környezetet, a Hortobágy horizontig futó síkjait. Színekben gazdag kompozíciói „képeslappontossággal" őrzik a jövőnek természeti szépségekben bővelkedő régiónk értékeit.



Virágcsendélet



Tisza-parti jelenet



Tanya *Balázs Attila felvételei*

sházán

mányait azonban félbeszakította a háború. 1919-ig tartott katonáskodása a 3. honvéd tüzérezredhez kötötte, a hadi szolgálatát több kitüntetés jelzi, főhadnagyként, címzetes századosi ranggal szerelt le. Majd folytatta a városi működését, 1922-ben már tanácsnok: az adóügy lett hivatali munkaköre. Ugyanebben az évben házasodott: a nagyhalászi főjegyző leánya, *Ritli Irén* lett a felesége. Két gyermekük György és Mária ma is él családjával.

1935-től városunk főjegyzője, egyben polgármester-helyettes. Az erdélyi bevonulás után a belügyminiszter megbízza *Felsőbánya* polgármesteri teendőinek ellátásával. A nyíregyháziak ezt ideiglenesnek tekintették, ezért egy év fizetés nélküli szabadságra engedték, állását nem töltötték be, hiszen visszavárták. A következő évben azonban az ottaniak már szabályosan megválasztották, nem térhetett vissza, így társadalmi funkcióiról is lemondott. Kivéve a Kossuth gimnázium felügyeleti szervének, a kormányzótanácsnak választott tagságát. Ezt a tagságát 1945 után nemcsak megújították, hanem Juhászt, már mint nyugalmazott polgármestert, az iskola másodfelügyelői tisztségével is megtisztelték. Így Maurer Károly elnök-felügyelővel vezethették az iskolatanácsot az államosításig. 1960-ban vesztette el feleségét, 1971 októberében 77 éves korában ő is meghalt, az akkor már 25. számú öreg családi házban, az Őszőlő utcán. Hátramaradottai csak 1977-ig lakhattak ott: a városrész említett kiépítésekor kellett kiköltözniük.

A régebbi nyíregyháziak szívesen emlékezhetnek rá. Mindenki Miskának, Miska bácsinak hívta, mert barátságos, jólelkű ember volt. Kedélyes arca, meleg sugárzású szeme mindenkit meggyőzött arról, hogy benne segítőkész ügyintézőre, barátra találhat. Népszerűségének egyik jele, hogy mindig igen korán kellett hivatalba indulnia, mert szó szerint úton-útfélen megállították vagy baráti szóra vagy valamilyen kérés előadására. Ahogy ősei, úgy ő maga is közszolgálati hivatalnok volt, nem pedig közigazgatási bérmunkás. Magatartására a napjainkban egyre ritkábban használt puritán jelző a legkifejezőbb: pontos munkavégzés, szakértelem, szigorú és megközelíthetetlen erkölcsi igényesség jellemezte.

Bár csak adna a sors ma is minél több ilyen közéleti személyiséget városunknak, mint az említett Juhász fiúk voltak négy generáción át.

Margócsy József

pénzén

— *mondja az ötletadó*

Ekkor jelentkezett az újabb gond, a szobor betonmagjának elkészítése. Ismét a város sietett segítségükre, *Felbermann Endre* alpolgármester időt és fáradságot nem ismerve járt közbe érdekükben a Nyírtervnél, ahol *Gere József* elkészítette a terveket, majd a Ke-Víz 21 Kft.-nél, akik a betonmagot kiöntötték, s *Nyesti Csaba* Nyír-Flop Kft.-jénél, ő a működő burkolatot készítette el térítésmentesen. A Magyar Honvédség helyi alakulata, a Vay Ádám logisztikai ezred pedig ingyen szállította a szobrot és a talapzatot Karcagról Nyíregyházára. Ha ők nem segítenek, a szobor sorsa bizony kétségessé is válhatott volna.

— A végösszeghez még 2,5 millió forint hiányzik, melyet a megyei önkormányzattól kértünk meg — veszi elő a dokumentumokat Bene János. — Arra számítottunk, hogy a megye is vállalja a városi támogatás mértékét, s így az innen sorozott huszárok, hozzátartozóik joggal érezhetik, hogy megyéjük is kiállt mellettük. Reméljük, a novemberi közgyűlés kedvező döntést hoz, s így mind Szabolcs-Szatmár-Bereg, mind Nyíregyháza méltán lehet majd büszke az ország eddig egyetlen II. világháborús huszár hősi emlékművére.

Dankó Mihály

A BALASSAGYARMATI
MIKSZÁTH KÁLMÁN MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
MEGHÍVJA

BERTALAN GÁBOR

SZOBRÁSZMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁRA
A

SZERBTEMPLOMBA

2660 BALASSAGYARMAT, SZERB UTCA

1997. JÚNIUS 6 - JÚLIUS 28-IG

MEGNYITJA:
JÚNIUS 6-ÁN, PÉNTEKEN 17 ÓRAKOR

BOBÁLY ATTILA SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KÖZREMŰKÖDIK:

EMBER PÉTERNÉ

A BALASSAGYARMATI

MIKSZÁTH KÁLMÁN MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

MECHÍLYA

BERTALAN GÁBOR

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

A

SZERBTEMPLOMBA

1997. JÚNIUS 6. - JÚLIUS 28-IG

MECHÍLYA

JÚNIUS 6-ÁN PÉNTEKEN 17 ÓRAKOR

BODÁLY ATTILA SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KÖZREMŰKÖDIK

EMBER PÉTERNÉ

Bertalan Istvan

Mesés önéletrajz c. műve emlékére.

Komárom, 1943. március. 32. elf. 3 m. 447 p.

Bertalan István

A temesvári képzőművészeti líceum tanulmányait részt vett a Szigma –1 csoport megalakításában.

Konvolút, 1973. március. 32. cséh. 3 db. 444 p.

Bertalan István

Pontok és elemek (kompozíció)

Konvolút, 1973. március. 32. cséf. 3 rt. 450 Ft.

Bertalan István

Vállalat arcképcsarnoka (grafika)

Kossuth, 1973. március. 32. cséh. 3 tr. 445 p.

Berkeley István festőművész
(1930 Vajdahunyad –)

Temesvárott el. A Volksvari
Ion Andreescu képzőművészeti főiskolán
végzett. 1962-ben

Igaz Szó 1977 november
776. old

Első nyilvános szereplése
1962 - Temesvár. Külföldi szereplése
Vallástanárok: Milano (1968) Nürnberg, Oslo
(1969) Novi Sad, Belgrad (1970

Igaz Szó 1972 november
776. old.

Ö Bertalan József

festő

valószínűleg azonos

Bertalan Albertel

Lyka Károly:
A párisi magyar festők
munkássága.
Erdélyi Helikon
1930. 250 l.

semmi adat


ÉSZAKI TENGER
KELETI TENGER
HOLLANDIA
BELGIUM
Rotterdam
Hamburg
Bremen
Ems
Weser
Elbe
Hannover
Stettin
Oder
Berlin
Magdeburg
Lippe
Dortmund
Ruhr
Duisburg
Köln
Dresda
Breslau
Frankfurt
Mainz
Würzburg
Bamberg
Praga
Pardubitz

Bertalan József

festő

valósmúlás

B. Albert

Irod

Literatura

1929. 162. l.

Bertalan Gáspár

drágakőcsiszoló

XV. ir. Buda

Lásd oku

Horn Zsigmond

193. l

DUDITS ANDOR:
Eskü a Vérmezőn.

Bertalan György, MDK
építész

Komlói bányászfürdő.
Tervezők: Miskolczy László, Bertalan György
3 repr

MagyÉp 1945-55.

Az exportigények kielégítésére gondoltak az RM Kerékpárgyárának sztahanovistái,

amikor megtették május 1-i felajánlásaikat

Üzemek előtt, kirándulóhelyeken, falvakban, tszcs-kben egyre több falhoz támasztott kerékpár várja gazdáját. Legtöbbjük új, nemrégiben került ki a gyárból. Fényesre csiszolt vázaikon megcsillan a tavaszi nap fénye. Szorgos munkáskezek formálták, csiszolták őket tükörfényessé, szerelték össze, csomagolták be, hogy az ország minden részébe jusson belőlük.

Keresett a magyar kerékpár

Kerékpárgyártásunk negyedévi tervét 120.3 százalékra teljesítette. Ez tette lehetővé, hogy rohamosan szaporodjék a kerékpárok száma, falun és városon egyaránt. A Rákosi Művek Kerékpárgyárában készülnek ezek a gépek — az egyre növekvő belföldi igényen kívül fontos exportcikkei is a magyar iparnak. A szépvonalú, tartós kerékpár iránt komoly külföldi érdeklődés mutatkozik. Éppen ezért a kerékpárgyár termelési osztályának műszaki értelmisége exportvonalon tette meg a maga jelentős felajánlását. A technológiai osztály négytagú kollektívája *Fölkl* József technikus, a termelési osztály vezetője, *Piller* Károly sztahanovista technikus, *Kiss* Sándor és *Szakonyi* Károly gyártásvezető technikusok kerékpárgyártásunk technológiai vonalon való átalakításával az exportkívánságoknak megfelelően komoly feladatot vállaltak ami egyes részlegekben a gyártás átállítását és az új eljárásnak megfelelő műszaki követelmények megteremtését vonja maga után. Ugyancsak export követelmény a színes kerékpárok gyártása is. Ezen a területen is szükségessé vált a technológiai átállítás.

Fölkl Józseffel, a termelési osztály vezetőjével arról beszélgetünk, mit jelent ez exportunk növelése szempontjából. Felajánlásuk megvalósulása a jövőben nyugati exportunkat 25—30 százalékkal emeli, amihez a nemrégiben lezajlott moszkvai gazdasági konferencia hatása is bizonyára nagy mértékben hozzájárult.

130 sztahanovista mérnök és munkás

Tizenöt sztahanovista mérnöke és technikusa van a kerékpárgyárnak, a fizikai dolgozók közül eddig 115-en érdemelték ki a sztahanovista címet. *Zsuppán* József üzemvezető főmérnök és *Deutsch* Dezső gyárigazgató ugyancsak sztahanovisták.

Most május 1-re készülnek a kerékpárgyár dolgozói. Tábla tábla mellett mutatja, hogy a dolgozók egymást túlszárnyalva tesznek eleget szocialista kötelességvállalásaiknak. *Salamon* Sándor sztahanovista csiszoló, aki 180 százalékot vállalt a munka ünnepére, már 211-nél tart, a naptárban pedig az év vége felé, decemberben jár. A csiszolóműhely egyike a legjobbaknak, ő sztahanovistája van, akikre igen büszke. *Sudics* Andor, *Birkenbach* Pál sztahanovisták egymással versenyezve fényezik az ezüstösen csillogó kormányrudakat. Begyakorlott, gyors mozdulatokkal dolgoznak Sudics Andor napi teljesítménye az előirányzott 570 krómozott kormányrúd fényesítése helyett 1180—1200 darab, Birkenbach sem marad sokkal mögötte.

Jól megtermett ember Birkenbach Pál, kék szeme derűsen világít olajos arcából. Évi tervét felszabadulásunk ünnepére befejezte, most 1953. februárjának a napjait fogyasztja. Sudicscsal régi május elsejéket idéznek.

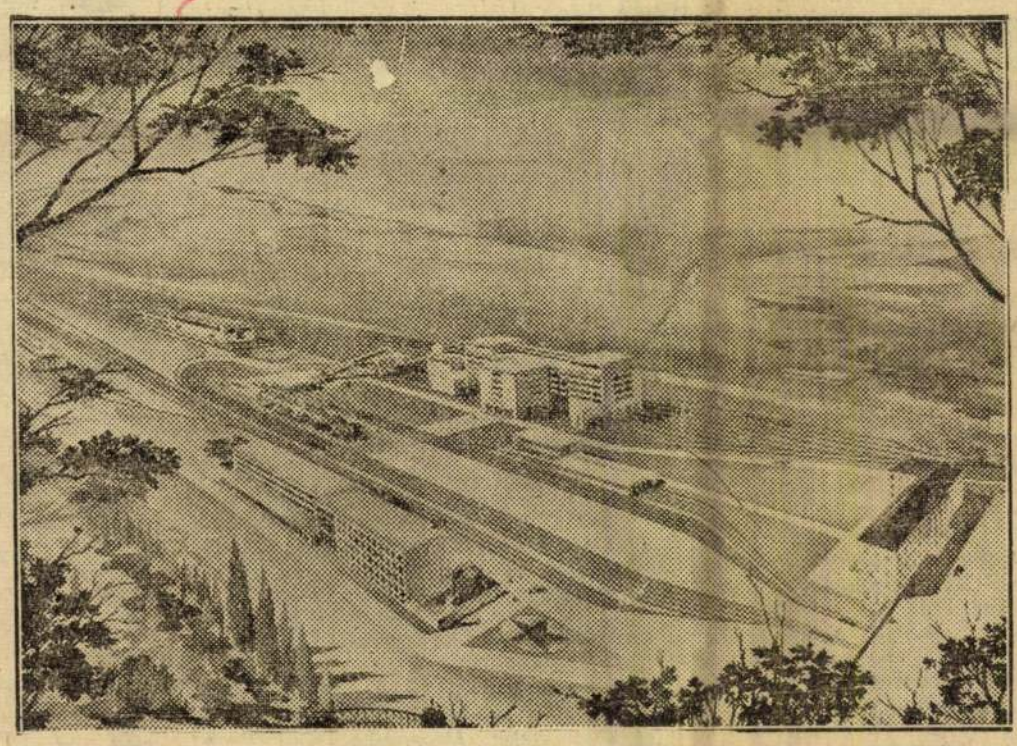
— Gyerek voltam még, de úgy emlékszem, mintha ma lett volna. Felvonulást nem engedélyezett a kormány, de a munkásság ellepte az utcákat, a ligetet, kiözönlött az utcára. Néma tüntetés volt ez, mégis lovasrendőrök kardlapozták szét a tömeget. Futottunk mi is az apámmal, majd kiesett a szívem, amikor beugrottunk egy kapu alá. Miért bántanak ezek bennünket? — kérdeztem az apámtól. — Csak összeszorította a száját és hallgatott — emlékezik Birkenbach, Sudics bólogat; neki is vannak ilyen emlékei. Most ő szólal meg:

— A mostani május elsejéken nemcsak mi vagyunk ott, hogy ünnepelhessünk boldogan és szabadon, de a nevünket is ott viszik a táblákon: »Sudics Andor sztahanovista fényező május elsejére 1953. évi tervének március hónapját befejezte!« Büszkék ránk, a mi jó munkánkra, egy-egy sztahanovista nevét megismeri az egész ország. *Kolozs* Andrásné munkaérdemrendet kapott, *Rédei* Rózsi megtakarításáért 1000 forintos jutalmat. Érdemes ma jól dolgozni...

Egymásra néz, összenevet a két olajfoltos, kormos munkás, aztán keményen kezetfognak és folytatják a munkát. A munkát, amelyből több és jobb kerékpár lesz. Odakint a dekorációs üzemekben lázas készülődés folyik. Ötletesnél ötletesebb dekorációk készülnek a legjobb dolgozók neveit viselő táblák mellett, a fiatalság kultúrműsorral készülődik május elsejére. A Rákosi Művek kerékpárgyára készül a munka ünnepére...

F. R.

AZ ÚJ KOMLÓ



»Az iparcsoportok közül a bányászat termelése 15 százalékkal emelkedett 1951. I. negyedéhez képest« — olvastuk döntő tervévünk első győzelmi jelentésében. A tervjelentésből ide kívánkozik ez az idézet az új Komló városképe alá. Komlóból, az 5000 lelket számláló kis bányászközségből 30.000 lakosú, modern ipari várost varázsol az ötéves terv. Az új szocialista város közvetlen közelében épülnek fel Európa legkorszerűbb bányaüzemei, amilyeneket csak a Szovjetunióban ismernek. Képünk a részben már elkészült komlói nagyteljesítményű szénosztályozót ábrázolja, ahol pneumatikus eljárással vonják ki a szénből a meddő kőzetet. Olyan kiterjedt vágányhálózat öleli körül az üzemet, amilyennel a Keleti-pályaudvar sem dicsekedhet. A telep előterében emelkedik a modern, 4400 személyes bányászfürdő. A fürdőtelep mellett 900 négyzetméteres gyülésterem épül. A távolabbi épületekben rendezik be az anyagraktárakat, a műhelyeket. Az egész telepet távfűtésre rendezik be.

A komlói szénosztályozó tervezéséért kapott Kossuth-díjat legutóbb Martini Károly technológus. Komló építészeti terveit az IPARTERV-ben Bertalan György mérnök osztálya készítette.

Az orvosok feladata a táppénzcsalók elleni küzdelemben

Ratkó Anna egészségügyi miniszter beszéde

Az egészségügyi minisztériumban értekezletet tartottak az orvosok feladatairól a táppénzcsalók elleni küzdelemben. Az értekezleten *Ratkó* Anna egészségügyi miniszter beszédet mondott.

Hangsúlyozta: nem egy munkakerülő visszaél azzal a szerető gondoskodással, melyet kormányunk a beteg dolgozók iránt tanusít.

A budapesti üzemekben tartott rendkívüli felülvizsgálat során kitűnt, hogy a táppénzesek egy része indokolatlanul van beteg-állományban 100 megvizsgált táppénzes közül 22-őt írt ki a rendkívüli vizsgálat. Ez a szám arról tanuskodik, hogy a keresőképességet elbíráló orvosok egyrésze még lazán végzi munkáját, nem érti meg a szocializmus építésének feladatait. Komoly hiányosság még, hogy az egészségügyi osztályvezetők, rendelőintézeti vezető-főorvosok nem járnak el kellő erélyel a liberálisan dolgozó, hanyag orvosokkal szemben. Komoly fordulatnak kell bekövetkeznie az üzemorvosi munkában is. Az üzemorvosok figyeljék nagyobb gonddal a gyakrabban betegeskedő dolgozók egészségügyi állapotát.

— Nálunk az a jelszó, hogy legfőbb érték az ember, mélyen átérzett valóság — mondotta Ratkó Anna miniszter. — A valóban betegek számára minden ápolást és gondoskodást megadunk ahhoz, hogy egészségüket a leggyorsabban helyreállítsák és újból bekapcsolódhassanak a termelőmunkába. De a szimulánsokat és lógósokat könyörtelenül le kell leplezni s ebben támogatja orvosainkat az öntudatos dolgozók hatalmas tömege.

A nagyüzemi állattenyésztés korszerű gépei *az Országos Állattenyésztési Kiállításon*

Az április végén Budapesten megnyíló Országos Állattenyésztési Kiállításon bemutatnak sok mezőgazdasági gépet is, köztük több szovjet gépet. Ilyen a több állami gazdaságban és termelőszövetkezetben már alkalmazott, a Szovjetuniótól kapott villanyfejőgép, amely nagyon megkönnyíti a tehéngondozók munkáját: a tej gyors feldolgozását elősegítő tejszeparátor és kompresszor. Bemutatásra kerül az elektromos juhnyírógép. A géppel nyírott gyapjú sokkal egyenletesebb szálhosszúságú, mint a kézzel nyírott és így értékesebb.

A nagyüzemi állattenyésztés nem képzelhető el a nagyüzemi takarmánytermelés korszerű gépei nélkül. A kiállításon látható lesz a többi között a 10 méter szélességben dolgozó szovjet fűkaszálógép, amely 10 órás műszakban 35—40 hold lucernát vág le, valamint a fogatos és traktorvontatású fűkaszálógép. Szerepel a kiállításon a járvasilózó gép is, amely menetközben levágja és fel is aprítja a silókukoricát és a kukoricaszárat, továbbá a répa- és burgonyamosó gép, amely a földtől és egyéb szennyező anyagoktól teljesen megtisztítja a répát és burgonyát.

Bemutatják a kiállításon a nagyüzemi baromfitenyésztés két fontos eszközét, a nagyteljesítményű keltetőgépet és a téglaműanyát. Ezenkívül számos más gépet, a többi közt a kombájnt, amely 70 ember munkáját végzi, továbbá négyzetes kukoricavetőgépet, kévekötő aratógépet, rendforgatót, szelektort, trágyalé-szivattyút, Orkán-hátiporozót, battériás permetezőt, répakombájnt stb.

A kiállításon ezenkívül képeken, modelleken és grafikonokon szemléltetik a Szovjetunió fejlett állattenyésztésének nagyfokú gépesítettségét. *(MTI)*

Az Országos Béketanács

1952. április 25-én, pénteken délelőtt 10 órai kezdettel a Parlamentben kibővített ülést tart.

Huszonhat új múzeumot létesítenek

A felszabadulás óta a múzeumok kiállítási anyaga iránt rendkívüli módon megnövekedett a dolgozók érdeklődése. A muzeológusok igyekeznek a tanulási vágyat kielégíteni, gyors egymásutánban szervezik a kiállításokat a fővárosban és vidéken egyaránt. Kultúrforradalmunk eredményeként már új múzeumok szervezésére is gondolhatnak: *ebben az évben 26 új múzeumot létesítenek.* Az új múzeumok anyagának gyűjtése már megindult, s hat helyen ez év végéig már múzeumi kiállításokat is rendeznek. A múzeumokat nagyobb falvakban, termelőszövetkezeti városokban szervezik és ott, ahol a felszabadulás óta nagyobb arányú építkezések indultak meg.

AZ OLVASÓ *írja:*

Az orvos legutóbb 50 darab Vestin-tablettát írt fel. Mivel a lakásom közelében lévő gyógyszertárban éppen kifogyott, a szénatéri gyógyszertárban próbáltam azt beszerezni. A gyógyszerész azonban közölte, hogy 50-es csomagolás nincs és átadott egy 20-as csomagot. Így is elég lesz egy hétig — mondotta — és akkor írassunk újra.

Sajnos, ez igen bajos, hiszen az orvosnak semmivel sem tudom igazolni, hogy nem kaptam meg a felírt 50 darabot. Hasonló esetek máskor is előfordulnak, de akad patika, ahol megoldást találnak. Például egyszer 20 Belloidot írt fel az orvos és mivel az csak 25-ös csomagolásban kapható, a gyógyszerész felbontott egy nagyobb csomagot és papírzacskóban kiadott belőle 20-at. Azt hiszem, ez a helyes eljárás: a csomagok nem sérthetetlenek és annyi darab gyógyszert kell kiadni, ahány a receptben van.

(Vajjon a gyógyszertár hogyan számolja el az SZTK-nak azt, hogy a leadott recept 50 darabról szól és a beteg csak 20-at kapott?)

F. P.-né,
XII., Szendi-utca 14.

ARANYTÁRGYAK ÉS PLATINATÁRGYAK
vásárlására kizárólag
ÓRA ÉS ÉKSZER
KERESKEDELMI VÁLLALAT
jogosult.
ARANY ZÁLOGJEGY,
ÓRA
EZÜST VÉTEL
Budapesti és vidéki boltjainkban

EGYÉVES A VÖRÖSKERESZT

Írta: dr. FLÓRIÁN ISTVÁN,
a Magyar Vöröskereszt h. főtitkára

1951. áprilisában a Magyar Dolgozók Pártjának segítségével alakult a Magyar Vöröskereszt tagság nélküli egészségvédelmi szervezetből tömegszervezetté. Egyéves munkánk eredményeként, városokban és falvakban, üzemekben és tszcs-kben, bányákban és gépállomásokon vált ismeretessé a dolgozók széles körében jelszavunk: egészséges nemzedékkel a szocializmusért.

Ez a Vöröskereszt merőben különbözik a mult Vöröskereszt Egyesületétől, amely a felszabadulás előtt az urak játékszereként igyekezett gyűjtéssel és ajándékok osztásával port hinteni a dolgozók szemébe.

Az új tömegszervezet a dolgozók tömegszervezete és aktív segítője az állami egészségügyi szerveknek, a dolgozók érdekében hozott egészségvédelmi intézkedések végrehajtásában. A szocialista egészségpolitika a tömegek aktivitására támaszkodik. Az egészségügyi minisztérium eddig is hatalmas eredményeket ért el egészségügyünk fejlesztésében. A kórház-rendelőintézet egységének kialakítása, a gyógyítás és megelőző eljárás szerepe az állami felügyeleti rendszer, a felsőoktatás megjavítása, mind egy-egy mérföldköve a haladás irányában megtett útnak.

Mindezek a nagyjelentőségű intézkedések teljes eredményre csak akkor vezetnek, ha maguk a dolgozók is felismerik ezeknek az intézkedéseknek a jelentőségét és tevékenyen részt vesznek a megvalósításukban. Fel kell tehát világosítani a dolgozókat az egészségügyi kultúra emelésének fontosságáról, a balesetelhárítással kapcsolatos intézkedések szükségességéről, széles tömegeket kell kiképezni elsősegélynyujtásra, bekapcsolni a népbetegségek és járványos betegségek elleni küzdelembe. Ezeknek a feladatoknak a megoldása egyben azt is eredményezi, hogy kevesebb munkaóra esik ki betegség, baleset miatt, egészségesebb körülmények között élnek és dolgoznak az emberek, emelkedik a termelés.

Az új egészségvédelmi tömegszervezetnek megalakulása után hozzá kellett látnia, a fenti követelményeknek megfelelő szervezet kiépítéséhez.

Ragyogó példaképként állott előttünk a Szovjetunió és a többi népi demokráciák Vöröskereszt-szervezeteinek munkája. A szovjet Vöröskereszt-szervezet a Nagy Honvédő Háborúban és a béke éveiben egyaránt megmutatta, hogyan segíti a szocialista állam építését, hogyan járul hozzá az ország honvédelmi erejének növeléséhez. A koreai és kínai Vöröskereszt-szervezetek komoly segítséget nyujtanak az amerikai agresszorok barbár baktériumháborúja ellen. Járványvédelmi osztagaikkal hiúsítják meg azokat a reményeket, melyeket az amerikaiak ehhez a vadállati pusztító hadjárathoz fűztek.

Ilyen tömegszervezetek csak szocialista államokban valósulhatnak meg, ahol megváltozott a dolgozóknak az államhoz való viszonya, ahol a szocialista hazafiság és a dolgozók nemzetközi összefogása alapján igazi szocialista humanizmus fejlődhet ki.

Milyen eredményeket ért el a Magyar Vöröskereszt egyéves munkája alatt, hogy megfeleljen a dolgozó nép előlegezett bizalmának, hogy méltó követője legyen a Szovjetunió Vöröskereszt-szervezetének?

Első feladatunk a tömegszervezet kiépítése volt. Megszerveztük a helyi csoportokat ipari és mezőgazdasági üzemekben és lakóterületeken. Dolgozók tízezreit képeztük ki alap- és középfokú elsősegélynyujtó tanfolyamokon, akik munkahelyeiken szakszerűen látják el a sérüléseket és megakadályozzák, hogy a kisebb sérülések esetleges fertőződést, komolyabb betegséget, munkakiesést idézzenek elő. Ugyanakkor felvilágosítják dolgozótársaikat a balesetelhárítás eszközeiről és módjairól, a védőberendezések használatának fontosságáról. Játszótereken és sportpályákon, felvonulásokon is örömmel fogadják elsősegélynyujtóinkat, akik gyors és szakszerű segítséget tudnak nyujtani az arra rászorulóknak.

Önkéntes ápolónőképző kollégiumainkban munkás és parasztlányok tanulják meg a betegápolás, az üzemegészségtan, járványvédelem alapjait, hogy munkahelyeikre visszatérve mint társadalmi egészségügyi aktívák hozzájáruljanak a város és falu magasabb egészségügyi színvonalának eléréséhez. Az egészségügyi kultúra emelését szolgálja továbbá a sokezer egészségügyi előadás, melyet a népbetegségekről, az egészséges életmódról, a gyermekek helyes gondozásáról országszerte megszerveztünk. A kiképzett vöröskeresztes aktívákból helyi csoportjaink üzemekben, tszcs-kben, lakóterületen 5 tagból álló egységeket egészségügyi állomásokat állítanak fel. Ezek az eü. állomások munkaterveiket a tanácsok eü. osztályaival együtt készítik el. Parancsnokaik vezetésével részt vesznek a rákszűrésre, tüdőszűrésre való toborzásban, védőoltásokra való mozgósításban. Védnökséget vállalnak egyes helyeken dolgozó anyák beteg gyermekei, napközi otthonok, bölcsődék felett. Segítséget nyujtanak a körzeti orvosi rendelők adminisztrációs munkájában. Segítik az orvosok munkáját járványvédelmi intézkedéseknél, támogatják a tanácsok által szervezett tisztasági mozgalmat, lázas betegek felkutatásával, betegállományban lévő dolgozók látogatásával. Üzemeinkben az üzemi orvosi rendelő irányítása alatt végzik balesetelhárító, elsősegélynyujtó munkájukat. Falvakban, tszcs-kben jó ivóvízzel látják el a nyári mezőgazdasági munkák idején a dolgozókat és nevelik a falu népét az egészségügyi követelmények betartására. Tevékenyen részt vesznek a kormány által szervezett fásítási mozgalomban.

Egyik igen jelentős feladata a Vöröskereszt tömegszervezetnek az önkéntes vértadók toborzása. Egészségügyi kormányzatunk a Szovjetunió példája nyomán létrehozta az Országos Vérellátó Szervezetet, és ezzel lehetővé tette, hogy minden rászoruló ingyen juthasson a legdrágább gyógyszerhez, a gyógyító vérhez. Ma már egyre kiterjedtebben használják fel ezt a gyógyító eszközt, amely hozzájárul a betegek gyorsabb gyógyulásához és amely lehetőséget nyujt életmentő nagy műtétek elvégzéséhez. A kapitalista országokban a véradás is a profit szolgálatában áll. Vérbankokon keresztül, drága pénzért csak a gazdagok juthatnak hozzá. Nálunk, a Vöröskereszt toborzó, agitációs munkája nyomán egyre többen csatlakoznak az önkéntes vértadó mozgalomhoz, és sok ezerre rúg azoknak az áldozatkész donoroknak a száma, akik szívesen sietnek beteg embertársaik segítségére.

Komoly eredményeket értünk el az ifjúság szervezésében, és 12 éves kortól vonjuk be az iskolásokat ifjúsági Vöröskereszt-szervezeteinkbe. Az ifjúsági Vöröskereszt tagok gondoskodnak az iskolák, osztályok tisztaságáról, tanulótársaikat nevelik a személyi higiéne betartására. Széleskörű levelezőmozgalmat indítottunk meg a Szovjetunió és a többi népi demokráciák fiataljaival. Sok tanulságot és kellemes szórakozást jelent ifjúságunk számára ez a mozgalom, melyen keresztül megismerik a Szovjetunió és a testvérszervezetek fiataljainak munkáját és még tovább mélyül a szeretet a Szovjetunió és a baráti népi demokráciák iránt.

A Magyar Vöröskereszt nemcsak az egészségügy szabályainak betartására neveli tagjait. Politikai felvilágosító munkával mutatja meg az összefüggést napi feladataink, az egészségvédelem jelentősége és a békéért folytatott harcunk között. Szervezeteink táviratokkal, gyüléseken tiltakoztak az amerikaiak aljas baktériumháborúja ellen és elvegyezték meg a görög monarchofasisztákat Beloiannisz elvtárs kivégzése miatt. Tagjaink felismerik azt is hogy országunk erősítésének, védelmi felkészültségünk fokozásának fontos tényezője az egészségügyi színvonal emelése, a kiképzettek számának növelése.

1952-ben, ötéves tervünk döntő esztendejében a Magyar Vöröskereszt előtt még fokozottabb feladatok állnak. A Magyar Dolgozók Pártja segítségével, a Vöröskereszt tagjainak nagy tábora készen áll arra, hogy megfeleljen a fokozottabb követelményeknek és valóra váltsa azokat a feladatokat, amelyeket a szocializmus építése, a béke megvédése állít szervezeteink elé.

NAPI KRÓNIKA

Kiváló mérnökök és technikusok

A kohó- és gépipari minisztérium a Vasas Szakszervezettel egyetértésben kijelölte az 1951. negyedik negyedévének, valamint az idei első évnegyed eredményei alapján a szakmák legjobb dolgozóit és a verseny helyezési sorrendjét. Az értékelés alapján kiváló mérnökök lettek: *Székely* Elek (DIMAVAG Gépgyár), *Komlósi* Antal (Ózdi Kohászati Üzemek), *Balsai* István (Ózdi Kohászati Üzemek), *Lakos* Dénes (Elekthermax), *Bárdos* Lajos (Szállítóberendezések Gyára). Kiváló technikusok lettek: *Laczházi* Géza (DIMAVAG Gépgyár), *Mangold* Tibor (Budapesti Villamosgép- és Kábelgyár), *Bellányi* Elemér (Ózdi Kohászati Üzemek), *Meskál* István (R. M Művek), *Pazotka* Ede (Szállítóberendezések Gyára).

— **A wroclawi állami egyetemet** ünnepélyes keretek között Boleslaw Bierut lengyel köztársasági elnökről nevezték el. Az elnök hozzájárult ahhoz is, hogy a lublini nehézgépkocsigyárat róla nevezzék el.

— **Az I. Békekölcsön készpénzjegyzői** közül azok, akik a jegyzett összegre befizetést teljesítettek és kötvényeiket még nem kapták meg, legkésőbb április 30-ig forduljanak a községi (városi) tanácshoz, ahol a kötvények átvételére vonatkozóan a szükséges felvilágosításokat megkapják. A II. Békekölcsön készpénzjegyzők, akik jegyzéseiket postai befizetés útján már kiegyenlítették, de kötvényeiket még nem vették át, a befizetést igazoló elismervény és jegyzési igazolás ellenében április 30-ig a postánál vehetik át kötvényeiket. Akik nem postai befizetés útján egyenlítették ki a jegyzett összeget, a kötvényeket az Országos Takarékpénztárnál kapják meg.

— **A társadalmi tulajdon megsértéséért** fegyelmi úton elbocsátották állásából Vágó Tibort, a VI. kerületi tanács műszaki osztályának vezetőjét. Az AEK Közérdekű Bejelentések Hivatala ugyanis megállapította, hogy Vágó Tibor a VI. kerületi tanács részére érkezett szénből 74 mázsát saját pincéjében helyezett el, amelyet részben felhasznált, részben ismerőseinek adott át. Megtették ellene a rendőrségi feljelentést is.

— **A budapesti földalatti gyorsvasút** építéséhez szükséges fúrópajzsokat a MÁVAG Hídgyárában gyártják. A nyolc és félméter átmérőjű, hat és félméter hosszú fúrópajzsok elkészítése befejezéséhez közeledik. A Hídműhely dolgozói az első két fúrópajzsot májusban adják át a földalatti gyorsvasút építőinek.

— **Érdekes kísérleteket** folytatnak a Magyar Posztógyár műszaki dolgozói a szövődében. Az eddig egyhangú, szürkeszínű gépeket a kedélyre élénkítően ható, változatos színekre festik. Céljuk, hogy a munkahely is üdítő, nyugtató hatással legyen a dolgozókra. Már több csoport gépeit átfestették és a dolgozók véleménye szerint jobban megy a munka, nem fárad el oly hamar a szemük, mint azelőtt.

— **A Rudas-fürdő** Juventus kádosztálya április 24-én, csütörtökön az építkezések miatt zárva lesz, azonban a gőzfürdő és az uszoda változatlanul a közönség rendelkezésére áll.

— **A rádió irodalmi osztálya** a közeli hetekben több új irodalmi sorozatot indít, hogy még magasabb színvonalon ismertesse a haladó irodalom alkotásait. »Ahol már a kommunizmust építik« címmel önálló sorozat mutatja be a szovjet emberek életét, a Szovjetunió tájait és nagy építkezéseit. Az »Építünk és helytállunk« című zenés irodalmi műsor a népi demokráciák életét tükrözi. »Az élet jogáért, a békéért« címen külön sorozat világítja meg a dolgozók harcos összefogását a kizsákmányolás, az új háború kirobbantása ellen. Ezenkívül »Írók a mikrofon előtt« és »Vidéki írók szerzői estje« címen is hallunk majd érdekes irodalmi előadásokat.

— **A budapesti telefonközpontok** egyre nagyobb forgalmat bonyolítanak le. Idén már havonta 18 millió beszélgetés folyik le a fővárosi telefonhálózaton keresztül. A növekvő forgalom szükségessé teszi a telefonközpontok bővítését. Idén újabb 4600 új állomást kapcsolnak be a Lipót, az Ujpest és Zugló központokba. Az ötéves terv végére 50 százalékkal több új telefonelőfizetőt kapcsolhatnak be, mint amennyi a hároméves terv befejezésekor volt.

— **Országszerte folyik a kisipari** szövetkezetek kultúrcsoportjainak versenye. Az elődöntőket már minden szakmában megtartották, végleges döntőre a vas- és fémszakmában került sor, ahol az első díjat 118 kisipari szövetkezet közül a Liliomutcai Evőeszközkészítő Szövetkezet nyerte Királyhegyi Pál »Csak azt ne...« című szövetkezeti tárgyú jelenetének előadásával. Vasárnap kerül sor a vegyiszakmához tartozó kisipari szövetkezetek versenyének döntőjére.

— **Svédországban nagy sikerrel** folyik a Svéd-Szovjet Baráti Hónap. D. I. Csesznokov professzor, Borisz Polevoj író és J. B. Paszko aspiráns, a szovjet kulturális küldöttség tagjai 12 svéd városban tartottak előadást a Szovjetunióról. A szovjet kulturális küldöttség tagjainak találkozói a svéd tudományos, művészeti és társadalmi élet képviselőivel Svédország és a Szovjetunió közti baráti, kulturális kapcsolatok megszilárdítása jegyében folytak le.

— **A Fővárosi Villamosvasút közli,** hogy a 8-as villamos a Dózsa György-út kiszélesítésével kapcsolatos munkák miatt április 24-től, csütörtöktől kezdve a városligeti végállomás helyett a MÁV-kórháznál közlekedik. Az első és utolsó kocsik indulása: a MÁV-kórháztól első kocsi 5 óra 20, utolsó kocsi 23.05-kor. A Bajcsy-Zsilinszky-úttól az első kocsi 5.30-kor, utolsó kocsi 23.15-kor indul.

— **Ezernégyszázzal emelkedik** az idén a kórházi ágyak száma. Az új ágyak beállítása évente 27.000-rel több beteg kórházi elhelyezését biztosítja.

— **Az óbudai Hajógyárban** vízre bocsátották a 34-es számú vontatógőzöst, amelyet a dolgozók a kijelölt határidőnél hamarabb készítenek el.

— **A Művelt Nép** »Menettáncok — brigádtáncok« címmel füzetet adott ki, amely a május elsejére javasolt új menettáncokat és brigádtáncokat ismerteti.

— **A Magyar Közlöny** április 22. (39) száma közli a minisztertanács rendeletét a munkanormák készítéséről és kezeléséről.

Amerikai katonák garázdálkodása Nyugat-Németországban

Nürnbergből jelenti az *ADN*, hogy két amerikai katona a múlt hét végén a Scheinfeld kerületben fekvő Langenfeld mellett, a 8. országúton *orvul meggyilkolta Paul Eckardt 56 éves juvarozási vállalkozót és Lothar Schlosser 26 éves filmszakembert.* A katonák azután az autóval elszáguldtak és ennek során összeütköztek egy másik német autóval, mire ott kellett hagyniok az elrabolt kocsit. *A gyilkosság a lakosság körében rendkívül nagy felháborodást keltett.*

Lósport

A szerdai ügetőversenyekre jelöltjeink a következők: I. Esemény — Rigó — Oculi II. Zala — Asszonyság — Kamasz. III. Viruló — Malvin D. — Dés. IV. Theodóra — Lajos — Pornó II. V. Platter Chatter — Becsked fia — Dáridó. VI. Kincsem II. — Hilda — Béla király. VII. Győrgyi — Winnetou — Little Fellow. VIII. Cudar — Lady Astute — Lida. IX. Látor — Caroline M. — Vármos.

ISMÉT NAGY TOTO-NYEREMÉNYEK.

12 találat... 20.550.- Ft
11 találat... 530.- Ft
10 találat... 66.- Ft

ÖN IS NYERHET, HA TIPPEL!

Nagyszabású képzőművészeti pályázatot írt ki a Fővárosi Tanács

A magyar szocialista-realista képzőművészet fejlődését nagy lépéssel előmozdító festészeti pályázatot rendez a Fővárosi Tanács végrehajtó bizottsága. A most kiírt kötött témájú pályázat tizennégy tárgykört ölel fel és mindegyikre három-három kiváló festőművészt hívtak meg részvételre A megfestendő témák a következők:

1. *1848. március 15. Budapesten.* Megfesthető például: Petőfi Sándor, amikor a Nemzeti Múzeum lépcsőjén szaval. A pesti nép tüntet a régi Városháza előtt. Előkészületek a Pilvaxban, a Landerer-nyomdában, stb. A témakör vázlatának elkészítésére meghívást kapott: Konecsni György, Domanovszky Endre, Sholtz Erik.

2. *1919-es események.* Megfesthető például: a május 1-i felvonulás 1919-ben. Rákosi beszél a Vérmezőn. Harc a monitorokkal. Meghívást kapott: Szentgyörgyi Kornél, Pór Bertalan, Bencze László.

3. *Budapest felszabadulása* Például: a szovjet katonák megjelennek a bunkerben. Szovjet katonák élelmet osztanak a lakosságnak. A nép üdvözli a Vörös Hadsereget. A szűkkörű pályázatra meghívást kapott: Ék Sándor, Iván Szilárd, Istókovits Kálmán.

4. *Tanácstag fogadóórát tart.* A pályázaton részt vesz: Bernáth Aurél, Molnár József, Ősz Dénes.

5. *Békekölcsön-jegyzés az üzemben.* A témakört feldolgozza: Bán Béla, Bortnyik Sándor, Miháltz Pál.

6. *Lakógyűlés.* A pályázaton részt vesz: Béres Jenő, Szabó Lajos, Nuridsány Zoltán.

7. *Házdíszítés április 4-re vagy május 1-re.* Meghívást kapott: Hincz Gyula, Jánosi Ferenc, Marosán Gyula.

8. *Munkamódszerátadás.* Nagyüzemben, építőiparban, a szovjet sztahanovisták átadják munkamódszerüket. Részt vesz a pályázaton: Szentiványi Lajos, Demjén Attila, Repcze Gyula.

9. *Fásítás, zöldterületek ültetése Budapesten.* Meghívást kapott: Hermann Lipót, Szervánszky Jenő, Jobbágyi Geiger Miklós.

10. *A budapesti tszcs-k élete.* Meghívást nyert: Rákosi Zoltán, Móricz Sándor, Orosz Gellért.

11. *Az üzem életéből.* Például: Úttörők üdvözlik a vándorzászlót elnyerő brigádot. Egy brigád megbeszéli felbontott tervét. A pályázaton részt vesz: Fónyi Géza, Papp Gyula, Bér Rudolf.

12. *Dolgozók a színházban, az Operában, a hangversenyteremben.* Részt vesz a pályázaton: Kádár György, Mácsai István, Gráber Margit.

13. *A szépülő Budapest* (tájkép). Meghívást nyert: Diener-Dénes Rudolf, Burghardt Rezső, Perlrott-Csaba Vilmos.

14. *Az MKP és a munkásmozgalom hősi képviselőinek harca a Horthy-terror idején.* Pályázik: Fenyő A. Endre, Duray Tibor, Czene Béla.

A zártkörű pályázaton résztvevő festőművészek 50×33 cm nagyságban készítik el műveik vázlattervét, amelyet június 1-ig nyujtanak be a Fővárosi Képtárba s a bíráló bizottság egy héten belül dönt a vázlatok elfogadásáról. Megfelelő művészi tervek esetén egy-egy témakörből két festmény is kivitelre kerülhet. Az elfogadott vázlatok alapján december 1-ig kell a megbízott művésznek a kész művet átadnia.

HÍRÜNK A VILÁGBAN

□ A *Francia Egyetemi Unió* kultúrnapjai keretében Párizsban előadást tartott Petőfiről Jacques Gaucheron, a kitűnő francia költő és irodalomtörténész, a Pensée és az Europe folyóirat főmunkatársa. Előadásában Petőfit a világ legnagyobb költői mellé állította.

□ *A l'Humanité a magyar színházak és a filmipar fejlődéséről* közöl cikket. Megemlékezik a volt Vígszínház újjáépítéséről, az ifjúság és az úttörők önálló színházáról, valamennyi budapesti színház állandóan zsúfolt nézőteréről. Az elmult évadban vidéken is 1115 előadást tartottak. A filmipar az előző évek négy-öt filmjével szemben tavaly tíz nagyfilmet gyártott és a Szovjetunió állandó segítsége biztosítja a továbbfejlődést. Az ötéves tervben erre 46 millió forintot irányoztak elő. Magyarországnak 1935-ben 410 filmszínháza volt, 1954-ben 3350 lesz.

Színházak és mozik műsora

Operaház: A sevillai borbély; Venczell—Mihalovits—Fleischer (7) — **Nemzeti Színház:** Feledhetetlen 1919; Moór—Hegedűs (7) — **Katona József Színház** (a volt Belvárosi Színház helyén): Ványi bácsi (7) — **Madách Színház** (a volt Magyar Színház helyén): Liliomfi (7) — **Magyar Néphadsereg Színháza:** II. Rákóczi Ferenc fogsága (7) — **Ifjúsági Színház:** Az új ember kovácsa; E. Kovács (7) — **Úttörő Színház:** Nincs előadás — **Fővárosi Operettszínház:** Orfeusz (7) — **Fővárosi Víg Színház** (a volt Fővárosi Varieté helyén): Címe ismeretlen (½8) — **Vidám Színpad** (a volt Vidám Színház helyén): Tessék hozzászólni (7) — **Városi Színház:** Aida; VSZ VII/6. (7) — **Zeneakadémia:** Antal István Beethoven-szonátaestje (8) — **Bartók-terem:** Berei Mária ária- és dalestje (8) — **Állami Bábszínház:** Búbos vitéz (3, 5), Sztárparádé (½8) — **Artista Varieté** (a volt Kamara Varieté helyén): Tavasz a Körúton (6, ½8, 9).

MOZIK MŰSORA:

RETTEGETT IVÁN (szovjet történelmi film): DÓZSA (Róbert Károly-krt. 61.) f5, h7, 9, SZABADSÁG (Bartók Béla-út 64.) 4, n7, f9, TÁNCSICS (Csepel) f6 h8, vas, f4, HUNYADI (ROYAL, Kispest) 6, n9, vas 4.

VIDÁM VETÉLKEDÉS (csehszlovák film): CORVIN (Kisfaludy-köz) 4, n7, f9, FELSZABADULÁS (Flórián-tér 3.) h4, 6, n9, vas, h2, BRIGÁD (P.-lőrinc) f6, h8 vas, n4.

VALLOMÁS (csehszlovák film): SZIKRA (Lenin-krt 120.) f5, h7, 9, vas, f3, (prol!), MUNKÁS (Kápolna-u. 3/b) n6, f8, vas, 3.

ÚTKÖZET BÉKÉBEN (új magyar film): VÖRÖS CSILLAG (Lenin-krt. 45.) (prol!) f5, h7, 9, vas, f3, MÁJUS 1. (Mártírok-útja 55.) (prol!) 4, n7, f9, vas h2, ALKOTMÁNY (KORZÓ, Ujpest) 4, n7 f9, TÁTRA (P.-erzsébet) h6, 8, vas, h4.

VADVIZORSZÁG (színes magyar természetfilm): URÁNIA (Rákóczi-út 21.) (prol!) 4, n7, f9, DUNA (Fürst Sándor-u. 7.) (prol!) f5, h7, 9, vas, n3.

NYUGATI ÖVEZET (új magyar film): PUSKIN (FORUM Kossuth L.-u. 18.) (prol!) f4, h6, 8, vas, f2, TERV (P.-újhely) f6, h8, vas, n4, csüt, szünnap!

ZÓJA (szovjet film): GORKIJ (orosz nyelvű mozi, Akácfa-u. 4.) h6, 8, szo., vas, f4

MADÁRFIÓKÁK: Kísérőfilm a HONVÉD-moziban.

VORONYEZSI VADASKERT: Kísérőfilm a ZRINYI-moziban.

DINOSZAURUSZOK NYOMÁBAN: Kísérőfilm az ÓBUDA-moziban.

EGY KERECSENSÓLYOM TÖRTÉNETE: Kísérőfilm a KULTÚR-moziban.

KAUKÁZUSI ÓSPARKBAN: Kísérőfilm a TÁTRA-moziban.

KÖERDŐ: Kísérőfilm az OTTHON-moziban.

KÉPZETT BETÉG: Kísérőfilm az URÁNIA- és DUNA-moziban.

A KIS KAKAS GYÉMÁNT FÉLKRAJCÁRJA: Kísérőfilm a VÖRÖS CSILLAG-, MÁJUS 1.- és TÁTRA (P.-erzs.)-moziban.

MOSZKVA A BÉKEEGYEZMÉNY-RE SZAVAZ: Kísérőfilm a TINÓDI-, SPORT- és SZABADSÁG (Ujpest)-moziban.

MOTORSPORT: Kísérőfilm a VÖRÖSMARTY-moziban.

A SELEJT BOSSZÚJA: Kísérőfilm az ELŐRE-moziban.

Legyőzhetetlen város (lengyel film): ADY (Somogyi Béla-út 3.) f4, h6 8.

Utazás a mesék birodalmában (színes szovjet rajzfilmek): JÓZSEF ATTILA (Kálvária-tér 7.) 4, n7, f9, UGOCSA (Ugocsa-u. 10.) f4: h6, 8.

Utolsó állomás (lengyel film): KOSSUTH (Váci-út 14.) f5, h7, 9. vas n3.

Szempillád zizzenésére és Aladdin és a csodalámpa (színes, magyarul beszélő német film): VÖRÖSMARTY (SAVOY, Üllői-út 4.) 4, n7, f9, HALADÁS (HUNNIA Bartók Béla-út 128.) f4, h6, 8.

Győztesek nemzedéke (magyarul beszélő szovjet film): CSOKONAI (PÁTRIA. Népszínház-u. 13.) h4, 6, n9, vas, h2 MARX (Landler Jenő-út 39.) f4, h6, 8, JÓZSEF ATTILA (R.-palota) h6, 8, vas, f4.

Fények a faluban (magyarul beszélő, színes szovjet film): TINÓDI (Nagymező-u. 8.) f4, h6, 8, SPORT (GLÓRIA Thököly-út 56.) f4, h6, 8.

Tűzkeresztség (új magyar film): TANÁCS (Szt István-krt. 10.) (prol!) f5, h7, 9, vas, n3, BETHLEN (Bethlen Gábor-tér 3.) 4, n7, f9, vas, 2.

Nagy koncert (színes szovjet film): ZUGLÓI (Angol-u. 26.) f4 h6, 8.

Csapajev (magyarul beszélő szovjet film): RÁKÓCZI (PHÖNIX, Rákóczi-út 68.) 11, 1, 3, 5, 7, 9.

Aranycsillag lovagja (színes magyarul beszélő szovjet film): PETŐFI (Rottenbiller-u. 37.) h4, 6, n9 KÖLCSEY (STEFÁNIA, Kispest) f6, h8, vas, n4.

Civil a pályán (színes, magyar sportvígjáték): TÁTRA (Üllői-út 63.) 4, n7, f9, VILÁGOSSÁG (P.-erzs.) f6 h8, ÉLMUNKÁS (WEKERLE, Kispest) f6, h8.

Teljes gőzzel (magyar film): ELŐRE (Dolej-u. 41.) f6, h8, csüt. szünnap!

HIRADÓ (Lenin-körút 13.) 1. Magyar híradó 2. Szovjetunió ma 3 **SZÁZEZREN VOLTUNK** 4. Velem ez nem eshetik meg 5. Magas dombocska — Reggel 9-től este 11-ig folytatólag

FÁKLYA (Lenin-körút 88.) 1. Magyar híradó 2. Szovjetunió ma 3. **VILLAMOSIPARI KIÁLLÍTÁS** 4. Prága—Varsó-béketúra. — f5-től 11-ig, vas. d. e. f11-től este 11-ig folytatólag.

FÉNY (Ujpest): 1. Magyar híradó 2 Szovjetunió ma 3. **VILLAMOSIPARI KIÁLLÍTÁS** 4. Prága—Varsó-béketúra. — 5-től f10-ig, vas f4-től f10-ig folytatólag.

TOTO-ÚTMUTATÓ 17. HÉT

1. BÁSTYA (70) 2. 9 33:11 15 Győri Vasas 4:3 Csepel 4:1 Dorog 3:0 Diósgyőr 8:2	50 30 20	NB I. KINIZSI (50) 6. 9 14:12 11 Bp. Honvéd 0:2 Bp. Vasas 0:0 Sz. Honvéd 1:1 Dózsa 3:3	Az utolsó 5 találkozón biztos Bástya győzelem született. Most is a nagy formában lévő bajnok-csapat győzelmét várjuk. Két tipp: 1, 1
2. GYŐRI V. (50) 11. 9 18:23 5 Bástya 3:4 Pécsi Lok. 2:0 Postás 2:1 Csepel 2:3	50 25 25	NB I. DOROG (12) 9. 9 13:17 6 Sz. Honvéd 0:3 Dózsa 0:1 Bástya 0:3 Pécsi Lok. 0:0	A dorogiak még Dorogon sem tudnak nyerni a győriek ellen. Győrben mindig a Vasas győz. A bányászcsapat egyébként is rossz formában van. Két tipp: 1, 1
3. CSEPEL (60) 5. 9 18:15 11 Dózsa 3:2 Bástya 1:4 Pécsi Lok. 1:2 Győri Vasas 3:2	50 30 20	NB I. POSTÁS (25) 12. 9 11:20 5 Pécsi Lok. 0:2 Szombathely 1:2 Győri Vasas 1:2 Bp. Honvéd 1:3	Itt is valószínűnek látszik a hazai csapat győzelme. Tavaly előtt ugyan Csepelen a Postás győzött, de akkor jobb formában voltak. Két tipp: 1, 1
4. PÉCSI LOK. (50) 10. 9 6:13 6 Postás 2:0 Győri Vasas 0:2 Csepel 2:1 Dorog 0:0	45 30 25	NB I. DIÓSGYŐR (—) 13. 9 13:24 4 Bp. Vasas 1:4 Sz. Honvéd 3:0 Dózsa 1:2 Bástya 2:8	A Pécsi Lok. gyengén kezdett, de fokozatosan játékba jött. A hazaiak győzelme várható, de a diósgyőri védelem megmentheti az egyik pontot Két tipp: 1, x
5. SZ. HONV. (62) 8 10 12:21 7 Diósgyőr 0:3 Kinizsi 1:1 Bp. Honvéd 0:5 Salgótarján 1:2	40 30 30	NB I. SZOMBH. (40) 7. 9 13:22 9 Salgótarján 3:1 Postás 2:1 Bp. Honvéd 1:3 Bp. Vasas 1:1	Tavaly Szegeden döntetlenül játszottak. A mérkőzés most is nyíltnak látszik, mert a vasutascsapat igen jó formában van. Két tipp: 1, x
6. NAGYK. B. (100) 3. 9 20:10 13 Székesfeh. 3:1 Kaposvár 2:5 Szomb. VL 4:0 Nagy. Lok. 2:0	35 35 30	NB II. Nyugat SORTEX (80) 1. 9 26:4 16 Pécsi VL 2:0 Pécsújhegy 2:1 Várpalota 2:0 Komló 6:0	A kanizsaiak eddig valamennyi hazai mérkőzésüket megnyerték, a Sortex viszont igen jó formában van. Nyílt mérkőzés. Két tipp: x, 1.
7. GYULA (80) 3. 9 19:12 12 Keltex 1:3 Szoln. Szikra 2:0 Pénzügyör 3:2 Kiskunfél. 4:2	40 30 30	NB II. Dél VAS. IZZÓ (87) 2. 9 27:9 13 Pénzügyör 6:1 Bp. Építők 0:2 Kiskunfél. 4:0 Békéscsaba 2:2	Ez is rangadójellegű mérkőzés. A fővárosi csapat valamivel jobbnak látszik de a gyulai együttes otthonában kemény ellenfél. Két tipp: 1, 2.
8 KISKUNFH. (80) 14. 9 12:14 8 Szoln. Szikra 0:1 Pénzügyör 3:1 Vasas Izzó 0:4 Gyula 2:4	40 30 30	NB II. Dél ELŐRE (23) 6. 9 17:14 11 Szeg. Lok. 3:2 Keltex 2:1 Szoln. Szikra 1:3 Pénzügyör 1:0	Tavaly mindkét találkozót az Előre nyerte, de a közlekedésiek messze vannak tavalyi formájuktól. Bármilyen eredmény elképzelhető. Két tipp: 1, 2.
9. KELTEX (67) 4. 9 16:9 11 Gyula 3:1 Előre 1:2 Kistext 1:1 Köb. Lok. 3:1	25 30 45	NB II. Dél SZ. PETŐFI (75) 1. 9 18:2 14 Kecskemét 2:0 Orosháza 5:0 Bp. Szikra 4:0 Szeg. Lok. 2:0	A Petőfi igen nagy formába lendült, utolsó 4 mérkőzését megnyerte, gólaránya: 13:0! A Keltex számára a döntetlen is siker volna. Két tipp: 2, x.
10. OROSHÁZA (87) 8. 9 11:14 10 Köb. Lok. 4:1 Sz. Petőfi 0:5 Szoln. Lok. 0:0 Cegléd 2:3	30 30 40	NB II. Dél BP. ÉPÍT. (40) 9. 9 18:15 9 Cegléd 2:2 Vasas Izzó 2:0 Békéscsaba 1:2 Kecskemét 5:0	Itt is a vendégcsapat van közelebb a győzelemhez. Az orosháziak jó kezdés után letörtek, az Építők viszont most van feljövőben. Két tipp: 2, 1.
11. EGYETÉRT. (50 13. 9 18:27 8 Elektromos 1:0 Gyárépítő 3:2 Gázművek 3:1 Haladás 6:2	35 35 30	NB II. Közép VÁCI VL (50) 3 9 12:8 12 Csep. Szikra 0:3 Textilfestő 1:0 Dohánygyár 4:1 Sztálin Vas. 1:2	Az Egyetértés 5 mérkőzést elvesztett, azután négyet megnyert. Még a jó formában lévő váciak sem remélhetnek 1 pontnál többet. Két tipp: x 1.
12. HATVAN (50) 16. 9 9:23 5 Ózd 2:3 Salg. Vasas 0:2 Saújhely 2:0 Debr. Dózsa 0:6	30 30 40	NB II. Kelet DEB. HONV. (37) 2. 9 23:16 13 Eger 1:1 Misk. Lok. 4:2 Bp. Lok. 2:1 Gyöngyös 3:1	Tavaly Hatvanban a hazai csapat győzött, de azóta lényegesen megváltoztak az erőviszonyok a debreceniek javára. A Honvéd esélyesebb. Két tipp: 2, 1.

PÓTMÉRKŐZÉSEK

13. DÓZSA (62) 4. 9 18:15 12 Csepel 2:3 Dorog 1:0 Diósgyör 2:1 Kinizsi 3:3	60 20 20	NB. I. SALGÓT. (—) 14 9 4:23 2 Szombathely 1:3 Bp. Honvéd 0:5 Bp. Vasas 0:3 Sz. Honvéd 2:1	Tavaly mindkét találkozót a Dózsa nyerte, pedig akkor sokal jobb volt a bányászcsapat. Ezúttal is a Dózsa biztos győzelme várható. Két tipp: 1, 1.
14. SZEG. LOK. (62) 15. 9 8:15 7 Előre 2:3 Kistext 1:5 Köb. Lok. 1:1 Sz. Petőfi 0:2	30 35 35	NB II. Dél SZOLN.LOK.(50 7. 9 15:11 10 Békéscsaba 1:1 Kecskemét 3:0 Orosháza 0:0 Bp. Szikra 5:0	A két csapat találkozóin Szegeden rendszerint a hazaiak győznek, de most nincsenek formában. A Szo. Lok. idegenben sokszor játszik döntetlenül! Két tipp: x, 2.
15. GYÖNGYÖS (60) 12. 9 17:19 9 Salg. Vasas 3:2 Saújhely 4:0 Debr. Dózsa 2:1 Debr. Honv. 1:3	60 30 20	NB II. Kelet MISK. ÉP. (38) 15. 9 8:8 7 Sajósztpéter 0:1 Eger 1:1 Misk. Lok. 3:0 Bp. Lok. 0:1	Hasonló képességű csapatok s így döntő lehet a gyöngyösiek javára a hazai pálya előnye, annál is inkább, mert jó formában vannak. Két tipp: 1, 1.
16. KECSKEM. (38) 18. 9 5:25 3 Sz Petőfi 0:2 Szoln. Lok. 0:3 Cegléd 1:0 Bp. Építők 0:5	30 30 40	NB II. Dél BÉKÉSCS. (50) 5. 9 14:9 11 Szoln. Lok. 1:1 Cegléd 1:2 Bp. Építők 2:1 Vasas Izzó 2:2	Tavaly mindkét találkozót a csabaiak nyerték. Ezúttal is közelebb vannak a győzelemhez, mert a kecskeméti együttes igen legyengült. Két tipp: 2, x.

A körben a fekete szín = 1, vonalozott rész = x, fehér szín = 2.

JÖN! JÖN!

Az első magyar plasztikus film

ARTISTA VIZSGA

Kísérő műsor:

ÁLLATKERTI SÉTA

színes plasztikus magyar film

Irták és rendezték: BODROSSY FÉLIX és GYÖRFFY JÓZSEF

Zeneszerző: VINCZE OTTÓ





Jön! Magyarul beszélő szovjet film Gorkij ifjúkoráról. Jön!

EMBEREK KÖZÖTT

Irta: Gorkij művei alapján: GRUZGYEV
Operatőr: JERMOLOV
Rendezte: DONSZKOJ
Zeneszerző: SVARC

	Főszereplők:	Magyar hang
Nagymama	MASSZALITYINOVA	Völcsei Rózsi
Nagyapó	TROJANOVSZKIJ	Pethes Sándor
Gorkij	LJARSZKIJ	Bánffi András

Bertalan Ilona

rajztan. női rajztanf

9 hónap. jó eredm.

Tanár Csirik Gyula

Iparrajziskola 1905

MDK

Bertalan István

Ybl Ervin: Q Paál László Társ. jub. kiáll. B.H. 1934. nov. 11. 18 l.

BERTALAN István *138, 139, 140*
Rákosd, 1930. május 30.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő és grafikus
(A 80-as évek eleje óta NSZK-ban él.)

Banner Erdély

ég a 15. század elején
kori budai szobrok----------142
Tamás egy motivumához--------178
neti értelmezéséhez - - - - - - 153
neti fogalmak realitása
----------153
iák----------167
mint objektum----------168
történeti objektivitás------175
----------177

BERTALAN ISTVÁN
festőművész

Gazda József:
"Kicsiben mindig körülöttünk van az univerzum." Beszélgetés Bertalan Istvánnal.

Uj Élet, XXV.évf.10./564./sz. 17.old. képpel.

.1

.1

BERTALAN ISTVÁN

Gazda József:
A felhők, az ég, a föld, a mély.
Bertalan István koncept kisérletei.

Korunk, XLII. évf. 1983. 1.sz. január
60-63.old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bertalan József

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1981 AUG 20

., csütörtök ESZ

1021



Bertalan József alkotása

rádió

CSÜTÖRTÖK

KOSSUTH: 5.00: Kellemes ünnepet. — 7.28: Egy karej kenyer. — 8.11: Korusmuvek mai dalok néptánc-muzsikájából. — 9.00: Méltó hatalmat. Versek. — 9.10: Örökzöld dallamok. — 10.08: A deszkavári királyfi. — 10.51: Operaáriák. — 11.24: Tarzunk? Dunaújvárosi történet. — 12.20: Művészlemezek. — 13.05: Házós úton. Bajor Nagy Ernő dása. — 13.15: Magyar énekek és együttesek felvételeiből. — 14.00: A magyar népköltészet ete. — 14.30: Népi zene. — 15.10: Magyar előadóművészek felvételeiből. — 16.05: A Rádiószínház bemutatója. — 17.10: Közéleti közelképek. — 17.35: Magyar operaénekesek vigoperákból énekelnek. — 18.30: Alkotmánynapi krónika. — 19.15: Népdalest. — 20.07: „Tanít a dalj". Írók vallomása. — 20.52: Világhírű zongoraművészek. — 22.10: Sporthíradó. — 22.25: Évfordulók nyomában ... — 23.30: Magyar zeneszerzők kamaraeseiéből. — 0.10: Melódiakoktél.

PETŐFI: 6.00: Népszerű muzsika — korán kelőknek. — 7.00: Melettzene. — 8.05: Operettgyüttesek. — 8.50: Dzsesszfelvételekből. — 9.30: Kenyeres-dalásaim. Takács Ferenc dokumentummusora. — 10.33: Csak dolgozóknak! — 11.30: III. ka-



játszik. — 14.08: Olzsasz Szulejmen és Vjacseszlav Kuprijanov versei. — 14.23: Birgit Nilsson Verdi-áriákat énekel. — 15.03: Bemutatjuk új felvételeinket. — 15.47: Szimfonikus zene. — 17.03: Párizs csendjei. Albert Camus rádiójátéka. — 17.53: Goldmark: Sába királynője. Négyfelvonásos opera. — 20.09: A magyar szépprózа századai. — 20.24: Az operaközvetítés folytatása. — 21.32: Dzsesszfelvételeinkből. — 22.00: Fenntartott hely az elmúlt hetek legsikeresebb műsorai számára. — 22.29: A rock and roll csillagai.

SZOMBAT

KOSSUTH: 8.26: Lányok, asszonyok. — 8.51: Külföldről érkezett. — 9.11: Otto Klemperer vezényel. — 10.52: Moldovan Stefánia és Udvardy Tibor operettfelvételeiből. — 11.16: Rádiószínház. Szarkafészek. — 12.10: Magyarán szólva ... — 12.35: Fúvós kamarazene. — 13.00: Homo ludens. — 14.05: Két otthon között — Záhonyban. — 14.15: Takács Béla nótákat énekel. — 14.30: Új búza az új kenyérben. — 15.05: Új Zenei Ujság. — 15.40: A Purcell énekegyüttes angol madrigalokat énekel. — 16.00: Wilhelm Furtwängler vezényli a Bécsi és a Berlini Filharmo-

gendy együttes [illegible] 9.00: Portré Bocsi József nyugdíjassal. Perjés Klára műsora. (Az augusztus 5-i, Kossuth rádióban elhangzott adás ismétlése.) — 9.30: A piszkés-tetői csillagvizsgálóban. Riporter: Tolnai Attila. — 9.55: Hírösszefoglaló és műsorelőzetes.

televízió

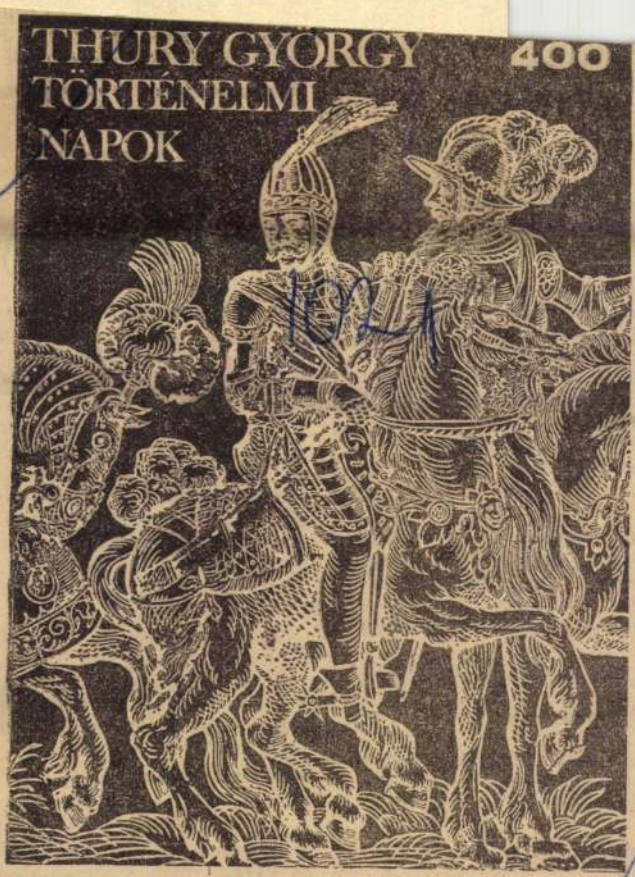
CSÜTÖRTÖK

1. MŰSOR: 8.50: Tv-torna (sz., ism.). — 8.55: Csak gyerekeknek (sz., ism.). — 9.25: Zsebtévé (sz.) — 9.55: Tisztavatás (sz.). — 10.45: Rapszódia (sz.). — 11.00: Frédi és Béni, avagy a két kőkorszaki. (Amerikai rajzfilm.). — 11.30: Budapesti honvédelmi nap — 15.15: Amikor hajnalodik (sz.) — 15.25: Vásárnelyi színek (sz.) — 15.40: Albérlőim a cinkel (sz.). — 15.55: Baráti hadsereg (sz.). — 17.15: Baltazár professzor (sz.). — 17.25: Vasárnap muzsika (sz.). — 18.15: A Csillagszemű. Tv-játék (sz., ism.) — 19.10: Tv-torna (sz.). — 19.15: Esti mese (sz., ism.). — 19.30: Tv híradó (sz.). — 20.00: Egy k[illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

1971 MÁJ 23



A kanizsai Thury György Történelmi Napok plakátja
(Bertalan Katalin iparművész munkája)

Bertalan Katalin

— szólította fel

hördült föl Mi

én — zengte P
t megnyerte és
Tátukának le k
ákéknak, hogy
e a verandáról.
e sátánivadék!? — kiáltott át
kor már így hívták.
lperes" és nagy bölcsen a kö-
idrágját és hátsófertáját oda-
t állítja Petrákné, egyébb ta-
val kell elhinni az esetet).
e Petrák a látvány után meg-
t is lebontatom veled, amivel
röllek.
t vissza Tatuka Mihály.
i csak köll — prüszkölte Pet-

y él egymás mellett két haj-
k fáj az idegeszegtől, aludni
nukban is érzik egymás gyű-

ablakon s megláttam a nagy

dta elégedetten, és vigyorgott

élni is tud — néztem föl cso-

fazék — én vagyok ebben a
centi föld is elég volt ahhoz,
k, hogy holnap egy szál fű is

n, és igyekeztem minél távo-
ól.
k birom szusszal.

Magyar Katalin

kapitány

„Én nem vagyok elég, hogy
[megmo
Vitézségét, hogy előszámláih
Csak a harmadrészen is me
A hallgatóknak elibe adhass

A vitéz Thury György halá
ének szerzője, valószínűleg
György íródeákja jellemezte
tánya hősiességét. Thury Gy
től 1571-ig volt Kanizsavár
Életére, jellemére vonatkoz
adat áll rendelkezésünkre. 15
2-án halt meg, valószínűleg
éves korában.

Mint közlegény kezdte pály
ját erejéből küzdötte föl mag
pitányi tisztségig. Öregapj
Miklós Mátyás hadseregében
Édesapjának, Thury Gáborna
magasztalták hadi erényeit.

Hogy hol kezdte pályáját, r
retes. A XVI. század negyve
ben Ságon szolgált huszárfőle
A várdai püspök szolgálatába
Újvár, Ság és Drégely őrségé
költségén tartotta. 1552-ben a

Bertalan Katalin festő

A postaforgalmi Gili Művelődési Ház képzőművészkörének tagjai a Gili Galériában látható kiállításon az egymásról festett portrékat állították az érdeklődők elé. A kiállítás május 25-ig tekinthető meg. – A képzőművészkört tagja: – többek között – Bertalan Katalin, Szabó Éva.

-b-: Gondolatok két kiállításról.
Magyar Hírlap. 1981. máj. 23.

Bertalan Mária, [újságíró?] MDk

Tehetséges növendékek a Déri Muzeum
I. Képzőművész Iskolájából.

Turi András: Hires művészek utódai közül 3.

ESTI HIRLAP, bp. 1961. márc. 31.

MDK

Bertalan Róza

Gipsz-szobor, vf.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

12. 1.

MDK

Bertalan Róza

Edények, vf.

Képzőm.Főiks. ifjusági kiáll. Ernst Mus. 1924.

12. l.

Bertalan Rózsa

MDK

a veszprémmegyei művészeknek a Bakonyi Múzeumban rendezett kiállításán szerepelt.

Dr. Vajkai Aurél: A veszprémi képzőművészeti kiállítás és a Képzőművészeti Alap.

KÖZÉPDUNÁNTULI NAPLÓ 1958. Nov. 30.

MDK

Bertalan Róza, festö

Edvi Illés Aladár tanár növendéke.

Sárga virágok.	Vizf.
Pezsgös üvegek.	"
Üvegpohár.	"
Régi könyv.	"

Az OMKK Föisk. Növ. munk. Kiáll. 1923 márc. 18-25. Kat. 22.l.
Ernst Muz.

Bertalan Rózsa MDK

1923-ban ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk.1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Bertalan Róza
Gipsz-szobor, vizf.

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 12 l.

Bertalan Róza
Edények, vizf.

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 12 l.

Bertalan Rózsi

MDK

a kiállításon szerepelt.

Dr. Vajkai Aurél: A magyar képzőművészek és iparművészek szövetsége Veszprém megyei munkacsoportjának kiállítása a Bakonyi Múzeumban. KÖZEPDUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1957. nov. 15.

Bertalan Rózsi

festőművész

Székesfehérvárott lakó képzőművészek kiállítása - Székesfehérvárott a vármegyeház dísztermében - képével szerepel. /Erdős tájképek/

Pesti Hirlap 1931.IV.1.

Bertalan Rózsi

festőművész

Székesfehérvári képzőművészek kiállítása - Székesfehérvárott a vármegyeház dísztermében - képével szerepel. /Erdős tájképei/

Nemzeti Újság 1931.IV.1.

Bertalan Rózsi

festőművész

Képzőművészeti kiállitás - Székesfehérvárott a vármegyeház dísztermében - képével szerepel. Kiemelkednek erdős tájképei.

Magyarság 1931.IV.1.

Boltalan Rózsa

a pedagógus festők kiállításán,
Versenyben szerepelnek művei

Beloglai Elemér: Megjelentette a népet.

Napló (Versenyen) 1992. ápr. 9.

Bertalan Rózsa

„Vízpart" akvarell 29x29 cm

XVI. Veszprém megyei Őszi Tárlat
Veszprém, Bakony Muzeum 1974.

Bertalan Pósa

A hangulati kapcsolatteremtő képesség hatása a közönség befogadására

Balogh Elemér: A művészet előadóképe
Napló, Kenyérmező 1969. aug. 23

Aneszka

Bertalan Rózsi
festő

1931. székesfeh. képcsarnok. kiállítási képei

Székesfehérvári Hírlap
1931. 4. 7. 5. l.

Székesfeh. Napló
1931. márc. 31. apró l.

Fejérmegyei Napló
1931. márc. 31.



31.

Betalan Róza

Jestő

02. Veszprém, 1900.
máj 3.
Kejzőm. főiskola
Rosznay Ivrén

anyakönyvi adat

Országos Magyar
Történeti Muzeum
Budapest, VIII. Muzeum-krt. 14-16.
863-31-5/1952.B.

Az Orsz. Magyar Történeti Muzeum Közp
2-án a Magyar Nemzeti Muzeum épületéb
kötetet számláló könyvtárban a magyar
jó törzsanyaga, valamint a legujabb i
lálható meg. A könyvtár anyaga szétág
állandóan gyarapodik. A 36 kutató bef
vasóterem munkanapokon 8.3o-tól 2o ór
A Központi Régészeti Könyvtár muzeumo
tudósaink mellett főként a muzeologus
gyéb rokon szakos egyetemi ifjuságot
ban rendelkezésre a régészet iránt ér

B u d a p e s t , 1952. junius hó.

† Szőcs Miklósné

Berkelam Róza, festő 12.

Középiskolát Veszprémben végezte. 1920-25. a képzőművészeti főiskolán Rosznay István tanítványa volt, oklevelet szerzett. A főiskola Ujmassági Körének 1921. évi kiállításán részt és este felé ~~a lányaival~~ 1923. az Ernst Múzeumban rendezett tárlatán Sárga virágok és Pezsgős üveg ~~a virágcsendéletek~~ üvegpohár, és Régi könyv ~~a könyvcsendéletével~~, 1924. u.o. Edények és Gipsz robot c. csendéletével vett részt. Mint rajztanár a Veszprémi leánygimnáziumban működött s állandó kiállítója volt a helybeli ~~tárlatoknak~~ képzőművészeti kiállításoknak. 1937 Székesfehérvárott és Veszprémben

önálló gyűjteményes kiállítása volt. B. illusztrálta Jászayné Holczer Magda Mesék a tanyáról (Pécs, 1928) c. ifjúsági könyvét. Képei vannak a városi képtár- és városi rézkeszfehérvári múzeumban.

[Fejérmegyei Napló 1931. márc. 31. —

Bertalan Róza

1920/21 - 1924/25

Festőképzőművészeti Főiskola

61. l.

Bertalan Rózsa

Képzőművészet

1933. 18. l.

(Székesfehérvári művészek kiállítása.)

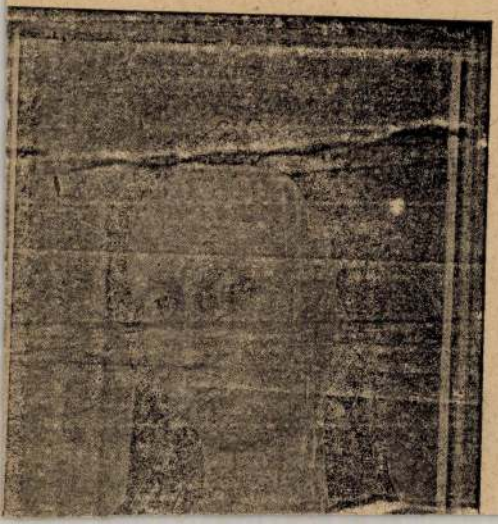
Kiáll. fm.

Bertalan Rózsa

Kéjszám. Főtörk. tűz. kiáll.
1921. március

Zlt., of
Szkfelc., of

özépkép csúcsos felső záródással, fa, tempera,
zépkép 33×17, szárnyak 35×10 cm.
enából. A kölni Ramboux- és az Ipolyi-gyűjte-
ényből.
estaurálta Endrődi Sebestyén, 1923.
Ramboux, 317. szám. — Árvízkárosultak,
1876., 42. l., 6. szám. — Őszi kiállítás, 1930.,
Ipolyi, 128. szám.



Bertalan Róza

mellékes megjegyzések, amelyek nem érintik azt a tényt, hogy Lőrinczy György könyvében szinte kisérteties életvalósággal bukkan fel egy egész kor, amelyet meg kellett örökiteni s amelyet csak igy, a baráti emlékezés könnyes fátyolán keresztül lehetett megörökiteni, mert a komoly történeti kritika tüző fényét ma még nem birná ki.

Poliakoff, Wladimir: Die Tragödie einer Kaiserin. *(Lebensgeschichte der Zarin Alexandra von Russland. München, Bruckmann, 1928. 8°, 295 S. P. 11.25.)* A szerencsétlen orosz cárné végzetes jellemét nagyanyjától, Viktória angol királynőtől örökölte. Férjén kivül nem létezett férfi számára, elzárkózott környezete elől, makacs, önfejü és parancsoló természet volt. (II. Vilmos német császár anyja, Viktória királynő leánya, szintén ilyen volt és sulyos gondokat okozott Bismarcknak.) Egy pillanatra sem szünt meg idegennek lenni Oroszországban és egy pillanatra sem volt népszerü ebben a reá nézve mindvégig idegen országban. *Niemka*-nak, német nőnek nevezték, noha ő maga legkevésbbé sem tekintette magát annak. Végzetes volt a cárnéra nézve Rasputinnal való kapcsolata, amelyet a cárevics hämofiliája (vérzékenysége) okozott. A neuraszténiás cárné azt hitte, hogy egyetlen fiának ezt a végzetes, öröklött betegségét csak ez az »Isten embere« tudja meggyógyitani. Gyöngeakaratu, minden befolyásnak kitett cár, neuraszténiás, terhelt cárné, halálosan beteg cárevics, akinek élete szülei meggyőződése szerint Rasputintól, ettől a misztikus hajlamu, gonosztevő szibériai parasztól függött, mindez nem vezethetett másra, mint az orosz nép katasztrófájára. A végig érdekes müvet nyolc melléklet disziti.

IFJUSÁGI IRODALOM

Jászayné Holczer Magda: Mesék a tanyáról. *(Magyar lányok és fiuk részére. A rajzokat készitette Bertalan Rózsa. Dunántul egyetemi nyomdája Pécsett. 119 oldal, 12 szines képpel. Ára 3.50 pengő.)* Könnyen libbenő, tarka kis mesék. Érdekes kisérlet arra, hogy a mesék nemzetközi fantáziáju kincsvilága helyébe belelopják a gyerek lelkébe a magyar falu, a tanya ismeretét, szeretetét. Tehát Üveghegy helyett, Operenc helyett, Szézám helyett baromfiól, madárfészek, istálóajtó. Mint ahogy a selymes ökörnyál libegő foszlánya uszik végig az őszi napfényben a tarlón, ugy huznak el ezek a mesék is, könnyen, lágyan, selymesen, graciózen a gyerek lelke felett. Bizonyára megszeretik ezt a magyaros, invenciózus könyvet, amely óvatosan kerüli a konvenciós gyerekmesék giccsét.

AZ AMERIKAI KÖNYVTÁRAK. A legjelentősebb amerikai könyvgyüjtemény a washingtoni kongresszusi könyvtár, amely 30 évvel ezelőtt még csak egymillió kötetre rugott, ma azonban már 3,500.000 kötetet tesz ki. Ezenkivül hatalmas a kéziratgyüjteménye; térképgyüjteménye pedig több mint egymillió számra megy. Nevezetes még a zenei gyüjteménye, továbbá a metszetgyüjteménye is, amelyben fa- és rézmetszetek, valamint litografiák szerepelnek nagy számmal. Különös értéke a gyüjteménynek a történelmi és a közgazdasági müvei, továbbá az amerikai ujságok teljes sorozatai, valamint eredeti oklevelek a koloniális és forradalmi időszakból. Vannak azután külön gyüjteményei is, amelyek között külön szerepe van a Huitfeld-féle skandináv könyveknek, azután egy keleti gyüjteménynek, amelyben 93.000 kinai és 13.000 japán könyv van, továbbá a 80.000 orosz müből álló Judin-gyüjtemény és egy 20.000 kötetből álló zsidó gyüjtemény, végül a francia forradalomról szóló külön anyag egykoru kéziratokkal. Legutóbb megvásárolta a könyvtár az orosz legfőbb törvényszék 1640—1914. közötti egész iratgyüjteményét. A kongresszusi könyvtár után sorban következik New York városának nyilvános könyvtára 52 fiókkal, amelyek együttvéve 1923-ban 2,678.000 kötetet öleltek fel. A newhaveni (Connecticut) Yale-egyetem könyvtárában 1,582.000 kötet van, a cambridgei (Massachusetts) Harward-egyetem könyvtárában 1,361.000 kötet, Chicagó városi könyvtárában — 41 fiókkal együtt — 1,290.000 kötet és a bostoni városi könyvtárban 1,284.000 kötet van. Az Egyesült Államok egész területén 8544 olyan könyvtár van, amelyben legalább 100 kötet áll és az összes könyvtárak könyvállománya együttvéve 127.000.000 kötetre rug. Átlagban minden 13.000 emberre esik egy könyvtár és minden száz emberre 115 könyv.

A STRASSBURGER-ALAP. Ralph Beaver Strassburger, az ismert amerikai politikus, aki egyuttal a Singer-varrógépmüveknek egyik főtulajdonosa is és mellesleg Amerika protestáns szövetségének elnöke és aki tudvalevőleg nemrégen egy 5000 dolláros dijat tüzött ki magyar történeti kérdések megvitatására, a napokban uj dijat alapitott, amely évente 12.000 frankra rug és amelynek az a célja, hogy a francia-amerikai barátságot ápolja. Ebben a dijban bármely ilyen célzatu, az év során valamely francia lapban vagy folyóiratban megjelent cikk pályázhatik. A dijat évente május 6-án, azon a napon osztják ki, amelyen egykor a francia kormány szövetséget kötött George Washington hadseregével. A Strassburger-alap párizsi titkárságának cime: 26. Avenue des Champs-Elysées, Paris, VIII.

MÉRNÖKKONGRESSZUS JAPÁNBAN. Tokióból meghivás ment szét a világ minden mérnökszervezetéhez, amelyben 1929. október havára világkongresszusra hivják össze a földgömb minden mérnökét. Ezen a kongresszuson akarja Japán a világ szine előtt először dokumentálni azt a haladást, amelyet az utóbbi évtizedekben a technika terén elért.

AZ OROSZ TUDÓSOK WHO'S WHO-JA. A leningradi orosz tudományos akadémia a Szovjet-oroszország területén élő tudósokról cimjegyzéket adott ki, amely 26.000 nevet ölel fel, akik közül 12.000 a két fővárosban lakik. A kézikönyv folytatásául cimtár jelenik meg legközelebb az orosz tudományos intézmények cimeivel.

Literatura 1928. 11. 2.

címlapját, diszeit és tipografiáját Reiter László tervezte. 63 oldal.) Furcsa egy könyv, eklektikus, mint Mohácsinak minden irása, de izzó tüzek reszketnek minden során keresztül és megkapja az embert, mint Mohácsinak minden irása. Voltaképpen csak könnyen tovasuhanó skizz, egy hajóut leirása Gyurgyutól Pestig. De szinte hihetetlen gazdagságban ömlenek a témák: paneurópa, panhumanizmus, küzködve fiatal balkáni népek nacionalizmusával, aztán freudi belevillanások, tetőtől-talpig romlott fiatal román piperkőc-fiu ,tisztalelkü bolgár táncosnő, csöndes szerelmek és féltékenységek cikkáznak ide-oda. Az egész, mint egy puha, kusza, tulfütött álom, álom egy dunai nemzetközi hajón. Valósággal »álomnovella«. A maga fajában kis remekmü. Finomszövésü exotikumát csak fokozzák Reiter László könyvdiszei: mértani vonaljátékokká absztrahált viziók.

Jarnó József: Börtön. *(A Patheon »Az uj magyar regény«-sorozata. A Pantheon regénypályázaton a Mikszáth Kálmán-dijjal kitüntetett regény. Budapest, 1928. 254 oldal.)* Eötvös József »Falu jegyzője« óta nagy hagyományai vannak nálunk a börtönregényeknek; mindegyiknek az irója reformátora szeretne lenni ennek az intézménynek, amelyről még a legmeggyőződöttebb hivei is legfeljebb azt tartják, hogy szükséges rossz. Jarnó József, a fiatal kassai ujságiró valahogy magasabb régióba helyezi át a börtönproblémát. Pszichológiailag is teljesen pontos képet ád arról a lelki válságról, amit a börtön az ember lelki életében jelent, akit aztán végül is — néhány hónapi vizsgálati fogság után — »tényálladék hiányában« szabadonereszẗenek. S amellett szinte fotografikus hüséggel rajzolja fel a börtönélet ezer apró gesztusát, rejtélyét, csalafintaságát. De voltaképpen nem ez a probléma a számára. Neki a börtön szimbólum — ha egyébként jól fogtuk fel a célzatát —, szimbólum, amely az apostolhivatottságu ember szemében a társadalom korlátai között minden gátlást, amely őt hivatása teljesitésében megakadályozza, börtönnek tüntet fel. S a végén elkövetkezik a nagy kijózanodás, a »börtön« apró élményein keresztül: hogy az a bizonyos apostoli hivatás voltaképpen nem is igen fizeti ki magát: az emberek nem érdemlik meg, hogy embertársuk mártiromságot szenvedjen értük. Jarnó József, fiatal évei dacára is, jelentős helyet tölt be a Felvidék magyar irodalmi életében. És ez után a regénye után nem is csodáljuk, ha az »irók köztársaságában«, ahol csak a tehetségnek lehet tekintélye, Jarnó nevét komoly elismerés kiséri.

ÉLETRAJZOK

Lőrinczy György: Szobrok az éjszakában 1918—1928. *(Budapest, Singer és Wolfner kiadása, 176 oldal.)* Lőrinczy György zajos sikerekben gazdag életpályát futott meg, amely sikereket mind a pennájának köszönhette. Tanfelügyelői pályán müködött, s egyre-másra lett királyi, majd miniszteri tanácsos, a Petőfi Társaság, a Kisfaludy Társaság, a szabolcsvármegyei Bessenyey Kör, a nagykőrösi Arany János Társaság tiszteletbeli és rendes tagja. Megkapta a Petőfi Társaság Jókai-nagydijját és a kormányzó elismerését, amikor 1924-ben, 64 éves korában nyugalomra vonult. Huszonegy kötet könyv beszél irói sikereiről. Pontos kifejezője volt egy egész kornak, amely ugyan nem volt az óriások nemzedékeé, de öntudatosan képviselte a költő által is megénekelt boldog középszert s főként ügyesen értett ahhoz, hogy az olyanszerü egyéniségeket csatolja a maga sorsához, aminő Lőrinczy György, akiknek aranyfényü tehetségében aztán szivesen fürösztötte az idők sulyos terhe alatt roskadozó tagjait. Lőrinczy György hálás is ennek a kornak s mint a mélyvizü tó, amely egyformán tükrözi vissza a kék eget, a mélyszinü fenyveseket, vagy akár a partja mentén haladó karaván̈t is, könyvében tükörképét adja azoknak a kortársainak, akikhez sikerekkel teljes életpályája füződött s akik iránt való háláját akarja ebben a könyvben leróni. A könyvnek »Szobrok az éjszakában« a cime, de talán több joggal lehetne »A munkapárt pantheonjának« neveznünk. Megörökitette a könyvben Tisza Istvántól kezdve a párt minden nagynevü tagját: Kürthy Lajost, Thuróczy Vilmost, Tuba Jánost, meg a többit, sőt nem felejtkezett meg a hivatalos lap egykori szerkesztőjéről, Bársony Istvánról sem. Csupán két dolgot nem értünk: ha már az elhunyt emberek sorába bevette Berzeviczy Albertet is, aki hála istennek még jóegészségnek örvend, akkor miért hagyta ki ebből a munkapárti pantheonból Klebelsberg grófot és Pekár Gyulát, a párt egykori két támaszát? Ellenben örömmel látjuk a kötet élén az »Első Ferenc József dicső emlékezetére« irott pompás sorokat, amelyekben, könnyen megbocsátható enyhe költői tulzással, Bayard lovagnak titulálja az elhunyt uralkodót — e sorokat október 6-ikán irjuk véleẗlenül. az aradi oktalan vérontás emléknapján! — s gyönyörü, festménybe kivánkozó plasztikus mondattal igy emlékezik meg róla: »Huszonnyolc országot uszitottak rá s ő kardjához kapott és az imazsámolyra roskadt«. Tessék ezt a költői képet elgondolni: a nyolcvannégy éves aggastyán, amint az imazsámolyra roskadva, közben, nem egészen tisztán látható indokokból, a kardjához kap. (Imaközben mire a kard?!) A baj az volt, hogy nem egészen igy folyt le a dolog, s ezt éppen egy munkapárti panegirikus könyvben szeretnők helyesebben olvasni: azt t. i., hogy Őfelsége nem hallgatott Tisza István józan tanácsára, amely tiltakozott a háboru ellen, mert tudta, hogy ha az a sesiai hid, amelyet egykor Bayard lovag végső nekifeszülésével egyedül védelmezett a számtalan ellenség ellen, leszakad, akkor azon a hidon ott pusztul az egész Magyarország. Tisza István jobban, józanabbul, okosabban védte azt a hidat, mint a hofburgbeli Bayard lovag. A baj csak az volt, hogy aztán Tiszát is levették a lábáról. A »mindent megfontoltam, mindent meggondoltam«-féle legenda különben is ellene szól a Bayard-elméletnek; a bayardok nem szoktak latolgatni. Dehát ezek csupán

Bertalan Róza

festő

47

Tájkép

Repr.

Művészet

1937. 83. l.



öltözetnek érzéki elrendezése nem annyira gyermekre, mint inkább kifejlett női alakra engednének következtetni, ha a mellbimbók még nem hiányoznának teljesen. Keletkezésének ideje a hellenisztikus korszak (Kr. e. III—I. század). Szobrunk gondos, de kissé kemény másolat a római császárság idejéből.

Paul Arndt: Mädchen mit tiefer Gürtung. Hellenistisch. Römische Kopie.

12. ATHENA.

Márvány. Magassága plinthusszal 106 cm. A félkörű, tagolt plinthusz szélessége 41·2 cm., mélysége 28·4 cm., vastagsága 4·5 cm. Hiányzik: a fej a nyakkal együtt, a jobb kar, kivéve a felső kar egy részét és a csipőre tett jobb kezet, amelynek mutató és kis ujja megcsonkult, és a bal kar a könyökön felülről lefelé. Nagyobb sérülés a bal combon, kisebb csonkulások

Bertalan Rózsa

festő

Varga Pálnál és
Bozsnay Istvánnál tanult.
Székesfehérvári gyűjte-
ményes tárlatain „lég-
lelkes akvarelljeivel és tájképes" fest-
ményeivel szerepel. A
veszprémi és Székesfehér-
vári Múzeumban is van
képük.

Művészet · 1937. 160. l.
(lk. 6.: Dunántúli
művészek.)

ÚRMUTATÓ,

talpas, hatszögletű, áttört tornyos felső rész zománcos szárral.
Olasz munka, XV. század.
Aranyozott réz, mag. 33 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Egyházi műrégiségeink az 1885. évi buc pesti országos kiállításon. Egyházművész Lap. VI., 1885., 273. l. — Gerevich P 259. l.

ÚRMUTATÓ,

talpas, tornyos, hengeres üveg-középrésszel, k oldalt egy-egy kis alak.
Olasz munka, XV. század.
Réz, mag. 62 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prím vásárolta, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Eg házművészeti Lap, V., 1884., 362. l.

ÚRMUTATÓ,

talpa hatkarélyos, teste hengeres üveg, mellet domború alakok, felül torony.
Olasz munka, XV. század.
Aranyozott réz, mag. 67. cm.
Az Ipolyi gyüjteményből.

EREKLYETARTÓ,

talpas, felső része öttornyos gótikus vár.
Német munka, XV. sz. (Hamisítvány?)
Réz, mag. 30 cm.

Bertalan Rózsa

Jesto

Balaton-táj c.
képe 1930 –

Művészet 1937. 161. l.

KÉT APOSTOL
Német munka, XV. század.
Trébelt ezüst, 12×14 cm.

MELLKERESZT,
háromkarélyos szárvégekkel. Hátlapján öt tokban piros alapon ovális hegyikristályok.
Német munka, XV. század.
Aranyozott bronz, mag. 12 cm.
Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 222. l. — Egyházműv. kiáll., 1930., 362. szám.

KERESZTECSKE,
német munka, XV. század.
Bronz, mag. 3·8 cm.

OLAJTARTÓ-EDÉNY,
koronyalakú, halpikkelyes disszel.
Német munka, XV. század.
Réz, mag. 12 cm.
Schnütgen: Matériaux pour servir à l'histoire des vases aux saintes huiles. Revue de l'art chrétien, II., 1884., 458—459. l. (Képe 456. l. után.) — Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap. V., 1884., 363. l.

APOSTOL,
félalak körmeneti keresztről.
Német munka, XV. század.
Aranyozott réz, mag. 9·4 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor primás vásárolta.

KRISZTUS,

Bertalan Róza

rajztanár
leány gim. tanár

l.

Rajzoktatás

1937. 4-6. f.

48. l.

Rajzmelléklet a rajzoktatási tanulókhoz

7-én 32.000 (Harminc-

[illegible] 40.164./J. 2. sz

(Berlini tér jób) Sarath

Dr. Petry

Bertalan Róza
festő

László

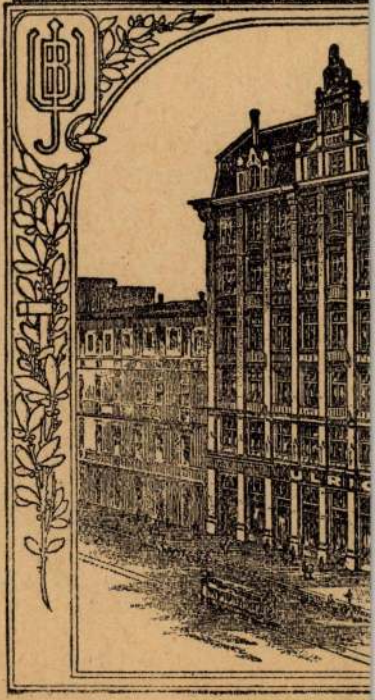
Schnee Juh Fejérm

290 l.

B. J.

ÁSZÁR-ÚT 31





Bertalan Róza

rajztanár, festő

Szerepeltetett

Saját életr

Szabó Fejérvm

I. k. 32. l.

MOB kv. 3210.

énytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
ópapír- p / rajz		Román stil. 21/34 cm. tatarozási felvétel.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tolna m. Népújság
Bertalan Sándor szobrá-
1973 MÁR 29

Bertalan Sándor munkáiból rendez kiállítást Bonyhádon a ZIM

1021

Bonyhádon, a zománcgyár kultúrotthonában március 31-én nyílik meg Bertalan Sándor szobrászművész munkáinak kamarakiállítása. A művész egyébként — mint ezt Csenky Éva művészettörténész írja róla — „... a bonyhádi zománcgyár vasesztergályosa, aki minden szabad idejét rajzolással, mintázással töltötte, aki örült a kialakuló művészbarátságoknak, a kiállításokon elért eredményeknek, felfedezte, hogy mindennapi egyhangú munkája mennyi szépséget is ‚termel'."

Bertalan Sándor 1958 óta állít ki rendszeresen. 1971—72-ben dolgozott a Siklósi Szobrász Alkotótelepen, tavaly szerepelt az Országos Kisplasztikai Biennálén. A Borsodi Vegyipari Kombinát részére ugyancsak az elmúlt évben készített két nagyméretű műanyag plasztikát. Egy-egy művét máris őrzi a Pécsi Modern Magyar Képtár és Victor Vasarely gyűjteménye.

Az április 14-ig nyitva tartó kiállítást Csenky Éva művészettörténész nyitja meg március 31-én délután öt órakor.

tosítunk. Utikö
tel esetén térít

Jelentkezés: szo
lével minden
személyzeti vez
den szombat szabad.

(514)

Felvételre keresünk:

Forgácsológépek javításában jártas

TMK-LAKATOST,

kezdett elemzését. — A szocializmuson belüli ellentmondások problémájával két cikkben foglalkozik a lap: az egyik Eichhorn és Stiller berlini egyetemi tanárok írása, a másik a bolgár Trendafilov professzoré.

Jumzsagijn Cedenbal elvtárs „A szocialista út és a külpolitika" című cikkében a népi Mongólia félévszázados történetét ismerteti, általános következtetéseket von le belőle, amelyeket véleménye szerint a szocializmus útjára lépő fejlődő országok felhasználhatnak.

A folyóirat rovataiban ezúttal több cikk foglalkozik Latin-Amerikával, ezek közül különös figyelmet érdemel Rubén Dário

Bertalan Sándor

Az Ernst Múzeumban kiállító magyar amatőrök körül többen festőiskolát végeztek, alkotómunkájukra tekintettel részt vettek a müvészi éppeni kiállításon is bemutatkozott már.

Bánáthy Tál: Vasutállomási amatőr képsorozat a soti kiállítás az Ernst Múzeumban

Népmüvelés, 1974. 1. 21. old.

Bertalan Sándor, szobrász

Jugoszláviai alkotótáborba utazott.
(Ének környéki.)

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 2.

Bertalan Sándor

1021

Kiállít: Bertalan Sándor szakmunkás

Esztergapad és műalkotás



Az esztergálás a forgácsoló megmunkálás egyik faja, amelynél a fő mozgást a forgó munkadarab, az előtolást, a fogásmélységet, valamint a mellékmozgást az esztergakés végzi. Alaktalan fadarab, vagy vasvessző kap értelmet, célszerű formát az esztergapadon. A maga nemében ez a szerkezet — az esztergapad — csodálatos valami, ha a hétköznapok rárakódott megszokás-rétegeit le tudjuk hámozni róla.

*

„Vallom, hogy a mai kor emberében fel kell ébreszteni a vágyat helyzetének felismerésére. Tudnia kell, hogy munkája, társadalmi élete, egész életritmusa egy-egy mozaik darabkája a világnak, így tudja szellemében fiatalon, újabb és újabb ismeretek befogadására készen elviselni, hasznos emberként, tevékenyen élni az életét" — idézem Bertalan Sándor bonyhádi vasesztergályost. Aki elmondhatja magáról, hogy kereste és megtalálta helyét a világban. 1932-ben Gyulán született. Gyermekkorában került Bonyhádra. A gimnáziumot félbehagyva, kitanulta az esztergályos szakmát. Huszonnégy éve dolgozik a zománcgyárban, az esztergapad mellett.

A szerszámok alakítása, a munka mechanizmusa közben is megőrizte ujjaiban a gyerekkori rajzok emlékét, tizennégy éve kipróbálta: megy-e még? Önképzés következett: a szabad idő lehetősége és tartalma a rajzolás, mintázás gyakorlása lett.

Két év múlva szerepelt az Ernst Múzeum tárlatán, aztán a Derkovits klubban, egy közös kiállításon. Részt vett a pécsi kisplasztikai biennálén, szobra van a Pécsi Modern Magyar Képtárban és Victor Vasarely gyűjteményében. És szobrai vannak otthon, egy műteremnek kinevezett kamrában. Bertalan Sándor nem ad el, és nem szívesen ajándékoz. Ragaszkodik alkotásaihoz: jó a jelenlétük.

Azt mondja, szívesen vállalja viszont, hogy ha anyagot kap, azt „megdolgozza". Így készült a Borsodi Vegyi Kombinát kérésére fából és műanyagból két szobra, vagy inkább „térplasztikája", a divatos fogalommal.

Így képzelte el azt is, hogy kisebbik fia óvodájának „mászókát" farag. Egy nagy odvú fát vágtak ki a közelben. A tanács engedélyezte is a fa efféle „átalakítását", de mire hozzáláthatott volna, a környékbeliek felaprították. Rég elszállt a melege is a mászókafának...

*

A Bonyhádi Zománcgyár művelődési házának két helyiségében rendezték meg a kiállítást: Steib György, a tiszteletdíjas igazgató elképzelése alapján. A belső szobában a sarokban kisplasztikák, alakok, formák. Kicsit beljebb a „második fejezet": vörös színű, puhának tűnő kövek ölelkező, fonódó kavicsok. Elindítják a képzeletet.

A külső teremben valami egészen más látható: forgácstestek. Fából, műanyagból, kicsiben és nagyban. Ezek akkor születtek, amikor Bertalan Sándor rájött, hogy a szobrok, kavicsok: nem őt jelentik. Akkor talált vissza a keze alatt forgó munkadarabok varázsához, az esztergálás szabályainak tiszta rendjére kezdett figyelni. Olyan formákat talált, amelyek ott vannak a munkás mindennapi életében, amelyekkel állandó kapcsolatban él, de amiket nem ér rá — nem tud — felfedezni.

— Huszonnégy éve vagyok esztergályos, és szakmám tanított meg az anyag szeretetére, és végtelen tiszteletére. Sokfajta anyaggal dolgoztam, és most igyekszem azokat felhasználni. Sokan mondják, hogy szobraim főtengelyekre emlékeztetnek. Igen, ez kétségtelen így van, de én azért csinálom őket, mert huszonnégy éve tűtöm magamba ezeket a formákat, a centrifugális erő és a tömegegyensúly szigorú törvényeit. Az egész világmindenség e két törvényen alapul: a centrifugális erő és a tömegek egymáshoz való viszonya. Hányszor használjuk ezt a kifejezést „a Föld tengelye"? Gondolunk-e ilyesmire munkánk közben? Pedig ugyanezek a törvények szabják meg sok millió ember napi dolgát.

A technika fejlődése csodálatos gépeket és szerszámokat adott az ember kezébe. Mindazért, hogy könnyebbé tegye életét, gyorsabbá is. Szinte természetesnek vesszük, ha egy gép létrejött, használjuk is, de fogalmunk sincs róla, mi is az tulajdonképpen, hiszen olyan kevés az idő ismereteink bővítésére. De ha egy kép vagy egy szobor képes a felismerés apró szikráját felgyújtani, a jól végzett munka örömére emlékeztetni, akkor megértették és nem készült hiába: — Bertalan Sándor szerint.

Hogy a rátalálás találkozás volt, azt bizonyítják az elkészült szobrok. Bertalan Sándor nyugtalanságát pedig a falon függő fotografikák és zománcképek. Most ez foglalkoztatja: hogyan lehetne esztergált műanyag lapokkal falat burkolni, új módszerrel tenni valamit környezetünk szépítéséért?

*

Negyvenéves, de a kamaszok tenniakarása feszíti. Társai — amatőr képzőművészek — nevében mondja, milyen szívesen vállalnák óvodák, művelődési intézmények díszítését, ha lehetőséget kapnának rá. Hogy dolgozhassanak, bizonyíthassanak.

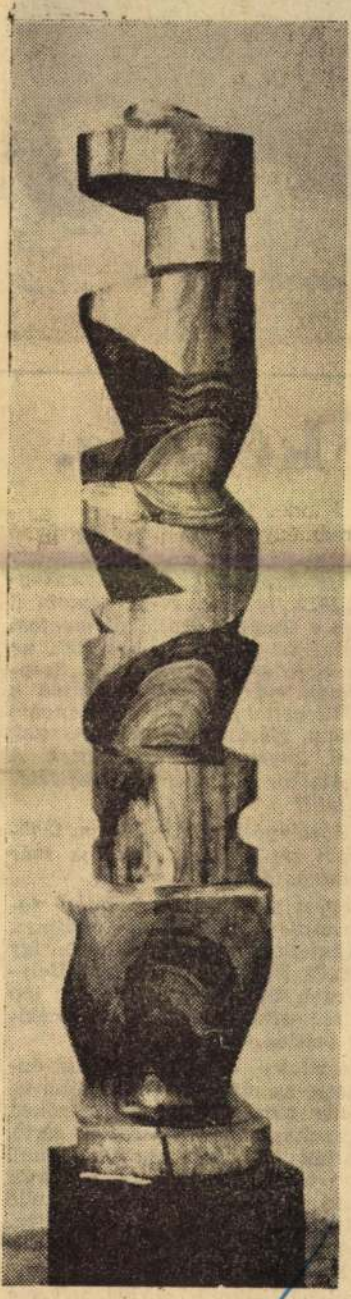
*

A gyárban kérdezősködtem, mit tudnak a munkatársak Bertalan Sándor időtöltéséről. (Amit maga olyasféle tevékenységnek tart, mint a „szívvel-lélekkel való szőlőtermesztést vagy házépítést".)

Szemérmes hallgatás volt a válasz, nem nevetett senki, nem nevezték habókosnak, mint más közösségek a maguk „művészkedőit".

A kiállítás vendégkönyvéből írtam ki egyikőjük, Nagy László szerszámkészítő sorait: „Nem is tudom, mit írjak. Nagyszerű volt, és talán bennem a gondolkozási módot megváltoztatta".

V. F. É.



SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 33
Telefon: 138-068, 337-748, 340-128
1973 APR 30
Tolna m. Népújság

pénzt bélyegzett veket osztott

is mondhajuk, hogy az utókor tiszteletét jelzik a már felsorolt kitüntetések, oklevelek.

— Mit adott a szakszervezet?



— Betegségi segélyt. Ezt a mai SZTK-jogosultak már teljesen természetesnek érzik, az OTI és MABI világában azonban nem volt ennyire az. Halál esetén temetkezési segélyt. A nőknél hatvan, a férfiaknál hatvanöt éves kor és kétezer heti (!! ez majdnem harminckilenc év!!) munka után a pengő-világban heti huszonegy pengős öregségi segélyt. Mindezt a Nyomdász Segélyező Egyesület fizette. És a legfontosabbat, amit a mai fiatalok bizonyára ismét csak nem értenek: — a munkanélküli segélyt.

— A mai fiatalok! Milyenek!

— Aranyosak! Kedvesek! Amikor múltkor a nyugdíjasokat meghívták nyomdásznapon, csak ámultam, hogy miféle gépeken dolgoznak! Ha nekünk olyan lett volna... Egy pár éve még az igazgató, Széll elvtárs mondta, hogy szabadságidőben visszamehetnék helyettesíteni...

— Menne?

— Kedvem az lenne, erőm nincsen. Eljártak felettem az évek.

Nehéz évek voltak, munkás esztendők.

(ordas)



kérdés,

vasom már végig Kopp Károlyné biztos jeleként áláhúzok egy-egy *is osztályoznának, embertelenség-*" *„1972. február 24-én léptem a és a Gemenc szállóból mentem s érte, tsz-pincérnek becéztek, no lek egyedül már öt éve." „Szep-djanak más munkakört, mind a t. Hitegettek, közben a kislányom hattam. Kerülő úton kijelentettek -ával. Engem nem értesítettek. A n. Amikor a 20 százalék kifizeté-adtak."*

op Károlyné levelét: *„Kérem Önö-dombi tsz-t újság által, ha már , mutogatni őket."*

cseppet sem mentes befejező so-elmentve a panaszkodó asszonyt, , tehetetlenségében, s dühében így nokat". De hát mire jó ez? Hely-áltoztat. Ellenkezőleg: ha így lép leg elutasításra készteti a termelő-kik esetleg vele éreznek.

gy gondolom éppen ez az első ön-, azért az első, mert van több is. k ellen hangolják az ügyintézőket, i igazukat vádaskodásokkal, sértő, róbálják nyomatékosabbá tenni. rható el az objektivitás, a másik árható el a higgadtság, a kellő ytól is, aki három gyermeket nevel i, hogy igazságtalanságok érik. En-: a harag rossz tanácsadó.

Károlyné helyzete, anyagi helyzete *aljas módon"* elbántak vele, hiszen eki megfelelő munkakört. Kijelen-

meg a helyi törvényben előírt munkanapmennyisége, akkor a 20 százalékot nem kaphatja meg. Hiába minden: nem jár. Ez nem jószívűségen, vagy rosszindulaton múlik, csupán arról van szó, nincsenek egyes emberekre szabott rendeletek, törvények.

A várdombi termelőszövetkezet végeredményben tehát védve van, mert ügyintézői azt tették, amit tenniük kell: betartották a szabályokat, az előírásokat. Ilyenformán cseppet sem csodálkozhatunk azon, hogy a közös gazdaság főkönyvelője az *„üggyel"* kapcsolatban azt a felvilágosítást adta: a dologgal a jogtanácsos foglalkozik, mármint Kopp Károlyné panaszával. A mostani „változatban" valóban a jogtanácsosra tartozik és még a legjobb szándék mellett sem valószínű, hogy Kopp Károlyné helyzetén változtathatnak. Igy nehezen, és azért nehezen, mert miközben az asszony rosszul kér, a közösség elfogadhatatlan eleganciával hibásan antiszociális alapállásból „kérdez", mióta csak az ügy, ügy.

hibás a kérés

Arról van szó, ami ha áttételesen is, de a panaszos levélből egyértelműen kiviláglik. Arról tehát, hogy a közösség nem él azzal a lehetőséggel, amivel élhetne. Azok, akik Kopp Károlyné panaszával foglalkoznak, úgy látszik nem gondolnak a kézenfekvő lehetőségre, arra, hogy a rendeleteket csak egyféleképpen alkalmazhatjuk, itt nincs kivétel, de a *„kérdést"* minden esetben egy adott helyzetre vonatkoztatva kell feltennünk.

És ez nagyon lényeges.

A három gyermeket egyedül nevelő dolgozó nő esetében nyugodt a lelkiismeret és minden *„le van tudva"*, ha vele kapcsolatban ez a kérdés: Mit mond a paragrafus? Csakhogy a három gyermeket egyedül nevelő dolgozó nő esetében nem ez a helyes kérdés. Az a helyes kérdés: helyzetén hogyan könnyíthetnénk? Ha vele kapcsolatban kezdettől fogva ez az alapkérdés, akkor nem kerülhet olyan helyzetbe, hogy megfosztja magát a járandóságok sokaságától. Az asszony fellépése, modora lehet rokonszenves is, ellenszenves is. Ez ont. Egyéni alapon megítélhető de közösségi alapon kizárólag három gyerekkel.

t.

ocsátkozni, hiszen immár tudneki a munka jogán. De tehet-e ágokat, járandóságokat, béreket nő egyedül három gyereket ne-

gja a várdombi termelőszövetövetkezetben kellett volna idey ne kerülhessen Kopp Károly-

nácsos bizonyára könnyűszerrel Az viszont a közösség feladata, g, ahová Kopp Károlyné tartonegadja neki kárpótlásul mindkörülvéve, tehát saját hibáján llkereskednie ezen a területen. artalmát teljesen megváltoztatvehető, hogy a várdombi tsz án, a szociális alapból rehabili-

(Szp.)

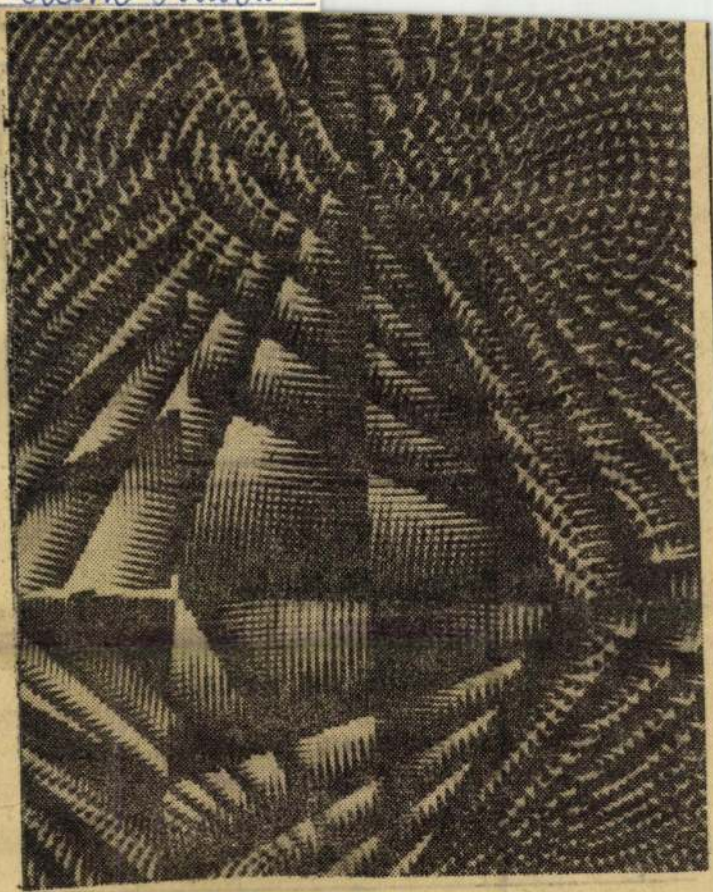
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JAN 10

Tolna m. Népújság

Bertalan Sándor

1021



Bertalan Sándor fotógrafikája.

A szekszárdi Kisállattenyésztő Szövetkezet rendezésében

HASZONGALAMB-KIÁLLÍTÁS NYÍLIK TOLNÁN AZ IFJÚSÁGI HÁZBAN.

(volt Duna-szálló). A kiállítás nyitva tart **január 11-én 13 órától 18 óráig, 12-én és 13-án 9—18 óráig.**

Tenyészanyag-beszerzési lehetőség, tenyésztési szaktanácsadás.

FELTÉTLEN TEKINTSE MEG!

(115)

FELVESZÜNK.

Jelentkezni: a szövetkezet központjában. Tolna megyei Ruhaipari Szövetkezet. Paks. Dózsa György u. 24. Tel.: 186.

(105)

Fólia

hajtatóházak
ponyvák
zsákok és zacskók

minden méretben megrendelhetők áruforgalmi irodánkon, 7635. Pécs, Károlyi Mihály 21. Tel.: 11—188.

Tsz-eknek díjtalan házhoz szállítás és 10 % árengedmény!

(85)

Bertalan Sándor építész

Tervező: (hiányzik)

Groni István: A lakótelepek 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. febr. 16.

Bertalan Sándor

1974-ben az emléri általánosban vette szert.

Nádpatara, 1974. aug. 2. 102. éf. 179m. 4p.

Tolnamegyei Népújság

Bertalan Sándor szobrászat

Amatőr képzőművészek kiállítása

Művészeti díj, ösztöndíjak

1021

Szombaton délelőtt nyílt meg a megyei művelődési központban az a kiállítás, amelyet a megyei tanács művelődési osztálya, a KISZ megyei bizottsága és a művelődési központ hazánk felszabadulásának 30. évfordulója tiszteletére rendezett. A képzőművészeti kiállítás anyaga megyénk amatőr festőinek, grafikusainak, szobrászainak legjobb műveit mutatja be. A kiállítók között már nem szerepel Farkas Pál, Samu Géza, Gyeney Judit, akiket a közelmúltban felvettek a Képzőművészeti Alap tagjai közé.

A megnyitó alkalmával került sorra először a megyei tanács művészeti díjának átadására. A kétévenként kiosztásra szánt díjat Lovas Henrik osztályvezető először Bertalan Sándor bonyhádi szobrásznak adta át. Ugyanakkor osztotta ki ösztöndíjait a KISZ megyei bizottsága nevében Varjas János KISZ MB első titkár M. Érdi Juditnak, Vass Györgynek és Kiss Jánosnak. Az ösztöndíjakon kívül különdíjat jelentő megbízást kapott Kovács Ferenc és Tóth József.

A kiállítás március 29-ig tekinthető meg.

1975 MAR 23

MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-438, 340-726

SAJTÓFIGYELŐ

na-
ro-

nek
jait

feladatokat ellátó nyolc
rendeltség. Itt már adottak
szükséges és megfel
technikai berendezések, s
hetővé vált az üzemzavar
gyors elhárítása. Az évtiz
utolsó éveiben URH adó-ve
készülékeket szereltek tö

ötét - mult!

Az első betongyámos táv

volt szükség, hanem mert évről évre hosszabb, villamos energiát szállító vezetékhálózatot kell a DÉDÁSZ szakembereinek megépíteni.

Az ötvenes években négyszáz kilométernyi új villamos vonal készült, a hatvanas évek során ennél több mint

Szintén
helés vá
MW, 196
ben ped
megyébe
nált ene

A mai
hány szá
án csup

Bertalan Sándor

Egyensúly, 1973. bükkfa,
30 cm, repr.

IV. Országos Kisplasztikai Biennálé
Pécs, 1974.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 MÁJ 3

Tolna m. Népújság
Bertalan Sándor

1021

A megyei képzőművészeti stúdió III. tavaszi tárlata

Egy nappal a május elsejei ünnep előtt nyílt meg a megyei művelődési központban fiatal művészeink harmadik tavaszi tárlata. Tizenhat művész hatvan munkával szerepel, ezek majdnem egyharmada a lapunk legutóbbi számában már joggal bővebben ismertetett Bertalan Sándor kitűnő alkotása, melyek egyúttal a legértékesebb darabokat jelentik. Bár technikai okokból, de mégis hátrányos helyzetben ezúttal a szobrászok és a kisplasztika művelői „vezetnek". (Szobrokat, térformákat asztalokon bemutatni nem minősíthető kiállításrendezési bravúrnak!) Vas György a fa természetes vonalait kihasználó hármas kompozíciójával és „Asszony" című szobrával, Gyenei Judit „Vénusz születése" című alkotásával, továbbá Fusz György. A festmények, grafikák, gobelintervek — ismét kivétel Bertalan Sándor — csak jó szándékról, technikai tudásról és a művészet megközelítésének óhajáról tanúskodnak, ami természetesen tiszteletre méltó és azt a reményt kelti, hogy a következő hasonló jellegű bemutatkozás eredményesebb lesz.

O. I.



k felvonulása Bonyhádon.

ájusfák a Sárköz

Őcsényben, Decsen, Sárpilisen, Alsónyéken és Bátán: piros, sárga, kék, zöld kreppszalagok tekergőztek a zöld ágak között. Valamikor már délelőtt tudta a falu népe, ki és kinek állította a legszebb májusfát:

háromezer felvonuló

zet, valamint a Szekszárdi Vasipari Vállalat paksi részlege is. A tavalyihoz képest jelentősen megnövekedett létszámmal vonultak fel az egészségügyi dolgozók hiszen köztük volt az immár megnyílá és működő rendelőintézet kollektívája is. Több mint háromezren köszöntötték a sokszínű felvonulással Pakson a munka

genek a májusfa ékítésben.

— Ki díszítette Decsen a legszebb májusfát?

— A hatodik osztályos fiúké a legnagyobb és legdíszesebb. Az övékét hoztuk el a május elsejei ünnepségre is, a tanácsháza előtti térre. A kisebbeket kerítésekre kötözték, az udvarokban állították fel, ahogy az szokás. — hallom Novák Laci tizenkét éves májusfakészítőtől.

Egyik-másik faluban még látni olyan májusfát is aminek dereka vagy hat-hét méter magas, pántlikái a torony magasában keringenek. Csak-

Bertalan Endre
szobrász kiállítása, szentendrei Dunamúzeum 21

1973.VII.12.Petőfi, 14.oo/11/ MJ

Ifjúsági randevu kettőtől hetig...

- Most Sipos Áron jelentkezését várom Nagykanizsáról

- A század elején egy furcsa kis vámos jelentkezett Párizsban ugy hivták hogy Rousso és az általa festett képeket megmutatta nagy nevü párizsi mestereknek, akik először csak nevettek rajta után egyik napról a másikra forradalmositotta a párizsi festészetet és ma is a legnagyobbak között tartjuk számon az avangardok között. Nem véletlenül hoztam ezt a példabeszédet beszélgetésünk elejére, mert mostani partnerem szintén képzőművész és Bertalan Sándornak hivják. Ez hogy Russoval hasonlitottam össze nem tudom, hogy ha idő talán majd eldönti van- e más alapja is, pillanatnyilag csak az, hogy ő is mester, vasesztergályos. Szobrait esztergálja és ebben azt hiszem egyedülálló az országban

- Igen, hát én nem tudok olyant hogy még valaki esztergálná a szobrokat és hát én remélem, hogy azért ezek a szobrok nem rosszabbak, mint ah eddig készitett a szokásos fa, kő meg faragott munkák, mert azzal hogy géppel csinálom a szobrot az még nem jelenti azt, hogy az nem lehet szobor, hiszen az sem baj hogyha egy kép egy csendéletet hasonlit valami tárgyhoz, egy teliceskát ábrázol a kép, egy gépet egy kép hát ugyanugy az én szobraim ábrázolhatnak mindenhez hasonló formákat, mert én azt vallom, hogy olyan szép az én szakmám, hogy annak a formáit és annak a centrifugális erőnek a törvényeit felhasználvy igenis lehet olyant mutatni az embereknek, ami a szakmájukat és a munka iránti szeretetüket még fokozza és hozzásegiti őket ahhoz, hogy megszeressék a szakmájukat.

-

- 1960 óta szere olsz országos kiállitásokon és most ősszel a nemzetközi ametőr fesztiválra is meghivtak. Egy nagyon érdekes történetet mondtál el ezzel kapcsolatban, hogy a munkádat a munkatársaid értik meg a leg amerabb

- Hát ez valahogy igy van tényleg, hogy azokkal az emberekkel akikkel együtt dolgozom azok szeretik a legjobban ezeket a szobrokat,az bebizonyosodott az ezévben rendezett kiállitásoson is, hiszen ezeket a formákat ők ismerik a legjobban, az egyszerű munkásemberek, akik nap mint nap ezerszámra gyártják ezeket a még fölkémz árukat és ezeknek az elhelyezését, a ritmusát, a felállitását, az elrakását olyan szinte csodálatos szakértelemmel végzik, hogy aki ezt látja az azt hiszi, hogy valami nagyon könnyü dolog, de amikor állnak ott azok az edény halmazok akkor olyan csodálatos egyensuly jelentkezik rajtuk, amit érdemes formába öntoni és ujra visszamutatni nekik, hogy lássák hogy milyen gyönyörüt is csinálnak.

- Mellettem itt Pécset Ül Bertalan Sándor egy régi ismerőse szintén képzőművész Kisnányoki Károly, hadd szóljon ő ehhez hozzá

- Valóban mi is találkoztunk már ott a bonyhádi szimpoziumon és sikerült kapcsolatot találnunk egymással és amiket elmondott az előbb az a villányi elkotó telepen faragott nagy szobrában is észlelhetők és láthatók és ugyanez megtalálható a bonyhádi Sománc Gyárban egymásra tornyozódó hatalmas félig kész edényeken is, ami mutatja valóban ezt az egyensulyt és ezt a fajta kontaktust és másik ami nekem ifjelentős és nagyon nagy élmányem volt, hogy az ott dolgozó emberek és a mi munkánk amiket ott készitettünk tényleg nagy segitséget jelentett valóban ugy ahogy Bertalan Sándornak is jelenthetett.

- Te például mmmmm jelenleg rajz művész vagy, de eredetileg uránbányász voltál. Az uránbányászok adtak e neked segitséget a munkához, lehet hogy nagyon buta a kérdés ?

- Hát én két évig dolgoztam az uránnál azintén, jelenleg is egy bányavidéken dolgozom és inkább ez a fajta kapcsolat ami ott kialakult az emberek között egy olyan fajta megtartásbeli, viselkedés beli segitséget jelent, ami mindenféle más dologhoz viszonyulást is segitett és ugyanakkor az ott lévő erős kritikai nyomás a későbbiekre is hatással van

- Hogy mondja tudtad meg, hogy Angliában kiállitják egy képedet

- Hát ez ra derült hogy Brüm volt amikor megkaptam az értesitést, nem is számitottam rá, tulajdonképpen az első ilyenm részvétel, amelyik ilyen nagy nemzetközi mezőnybe sikerült bejutnom. Ez a rajz biennálé egy nemzetközi rajz biennálé ennek a tulajdonképpeni célja az, hogy visszaadja a rajz művészetnek az eredeti hatását és mondanivalóját is

- Ha megengeditek én is bekapcsolódok egy szó erejéig. Bertalan Sándor a Zománcipari Művekben dolgozik Nyirbátoron. Valóban nagy segitséget jelent neki az, hogy ott van és ismeri az anyagot, ismeri a törvényeket viszont, nár mint az angol törvényeit, viszont van egy nagy panasza, tulajdonképpen nem is panasz de nem is kért rá hogy mondjam el, de szavaiból ugy érzem hogy ez neki rossznl esik és szeretné hogyha változtatni lehetne rajta. Ő 2o forintot fizet óránként a gyárnak ha bent dolgozik, mérnint hogyha saját művein dolgozik bent a gyárban, ezen kívül 2-3 hónap fizetetlen szabadságot kell kivennie évente ahhoz hogy nagy szavakkal éljek álmait valahogy megvalósithassa. Azt hiszem a Zománcipari

Művek segithetne rajta nemcsak azzal, hogy ezt a képletes 2o forintot elgengedné, hanem azzal is, hogy mint egy nagy necenás házi művészének fogadná Bartalan Sándort

- Én még néhány szóval szeretném Pinczi Kerczit üdvözölni, hogy ilyen szépen bemutatott angol és remélem, hogy a nyári művész telepen amit a Zománc Gyárban élitőltenek az egész műhellyel találkozni fogok.

Bertalan Sándor

Az Ernst Múzeumban kiállító magyar amatőrök közül többen művészeti alkotómunkára tekintenek vissza. Közülük nem egy, így Bertalan Sándor is, egyéni kiállításon is bemutatkozott már.

Bánszky Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Sándor

Bertalan Sándor

1968 AUG 29

ÉPÍTŐMŰVÉSZETI ZOMÁNCKÍSÉRLETEK BEMUTATÓJA. A Zománcipari Művek bonyhádi gyáregysége — a Baranya megyei, valamint a Tolna megyei Tanács művelődésügyi osztályával együttesen — tíznapos „alkotó táborozást" rendezett a két megye több szobrász- és festőművészének részvételével. A táborozás célja volt a zománcozás képzőművészeti felhasználásának kikísérletezése. Bertalan Sándor, Erdi Judit, Gyarmathy Tihamér, Lantos Ferenc, Major Kamill, Papp Oszkár és Pauer Gyula képzőművészek munkái meglepően jól sikerültek. A gyár vaslemez- és zománcedényhulladékanyagából falburító elemeket, térelválasztó rácsokat, térplasztikákat és épületdíszeket készítettek. Máté Gyula, a bonyhádi zománcgyár főmérnöke felhívta az építőipari vállalatok vezetőinek figyelmét a sorozatos gyártás lehetőségeire.

az ipari dolgozókéhoz és az alkalmazotti takéhoz. A tagok garantált munkadíja, [illegible] orvosi ellátás, a

Gyertyán Sándor

1932. május 28-án született Gyulán. Jelenleg a Bonyhádi Zománcgyár vasszerkezetgólyozója.
1966 óta kisplasztikát művel. Műve: „Relief"
1970. fólygyfa, 66 x 25 cm. /reprodukció/

Romvary Ferenc: III. országos kisplasztikai biennale, Pécs, 1971

Bertalan Sándor

hozzászólását ismerteti röviden

A MÉSZ kibővitett elnökségi ülése Szegeden.

61-62.l.

Magyar Építőművészet, 1971. 6.sz.

Postadress Sandvik

Norrbackadiabetikerna i Sandviken

A Meddelande om ändrad adress

61-62 J.

Sandvik Kalkbrytningsaktiebolag, 1971, 6 sidor.

Bertalan Sándor,

Érdi Judit, Gyarmathy Tihamér, Lantos Ferenc, Major Kamill, Papp Oszkár és Paizs gyula építőművészek sikeres alkotásokat hoztak létre, arra a tíznapos alkotótáborozásra, amelyet a bugyiádi Zománcipari művek rendezett a zománcos építészeti felhasználásának népszerűsítésére. (Baranya-Tolna megyei művészek).

Építőművészeti zománckísérletek bemutatója.
(A nap hírei)

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 29. 8. l.

MDK

Bertalan Sándor

Torzó, fa

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Bertalan Sándor

Torzó, fa

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

Bertalan Sándor

MKK

Szerepelt a szekszárdi muzeumban rendezett tárlaton.

V.M.: Megnyilt a kulturális szemle képzőművészeti pályázatának tárlata.

Tolnamegyei Népujság. 1964. máj. 12.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tolna megyei Népújság

1968 AUG 28
Bertalan
Sándor

Zománckísérleti bemutató Bonyhádon

Az ardómekután alkalmazható zománckísérleti bemutató nyílik ma délután négy órakor Bonyhádon, a Perczel kertben. (Rossz idő esetén a nagyteremben!) A bemutatót a Zománcipari Művek bonyhádi gyáregysége, a Baranya és Tolna megyei Tanács művelődésügyi osztálya, a bonyhádi járási művelődési ház, valamint a Bertalan Sándor, Érdi Judit, Gyarmathy Tihamér, Lantos Ferenc, Major Kamill, Papp Oszkár, Bauer Gyula festő és szobrász alkotócsoport rendezi meg. Megnyitót mond: Máté Gyula főmérnök.

kszünk n
ött-e mé
a zsákn
ondani,
— válas

Vilson —
kicsalná
.. magam sem tudom miért...

a szélére ült és kissé paj-
zést erőltetett az arcára.

98 —

ízhat, fiatal barátom. Mindig
s, hiszen nemrég még én is
vel volt?
ott.
g ezzel.
kolózásra.
natig némán szemlélte a nyo-

Bertalan Sándor

meghívó képzőművészeti kiállítás megnyitójára

MEGHÍVJUK ÖNT A DERKOVITS IFJÚSÁGI KLUBBAN RENDEZETT KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS MEGNYITÓJÁRA 1969 DECEMBER 15-ÉN ESTE 7 ÓRÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA KÖRNER ÉVA MŰTÖRTÉNÉSZ

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK

BERTALAN SÁNDOR, DOBOS SÁNDOR, DONÁTH PÉTER, MÁTÉ GYULA, ÓCSAI KÁROLY ORVOS ANDRÁS, PAUER GYULA, PARRAG EMIL, PÜSKI ISTVÁN, SZABADOS ÁRPÁD SZEIFT BÉLA, VIGH TIBOR

DUBROVAY LÁSZLÓ HAT DUÓ HEGEDŰRE ÉS ÜTŐRE CÍMŰ MŰVÉT ELŐADJA KISS ANDRÁS ÉS PUSZTAI FERENC

A KIÁLLÍTÁS HELYE: DIK IV. CSOKONAI U. 38. (ÚJPEST)

MEGKÖZELÍTHETŐ: 20 ÉS 30-AS BUSSZAL, 12-ES VILLAMOSSAL (A TANÁCSHÁZ UTÁNI MEGÁLLÓ)

4017_ nyv 1

Bertalan Sándor épületei

Szeged város művészeti díjára

Lapja

N.N.: Felszabadulási ünnepségek

Szegeden

Csongrád megyei Hírlap 1969 X. 11

Bertalan Sándor építész

Bertalan Sándor: Kerámia középblokkos lakóépületek. /Bertalan Sándor, Szabó Ferenc építész/ - Müszaki Tervezés, 1966, 12. sz., p. 22-25.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája.
/Művtört.Írt, 1969. 3.sz. p. 243-284./

p. 247.

Bertalan Sándor

Nyáron a siklósi városi-
telepen fog dolgozni.

N. N: Kétnapos siklósi
szimpóziumra

Dunántúli Napló 1971 IV. 2

Bertalan Sándor

M.É.K.

[illegible] magánerőből épülő lakóházakra kiírt tervpályázaton
[illegible]ijazva. III. dij

Társtervező: Szabó Ferenc,Gáspár Ferenc, Novák Jenő

[illegible] építészet 1967/4. 7-8.l.

Bertalan Sándor

„Relief" – című műve a pécsi képtár tulajdona 1974-től

Rozvány Ferenc: A Modern Magyar Képtár története

Jan. Pan. Múz. Sül. 1974 XI X.

Bertalan Sándor

„Relief" - 1970

- Robot

Jan. Pan. Kút ÉN. 1974 (XIX)

Bertalan Sandor, szobrasz
Bertalan Sandor,szobrasz

A Pécsi Magyar Modern Magyar Képtár anyagából az e ci
ben kö-olt képek jegyzéke:-Szobrok,-Fekete repr.

40.sz.kép.-Bertalan Sandor: "Relief",cimo muve,-1970,-
tolgyia,-65.5-25 cm,-Ltsz:74.78. 346.old

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. %%%.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Bertalan Sandor, szobrasz

Figyelemreméltó szerzemény a pécsi Gellér Brunó:Plas-
:ikája,Bertalan Sandor Reliefje,Paizs László Háború ci
mbacrol-szobra,a kortars anyagból,mig Medgyessy 1909-
:s Menekülők c.reliefje a szazad első évtizedét repre
zentalja. 336.old

Domváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. 335.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Berkalan Sándor, építész

L: Virág Csaba

—: Körlevél 8.

Népszabadság, Bp. 1977 dec. 29.

Bertalan Sándor, szobrász

L.:Bocz Gyula

Rózsa Gyula:Szabadtéri mükritika 7.

Népszabadság, Bp. 1977 szept. 3.

M.D.K.

BERTALAN Sándor tervező mérnök

és Schaar Károly

Megbizást kaptak a mezőcsáti TÜZÉP -telep trvezésére , a feladatban szerepelt egy olyan épület is , amilyet már korábban más beruházónak megterveztek . a ké tervet mellékelték.

Vig István: Megtakaritották egy hidat
A budapesti tervező vállalatok beruházási megtakaritási eredményei
Magyar Nemzet 1961. decemberr 10. 5.1.

Dr Bertalan Sarolta

rajztanító

tcholdem

l, Receptek

Művészi Ipar

1894. 100 l.

Budapest, 1924 február 1

Szentiványi Gyula urnak

Budapest

elismertük becses számláját
yó hó 4 -i értékkel a pénz-

Teljes tisztelettel

HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Bertalan Sarolta

mül. Budapest 1871. Rk.
4 polg. 4 párhuzamos

1890/91 I – II – női ovtály
1891/92 " "
1892/93 I. " "
1893/94 I " "
1893/94 II " "
1894/95 I. " "

Liptáka V. 293.

Bertalan Sarolta

1890/91 – 1894/95 I. és 1892/93 I., 1894/95 I. Deák Ébner női festőiskola növendéke

Felvételi munkáiért

61. l.

vesz. Kivitelű tálszkózok stb. igen nagy számban találhatók. Az aranyozás, tausírozás, gyöngyház- és elefántcsontberakás (lakkban és fában egyaránt) már a tökéletesség magas fokát mutatja e tárgyakon, melyek nagyrészt Kínában készültek és a per-

Bertalan Sándor

nehézcukorbeteg

A betegség kezdete: 1988-as
születésétől állandó:

„Egyensúly" platina, fülgyűrű
bevonat.
Kezelését 39/6

Bertalan T.
Bertalan V.

Bertalan ~~Ti~~ Tibor

rajz

Látóhatár 1970/7-8 656.old.

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hirlap, 1970. V. 17. M.P.

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hírlap 1970. III. 15. 11.1.

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hírlap 1970. febr. 1. 11. l.

Bertalan Tivadar

novelláillusztrációja

Magyar Hírlap 1970. 11. 19. 6. l.

Bertalan Tivadar

rajz a

Magyar Hirlap 1970. III 15. 11. l.

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hirlap 1969.2.évf.247/lo.

Bertalan Tivadar

naplója

Diákévek.

Magyar Világ 1972/9 11 old

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hirlap 1974/8

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hirlap 1974/5 8.

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hirlap 1974/5 9.

Bertalan Tivadar
rajza.

Magyar Hírlap 1972/195 11old.

Bertalan Tivadar

Naja.

Magyar Ifjúság 1972/72 11 old.

Bertalan Tivadar

magza.

Magyar Élirlap 1972/118 7 old.

Bertalan Tivadar
rajza

Magyar Élet 1973/48 11 old.

Bertalan Pivadar
festőművész, a MAFILM. díszletervezője
festményeit és grafikáit bemutató
kiállítás Münchenben, a Friedrich
Wohmann Galériában megnyílt.

Magyar Hírlap 1972|322 Pold.

Bertalan Tivadar

rajza

Ifjúság

Magyar Ifjúság 1972/334 11 old.

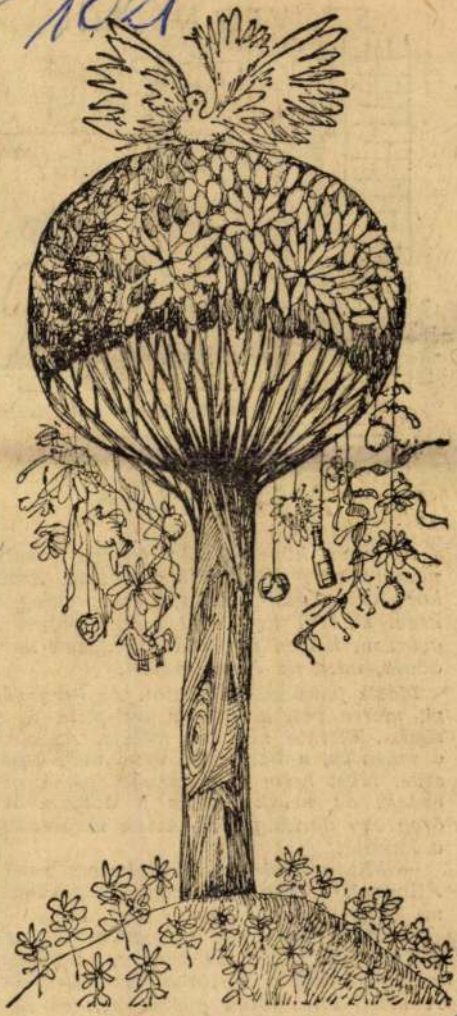
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hirlap

Bertalan Tivadar

1974. NOVEMBER 7, CSUTÖRTÖK 11

1021



Bertalan Tivadar rajza



(Nyárády Klára karikatúrája)

Az első nap

A fehér köpeny még frissen vasalt, nem tarkítja szélét kenyérmorzsa. Amikor Józsi bácsi belebújik, megremeg a keze. De túl kell esni ezen, mégpedig gyorsan, hiszen a munka pontosan kezdődik, mint tíz évvel ezelőtt.

Máris felhúzzák a rácsot. Az öreg nézi, merre van a kifli, a trappista és a sonka. Eleinte nehezen találja. Az első, a második, a harmadik vevő meg boszszús. Mert hogy a kereskedelemben ráérnek, de nekik sürgős a dolguk. Az öreg egy darabig tűri. Aztán megereszti a hangját:

— Mit gondolnak, hány kezem van?! Állnának csak a pult mögé, megtudnák, mi az!

S aztán mégiscsak kihúzza magát, arcán a ráncok kisimulnak, torkából mintha eltűnne a láthatatlan gombóc. A mozdulatai mind gyorsabbak és fürgék. Még dünnyög ugyan egyet-kettőt magában. A réges-régi önmagára talált, és most már elégedett a bemutatkozás-

Bertalan Tivadar
Hagyaték

Mült és jelen.

Magyar Filatelia 1973/118 10old.

BERTALAN TIVADAR



Bertalan Tivadar illusztrációja

Magyar Hirlap 1975/23o/1o

BERTALAN TIVADAR



Bertalan Tivadar rajza

Magyar Hirlap 1975/179/8

Bertalan Tivadar

rajza

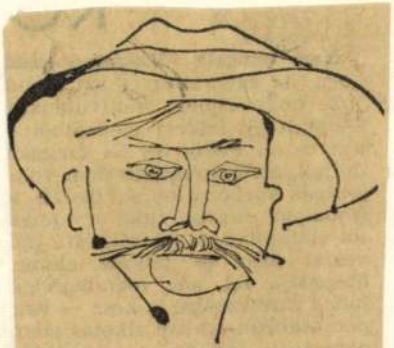
Magyar Hirlap 1974 3o7/11

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hirlap 1975 82/11

BERTALAN TIVADAR



Bertalan Tivadar rajza

Magyar Hirlap 1975/ 272/9

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Magyar Hirlap
Bertalan Tivadar
1975 ÁPR 4

1021

fények hirtelen eltűntek, és valami átha-

Kicsatoltam a hevedert, előbb a mel-



Bertalan Tivadar illusztrációja

tekeség rohant felé

Tavasz (egyfelvonásos operett). 21.28: Kis magyar néprajz. 21.33: A hanglemezbolt könnyűzenei újdonságai. 21.50: A politikai irodalom új könyveiről. 22.00: Hangverseny Schubert műveiből. 23.15: Népdalok.

3. műsor: 16.05: Iskolarádió. 18.25: A Santana együttes játszik. 19.08: Hidas Frigyes: II. fűfelvételek felsőfokon. 20.09: Hang-Frigyes.

TELEVÍZIÓ

BUDAPEST: 1. műsor: 9.00: Szünidei matiné. Kisfilm-összeállítás. 10.05: Delta. 10.30: Az aranysarkanytús lovag (spanyol tévéfilm). 12.25: Játék a betűkkel. 12.50: Arbát (rövidfilm). — 16.58: Hírek. 17.05: Előszó helyett... 17.25: FTC—Crvena Zvezda labdarúgó-mérkőzés a Kupagyőztesek Európa Kupájáért. Közvetítés a Népstadionból. A szünetben: Reklámműsor. A közönségszolgálat tájékoztatója. 19.20: Esti mese. 19.30: Tv-híradó. 20.00: Párizs augusztusban (francia filmvígjáték). 21.35: Teleszubjektív (7). 22.35: Tv-híradó 3.

2. műsor: 20.00: Korok, versek... 20.50: Tv-híradó 2. 21.10: Városok, művek (XIII. r.). 21.40: Egyszer volt, hol nem volt (zenés osztrák film).

POZSONY: 8.30: Tv-híradó. 9.00: Szovjetunió—Csehszlovákia jégkorongmérkőzés. 14.15: Hírek. 15.30: Örökké élő dal. 16.30: Fiatalok szemével. 17.40: Esti mese. 17.50: Arany krokodil. 19.00: Tv-híradó. 19.45: Spirális. 20.10: Keserű pirulák.

2. műsor: 17.45: Hírek. 17.50: Dalok. 18.20: A második világháború utolsó napjai. 19.00: Tv-híradó. 19.30: Az országos spartakiádé előkészületeiről. 20.00: A harci dicsőség útján. 20.25: Fiatalok tv-klubja. 21.15: Ember az emberek között. 21.40: Hírek.

JUGOSZLÁV: 16.30: Magyar nyelvű tv-napló. 17.55: Labdarúgás: Ferencváros—Crvena Zvezda. 20.00: Macskajáték (magyar film). 21.30: Arcképek.

CSÜTÖRTÖK

Nóták Petőfi verseire. 16.05: Nézőpont. 17.05: Külpolitikai figyelő. 17.20: Rita Streich énekel. 17.40: Láttuk, hallottuk. 18.00: Lóvátett lovagok (részl). 18.10: Egy arc a hajógyárból. 18.30: Haydn: B-dúr szimfónia. 20.00: József Attila-szavalóverseny. 21.30: Slágermúzeum. 22.20: Kocsis Zoltán zongoraestje a győri Kisfaludy Színházban. 23.42: Berki Géza gitározik. 0.10: Operarészl.

PETŐFI: 8.05: Fúvószene táncritmusban. 8.15: Az izraelita felekezet negyedórája. 8.30: Mezők, falvak éneke. 8.50: Tíz perc külpolitika. 9.03: Ezeregy délelőtt. 10.00: A zene hullámhosszán. 12.00: Lakodalmas népdalok a világ tájairól. 12.25: Brahms: A-dúr szonáta. 12.45: A költészet hete. 13.03: Két balettszvit. 14.00: Kettőtől hatig... 18.05: Külpolitikai figyelő. 18.20: Falusi esték. 19.00: Az aranykoporsó (háromfelvonásos opera). Közben: Kb. 19.45: A költészet hete. Kb. 20.05: Az operaközv. folytatása. Kb. 20.55: A kritikusok fóruma. Kb. 21.05: Az operaközv. folytatása. Kb. 21.50: Verbunkosok, nóták. 22.30: Szimfonikus könnyűzene. 23.15: Maya (részl). 23.42: A Magyar Rádió és Televízió énekkara énekel.

3. műsor: 18.05: Iskolarádió. 18.25: Eric Dolphy kvartettje játszik. 19.00: Zenekari muzsika. 20.40: A Stúdió 11 felvételeiből. 21.00: Bemutatjuk a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat új lemezét. 21.54: Madrigálok. 22.05: Kamarazeneest.

TELEVÍZIÓ

BUDAPEST: 1. műsor: 9.58: Szünidei matiné. Kisfilm-összeállítás. — 16.33: Napköziseknek — szakköröknek. 16.55: Hírek. 17.00: Négy kerék... Indiáig (VII. r.). 17.30: Reklámműsor. 17.35:

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 MÁR . 7

Esti Hirlap

Bertóthy Kracker Magda

(Dallos Jenő rajza)

● KIÁLLÍTÁS NYÍLT a MüM. 26. sz. Iparitanuló Intézetében a XX. kongresszus és hazánk felszabadulásának 30. évfordulója tiszteletére, valamint a szakmunkásképzés 25. évfordulója alkalmából. Itt mutatják be Bertóthy Kracker Magda „Budapest" című, nagyméretű textilfestményét, amelyet a tanintézetnek készített.

1021

Zenei anyanyelvünk. — 12.30: Magyarán szólva . . . — 12.45: Melódiakoktél. — 13.30: „Levelező" nyelvtanulás. — 13.40: Fiataloknak!

PETŐFI:

4.25—7.59: A Petőfi rádió reggeli zenés műsora. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Gyöngy

Bertalan Tivadar

illusztrációja

Magyar Hirlap 1975 8.évf. 93/19

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hirlap 1975 4o/6

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hirlap 1975 136/8

Bertalan Tivadar

Grafika.

Konuve, 1973. okt. 32. cf. 10 ív. 1540 p.

Bertalan Tivadar

Flóbán Ilmentése (fotó)

Komárom, 1973. okt. 32. cuf. 10 db. 155/p

1021



Bertalan Tivadar rajza

mosdásnak.

Két gyerek. Fiús nevetésű, frizurájú a menyecske. Erős fogású. Teste kifeszül, ha messzire néz. Énekelni nagyon szeret. A srác kék szemű, merev nézésű, valószínűtlenül nyulánk. Jogásznak készül, másodállásban gépkocsit vezetni tanít. Sok könyvük van, kocsijuk, lakásuk és nagyon sok mindenük nincs. A „nászút" most is mindennapos. A városcentrumba járnak dolgozni, tanulni. Megvárják egymást munka után: néptelenek az erdei utak este. Vigyáznak egymásra, sejtik; a házasságban ez a legfontosabb.

Azt mondja a srác úgy november közepe táján, vasárnap reggel:

— Most csinálunk egy madáretetőt. Jó?

Kopácsolás. A kert végén alkalmatos fa. A madáretető egészen jól sikerült. Vasárnap este ott a sok madáreledel. A madarak hamar odaszoknak.

Január. Mindketten várják, hogy mikor nő jégcsap a faház ereszén. Odakészítve a lapát is: ha nagy hó hullana. De sehol nincs hó, csak ködök érkeznek. Nincs kedvük ki sem nézni a házból. Felkelni pedig kiváltképp nehéz. Fekszenek nyitott szemmel. Ha lassan is, már világosodik. Hirtelen madár szól odakinn. Éles füttyentés, háromszor, négyszer egymás után. Itt szólhat a madáretetőn.

— Te, milyen madár ez? — kérdezi a srác, és felül az ágyon.

— Nyitnikék — mondja az asszony,

ÍRJÁK A LEVELET

Már feloldják a látogatási tilalmat a kórházakban: szűnőben az influenzajárvány. Elgyengültek a vírusok, két mankón szédelegnek ebben az antibiotikumoktól, vitaminkoncentrátumoktól feldúsult világban.

Naponta eljárok egy kórház előtt. Ott láttam közelről az elmúlt heteket. Látogatási időben a tumultust a bejáratnál. Virágok, csomagok, nagyra nyílt szemek, állandó hallózás a portai telefonban. Hogy van a beteg? Szeretném hallani a hangját. Felkelhet már? Étvágya van? És tessék mondani, a láz? Lement a láza? Aprócska drámák, kicsi hősök. Emberek, akik jó hírt várnak.

Tudok szövődményes esetekről, amikor orvos és ápolónő egész éjjel ott virrasztott a beteg mellett, s másnap reggelre mindkettő belázasodott, ágynak dőlt. Az ápolónőből betegtárs lett a szomszédos ágyon, lázban, priznicben feküdt ápoltja mellett. Majd aztán együtt lábadoztak. Várták volna a látogatókat, akik helyett bizony, csak a „postás" jött. Zömök, kórházi alkalmazott, akinek már a jégeső sem árt.

Kék munkásruha, nagy zsebekkel. Simlis sapka, kétoldalt csillogóan ősz hajzat, pirospozsgás arc, egykedvűséggel telehintve. Nem, nem emlékszik rá, hogy ő igazán beteg lett volna az életben. Az oltást most sem fogadta el, minek? Hatvan kilométert vonatozik naponta. Nyers

nagyon sokszor. Nemcsak ... zott is. Levelet, bezáratlan borítékban. A kórházban nincsenek titkok. A szenvedők közlékenyek.

— Fárasztó volt, ugye? Az a folytonos emeletjárás — mondom neki, már bajok múltával.

— Nem különösebben — mondja kedélyesen. — Egyik-másik látogató, igaz, nagyon türelmetlen volt. Visszajöttem, mindjárt azt kérdezte, hol a válaszlevél? Hol lenne? Még írják. Várjon nyugodtan. Majd aztán negyedóra múlva, amikor a másik fuvart letettem, visszamentem a válaszért. Egy férfi ott mindjárt elolvasta, elszaladt, kis idő múlva visszajött, egy kis cserép virággal. Kibontom a csomagot, egy szál most nyílt piros tulipán. Megnéztem, visszaadtam: uram, itt egy kis baj van. A tulipán szára letörve. Van ott még, ahol ez volt. Hozzon belőle, de jobban vigyázzon rá. Letört tulipánt kórházba vinni nem illik.

FÜRÖSZTÉS

Telefon D.-ből: „Képzeljétek, nagymama lettem." Zsuzsa, a drága Zsuzsa, mint nagymama! Közben hetyke férfipillantások szabják, hasogatják körülötte a levegőt, ha végigmegy az utcán. Meglett tehát az unoka, az első. Kislány, szabályos kerek fejjel, sok-sok, gyűrűbe göndörített, sötétbarna hajjal. A főorvos azt mondta: „So schönes Kind!" — nézte és mosolygott, fényességgel a szemüvege

dú-expresszről
gyáznak: köv
tészta. Egy üv
pegő. Valami
néha felsóha
járt. Nem lát
le ezen a ho
eszik, se vac
a vonaton k
— ember szü
sal kíséri. Ü
szobor. Tisz
tömbűség.

Sógornő r
ságornője u
Valami rok
szülők részéről? Régen meglep
messég, amit várva vár, akit megtisztelnek vele? Ahogy elnézem, Piroska szívesen elhagyná az ilyen kiruccanásokat. Kérdezném, akkor hát miért? De a vonatnál — hideg reggel, pályaudvari égett olajszag, mi vagyunk az első utasok, talán a szerelvény vezetője is most fordul otthon a másik oldalára — a vonatnál Piroska szólni kezd:

— Azt a gyereket, ugye, fürösztení kell reggel, este. Pelenkázni kell, mosni kell rá. Zsuzsa nem bírná. Az anyát pedig, ugye, kímélni kell.

Fürösztení mennek. Oda kellene kiabálni a motorvonat vezetőjének: vigyázzon ám! Nem tudja, kiket visz.

Magyar Hírlap
SAJTÓFIGYELŐ
Magyar Hírlap
1975 FEB 9

Bertalan Tivadar
rajza

Magyar Könyv 1972/355 25 old.

Bertalan Tivadar

rajza

Magyar Hirlap 1974/129 9.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
Bertalan Tivadar
1972 DEC 24
Magyar Hírlap

ahol litániáz a nád,
ahol a csönd
megkötözi a tarló végén a fát,
s ahol egy szívfájdító, kései szarkaláb
elrebbeni az őszi szélben
kékszín szótalát.



Bertalan Tivadar rajza

ersze a
lenne:
rcsolyá
talemb
ortolást
en furc
n —, *j*
tévé e
lna.

(Csak zárójelben említjük meg, hogy elmondottak egy részét sokkal könnyebb elméletileg megfogalmazni, mint akorlatilag végrehajtani. Ehhez ugyanjóval több fedett uszodára lenne szükg, és senki sem vitatkozhat azon, hogy 2 milliós főváros gyermekeinek egyetn műjégpálya még csak nem is egy epp a tengerben. Azt sem ígérheti senhogy a téli vakációban esik majd a , de ha fagyna is, hol találnak a gyerkek — a fővárosban és vidéken egynt — jégpályát?!...)

A testi felüdülés mellett azért *nem l megfeledkeznünk a szellemi kikaplódásról sem.* Most van igazán idő rá, y a gyermekek azzal foglalkozhassa-, amihez kedvük van. Ekkor áldozhatt hobbyjuknak. Aki gyűjt valamit, t rendezheti gyűjteményét; aki fotómegcsinálhatja az elmaradt képeakinek a barkácsolás a kedves szórasa, elkészítheti azt, amire a tanulás ett nem jutott ideje — s folytathatt a sort mindazokkal a foglalkozáal, melyek (ilyen vagy olyan okból) nos időtöltésnek számítanak

kal inkább alkalmas az olvasásra is téli vakáció a nyárinál. Hány olyan v akad, melyet kinéztek már maak, de melyet a munka mellett nem k elolvasni! Most bőven van idő,

Riasztó statis
viszonylag ma
ciát mutat —
ségek miatt
ma. Hogyan
ber, kell-e, le
kára kényszer
mi a jelentős
hogyan mozo
senyző gyerm
mi a szerepü
beri szerveze
kérdésekről
Károllyal, a
orvosával.

— Aki a r
gást tavassza
télen sem h
beszélgetést
téli sportok
nehézségekbe
deg kell h
hiánycikk. D
van — akko
és a síelésre
a felszerelés
bonyodalmas
csolyázás ner
hogy valaha
vül mindket
fiatalon meg
idős korban
viszont nem
nőtt korban

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hírlap

Bertalan Tivadar

1021



Bertalan Tivadar rajza: Madár

Ha jön az influenza

A késő ősz és a tél eleje minden esztendőben nagy megpróbáltatást jelent a szervezet számára. Régi tapasztalat ugyanis, hogy a nedves, hideg őszi évszakban több a náthás, tüdőgyulladásos, ízületi bántalmakban szenvedő ember, mint máskor. *Ennek oka a nyálkahártyák vagy egyes testrészek lehűlése.* A lehűlés hajlamossá teszi a szervezetet a mikroorganizmusok okozta fertőzésekre. Hogy ez miért van így, azt ma még nem tudjuk.

A nátha, amely hurutos betegség, *nem azonos az influenzával*, mint ahogyan nem influenza a torokfájás, vagy a légúti megbetegedés sem. Mi hát akkor az influenza? Olyan légúti fertőző betegség, amely *magas lázzal, levertséggel, tagfájdalmakkal, gyakori fejfájással jár.* Okozója az influenzavírus. A két-három napig tartó láz után megszűnnek a tünetek, de a betegnek még néhány napi pihenőre szüksége van.

Mikor jelentkezik?

Érdekes, hogy amikor a hőmérséklet tartósan a fagypont alatt van, *influenzás*

Kinek mit aján

A karácsonyi ünnepek közeledtével évről évre felmerül az ajándékozás problémája, a nagy kérdés: kinek mivel szerezhetnénk örömet.

Ajándékozni nem egyszerű. Nehéz a másik ember ízlésének tetsző s a mi anyagi helyzetünknek megfelelő ajándékot találni, de még nehezebb nem ajándékozni. Az üres kéz nem a szegénységet, hanem az üres szívet dokumentálja.

Az ajándékozásnak nem az a célja, hogy drága dolgok vásárlásával anyagilag tönkre tegyük magunkat, hanem az, hogy jól kiválasztott apróságokkal meglepetést szerezzünk, a megajándékozott érezze, hogy mialatt válogattunk, rá gondoltunk, a személyével foglalkoztunk.

Most még *van idő* ötletszerző körútra, közös kirakatnézésre, egy-egy ügyes kérdés feltevésére. A válaszból megtudhatjuk, hogy a kérdezett olvasta-e már azt a bizonyos könyvet, látta-e már a színdarabot, operát, amelyhez jegyet akartunk venni ... Kikérhetjük az illető véleményét, tanácsát ajándékügyben, mintha egy harmadik személyről lenne szó.

Akár kisebb vagy nagyobb értékű

1973 Feb 1

Magyar Hírlap

Bertalan Tivadar

agyonmosott illúziókra ez boldogságtok titka

1021



Bertalan Tivadar rajza

SAJTÓIGAZOLÓ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 21.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Ezért
úgy d
tól a
netile
hangs
a bud
kodja
járás
rende

letésnapját.
rit írt, de m
A belga sz
lenleg egy k
zik. 1955-től
zelében lak
foglalkozás
szerepelt:
tól, hogy be
rosba, „mag
ja magát.
sanne-i na
interjúban
utóbbi idő
hirtelen sz
rajta, s no
sel sikerült
riódusokat

A telefondoktor a látásról

A szembetegségek megelőzéséről, a rendszeres szemészeti ellenőrzés fontosságáról beszél a telefondoktor február 19-e és 25-e között. Hangsúlyozza a szülők felelősségét, gyermekük egészségvédelmével kapcsolatban.

(×) **EMLÉKEZÉS.** G. Csuhraj új szovjet dokumentumfilmje a TOLDI STÚDIÓ MOZI műsorán! — Grigorij Csuhraj kérdez: honfitársai és angolok, németek, franciák válaszolnak.

(×) **Krisztina királynő Rómában** című új könyvét dedikálja Erdődy János író 19-én, (hétfőn) délután 5—6-ig a Rózsavölgyi Zeneműboltban, V., Martinelli tér 5.

Kevesebb csapadék

A várható időjárás ma estig: Időnként felszakadozó felhőzet, szórványosan előforduló kisebb esővel, gyenge havazással. Az élénk, a Dunántúlon időnként erős északnyugati, északi szél csak lassan mérséklődik.

A legmagasabb nappali hőmérséklet ma plusz 1, plusz 5 fok között várható.

A Duna vízállása Budapestnél tegnap 174 centiméter volt.

72

Készü

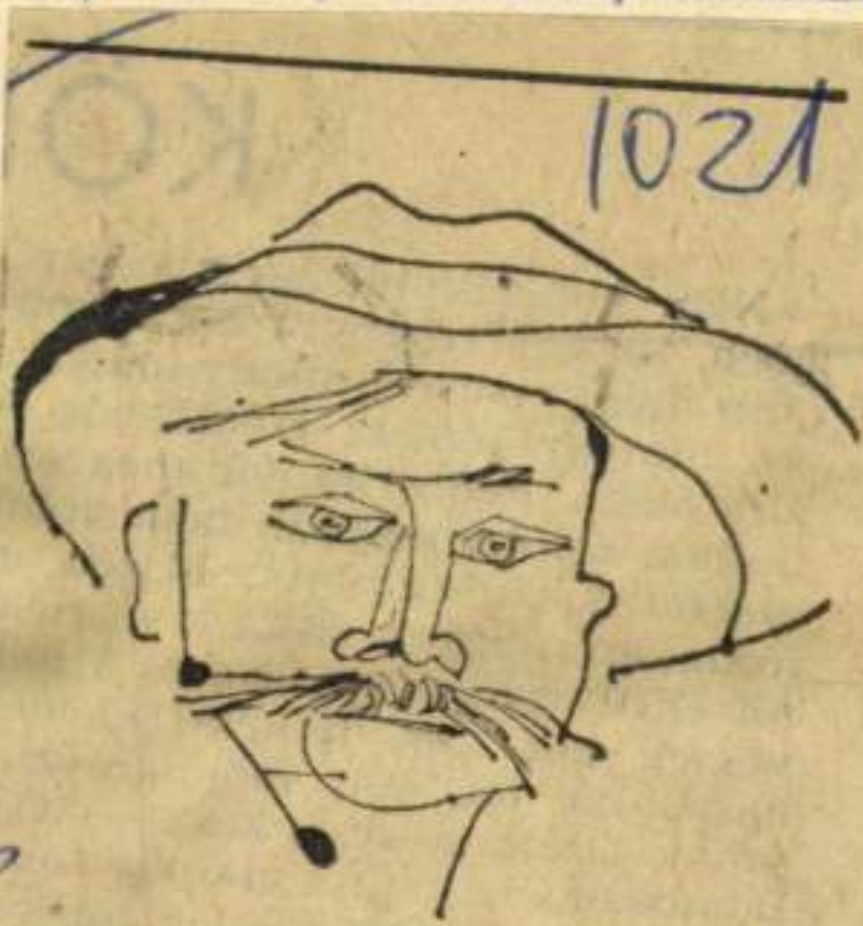
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 OKT 12

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Tivadar.

1021



Bertalan Tivadar rajza

től eltekintve, a valóság
vészet kész és félkész elemeit
használja fel, sőt, mondanivaló-
jának kifejezésére is kész — vagy
pontosabban, az írói alkotás szem-
pontjából félkész — elemeket:
szavakat használ. De ezekből az
írónak magának kell felépítenie
mondatait — a mondat már nem
félkész elem. Az írói mun-

Bertalan Tivadar

naiva

Magyar Könyvkiadó 1971/198 11old.

Bertalan Tivadar

rajza

Arab férfi

Magyar Filmlap 1971/296 10 old.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 237-748, 340-726

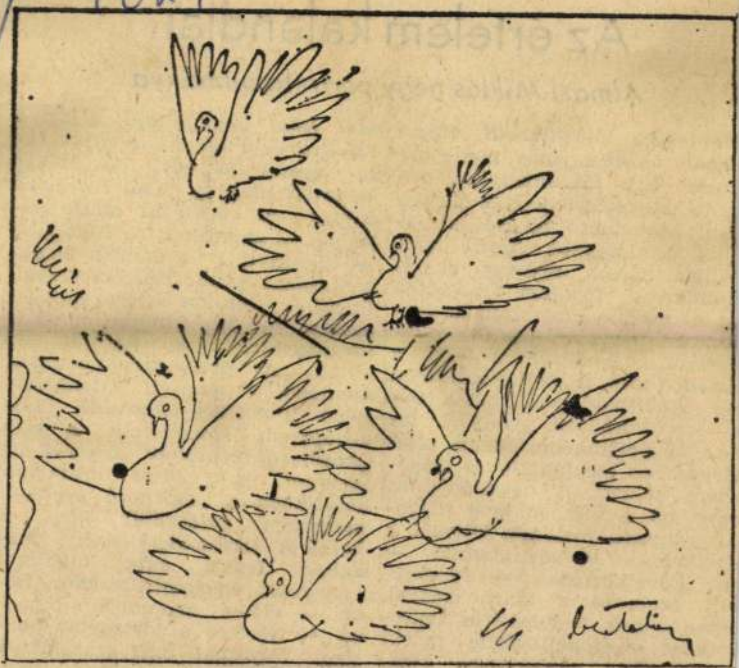
Bertalan Tivadar
- grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1981 JUL 2 6

MAGYAR HÍRLAP

1021



Bertalan Tivadar rajza

Magyar Hírlap

Az értelem kalandjai

Almási Miklós négy portrétanulmánya

Montaigne, Machiavelli, Hegel Sade márki egymás mellé helyezése egy tanulmánykötetben még a kultúrtörténetben jártassággal rendelkező olvasó számára is esetlegesnek tűnik. Igaz, hogy közülük három egy-egy elvont tudományos fogalom névadója lett. A machiavellizmuson az eszközökben nem válogatós zsarnokságot, egyeduralmat érti a köznapi tudat; a képzettársítással hozható rokonítható szadizmus a máról szenvedésében gyönyört találó, kegyetlenkedő, nemi eltévelyedésben megnyilatkozó magatartást jelenti. A hegelianizmus pedig ma is életben lévő filozófiai irányzat, melynek követői a hegelianusok. A köztudatban — ezek következtében — Machiavelli azonosul a zsarnoksággal, illetve annak tudományos igazolójaként szerepel. Sade márki viszont — emlékülönben prototípusa, megtestesítője az emberi természet

nem lehet befolyásolni, útját a véletlen és a szerencse egyenyeli, az egyént viszont bölcsessége mentheti meg az ebből származó bajoktól"; és ebben az állásfoglalásában — mondja a ma filozófusa — felcsillan a történelem objektivitásának gondolata. Machiavelliben „*a politikai szfera elidegenedése*" és „*működtetése mozgástörvényeinek*" első leíróját éri tetten. A polisz-társadalommal szemben a nemzeti államokért folyó küzdelem szenvedő részvevőjeként *Machiavelli a régi „közösségi tartalmát" szeretné átmenteni, mely adott történelmi helyzetben a „zsarnoki uralom" keretében valósulhat meg. E hatalom technológiájának modelljét leírva adott alkalmat eszméinek meghamisításához.* Hegel — elődei nyomdokán haladva — kereste a történelmi-politikai folyamat magyarázatát, s felfedezte a történelmet, mint „*abszurd problématömeget*". Meg-

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bertalan Tivadar

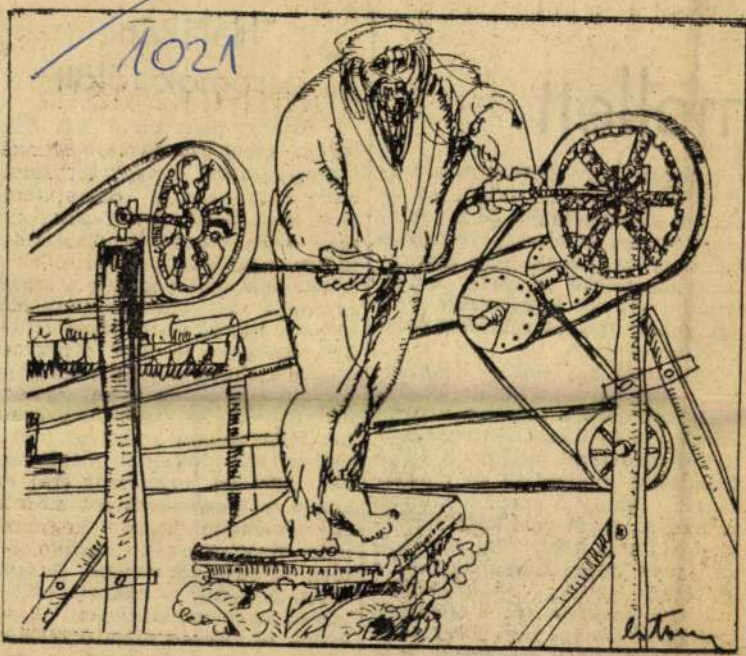
MAGYAR HÍRLAP

grafikus

1981 FEB 1.

MAGYAR HÍRLAP

1021



Bertalan Tivadar rajza

mellett

velejárója, hogy változatos a művészi megformálás módja és az alkotói szemléletmód, de a sokféleség egyben kötelességévé teszi a marxista kritikának, hogy nyitottságát megőrizve az *igazi, a társadalmi érdekű kifejezésért* szóljon, annak megvalósulásáért mozgósítsa energiáit.

Nyitottság egyfelől — következetes elvi harc másfelől: alighanem ezek azok a pólusok, melyek Pándi Pál kritikusi és irodalomtudósi módszerét jellemzik, állásfoglalásait motiválják és magyarázzák. Ahogy ő maga fogalmazza meg az egyik vele készített interjúban arra a kérdésre válaszolva, miért „indulatokkal terhes" a kulturális élet: „*... a különböző művészi ágakban (és a gyakorló kritika területén) nem érvényesül elég határozottan az igazi értékek szellemisége, nem bontakozik ki*

Haláltánc a romok fölött

Sajátos hangvételű írás *Szobotka Tibor Menyasszonyok, vőlegények* című regénye: beszámoló egy ma már letűnt világnak tekinthető korról, mert hiszen a felszabadulás utáni évek időszaka a fiatal generáció, sőt a középnemzedék számára is történelemmé vált már, amelyről legföljebb homályos emlékei lehetnek. Szobotka — úgy tűnik — éppen ezeknek a válságos, átmeneti időszakoknak a rajzában, a mélyenfekvő és rejtett mozzanatok feltárásában keresi az utat a mához, jelenünk jobb megértéséhez. 1959-ben megjelent első regénye, a *Megbízható úriember* is egy történelmi korszak: a fasizálódó Magyarország megdöbbentően új rajzával szolgál. A folytatás, a *Züzü vendégei* időben ugyan nagy ugrást jelent, hiszen benne az 1956-os ellenforradalom tűnik elénk — de egy igen sajátos vetületben: a látszólag lég-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Bertalan Tivadar
grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1981 AUG 16

1021



Bertalan Tivadar rajza

a *Magzatvíz* című elbeszélésre gondolok, amely az Új Tükörben jelent meg — arról biztosít: realizmusa nem véletlen, s nem is erőtlen. Ez a szépen megformált írás maradéktalanul hiteles.

Bízzunk tehát Szemes Zsuzsa emberi ereje mellett immár írói erejében is, s bizalmunk által megkönnyebbülve köszönthetjük — óvatosságáért sokszor dorgált — könyvkiadásunkat, hogy ezúttal mert kockáztatni, útra bocsátani a „mélyből" egy ismeretlen írójelöltet. (*Szépirodalmi*)

Virág F. Éva

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 346-726

Bertalan Tivadar
- grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1981 AUG 30

1021



Bertalan Tivadar rajza

lék), a kobalt
réz és a rézka
lék) jegyzése
vételével — a
kedett is vala
rál ón 5 száza
te valamennyi
százalékkal alacsonyabban jegyzett. A nemesfémek a múlt heti átmeneti emelkedés után nagyjából ismét a két héttel ezelőtti árukon mozogtak a napokban. Az arany a múlt héten 430 dollár körül ingadozott unciánként, azóta *csökkent*, de még mindig 400 dollár felett jegyzik. A fémhulladékok árai követték az elsődleges nyersanyagok gra-

Bécs	17,268 —	17,368
Brüsszel	40,39 —	40,45
Párizs	5,9170 —	5,9220
Frankfurt	2,4740 —	2,4760
Milánó	1233,75 —	1234,50
Amszterdam	2,7490 —	2,7500
Tokió	231,30 —	231,50

1 ANGOL FONT értéke USA-dolárban

London	1,8405 —	1,8420

NEMZETKÖZI ARANY dollár/finom uncia

London	411,75

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 JUN 7

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Tivadar grafikus

1021



Bertalan Tivadar rajza

...nyel nem irreálisak. A NI-...ktemben re-
KEX, ezekre alapozva is úgy ha-
tározott, hogy az idén Frankfurt-
ban *saját irodát nyit* vállalkozá-
sai bővítésére. *(Az NSZK-ban ké-
szült riportot A HÉT mai adása
sugározza.)*

MATKÓ ISTVÁN

Bertalan Tivadar

Naplója

Magyar Könyvklub 1991/247 11old.

Bertalan Tivadar

Nagyar

Magyar Filmlap 1971/231 1old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hírlap

1972 APR 29

1021 Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

ku férfi és női ballonkabátot ké
A Pamutnyomóipari Vállalat, a P
Textilgyár és a Hazai Pamutszövő
félmillió dollárért pamutmétерárut a
el Iraknak. A Budapesti Finomkö
árugyár megbízást kapott a Hung
textől, hogy 25 ezer font sterlingért n
egy 14 ezer Jacquard kötött pulóvert ke-
szítsen angol megrendelésre.

Az őszi londoni nemzetközi cipőkiállítás előbemutatóján részt vett a *Tannimpex*. Az angol üzletemberek érdeklődtek a Szombathelyi Cipőgyár bőrtalpú férficipői iránt és sikert arattak a Kecskeméten készült bébicipők; ezekből 16 ezer párat megrendeltek. A Tisza Cipőgyár mintegy 2,5 millió devizaforintért műszőrme bélésű férficipőket exportál. A Hertford Watford angol céggel a Tannimpex bérmunkaszerződést kötött tízezer női táska szállítására.

A *Chemolimpex* — korábbi tárgyalásainak eredményeként — az osztrák Sy-

Magyar—finn gazd

A magyar—finn gazdasági, ipari és műszaki együttműködési vegyes bizottság mezőgazdasági, élelmiszeripari és erdészeti munkacsoportja e héten tartotta ülését Budapesten. Az együttműködésről pénteken a MEM-ben jegyzőkönyvet írtak alá. A jegyzőkönyvet finn részről *dr. Samuli Suomela* államtitkár, magyar részről *dr. Lénárt Lajos* miniszterhelyettes írta alá. Jelen volt *Martti Ingman*, a Finn Köztársaság budapesti nagykövete.

A tárgyalások során a felek megállapították, hogy *a mezőgazdaság, az élel-*

1972 MÁR 1 9

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-058, 897-748, 340-726

Bertalan Tivadar
MAGYAR
HÍRLAP

közült enyhe szél lebbent át, és egy pillanatig hallani lehetett a fenyőfák mindig nyugtalanító suhogását.

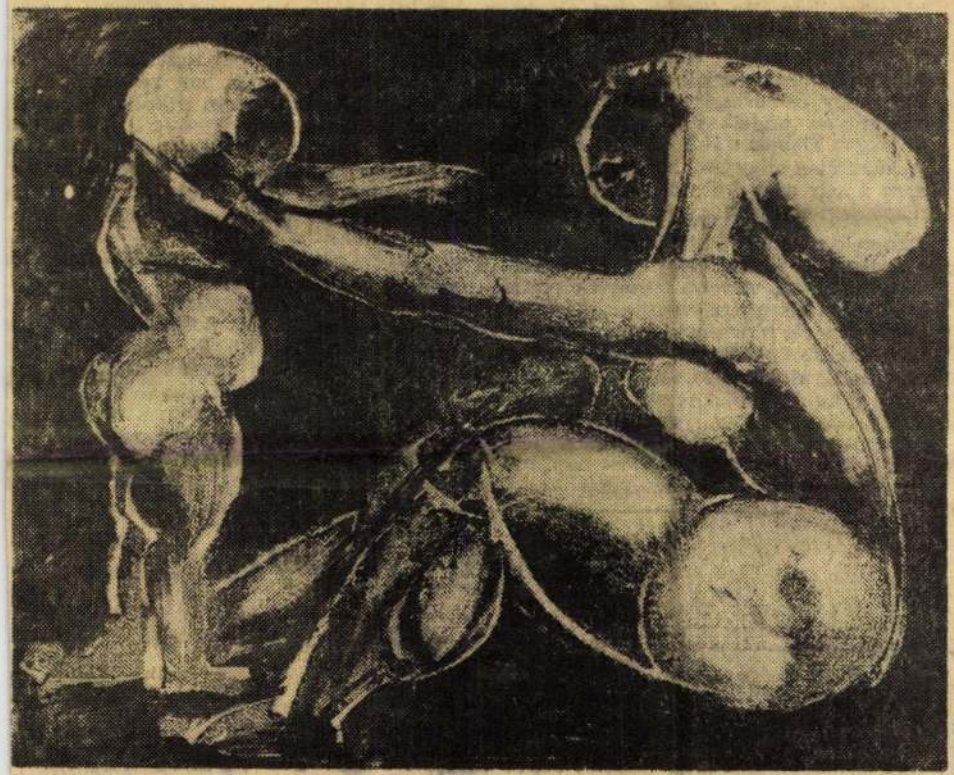
— Már hogy csókolóztam volna! — kedésre, amíg a kórházban van.

— És mi lett velük?... A kérőkkel?

— Mi lett? Mi lett? Elmentek.

Kis szünet után próbálkoztam.

— Arra gondolt-e már, hogy jobb lett



Bertalan Tivadar rajza

asszonnyal — adminisztrátor
gettem. Két iskolás gyereket
anyagi körülmények között.
mert szerzett magának otth
kötést egy szövetkezetnek, be
bérmunkában. De félt, neho
amikor éppen köt, a vállala
látogatója érkezzék. Koránts
tott, hogy megzavarják a mu
félt, hogy észreveszik, megt
valamilyen rendelkezés az o
munkát? Dehogy! Hát akk
A munkát-e vagy azt, hogy
arra a pár száz forintra, e
maga sem elemezte ki magában...

Ismerek olyan ifjú titkárnőt, aki természetesnek tartja, hogy a főnökének ő főzze a kávét, viszont a csészék elmosását a hivatalsegédre vagy a takarítónőre bízza. Ha ők nincsenek éppen jelen, akkor inkább piszkosan hagyja, nehogy meglássa valaki mosogatni. A mosogatással a családon belül is adódnak konfliktusok. Egy 22 éves orvostanhallgató-nő felment a partnerével a fiú szüleihez vacsorázni. A mama, aki egész napi munka után látott a vacsorakészítéshez, evés

lányainak.

Szociológusok nyilván érdekes adatokkal tudnának a fentiekhez szólni. E cik csupán arra vállalkozhat, hogy emlékez tesse azokat is, akik dolgoznak, azokat i akik irányítják őket, és főleg a fiataloka akik csak ezután fognak dolgozni: ser otthon, sem a családban, sem az iskolá ban, sem a munkahelyen: a munka ner szégyen. Soha, semmilyen rendesen, be csülettel végzett munka nem az.

Pongrácz Zsuzs

Kötött vagy jersey?

A nők kedvelt viseletei közül talán elsősorban említhető a kötött vagy jerseyruha. Szerencsére ezekből a ruhaféleségekből minden szezonban igen nagy a választék az üzletekben. Az utóbbi időben már fonalak is kaphatók változatos minőségben, így akik kedvelik a kézzel kötött vagy hor-



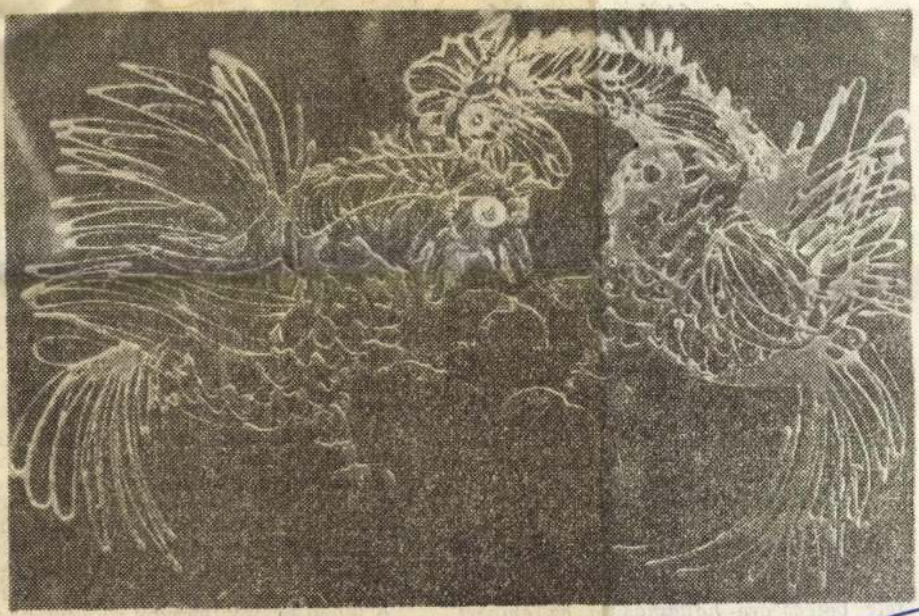
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1972 JAN 9

Bertalan Tivadar

1921



Bertalan Tivadar rajza: Kakasok

A gyógyító nevetés

Már a kínai és a hindu bölcsek is felfigyeltek a gyógyító nevetésre, s tapasztalataik nyomán kialakult a nevetés „életfilozófiája", és a nevettetéssel történő gyógyítás is. A nevettető színészek játékát abban az időben is megbecsülték. Napjainkban pedig *egy híres komikust díszdoktorrá avatott az egyik svájci egyetem.* Ezzel a szokatlan eljárással fémjelezték azt a megállapítást, hogy az emberiség nagy jótevője az, aki nevettetni tud.

Mayótól, a világhírű sebésztől megkérdezték egyszer: *mi öregíti* a leggyorsabban az embert? A válasz így hangzott: *a búsulás és a bánat!* Ugyancsak tőle származik az a megállapítás is, hogy a legtöbb kórházi ágyra a bánkódás szállítja a betegeket.

A jókedv — fél egészség

A mai orvosok szerint az embernek szüksége van bizonyos mennyiségű vidámságra, mert *az örömtelen élet sokféle betegségre hajlamosítja az embert.* A gond, a feszültség, a szorongás a *vérkeringésben* mélyreható kóros elváltozá-

Helyesen h

Senkinek sem kell bizonygatnunk, hogy a gyermekek továbbtanulási vagy pályaválasztási döntése *egyénileg is, társadalmilag is mennyire fontos.* Sokat is teszünk annak érdekében, hogy se a szülők, se az ifjak ne maradjanak magukra ebben az ügyben. Lezajlottak a pályaválasztási hetek, szülői értekezletek foglalkoztak az iskolákban ezzel a kérdéssel. Üzemi látogatásokat szerveztek a gyermekeknek, hogy *közelebbről megismerkedhessenek* különösen azokkal a szakmákkal, melyek *utánpótlási gondokkal küszködnek.* Kiállítások tájékoztatták a gyermekeket a választási lehetőségekről.

Hamarosan eljön a végső döntés ideje. Úgy hisszük, még egyszer érdemes minden szülőnek, gyermeknek végiggondolnia, helyesen határozott-e. Különösen célszerű ez akkor, ha a már kialakított állásfoglalás *még bizonytalan,* és főként akkor, ha ez azért van, mert még mindig többféle megoldás között ingadoznak.

A félévi bizonyítványok az általános iskola nyolcadik, vagy a középiskola negyedik osztályában nem csupán tájékoz-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 JAN 1

Bertalan Tivadar



1021

Bertalan Tivadar: Heverő tehenek

Van ennek a városnak valamilyen latin varázsa. A nők — a legszebb magyar nők! — tojásdad arca, olajbarna bőre, azokra a bűvös katalán nőkre emlékeztet, akiket 1939-ben csodáltam meg Perpignan-ban, Roussillon (francia Katalónia) fővárosában, amikor néhány hétig az Idegen Önkéntesek 2. menetezredének voltam sebesen kiszuperált vitéze...

Két nagy élményem volt odalenn. Két merőben ellentétes impresszió. Az egyik egy puskaropogásos, dobpergéses, indiánüvöltéses, harsogó nevetéstől és vad tapstól hangos este, melynek fordítói hiúságomat legyező zajártalmát még növelte a színészklubban tevékenykedő két zenész, aki az átkos civilizációt és a félresiklott technikát kihasználva, hangerősítővel tarolta le a miattuk egymást rekedtre pletykáló beszélgetőket.

A másik — s ezért ragadtam tollat — a másnapi látogatás, mondhatnám szinte fantasztikusan holdbéli kirándulás, Martyn Ferenc remetelakába, akit vezekelve keresem fel. Bár a *Jelenkor* szerkesztőségében a szállodában kapott kis térképre Szederkényi Ervin barátom berajzolta a festő Toldi utcai lakását, mikor átkeltem a havas-síkos Kossuth utcán, s letámolyogtam a Nemzeti Színház csúszós lépcsőjén, Thália tompán torz katedrálisa mögött, a Perczel utcától kezdve elvarázsolt

[illegible] nem is említettem *A Montparnasse-omban*, holott...

Párizsról, piktúráról faggatom. S közben nézem a döbbenetes képeket, amelyek szerintem a mai európai művészet csúcsán világítanak, rőt és riadt fényekkel, de meleg emberséggel. Felírok egy pár referenciát, elhozok egy francia nyelvű akadémiai *Actát*, és keservesen mentegetőzöm a menthetetlenért...

— Istenem! — gondolom magamban dühösen, kétségeesetten: — ha ez az emberségből és művészetből, egy nehéz, hányatott élet során jelesre vizsgázott modern anachoréta kiállt volna a placcra, s nem húzódott volna vissza pécsi vagy gellérthegyi vagy győröki magányába, de főképp, ha ez az fr tengerész-ivadék nem lenne oly hallgatag és titokzatos, mint egy kelta menhir — New Yorktól Tokiólig beszélnének és írnának róla...

Bajomi Lázár Endre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bertalan Tivadar

Magyar Hírlap

1972 JUL 16

1021



Bertalan Tivadar rajza

aki üres kocsijával a családjához
a Balatonra, azt a szegény diákot,
nek szintén jólesne egy kis lubic
Pénze csak olcsó szállásra futja, vag
rátainál száll meg, szerény kosztja
tyorban lapul. A vezetőnek van
sága, nem álmosodik el a motor eg
gú zümmögésétől, szövődhet egy
mes ismeretség, megtudhatnak kölcsönö-
sen sok mindent egymásról, s utoljára,
de nem utolsósorban, ha fiatal a vezető,
eszébe jut esetleg, hogy ő is állt így va-
lamikor az út szélén...

Eddig szép is, jó is, néha igaz is, most azonban jön a „de"... E bizonyos „de" után nem azokat az eseteket akarjuk emlegetni, amelyeket az autóstop ellenségei hangoztatnak, és amelyek rendőrségi feljelentéssel végződtek; a hátsó ülésen hagyott zakóból eltűnt a stoposssal együtt a pénztárca stb. Másfelől: a vezetés következtében [illegible] fisan megsérült, a vezető pedig fizet és fizet...

Ami pedig a lányos mamák aggodalmait illeti ezzel a témával kapcsolatban, csak azt mondhatjuk, hogy bár nem minden rémhír igaz, de mindenesetre kevesebb baj származik abból, ha a kislány nem az olasz autókat stoppolja az országúton, hanem a harisnyákat otthon s a nyaralást a szüleivel vagy az iskolával bonyolítja le.

Sz. Y

Bertalan Tivadar.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

ZET 1021 MAGYAR HÍRLAP



Bertalan Tivadar rajza

MAGYAR HIR...

Pihenőpark, szálló, kemping

Megújul a soroksári Duna-ág

A főváros hagyományos üdülőterületei *túlzsúfoltak*, viszont jó néhány, üdülésre, pihenésre alkalmas hely — például a Dunapart több szakasza — nincs kihasználva. Ezzel a lehetőséggel számolt a fővárosi tanács, amikor *általános rendezési tervet* dolgoztatott ki a soroksári Duna-ág fejlesztésére, közösségi üdülőterületté alakítására.

Jövőre két, 200—200 méteres szakaszon kezdik meg a munkát. A jódos-sós fürdő és a szennyvíztisztító mű melletti területeken szabályozzák, kiigazítják a vízpartot, és sétányokat alakítanak ki. Az építkezés során a vadtelepülésen lévő, engedély nélkül épült nyaralókat, hétvégi házakat is lebontják.

A tervek szerint később új vállalati és egyesületi üdülőket



M.D.K.

Bertalan Tivadar

Illusztráció Szabó Béla: Ajándék c. irásához

repr.

Magyar Nemzet 1966. febr. 6. 12. l.

. . .

Bertalan Tivadar

Illusztráció Szabó Béla: Ajándék c. irásához

Tepr.

. I . 12 . 6 .

M.D K.

Bertalan Tivadar

Illusztráció Ijjas "ntal: Médea estéje c irásához

repr.

magyar Nemzet 1966. febr. 13. 12.1.

M.D.K.

Bertalan Tivadar

Illusztrációk listája: Mádos metélője és irodalma

tepr.

Magyar Nemzet 1966. febr. 13. 12.I.

Bertalan Tivadar író és rajzoló

Az elbeszélés szövege között
a fiatal rajza látható.
Reprodukció: vízben feloldható
festék.

Bertalan Tivadar:
„Az élettel hiszek
örökkön"

Néptanár, 1966. aug. 7.

Bertalan Tivadar

"Heverő tehenek" c. rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. jan. 1.
XVI. évf. 1. sz. 3. lap

1024

BERTALAN TIVADAR

HÁROMFA

(A szerző rajzaival)

Öreg cigányasszony iramodott a putrik között. Mellén összemarkolta a rojtos kendőt. Rikító, bő ruhája lobogott utána a hajnali szélben.

Valamelyik kunyhóból énekszó hallatszott: „Hin mre szerka szapane; devla mar adaleszke" – Könnytől ázik az én kendőm; verje meg az én teremtőm . . ."

– Reggeli helyett énekelsz – morogta az öregasszony s futott tovább.

Hirtelen megszakadt a dal és feketesörényű leányfej jelent meg egy parányi ablakban.

– Hová „násel", hova szalad, öreganyám? – kiáltott utána a lány.

– Csak erre, ni – mondta a vénasszony, de vissza se fordult, csak rohant tovább, ki a cigánysorból, neki a határnak, be az erdőbe.

Jobbra-balra hajladozva, dobbantó léptekkel kerülgette a fákat. A bozótosban értenyúltak a tüskés ágak, beléakaszkodtak a kusza bokrok, lábára tekeredtek a szúrós indák. Kézzel rángatta maga után hasadó, szakadó, lebegő rongyait. Közben gépiesen zakatolt benne a megkezdett dal és dúdolta, morzsolta a foga között, mint a homokot, morogta kétségbeesett makacssággal, mint aki hálóba esett s nem tudott szabadulni. A dal vége különösképpen úgy hangzott, mintha káromkodnék: – „Tatesz th aven e pera, paslyon leszke chucsergya!" – Tüzes legyen bőre, bele, kígyó, béka háljon vele . . ."

Így ért az erdészház elé. Ott lassított, mint akit gyeplővel fognak vissza; tétován kezdett lépegetni, végül beóvakodott az ajtón.

– Na, mi baj van, Lakatosné?! – állt elébe Holló Bertalan, az erdőkerülő.

A vénasszony térdrevetette magát, szorosan átkarolta az erdőőr lábszárait, s komikus cigánypátosszal, ráncospartú szemeiben mélységes, nagy riadalommal nézett fel a szálegyenes, idős emberre.

– Hazajött a fiam! – lihegte kifulladva.

– A Józsi?

– Az. Az az egy van nekem, tudja. Hazajött!

FELNŐTTEK VAGYUNK

Olyan ez az árnyék, mint kiskorom egyik fojtó, félelmes bábja,
megfog s a simogató nap mögül felemelt kézzel úgy üt arcul,
hogy tűröm mozdulatlan szemmel és másik ütést érzek helyette,
azt az ütést, mikor fiús válla remegett a fiatal dühtől,
s én is remegtem meglepetten a bonyolult késő-szerelemtől,
kiabált és szidott és hangjában mégis madarak énekeltek,
ellökte vállam s szemével mégis azt mondta: – Békülj, békülj már!
És ma szava sem volt a sötétben, arrébb tólta a hamutartót,
s a kékcsíkos párnára nézett s azt mondta: – bocsánat,
én pedig tudtam, hogy szeptember van és felnőttek vagyunk mindketten,
és státusz van és lakás van és a Varia bútor nem is drága,
hogy szép az ing, ami rajta feszül, a régit pedig bizony kinőtte,
és akkor meglegyintett egy volt nap piros ütése,
s láttam őt, mikor először indult hozzám a lépcsőn,
s e távolságot soha már szóval s öleléssel nem lehet mérni.



Tavaszy Noémi rajza

– Azaz hazaszökött, nem?

– Hát, valahogy úgy, Holló úr . . .

Holló Bertalan lerázta lábairól a cigányasszonyt, s morgott, hömmögött. Csontos, szögletes állán, hegyesen kiugró arc- és szemöldökcsontján pattogott a bőr, úgy megfeszítette a gondolkodás.

– Mikor jött? – kérdezte szinte dühösen.

Rekedt s egyben kissé éneklőféle hang szállt felfelé a földön kuporgó rongycsomóból:

– Az éccaka, drága Holló úr; az isten áldja meg minden lépésit.

– Látta valaki?

– Nem. Megkerülte a falut, úgy jött. Került a határban s lapult, osont, mint a macska. Érti ezt az én fiam! . . .

– Aztán, rajta még a bakagúnya? – aggályoskodott Holló Bertalan.

– Lehúztam róla azonnyomban, s belétettem egy rossz „döbönbe", azt meg elástam a ház töviben, jó mélyre.

– Azt jól tette. S most mi lesz?

A cigányasszony összekulcsolta kezét s jajgatni kezdett:

– Az álmom szalajtott ide. Csak maga segíthet, aranyos Holló úr! Kihez is mehetnék? Nagy veszedelem készül! Almába haraptam, s az veszélyt jelent. Esthajnalt láttam, az bánat. Száraz fa került utamba, ez szerencsétlenség. Lajtorján mentem, s ez meg veszedelem. Szép, fiatal voltam, ettől fejét veszti valaki. Halat ettem, ez egyképpen halált jelez. Hernyó volt étkemben, ami az ellenséggel való találkozást jelenti. Mezítelen voltam, ami nagy veszteségre mutat. Tövisbe léptem, amitől gyalázatom lesz. De kék színű volt az ég és kék a föld is, ez pedig mindenképpen jó hírt jelent. Mégis nagy bajtól tartok; makk kilences jött ki a kártyán. Segítsen rajtam, ha istene van, drága Holló úr! Segítsen az én fiamon! Nincs énnékem emberem se, csak ez az egy fiam van . . .

– Ne siránkozzék itt nekem, Lakatosné – mondta az erdőőr – és álljon fel. Mivégre fekszik itt a földön? Nagy tolvaj, gazember, csavargó ez a maga Józsi fia. Nem győztem felszedni útjában a nyúlcsapdákat, hurkokat, s a fél erdőt elhordta a hátán.

– Jaj, istenkém, csak a döglött nyulat vadászta, s kicsikis rőzsét hordott haza, szegény „csavó".

– Nekem aztán ne mondja; tudom, amit tudok. Elkaptam párszor. De jól van most már; azt is tudom, hogy az ágyúk több kárt tesznek ezen a földön. Nahát, majd kitalálunk valamit.

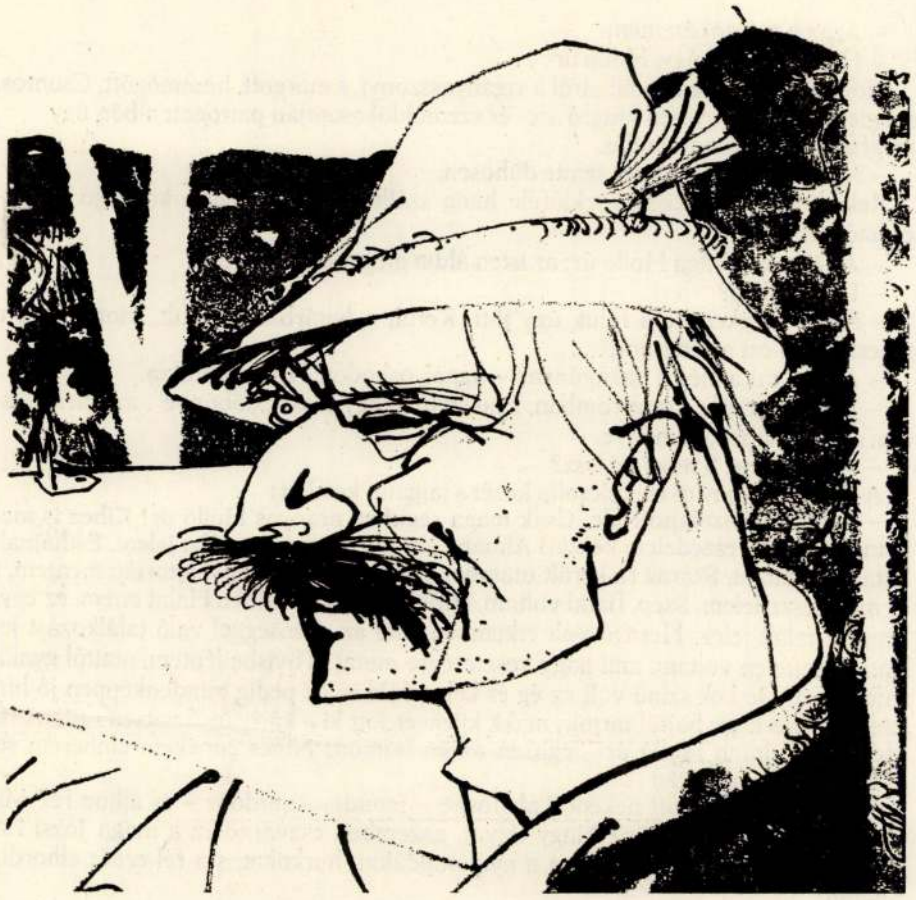
– Drága, jó Holló úr! – kerülje minden betegség, s boldogsága legyen, míg él – sosem adta csendőrkézre az én Józsimat.

– De sóspuskával belélőttem a mihasznába – mosolyodott el Holló Bertalan.

– Ajaj, az táplálék, ha felszívódik; annyi baj legyen! De most egészen másféle puska fenyegeti szegénykémet. Igazi ólomgolyó a fejibe! Az én egyetlen fiamnak! Istenem! Hova lesz szegény, hova!?

Az erdőőr fordult egyet s kezében lőtt madarat tartott.

– Itt ez a fogoly. Fogyasszák el. De ne verje dobra, annyit mondok! Aztán imádkozzon, hogy estélig ne jöjjenek a fiúért. Este aztán szalajtsa hozzám azt a jómadarat. De sötétig az orrát se dugja ki a putriból, s este is vigyázzon, meg ne lássa valaki! Úgy legyen ám, mint mondom, mert! . . . – emelte fel hangját jelentőségteljesen, és felvonta vastag szemöldökét. Közben tenyerével néhányszor, elgondolkozva végigsimította erősszálú, ősz borostáit.



– Úgy lesz, drága Holló úr! Úgy lesz, ahogy parancsolja!

– No, azér'! Ne jöjjön egészen ide, a házig, hanem csak amoda, hátul a bodzásgödörbe. Ott búgjon párat, mint a vadgalamb és várjon. Ráér. Emlékszem rá, jól tudja csinálni a gerle hangját. Csöpp híján engem is becsapott már vele. Akkor majd én elibe megyek, és csak bízza ide a többit. Lesz valahogy.

Lakatosné a jóember keze után kapott, hogy megcsókolja, de az erdőőr dühös méltósággal elrántotta előle és megfenyegette:

– Nono, Lakatosné, ha nem marad nyugodtan, máris megyek a csendőrségre.

Az öregasszony erre, szüntelen, babonás hálálkodásokat hullajtva maga után, kihátrált a házból és vissza-visszafordulva nekiigyekezett hazafelé.

Este felhangzott a ház mögül a vadgerle hangja. Igazi gerlék feleltek rá, csak úgy tréfából; ők és az erdőkerülő tudták, hogy hamis.

Holló Bertalan vette a kétcsövűt és lement a bodzás szélire.

Józsi előbújt.

A hosszúkás fejű, elálló fülű, csomós hajú cigánylegény felkapaszkodott az öreghez.

– Jöhetsz Józsi – szólt le az öblös árokba.
– Jóestét, Holló úr!
– Aggyonisten. Nem smakkolt a mundér, he?!
– Jobb ez a rongyos.
– A frontra vittek volna?
– Oda. Felpakkoltak s erre jöttünk. Talán, ha nem erre jöttünk volna!... Leugrottam a vonatról s hazaléptem.
– Na, hisz jól van.
– Anyám küldött – állt tanácstalanul Józsi.
– Nem neszelt meg senki?
– Nem á.
– Hisz nehéz is meglátni a cigányt este. Most ez éppen szerencse. Jó majom vagy?
– Az – mondta a legény, mivel nem merte kérdezni, mit akar az öreg.
– Akkor nincs baj. Fára mész lakni, mint a majmok. Nem tarthat már soká...
Józsi elámult. Egyik lábáról a másikra billegett, úgy aggályoskodott:
– Nahiszen, ha addig kell gubbasztanom az ágon, míg vége lesz, akkor már nekem előbb lesz végem. Kicsit elzsibbadok, azt hiszem. Azt mondom én, inkább lőjenek agyon.
– Hát ha az jobb neked... – Holló Bertalan megfordult s lépett, mintha elmenne.
– Na azér'... Holló úr!... Holló bácsi!... – rémült meg a legény és elibe szaladt, hogy megállítsa. – Ahogy gondolja, Holló úr; maga tudja...
– Na, ne ijedezz. Gyere csak fiam – rántott egyet a puska szíján az öreg. – A vaddisznólesre gondoltam. Elejit csinálunk, s a szél se fú be. Mit akarsz? Különb, mint a putritok, azt hiszem.
– Ott, a vágás mellett, a háromfán?
– Ott. Tán nem jó?!
– Nem-é?! Segítse az isten!...
– Hát akkor kapsz nálunk a hónod alá egy szalmazsákot, fogunk egy pokrócot, meg a hágcsót s odamegyünk. Onnan pedig el nem mozdulsz, ha kedves az életed, s ha engem se akarsz elveszejteni. Enni kapsz, ami kerül; másra nincs szükséged.

A háromfa, amelynek egymásba fonódó ágai, összeölelkező lombjai között a magasban, a vesszőfonatokból készült kalyiba állt, majdnem egyenlőszárú háromszöget alkotott. Ezért nevezték egyszerűen csak így ezt a helyet: „Háromfa". A facsoport egyik oldalán sűrű rengeteg kezdődött, amely szoros karéjban fogta közre, másik oldalán pedig, mintegy harminc lépésnyire húzódott az erdővágás, melyben kukoricát és krumplit termesztettek. Ez is olyan volt, mint valami rengeteg, olyan hatalmasra nőtt a növényzet a dús erdei földön. A háromfa által magasban tartott leshelyről ebbe az egy irányba nyílt zavartalan kilátás, ami eredeti rendeltetésére kiválóan alkalmassá tette a helyet. A vaddisznók ugyanis éjszakánként a vágásba jártak krumplit túrni, kukoricát törni, s holdvilágnál letekintve a magasból, jó célpontul szolgáltak a vadász számára. Mindamellett a fára épített vaddisznóles az irtás felől is eléggé rejtve volt, mivelhogy csak közeli lombok között nyitott a kilátás, távoli lombok jól rejtenek.
– Itt volnánk – állt meg az öreg a háromszög egyik oldalán, s felnézett a magasba. – Úgyis elvitték a golyóspuskámat. Be kellett szolgáltatni a rabló bitangjainak. Sörétes meg nemigen jó disznóra. Hacsak nem egészen közelről. Én nem kínlódok.

Akkora sörétet rakok a tölténybe, mint az öklöm, mégis, bennük a sörét és elkocognak. Úgy látszik, megvárják az ágyúkat. Na, mássz fel csak gyorsan. Találsz fenn kötelet. Azzal húzd fel a szalmazsákodat, meg a hágcsót, majd én rákötözöm. Ezt a két kampót, itt a hágcsó végin jól akaszd a helyire (majd meglátod), és tartsd mindig felhúzva magadnál, nehogy meglássa valaki. Reggel majd magam is felmegyek körülnézni. Ênnekem a kisunokám szokta felvinni a lajtorját. Tudod, a Laci a faluból, de már rég nem kérem, mert nem kell.

Józsi megmérte szemével a háromfát, s nekiugrott az egyiknek, ahol legalacsonyabban nőtt az alsó ág. Kúszott, mászott könnyedén, amivel melegiben bizonyságot tett jó majom voltáról.

Holló Bertalan elégedetten nézte, míg bele nem olvadt a fiú a lombok sötétjébe.

– Nem rossz – hallatszott fentről Józsi hangja.

– Hát akkor dűlj le és aludj. Hajnalban jövök, és rendbe tesszük a kuckót. Isten áldjon, gyerek.

– Istenáldja, Holló úr!

Alig pirkadt, már jött is az öreg, s búgott, mint a vadgalamb. Így jelezte magát, s felszólt:

– Na, dobd már azt a vacakot.

– Dobom – hangzott a magasból.

– Jó reggelt. Aludtál?

– Aggyonisten. Aludtam.

Közben csomóban zuhanva, majd kinyújtózva leomlott a kötéllétra, leérve aztán visszapattant hegyesen, és homorítva lengedezett.

Lent az öregember érte nyúlt, s elkapta egyszeriben, s többször próbálgatva az első lépést, morgott a mászásra, panaszkodott az öreg lábaira. Pedig bírta úgy a hágcsón, mint a legény az ágakon. Csakhamar fönn termett.

Fent a háromfa összehajló, vastag főága gerendákkal volt áthidalva, a gerendák lepallózva azon meg fűzfagallyból fonott falakból kialakított kis helyiség, a vágás felőli oldalán nyitott résekkel a figyelés és a puska számára. Kényelmesen elfért benne a szalmazsák, s még hely is maradt valamennyi.

Holló Bertalan előbb kenyeret, majd szöget, drótot s szerszámot vett elő a tarisznyából. Holmi heverő, régi anyagot talált, abból táblákat csinált a nyílásokra.

Józsi közben lemászott s vesszőért osont. Kijavították a bejárati falat, a tetőt is megfoltozták, be ne ázzon, azzal készen állt az „összkomfort".

– Úrnak sátor, cigánynak palota – mondta az erdőőr –, még kapsz pár zsákot, kacatot, hogy ne fázz. Itt van, hoztam neked egy kis dohányt is – nyújtott a fiúnak egy kis újságpapír csomagocskát –, vedd csak el, mind a tied, csavarhatsz. Enni majd hord anyád. Ha nem jöhet, majd jövök én. Úgy oszd be magadnak, hogy ne mássz le nappal, s kapard be a piszkod, mint a kutya. Ezt ne feledd. A faluba be ne merészkedj, még éjjel sem; ilyesmi eszedbe ne jusson! Nahát. Óvjon az isten, ha már így adódott.

– Úgy lesz, ahogy mondja, Holló úr.

Józsi szomorú-komikus tekintetében tehetetlen hála fulladozott és tétován tekintgetett maga körül. Azon melegiben attól kezdett félni, alkalmatlan a rabságra s Holló Bertalan érthetetlen jóindulatára, ami már önmagában is súlyos hálátlanság. Lám, valami milyen furamód összehozta őket – gondolta –, pedig voltaképpen ellenfelek. Ő, a tolvaj, csavargó, nemember cigány és az erdőkerülő, aki félig-meddig a törvény fegyveres embere, a korona tulajdonának őre, állami csősz.

Holló Bertalan a fa tövéből még egyszer visszanézett a magasba. Bátorítóan intett és eltűnt a lombok alatt.

A cigánylegény felhúzta a hágcsót, hanyattdőlt a szalmazsákon, tarkója alá tette két tenyerét, szemefehérjét a mennyezet fái felé fordította, egy falat kenyeret forgatott a szájában sokáig, és zavarodott lélekkel várta, hogy múljék az idő.

Holló Bertalan vastag falapon leveles dohányt vágott. Puskaportól szürke, inas ujjaival beletúrt a lapos dohánypogácsákba s megmorzsolgatta, hogy lazán álljon a halom. Aztán vette fahéncsből készült kerek dohánytartóját, s belesöpörte a kis barna kazalt.

„Józsi jó helyen van" – gondolta közben s leült. – „Ez a gazember romagyerek!" – hümmögött magában és fejét csóválta. Térdei közé vette a háncsdobozt, megkeverte illatozó tartalmát, hogy apraja lehulljon a sűrű szitán, s elgondolkozva szippantgatta a dohány aromáját.

Feleségére gondolt. „Az unokákat bújja mindig" – bosszankodott erőtlenül. – „Alig van itthon. Nem lehet kiimádkozni a faluból. Meg is mondja neki, ha hazajön" – határozta el magában, – „itthagyja az emberét főtt étel nélkül. Ő bizony nem főz helyette! Inkább szalonnázik, amíg van egy kevéske. Dehát, szegény gyerekek . . . az anyjuk dolgozik, apjuk meg nincs az árváknak. Kint van az ember a fronton. Az ám! Az ő fia kint harcol az első vonalban, ez a csavargó, senkiházi cigány meg itt lopja a napot, hever egész nap, semmi dolga. Dehát mivégre is lövöldöz a fiú? Lehetett volna annyi esze, mint ennek a szarházinak. Lám, ha egy csöpp szerencséje van, ez megússza kényelmesen. S ha nincs szerencséje? Nos, akkor neki is kampec, aki elbújtatta. Agyonlövik, mint egy kutyát, ezért a börtöntöltelékért, ezért a határ tolvajáért. Ismeri jól a rendeletet. Nemcsak a szökevénynek, a bújtatónak is agyonlövés jár. Ez a módja. Statárium van. Hát lőjék agyon, a rosseb az egész bandába, ha már annyira benne vannak a lövöldözésben! De mi lesz az unokákkal? Éhen vesznek. Így meg csak akad egy-egy nyúl, vadszárnyas, miegymás, titokban, de ha ő nem lesz, akkor mi lesz? S ha az apjuk ott pusztul?"

Arrébb rúgta a lábatlankodó macskát, rágyújtott a görbeszárú hasas pipájára, s új foglalatosságot keresett. Elővette tölténygyártó szerszámait.

Puskaport, sörétet, fojtást tömött néhány hosszú, színes papírtöltényhüvelybe, s szélüket patinásra markolt, vályús faszerszámmal szép simán betűrve, katonásan sorbaállította maga előtt a kész lövedékeket. Csinált töltényt madárra, nyúlra; még vaddisznósörétest is készített, – „mit lehet tudni? Hátha belebotlik egybe".

„Minek is vállalta ezt a nagy veszedelmet?" – tűnődött. – „Bújt volna, ahová akar, mi köze hozzá? Neki se inge, se gatyája ez a legény. Van őneki gondja elég. Ha megszökött, viselje . . ." – Vállat vont. – „Igaz, nem cigánynak való a mundér. Mégiscsak jó hogy van helye. Isten óvja az ő csavargóit. Majd csak lesz valahogy."

Berakta a töltényeket a tarisznyába.

Mocorgást hallott kívül az ajtón. – „Na, jön az anyja!" – állapította meg magában, de titokban abban reménykedett, hogy a felesége érkezett. Már készült is holmi hálaistenkedő magatartásra.

Lakatosné dugta be feketére aszott, koszos, csimbókos hajjal keretezett fejét.

– Maga az, vén boszorkány? – bosszankodott, de azért készségesen és gondosan bezárta az öregasszony mögött az ajtót, s beljebb invitálta az érkezőt.

– Jónapot, aranyos Holló úr! Hová dugta a fiamat?

– Jó helye van.

– Mondja már meg; az isten áldja! Nagyon ügyelek. Enni is csak kell szegénykémnek. Itt van ni, a kendőm alatt egy kis kukoricakenyér és egy parányi sonkácska.

– Na, akkor itt van még egy falatka szalonna is, meg kenyér hozzá, hogy ne legyen hiánya. Ehol egy kis dohány is. – Papírba tett maroknyit az öreg a frissen vágottból s átnyújtotta. – Vigyázzon, el ne szórja. Elég legyen ám egy darabig! Kevés van magamnak is, meg aztán nem jó, ha sokat megyünk. Maga meg úgy menjen, mintha gombát keresne. Egy füst alatt legalább azt is gyűjt az úton. Nagyon vigyázzon; a fia élete függ ezen.

– De mondja már, hol van?

– A vaddisznólesen.

– Háromfán?

– Ott.

– De jó helyecske, istenem! – örvendezett a cigányasszony.

– Reméljük, hogy jó – morogta Holló Bertalan –, de most menjen, mert jön a feleségem és kidobja innen. Nem azér' mondom, nem rossz asszony, de megteszi.

– Nem hozok én rosszat, az isten áldja meg a Hollóné naccságát. Inkább szerencsét hozok. Nem vagyok én tolvaj.

– Az nagy baj magának, mert lassan már a tolvajok is éhenhalnak – tréfált az öreg, majd sürgetőn folytatta: – No, akkor isten vele. Csak ügyesen. S hozzám ne jöjjön többet, mert gyanút kelt. Alkalmasint majd én is viszek egyet s mást Józsinak. Már ami kerül. Maga pedig, valahányszor hozzá megy, jól nézzen körül, annyit mondok.

Lakatosné elrejtette az adományt a magáé mellé, kendője feneketlen ráncaiba, s elinalt boldogan.

A leshez érve, kis lyukat kapart a földbe, s egy szeggel átszúrt, fekete tyúktól származó tojást helyezett a gödröcskébe. Körüllépte, majd befedte levéllel, hogy minden veszedelmet elhárítson e helyről. Csattantyúmagot, varázsfüveket szórt a háromfa töve köré, hogy minden bajt távol tartson. Mogyorófapálcával növekvő csillagokat kapart az avarba, hogy minden rontást elriasszon, s közben monoton varázsigéket motyogott: „Kate lacsesz to szova, miszechesz tradel devla – Itt csendesen aludjál, a gonosztól őrizzen az isten . . ."

Amint elkészült a praktikával, a mogyorófapálcával megcsapkodta a háromfa egyikét.

Józsi erre óvatosan kikémlelt, majd megpillantván anyját a mélyben, ledobta a hágcsót, s fürgén lemászott.

– Mi van odahaza? Nem kerestek? – kérdezte mohón.

– Még nem, de jönnek, ne félj, ajaj! Hozzám ugyan jöhetnek! Csak innen el ne mozdulj, azt izeni Holló úr.

– Minek mennék? Jó helyem van odafönn. Jobb, mint katonáéknál. Csak éppen elzsibbadok.

– Hallgass Holló úrra. Lám csak, jó ember, még a szegény cigányhoz is jó; láthatod. Ezt a szalonnát, meg a kenyeret ő küldi.

– Én ezt nehezen értem, anyám! Nemegyszer bottal, puskával kergetett ki az erdőből, míg csávó voltam. Még sóstöltényt is belém eresztett. Most meg itt van . . . !

– No és? Csorelni jöttél, nem? Az volt a dolga, hogy vigyázzon. Most meg isten sugallta neki, hogy téged óvjon. Hova lettél volna, ha nem segít? Ha megy, egyből, a csendőrségre? Tudtam én, kihez megyek nagy bajomban!

– Tercsivel mi van? – kérdezte hirtelen a legény.

A vénasszony összeráncolta amúgy is millió ráncba gyűrődött homlokát, és hangját élesen felmelte:

– Mi gondod vele? Egész nap énekel és kutyabaja. Nem tudom, vissza vár-e téged? Törődj most magaddal, annyit mondok, és anyáddal, akinek nincs egyebe, csak te.

Józsi nem szólt többet a lányról. Lakatosné erre láthatóan megnyugodott, s barázdás, fekete arcáról eltűnt az ideges rángás.

– Milyen odafönn? – kérdezte, s hunyorgó szemmel nézett a magasba.

– Jó a levegő. S egyedül se vagyok éppen. Ott szaladgálnak a mókusok, s csipognak a madarak, a fülemnél – mosolygott a legény, s kivillogtak csipkés fogai. – Csak dohányom lenne még kicsi. De nincs, mert elfogyott.

– Azám, majd elfelejtettem! Ehol van, ni. Ezt is Holló úr küldi – kotorta elő Lakatosné a kis csomagocskát, melynek sodrott nyaka volt, hogy jól zárjon. – De veszek elébb magamnak is egy csavarást. – Azzal letépett a papírból s csavart egyet, akkorát, mint egy jókora szivar, a többit meg átadta fiának. Rágyújtott, s csakhamar akkora füstöt pöfékelt, hogy ködbe vonta egész arcát. – Ha északi szél fúj, hallani a lövöldözést – jött a hang a füst mögül.

– A fáról jól hallom. Nem lehetnek messze. Látja, mama, ha a fronton volnék is, közel lennék. Még sincs hozzá kedvem. Úrnak való puska, s a golyó is a belibe. De a golyó nem válogat.

– Most már ha akarnál, se mehetnél. Agyonlőnének elébb. Az jár a katonaszökevénynek. Kiváltképp, ha cigány.

– Napról napra erősebben hallom az ágyúkat.

– Mi lesz velünk, Józsim?

– Nem bántják azok a cigányt.

– Majd varázslatot csinálok, hogy baj ne legyen.

– Csak csináljon.

– No, mássz föl, fiam – készült menni az öregasszony –, még erre talál tévedni valaki. Tercsire meg ne gondolj. Csak megzavarja a fejedet. Ráérsz, majd ha minden rendbe jön.

Hajlongva ment át az erdőn, s egy köténynyi való vargányát és őzlábugombát szedett össze, ami tiszta haszon volt ebben a nagy nélkülözésben. Az őzlábút nem ették a falubeliek, de cigánynak finom az is. A ritkásban rőzsét szedett, fűfonattal átkötötte, s hátára vetette. Így ment haza.

Tercsi az ajtónyílásban üldögélt, s szokása szerint énekelt.

– Ugyan hol járt. Mária néne? – kiáltott a rőzseköteg alatt görnyedező vénaszszonyra.

– Hol jártam! Hol jártam! Láthatod, szedtem egy kis rőzsét – mondta ingerülten Lakatosné, s ment tovább.

A lány erre énekelni kezdett megint, s ez megállította a vénasszonyt. Visszaszólt:

– Csak gajdolsz mindig. Nem bánod Józsit? – kérdezte gonoszkodva.

– Azért dalolok, hogy ne sírjak – mondta Tercsi. – Merre van, nem tudja?

– A fronton; úgy tudom.

– Azt álmodtam, hazajött.

– Hogy jöhetne? Megcsalt az álmod.

– Láttam valakit a minap estetájt osonni az erdő felé; hasonlított Józsihoz.

– Sötétben, tudod, minden tehén fekete.

– Kivetettem kártyán, hogy a közelemben van.

– Fiatal vagy még, rosszul olvasol a lilyából.
– Érzem a szívemben, látni fogom hamarost.
– Megcsalatod magad, lányom.
– A szellemek nem csalnak.
– Nem hiába hetedik lány vagy, fiútestvér nélkül; társalogsz a szellemekkel. Hát eppen, közel lehet a Józsi. Közel a front; hallhatod a dörgést. Nahát. Gombát is találtam. Adhatok belüle. Kell?
– Nem kell. Félek, hogy megbolondulok.
– Ismerem én, ne félj, melyik milyen.
– Éppen azért.
– Bolond vagy máris.
– Ha kész lesz, szóljon. Megkóstolom.
– Főzni is lusta vagy? – dohogott Lakatosné, azzal szedte a lábát, és odahagyta Tercsit. Eltűnt földbehuppant, bogárhátú kunyhója nyílásában.
– Vén boszorkány – morogta Tercsi, s csak énekelt, mint akinek elment az esze.
Lakatosné néhány napig hagyta a fiát békiben. Közben megjelentek a csendőrök. A törzsőrmester, meg egy kerekképű, szomorúszemű tizedes, aki idegen volt errefelé.
Nagy keményen végigléptettek a cigánysoron, s jöttükre mindenki vackába takarodott. Csak a putrik hézagai mögül villogtak a szemek.
– Hol a fiad, vén szipirtyó? – dugta be fejét Lakatosné kunyhójába a törzsőrmester.
– Ki a megmondhatója, él-e, hal-e? A frontra vitték szegénykémet – hunyorgott alulról a cigányasszony.
– Ne komédiázz, mert megjárod! – kiabált a törzsőrmester.
– Jaj, nagyságos csendőr urak! Igazán nem tudom, mit akarhatnak szegény, nyomorult cigányasszonytól.
– Tudod te jól! Nem akarunk szeretőnek – dohogott s röhögött egyszerre a nagy darab ember.
A tizedes lábhoz tett fegyverrel, mozdulatlanul állt kívül.
– Jobban teszed, ha előadod a fiút – szólt be a törzsőrmester válla fölött.
– Honnan adhatnám, az istenér'! . . .
– Addig beszélj, míg szépszerével vagyunk! – fenyegetőzött a törzsőrmester.
– Mit beszélnék? Mondják már, ha van lelkük . . . Csak nincs valami baj a fiammal?
– De éppenhogy van! Ne kényszeríts, vénasszony, hogy bevigyünk az őrsre, mert ott aztán keserves világ lesz, annyit mondhatok! – mérgelődött a rangidős, s nyomatékul oldalba lökte puskája tusával az öregasszonyt. – Azt kérdezem, hol a fiad! – üvöltötte elvörösödve.
Lakatosné belegömbölyödött színes rongyaiba, és megmerevedett.
– Nem tudom – mondta gyűlölettel.
– Majd megjön a hangod, tudom, isten! Különben úgyis megtaláljuk azt a bitang hazaárulót, ne félj!
Azzal fordultak és elmentek hirtelen.
A cigányasszony sokáig nem mozdult. Nem tudta, mire vélni, hogy elmentek.
Csakhamar egész szakasz jött velük és átkutatták a putrikat. Mindent feltúrtak. Józsi műhelyében, a kicsiny kis szegkovács színben, a kunyhó mögött, még a tőkét is arrébb emelték, nincs-e gödör alatta. A szalmát is széthányták, nincs-e benne a szökevény. Elővették az embereket, mit tudnak. Később a falubelieket kezdték fag-

gatni. Ígérgettek, fenyegetőztek, hízelegtek, parancsolgattak, egyszóval minden lehetőt elkövettek, hogy utálatossá tegyék magukat.

A tizedes, furcsa módon, egyet se szólt többé, nem is kérdezett. Csak fogta a puskáját, és úgy tűnt, mintha félne valamitől.

Sok huza-vona, cirkusz és kellemetlenkedés után végre eltűnt a szakasz, de a törzsőrmester meg a tizedes sokszor feltűnt ezután is a faluban, különösen a cigánysor környékén.

Mári néne megint az erdőnek igyekezett. Kerülő utakon ment, keringett, forgott, oda-vissza járt megtévesztésül, ha netán valaki figyelné. Ráérősnek, céltalannak mutatkozott. Gombáért, rőzséért hajladozott tettetett, lassú mozdulatokkal.

De Tercsit nem tudta megtéveszteni. A lány messziről a nyomába szegődött, s ráragadt, mint a pióca. Észrevétlenül került, amerre ő keringett, fordult, ahogy ő forgott, ide-oda járt bujkálva, épp akár Lakatosné.

„Most kifigyelem a vén boszorkányt" – fogadkozott magában. – „Józsi van a dologban, lefogadom. Hová rejthette?" – tűnődött magában. – „Félti tőlem a bolond. Éntőlem félti! Na, jól állunk!" – Nesztelenül lebbent ide-oda, mint a lepke, s olyannyira ügyesen bujkált, hogy sikerült észrevétlen maradnia.

Odaértek Háromfához. Tercsi távolabb megállt, s lesett a bokrok mögül.

Mári néne még egyszer jól körülnézett, s fülelve várakozott. Aztán holmi elmulaszthatatlan varázslatok után mogyorófa-vesszejével sorban végigcsapkodta a háromfa törzsét.

Fent a magasban vadgalamb kezdett búgni. Egyszerre csak lepottyant valami, s lengett, mint a hinta. A következő pillanatban földre huppant Józsi.

Tercsi csak ámult. – „Józsi a vaddisznólesen! No, ez fura. És Holló úr, az erdőőr?"

– Te, Józsi – hallatszott az öregasszony hangja –, kerestek a csendőrök. Mindent átkutattak, hogy megleljenek. Itt jó helyen vagy, ne félj, ha Holló úr mondja. Ezentúl még ritkábban jövök, nehogy baj legyen.

Átadta a harapnivalót:

– Hoztam, amit tudtam – mondta, s már el is tűnt.

A legény meg visszamászott a magasba, s felhúzta a lajtorját maga után.

Tercsi csak arra várt, hogy jó messzire kerüljön Lakatosné. Akkor előlépett, s ő is megcsapkodta a háromfa törzsét.

– Na, mámikám – szólt le Józsi a fáról –, mi van, miért jöttél vissza? Hoóó, Tercsi! Hogy kerülsz te ide? Anyám hozott? – örvendezett s mérgelődött is egyben.

– Az ugyan nem. Meglestem, hova jár.

– Csak tudja meg, bekever valamit az étkedbe – mondta komolyan a legény.

– Miért nem szível engem anyád, mi?

– Csak úgy, szokásból. Meg aztán most fél, hogy bajba visz a vágy utánad. Majd szível, ha itt az ideje.

– De nekem már itt van – incselkedett Tercsi.

– Azt hiszem, nekem is. Itt a hágcsó, gyere fel.

Odafönn Tercsi lelkendezve mondta:

– Jó lenne itt, ha nem kéne félned, mi?

– Akkor nem lehetnék itt – mosolygott Józsi.

Meleg s barátságos volt a kis kuckó. Fonott falain zsákdarabok takarták a hézagokat, a szalmazsákon finom pokróc, a sarokban papíron harapnivaló. A tetőn érezni lehetett a madarak apró lábainak finom kocorgását.

– Hallom, dalolsz mindig – karolta át Tercsit a legény.
– Mit csináljak bánatomban?
– Szeress engem.
Azzal lehevertek, egyszerűen, szépen, mohón, hogy szeressék egymást.

Másnap Tercsi benyitott Józsi anyjához.
– Tudom, hol a fia – mondta büszkén –, nála voltam. Ezentúl nem kell, hogy maga vigye a kosztot. Még meglesi valaki, hova jár.
– Te honnan tudod, hol van? – kérdezte rémülten a vénasszony.
– Tudom és kész. Tőlem tán' nem fél?!
– Hiába, no, hetedik lány vagy; jóban vagy a szellemekkel.
Mári néne összekucorodott, mint a sündisznó, s szemei olyan kicsire húzódtak, mint a szilvamag. Valamelyest megnyugodva mondta: – Hát, ha akarod, ezentúl te mész és kész.
– Higgye meg, jobb lesz – próbált vigasztalást nyújtani a lány. – Maga gyanús lehet.
– Hiszen jól van. Nektek jobb lesz. Fő, hogy baj ne legyen – mondta Lakatosné, de befelé gonoszkodva sziszegte: – „Ni, a Tercsi a ravasz cemendéje . . ."

Fémes fényű, kékeszöld kakastollak lengedeztek vidáman a hajnali szélben, csak éppen nem ott, ahová az természet szerint rendelve lett, azaz a kakas püspökfalatján, hanem éppen a csendőrök fejin. Igaz, Lakatos Józsi e két hely között nem sok különbséget tudott felfedezni, ha csaknem a kakas javára. Mindamellett sokkal inkább féltette az ily módon rég megholt kakast, mint bármely élő társát, vagy valamelyik kései rokona friss pecsenyéjét.

Ott lépkedett a törzsőrmester, s mögötte a tizedes, az erdővágás túlsó szélén. Józsi, búvóhelye résein át jól láthatta őket. – „Épp ezek hiányoznak!" – morogta, s figyelte, merre mennek. Messziről úgy látszott, Holló Bertalanék háza irányába kanyarodnak. – „Hova is mennének erre? Átkutatják az erdőt!" – idegeskedett Józsi. – „Azért mennek Holló úrért, hogy vezesse őket. Így szoktak akkor is, ha tolvajt keresnek az erdőn. No, most éppen jóhoz mennek!" – gondolta kajánul, de azért nem tudott nyugodtan heverni aznap.

„Lám csak, milyen jelentős személyiség lett ő egyszerre. Ezek a csendőrök is jobban tennék, ha kimennének helyébe a frontra, ha már olyannyira buzgók. Nagyobbak is, erősebbek is, mint ő, a khaki színű mundér is jobban fest őrajtuk, s kettő lenne mindjárt egy helyett. Itt pocsékolják az idejüket egy szegény cigánylegény miatt, aki inkább bujkál meztelen fenékkel, mintsem feszítsen a kincstáriban, s aki lapulva, gyáván éldegél inkább, hogysem bátran agyonlövesse magát olyan dolog miatt, ami nem az ő dolga, amit voltaképpen nem is ért. Hát olyan sokat számít ő ebben a háborúban, vagy mi a fene? Pedig lefogadja: meg se látszik, eggyel több vagy kevesebb. Mégis vadásznak rá. Hát olyan fontos az, hogy beléengedjék azt az ólmot? Nincs jobb dolguk? Miféle hasznos foglalatosság lehet az, ha hajszolunk valakit, akinek úgysem vehetjük hasznát?! Mocskos disznók! Dögmadarak! Belőlem ugyan nem esztek! Inkább levetem magamat innen, a fáról!"

Hollóné hazajött a faluból, s magával hozta kisebbik unokáját, a Lajcsit. S hozott magával egy levelet, amely a frontról érkezett, Andris fiától. Andris azt írta, csókol mindenkit, jól van, már ahogy lehet a fronton. Hollóné már vagy huszadszor emelte



szeme elé a néhány sort, amikor kívül kemény bakancsok nehéz dobogása hallatszott. A két csendőr gondosan leverte talpáról a sarat, s kopogtattak illedelmesen.

Hollóné az ablakdeszkára tette a levelet, lenyomatta férje dohányos dobozával, s ajtót nyitott.

– Á, törzsőrmester úr!

– Jónapot, Hollóné! Pelák tizedes – mutatott társa fel. – Holló úr?!

– Az erdőt járja.

– Ilyen korra reggel?

– Igen. Reggeli előtt mindig kerül egyet.

– Megvárjuk – nyomult beljebb a törzsőr s nyomában a tizedes.

– Tessék parancsolni. Sajnos, semmivel nem tudom megkínálni magukat.

– Ugyan! A mai időkben . . . – mondta a tizedes.

A csendőr urak kakastollas kalapjukat az asztal sarkára tették, leültek, s puskájukat térdük közé szorították.

A törzsőr nagyot sóhajtott.

– Bizony, Hollóné, hol vannak a régi szép idők! Két-háromféle boruk is volt mindig. És azok a finom sültek! – Hatalmasat csapott a térdére. – Hamarosan visszaszorítjuk a frontot, s akkor aztán jobb lesz megint.

– Tolvajt keresnek? – firtatta Hollóné.

– Nagyobb vadat. Szökevényt! Katonaszökevényt. Ismeri a Lakatos fiút, azt a gazembert? A cigánysorról. Azt keressük. Megszökött az alakulatától.

– S mi lesz vele, ha meglelik?

– Puff! – mondta a törzsőr, és puskája csövét homlokához emelte. – Mind egy szálig agyonlövik, aki megszökik. Ez a rendje. Most szökdösnek, amikor minden emberre szükség van?! Megérdemlik a sorsukat, én mondom. Gyáva férgek! Hazaárulók!

Megérkezett az erdőkerülő.

– Magát várjuk, Holló úr – csendesedett a hazafi.

Holló Bertalan a sarokba támasztotta kétcsövűjét.

– Miben lehetek szolgálatjukra, vitéz urak?

– Ismeri a Lakatos gyereket?

– Igen. Katona.

– Megszökött! – hajolt előre a törzsőr, mintha valami véghetetlen nagy és borzalmas titkot közölne.

– Megszökött?! – adta a meglepettet az erdőőr. – Nem néztem volna ki belőle.

– Mi a véleménye? Nem bújhatott meg itt, az erdőben valahol? Némely része áthatolhatatlan sűrűség.

– Megnézhetjük.

– Úgy gondolom, kár lenne csak úgy vaktában. Ha nincs határozott elgondolása . . . Tudja mit? Meglessük az anyját. Ha a fiú nem is merészkedik haza, az anyja előbb-utóbb megkeresi vele a kapcsolatot, annyi szent. Bárhol lapul, levegőből nem élhet. Arra kérjük, segítsen figyelni. Ha valahol itt rejtőzködik; maga helyben van, ismeri a vidéket, mint a tenyerét, meglelheti a gazembert, vagy legalábbis megfigyelheti kapcsolatát a külvilággal. Mondanunk sem kell, ez hivatali s hazafias kötelessége is egyben. Mi majd a putri körül állítunk lest. Ily módon minden különösebb fáradság nélkül lefülelhetjük a jómadarat.

– Ahogy parancsolják.

A törzsőrmester fölállt.

– Akkor hát, ha megtud valamit, azonnal jelentse az őrsön. Különben néhány nap múlva errenézünk megint.

A tizedes is felemelkedett.

Puskáját vállukra vették, a kakastollakkal megkoronázták magukat és minden jót kívántak, amit Holló Bertalan készséggel megköszönt. Az erdőőr megkönnyebbedve látta, hogy a csendőrök nem a falu felé veszik az irányt, hanem ellenkezőleg: át az erdőn, az őrsnek.

Hollóné kitárta a szoba ablakait. Lajcsi álmosan pislogott a takaró alól.

– Elmehetsz nagyapáddal. Elvisz kerülni.

– Gyere, Lajcsi; fogunk gyíkot, szedünk vadkörtét – hallatszott be az öreg hangja.

Lajcsi kiugrott az ágyból, magára kapkodta ruhadarabjait, kimarkolta a szelet kenyeret nagyanyja kezéből, s útközben falt, nagyapja oldalán.

A vadkörtefa az erdészháztól messze, alacsony, görcsösságú, tüskés galagonya, vadrózsa és szelídebb kökény-, meg mogyoróbokrok között magasodott. A hosszú,

tekergőző indáktól alig lehetett megközelíteni. Itt, ott a fű alatt s a gazok között fehér mészkövek virítottak.

Holló Bertalan botot vágott, azzal verte a fa magasabb ágait. Néhány fonnyadt, ehetetlenül fanyar, aprószemű körte hullott a száraz, magas fűbe.

Lajcsi boldogan kapkodta s ette, mint valami csemegét.

– Idefigyelj, Lajcsi! – szólt az öreg, s ráhelyezkedett egy lapos kőre. – Mondok neked valamit.

Lajcsi nagy figyelemmel fülelt.

– Be kell menned a faluba – folytatta Holló Bertalan –, s amit most mondok neked, azt csak te tudd, meg én. Fontos titkot bízok rád. Úgy vigyázz! Tudod, melyik a Lakatosék putrija, a cigánysoron?

– A szegkovácsé?

– Az. Éppen az.

– Voltam ott egyszer, kampósszegért.

– Nahát, elmégy oda, Lakatosnét keresed, és jól jegyezd meg, ezt mondod az öregasszonynak, de úgy, hogy senki más ne hallja: Nagyapám azt izeni, többé ne menjen az erdőre gombázni, se rőzsét, se gyógyfüvet szedni. És ne féljen, nagyapa elintézi, amit kell. Na, ismételd el, amit mondtam.

Lajcsi elismételte.

– Nagyon jó. Gondold el, hogy e perctől katona vagy s egy fontos titkot bíznak rád, amiről nem szabad beszélned, még az életed árán sem. Csak annak mondhatod el, akit illet.

Lajcsi a gyíkról is megfeledkezett, pedig ott sirregtek, mocorogtak a fűben, a kövek között; oly igen büszke lett fontos és mélyen titokzatosnak látszó megbizatására. Csak éppen azt furcsállotta, miért nem valami komolyabb helyre kell valami hírt vinnie, valami akármilyen hírt, például a községházára, vagy a plébániára. Mert nem éppen a számára amúgy is jelentőség nélküli mondanivaló volt fontos a szemében, amit rábíztak, hanem a tény, hogy ő most hírvivő. Nem gyerekjáték. Nagyapja bízta rá a feladatot. Ez aztán komoly dolog! „Lakatosné ne menjen többé az erdőre . . ."

– És nagyapa, miért nem jöhet többé Lakatosné az erdőre?

Az öreg szigorú képet vágott.

– A katona nem kérdez. A katona teljesíti a parancsot.

– Igenis! – kapta össze bokáját Lajcsi.

– S ha valaki megállít, hogy mi dolgod a cigánysoron, azt feleled: szeg kell a sufnihoz. Na, szaladj, fiam. Kitalálsz innen, remélem.

– Még szép – mondta Lajcsi, s már el is tűnt a bokrok között.

Holló Bertalan meg a Háromfához igyekezett a titokban összespórolt elemózsiával: egy karéj kenyérrel, kis darab szalonnabürkével, néhány szép szögletesre vágott kukoricamálé-darabkával, s hogy megmondja Józsinak: anyját ne várja többé, mert nem jöhet.

Lakatosné berontott Tercsihez.

– Te, Tercsi, itt vagy? De jó, hogy itt vagy! Istenem, ha kimész az erdőre, vége Józsinak.

– Mit beszél?! Tán álmodott?

– Itt voltak nálam üzenettel, hogy ne menjek többet az erdőre, ha nem akarom elveszejteni a fiamat. Majd lesz, aki gondját viseli, az isten is megáldja a jóságáért.

– Ugyan ki? És ki volt itt magánál?

– Az mindegy. Lényeg, hogy ne menjünk. Lest állnak a csendőrök. Figyelnek, hova járunk.

– Ugyan, mondja meg, ki volt itt.

– Azt nem lehet.

– Nem lehet! Ugyan bizony, miért nem lehet? Meg tudná mondani, mért fél maga éntőlem? Hát ellensége vagyok én a Józsinak, vagy mi?!

– Nem lehet, mert megtiltották.

– Ki tiltotta meg?

– Valaki.

–Na, nem érdekel. Úgyis tudom. Láttam.

– Te mindent látsz. Na, ki volt?

– A Holló gyerek. A kisebbik: a Lajcsi.

– Te mondtad. Most pedig felejtsd el. És ne menj többet.

– Ha nem lehet, hát nem megyek.

– Azér'! Azt mondta a gyerek, ne menjek többet gombázni, rőzsézni, meg gyógyfüvet szedni. Jóhelyről tudja, amit mond. S ez annyit jelent, hogy te se mehetsz. Te is bajba hozhatod, nemcsak én. Nahát. Ha odamégy, megöllek!

– Ne féljen. Akkor megyek, ha maga mondja. Nem akarom én a Józsi vesztét. Mit gondol, nekem nem számít, mi lesz vele?!

Fejét büszkén felvágta, úgy nézett szembe a vénasszonnyal.

– Hát akkor egy szót se az egészről, és várjuk, mi lesz – mondta Lakatosné. Azzal elment.

Tercsi kiállt a putri elé és énekelni kezdett. Olyannyira szomorú volt a dal, hogy az egész cigánysor csöndben hallgatta. Az innen-onnan hallható örökös kiabálás, csörömpölés, veszekedés is abbamaradt hirtelen.

Valahol recsegő, rossz hangon hegedűkíséret szólalt meg és összefonódott a dallal.

Ahogy teltek a napok, Józsi egyre inkább unta magát fenn a fán. Se az anyja nem jött, se Tercsi. De jött Holló úr rendszeresen, minden két-három napban. Tőle tudta Józsi, miért nem jönnek övéi. Holló úr mindig hozott némi sovány kosztot (már amije volt), s a legénynek jólesett minden. Sokáig tartotta benne a lelket a jóember. De Józsi egyszerre csak szabadságról kezdett álmodozni. Arról, hogy oda megy, ahová akar. Végtelen mezőkről, társakról, táncról, dalról, még munkáról is, mindenről, ami nem jutott neki jelen helyzetében. Családias tábortüzek emléke kísérte, esti beszélgetésekre vágyott. A kicsi kovácsszín csillagszórós tüzeire, kergetőzésre Tercsivel, a réten. Veszekedést, verekedést, fáradalmat, fájdalmat kívánt inkább, mint ezt a keserves nyugalmat.

A levelek halk zizegése, az ágak örökös ropogása, a mókusok zörgése, a harkály kopácsolása, melyek kezdetben örömet okoztak, egy idő óta idegessé tették. Pacsirtát szeretett volna hallgatni a réten, s álmodozásában arról is megfeledkezett, hogy ilyenkor már elvétve találna pacsirtát. Tyukkárálásra, kecskemekegésre áhítozott, poharak csengésére a kocsmában. S aggódva figyelte a fák rozsdásodó leveleit.

„Azért Tercsi mégis csak jöhetne" – gondolta – „honnét tudhatnák a csendőrök, hogy a szeretője, s őmiatta megy az erdőre? Miért figyelnék egyáltalán? Ilyesmivel törődnek, amikor nyakukon az ellenség? Különben is, ügyes lány a Tercsi, a fű alatt is megbúvik, mint a tücsök."

Kegyetlen vágy fogta el a lány után. Sejtette, hogy az anyja akadályozza meg a látogatásokat, s valójában nem hitte, hogy a nagy félés ennyire indokolt. Mondta

ugyan Holló úr, mi a helyzet, s hogy ő tiltotta meg az anyjának, hogy az erdőre jöjjön, de semmiképp se fogta fel, miért kell őérette, szegény senki cigányfiú miatt ekkora felfordulást rendezni. Tercsiről nem szólt Holló úr, hisz' nem is tudott róla. „Még az a szerencse" – gondolta Józsi. Olyan nyugtalanság fogta el, hogy kiverte tőle a veríték. Képtelen ötletei támadtak: „Érdemes lenne végigsétálni világos nappal a falu főutcáján, hogy élvezze a benne közeli halottat látó elszörnyedést. Jó volna megkeresni a csendőröket, s akárhogy forognak, mindig a hátuk mögé kerülni, hogy elpusztítsa őket a düh. Egyenként letépdesni fejükről a kakastollat, hogy szégyenszemre megkopasztva vonuljanak végig az emberek előtt. Vagy csak egyszerűen hipp-hopp, titokban hazakerülni, aztán ugyanúgy visszajönni, amikor kedve tartja."

Efféle képtelen gondolatokkal szórakoztatta magát, csak hogy teljék az idő.

Egyik este aztán fogta magát, s lemászott a fáról. Nem a hágcsót használta, mint egyébkor; leereszkedett ágról ágra, s lehuppant a puha avarra. Óvatos léptekkel osont. Csak halk, ritmustalan reccsenések jelezték útját – ahogy elhullott, száraz gallyacskák roppantak szét a talpa alatt – s finom suhogások – ahogy széthajtotta maga előtt a bokrok ágait.

Sötétben is jól ismerte az utat, de nem a csapáson ment, hanem vízmosásos, hepehupás partokon, ahol meztelenkedve kigyóztak a föld felett a fák gyökerei, s tüskés, gazos bokrok állták el útját.

Főleg Holló úrtól félt, hogy megneszeli, miben jár, mivel az erdőőr éjszaka is kószál, s jó szeme, jó füle van. Egyébtől nem igen tartott. Lélek sincs ilyenkor az erdőn, csupán, aki rosszban jár, annak meg elég magával törődnie. Hanem szégyen volna Holló úrral szemtől-szemben, hogy tilalma ellenére tesz. Nem tudná megmagyarázni. De mit tegyen? Megőrül már ebben az örökös egyedüllétben.

Csakhamar kiért az erdő szélére, ahonnan már látni lehetett a falu tömörebb sötétjét. Fény sehol; az ablakokat légópapírok takarták. Különben is, aludni tért már mindenki, csak a kutyák vonyítottak, válaszul a fel-felhangzó ágyúzásra. Nekivágott a rétnek, végiglopakodott a cigánysoron, és bekopogott Tercsi ablakán.

Ezen az éjszakán Hollóéknál reggelig égett a lámpa. Az álom messze elkerülte a házat. Együtt volt a család, kivéve a fiút, aki a fronton harcolt.

Este jött a meny kétségbeesetten a faluból, a másik unokával. Lábaik rogyadoztak, szemükben vad rémület merevedett.

A nők zokogtak egész éjjel, ami hajnalra némi enyhülést eredményezett. A gyerekeket mély és forró álom vette oltalmába.

Holló Bertalan görcsösen szorongatott egy papírlapot, amely arról értesítette a családot, hogy fiuk, férjük, apjuk: Holló András szakaszvezető, a Haza iránti odaadó kötelességteljesítés közben hősi halált halt a harctéren. Vitézségéért őrmesterré léptették elő, s a harci érdemérmet kapta a szalaggal. A papír alján még az is ott állt: „Emlékét kegyelettel őrizzük."

„Megadják a módját, annyi szent" – morogta Holló Bertalan, amikor kissé magához tért hosszú bénaságából. – „Rátűzik a sírjára a maszlagot, s előléptetik, hogy urasabban feküdjön a föld alatt. Tehát nincs fiam. A gyerekeknek nincs apjuk . . ."

– Ne sírjatok, na! – mondta az asszonyoknak. – Ilyen a háború. Aki eléáll a golyónak, azt eltalálja. Ebbe bele kell nyugodni. Nem tehetünk mást, ha már isten így rendelte.

Hajnalig így ültek. Nem tudták, mitévők legyenek. Kora hajnalban aztán felállt Holló Bertalan.

– Hozok nektek enni.

Vaddisznósörétest tett a csövekbe, vállára akasztotta a puskát, s kijelentette:

– Tán' csak mehetek disznóra, ha másfelé emberre lőnek! – s ahogy ezt mondta, fuldoklott, fojtogatta a keserűség. Lassanként fogta csak fel a maga valóságában, mi történt. – De megyek – búcsúzott –, mert elülnek.

Lassan, súlyosan lépkedett, majd energikusan meggyorsította járását, mintha üldöznék, s mint valami vad, becsörtetett a sűrűbe. Ott megint megtorpant, tehetetlenül nézegetett maga körül és gondolkodnia kellett, miért is jött tulajdonképpen.

Elhelyezkedett disznólesre. Puskáját térdére fektette és várt. Mozdulatlanul ült, merően nézett, s furcsa, színes foltok villogását látta. Torka száraz volt, csontos halántékán szinte hallhatóan dobogott az ütőér. Lélegzetét visszafojtotta és várt.

De nem akadt puskavégre disznó. Látott ugyan csörtetni állatokat, de nem tudni, miért, elszalasztotta a kedvező pillanatot. Hazafelé csak egy árva nyulat lógatott a kezében. Azt is valami idegen hurokban találta. A szép nagy, gömbölyű vaddisznósörétek papírhüvelyükben benn szorongtak a puska csövében.

„Majd máskor. Majd az éccaka" – mondta magában, és elhatározta, hogy már jókor, estefelé feláll a vaddisznócsapás közelében. – „Enni mindenképpen kell. Mit ad ennyi szájnak? Még szerencse, hogy ilyen helyzetben van. Megteheti, hogy szerezzen. A módját is tudja . . ." – Eltökélte, hogy a gyerekeket végleg magához veszi, s az anyjukat is. – „Megférnek együtt. Itt, az erdőn mégis csak más. S lesz, ami lesz. Együtt viselik a sorsot. Andris nincs többé . . ." – Rágták a gondolatok Holló Bertalant, mint a férgek. Száját összeharapta, szabad kezével megdörzsölte homlokát, szemhéját, mert csípősen égett a bőre.

Az erdővágáshoz érve, szokása szerint kinézett előbb, nem jár-e arra valaki.

Amit látott, attól megtántorodott és kiejtette kezéből a nyulat.

A csendőrtörzsőr és a tizedes jött szemben, az erdő és a kukoricás közötti ösvényen. Megkötözve vezették Józsit.

A törzsőrmester elől lépkedett egyenes tartással, kemény léptekkel, hegyesen. A tizedes hátul, kissé határozatlanul kerülgetve az akadályokat. Középen a cigánylegény, leszegett fejjel, csapzott hajjal, réveteg, zavaros szemekkel, mint a részegek. Kabátja jobbfele letépve fityegett, arcán nagy, sötét horzsolás, s egyik lábára sántított.

Holló Bertalan kilépett a csapásra.

– Agyonisten, Holló úr! – örvendezett már messziről a törzsőr.

Józsi megrándult a név hallatára, s mereven nézte a földet.

Az erdőőr nem szólt.

A menet odaért és megállt előtte.

– Erre megyünk át az erdőn, az állomásra. Visszük átadni a járásnak – magyarázta a törzsőrmester.

Holló Bertalan csak állt, mozdulatlanul.

A tizedes idegesen topogott, úgy mondta:

– Nem tartottuk helyesnek, végighurcolni a községen. Amúgy is nagy a nyugtalanság a közeli front miatt. Hamarébb is erre.

A törzsőr röhögött:

– Besétált a kalickába a jómadár. Tudtam én azt, hogy így lesz. A szeretője karjaiból szedtük ki. Csak azt tudnám, hol bujkált ezideig. De nem beszél ez a hétistennek se! De nem is érdekes. Ezek a nyavalyás cigányok összetartanak, s elvannak a lapulevél alatt is. Csak helytállani ne kelljen! Ezért van veszélyben a Haza. Az

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

LÁTÓHATÁR
Bertalan Tivadar
1961 APR

ilyen gazemberek miatt! De kiírtunk benneteket, ne félj! Fő, hogy megvagy, nyavalyás!

– Az anyjával mi van? – kérdezte az erdőkerülő.

– Nem nagyon mozog. Úgy vertük le magunkról. Még a cafkájával is birkóznunk kellett. Igencsak csimpaszkodott a legényibe. Nem tudom, mit evett ezen, ni! Most ugyan már fújhat neki.

A tizedes tovább lépett egyet, mintha sürgős dolga támadt volna, úgy magyarázott:

– Sokáig jött utánunk az egész cigánynépség, s nem akartak elmaradni, hiába zavarásztuk őket. Puskával kellett elriasztani a brancsot.

A törzsőrmester vidáman emlékezett a jelenetre:

– Öröm volt nézni, hogy riadoznak a puskaportól. Na, gyerünk tovább, te híres! – lökött egyet a legényen. – Eleget bajlódtunk már veled, nem érsz annyit, ideje, hogy lerázzunk.

Azzal felzárkóztak és tovább indultak.

Lakatos Józsi egy villanásnyi ideig nagyra nyílt, csodálkozó szemeket meresztett Holló Bertalanra. Aztán ijedten elkapta tekintetét.

A tizedes visszalépett az öreghez és halkan mondta:

– Azér' én sajnálom.

– Akkor eresszék szélnek – dörmögte komoran az erdőőr.

– Nem lehet – bökött fejével társa felé a tizedes –, fanatikus. No, isten vele . . .

Megfordult és szedte a lábát, hogy átvegye a neki rendelt posztot.

– Hiszen ismerem . . . – mordult Holló Bertalan, és kimeredt szemmel nézett a menet után. Néhány pillanatig hangtalanul mozgott a szája, majd hirtelen elüvöltötte magát:

– Nem megmondtam, hogy ne mozdulj a helyedről, te . . .!?

A csendőrök meglepetten visszafordultak.

Holló Bertalan lekapta válláról a kétcsövűt. A gyakorlott vadász biztos mozdulatával szempillantásnyi idő alatt célba vette a kis csapatot, s meghúzta a ravaszt. Úgy megszórta a három embert, hogy mindnyájan sebet kaptak. A csendőrök puskájukért kapkodtak.

Holló Bertalan mégegyszer lőtt. Először Józsi és a tizedes bukott a földre. A törzsőrmester is megtántorodott. Üvöltése elnyomta két társa nyögését. Térdreesett és rárogyott a sarkára. Felemelte fegyvere csövét és célzott. Keze bizonytalanul billegett. Lövése célt tévesztett. Kezéből kiesett a puska.

Az erdőőr betöltött, s újra megszórta a három embert. És lőtt, egyre közelebb lépve a haldoklókhoz. Sohasem ölt embert. Most megvadította a gyilkolás láza, részeg lett a vértől. Lőtt, amíg bírta lövedékkel.

De ekkor már a három emberben semmi élet nem volt. Fejüket, mellüket járta át a vaddisznósörét. Ott feküdtek előtte, szétdobott karokkal elterülve, üvegesedő szemekkel.

„Ilyen lehetett Andrásom – villant át agyán. – Éppen ilyen a harctér."

Először Józsit emelte fel. Ölbe vette s egy bokorba rejtette. Aztán a csendőröket markolta meg. Őket már csak vonszolta a földön. Nem akart különbséget tenni, de semmiképp sem futotta az erejéből, hogy számukra is kegyeletes szentmihályiovát formázzon a két karjából. „Halálukban nincs különbség" – gondolta. – „Minden halott egyforma. Ilyen időkben sehol nincs elsőosztályú temetés. Be egy gödörbe és kész. Mint a fronton."

A csendőröket is elrejtette egy másik bokor alján. Aztán h

A Háromfa tövében félrehúzta az avart a földről és széles sírt ásott, hetany le pésnyire ettől pedig egy keskenyebbet. Amikor ezzel elkészült, odacipelte a halottakat. A szélesebb gödörbe szépen egymás mellé fektette a törzsőrmestert meg a tizedest.

Valami rég elfelejtett ima után kutatott emlékezetében. Amikor elakadt, maga rögtönzött szöveget. Aztán bekaparta a két holttestet és eligazította fölöttük az avart.

Végül Józsi, szegény Józsi került sorra. Lenyúlva az ásóval a gödör mélyére, még párnát is csinált az öreg, a cigánylegény feje alá.

Megroppant tartással, sokáig állt a gödör szélén Holló Bertalan, s még azzal sem törődött, hogy valaki meglepheti. Pedig szüntelenül eszében járt, hogy szükségük van rá az unokáknak, hiszen nincs apjuk. – „Vajon van-é ezeknek a csendőröknek gyerekük?" – hasított belé hirtelen.

Aztán betemette Józsit is és gondosan eltüntette a nyomokat. Három szál virágot tépett és elhelyezte a halottak fölé, a száraz levelekre.

Mérhetetlenül nehéz, elviselhetetlen fáradtságot érzett a fizikai megerőltetéstől, és fásult ürességet az érzések és gondolatok soha nem tapasztalt zűrzavarától . . . Valamivel arrébb leült egy fatönkre. Ült és megerőltető igyekezettel hallgatta az egyre közeledő ágyúzást. Ült és némán sírt. Hagyta, hogy csurogjon dermedt bőrén a jóleső meleg, míg észre nem vette, hogy olyan sötét lett körülötte, amitől ráomlik az erdő, s ő nem lát semmit.

KÁROLYI AMY

ALKÍMIA

A kígyónak jó
lehántja bőrét
mit ág tépett
szögtől szakadt –
A lélek másképp menekül
a mocsoktól mi ráragadt:
tégelyben olvaszt csillagi
hőfokon sárból aranyat.

Bertalan Tivadar

Gera Mihály:

Néhány kedves felvétel

Bandi éppen a nyakkendőjét kötötte.

— Bandikám — csicseregte a felesége —, a pet kikészítettem, itt ne felejtsük!

Hirtelen elengedte a félig bogozott nyakken- és elpirult.

Talán nem kellene vinnünk.

asszony még semmit sem sejtett. Rá se úgy válaszolt:

e félj, nem törik le a vállad alatta. ak meg, hogy van-e benne film. Kü- az lesz a legjobb, ha teszel bele egy új te, set. Legfeljebb elvész néhány kocka. Ezen nem illik takarékoskodni, nem igaz?

Bandi még mindig mozdulatlanul állt, szemben a tükörrel. Így jól látta a saját arcát. Nagyon ostobának tűnt és tehetetlennek. Közben a feleségét is látta a saját arca mellett. Csöppnyi nadrágban állt és hintőporozta magát. Mellei az apró rázkódásoktól játékosan hintáztak, az arca elégedett volt, csak néhány ránc a szeme körül mutatta, hogy gondjai vannak. Inkább ezt kellene lefényképezni, gondolta. Ezt, ahogyan én nézek és ahogyan te hintőporozod magad. Ennek lenne értelme.

— Én azt mondom, ne vigyük mégse.

A felesége lecsapta a hintőporos dobozt és kutató szemmel a férjére nézett. Már megint okoskodik, gondolta, ezt nem bírom benne, hogy folyton okoskodik, ahelyett, hogy csinálna valamit.

— Ejnye, ne vitatkozz már! Mindig okoskodsz, ahelyett, hogy csinálnál valamit. Csak nem a gépet félted? Vagy a filmet sajnálod?

Bandi a hirtelen szégyentől rákvörös lett.

— Egyszerűen rémes lenne, ha megtudná, tudod nagyon jól. Egyébként is, gusztustalan dolog, azért nem akarom. Tégy le róla!

— Persze, ha a te apádról lenne szó, másként beszélnél. Úgy ismerlek, mint a tenyeremet! Akkor bezzeg nem lenne rémes, nem lenne gusztustalan. Vedd tudomásul, hogy viszszük és kész!

Bandi a nyakkendőjéhez kapott, mintha az fojtogatná. Letépte és a földhöz csapta.

— Az istenfáját ennek a rohadt nyakkendőnek is! — közben arra gondolt: nem ezt kellett volna mondanom, ennek semmi értelme.

Az asszony ismét ránézett, most már látta, hogy ez komolyabb ellenállás. Odament, s még mielőtt Bandi szólhatott volna valamit, hozzátörleszkedett és duruzsolva mondta:

— No, kicsim, Bandikóm, az én kedvemért tedd meg. Ne makacskodj. Hát ennyit sem érek az én kis Bandikómnak?

Bandi idegenkedve lépett hátra és éktelen düh fogta el, mert tudta, hogy megint a felesége győz.

— Ne mondd, hogy Bandikó. Utálom. Százszor kértelek már erre!

— Jó, nem mondom többet, akkor elvisszük?

Bandi visszafordult a tükör felé, és nem szólt. Figyelt. Megérezte a felesége szuszogásán, hogy felmérgelődött. Ennek megörült, pukkadj te is, gondolta.

— Most mit állsz ott? — tört ki az asszony. — Kösd meg végre a nyakkendőd és menjünk! Mindjárt három óra. Nem akarok elkésni miattad. Ki tudja, hányszor mehetünk még — a mondat végén nagyot sóhajtott, közben bebújtatta lábát a cipőbe. Egyet-kettőt lépett, majd sziszegve megállt. — Rohadt! Rohadtak mind, egytől egyig — ordította.

Bandi ijedten nézett rá.

— Elment az eszed? Kiről beszélsz?

— A suszterről. Hányszor mondtam már annak a vén idiótának, hogy csinálja egy kicsit nagyobbra, azt hiszed, megteszi? Fenét! Majd ki tetszik taposni, mindig ezzel bíztat. De holnap visszaviszem és a fejéhez vágom. Oda én! Most szenvedhetek egész délután. Kellemes vasárnapom lesz, mondhatom.

— Hallgass — ordított az asszonyra — hallgass, mert hozzád vágok valamit.

— Most mi ütött beléd?

— Tudod, hogy mit beszélsz? Ostoba liba! Hová készülsz tulajdonképpen? Táncolni?

Az asszony elsírta magát.

— Gonosz vagy. Hát nem kínlódom eleget? Mit akarsz tőlem még? Se éjjelem, se nappalom. Miért kell emlékeztetni rá? Hiszen tudod, hogy mindenre felkészültem már.

— Igen. Alaposan felkészültél. Csináltattál fekete ruhát.

— Gazember!

Bandi megrántotta a vállát.

— Minek beszélsz ostobaságokat?

— Mert tényleg szorít a cipőm.

— Vedd fel a régit.

— Abban menjek hozzá? Amikor mindenki úgy kiöltözik? Azért csináltattam azzal az idiótával új cipőt, hogy legyen végre mit felvennem, erre elrontja, hát nem érted?

— Nem érdekel a cipőd. Gyere mezítláb, vagy papucsban, mit bánom én, csak maradj csendben, érted? Maradj csendben, amíg szépen kérlek.

— Persze, téged ez is zavar. Téged minden zavar, ami mással történik. Téged csak a magad dolga izgat, te önző!

Az asszony még beszélt, de Bandi nem fi- [illegible] a nyakkendőjét újra.

— Megnézted azt a gépet? — kérdezte az asszony, mikor elkészült.

— Hagyj békén a géppel, mert ennek nem lesz jó vége — mondta, szinte könyörögve.

— Jó, jó, le ne nyelj! Csak azt kérdeztem, hogy megnézted-e azt a nyomorult gépet.

— Nem nézem. Nem akarom, hogy elvigyük. Nem akarom, hogy lefényképezzük. Értsd meg végre! Rettenetes lenne.

— Mi rettenetes van abban, hogy emléket akarok az apámról? Mondd inkább, hogy lusta vagy cipelni.

Bandi hirtelen elfáradt. Már nem volt dühös. Azt szerette volna, ha mindenen túl vannak, ha mindennek vége van, anélkül, hogy neki valamit is csinálni kellene.

— Csinálj, amit akarsz, csak fejezd be végre.

— Jó, jó. Befejezem. Nem fogok térden állva könyörögni neked — mondta az asszony sértődötten. Aztán az ablakhoz ment, kihajolt és lekiabált. — Tibor, Tiborkám! Ne tűnj el, mindjárt indulunk a nagyapához. A ruhádra vigyázz, csillagom, hogy szép légy, mert fényképezni is fogunk!

Bandi közben elkészült és tétlenül forgatta kezében a cigarettáját. Az asszony felvette a ruháját, a tükör elé állt, a haját igazgatta, a ruha ráncait rendezgette, majd kiment az előszobába. Kis idő múlva beszólt.

— Indulhatunk.

Bandi már csak a lépcsőházban érte utol. Az asszony vállán ott himbálódzott a fényképezőgép.

A Moszkva téren buszra szálltak. Ülőhelyet már nem kaptak. Bandi megállt a kocsi végében és a fényképezőgépet figyelte. Talán elveszti, gondolta, sok mindent elveszített már. Nemrégen a pénztárcáját hagyta el. Igazán nem lenne csoda, ha elveszítené. Csak az segíthet, ha elveszti, vagy, ha ellopják. Mert el is lophatja valaki. Nagyon szép gép. A Szovjetunióból hozták tavaly. Márkás gép, szemet vethetne rá valaki.



(Bertalan Tivadar rajza)

Budakesziig ezt mondogatta magában.

A kórházban először az orvost keresték meg.

— Jobban van? — kérdezte tőle az asszony.

Az orvos a cigarettáját puhítgatta az ujjai között és csak nagy sokára szólalt meg:

— Hogy érti ezt, asszonyom?

— Felkelhet? Ihat? Ehet? Tetszik tudni, nagyon szereti a vörösbort és mindig kér is tőlem, de nem mertem behozni. Ha meg tetszene engedni, már úgy gondolom, ha lehetne, akkor hoznánk.

— Hozhat neki, asszonyom. Amit kér, mindent hozhat neki, csak minél gyorsabban.

— Akkor vörösbort is, ugye?

— Azt is. Mondom, amit kér, mindent hozhat és minél gyorsabban.

— És most sétálhatna is? Itt a kertben, persze. Tetszik tudni, lefényképeznénk őt.

— Sétálhat is. Fényképet is készíthetnek róla.

— Mindent szabad neki?

— Neki már mindent szabad.

Az asszony megdöbbent.

— Annyira van?

Az orvos bólintott, aztán lehajtotta a fejét és egy kavicsot rugdosott a cipője orrával, ingerülten.

Az asszony halkan szipákolni kezdett.

— Ezt nem szabad — kapta fel a fejét az orvos. — Sírni nem szabad előtte. Jegyezze meg, asszonyom, hogy sírni nem szabad. Neki semmit sem szabad megtudnia. Értette? Semmit!

— Igen, igen — bólogatott az asszony —, értem, és most sietünk akkor hozzá, hogy el ne bújjon a nap.

Az orvos meglepődve nézett az asszonyra.

— A fényképezés miatt, tetszik tudni, ahhoz kell a nap.

— Persze, persze, a fényképezés miatt sietnek. Majd elfelejtettem. Ahhoz a nap valóban kell.

— Mert ugye, ha jól értettem a doktor urat ki tudja, csinálhatunk-e még róla képet, és nekem nincs egy képem se róla. Nem is értem hogy történt, de mindig elfelejtettük. Borzasztó lenne, ha most sem sikerülne.

— Igen, persze — bólogatott az orvos, aztán elfintorította az arcát, mintha csigával beszélne, úgy folytatta — az pedig mindennél tosabb. Siessenek is, mert ha bebe[illegible] akkor f[illegible] a képnek. Siessene... — Azzal hirtelen sarkon fordult és elsietett.

Bandi, aki néhány lépéssel arrébb állt, a gyerek kezét fogva, ránézett az orvosra és azt gondolta: már ez is tudja. Látom az arcán, hogy tudja.

Az öreg már a folyosón türelmetlenkedett.

— Azt hittem, nem is jöttök — mondta zsörtölődve.

— Nem fértünk fel a buszra — hazudta az asszony szemrebbenés nélkül. — Tetszik tudni, rengetegen jönnek errefelé ilyenkor. Hogy tetszik lenni, apuka?

— Kitűnően, lányom. A műtét óta egyre jobban. Már diétáznom sem kell és fel is kelhetek, ha akarok, no meg, ha tudok. Csak az injekciót kapom, semmi mást. Azt többször is egy nap.

— Az már semmiség, apuka — vágott közbe az asszony. — Fő, hogy jobban tetszik lenni. Most tessék jönni, gyorsan, míg süt a nap, sétálunk egyet.

— Sétálunk? Nem tudom, szabad-e nekem?

— Persze, hogy szabad. Tessék csak jönni.

— Előbb talán menjünk a szobába.

— Nem, nem! Sétáljunk előbb — mondta az asszony türelmetlenül, aztán észbe kapott és hozzáfűzte —, most még jó idő van.

— Nem bánom — adta meg magát az öreg és közben nyugtalan szemmel nézett a lányára. — Nem szeretném, ha kikapnék érte.

A kert végében egy kis tisztás volt, néhány paddal. Amint odaértek, letelepedtek az egyik padra. Az öreg kicsit lihegett. Látszott rajta, hogy elszokott a nagyobb sétától.

— Tulajdonképpen furcsa, hogy nekem már szabad sétálnom — szólalt meg eltűnődve, amikor kicsit kilihegte magát.

— Miért lenne furcsa? — kérdezte Bandi, aki eddig szótlan ment utánuk. — Tetszik tudni, a modern orvostudomány nem szereti, ha a beteg a műtét után sokáig fekszik. Jártatni kell a beteget. Most olvastam valahol, hogy például a vakbélműtét után már a második napon kötelező egy kis séta, pedig azelőtt hét-nyolc napig is feküdni kellett. — Miközben beszélt, arra gondolt, hogy ennyit igazán meg kellett tennie az öregért.

— Az lehet — mondta az öreg hálásan. — Az bizony meglehet. Ezeken az orvosokon az ember nem ismeri ki magát úgyse, akármennyit is gondolkodik.

Az asszony közben levette válláról a fényképezőgépet és Bandi felé nyújtotta.

— Bandikám, légy szíves, fogd egy kicsit, mindig leesik a vállamról.

Bandi pirulva nyúlt a gép után és szó nélkül a vállára akasztotta.

— Gépet is hoztatok? — kapta fel a fejét az öreg.

— Igen — válaszolta az asszony. — Gondoltuk, csinálunk egy-két képet. Főleg a gyerekről.

— Az szép is. Egy fénykép örök emlék. Szereted, ha fényképeznek? — fordult az unokája felé.

— Igen.

— Aztán alig van róla képünk — mondta az asszony.

— Nem is igaz! — csattant fel a gyerek. — Tudod, nagyapa, mennyi van? Ennyi! — és két kezét széttárta.

— Már megint hogy beszélsz? — szólt rá az anyja. — Csak azt tudnám, hol tanulod ezt a szemtelenséget. Hát így kell beszélni az anyáddal? Most nem is csinálunk rólad képet. Csak a nagyapáról.

A gyerek elszontyolodott.

— Ejnye, ne kínozzátok már ezt a gyereket — szólalt meg az öreg. — Ha annyira szereti, hát fényképezzétek. Gyere, kisfiam, ne félj, a nagyapa csak veled fényképezteti le magát.

— Jól van, nem bánom — egyezett bele az anyja gyorsan —, ha a nagyapa is úgy akarja, akkor te is rajta lehetsz a képen.

— Most! Most! — kiáltott fel a gyerek. — Most akarom, hogy fényképezzünk.

— Már megint hogy beszélsz? Kérem szépen és nem akarom, hányszor mondjam még?

— Kérem szépen, hogy most csináljunk, kérem szépen.

— Ne erőszakoskodj! — szólt közbe Bandi. — Most beszélgetünk a nagyapával.

— Kérem szépen, hogy fényképezzünk, kérem szépen, kérem szépen!

— Maradhass már — kiáltott rá Bandi a gyerekre —, megint nem férsz a bőrödbe, amíg bele nem rázlak.

— Ha ez egyszer a fejébe vesz valamit, abból nem enged — mondta az asszony elnéző mosollyal. — Jobb, ha megcsináljuk azokat a képeket, addig úgy sem lesz nyugtunk tőle.

— Igazad van, lányom, csináljuk. Gyere, kisunokám!

Az asszony elvette Banditól a fényképezőgépet és az egyik bokor elé állította a gyereket az öreggel. Aztán külön-külön őket. Aztán ismét mind a kettőjüket. Aztán megint csak az öreget. Aztán leültette őket a padra. Aztán úgy csináltak, mintha bokszolnának. Aztán kézen fogva sétáltak. Aztán megint csak az öreg állt a gép elé és mosolygott a lencsébe. Aztán levette a kabátját és leült a padra. Aztán felállt és egészen közel ment a géphez. Aztán integetett, mintha búcsúzkodna valakitől. Aztán kendőt lobogtatott és közben nevetett, hogy a könnye is kicsordult. Aztán éppen cigarettára gyújtott, pedig sohasem szokott dohányozni. Aztán füstkarikákat eregetett. Aztán törülgette a szemét, aztán köhögött.

— Most már elég, lányom — mondta a köhögéstől elfulladva.

— Még csak egyet, apuka, csak egyet, jó? Még egyet csak — könyörgött az asszony.

— Na, nem bánom — adta meg magát az öreg. — Mit csináljak?

— Most mindannyian odaállunk.

— De akkor ki fog fényképezni?

— Majd én — mondta Bandi, aki eddig félreállva figyelte a jelenetet.

— Te is oda állsz — szólt rá a felesége ellentmondást nem tűrő hangon.

— Én nem.

— Már megint okoskodsz? Nem volt még elég?

— Tudod nagyon jól, hogy utálom a fényképezést, vagy nem tudod?

— Most az egyszer igazán nem kellene undokoskodnod.

— Gyere fiam — kérlelte az öreg is —, ezért nem érdemes veszekedni. Na, gyere.

— Jó, nem bánom — nyelte le a mérgét Bandi.

Egy arra sétáló beteget kértek meg, hogy fényképezze le őket.

— Tessék csak várni — mondta neki az asszony —, majd én szólok, hogy mikor kell azt a kis gombot lenyomni.

— Jó, jó — intette le a beteg, miközben a gépet igazgatta. — Álljanak csak oda, majd én megcsinálom. Nekem is van fényképezőgépem. Értek hozzá.

Odaálltak. Középre az öreg, egyik oldalára a lánya, a másikra pedig Bandi. A gyerek guggolni akart előttük, mint a focisták. Ezen vitatkoztak egy darabig, majd Bandi, aki elvesztette már a türelmét, pofon vágta a gyereket és felráncigálta a földről.

— Jól állnak? — kérdezte a beteg, fél szemével a gép keresőjében figyelve őket.

Az asszony fejét az öreg vállára hajtotta, és kicsit remegő hangon mondta:

— Igen, most lehet.

Kis csattanás után a beteg nyújtotta a gépet.

— Kész — mondta —, kész a kép.

— Köszönjük szépen.

— Nagyon szívesen. Semmi az egész. Ha csinálnak még képet, akkor ne állítsanak rajta, én beigazítottam. Így biztosan jó lesz, majd meglátják. Értek hozzá.

Az asszony ijedten kapta fel a fejét.

— Miért? Rosszul volt beállítva?

— Igen. Kis blendenyílás, rövid expozíciós idő, az ilyenkor nem jó.

— És úgy állt a gép?

— Igen, úgy állt. Ha most fényképeztek volna nélkülem, semmi sem látszana a képen, de én beigazítottam. Így biztosan jó lesz.

— Hiszen már eddig is csináltunk képet — kiáltott fel az asszony.

— Igen? Nagy kár. Arról lemondhatnak.

— Biztosan nem lesz jó?

— Egészen biztosan. Én értek hozzá, tessék elhinni.

Az asszony kis ideig maga elé nézett, aztán a beteghez fordult.

— Tetszene még egy képet csinálni?

— Nagyon szívesen. Csak álljanak oda. Szenvedélyes fotós vagyok.

— Nem rólunk kellene.

— Hanem kiről?

— Apukáról.

— Most már ne, lányom — szólalt meg az öreg. — Nagyon elfáradtam.

— Csak egyet, apuka. Fel sem kell állnia, csak ott ülve.

— Ne erőltesd, majd legközelebb. Jövő vasárnap hozzátok a gépet és akkor, jó?

— Most szeretném, apuka kérem. Igazán semmi az egész, jó?

Az öreg a könyörgő hangra felkapta a fejét.

— Miért olyan sürgős?

— Hát... hát... ha már benne vagyunk.

— Csak ezért?

— Persze. Más oka nincs, csak mivel már elkezdtük és most szakember csinálná, akkor biztosan jó lenne.

— No jó, nem bánom, csináljátok.

Az asszony odaszaladt és az elcsigázott, időnként köhögő öregembert igazgatta, kapkodva. Megfésülte, megigazította a pizsamáját, ölébe tette a kezét. Az öreg megadóan tűrte.

— Így jó lesz — fordult az asszony a beteghez, aki tágra nyílt szemmel nézte a készülődést. — Így tessék egy csodaszép képet csinálni az én apukámról. De közelről, hogy mindent jól lehessen látni.

Bandi nem bírta tovább nézni a jelenetet elfordult. Mintha ravatalozná, gondolta, épen úgy csinálja.

— Tessék már csinálni — sürgette az asszony a tétovázó beteget. — Mindjárt elmegy a nap.

A beteg kényszeredetten lépett egyet-kettőt, aztán megállt.

— Mi történt?

— Tessék — nyújtotta a gépet az asszony felé. — Ezt én nem csinálom meg. Csinálja maga, ha akarja.

— De hát az előbb meg tetszett ígérni.

— Az előbb még semmit sem tudtam. Tudja, mit érdemelne maga? Hogy elevenen megégessék. Szégyellje magát — azzal a gépet letette a padra és elment.

Az öreg lassan felemelkedett a helyéről, tétován, segélykérően nézett körül.

— Akkor hát én... — nyögte — így hát én... — és hirtelen a dermedten álló asszonyra nézett — értem már — mondta és összeesett.

— No, mit állsz ott, fényképezd le, te hülye — ordította Bandi. — Fényképezd le, mert elkésel!

SZÍNÉSZ ÉS SZEREP

Gaál Éva



Voltak, akik kétkedve fogadták a hírt! Gaál Éva Thérèse?! Jómagam is úgy véltem — ha már szerepet kellene osztanom a Párizs lángjaiból — inkább Jeanne-t adnám a fiatal táncosnőnek. Bár Jeanne technikailag bonyolultabb, bravúrosabb feladat — kiváltképp a negyedik felvonás pas de deux-jében —, mégis alkatilag a kis párizsi lány könnyed szellemessége, ösztönös eredetisége közel áll Gaál Éva vidám, hangulatos, egy kicsit franciás karakteréhez.

De Thérèse az más! Thérèse maga a forradalom! A tiszta eszme és a gyújtó láng! A tiltakozás és a lázongás! A férfias erő, a tűz és a tiszta, szép női harmónia. Az ibériai határról, a legendás baszk hegyek közül robban be a párizsi forradalomba. Halála — ha lehet így mondani — előre sejthető, úgynevezett hősi halál — s mégis méltatlan erőszak, mely idegenül, embertelenül, félelmet keltően hat; mint minden halál.

Thérèse-nek, a hős baszk lánynak alig akad elődje és utóda a táncirodalomban. Talán azért is tűnik oly nehéz feladatnak a szerep megfogalmazása. Itt nem elegendő a kiváló technikai felkészültség. Pontosabban — úgy vélem — a technika másodlagos szerepet tölt be a gondolat, a belülről jövő átlényegülés mögött. Annál is inkább, mert Thérèse a harmadik felvonás dinamikus, gyújtó erejű táncképeiben jelenik meg először — hogy a győzelem pillanatában (a IV. felvonás elején) meghaljon a Tuileriák termeiben. Tehát a táncosnőnek — még színpadi viszonylatokban is — igen rövid idő alatt kell átélnie a drámai hős egész sorsát, szinte predesztinációs tragédiáját.

...S mert Gaál Éva azok közé a művészek közé tartozik, akit a kritika mindig újra és újra felfedez — ismét meglepetést keltett. A »Keszkenő« vaskos humorú csaplárosnéja, az Eladott menyasszony karikírozó kedvű cirkuszprimadonnája, a Péter és Farkas groteszkkedves, harcias kisfiúja, a Diótörő lenge-könnyű kínai lánya, az eddig inkább fürge balettszubrettnek elkönyvelt táncosnő — íme, meg tud halni a színpadon! Halála fájdalmas és erőszakos halál. S a színpadi időmértékkel mért rövid idő alatt, könnyed és mégis gondolatébresztő alakításában kiteljesedett a baszk lány, a hős Thérèse sorsa...

S a kritikus ezek után még sok ilyen váratlan meglepetést kíván a színházlátogatóknak és Gaál Évának.

Gantner Ilona

„Féllábon" a közönségszervezés

KÖZÖNSÉGSZERVEZŐ. Valamikor ismeretlen fogalom volt. Csak az elmúlt másfél évtizedben öltött testet, ma már megszokottként cseng a fülünkben.

A színházak államosítása után *óriási szerepe volt az önkéntes társadalmi munkásokból verbuválódott közönségszervező hálózatnak a magyar színházkultúra terjesztésében.* Abban, hogy valóban új közönség töltse meg a nézőteret, elsősorban kétkezi dolgozók.

Fényt kapott a fogalom, elismerés övezte ezt a tevékenységet.

Az utóbbi időben azonban — néhány esztendeje — megtorpant az egész. A kezdeti lelkesedést helyenként unott kényszeredettség váltotta fel. Sokan egyszerűen hátat fordítottak ennek a fontos társadalmi munkának.

Ennek többféle oka van. Megkísérlünk néhányat számba venni.

Elöljáróban hadd idézzük egy régi közönségszervező friss kifakadását: azon kesereg, hogy hajlandó megcsinálni bármit társadalmi munkában, *aminek értelme és látszata van.* De hogy olyasmivel foglalkozzék, amiért csak ferde szemmel nézik minden oldalról, annak mi értelme?

Kétségkívül, személy szerint igaza van. Meggyőződtünk, hogy munkavezetője csak legyint, ha szóba kerül; pedig becsületesen dolgozik az üzemben. Csak éppen közönségszervező és ezt úgy tekintik, hogy időnként lődörög a munkapadok közt, eltűnik egy-egy órára. Tehát lazítja a munkafegyelmet. No meg, még külön pénzt is keres, az eladott jegyek révén. Évek óta ezért minden jutalomból kiesik.

A színházak sem elégedettek vele. Mindig más jegyeket akar elvinni, mint amiket a színházak ajánlanak. *Legtöbbet a jó darabokra, pedig éppen a gyengébbeknél számítanának segítségére.*

Mit tegyen ilyen körülmények közt? Úgy döntött, abbahagyja az egészet, torkig van vele.

EZ EGY ESET, de, sajnos, igencsak jellemző a közönségszervezés mai állapotára.

Mert az igaz, hogy vannak olyanok is, akik csúful visszaélnek ezzel a tisztséggel. Bejelentik például az üzemben, hogy a színházakban van dolguk, aztán betelepszenek a legközelebbi fodrászüzletbe. Visszatérve, az új frizura leplezi le őket.

Ilyen és más hasonló esetek nyomán született az az elmarasztaló általánosítás, amely ma megül a szakmai vezetők lelkében. Annál könnyebben, mivel számos helyen amúgy is fanyalognak, ha a munkások művészeti nevelésének ügye kerül elébük. Kimondva, kimondatlanul ott settenkedik bennük a gondolat: mi köze ennek a termeléshez?

Nem akarunk ez alkalommal különösebben vitába szállni ezzel a helytelen felfogással, csupán a közönségszervezés vonatkozásában annyit szögeznénk le: *ha valaki rendszeres színházlátogatóvá válik — annak erkölcsi kihatásai is vannak. Nő benne a felelősségérzet, az emberi tisztesség és ennek látszata van a munkában is.*

A közönségszervező munka üzemi lebecsülése eredményezte, hogy helyenként éppen a legjobb elemek fásultak el, s léptek vissza. Arányaiban szaporítván azok számát, akik valóban csak a *jegykereskedő* lélek nélküli szerepét tudják vagy akarják betölteni. Vállalják a sanda pillantásokat is, hiszen mindezt elsősorban valóban egyéni érdekeikkel hozzák összhangba.

A színházak vezetői természetesen érzik a közönségszervezés megcsappanását, s tehetetlenül tárják szét a karjukat. Akadnak olyan nézetek, amelyek szerint mindezért a szakszervezetek a felelősek. Hiszen ők vállalták a gazda szerepét, aztán rossz gazda módján sáfárkodtak az eleinte gazdagnak tetsző terméssel.

KÉTSÉGTELEN, a helyi szakszervezeti bizottságok is ludasak abban, hogy a közönségszervezést nem mindenütt tekintik a művészeti nevelés egyik legfontosabb lehetőségének. És ennek megfelelően, nem kapja meg igazi rangját. Azonban a színházaknak is van bőven mit a szemükre hányni.

Elsősorban azt, hogy *évek óta keservesen vajúdik és még csak egy kis egeret sem szült a színházi propaganda.* A falragaszoktól eltekintve, egyszerűen semmi sincs. Ilyenformán bizony bajos elvárni, hogy a közönségszervező tartalmasan végezze a munkáját, betölthesse kulturális nevelőmunkáját. Fogalma sincs — éppen az új magyar drámák esetében — a darabok tartalmáról, eszmei, művészi mondanivalójáról. Nem kap erről tájékoztatást sem írásban, sem más formában.

Képtelen helyzet. Az állam gazdagon áldoz a színházakra. Az e célra fordított összeg fél százaléka elegendő lenne, hogy hatásos propagandával még szélesebbre táruljanak Thália szentélyeinek kapui. A helyzet annál kevésbé érthető, mivel ennek elvi felismerése nem hiányzik.

A másik dolog: áldatlan helyzet a közönségszervező számára, hogy végig kell talpalnia az összes színházakat ahhoz, hogy a szükséges jegyeket beszerezze. Hiába a munkaidő-kedvezmény, nem lehet akkora, hogy jól lehessen gazdálkodni vele, már annak, aki a dolgát komolyan veszi.

Ezt kívánta megoldani néhány szakszervezeti ág azzal, hogy központi jegyirodát létesített. Előnye mellett hátránya is hamarosan kiütközött. Szaporodott ugyanis az áttételek száma, amelyeken keresztül a jegy a színházi közönségszervezőtől az üzemi közönségszervezőig eljut.

A MEGOLDÁS égető szükségétől sarkallva *a fővárosi tanács a Szaktanácstól támogatva, végre létrehozta a színházak központi jegyirodáját.* Az új létesítmény a szerveződő fiókhálózaton keresztül biztosítja, hogy egy helyen, mintegy »étlapról« lehessen válogatni akár aznapi, akár későbbi előadásokra. *A »kiszolgálás« ilyenformán gyors és egyszerű, telefonon, személyesen egyaránt.*

Az iroda mindössze kéthetes, de máris sok jóval biztató. A jelenlegi helyzetben azonban csak újabb bonyodalmakat jelent az üzemi közönségszervezők számára. Ugyanis itt ők csak készpénzért, minden engedmény nyújtása nélkül vehetnek jegyet. Hitelezésre nincs lehetőség. Ennek jogát ugyanis az egyes színházaknak a meglevő közönségszervezői tartják fenn.

Ez az intézmény pedig lejárt az időben. Helyüket a központi jegyirodának kellene betölteni. *A színházak valamiformán érzik is, de létük igazolására csak vonakodva teljesítik az irodába érkező nagyobb rendeléseket.* Még mindig »jobb« — vélik bevallatlanul —, ha üres székek maradnak, mert fonákul éppen azzal érvelhetnek, hogy még több lenne közreműködésük nélkül.

Mi hát a megoldás? Kétségtelen, nehéz rendet teremteni a jelenlegi kesze-kusza helyzetben. Mindenesetre az első lépés az lehetne, ha az üzemi szakszervezeti szervek felülvizsgálnák helyileg a színházkultúra támogatásának ügyét. Ennek nyomán *azt arra alkalmas emberekre bíznák, akik képesek betölteni a kultúrára való nevelés feladatát, a jó darabok propagálásával, a színházról való ismeretek terjesztésével.* Az üzemi szervezők azután csupán a központi jegyirodával lennének kapcsolatban, s a színházak biztosítanák azokat a kedvezményeket — bizomány, jutalék stb. —, amelyeket eddig közvetlenül élveztek a színháztól. Természetesen *mindezzel együtt meg kell teremteni a megfelelő propagandát, a darabok ismertetését, a látogatás kedvének felkeltését szolgáló egyéb eszközöket,* amelyekkel viszont az újjászervezett gárdának messzemenően élnie kell. Ez is követelmény.

A lépés első, de jelentős lenne. Mielőbb meg kell tenni. *Nem lehet ugyanis belenyugodni abba, hogy a közönségszervezés továbbra is a »féllábon« álldogáljon, s ne tudja betölteni eredeti hivatását: a művészi nevelőmunkát.*

Szombathelyi Ervin

Tóth Árpád összes művei

Két vaskos kötetben s imponáló külsővel jelentette meg az Akadémiai Kiadó Tóth Árpád lírai életművét — verseit és műfordításait. A kritikai kiadások tudományos igényük és szakszerűségük folytán általában nem a széles olvasóközönség, inkább az irodalomtudományok művelői szempontjából készülnek; mintegy véglegesítik a művet az utókor számára. Olvasmányosságuk ezért a »laikusoknak« nem éppen könnyű — épp a tudományos jegyzetapparátus s a szakszerű elrendezés miatt. Tóth Árpád életművének ez a kritikai kiadása azonban mintha kivétel lenne az eddigi szabályok alól, nagyon is izgalmas olvasmány, s szinte a felfedezés izgalmával lapozgathatja minden olvasója. Meglepetés ez a két kötet még a költő jó ismerőseinek, híveinek is.

Tóth Árpádot a Nyugat nagy nemzedékében ugyanis úgy láttuk eddig, hogy rendkívül színvonalas, szuggesztív, minden szempontból egyéni hangú, de számszerűségét tekintve kis terjedelmű lírai életművet hagyott hátra. Választékossága és sajátosan tömör, nehézvetű költői nyelve ezt az érzést még csak erősítette bennünk, hiszen klaszszikus tisztasága s szenvedélyeinek kifejezésében fájdalmasan visszatartott fegyelmezettsége, hittük, nem is adott volna módot arra, hogy a költő nagyon sűrűen szólaljon meg. Ez a végsőkig tömörített kimondás, a fegyelmezett művesség azonban a folytonos és lankadatlan munka eredménye. A két kötet ugyanis — hiszen a műfordítások ezt még külön is aláhúzzák — a belső harc, vagy mondhatnánk úgy is, hogy a tudatos műhelymunka szinte minden fázisát föltárja most előttünk. Töredékei, verscsírái, kísérletei mind egy-egy közismerten nagy Tóth Árpád-vers előtanulmányai s érezzük, mily gonddal, kutatószenvedéllyel közelítette meg a végső formába öntött mondanivalót. A magyar verselés tudósa néz ránk, a tökéletességet kereső művész fáradhatatlan áldozatvállalása líránk érdekében.

Ezért is jelentős annyira a kritikai kiadása. Mert a harminchat éve halott s épp napjainkban oly népszerű nagy költő életművének minden sora megkapta a véglegességet s ezzel együtt a magyarázatát is. Ismeretes ugyanis, hogy Tóth Árpád korai halálával sok olyan rész is ránk maradt életművéből, mely valósággal megfejtésre várt, gyorsírásos jegyzeteiből kellett áttenni végső formába a verset, hogy részévé lehessen a nagy életműnek. Ezért is tartozunk megkülönböztető köszönettel az életmű kutatójának, fáradhatatlan propagátorának, *Kardos Lászlónak*, aki *Kocztur Gizella* közreműködésével e két kötetet sajtó alá rendezte s kiadta.

Simon István

TEKINTSE MEG

a Gorkij-könyvesbolt vásárral egybekötött

SZOVJET KÖNYV-
HANGLEMEZ-
REPRODUKCIÓ-
és KULTÚRCIKK-

KIÁLLÍTÁSÁT!

Az Erzsébet-híd mellett, V., Váci utca 33

KÉT GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS

Kürthy Sándor

Kürthy Sándor első önálló kiállításán, a Kultúrkapcsolatok Intézetében, az ismert illusztrátor és grafikus új oldaláról, mint festőművész is bemutatkozik. Képeinek többsége így is a grafika szűkszavú, fekete-fehér ellentéteire épülő kompozíció, színes képeinek egy részén is inkább járulékos elem a szín, csupán néhányon — így a »Figurák« címűn — válik szerves részévé a kompozíciónak.

A kiállítás képei zömmel a nem ábrázoló, az úgynevezett absztrakt művészet körébe tartoznak, vagy ha ábrázolnak is adott látványt, azt az elvonatkoztatás olyan fokán mutatják, amely már nem az érzékelhető valóság egyszeri képét kívánja a néző szeme elé idézni. Ezek a kompozíciók, ha címükben — »Esti fények«, »Pillantás a magasból«, »Napsütés« — utalnak is valamilyen látványélményre elsősorban annak alaprinusait igyekeznek megragadni, általánosítani. F törekvésük a képfelület ztétikus kialakítása, hgy már ne a közvetíte látvánnyal, hanem önmaguk látványával szerzenek élményt.

Kürthy Sádor a képalakításnak zzel a nálunk még issé szokatlan módszerév az európai művészet egyik széles áramlatáh csatlakozik, amely a pzőművészeti kifejező eszk gazdagítása céljá új területek felkutatás indult.

Kass János

Kass Jánosnak a Dürer-teremben megrendezett grafikai kiállításán szereplő legtöbb mű kiállta már — mégpedig sikerrel — a nyilvánosság próbáját. A művészt magát sem kell bemutatni a szép könyv kedvelőinek, de lapunk olvasóinak sem. Illusztrációi révén legnépszerűbb grafikusaink egyike. Népszerűségét rendkívül kulturált rajzművészetének köszönheti.

Illusztrációi, önálló grafikái pontosan, hibátlan tisztasággal öntik formába az ugyancsak pontosan és tisztán megfogalmazott gondolati tartalmat, amely mindig az illusztrált mű lényegéből fakad. Nála nem valamilyen tartalomtól független játékosság az indítéka annak a rendkívüli technikai sokrétűségnek, ami a finom rajz, az átgondolt komponálás mellett szinte minden lapot megkülönböztet többitől. Az egyiken sziluettként emelkedi a figura a háttérből, a másikon a háttérből, a másikon vékony vonalhálóból alakul ki a forma, ismét másokon a rézlemez különleges megmunkálásával ér el szokatlan hatásokat.

A technikai cizelláltság és az erős intellektualitás azonban önmagában nem volna elegendő. A művész érzékenysége és anélkül az emberi többlet nélkül, amelyet minden művéhez hozzáad, ezek a grafikák szárazabrák lennének csupán. De így a változatos tónák és formák sokszínű együtteséből egyéni s határozott művészegyénség körvonalai rajzolódnak ki.

(havas)

HORIZONT

Kassák Lajos szerzői estjét november 26-án rendezi meg a Könyvklubban a Magvető és a Versbarátok Köre. Közreműködik Csernus Mariann és Gáti József.

*

● *Hat népszerű zenekari hangversenyre hirdet bérletet a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa és az Országos Filharmónia. A zeneakadémiai koncertsorozat december 12-én kezdődik a Magyar Állami Hangversenyzenekar közreműködésével. A bérleteket 48—96 forintos áron árusítják.*

*

Több könnyűzenei hangversenyt rendez az ORI decemberben. A hónap első dzsesszes és tánczenei műsorát Zenés Mikulás címmel a Zeneakadémián tartják. Közreműködik Gusztav Brom és prágai dzsesszfesztivál nyertese. Az Erkel Színházban 13-án délután az »I Diavoli« olasz tánczenekar vendégszerepel. A szólisták között találjuk Marisa Leonit, a római táncdal-fesztivál győztesét. Az együttes a Zeneakadémián is fellép. Karácsonykor Fényes Szabolcs szerzői estjét rendezik meg, több helyre pedig Zenés csillagszóró címmel visz műsort az ORI.

*

● *A bábjátékosok IX. tájkonferenciáját november 28-án és 29-én rendezik meg Dunaújvárosban. A bábjáték írói és dramaturgiai problémáit vitatják meg. A konferencia keretében több bábegyüttes mutatja be műsorát.*

● *Arnold Wesker: A királynő katonái című kétrészes drámáját mutatta be szombaton a Magyar Néphadsereg Művészegyüttese.*

*

A téli könyvvásár hírei: Háromszáz új és korábban megjelent művet ajánl a népszerű Tájékoztató című lap rövidesen megjelenő, decemberi száma. — Az ifjúsági irodalom egy-egy klaszszikus művét bocsátja ki minden karácsonyra a Móra Könyvkiadó. Az idén album alakú kiadásban Reich Károly illusztrációival a Pál utcai fiúkat adja közre. — Ingmar Bergman világhírű svéd rendező három filmjének, köztük a Csendnek irodalmi forgatókönyve rövidesen megjelenik az Európa Kiadónál.

*

● Fischer Annie december 2-án tartja zongoraestjét a Zeneakadémián. Műsorán Bach-, Mozart-, Beethoven- és Schumann-művek szerepelnek.

*

A Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége nagysikerű jubileumi műsoros estet rendezett szombaton az EDOSZ-székházban, fennállásának 15. évfordulója alkalmából. Fellépett a központi nemzetiségi táncegyüttes, a békéscsabai Balassi táncegyüttes, a bánhidai szlovák kultúrcsoport és a tótkomlósi népi együttes.

*

● Ballagó Imre festőművész kiállítását ma délelőtt nyitják meg a székesfehérvári István Király Múzeumban.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
[illegible] Sándor u. 17
NÉPSZAVA
1964 NOV 2[illegible]
10

Németh Ferenc:

Reggel a telepen

Zseleznákék kakasa a drótozott fűrészbakról sandított a konyhaajtó felé. Dagi hirtelen fölébredt és szemének szürke résén át pislogva kereste a vekkert. Hat óra múlt. Ijedten rúgta le a takarót, és kinézett az ablakon. Csak akkor jutott eszébe: nem is megy dolgozni, hiszen tegnap fölmondott a gyárban, mert el akarták tenni szamárhajtónak. Mindenki őt nevette volna, hogy a jó helyről hova jutott, hát csak nem lesz bolond! Gyorsan visszahúzta a takarót és rágyújtott.

Az első slukk után hátraboronálta ujjaival rövid, kese haját, és tűnődni kezdett. — Van még dohányom is, pár napig vastag leszek, élek. — De nyugtalanította valami. — Mit felejtettem el? — töprengett. Nem feledkezett meg semmiről, egyszerűen csak hiányérzete volt. Rá is jött: az nyugtalanítja, hogy más napokon már dolgozott ilyenkor. És hogy azért nem volt igaza egészen, a verekedés miatt tették el a helyéről. Még csak azt se mondhatja: figyelmeztethették volna előbb, hiszen jó néhányszor megmosták a fejét. No de azt csak nem hagyja, hogy kikukoricázzanak vele! Túltette magát ezzel a nyugtalanságon, annál is inkább, mert két százas lapult meg a zsebében. — Legalább lesz egy jó napom! — gondolta. — Csakhogy mit is kezdjek vele?

Kinézett az ablakon. Szürke felhők lógtak a telep felett. — Pecázni fogok! — döntötte el.

Kényelmesen kibújt a takaró alól, fölrántotta cowboynadrágját, melyet az üzemben kapott munkaruhából alakított át a múlt hónapban Salamon, a ruhagyári szabó egy százasért. Egy százasért? Az ám, mégpedig hitelben! — Az ördögbe is, hogy eddig ez eszembe se jutott — kedvetlenedett el Dagi —, akkor az egyik piros ugrik! Azaz... majd azt mondom, egyelőre nincs dohányom.

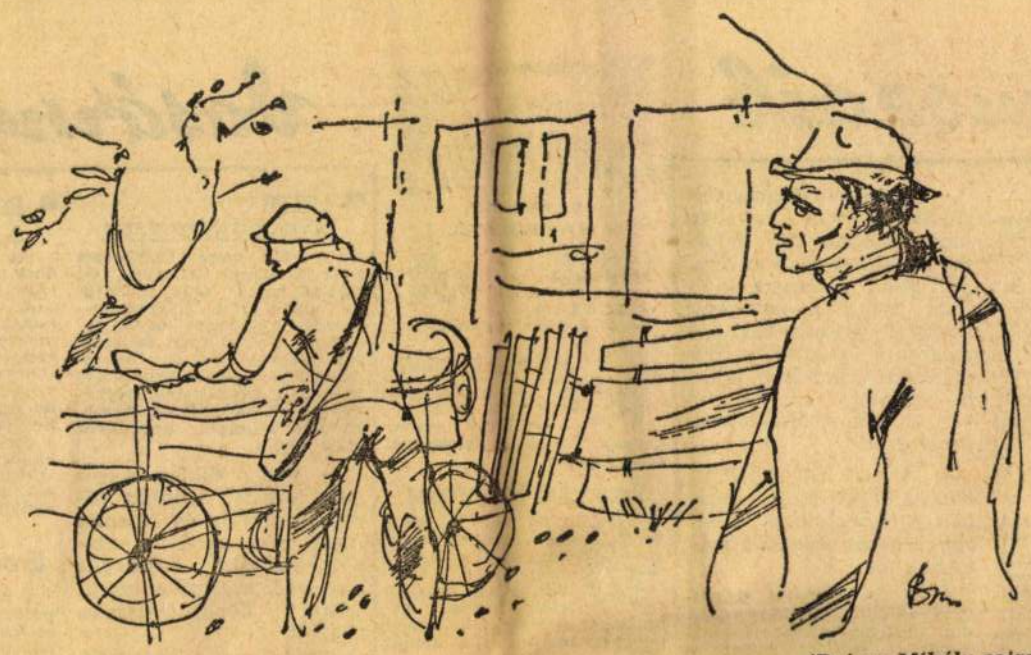
Vizet öntött a lavórba, megmosdott. Nem mosakodott túlságosan, éppen csak az arcát meg a kezét mosta meg. Aztán elővette új dán ingét, melyet a legutóbbi előlegből vett. Amikor elkészült, kiment az udvarra. Az eresz alól előhúzta vászondarabba csavart horgászszerszámait, a pecabotot meg egy konzervdobozt a gilisztáknak. Aztán a fészerből ásót hozott ki, és hátra ment a kiskertbe. Imitt-amott megpiszkálta a földet, amíg az árnyékszék mögött kukacokra nem akadt. Kiásott két-három rögöt, széttúrta őket, és a konzervdobozba szedte a kövér gilisztákat. A dobozt befödte egy darab ronggyal, gondosan lekötötte, és a többi holmival együtt fölpakolta a bringára.

A bringa vadonatúj csillogott. Használt kerékpár volt, amikor megvette, de a XVII-es utcában lakik egy karosszérialakatos, aki beníkkelezte meg zománcozta szívességből, csupán egy hétig segíteni kellett neki maszekolni. Most kitolta a kapuhoz, de eszébe jutott, hogy még nem is evett. Visszafordult, amikor is a túloldalról rákiszónt valaki:

— Jó reggelt, fiatalúr!

Ez Salamon hangja volt. Dagi úgy tett, mintha nem hallotta volna. De a taktika nem vált be.

— Mondom: jó reggelt, fiatalúr! Neked kiabálok, Dagi fiam, észre sem veszed az embert? Úgy rémlik, mintha tartoznál valamivel.



(Bajusz Mihály rajza)

— Salamon bácsi? Nahát! Persze, persze... csakhogy...

— Mi az a csakhogy? Talán nincs pénzed? — hárította el a kibúvót mézédes gúnnyal Salamon, aki jól ismerte a telepi srácokat.

— Tetszik tudni, az a helyzet, hogy éppen sok selejtünk volt, és emiatt a levonás folytán csak egészen kicsi előleget fizettek...

— Aha. Csakhogy nekem az a kicsi éppen elég, aztán meg ez a mese nem fér a fejembe. Szép kerékpárod van, fiacskám. Most vetted, mi?

— Á, már régen.

— Hogy én ezt csak most látom! Feledékeny az öreg Salamon, mi? Na, elég a hamukából — nyújtotta a tenyerét. — Kosztpénznek mennyit fizettél a nikkelezésért?

— Lemelóztam, mert nem volt miből.

— Hát rendben van, akkor majd az apádtól kérem.

— Salamon bácsi! Ne bomoljon!

Salamon azonban tudja, hogy itt cselekedettel jobban lehet hatni, mint szavakkal, hát elindul.

— Várjon, van pénzem — kiált utána Dagi. Salamon megáll, de nem fordul vissza. — Azért várhatna még egy kicsit... egy hónapig, jó?

— Mondom, majd a faterral elszámolunk! — Indul tovább.

— Inkább kifizetem — nyúl a zsebébe Dagi. Salamon most már visszajön. — A fene egye meg, tudhatja, hogy úgyis megadnám — morog, amíg leszurkolja a százast.

— Biztos, ami a zsebemben van — nyugtázza a szabó harag nélkül. — Én is a piacról élek, nem igaz?

Nagyot sóhajt Dagi, és visszamegy a konyhába. A polcon kutat valami kaja után. Talál egy darab kenyeret. — Más nincs? Mindig csak zsíros deszkát egyek?! Azért is veszek valamit — nézi lógó orral a megmaradt százast.

Kint csapódik a kapu, a bicikli csörömpölve feldől. — A jó anyátokat, hogy mindent az utamba raktok! — káromkodik rekedten valaki.

— Az öreg! — figyel föl Dagi.

Bebotorkál a konyhába, megáll, szeme zavarosan gomolyog Dagi körül. Vastag csontú, de elcsenevészedett, a szesztől kifakult ember. Seszín bajusza kuszán lóg a szája szélén.

— Mi az isten? Te meg nem dolgozol?

— Már beszipkázott?

— Micsoda? Majd lesz neked beszipkázás! Dolgozni nem, de szemtelenkedni azt igen? — Azzal előrelendül Dagi felé, de ő se rest, elindul az asztal körül. Közben még vitatkozik is.

— Miért? Nem dolgozom eleget?

— Fogd be a pofád!

— Megissza! Megissza! — kiáltozik Dagi vörösen a méregtől.

— Te... — lódul utána. De Dagi remeg a dühtől, mozdulni se tud, csak összehúzódik keskenyre a szeme, és torokból rikoltozza:

— Na, jöjjön! Na, jöjjön!

Az apa meghökken, vagy talán megijed, vagy egy pillanatra kijózanodik? Félrefordul, rekedten köhög. — Menj a fenébe — veti oda közömbösen. — Takarodj, de tüstént, itt ne is lássalak eztán!

Dagi szót sem szól. Bemegy a szobába, kinyitja a szekrényt, kiszedi jó ruháját, a dzsekit, a ballont, pár inget meg nylonzoknit, újságpapírba csavarja. Odateszi másik cipőjét is, no meg két foszladozó könyvet: A párduc utcáját és egy Fred Robers-regényt. Nem is könyvek, saláták ezek, ki tudja, hány kézen mentek keresztül. Azzal fogja a cuccot, s megy ki a kerékpárhoz.

De mire fölköti a csomagot, utána jön az öreg.

— Hová mész?

— El.

— Hol akarsz lakni?

— Azt is találok.

Az öreg megáll, a szakállát sercegteti, köszörüli a torkát, zsebeit tapogatja, aztán elfordulva dörmögi:

— Nem lelem a dóznit, adj egy Kossuthot!

Dagi gyanakodva néz rá, míg előveszi a cigarettát.

— Ez nem az enyimből van? — kérdezi tőle.

— Mit képzel!

— No, nem azért mondom, hiszen... — Rágyújt, nézegeti a parazsat. — Minek is mennél el? Azért a pénzért itt is ellakhatsz!

— Miféle pénz? — csattan fel a hátuk mögött anyja hangja. Koppan a kapu, már jön is befelé. — Miféle pénzt akarsz má' meg?

— Semmi, no, semmi... — sündörög hátra az öreg.

— Nézze meg az ember, még a fiától is kéreget! Hát te? Hová készülsz?

Dagi zavartan lóbálja a csomagot. Mit mondjon?

— Pecázni.

— Úgy? Hát az? Csak nem a zaciba akarod vinni? Majd adok én neked, hogy te is olyan légy, mint az apád!

— Van énnékem pénzem! — válaszol sértődötten Dagi, s mutatja.

— Na jó — enyhül[illegible] meg az anyja. — Jól van, no... Ettél má[illegible]r?

— Nem.

— Várj, adok v[illegible]alamit.

Bemegy a kon[illegible]yhába, kenyeret vág, zsírt ken rá, nyújtja.

— Zsíros des[illegible]zka?

— Hát. No. Egyél.

— Mindig [illegible]az!

— Más n[illegible]incs. Nem tudok adni. Azt sem tudom, mit[illegible] főzök ebédre! Igazán, adhatnál kölcsön va[illegible]lamennyit?

Dagi ha[illegible]allgat. Látja rajta, hogy ingadozik.

— Ann[illegible]yit küszködöm értetek! Nekem nem jut soha[illegible] egy rongy, egy jó falat se! De ninncsen sze[illegible]mernyi hála egyikőtökben se... Alig adtok [illegible]haza valamit... Pedig te is, amikor meg[illegible]születtelek, olyan vézna, beteges voltál, meg[illegible]g később is. Ha én nem virrasztok annyit mell[illegible]etted, meg se maradsz! Így van ez. Az embe[illegible]er küzd, világra hozza a kölykeit, kiadja a szí[illegible]ve vérét is értük, vénségire mégis egy fillért[illegible] is sajnálnának tőle!

Dagi elvörösödik, aztán csak előhúzza a százast. És odaadja, gyorsan, gyorsan, a szemét is behunyva, amíg kezébe nyomják a zsíros kenyeret. Aztán hirtelen kiszalad az udvarra, hátra se néz. Tolja a kerékpárt, felkanyarodik a gátra, sóvárogva nézi a vizet. Aztán fölül, és [illegible]elkarikázik másik munka után. Fuccs neked, pecázás!

Vasárnapi uozaik

■ MAGYAR TUDÓSOK DUBNÁBAN

Négy napot töltött Dubnában a Magyar Országos Atomenergia Bizottság és a Magyar Tudományos Akadémia küldöttsége. Siklós Tivadar, a küldöttség vezetője, a Központi Fizikai Kutató Intézet elméleti fizikai osztályának vezetője elmondotta, hogy látogatásuk fő célja volt: tisztázni, mik a lehetőségei a magyar tudósok és az egyesített atomkutató intézet közötti együttműködés további kiszélesítésének, különösen a kis energiák fizikája területén. Siklós Tivadar szavai szerint az együttműködés fokozása szempontjából különösen jelentős a Dubnában létesített ötmillió elektronvoltos elektrostatikai gyorsító. Magyarországon nincs ilyen berendezés. A tartósan Dubnában dolgozó magyar tudósokon kívül Magyarország most rövid időre is küldhet ide tudóscsoportokat.

— *A NÉPSZAVA szerkesztőségének és kiadóhivatalának dolgozói bensőséges ünnepségen búcsúztatták Galló Ernő elvtársat, a kiadóhivatal igazgatóját nyugdíjba vonulása alkalmából. Az ünnepségen megjelent Vas-Witteg Miklós, a* [illegible] *Szaktanács elnöke,* [illegible] *Lászlá, a Szak*[illegible] *nács titkára és Terény László, a Nyomda-, a Papíripar és a Sajtó Dolgozói Szakszervezetének főtitkára.*

■ ATOMTECHNIKAI SZAKMÉRNÖK-KÉPZÉS

Az atomtechnikai tanfolyam nukleáris elektronika szakán 1965. februárjában, a magkémia szakán 1965. szeptemberében megindul az oktatás. Felvételre jelentkezhetnek legalább kétéves gyakorlattal rendelkező gyengeáramú és műszerszakos mérnökök, fizikusok, illetve vegyészmérnökök és vegyészek. A pályázatot december 10-ig kell a munkahely szerint illetékes főhatóságnak benyújtani. A pályázatról részletes felvilágosítást az Országos Atomenergia Bizottság oktatási szakbizottságának titkársága ad. (Művelődésügyi Minisztérium. Tel: 118—600, 533 mellék.)

Sirályinvázió a Fehér-tón

Soha annyi sirályt nem láttak még a Fehér-tón, mint most. A halastavak környékét [illegible]

VILLANÓFÉNY

Neve: 1228. Foglalkozása: villamos. Pilótája: Nagy IX. György. Különös ismertetőjele: az első villamos, mely átmegy az új Erzsébet-hídon.

Néhány szó a »pilótával«:

— 1945 óta dolgozom a Fővárosi Villamos Vasútnál. Boldog vagyok és izgulok. Nagy szó ám, hogy én megyek át először. Meg aztán ez olyan családi hídavatás is lesz.

— ?

— A feleségem az egyik kalauz.

(b. a.)

— **Simándy József,** az Állami Operaház művésze a[illegible] NDK fővárosába utazott [illegible], ahol részt vesz a debrece[illegible]ni Kodály-kórus berlini [illegible] hangversenyén. A többi kö[illegible]zött előadják Kodály Psa[illegible]lmus Hungaricusát, amel[illegible]nek tenorszólóját énekli Simándy József.

— **A FELSŐFO[illegible]OKÚ BÁNYAGAZDASÁGI [illegible] TECHNIKUM** felvételi vizsg[illegible]ára előkészítő tanfolyamára 1[illegible]964. december 5-ig lehet jele[illegible]entkezni a tanulmányi osz[illegible]tályon, Tatabánya, III., Sz[illegible]échenyi u. 20. Részletes tá[illegible]jékoztatást is itt lehet kérni. Telefon: Tatabánya: 10—7[illegible].

Meghalt Németh Jenő újságíró

Németh Jenő újságíró 82 éves korában, hosszú szenvedés után [illegible]

— **A lublini Maria Curie-Sklodowska Egyetem** fennállásának 20. évfordulója alkalmából november 23-án 17 órakor kiállítás nyílik a budapesti Lengyel Kultúrában. A megnyitó ünnepségre Budapestre érkezett a lublini egyetem képviseletében Zygmunt Mankowski professzor.

— *MAGYAR KÖNYVKIÁLLÍTÁS nyílt pénteken Stockholmban. Mintegy hatszáz könyvet mutatnak be.*

— **A NÁCIZMUS ÜLDÖZÖTTEINEK BIZOTTSÁGA** ma, vasárnap délelőtt 10 órai kezdettel vetítést rendez a XIII. kerületi Népfrontbizottság, Váci út 50. szám alatti helyiségében. »A fasizmus igazi arca« címmel diaképsorozatot mutatnak be.

Pályaudvari aluljáró Miskolcon

A Miskolc-tiszai pályaudvar korszerűsítésének első szakasza, az aluljáró építése befejezéshez közeledik. Az aluljárót december 4-én, a város felszabadulásának 20. évfordulóján adják át a forgalomnak. A mintegy 7 millió forintos költséggel épült aluljárón kilenc vágányhoz jutnak el az utasok.

— **Ünnepi Madách-estel** kezdődött a vasasszínjátszók észak-magyarországi fesztiválja Salgótarjánban. A hat hétig tartó fesztivál szombati Madách-estjén a Salgótarjáni Acélárugyár Petőfi színjátszó együttese Az ember tragédiája IV., VII. és VIII. képét, továbbá »A civilizátor« című komédiát mutatta be.

GERGELY MIKLÓS: A NAP REVÜJE

VASÁRNAP, NOVEMBER 22.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon CECILIA nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— A sirályoknak is az Erzsébet-híd megtekintése lesz a vasárnapi programjuk?

Vasárnapi konferansz

Jó reggelt kívánok, kedves olvasóink! Olvasom a Népszavában, hogy egy angol feltaláló elektronikus berendezést szerkesztett, amely lejegyzi, lekottázza a hallott zenét.

1.

Tökéletes ez az automata? Ha tökéletes lenne, így szólna néha:

— Ezt a slágert én nem jegyzem le, mert rettentően bárgyú.

2.

Londoni beszélgetés:

— Miért vagy ilyen mérges, Jim?

— Képzeld, elvittem a hangjegyírógépet egy hangversenyre és Beethoven helyett a szomszédaim beszélgetését jegyezte le a Chelsea—Kolverhampton Wanderers mérkőzésről.

3.

Egy londoni bárban:

— Mi történt a hangjegyíró automatáddal, Bill?

— Egy slágert akartam vele lekottáztatni, de a dizőz hangjától megrozsdásodott.

4.

Mi az abszolút lustaság? Ha valaki hangjegyíró automatával íratja le a kottát és aztán villanyzongorával akarja lejátszatni.

5.

Egy vékony falú londoni lakásban:

— Miért vettél hangjegyíró automatát, Bob?

— Hadd lássa az utókor, hogy milyen ócska számokért nem hagyott engem a rádiózó szomszéd aludni.

6.

[illegible]rpe:

[illegible]önbözik ez az [illegible]elyik világslá[illegible]?

[illegible]n.

[illegible]tyzi a hallott [illegible] nem adja ki, [illegible]zerzeményét.

[illegible] az újdonság [illegible] hangjegyíró

[illegible] érzésem, hogy [illegible]l van fedezve a [illegible]míró automata [illegible]táló automatáról [illegible]ive.

Clotta,

[illegible]állítás van a [illegible]? helyes. Sokkal [illegible]re van a játé-

Vasárnapi uozaik

■ LOTTÓ NYERESÉMÉNYJEGYZÉK

A 47. hétre beérkezett 5 672 300 darab szelvény. Öt találat nincs. Négy találatot 66 fogadó ért el, nyereményösszeg egyenként 64 457 forint 50 fillér. Három találatot 5546 fogadó ért el, nyereményösszeg egyenként 383,75 forint. A kéttalálatos szelvények száma 146 997 darab, nyereményösszeg egyenként 14,50 forint.

— **Vaszy Viktor,** a szegedi Nemzeti Színház főzeneigazgatója és Huzella Elek zeneszerző a magyar—lengyel kulturális egyezmény alapján szombaton Lengyelországba utazott.

Kitüntetett tsz-éjjeliőr

Pollák István, a mágocsi Béke Tsz 63 éves éjjeliőrét a tűzrendészeti érem aranyfokozatával tüntették ki. Egy éjszakai vihar alkalmával villám csapott a gazdaság növendékmarha istállójába, amelyben 193 tenyészállat volt. Percek alatt lángba borult az istálló nádfedele. Az idős szövetkezeti gazda, aki éppen az állatok között tartózkodott, felriasztotta az embereket, s ő maga is az állatokat mentette. Az istálló nagy része leégett ugyan, de a csaknem másfélmillió forint értékű tenyészállomány épségben megmaradt.

— **HOLTAN TALÁLTÁK LAKÁSÁBAN** Andrew Albertit, a Cosa Nostra amerikai gengszterszervezet vezetőjét. A gengsztervezérnek másnap kellett volna egy ékszerlopásban tanúskodnia. Az egyik feltevés szerint a banditák meggyilkolták, más verzió szerint öngyilkosságot követett el. Andrew Alberti lelkét számos bűntény terheli.

— **Hat, eddig ismeretlen indián törzset** találtak a kutatók Brazíliában. A törzsekhez tartozó emberek mind két méteren felüliek, de van közöttük olyan is, aki eléri a 220 centiméter magasságot.

■ JELENTKEZZENEK A SZEMTANÚK!

1963. augusztus 19-én 12 óra körül a 71. számú útvonalon, Badacsony és Badacsonylábdi között egy Keszthely felől érkező személygépkocsi összeütközött egy, a Badacsony felől érkező Pannónia motorkerékpárral. Az összeütközés előtt egy — feltehetően — Danuvia gyártmányú motorkerékpár haladt Badacsony felől Keszthely irányába, melynek vezetője egy férfi, pótutasa pedig nő volt. A baleset kor ez a motorkerékpáros az útpadkára hajtott és ott megállt. Ekkor egy Trabant gépkocsi kikerülte, majd a Trabant gépkocsi is megállt, utasai a baleset helyszínére mentek vissza. Kérjük a — feltehetően — Danuvia motorkerékpár vezetőjét és pótutasát, hogy a baleset előzményeinek pontos tisztázása érdekében tanúként kihallgatás végett személyesen vagy írásban jelentkezzenek a Legfőbb Ügyészségen, Budapest V., Apáczai Csere János u. 10. Kérik mindazokat, akik a baleset körülményeiről, ennek előzményeiről vagy a Danuvia motorkerékpár vezetőjének,

■ INTÉZKEDÉS A TERHES NŐK RÖNTGENVIZSGÁLATÁRÓL

A kötelező ernyőfényképszűrés gyakorlatilag megoldotta az ország lakosságának tüdőszűrését, ezért feleslegessé vált, hogy a terhesgondozásban, esetleg ezzel párhuzamosan, válogatás nélkül minden leendő anyát röntgenvizsgálatnak vessenek alá. Az Egészségügyi Minisztérium ennek megfelelően új rendelkezést adott ki. Eszerint ha a terhesgondozáson jelentkező nő egy évnél nem régebbi tüdőröntgenleletet mutat be, ennek eredményét újabb röntgenvizsgálat nélkül el kell fogadni. Ha nincs lelet, vagy van, de egy évnél régebbi, akkor a terhesgondozónak az illetékes tbc-gondozó intézettel kell felvennie a kapcsolatot. Ha a tbc-gondozóban szükségesnek tartják a röntgenvizsgálatot, akkor is csak a terhesség negyedik-ötödik hónapja után szabad ezt elvégezni. Természetesen — ha a klinikai tünetek indokolják — orvosi javaslat alapján a terhesség bármelyik szakában elvégezhető a röntgenvizsgálat.

Szóvá tesszük

A népszerű Pajtás fényképezőgépet a vevők keresik az üzletekben. De a Pajtások között is akad néha javításra szoruló. Ez azonban csak az eladás alkalmával derülhet ki, s ilyenkor az üzlet vezetője reklamál az OFOTÉRT illetékeseinél.

Így tett a kocséri földművesszövetkezeti bolt vezetője is. Felszólították: küldje vissza a hibás gépeket, jóvá[illegible]írják részükre. A felszólításnak természetesen eleget tett. Ám rövid idő múlván a postás visszahozta a gépeket, mert az OFOTÉRT kijelölt raktárában nem vették át a küldeményt, sőt, az emiatt feladott reklamációra sem válaszoltak.

Ezen az eljáráson még akkor is csodálkoznánk, ha »csak a szokásos« vevő—eladó vitáról lenne szó. De ez több, mint egyszerű vita, értheteflennek, sőt, feltétlen orvoslásra váró esetnek tartjuk. (B. L.)

— **Az Intervízió és az Eurovízió** jogi szakértői tanácskozásának első szakasza Prágában befejeződött. Napirenden a két legnagyobb európai nemzetközi televíziós társaság közötti adáscsere jogi problémái szerepeltek.

— **»Baranya ifjúsága, 1964«** címmel a KISZ rövidesen sorra kerülő VI. kongresszusa alkalmából Pécsett kiállítás nyílt. A kiállítás képekkel, dokumentumokkal ismerteti a megye ifjúságának életét, termelési, kulturális és mozgalmi eredményeit.

KGST-konferencia

Az elmúlt héten Budapesten tanácskozott a KGST földtani állandó bizottsága által életrehívott térképszerkesztő munkacsoport. A konferencia szombaton délelőtt a Magyar Állami Földtani Intézet kis tanácstermében zárójegyzőkönyv aláírásával fejeződött be.

— **A Vándor-kórus régi és** jelenlegi tagjai november hó 28-án, szombaton este fél 8 órakor tartják találkozójukat a Könyvklubban (VI., Liszt Ferenc tér 1), ahol szívesen látják a kórus barátait is.

— **Az Egressy Gábor Klubban** megnyitották szombaton délután a Vasas Központi Képzőművész Kör kiállítását. A tárlatot Borsos János, a Vas- és Fémipari Dolgozók Szakszervezetének osztályvezető-helyettese ismertette. A kiállításon 128 — túlnyomórészt figurális kompozíciójú — festményt és rajzot mutatnak be, december 5-ig.

■ JELENTKEZZÉK A KÁROSULT!

November 12-én este a XX. kerület, Ságvári Endre utca és Ady Endre utca sarkán levő borkimérő pince előtt ismeretlen tettes ellopott egy őrizetlenül hagyott férfi kerékpárt. A rendőrség a tolvajt elfogta. A Budapesti Rendőrfőkapitányság vizsgálati osztálya kéri a károsultat, hogy kerékpárja átvételére jelentkezzék személyesen az V., Deák Ferenc u. 16, IV. emelet, 431. szám alatt.

✕ **Sírkőavatás.** Kapitány István főpilóta sírkövének avatása hétfőn 14 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

✕ **Halálozás.** Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a legjobb férj, testvér és sógor, Reiszmann Tivadar virágkereskedő november 18-án rövid szenvedés után elhunyt. Temetése f. hó 24-én, kedden du. 2 órakor lesz a Rákoskeresztúri temetőben (Kozma u. 6). Gyászoló csa-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1971 OKT 24

Bertalan Tivadar

így ízlelték egyik magunkkal másik önmagunkat,
mint fekete bársony-ajakkal csókol a múlt
eljövendők szívébe mézet, epét...
Mint a jövő bevonja múltját, halottait
vegytiszta anyagokkal.

1093



Bertalan Tivadar rajza: Arab férfi

ɔ-e a vás
gép hasz

SZOME
— de leg
ramot lá
nyoknak
t. A dél
eredeti
lományo
ntifasiszta sorozattal
ábbiakban akadt riport, befe-
y értékes, ugyanakkor látvá-
észettudományos filmsorozat
capitányé). Ezt vetélkedő kö-
a költészetnek szenteltek

szórakozás jegyében telt el.
ısfél órát sugároztak a *Fővá-*
cirkusz nyitóműsorából. Ez,
annak idején a lapok, így a
lap is beszámolt: kettős alka-
gyfelől új, állandó otthont
ısfelől a magyar nézőknek le-
ílt arra, hogy a legkiválóbb
ıagyar artistákat budapesti
eplésen" lássa. A műfaj ter-
lejárójaként a derű, a csodál-
galom e másfél óra keretében
ltotta. S, aki ezt keveselte,
ismerősünk *Roger Moore* (ma-
a: *Láng József*) kínált gondos
kával megkomponált hatásos
az *Angyal-sorozat* „követ-
l"-jában a *Juditban*, ahol ma-
ıdően nem hiányzott a kötele-
ıos leány sem.

ınt a televíziót nemcsak szó-
lehetőségnek, hanem az isme-

hallgatók érdeklődésene
nagyon is vegyes, de a m
fokát jelentős mértékben
vező: *Benedek István*
nisége és az, hogy vállal
lag hálátlan szerepet, am
lent. (Róla ugyanis köztu
tágkörű érdeklődésű, még
mint aki nem tudja a v
szetesen kérdezni is tudni
a riporteri aranyszabály,
ván nemcsak ezt tudja, d
nyítja is a válaszoló szal
bizonyos kérdésekben vita
(Külön dicséret illeti az
soron kívül megfeleltek e
anyaggal kapcsolatos kér

A *Hans Beimler bajtárs*
filmsorozat III. része, am
egyik vezetőjének áldozat
tatja be, ezúttal a dacha
hős szökéséig vezetett. A
számos régi ismerőst lát
Horst Schulze, Hannjo
Ulrich és *Jürgen Frohriep*

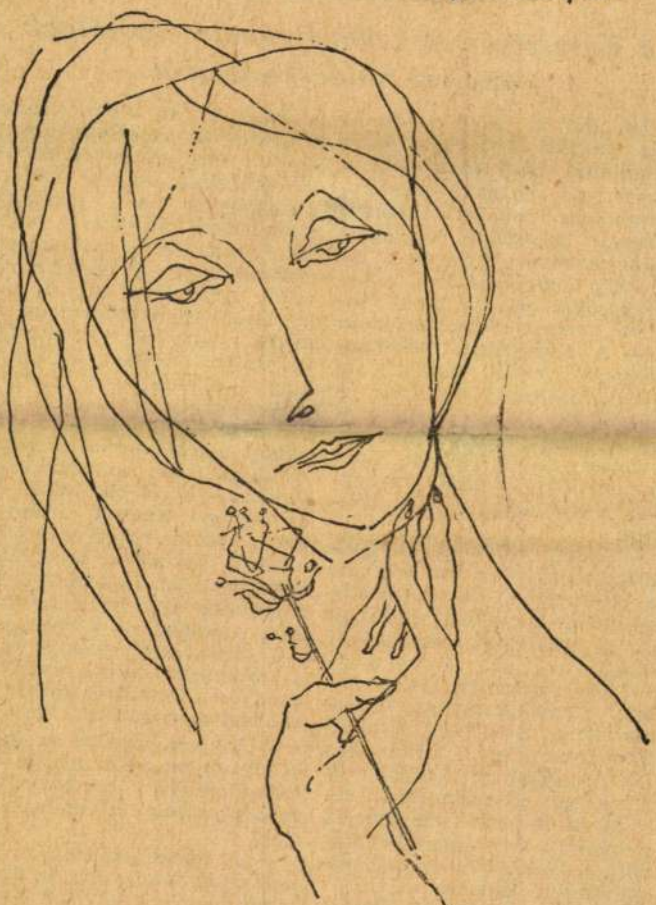
A szekszárdi szüret ha
ce után *Cousteau kapitá*
tv-nézők számára annak

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bertalan Tivadar
MAGYAR NEMZET

1964 NOV 29.

1021

A Magyar Nemzet galériája



Bertalan Tivadar rajza

Bartha Tibor püspök nyilatkozata

a Keresztyén Békekonferencia vezetőinek angliai tanácskozásáról

Dr. Bartha Tibor református püspök most tért haza Angliából, ahol részt vett a keresztyén egyházak békekonferenciája vezetőinek ülésén a magyar protestáns egyházak képviseletében. Útjáról, a bizottság tanácskozásairól a következőket mondotta a Magyar Nemzet munkatársának:

— A Keresztyén Békekonferencia vezető testülete, a *munkabizottság* ülésezett a mozgalom nagy-britanniai csoportjának meghívására november 17—22. között London mellett, az anglikán egyház egyik konferenciai telepén.

— Nagy örömmel szemléltük, mennyire *megnövekedett a keresztyén békemozgalom tekintélye* az elmúlt hónapok során. Működnek már területi bizottságai számos nyugat-európai országban: Hollandiában, Franciaországban, Olaszországban, Svájcban, Nyugat-Németországban stb. Észak- és Dél-Amerikában, Ázsiában és Afrikában is számottevő keresztyén csoportok támogatják munkáját. Ezért igen jelentős volt a tekintélyes és befolyásos angliai csoport meghívása. A Keresztyén Békekonferencia mozgalmának vezetőségi ülésén valamennyi világrész képviseltette magát. Az sérletek és az atomfejlesztés tragikus és veszélyes következményeire. A másik fontos állásfoglalása volt a munkabizottságnak *a sokoldalú atomhaderő létrehozása elleni tiltakozása.* Ez a nyilatkozata különösképpen jó visszhangra talált Angliában. Az új angol munkáspárti kormány az angol tömegek nyomására kénytelen mindent elkövetni, hogy ellenálljon bizonyos európai militarista körök kísérletezésének, amelyek a sokoldalú atomhaderő létrehozásával akarnak az atomfegyverekhez közelebb jutni. Az ez ügyben kiadott nyilatkozat felhívja az északatlanti katonai szerződés tagállamai kormányainak és a NATO főtitkárának figyelmét a sokoldalú atomhaderő létrehozásával járó veszélyekre és arra a szomorú következményre, amelyet a feszültség fokozásával rejt magában ez a terv.

— *Hogyan fogadta az angol közvélemény a Keresztyén Békekonferencia vezetőségének tanácskozásait és nyilatkozatait?*

— A fogadtatás nagyon baráti és testvéri volt. Az angol televízió külön felvételt készített az ülésről. Ennek keretében a mozgalom elnöke, *Hromádka* dékán külön állást fog-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Tivadar

1968 JUN 9.

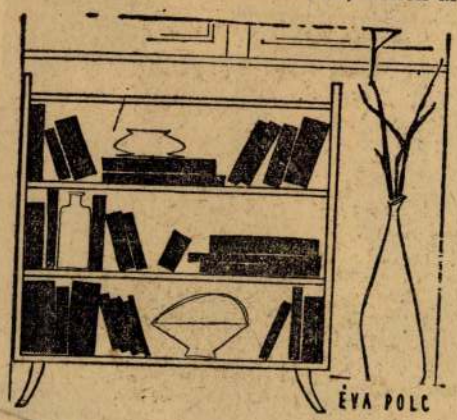
1021



Bertalan Tivadar rajza

Könyvbarátok — könyvespolcok

Az ünnepi könyvhét alkalmából ismét gyarapodtak a könyvbarátok házi könyvtárai. Az újabb szerzemények azonban nem ritkán újabb gondot jelentenek. A köteteknek helyet kell szorítani. Akad ugyan, aki csak az olvasmány élményével törődik és a kiolvasott könyvet — hely hiányában — szekrények, fiókok al-



Az Éva 4 rakodódeszkás, mintegy 80 cm magas könyvállvány. Ahol nincs központi fű-

már kialakított berendezésbe illeszkedjék, s egyben arra is alkalmatlan volt, hogy tovább lehessen növelni a befogadóképességét, illetve toldani lehessen. Annál nagyobb öröm most, hogy — nyilván az új gazdasági rendszer nyújtotta szabadabb termelési lehetőségek folytán — immár több különféle célszerű könyvespolc között válogathat a könyvbarát.

Az újabb könyvbarátok — akik még csak 20—25 kötetes könyvtárral rendelkeznek — ne féljenek a félig üres könyvespolctól. Az akkor is szép, ha még nincs teli és átmenetileg, ízléses kerámia, állólámpa foglalja el a további könyveknek szánt helyet.

Akiben pedig barkácsolókedv buzog, megfelelő szerszámokkal is rendelkezik, végül amúgy sem tudna mit kezdeni a régi stelázsikkal, konyhabútorral, öreg kredenccel, az türelemmel és műgonddal maga is készíthet könyvespolcot. Ha az átgyalult deszkalapok látható éleit, lapjait Bölovit parkettalakkal bekeni, s szögelés helyett hornyolással illeszti össze a darabokat, kétszeresen becses bútorral szolgálja gyűjtőszenvedélyét.

Fóti Margit

Csak a

A népszerű sláger és
Hivatal kimutatásai sz
a húszéveseké a világ.
ugyanis a nőnépesség 14,
tozik a 15—24 éves koro
30 éven felüliek aránya

Ezek az adatok nem
ezért szinte érthetetlen
fekcióipar — a jelek sze
veszi tudomásul, milyen
lene kiszolgálnia a nők
igényeit. A drága belvár
finomkonfekción és a m
lehetőségen kívül — an
zepes keresetű vagy át
vedelmű asszonyok s
dött, holott vitathatatl
tolt anyagi keretek k
vannak többségben -
ték a harmincas-ne
számára.

Több napos utá
rült mást felfed
ismert kétrésze
két-három év e
gas nyakú egy
lan, esetleg s
rakatok, sajnos,

Bertalan Tivadar

Tánc és ritmus (rajz)

Magyar Hírlap, 1969. január 19. 10.l.

Bertalan Tivadar

Akt és virág (repr.)

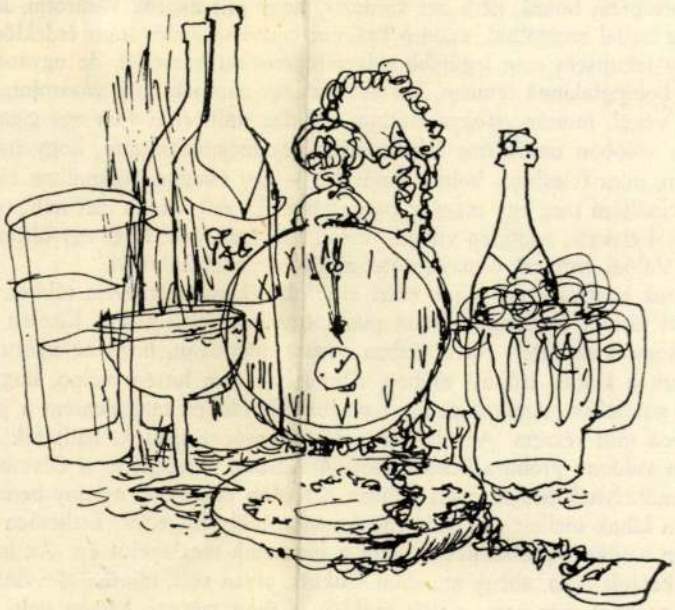
Magyar Hírlap, 1968. december 31. 11. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

LÁTÓHATÁR

Bertalan Tivadar

1993 AUG -4.
1021



Bertalan Tivadar rajza

olyan árut lehet kapni benne, ami a férfidivat szakmába [illegible] készült férfiöltönyt is. A tulajdonos, akár Mr. Young, ugyancsak a kínai, hanem indiai. Távol áll tőlem azt a hitet kelteni, hogy minden ember kisnövésű, de ők ketten valóban azok. Szóval Mr. Glamour – így – alacsony és köpcös, rendkívül választékosan öltözött férfiú, tása egészen európai, viszont az udvariassága egyáltalában nem eu továbbiakból kiderül, a vevőkkel való bánásmódot egyetemi szinten

Amikor beléptem hozzá, nem azt kérdezte, hogy mit akarok vás milyen hideg itallal szolgálhat, majd a kedvenc cigarettafajtám iránt felkért, hogy tekintsem meg legújabb selyemfehérnemű kreációit, d sított, hogy boldogtalanná tenném, ha olyasvalamit akarnék nála vásárolni, amire [illegible] szükségem. Végül, miután elfogyasztottam a hideg italt, elszívtam egy cigarettát, megcsodáltam a valóban csodálatos fehérneműket és megnyugtattam, hogy misem áll távolabb tőlem, mint felesleges holmit vásárolni, – egy óvatlan pillanatban cselt vetettem neki és én kínáltam meg egy magyar cigarettával. És míg annak ízét néhány pillanatnyi néma áhítattal élvezte, addig én villámgyorsan közöltem vele, hogy egy öltönyt szeretnék csináltatni. Valódi tropical öltönyt, sötétszínűt és pehelykönnyűt.

Nem akarok hosszadalmas lenni, ezért átugrok néhány órát. Nem többet, mert a rendelés délelőtt történt és aznap délután már megvolt az első próba. Közben még arra is volt ideje, hogy a szövetett forró vízben avassa, mondván, hogy ne ugorjon össze, ha majd megázik a kiadós trópusi esőben. Álmomban sem hittem volna, hogy egy szabó ilyesmire is gondoljon. Amikor pedig a megbeszélt időben megjelentem a próbán, több meglepetésben volt részem. Az első az volt, – európai szabók, halljátok a csodát –, hogy a ruha valóban próbára készen várt. A második meglepetés a Glamour műhelyében ért. A műhelynek titulált sötét odúban a földön kuporgott néhány bennszülött szabósegéd és a lábuk mellett pislákoló mécses világánál öltögettek. Érthetően rossz előérzettel léptem a tükrös próbafülkébe, ahol a harmadik meglepetés ért. Az imént tapasztalt módon készült ruha, ahogy mondani szokták, olyan volt, mintha rám öntötték volna.

Második próbára már nem is volt szükség, a ruha másnap készen volt. Amikor felvettem és a háromszárnyú tükör elé álltam, a kis szabó mögöttem sürgölődött és izga-

Bertalan Tivadar

Illumbrádik Ovoved Jáno
vrátaikor (3 repró)

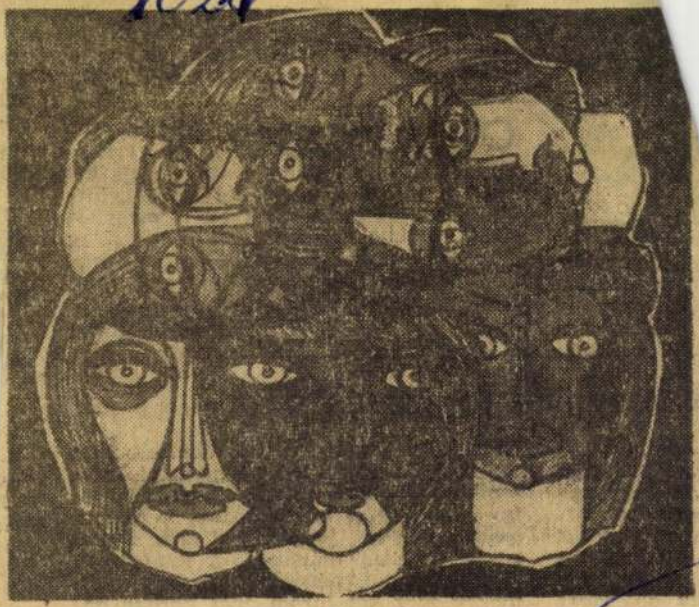
Nógrád 1968 XII 24 12 óra.

Bertalan Tivadar

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1021 SEP 5



Bertalan Tivadar rajza

ok. Most mi az ör- ve szottyant, lefektetett. Én kapaszkodtak föl
dobja be magát? meg a kimaradók

élést — még ha minden jól is megy — csak átmeneti megoldásnak tekintik a fiatalok. Minden törekvésük arra irányul, hogy a legnagyobb áldozatok árán is megteremtsék saját otthonukat.

Dr. Marék Antal

kor kezdjük a fogmosást?

doznak a fogmosástól; próbáljuk őket játékosan rászoktatni. Vegyünk *tarka fogmosó poharat, színes kis fogkefét,* s így már kedvet is csinálunk a fogmosáshoz. *Járjunk jó példával elöl,* a gyerekek lelkesen utánozzák a felnőtteket. A türelemmel, helyesn irányított gyermekek *már két-három éves korban önállóan és szívesen veszik igénybe a fogkefét.*

Ami pedig az édességeket, cukorkákat illeti, *a savanyú cukor különösen ártal-*



Bertalan Tivadar rajza

Külpolitikánk igyekszik a világ minden részén *előmozdítani a haladás és a béke ügyét.* Érthető azonban — mutatott rá Óvári Miklós —, hogy Európa békéje és biztonsága számunkra különösen fontos. Ezért *igen lényeges feladatnak tekintjük az európai biztonsági értekezlet előkészítésének folytatását.* Európa békéje és biztonsága ugyanakkor nemcsak az itt élő népek, hanem a világbéke szempontjából is jelentős. Úgy véljük, ennek a tanácskozásnak a feltételei egyre jobban érlelődnek és bízunk abban, hogy a szocialista országok békepolitikája és más békeszerető erők akarata meg tudja számunkra őrizni a haladó erők nagy vívmányát, Európa békéjét.

Óvári Miklós hangoztatta: alkotmányunk ünnepének békés hangulata nem feledtetheti velünk azt, hogy a világ egyes térségeiben a helyzet feszült, sőt háborútól terhes. Vietnamban tovább tart a háború. bár egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy az Egyesült Államok katonai győzelmet nem tud elérni, *politikailag pedig máris vesztett.* Mondhatná valaki, Vietnam tőlünk messze van, a bombák robbanása nem hallatszik idáig, a háború tüze a mi egünket nem festi pirosra. *Vietnam*

gének szükségleteit. *Illisz László*, a KISZ KB titkára csütörtökön ünnepélyesen avatta a *zalaegerszegi ifjúsági ház*

Nagyivánban felavatták a közös fogással létrehozott *új vízművet.* E célra a helyi termelőszövetkezet mint másfél millió forintot, a la negyedmillió forint értékű társ munkát, ezenkívül a családok mi ke kétezer forintot adott. *Kisújsz* átadták rendeltetésének a *műszeré új üzemházát.* Ebből az alkalomb kás-paraszt találkozót rendeztek, a részt vettek a város új üzemeinel mint a termelőszövetkezeteknek a selői. *Tiszatenyőn*, a November 7. lőszövetkezet központjában ünne felavatták az *új klubkönyvtárat bathely* új városrészében, a tízez sú Derkovits városrészben csü *200 személyes óvoda* alapkövét r A jövőre elkészülő gyermekinté lakótelep harmadik óvodája lesz ezen a lakótelepen átadták rendeltetésének a 60 személyes *módszertani bölcsődét.*

vajárat a város községe érdekében végzett kiemelkedő munkájáért *díszpolgár-*

pes. Az [illegible] ly út és a Szitakötő utca sarkán helyezték el.

1971 AUG 20

MAGYAR HÍRLAP

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

ESTI HIRLAP

1961 OKT 26.

GYORSINTERJÚ

1021

Bertalan Tivadarral

A közelmúltban érkezett haza Belgiumból *Bertalan Tivadar* grafikusművész, aki Vetterenben rendezett kiállítást műveiből. Utjának tapasztalatairól beszélgettünk:

— Ötvenkét olajfestményem és grafikám szerepelt a tárlaton. Valamennyi kiállított képem modern hangvételű, stilizált, figurális kompozició. A kiállítás sikert aratott, igen jó sajtóvisszhangja volt. Jelenleg Dorlenben, utána pedig Antwerpenben mutatják be az anyagot. Több mint három hónapig éltem Belgiumban, a képzőművészet újdonságaival ismerkedtem, s meglepetéssel tapasztaltam, hogy hanyatlik a nonfiguratív (absztrakt) festészet népszerűsége. Egész sor képemet megvásárolták, míg a párhuzamosan rendezett nonfiguratív kiállításokon szinte semmit nem vettek.

— Itthoni tervei?

— Elutazásom előtt készítettem el a díszleteket Jancsó Miklós *Igy jöttem* című új filmjéhez, amelynek a közeljövőben lesz a bemutatója. Most könyvillusztrációkon dolgozom, s befejezem azokat a vázlatokat, amelyek a háromhónapos utazás élményeit rögzítik.

(—n.)

Szakszárdi szüret

a Száva,
irolban

árvíz

árasztotta el Zágráb külvárosi területeit.

Az árvíz a város központja felé közeledik és elérte az egyetemi központot, amely mellett a Belgrád—Zágráb—Ljubljana közötti fő vasútvonalon halad. Ma a Száva vízállása Zágrábnál a normális vízállásnál 512 centiméterrel volt magasabb.

Lapzártakor jelentik, hogy Zágrábban súlyos a helyzet. A Száva gátja két helyen is szétszakadt, és a város déli területeit víz árasztotta el.

A Szávával egyidejűleg megáradt a Dráva is. Va-

MAGYAR HÍRLAP
1975 JUN 29

Bertalan Tivadar

1021



Bertalan Tivadar rajza

SZÁMÍTÓGÉPES
HÍRADÁS
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

illalkozás

téeszkezelésben levő táblákon. Amikor még a Rákóczi elnöke voltam, akkor is hangoztattam, hogy *megállithatatlan folyamatnak* vagyunk tanúi és részesei, vagyis anélkül, hogy bárki bármilyen kényszerítő intézkedést tenne is, *törvényszerű a termelőszövetkezetté válás.* A volt szakszövetkezeti tagok nagy része ezért *megnyugvással* fogadta az egyesülést, volt persze kivétel is, ám ez a kisebbik rész.

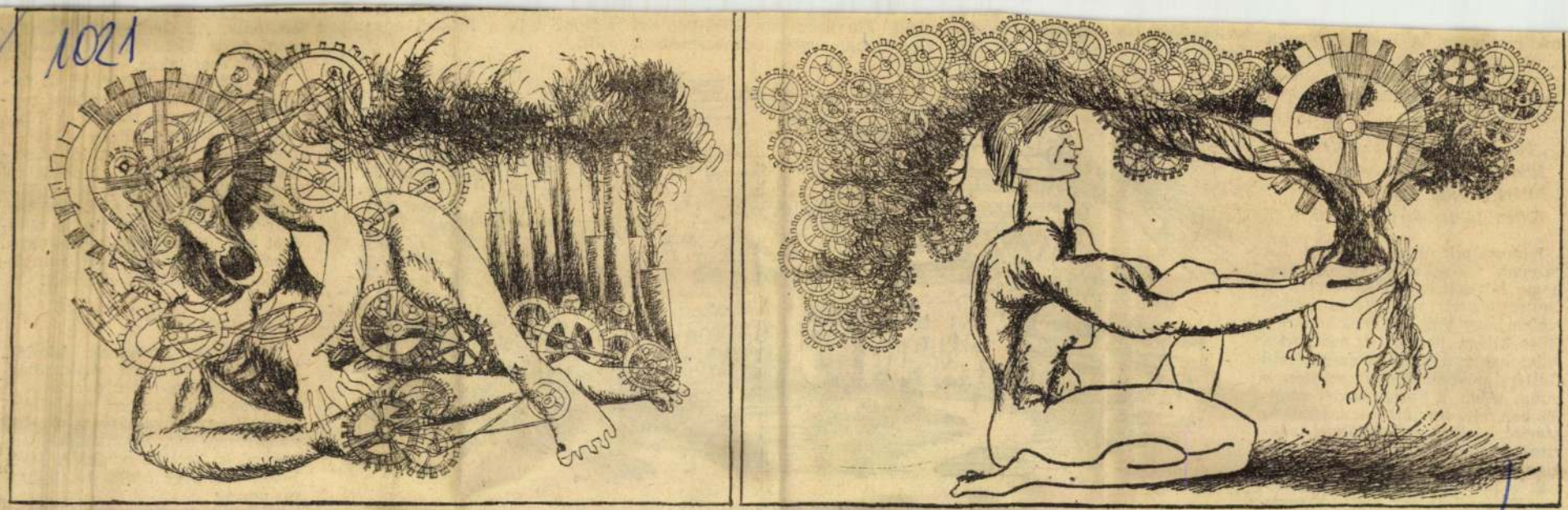
Gondoskodás az öregekről

Bukodi Benjámin — Balló László előtt — 1961-től 1967-ig volt elnöke az ócsai szakszövetkezetnek, most elnökhelyettes a termelőszövetkezetben.

— *A szakszövetkezeti öreg tagok milyen előnyhöz jutottak azzal, hogy átléptek a téeszbe?*

— Egyből biztosítva lett a megélhetésük — válaszol az elnökhelyettes. — Sok olyan idős ember volt közöttük, akikkel [illegible] nem törődtek ezek, mint a

1021



Bertalan Tivadar rajza: Múlt és jelen

dok nyomaira. A honfoglalásnak is idekapcsolják egy mozzanatát: a magyarok átkelését a Dunán; Arany János verselte meg ezt a Keveházában:

„Tömlőkön ott a hős Keve
Hadával így által kele,
Miért a hegy, miért a sík
Kelen földének neveztetik."

Kimutatták, hogy Mátyás királynak vadaskertje volt a Sashegy lábánál, erődök őrizték a Gellérthegyet (amely korábban Kelen-hegy volt, a török időkben Gürz-Eliász hegyének nevezték). Adatokat gyűjtöttek a szent életű Gellért püspökről, aki szintén e budai tájon, a kamaraerdei rendházban élt, mielőtt — a legenda szerint — szöges hordóban legurították volna a később róla elnevezett hegy sziklájáról. Szólnak a krónikák a kelenföldi szőlőkről, amelyeknek emlékét utcanevek őrzik, szólnak budai polgá-

a levegőjét is segítenek megismerni azok az írók, akik itt lak-

múlt. Fia még egy 1952-ben írt riportjában ugyan természetesnek

legtöbb ház a földdel egyenlővált.



A Gellért-szálló

jövő öteves tervben nemileg mér-

Magyar Hírlap
1973 APR 30
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-120

városrészre néz. A múltjában longobárdok, kelták, gótok. A jövőjében újabb és újabb honfoglaló magyarok...

N. SÁNDOR LÁSZLÓ

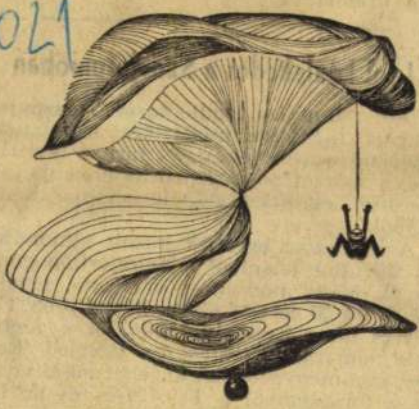
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1974 FEB 10

Bertalan Tivadar

Magyar Hírlap

1021



Bertalan Tivadar rajza

Aeroflot légitársaság [illegible]
mából.

A miniszter egyebek között elmondta, az Aeroflot jelenlegi *legkorszerűbb* gépe az IL 62-es módosított változata, amely az IL 62. M jelzést viseli. Egyre több TU 154-es jár a Szovjetunióban. Ez a géptípus hamarosan *tömegesen* elterjed. Ennek eredményeképpen ki lehet majd vonni a forgalomból a TU 104-es és az IL 18-as gépeket.

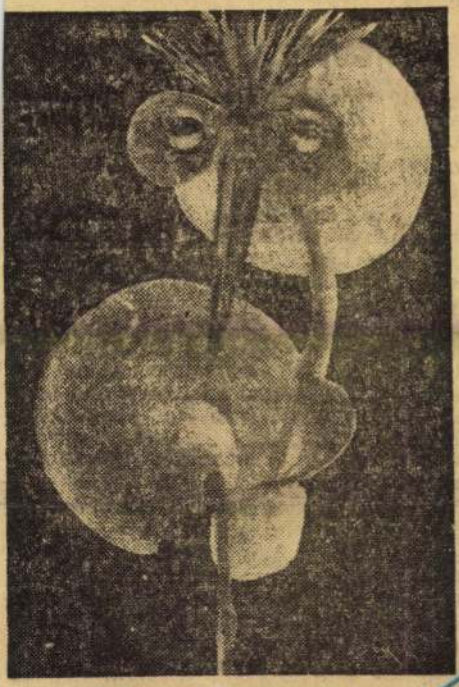
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 DEC 16

Magyar Hírlap

Bertalan Tivadar

1021



Bertalan Tivadar rajza

Hegedüs Géza:

Régi versek között

Olajválság és túlnépesedés

A túlnépesedés réme gyötri egyes olasz személyiségeket. A hivatalos dokumentumokból is kitűnik, ohgy Olaszország a népsűrűség tekintetében Európában az első között található.

Olaszország 300 ezer négyzetkilométer területén 56 millió ember él. Ennek alapján a hivatalos dokumentumok szerint egy négyzetkilométerre 180 lakos jut. A valóságban azonban sokkal rosszabb a helyzet, mert az ország területének 35,2 százaléka hegyvidék. Így az olaszok valójában csak 200 ezer négyzetkilométeren élnek. Ebből viszont az következik, hogy az átlagos népsűrűség egy négyzetkilométeren 280 fő. Ez alig marad az európai maximumot tartó hollandiai és belgiumi népsűrűség mögött.

E statisztika tükrében az Olaszországot is elérő energiaválság ideges nyugtalanságot váltott ki *Adriano Buzzati Traverso* biológusban, amit az is bizonyít, hogy tollat ragadott, és a *Corriere della Sera* szerkesztőségéhez eljuttatott cikkében tette közzé aggályait. Ebben kifejtette; a kormány szigorú intézkedései nyomán a nyilvános szórakozóhelyek éjfélkor vagy még korábban bezárnak, a televízió-adók is korán befejezik műsorukat és a munkaszüneti napokon tilos a magánautók használata is. Ez sok törvényes és nem törvényes párt arra késztethet, hogy gyakoribb és hosszabb szerelmi játékokra

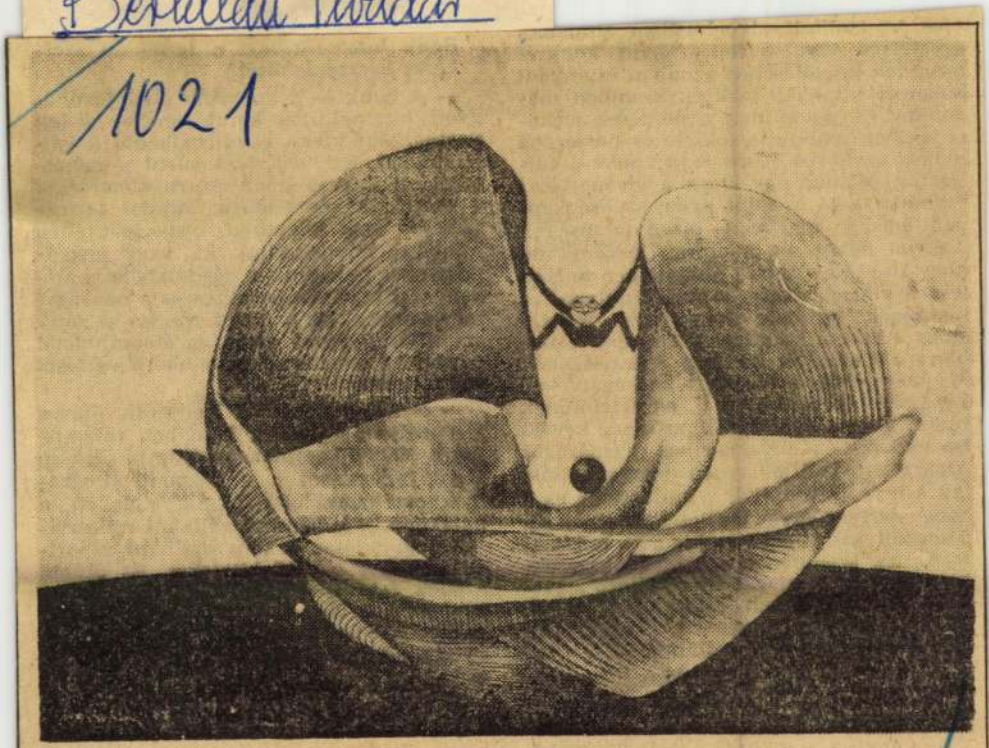
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1974 JAN 8

Magyar Hírlap

Bertalan Tivadar

1021



Bertalan Tivadar rajza

— Az említett alapelvekben általá egyetértés van, a fejlesztendő kon területek kijelölésében azonban estenk kiélezett vitákkal találjuk szemben gunkat. Egyrészt, mert a döntések elő szítésében többnyire sokféle csoportér hatása érvényesül, másrészt, mert a lesztési politika egy kicsit a jövőbe l tudománya is, és mint ilyen, szükségk pen hordoz magában bizonytalanságot. Nagyon nehéz ma pontosan kiszámítani, hogy 10—15 év múlva részleteiben milyen lesz a világgazdaság, s abban milyen lehetőségek nyílnak számunkra. Nekem sincs erre csalhatatlan műszerem, azonban gazdaságunk közepes fejlettségéből, kis méretéből, korlátozott kockázatviselő képességéből számomra egyértelműnek tűnik, hogy a feldolgozóiparban a kevésbé eszköz- és anyagigényes, gazdaságos ágazatokat kell előnyben részesítenünk, így a híradástechnika, a műszeripar és a gyógyszeripar egyes területei jöhetnek elsősorban számításba a kiemelt műszaki fejlesztés szempontjából. Más ágazatokban nincs elég anyagi előny úttörő szerepet vállalni, ezekben licencvásárlásokkal, adaptációkkal úgynevezett „követő" álláspontra kell helyezkednünk.

— *Milyen más eszközkímélő megoldásokkal számolhatunk a hatékonyság javításában?*

— Egyrészt a *rekonstrukciós beruházásokat* említem, ezek révén jelentős építszetesen nem jelentheti, hogy rendezetlen hiteleket bocsáthatunk ki, vagy engedményeket tehetünk a gazdálkodás hatékonysági követelményeiben és a pénzügyi fegyelemben. Ez a forint, vagyis az árak stabilitását, végső soron az életszínvonal emelésére vonatkozó terveink teljesülését veszélyeztetné.

— Hitelpolitikánk a negyedik ötéves terv céljait szolgálja. Előnyben részesítjük a KGST komplex programja alapján folyó fejlesztéseket, a központi programokhoz kapcsolódó hitelkérelmeket, a hatékony, jövedelmező vállalati fejlesztéseket, különösen a konvertálható exportárualapokat növelő hiteleket. Ez utóbbi hitelek fele 15—18 százalékos, csaknem egyharmada 20—30 százalékos és 15 százaléka 30—50 százalékos eszközarányos nyereséget hoz a fejlesztés megvalósítása után.

— Néhányat említve a jelentősebb hitelek közül, a közelmúltban nagy összegű hitelt hagytunk jóvá a jövedelmező *gyógyszeripar* fejlesztésére. Hitellel tá-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Bertalan Tivadar

1974 JAN 6

Magyar Hírlap

irjatom ell az irodagot! tam, állandó lakhelyem Ba

1021



Bertalan Tivadar rajza

lán mások számára is használhatóan. Úgy, ahogyan egy nehéz nap utáni estén elgondoltam egyet-mást mindannyiunk hasonló gondjairól — személyes tapasztalataimból kiindulva s az általánoshoz közelítve...

... Az első erkölcsi tanításokat én is — mint minden gyerek — az otthoni környezettől kaptam. Hosszú századokon át formálódó tanítások voltak ezek, s híven illeszkedtek családunk igen alacsony társadalmi rangjához. Azt sugallták ezek a tanácsok, hogy a lehető legkisebbre húzzam össze magamat, ha azt akarom, hogy békességben éljek a földön.

Erkölcsi nevelődésem második nagy korszakának azt az időt tekinthetem, ami-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HIRLAP
1969 MÁR 2
Bertalan Tivadar

1021



Bertalan Tivadar rajza

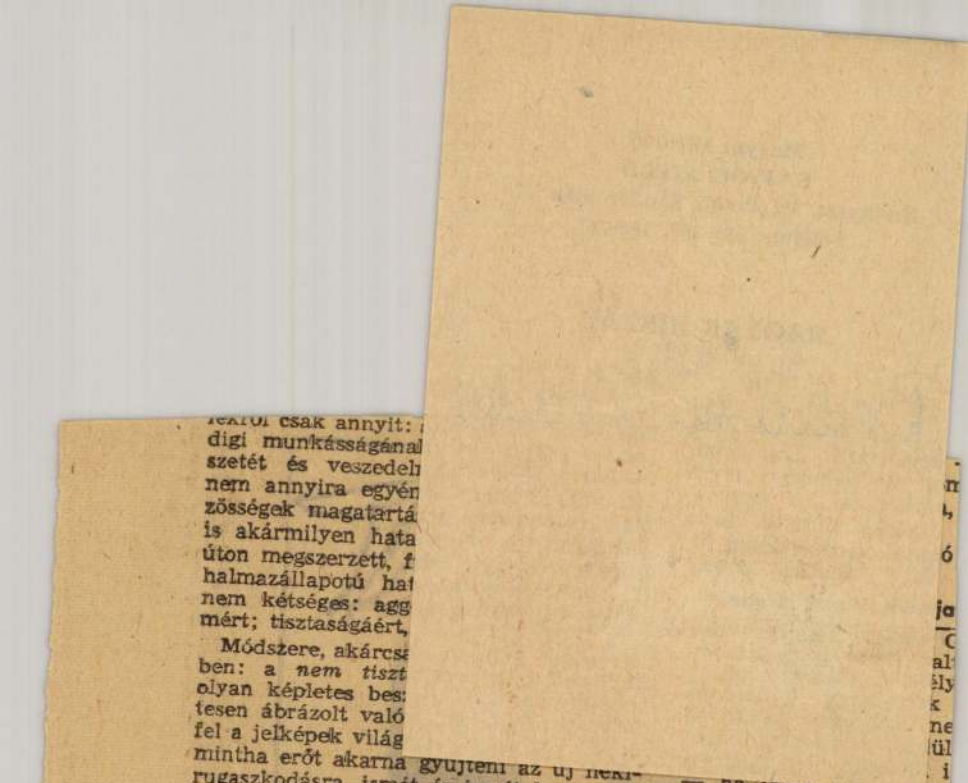
Hajnal Anna:

Október

Félöt. S már a nyájas esti homály
langy tengere csapkod az ablak előtt,
növekvő dagálya színén ringáz
az égben s elúszik habtaraján a platán,
s mind eme hullámlások felett a magasban
elleng selyem szárnyán elúszik s visszakiált még a lúd,
nem látni csak hallani-hallani egyre
még hozzá is felér a homály,
de hol lesz már addigra ő?
hol? hova száll? merre délen csuda társaival?

S, ó, mennyi síkja és szintje
hány emeletje lebeg az őszi homálynak,
alább ér a mélytengeri szintnél,
hol az őszi kikirics lila tengeri csillag,
a mély alagsorba elér, hol a bársony vakond él
dolgosan s bizton családja körében,
s oda le, hol alszik a kígyó avarfödte lakában.

Körülvesz a folyékony homály,
uszonynesztelen szárnyain fordul
huhogó füleshal, a villanyszemű bagoly,
s mint a rája, csapong felettünk a lassuló denevér.
Álmosodunk mi is, de hiába,
téli álomra nem csüggeszkedünk a platán magas ágodujába;
tudjuk mi volna a jó,
s úgy élünk ahogy lehet.



...ről csak annyit:
...digi munkásságának
...szetét és veszedelm
...nem annyira egyén
...zösségek magatartá
...is akármilyen hata
...úton megszerzett, f
...halmazállapotú ha
...nem kétséges: agg
...mért; tisztaságáért,

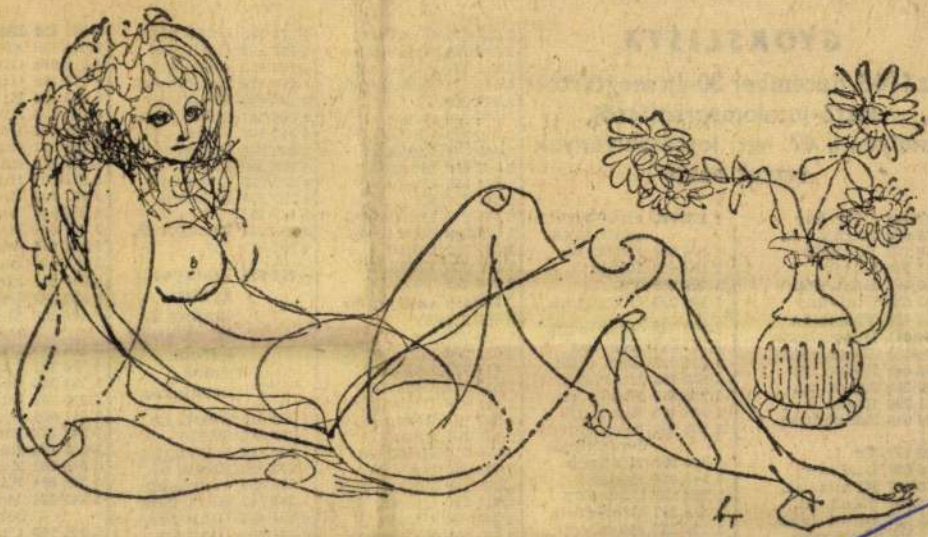
Módszere, akárcsa
...ben: a *nem tiszt*
...olyan képletes bes
...tesen ábrázolt való
...fel a jelképek világ
...mintha erőt akarna gyűjteni az új nekirugaszkodásra, ismét és ismét leereszkedik a naturális valóság világába. Hogy mikor van „fent" és mikor „lent", tehát, hogy mikor ábrázol és mikor általánosít: ezúttal nem könnyű megállapítani. A Szegénylegényekben ez kevesebb gondot okozott a nézőnek; csapongása szelídebb is volt, a történelmi távolság sokkal nagyobb annál, semhogy a valóságtól való elszakadásai bárkiben is (kivéve talán a történelemtanárokat) izgalmat vagy ingerültséget keltettek volna. Sem Ráday csendőrei — akik a történet idejében a valóságban nem is léteztek még —, sem az árulásra is kész betyárok nem kérhették már számon a történet valódiságát. S ami ennél is lényegesebb: Jancsó abban a filmjében vegytisztán mutathatta fel az elidegenedett hatalmi apparátust. Módszeréhez híven: tudományos analízissel; óvakodva attól, hogy gyűlöletet keltsen a hatalmi rendszer *egyes személyeivel* (fogaskerekeivel) szemben s ezzel elvonja a néző figyelmét a hideg kiszámítottsággal működő, félelmesen embertelen szerkezettől. Ez az egyetlen kristályosodási pontra függesztett, s abban egyre többet látó, már-már a kristálynézők vízióit is felszívó filmszem: nagyon sokat meglátott a látható és láthatatlan világból. Az elidegenedett hatalom természetéről történelmi tapasztalatai, személyes és irodalmi élményei is voltak. Fiatalabb kortársainál jobban ismerte az átélt kort, és jobban megértette Kafkát.

Ennél is többre és veszedelmesebbre vállalkozott a Fényes szelekben. Visszafelé menve az időben: a hatalom eltorzulásának első jeleit, okait kutatta. S már az a szenvedély is, amivel az első tüneteket kereste, kétségtelenné teszi: *nem hisz abban*, hogy ennek a hatalomnak szükségképpen ilyenné kellett válnia. Az a kutatóorvos, aki reménytelennek tartja a rák elleni küzdelmet, nem kísérletezik ilyen izgalommal, hogy meglelje a folyamat elin-

— na igaza volna. De
igaza. Hogy mikor ninc
pen a filmmel nem tu
hacsak be nem állok ma
„bibliamagyarázók" sorá
ettől az anakronisztikus
években új erőre kapó
zó módszertől: Fekete
megállapításaiból szeret
filmre vonatkozó téved
sel írja, hogy Jancsó „e
perben állt a hatalmi
ez a per ilyen egyszerű
tudnék érte lelkesedni.)
nyek pere" — mint írja
rokonszenves volt. De a
hetett Jancsóval, hogy eg
konszenves ügy után ali
vel — itt és most — egy
ellenkező ügy szolgálatá
— mint olvasom — nyug
szíti filmjét, tudva jól,
fogadják örömmel ezt
ton". Egy ilyen jó írón
Gyula, az efféle lélekta
alábbis el kellene gondo
bálom kisegíteni. Elsősor
dalon" fogják érdeklődés
lyik oldalon — művésze
forradalmi szellemű diá
— a kor egyik legizgal
művészi, politikai és fi
re, a forradalmi hatalo
okaira keresik a mágy
várhatják a leghitelese
mészetesen onnan, aho
személyes élménye volt
művész, aki minderről
krónikásként", hanem
filozófiai szinten általár
(A Szegénylegényeknel
volt Nyugaton.) Term
másik oldal is. Miután
kasul van szőve politi
ez az „oldal" politikai
nálhatja a filmet. Feket
mondhatja, alkossunk
melyeken a szocialistae
da nem talál *fogódzót*

Bertalan Tivadar 1021

Bertalan Tivadar rajza:
Akt és virág



1968 DEC 31

MAGYAR HÍRLAP

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

GYORSLISTA

az 1968. december 30-án megtartott lottó-jutalomsorsolásról, melyen a 49. heti lottószelvények vettek részt

016 918 Utalvány
028 052 Ki mit vál.
038 175 Filmgép
047 849 Bútor
050 407 Házt. gép
053 659 Utalvány
063 410 Varrógép
064 641 Bútor-lakb.
071 133 Élésk. ut.
082 941 Élésk. ut.
090 385 Élésk. ut.
091 390 Rádió
094 942 Zenegépek

106 177 Tv
109 087 Utalvány
110 477 Ki mit vál.
124 162 Élésk. ut.
125 423 Bútor-lakb.
132 457 Házt. gép

1 176 585 Mosógép és centrifuga
1 184 990 Élésk. ut.
1 187 423 Rádió
1 192 229 Tv
1 196 259 Ofotért ut.

1 209 725 Varrógép
1 212 525 Lak-tex
1 214 928 Ruh. cikk
1 222 408 Utalvány
1 226 817 Élésk. ut.
1 232 462 Élésk. ut.
1 233 290 Mosógép és centrifuga
1 234 950 Hűtőgép
1 241 418 Rádió
1 250 120 Utalvány
1 258 997 Ofotért ut.
1 277 553 Házt. gép

2 224 071 Utalvány
2 235 784 Utalvány
2 241 337 Élésk. ut.
2 247 271 Zenegépek
2 249 930 Tv
2 506 868 Óra
2 510 085 Rádió
2 540 264 Élésk ut.
2 542 819 Magnó
2 544 533 Utalvány
2 544 719 Élésk. ut.
2 545 427 Lemjátszó
2 549 309 Ki mit vál.
2 557 721 Bútor
2 576 806 Élésk. ut.
2 581 455 Tv
2 585 400 Lemjátszó
2 591 223 Tv
2 598 330 Tv
2 612 206 Fénykgép
2 613 775 Lak-tex
2 617 543 Utalvány
2 624 883 Utalvány
2 663 163 Rádió
2 671 104 Rádió
2 675 616 Házt. gép
2 702 544 BÁV ut.
2 707 140 Zenegépek
2 721 990 Ofotért ut.
2 730 680 Utalvány
2 732 510 Élésk. ut.

4 173 533 Házt. gép
4 188 196 Utalvány
4 193 002 Házt. gép
4 204 478 Zenegépek
4 205 780 Élésk. ut.
4 206 447 Ofotért ut.
4 217 589 Bútor
4 222 846 Élésk. ut.
4 228 289 Élésk. ut.
4 229 819 Utalvány
4 247 393 Lak-tex.
4 247 394 Lak-tex.
4 248 227 Zenegépek
4 251 239 Tv

4 252 896 **Budapest, I., Batthyány u. 38. sz. alatti háromszobás öröklakás**

4 256 511 Élésk. ut.
4 279 362 Rádió
4 282 188 Fénykgép
4 282 333 Élésk. ut.
4 288 830 Varrógép
4 294 141 Házt. gép
4 294 408 Utalvány
4 294 409 Utalvány

5 294 860 Mosógep és centrifuga
5 295 671 Varrógep
5 296 721 Utalvány
5 297 316 Ofotért ut.
5 310 753 Utalvány
5 311 064 Utalvány
5 318 372 Elésk. ut.
5 327 194 Rádió
5 340 842 Zenegépek
5 342 824 Rádió
5 343 934 Mosógép és centrifuga
5 355 249 Utalvány

6 400 497 Magnó
6 405 444 Óra
6 405 568 Utalvány
6 407 269 Élésk. ut
6 407 817 Mosógép és centrifuga
6 413 267 Rádió
6 413 400 Házt. gép
6 416 374 Méteráru
6 419 939 Mosógép és centrifuga
6 422 555 Óra
6 426 067 Utalvány
6 431 920 Élésk. ut.
6 456 679 Élésk. ut.

8 67
8 67
8 69
8 70
8 71
8 72
8 72
8 74
8 75
8 75
8 76
8 78
8 79
8 80

Bertalan Tivadar



Pegazus – Bertalan Tivadar rajza

...a Svarc nevet. A Nowa Huta-i ...csupán, hogy egy meghatározott
...emutatót New York-i, bécsi, ...gondolatot a megszokottnál plasz-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-548, 340-726
1977 APR 3

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Tivadar

1021



Bertalan Tivadar rajza

rűsített „kuruc—labanc" történelmet ír, hanem a történelmi valóságot ábrázolja, a maga tényleges bonyolultságában. Mert mit várhatna a jelen egy illúzióktól terhes, lakkozott és rossz értelemben vett tendenciózus történelemtől? Miféle tanítómestere lehetne az életnek?

— Vannak, akik a realitások

A megőrzendő társ

— Közismert tény, hogy a szocializmus és a kapitalizmus közötti világméretű küzdelem a fegyverekről egyre inkább a gazdasági, a politikai, a kulturális és az ideo-

Bertalan Tivadar



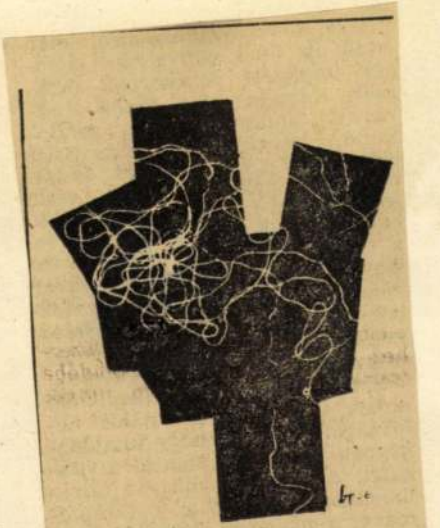
Bertalan Tivadar rajza

Magyar Hírlap,
1977. ápr. 24.

a nyugat-európai
matában bekövet
kérdésekre keres
Tibor új könyvé
A szerző nagy
közösség elmélet
problémáinak. A
várták, hogy a re
delmi tömörülés
valamint a term
ját és centralizá
gyobb és versenyképesebb nyugat-európai monopóliumok alakulhatnak ki. Természetesen a belső liberalizálás következtében *a verseny éleződésére* is számítottak, ami ugyancsak előrelendítheti a nyugat-európai ipar korszerűsödését. Ennek elsősorban a technikailag fejlettebb *amerikai monopóliumok terjeszkedésének ellensúlyozása* miatt tulajdonítottak jelentőséget. A könyv nagy tényanyag alapján mutatja be az EGK-tagállamok között a munkamegosztás fejlődését. Átfogó képet kaphatunk a fokozódó gazdasági összefonódás hatásairól a szerkezeti átalakulás és a gazdasági növekedés folyamatára, de a külső országokkal való együttműködésre is. A mű rámutat: a kapcsolatok fejlődését a Közös Piac *diszkriminatív* politikája számos területen hátráltatta.

Bertalan Tivadar

Magyar Hirlap 1976/252/lo



Antik fej
– Bertalan Tivadar rajza

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

Bertalan Tivadar



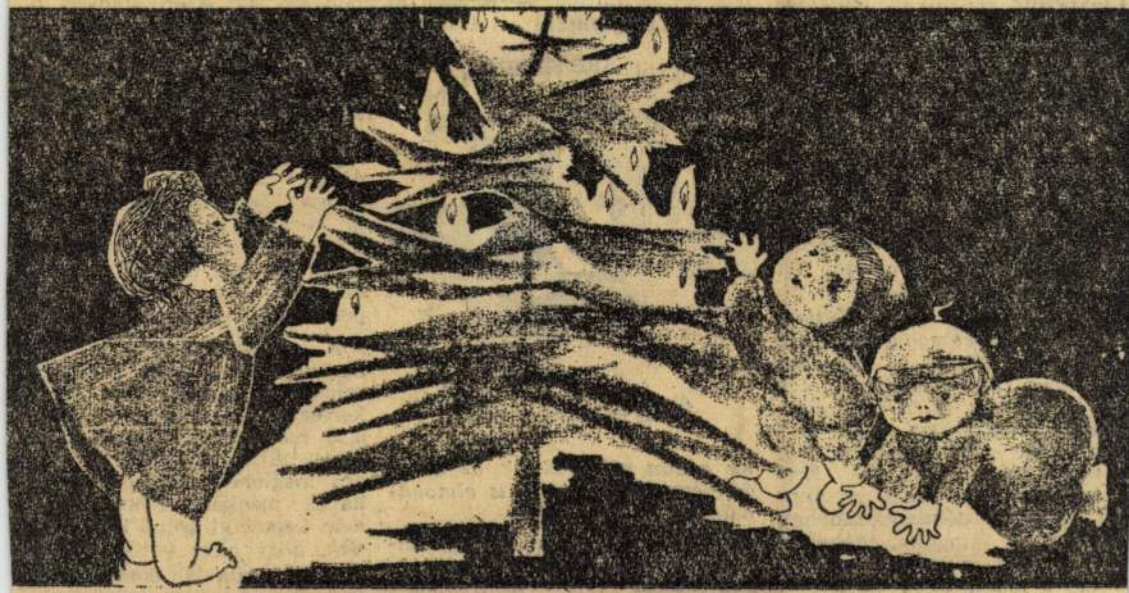
Bertalan Tivadar rajza: Olvasó nő

Magyar Hirlap 1976/13/9

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 DEC 25
MAGYAR HÍRLAP
Bertalan Tivadar

ben, tehetségében, öntudatá- függ össze, hogy a fejlett szo
ban, s abban a szilárd elhatá- cialista társadalom építése a utasítjuk el mind



Bertalan Tivadar rajza

... tán a halálmas versemet...

Stratford upon Avon mintha lacolni igyekezne nagy szülötte, *Shakespeare* szavaival; mert bi-ony, az oszlopokat, házakat, gyekeznek nagyon is jó karban artani... A helybeliek persze em mulasztják el megjegyezni, ogy városuknak némi ipara is an (így például közúti jelzőtáb-ákat készítenek) —, de hát ettől z Avon folyó menti Stratford ég egyike lehetne a sok száz pró, „névtelen" közép-angliai elepülésnek, ahová napjában egfeljebb kétszer-háromszor fut e a vonat Londonból.

Ám Stratford és William Shakespeare neve eggyé lett. Még yenkor, télidőben is, naponta öbb ezren zarándokolnak el a árosba, keresik fel a nevezetes-égeket, a szülőházat, a sírt és a yolc évvel idősebb feleség, *An-e Hathaway* kunyhóját. Értő onddal zsúfoltak össze itt min-ent, korabeli dokumentumokat, útorokat. A látogatók többségét rmészetesen az izgatja, hogy mi volt a halhatatlan költőé. A ajdani iskolában például egy eg padot neveztek ki tulajdo-

nának. *Kinevezték* lójában az sem költő ebbe az *„Shakespeare maga* írta *Szabó Lőrinc. élete, a pályafutás*



tos adatot róla tudunk, az tulajdonképpen tíz sorban is elmondható."

Az azonban, amit művei elmondanak, évszázadokra szól — *akárcsak a szülőföld, Stratford szerencséje.* Nincs pontos adat arról, hogy mennyit jövedelmez

[illegible] felirattal, a költő portréját ábrázoló zacskóba csomagolva nyújtanak át. S a főutcácska, a High Street emléktárgyüzletei ben csak tovább apad a látogató pénztárcája és dagad a tröszté.

A High Streethez közel Shakespeare-t idézi a világhír *színház* is, amely nyolc hónapon keresztül itt mutatja be az örök éltű műveket, s azután a világ távoli tájain turnézik. A jegyek ára meglehetősen borsos — ám ha ez másként lenne, nyilván nem fizetődött volna ki a *Hilton nak*, hogy nagy vörös téglás (é csúnya) szállodát emeljen a vá roskában, a színház mellett...

Halász György

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Tivadar

1021

1976. JANUÁR 18, VASÁRNAP



Bertalan Tivadar rajza: Olvasó nő

Dzsu

A könyv Vietnam historikusan hűséges harci legendája. Érvényesül benne a klasszikus szabály: az a jó színházi előadás, ahol nem a színész, hanem a közönség lelkes, s akkor jó a könyv, amikor nem a szerzőben, hanem az *olvasóban* ébred harag és elkeseredés, öröm és szenvedély. A *Dzsungelháborútól győzelemig* olvasásra ösztönző politikai és katonai irodalom. A két szerző: *Bögös László* és *Vajda Péter* — közismert külpolitikai újságírók, egyikük a vietnami háború krómódon lett a hősiesség, az e berfeletti erőfeszítések hábor hogy a bátorság és a szenve sek vállalása *átfogó felkészü séggel, szervezéssel és tervez sel, az építés és a harc tudo nyos stratégiájával és taktiká val párosult.* Ebben a nem felszabadító harc összetevőjek együtt, egymás mellett szere az agresszor leküzdése és a lamosenergia-termelés, a dip máciai munka s a küzdelem éhínség es a tudatlanság eller harci elszántság éppúgy for

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Bertalan Tivadar

MAGYAR HÍRLAP

1976 OKT 24

1021



Antik fej
– Bertalan Tivadar rajza

hogyan csapódtak le a jogászság szociológiai jellemzőiben, mind ez ideig nem történt kísérlet.

E feladat végrehajtásában már annak eldöntése is sajátos nehézséget jelentett, hogy tulajdonképpen kikre terjedjen ki a vizsgálat. A jelenlegi magyar társadalomban ugyanis a jogi diplomával rendelkező aktív keresők és a KSH által joginak minősített tevékenységet folytatók köre *távolról sem esik egybe.* A KSH *Képzettség és kereset* című kiad-

Bertalan Tivadar, festő

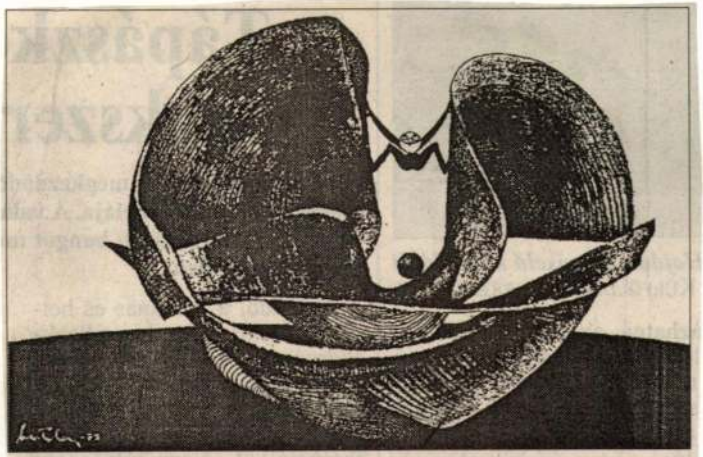
□ BERTALAN TIVADAR festőművész A levegő sebei című tárlatát Huszárik Zoltán filmrendező nyitotta meg a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében. (IX., Mester u. 5.) A tárlat november 10-ig látogatható.

2.

— : Hallottuk

Esti Hírlap, Bp. 1976. nov. 1.

BERTALAN TIVADAR



Egyensúly

BERTALAN TIVADAR RAJZA

Nagy Magyarország 1998 okt. 16 (7.)

issolymosi torony homlokzatán a Solymosi család 1005
Bátori-címert 1475-ös dátummal. Igen jellegzetes,
ltozatának a bécsi tervrajzzal szembeni egyetlen 1600, 1597
i család donátorcímere jelzi az *almakeréki* oltárt, 1757–1758
ét hatalmas szent lovagja, Szent György és Szent
ósnak óhaját juttatja kifejezésre, aki 1447-ben
kedett. A GH monogramista 1471-es *mosóci*
ost is a középképen alkalmazott címerei alapján

ik *Tari* Lőrinc kegyúri plébániatemplomának
kori építkezése, amely háromkaréjos szentélyfejet
ilönös igényeire utal. Déli kapuzatának faragott
ál, a sárkányrendi jelvénnyel körülvett négyelt
gyelőre megfejtetlen – jelvénnyel, amely az északi
iban is megjelenik. A templom igen töredékes,
rozatot ábrázolhatott. Különösen kiemelkedő
görbülő falán csak alsó szegélyének keskeny
itt arra utalnak, hogy ez a falkép egy elpusztult
ntek és térdelő (donátor?) alakok együttesét

kai jelzések igazán csak a 15. század utolsó
ti motívummá a címerpajzsot hordozó konzol és
ban is egész heraldikai ciklusok meglétére enged
nyos hivatali jelleget, hiszen reprezentativitásuk
fontos oklevelekre függesztett pecsétsoroktól
határozás lehetett. Így kell felfognunk, hogy a
alapító, Lackfi István nádor címerén kívül Nagy 458
rgy esztergomi érsek a birtokába került, idegen 1481, 1483

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 FEB 27

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Tivadar

1621



Bertalan Tivadar rajza

a legjobb gyárban sem zökkenő-mentes az élet, sőt, urambocsá' — *tévedhetnek* is a vezetők. Itt például érdemes lenne elgondolkozni, azon, hogy a szereldékben miért nem egyhónapos fáziseltolódással vezették be az új normákat?!

Horváth Ede:

— Nem állítom, hogy minden

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 348-726

1956 NOV 28

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Tivadar

MAGYAR HÍRLAP

1021



A király meztelen

Bár *Jevgenyij Svarc* neve nem
ljesen ismeretlen Magyarország-
on, a szovjet szerzőről mind ez
láig méltatlanul kevés szó esett.
gaz, olvashattuk egyetlen nyom-
tásban megjelent művét, az
lsőosztályosok című kisregényt,
thattunk néhány filmet, mely-
ek ő írta a forgatókönyvét, részt
ehettünk *Az árnyék* című

az emberek egymáshoz való v
szonya, s ijesztően reálisak a me
lékszereplők. Márpedig elég, h
egy egyszerű embert belepottyan
tunk a mesevilágba: rögtön ne
vetségessé, torzzá válik, hibái két
szeresére nőnek.

A népmesék, bilinák, balladá
egyszerű igazságán, Puskin, Kun

Pegazus – Bertalan Tivadar rajza



Bertalan Tivadar festőművész

A hatvani Hatvany Galériában Mikus Sándor szobrászművész kiállitása október 31.-ig, a Fővárosi Művelődési Házban Czinkotay Frigyes festőművész kiállitása november 7.-ig Bertalan Tivadar kiállitása a Ferencvárosi Fincetárlat helyiségében november 10.-ig tekinthető meg.-közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 30.
XX. évf. 44. sz. 8. lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Magyar Hirlap
1975 MÁJ 18

Bertalan Tivadar

1021



Bertalan Tivadar rajza

KGST-tanácskozás

Napirenden az árképzési rendszer fejlesztése

Nemzetközi *tudományos konferenciát tartottak* május 13-tól 16-ig *Moszkvában a KGST-tagországok közötti kereskedelemben alkalmazott árképzési rendszer fejlesztésének kérdéseiről.*

A konferencián különleges figyelmet fordítottak az árképzés elméleti és módszertani problémáira, amelyek a *gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés elmélyítésével és a szocialista gazdasági integráció fejlődésével* kapcsolatosak. Hangsúlyozták az ár *növekvő* szerepét a népgazdaság szerkezetének fejlesztésében, a gazdaságfejlődési színvonal közeledésében, a kölcsönösen előnyös kereskedelem kiszélesítésében, s az *együttműködés új formáiban.*

A részvevők véleménycserét folytattak az árak alkalmazásáról a kölcsönös kereskedelemben, a termelés nemzetközi szakosításában és az együttműködés fejlesztésében, a nemzetközi gazdasági egye-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
1975 MÁR 2 3
Magyar Hirlap

Bertalan Tivadar

1021



Bertalan Tivadar rajza

Ludc
polit
Tern
Vojti
sze.
82. .
Angli
86. ..
káni
Eszm
tűi, l

1. Az idézet második része (zárt betűk: L, T, N). 2. Nagy nehézipari üzem a Szovjetunióban. Telephelye Szverdlovszk. 3. Szintén ne. 4. ... Villa (angol labdarúgócsapat). 5. Cselekedné. 6. ... Jürgens. 7. D. Ó. 8. Csak névbetűiről ismert magyar festő. 9. Tavasszal és ősszel viselt könnyebb felsőkabát. 10. ... nélkül (mértéktelenül). 11. A mértékek abszolút rendszerében a munka és az energia egysége. 12. Minisztertanács. 13. Négylábú. 14. A rénium és az oxigén vegyjele. 15. Bantu nép a Kalahári és a Namib sivatag közötti területen. 16. A görög mitológiában szereplő királyleány. 17. Tyúk — táiszólással. 21. Útlegelé. 24. Romániai város. 26. Gyengén meg-megfog. 29. Budapesti kerület. 30. Indulatszó. 31. Oltja a szomját. 32. Vetés németül. 33. Lásd a 27. számú sort. 36. Azonos római számok. 37. A kén és a fluór vegyjele. 38. Vörösmarty eposza. 40.

Bertalani Tivadar

rajza,Két Bohóc

Magyar Hirlap 1969/316/11

1021 Bertalan Tivadar

Bertalan Tivadar:

A vénember meg a háza



(A szerző rajza)

CSENDES, BARÁTSÁGOS utcában áll a ház. Az utcán végig gesztenyefák. A ház előtt magas kőtalapzaton, hegyezett fejű lécekből kerítés. A ház fala sárga, ablakai zöld zsalusak, tetején régi és új cserepek, játékosan. Az épület mögött kert, árnyas, sűrű lombú fákkal. A kertben sokféle gyümölcsfa. Köztük falatnyi, füves tisztások, a telek karéján pedig málna- és ribizlibokrok. A házfal tövében macska sütkérezik, a fák levelei között ezernyi madár csevetel. Minden telítve él és gáttalanul burjánzik.

A kapuban Demon Ferenc fiatal mérnök és felesége. Amolyan rendes kis házaspár, nem csekély vágyakkal, kis szenvedélyekkel, még kisebb reménykedéssel. A fiatalember már harmadszor nyomja meg a csengőt. Egymásra néznek és topognak idegesen. Végre nyílik az ablak és kidugja fejét egy sápadt arcú, sovány öregember.

— Mi tetszik? — kérdezi élesen.

— Bajtala Simont keressük — dugja be orrát a kapu rácsán a fiatalember.

— A hirdetésre jöttünk — csicsereg az asszonyka.

Az öreg nem szól egy ideig; messziről látni, hogy fürkészőn nézi a jövevényeket. Kijjebb hajol és kezével árnyékot csinál a szemére. Hatalmas bajusza fehéren, sárgán csillog és rekedtesen jön alóla a szó.

— Nem tudok kimenni. Beteg vagyok. Lázam van. Csak nyúljanak be a léc között. Belül van a rigli. Nincs kulcsra zárva. Az, ott, ott, kicsit lejjebb. Na, megvan!

Az öreg elmegy az ablaktól, a fiatalok meg benyitnak az udvarra. Óvatosan lépkednek a téglaösvényen, mintha sáros lábbal járnának valami finom szőnyegen.

Bajtala Simon nyugalmazott rendőrbíró bepólyált nyakkal, házikabátban, papuccsal a lábán csoszog vendégei elé. Krákog, köhécsel és nyög, mint aki a halálán van.

Bemutatkoznak és a házigazda azonnal tegezni kezdi az érkezőket.

— Gyertek csak beljebb. Jaj! — sopánkodik —, idáig is alig tudok már eljönni. Nem sok időm van hátra, érzem. Már arra gondoltam itt nagy magányomban, hogy magamra zárom az ajtót, leülök egy sarokba és addig föl nem kelek, míg éhen nem haltam.

Közben nevetett és a nevetésből köhécselés lett.

— Azért jöttünk, hogy törődjünk magával — mondja Demon Ferenc.

Belépnek egy zsúfolt szobába. Ott a fiatalasszony megszólal:

— Apánknak tekintjük, ha úgy akarja.

— Na, várjatok csak, várjatok. Csak sorjában — mondja és legyint az öreg. Sűrű nyögések kíséretével ágyára ereszkedik és magára húzza a takarót.

Demon Ferenc rosszalló pillantást vet a feleségére a heves ajánlkozás miatt.

— Nos, tehát azért jöttetek, hogy törődjetek velem, mi? — fordul feléjük újra Bajtala Simon. — Ne ámítsuk egymást. Azért jöttetek, mert nincs lakásotok, nincs pénzetek és egyáltalán nincs semmitek, amivel az életet elkezdhetnétek. A házat akarjátok, nem igaz?

Demon Ferenc habozás nélkül válaszol:

— Úgy van, de ön tette az ajánlatot. Egyébként megélünk a fizetésünkből.

— Hát ez igaz, de azután semmi több. Lám, én a saját erőmből építettem ezt a házat.

— Szép — állapítja meg a fiatalember. — Csinos kis ház — teszi hozzá és kényelmetlenül topog.

Felesége szerényen hátrahúzódik és a férje válla fölött, ágaskodva pislog az öregemberre, aki egyszerre csak felfelé mereszti a mutatóujját.

— Ti örültök, ha albérletben lakhattok, mi?

— Hát igen, be kell vallanunk...

— Na, üljetek már le — mondja szinte mérgesen az öreg és nyűgösen helyezkedik az ágyban. — Ez az örökös fekvés! — sóhajtja. — Borzasztó dolog az öregség. Csak legalább beteg ne volnék!

Az asszonyka odaugrik és megigazítja feje alatt a párnát.

— Jól van, jól... köszönöm. Még bele is unhatsz, ha megegyeztünk. Higgyétek el, jobb egészségesen elpusztulni, mint ilyen nyomorultan élni. De majd csak vége lesz ennek is.

— Vége hát. Meggyógyul szépen és eszébe se jut a betegség — mondja Demon Ferenc.

Az öreg idegesen megrántja a fejét.

— Ugyan! Ne fárasszátok magatokat! Én már aligha gyógyulok meg. Mindenem fáj, mozogni sem tudok. De várjatok csak, mindjárt összeszedem magamat és megmutatom a lakást. Addig beszélgessünk. — Poharáért nyúl, iszik egy korty vizet.

Valamelyik sarokban megszólal egy vén, stílustalan, faragott szekrénykébe épített óra és harsog a gongás a beállott csendben.

— Nincs senkim a világon — folytatja Bajtala Simon —, és aki lenne, arra nem bízom magam. Szomorú dolog, ha tehetetlenségünkben idegenek segítségére szorulunk, de a rokonoktól mentsen meg az isten.

Ezek után a beteg a fiatalember foglalkozását, származását és életfelfogását firtatja. Úgy látszik, hogy mindezeket igen lényeges dolognak tartja, ami alapfeltétele megegyezésüknek. Mellékesen megkéri a fiatalasszonyt, igazítsa meg a futószőnyeget, mert elcsúszott az ajtó közepének középvonalától.

Valamivel később, úgy látszik, kielégítőnek találja értesüléseit, mert váratlan fürgeséggel felugrik.

— Na, gyertek — mondja szigorú hangon.

A SZEDETT-VEDETT ízlésű berendezéssel zsúfolt helyiségek érintetlenséget mutatnak és bágyadt öregszagot lehelnek. A bútorokon rojtos brokát terítők, a szobatér közepén nagy, kerek csillár, csillogó üvegfityegőkkel, a falakon nagymintájú, barna tapéta és öreg, poros, értéktelen képek. A szögletekben szürke pókháló és mindenhol, mindenen finom por. Fojtott szellőzetlenség rekedt a tárgyak közé, csak a finom porszemek mozdulnak a lélegzéstől. Minden határozott ellentétben áll a ház barátságos külsejével.

A változás mégsem hangolja le a fiatalokat.

A házigazda sietve megjegyzi:

— Amint látjátok, itt minden olyan öreg és poros, mint én magam. Tudom, ma már más az ízlés, más divat járja. Éppen ezért, akit magamhoz veszek, a saját szobáival úgy rendelkezik, ahogy kedve tartja. Akár mindent felhordhattok a padlásra, én nem bánom. Csak legyen pénzetek székre, amire leültök. Egyébként a tetőt új cserepekkel pótoltatta a feleségem (szegény, nyugodjon), alig valamivel halála előtt és a fürdőszobát is rendbehozatta. Mindenre gondja volt utolsó napjaiban. Rendet teremtett, mielőtt elment.

— Mióta özvegy? — tudakolja a fiatalasszony.

— Már öt éve. Nem maradhatok tovább egyedül ebben a házban. Ezért adtam fel a hirdetést. Ha feltételeim megfelelnek, még a héten közjegyzőt hívatok és megszerkesztjük az egyezséget. Addig pedig (ne vegyétek bizalmatlanságnak), ügyvédem további információkat szerez rólatok, elsősorban a munkahelyeteken. Mint tudjátok, rendőrbíró voltam; megszoktam, hogy mindent kellő óvatossággal és megfelelő körültekintéssel kezeljek.

Ebben aztán meg is állapodnak. A fiatalasszony gondolatban már letörölte a port a bútorokról, leszedte a pókhálókat a szögletekből, saját, szerény kis holmijával tette otthonossá a lakást és kitárta az ablakokat a friss levegőnek.

AZ ASSZONYKA MINDEN áldott nap meglátogatja az öreg, nyugalmazott rendőrbírót. Enni ad neki, tiszta holmival látja el, ápolja és beszélget vele.

Bajtala Simon az első napokban makacsul és önérzetesen visszautasítja a gondoskodást, de csakhamar megadja magát, amihez hozzájárul, hogy a szomszédasszony, aki az utóbbi időben (némi haszon reményében) naponta kétszer megnézte, a hirdetés megjelenése óta minden magyarázat nélkül elmaradt.

Ilyenformán a fiatalasszony néhány nap alatt nélkülözhetetlenné teszi magát és a betegnek az az érzése támad, hogy határozottan javul az állapota, ha az asszonyka a közelében van. Vidámságot hoz a nő, ami jólesik, mindig dudorászik, amin mosolyogni kell.

NEMSOKÁRA MEGSZÜLETIK az írásbeli egyezség, amelyben Bajtala Simon gondos ápolást kér élete végéig. Cserébe lakást ad életében és a ház tulajdonjogát halála után.

A fiatalok beköltöznek a házba.

Bajtala Simon kedélye megjavul. Jó étvággyal eszik és egészsége rövid idő alatt szinte teljesen helyreáll. Jár-kel a házban, kimegy a kertbe, majd hosszú sétákat tesz a Duna-parton. A széltől, a naptól se fél. Sápadt arca színt kap, fáradt háta kiegyenesedik. Egyre legényesebben jár, mintha nem is a hetvenedik életévét taposná. Viccelődik a fiatalokkal, szerelemre buzdítja őket, s ha a saját fiatalságáról beszél, soha nem úgy emlegeti, mintha az valamiféle régen elmúlt dolog lenne.

Naponta kimegy felesége sírjához és a bocsánatát kéri, amiért vidám és egészséges.

Hirtelen és teljesen váratlanul valami régi, elmulasztott virtus támad fel benne. Vén fejére nem szégyell kocsmázni. Sőt, egyenesen duhajkodni kezd. Az ismerősök azon kapják rajta, hogy kornyikál úton-útfélen, botrányokba keveredik, fiatal fiúkkal csavarog. Mintha mindent szeretne elkövetni most, egyszerre, mindent, amit egész életében elítélt. Mindenféle szertelenséggel készséggel elébe megy, ami ellen kihágási és szabálysértési tárgyalásain erélyesen kikelt annak idején. Vonzónak és varázslatosnak tűnik minden, amiért kisebb-nagyobb büntetést szabott egész pályafutása alatt. Tisztára megbolondult. Csupa olyan dolgot csinál, ami teljességgel méltatlan tisztes múltjához. Óvatossága és mértéktartása azonban nem hagyja teljesen cserben. Mint a törvény nyugdíjas embere, jól ismeri, meddig ártatlan a csibészkedés és tisztában van a kibúvókkal is. Nyugdíját elissza, kártyázik és egyre öblösebb hangon énekli tele az éjszakát legénykora nótáival. Azokkal a nótákkal, amelyeket legénykorában csak hallott, de sohasem énekelt.

Csodálatos erőre kapott Bajtala Simon. Csontos arcán átszellemült, ördögi pajkosság ragyog és a szeme tiszta, mint a húszéveseké. Teljesen megváltozott. Teste meggyógyult, de agyában, mintha valami hibázna. A környék, amely tisztelte egész életében, újabban egyszerűen Vén Hülyének nevezi.

A fiatal házaspár gondoskodása immár teljes mértékben fölöslegesnek látszik.

A fiatalasszony a házigazdának is terít minden étkezéskor, de az öregúr gyakran hiányzik. Nem lehet tudni, hol kujtorog. Hűségesen várják és szomorúak, ha nem jön. Eszükbe sem jut, hogy a házigazda váratlan megfiatalodása örökségük birtoklását késleltetí. Örülnek a lakásnak és gyarapodnak.

Az öregúr sem érezteti velük, hogy elhamarkodott megállapodást kötöttek. Lefoglalják saját bolondságai. Egyáltalán nem mogorva, mint régen. Ha éppen otthon van, kedélyesen elbeszélget és apró ajándékokkal halmozza el a fiatalokat. A fiatalembert, valami vitás ügyben, józan és jól felépített jogi tanáccsal látja el. Az asszonyt meg arra biztatja, szüljön gyereket; elfér a házban. Így telnek a napok.

Várkonyi Nagy Béla:

Örökség

Ha számolnám a felmenőket,
sok ősöm volt — szerettem őket;
szegény volt mind, de halhatatlan —
koldusok sorsán így maradtam.
S mert elvétve sem örököltek,
nem hagytak rám se pénzt, se földet,
a bankbetét, amit tőlük kaptam
remény volt — tűzkő-foglalatban.
Így tőkét forgattam szerényen,
kamatos kamatjából éltem;
földig alázva, összetörve
ez lökött talpra, vitt előbbre.
S ez a magamból csiholt szikra
lobog most bennem fölnagyítva:
mennyboltnyi lángot szór szívemre
a koldus-ősök tűz-szerelme.
S én is csak ennyit hagyok rátok,
kik startlövésre készen álltok,
s új célkapuktól ösztönözve
fordultok majd az örök körbe.
Mert örökségnek ez a legszebb —
a kő, amely csiholva serceg,
és szikrát vet, hogy lángot gyújtva
szaladjon nyirkos föld-odúkba...
Higgyétek el, hogy ez a minden:
a pezsgés múló perceinkben,
a kedv-szakasztó tiszta pára,
mely rátapadt a szív-kamrákra.
Ezt őrzöm váltig, s féltve lopva
beágyazom a csillagokba:
örökség — felmenőktől kaptam,
remény! — csiszolt kvarc-foglalatban.

EGYSZER CSAK MINDEN eddiginél furcsább dolog történik. Az öregember valami hölgyikét hozott a házhoz. Késő este lopta be a szobájába és bezárkózott vele. A nő csak reggel távozott. Ez megdöbbenti a házaspárt.

Az ablakból lesték érkezésüket. A sötétben is látszott, hogy fiatal a nő és csinos. Átkarolta vállát az öreg és sugdosott a fülébe. Úgy jöttek befelé.

A fiatalember megjegyezte:

— Nem is olyan bolond az öreg.

— Jól meggyógyult, mi? — fűzte hozzá a felesége.

Azzal aludni tértek, de még sokáig gondolkodtak a dolog felől.

KÉSŐBB NEM IS TITKOLJA a lányt Bajtala Simon. Tizennyolc éves lehet mindössze a jófirma és az ördög tudja, hol szedte össze az öreg ezt a jó lábú, nagy fenekű, csinos, vöröshajú, púderos arcú teremtést. Ezt a ringó járású, feltűnő és gátlástalan, ezt a jól öltözött, de egyáltalán nem elegáns, buja, de nem kívánatos, okos, de műveletlen, büszke, de riadt szemű, elesett kis örömlányt, aki egyre gyakoribb éjszakai vendége lesz a vénembernek.

Nappal is mutatkoznak együtt. Ötvenkét év korkülönbség! Nem kis dolog. Mindenki röhög a környéken. Az ismerősök természetesen megbotránkoznak. De Bajtala Simon nem törődik semmivel, csak éli világát, de végtére is: nem bánt senkit.

A házaspár nyugtalankodni kezd. Szégyellik, hogy bolondot csinál magából az öregember. Az is eszükbe jut, hogy veszély fenyegeti jussukat.

EGYSZER EBÉDRE ÁLLÍT be a lány. Szemtelenül mosolyog és Zsuzsa néven mutatkozik be. Leül keresztbe rakott lábakkal, villogó, gömbölyű térdekkel, otthonosan és várja a tálalást.

Bajtala Simon kissé zavarodottan fordul a fiatalasszonyhoz:

— A sok elmulasztott étkezésem fejében, ha lehetne, még egy terítéket...

Az asszony megvonja a vállát.

— Vén hülye — morogja magában és boszszankodva, kelletlenül teljesíti a házigazda kívánságát.

Mindig közös asztalnál étkeztek, mint az egy családhoz tartozók. Most azonban Demonné, magának és férjének külön terít a saját szobájukban, mintegy jelezve, hogy semmiféle közösséget nem vállalnak az öregúr esztelenségeivel. A férj nem is mutatkozik.

Amikor a vendég végre eltávozik, akkor aztán előveszik az öreget.

— Ide figyeljen, papa! — kezdi Demon Ferenc —, lehet, hogy mi csak amolyan megtűrt személyek vagyunk ebben a házban és lényegében semmi közünk a dologhoz, de beszéljünk nyíltan. Kötelességünk figyelmeztetni: önmagához méltatlan és egészségére veszélyes életet folytat.

— Ugyan, ugyan! — próbálja elháríthatni a támadást Bajtala Simon és lesüti a szemét, mint a csínytevésért megszidott gyerek.

— De igen! Meg kell mondanunk... — szól közbe a fiatalasszony — nagyon jól tudja, mi őszintén megszerettük magát. Nemrég még súlyos beteg volt. Ágyánál ültem éjjel, nappal és ápoltam, mint tulajdon apámat. Végre elűztük a betegséget s akkor semmibe veszi a saját egészségét! Végtére is: a hetvenedik életévét töltötte be a minap.

— Ezért hetvenkedek — próbál tréfálni az öreg, de az arcára fanyar komorság telepedik.

Demonné mérgelődik.

— Sokkal jobban kellene vigyáznia magára. Rendszeresebben kellene étkeznie és többet pihenni. Isten tudja, hol kószál mindig, hogy sosincs itthon! És hányszor jön haza ittasan! Hanem ez a lány, ez a Zsuzsi, ez a... nahát, ez aztán... ez egyszerűen elképesztő!

Bajtala Simon nem szól. Bajuszát rágja és menni szeretne valahová.

— Tulajdonképpen mit akar attól a lánytól? — tudakolja a mérnök. — Mégiscsak nevetséges. Ilyen idős ember! Komoly hivatás tisztességes évtizedeivel a háta mögött. El tudja képzelni, hogy önzetlenül érdeklődik maga után ez a némber?! Nézze, én nem akarom őt sértegetni, mert látom, kedves magának, de meg kéne gondolnia a dolgot.

Az öregember kihúzza magát.

— Kérlek, ebbe ne szóljatok bele. Ez mégiscsak az én személyes ügyem.

— De értse meg, nekünk kötelességünk törődni magával.

— Jó, de a lányt hagyjátok!

— Hagyjuk?! Hiszen éppen ez az! Mindenki mulat ezen a képtelen ügyön. Bohócot csinál magából, ez az igazság!

Bajtala Simon jól tudja, hogy nagyjából olyan erkölcsi normák szerint beszél a fiatalember, mint ő maga, hosszú hivatali pályafutása alatt, ami már magában véve is meglehetősen furcsán hat egy mai fiatal szájából. Legalábbis az öregúr fülének furcsa, éppen ezért eleve visszautasítja egy másik emberben jelentkező önnön régi énjét és méregbe gurul. Dühében elfehéredik, minden ízében indulat rázza és kiabálni kezd:

— Mindezt én magam is tudom, nem szükséges, hogy mondjátok! Mindenesetre jobb élő bohócnak lenni, mint tiszteletre méltó, halott öregembernek. Sajnáljátok tőlem, hogy élek?!

— Éppen ez az élet fogja megölni. Vegye tudomásul végre, hogy megöregedett és a szerint éljen!

— Nem! Nem veszem tudomásul, értitek?! És úgy élek, ahogy akarok! — Leroskad egy fotelba és halkabbra veszi a hangját. — Nem is éltem eddig soha. Úgy öregedtem meg, hogy észre se vettem. Most úgy haljak meg, hogy nem is éltem?! Ne féljetek, nem károsítalak meg benneteket. Tudom, emiatt aggódtok. Attól féltek, felbontom az egyezséget a lány kedvéért.

— Miket beszél! Nekünk lakás kellett, nem ház. A lakás megvan, a többi nem érdekes. Higgye el, mi csak jót akarunk. Az a lány nem szeretheti magát. Micsoda képtelenség! Romlott, vacak kis teremtés, ennyi az egész. Ki akar használni minden lehetőséget és ki akar használni mindenkit, akit csak lehet. Maga talán éppen az ötvenedik, akivel szórakozik. A pénze kell, meg amit fizet neki! Nahát! Nem akarjuk megbántani, de jól tenné, ha gondolkodna a dolog felől.

Azzal a házaspár otthagyja az öreget.

— Gonoszak és rosszindulatúak vagytok — rebegi maga elé Bajtala Simon és megzavarodva néz a házaspár után.

Később visszajön a fiatalasszony, hogy összeszedje a tányérokat. A tálaló előtt eszébe jut valami és megtorpan.

— Papa! Hol az aranyórája?

— Ott kell lennie — mondja közönyösen az öreg.

— Tudom, hogy itt volt, de most nincs. Nem tette el? Nézze meg. Nincs a zsebében?

Bajtala Simon keresgélni kezd. Háromszor, négyszer is megnézi a zsebeit. Feláll, kutat mindenütt, a legképtelenebb helyeken is. Végül csüggedten visszaül a helyére.

— Na, a maga gyönyörű kis pártfogoltja! — teszi csípőre kezeit az asszony. — De jól van; így legalább megszabadultunk tőle.

Az öreg nem szól, csak lehajtja a fejét és sokáig úgy marad, mozdulatlanul.

Megboldogult felesége ajándéka, régi, becses emlék, értékes tárgy az óra, de nem bánja az öreg. Csak Zsuzsit sajnálja nagyon.

NEM IS JELENTKEZIK többé Zsuzsi. Van oka rá. Tájára se megy a háznak, még csak a környéken se mutatkozik.

Ahogy megjön az ősz, Bajtala Simon egészsége is megfogyatkozik megint. Ekkor arra gondol, hogy mégiscsak helyesen cselekedett, amikor házába vette a házaspárt.

A fiatalasszony ápolja becsülettel, de sokkal kevesebb szeretettel, mint azelőtt. Valami állandóan előnyomakodó, ellenséges érzés áll közéjük.

Bajtala Simon egy napon levonszolja beteg testét a Dunára, de ahhoz már nincs ereje, hogy a vízbe vesse magát. Meghal a parton.

Azzal a makacs gondolattal hunyja le szemét, hogy mégiscsak akkor élt igazán, amikor a halálára készült.

1964 DEC 6
NÉPSZAVA
Magyar Hírlető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Vasárnapi mozaik

■ 30 000 ÁLLATFAJ HAZÁNKBAN

A Természettudományi Múzeum zoológusai megkezdték a magyar fauna feltérképezését. A 15 évre tervezett nagyszabású program során az ország egész területén pontosan felmérik az egyes állatfajok elterjedtségét. A feladat nagyságát jelzi, hogy hazánkban 30 000 állatfaj él. Magyarországon most készül először az egész országra kiterjedő komplex faunisztikai felmerés. A tudomány általános követelményein kívül ez azért is időszerű, mert a mezőgazdaság szerkezetének átalakulása és a többi gazdasági ágazat fejlődése következtében átalakulóban van az állatvilág is. A mezőgazdasági művelés kiterjedése még az emlősállatokra is kihat. Ma már például csak a Tiszántúl egyes részein fordul elő szórványosan a rágcsálók egy régebben népes faja, a földi kutya. Mivel ez az állatfaj csakis Magyarországon él, teljes kipusztulásának megakadályozására a Természettudományi Múzeum védetté akarja nyilvánítatni. Egyes állatfajok számára viszont a gazdasági változások igen kedvezőek. Erősen elszaporodtak például a kócsagok, amelyek szinte állandó vendégek a rizsföldeken, ahol vizet és jó táplálékot találnak.

— **Boutros Abadir**, az Egyesült Arab Köztársaság magyarországi ideiglenes ügyvivője szombaton este a nagykövetségen fogadást adott a Magyar Állami Operaháznak az Egyesült Arab Köztársaságba utazó balettegyüttese tiszteletére.

■ »Hosszú hajat akarunk!«

Osaka japán város egyik fiú középiskolájának 1500 diákja ezzel a jelszóval tüntetett, mégpedig elég hevesen a gimnázium területén. Az órák természetesen elmaradtak. A gimnaziták beverték az iskola ablakait, mások ülősztrájkot rendeztek, ötvenen pedig betörtek az igazgatói irodába, hogy tiltakozzanak a rendtartás ellen, amely megköveteli, hogy az alsó osztályosok vágják le a hajukat.

— **Dr. Felvinczi Takács Zoltán** a világhírű Keletkutató, művészettörténész, a Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeum alapító igazgatója, a szegedi József Attila Tudományegyetem ny. tanára december 4-én, 84 esztendős korában elhunyt. Temetéséről később történik intézkedés.

— **A mezőgazdaság** egészségügyi problémáival foglalkozó, Pécsett megrendezett országos tanácskozás szombaton befejezte munkáját.

× **A Corvin Áruház** értesíti kedves vásárlóit, hogy a karácsonyi csúcsforgalomra való tekintettel december 23-ig az áruházat reggel 10 órától este 8 óráig, szombaton reggel 10 órától este 7 óráig tartja nyitva.

× **A Magyar Filatélia Vállalat** közli: Bp., VI., November 7. tér 3. alatti bélyegszaküzletében az árusítás 1964. december 7-én 12 órától újból megkezdődik.

VILLANÓFÉNY

Budafokról jelentkezett telefonon az »öregek Mikulása«... Mellőzve a »szakmájában« szokásos titoktartást, így nyilatkozott terveiről:

— Észrevettük, hogy az idős nyugdíjasok irigylik egy kicsit ilyenkor az unokákat. Nos, az idén erre nem lesz okuk! A budafoki nyugdíjas klub vezetősége meghívta őket ma estére a Munkásotthonba, ahol az unokák mulattatják a társaságot. No, de azért az est fénypontja — szerénytelenség nélkül mondom — az lesz, amikor megjelenek én, a »szolgálati« ruhámban, és kiosztom az ajándékcsomagokat.

— Virgácsot is visz, kedves Mikulás?

— Természetesen. Az még nyugdíjas korban is ráférhet néha az emberekre. Meghívták a feleségeket is, ők döntik el, jár-e virgács az életük párjának. (mj).

■ Előfizetőink figyelmébe!

Értesítjük előfizetőinket, hogy az ünnepek miatt, a torlódás elkerülése végett, az 1965. január havi előfizetési nyugtát a szokottnál korábban küldi ki a Posta. Kérjük, hogy a jelentkező kézbesítőnél még karácsony előtt szíveskedjenek a nyugta beváltásáról gondoskodni, nehogy a januári kézbesítésben fennakadás legyen.

■ KORÁLLOK BIZONYÍTJÁK A FÖLD FORGÁSÁNAK LASSULÁSÁT

Nemrég érdekes adatokat sikerült kiolvasni a Föld múltjára vonatkozólag a réges-régen elpusztult korállok fennmaradt »életművéből«. A korállok ugyanis, amint ezt a biológusok megállapították, csak napsütésben dolgoznak, építik szigeteiket, az éjszakát »átalusszák« és ágas-bogas alkotásaikon ennek a szakaszos építkezésnek a nyomai éppúgy felismerhetők, mint az évgyűrűk a fákon. Ennek a jelenségnek érdekes csillagászati vonatkozásai is vannak. A korállok »napi teljesítményei« ugyanis elárulják, hogy egy-egy időszakban naponta hosszabb vagy rövidebb ideig dolgoztak-e, tehát hosszabb vagy rövidebb ideig tartott-e a napsütés, vagyis az építmények az a része tavasszal, nyáron, ősszel, vagy télen rakódott-e le. A lerakódásokból tehát szabályszerű »naptár« állítható össze. Az újabbkori építkezéseken valóban pontosan meg is számolható az évi 365 lerakódás, a régebbi képződményekben viszont évente 370, sőt még régebben 380 réteg figyelhető meg. Ez tehát azt mutatja, hogy akkoriban jóval többször fordult meg saját tengelye körül a Föld egy év alatt, mint mostanában. Ez a megfigyelés újabb bizonyítéka annak, hogy a Föld forgása lassul.

■ Elem kapható a tranzisztoros rádiókhoz

A tranzisztoros japán zsebrádiókhoz az utóbbi hónapokban nehezen lehetett 9 voltos elemet kapni, mert a kereskedelem nem számított az igények nagymérvű növekedésére. Az Akkumulátorgyár most naponta körülbelül 1000 zsebrádióelemet készít, az év végéig összesen 46 300 darabot. Már a jövő hét elejétől hozzá lehet jutni 9 voltos elemhez és másfél voltos telepcellákhoz.

■ LOTTÓNYEREMÉNYJEGYZÉK

A 49. játékhétre beérkezett 5 565 532 darab lottószelvény. Öt találat nincs. Négy találatot 19 fogadó ért el, a nyereményösszeg egyenként 219 693 forint 75 fillér. Három találatot 3592 fogadó ért el, nyereményösszeg egyenként 581 forint 25 fillér. A kéttalálatos szelvények száma 123 285 darab. Ezekre a nyereményösszeg egyenként 16 forint 90 fillér.

— **25 új gyártmánnyal bővítették** az idén a termékek választékát a salgótarjáni Acélárugyárban. A többi között az afrikai és dél-amerikai megrendelésekre az eddigiektől eltérő, úgynevezett trópusi kapát, fejszét és csákányt gyártottak nagyobb mennyiségben.

— *TÖRÖK ESZPRESSZÓT létesítenek Mohácson félmillió forintos költséggel. A város új idegenforgalmi nevezetességét jellegzetes képzőművészeti alkotások teszik majd hangulatossá. A falakat Kolbe Mihály négy szgrafittója, a berendezést pedig törökös jellegű kovácsoltvas-motívumok díszítik.*

GERGELY MIKLÓS: A NAP REVÜJE

VASÁRNAP, DECEMBER 6.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon MIKLÓS nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— A jó kis cipőboltok ablakában megfelelő méretű cipőt fog találni a legnagyobb lábú Mikulás is?

Vasárnapi konferansz



Jó reggelt kívánok, kedves olvasóink! Olvasom a Népszavában, hogy Budapesten december 10-én kezdődik a karácsonyfa-vásár.

1.

Ki az abszolút skót?

Aki csak az ózondús levegő miatt jár a karácsonyfavásárra.

2.

Milyen a férj karácsonyfája?

A feleség a kezébe nyom egy zsákot:

— Hozzál fel a pincéből karácsonyra fát.

3.

Karácsonyi gyermekmese:

Jancsi és Juliska csokoládétévelyeg a karácsonyfa-erdőben, de a ravasz bozorkány már kiválasztotta előlük a legszebb fákat.

4.

Azt hiszem, a karácsonyfák között is vannak protekciósok.

Nem tetszettek észrevenni, hogy némelyik jelentéktelen kis fán mennyi szaloncukor van?

5.

Két fenyő beszélget:

— Belőlem könyvespolc lesz.

— Belőlem karácsonyfa.

— Könnyű magának.

— Miért?

— Mert szaloncukrot nem kér kölcsön senki.

6.

A fenyőerdőben:

— Hová tűnt innen az a csinos kis fenyő?

— Biztosan protekció után szaladgál, hogy ő is Pestre kerüljön.

7.

Ki az ideális férj?

Aki nem látott szebb fenyőfát, mint amit a felesége vásárolt.

8.

A pimasz törpe:

— Jó, hogy néhány helyen az udvarban lesz a karácsonyfavásár.

— Miért?

— Mert egy udvarban még is több a valószínűsége annak, hogy az embert udvariasan szolgálják ki.

9.

Magánügy:

A karácsonyfa-vásár igazán hálás téma.

Itt nem olyan feltűnő, ha kissé fás a humorom.

Hallotta,

hogy ma ÉK-mérkőzés lesz Szőfiában?

— És a szófiai Lokomotív fog továbbrobogni, vagy a győri vagon?

— **Románia építészetéről** szombaton délelőtt kiállítás nyílt az Építők Műszaki Klubjának V., Petőfi Sándor u. 5. alatti helyiségeiben. A kiállítás naponta 10 és 6 óra között december 19-ig tekinthető meg.

■ Halálos tánc az arénában

Ötezren táncoltak a mexikói Jalap város arénájában. A teremben óriási tömeg nyüzsgött, amely a táncosok egy részét a szűk kapukon keresztül ki akarta nyomni az arénából. Eközben verekedés keletkezett. Hetven embert fellöktek, akik közül tizenhárom férfit, kilenc asszonyt és két gyermeket halálra taposták. 37-en rendkívül súlyos sérüléseket szenvedtek.

— **Szeged első nyelvi laboratóriumának** építését megkezdték a Radnóti Miklós Gimnáziumban. A korszerű nyelvi laboratórium építésére és berendezésére a jelentős értékű társadalmi munkán kívül mintegy 250 000 forintot költenek.

■ Az időjárás volt az oka

Mire költötte ön a sikkasztott húszezer dollárt? — kérdezte a múlt héten a bíró New Orleansben az előtte álló Tom Harristól. — Fagylaltot vettem rajta — felelte a vádlott. — Ne vicceljen a bírósággal, mert külön megbüntetem — dorgálta meg a bíró Harrist. — Ez nem vicc, kérem, az egész pénzt fagylaltba fektettem. Aztán elromlott az idő...

■ 15 000 TANULÓ A KISIPARI SZÖVETKEZETEKBEN

A kisipari szövetkezetek ebben a tanévben 15 000 tanuló képzéséről gondoskodnak. Szervezett formában a szövetkezetekben 1953 óta folyik iparitanuló-képzés s azóta a tanulók létszáma megtízszereződött. A szövetkezeti ipar további fejlődését figyelembe véve, a harmadik ötéves tervben a ktsz-eknek 27 500 szakmunkást kell képezniük. Az 1964—1965-ös tanévre 6126 újabb tanulót szerződtettek. A vasiparban tanulnak a legtöbben, mintegy 3500-an, a szövetkezeti építőipar jelenleg 3000 szakmunkást képez, a szolgáltató iparban több mint 2000, a faiparban 1400, a textil- és bőrruházati szövetkezetekben pedig 2700 tanuló van. Az idén Budapesten cipésznek és az építőipari szakmákra kevesebben vállalkoztak, viszont sokkal többen szerettek volna női fodrászok, kozmetikusok és fényképészek lenni, mint amennyit felvehettek.

Szóvá tesszük

A lakók és a házkezelőségek egyik, szinte állandó vitatémája a rossz állapotban levő kályhák megjavítása. Sok esetben nehéz igazságot tenni, de Patzki Ferencné (Budapest, XI., Vágóhíd u. 30) helyzetét tekintve, csakis a házkezelőséget marasztalhatjuk el.

Házukban négy évvel ezelőtt rakták fel a cserépkályhákat a zalaegerszegi gyár dolgozói. Már a műszaki átvétel során kiderült, hogy Patzkiéknál hibás cserepeket használtak fel, s ezért életveszélyes a kályha fűtése. A HKI elismeri a lakó igazát, sőt ígérte, hogy kötelezi a zalaegerszegieket az átépítésre, de szavának azóta sem tudott érvényt szerezni. Pedig ebben a lakásban a felnőtteken kívül, éppen a hideg miatt sokat betegeskedő hároméves kislány is él. Az ő érdekében elsősorban, de a négy éve tartó huza-vona miatt is, jogosnak találjuk Patzkiék kérését, hogy az igazi tél beállta előtt intézkedjen végre a HKI. A rendelkezések megadják rá a lehetőséget — csak élni kellene velük. (B. L.)

— **A munkásmozgalom** történetét tükröző jelvények és érmék gyűjtését is megkezdte a szekszárdi múzeum legújabbkori történeti bizottsága. Már eddig sok érdekes jelvény került a gyűjteménybe.

— **A STRASBOURGI BÍRÓSÁG** dr. André Kovács strasbourgi fizikus gyermekeinek elrablóit, Boyer abbét, Kovácsné Francoise Hanffot és Lacoste nevű vadházastársát tíz-, illetve nyolcévi felfüggesztett börtönbüntetéssel sújtotta.

■ A RENDŐRSÉG FELHÍVÁSA

Pénteken 17 órakor a 4-es számú fő útvonalon, Monor és Üllő között, a 32-es kilométerkőnél, egy ismeretlen rendszámú tehergépkocsi nekihajtott egy szabályosan haladó, kivilágított lovaskocsinak, amelyet Keller Tamás vasadi lakos hajtott. A baleset következtében Keller Tamás, valamint a lovaskocsin helyet foglaló felesége, súlyosan megsérült. A tehergépkocsi vezetője a baleset után megállás nélkül továbbhajtott. A Pest megyei rendőrfőkapitányság felkéri a tehergépkocsikkal rendelkező vállalatok, intézmények, termelőszövetkezetek gépkocsi előadóit, garázsmestereit, továbbá a gépkocsijavító műhelyek vezetőit, hogy jelentsék azokat a tehergépkocsikat — különös figyelemmel a Csepel 420-as típusokra és nyergesvontatókra —, amelyek december 4-én 16—18 óra között a 4-es számú fő útvonalon, Monor határában közlekedtek, illetve telephelyükre megrongálódva, vagy friss javítással érkeztek. Kéri a rendőrség azokat a szemtanúkat is, akik a baleseteket látták, vagy a baleset körülményeiről tudnak, jelentsék a Pest megyei rendőrfőkapitányságnak, Bp., VI. Aradi utca 20., telefon: 124—278, 197-es mellék.

— **A szocialista országok** mező- és erdőgazdasági tudományos kutatómunkáját koordináló hatodik konferencia szombaton Budapesten befejeződött.

— *HATEZER BÉKA MENEKÜLT MEG attól, hogy az egyik előkelő francia étteremben felszolgálják őket. A békákat egy teherautó akarta a vendéglőbe szállítani. Útközben a sofőr figyelmetlenül vezetett és a kocsi egy szakadékba zuhant. A sofőrnek nem történt semmi baja, de a békákat szállító ládák kinyíltak és mind a 6000 béka szerteszéledt.*

■ Lovak a színpadon

A Cyrano de Bergerac párizsi felújítása során két ló is szerepel a színpadon. A színészek nagyon rossznéven veszik, hogy a két ló esténként 125 új frank honoráriumot kap, viszont több színész fizetése alig éri el a 100 frankot. A lovak a honoráriumon kívül a fellépés előtt külön porció zabot is kapnak, nehogy a színpadon nyugtalanok legyenek.

■ JELENTKEZZÉK A KÁROSULT!

A rendőrség lopás bűntette miatt előzetes letartóztatásba helyezte Bogoszta Mária büntetett előéletű, érdi lakost. A budapesti Rendőrfőkapitányság vizsgálati osztálya kéri azt a károsultat, aki október 14-én reggel Budapesten, a VIII. 32-esek terén levő kisvendéglőben Erika néven bemutatkozó Bogoszta Máriával szórakozott, majd vele taxival Érdre utazott, hogy jelentkezzék személyesen, vagy írásban, Bp., V., Deák Ferenc u. 16. IV. em. 437. számú helyiségben.

× **Halálozás.** Fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik szerették, hogy Hirsch Elvira, az ÉM 31-es vállalat dolgozója, rövid szenvedés után elhunyt. Hamvasztás előtti búcsúztatója. XII. hó 7-én fél 12-kor, a Farkasréti temetőben lesz.

Színházak műsora

Vasárnap, december 6

Operaház: Szerelmi bájital (de. 11); Trisztán és Izolda (Basilides-bérl. 3. előad., 6). — **Erkel Színház:** A denevér (de. 11); Kisbojtár (az Áll. Népi Együttes előad., du. 3); János vitéz (7). — **Nemzeti Színház:** Az ember tragédiája (de. 11); II. József (7). — **Katona József Színház:** Villámfénynél (du. fél 3); Tengeri malacok (5. szelvénybérl., 7). — **Vígszínház:** Mélyek a gyökerek (fél 3); Az asszony és pártfogói (7). — **Madách Színház:** Most majd elválik (fél 3); Tanner John házassága (fél 8). — **Madách Kamara Színház:** Egy vasárnap New Yorkban (fél 3); A bolond lány (fél 8). — **József Attila Színház:** Az ezerkettedik éjszaka (O-bérl. 2. előad., fél 3); Imádok férjhez menni (7). — **Thália Színház:** Britannicus (3); Az Ördög és a Jóisten (7). — **Fővárosi Operett Színház:** Csintalan csillagok (negyed 3); A tündérlaki lányok (7). — **Bartók Színház** (a Főv. Operett Színházban): A három narancs szerelme (de. fél 11). — **Állami Bábszínház:** A csodálatos kalocsni (de. 11); Ezüstfurulya (3); Csipkerózsika (5). — **Irodalmi Színpad:** Mozgó világ (F-bérl. 2. előad., 7). — **Vidám Színpad:** Több nyelven beszélünk (fél 4, fél 8). — **Kis Színpad:** Kiskirályné (3, 7). — **Zeneakadémia:** Zenés Mikulás (du. fél 4). — **III., Óbudai József Attila Kultúrház:** Ifjú zenebarátok hangv. 2. (du. 3). — **IV., Duna Műv. Otthon:** Ifjú zenebarátok hangv. 2. (du. 3). — **Kamara Varieté:** Hotel Varieté (fél 4, 6, fél 9). — **Déryné Színház** (Kulich Gy. tér): Ilyen nagy szerelem (7).

Hétfő, december 7

Nemzeti Színház: Gyökerek (4. szelvénybérl., 7). — **Katona József Színház:** Az ember, az állat és az erény (7). — **Vígszínház:** Karenina Anna (A-bérl. 2. előad., 7). — **Madách Színház:** Ahogy tetszik (7). — **Madách Kamara Színház:** A bolond lány (7). — **József Attila Színház:** Az ezerkettedik éjszaka (B-bérl. 2. előad., 7). — **Thália Színház:** Thália-kabaré (7). — **Fővárosi Operett Színház:** Espresso Bongo (7). — **Zeneakadémia:** Áll. Hangverseny Zenekar (Téli bérl. D. és Egyet. bérl. IV. és V. sorozat, fél 8). — **Egyetemi Színpad:** Spanyol-est (Mai világirod. sorozat I., 8).

A rádió és tv műsora

Vasárnap, december 6

KOSSUTH RÁDIÓ

6: H. Idő. 6.10: Z. 6.55: Műsorok. 8: H. Idő. 8.10: A New York-i Filharmonikusok hangv. 9: Édes anyanyelvünk. 9.05: Kátya és a krokodilus. Rádiójáték gyermekeknek. 9.43: Téli dalok. 9.56: Vasárnap délelőtt. 11.56: Műsorismert. 12: H. Idő. 12.15: Népi z. 12.40: Csapó György írása. 12.50: Verdi: Aida, II. felv. 13.33: Irod. műsor Finnország nemzeti ünnepe alkalmából. 14: Szófiai Lokomotív—Győri Vasas ETO KK-merk. II. félideje. 14.50: Zenés posta. 15.40: Rádiólexikon. 16: H. Idő. 16.08: A Rádió lemezalbuma. Közb. 16.58: Római elégiák. Goethe költeményei. 17.56: Műsorismert. 18: H. Idő. 18.05: Dalok. 18.25: Weöres Sándor verse. Az öröm. 18.30: Táncz. 19: Közv. a Vígszínházból. Szájhős. Közb. 19.54: Mese. 20: H. Idő. Totó. 21.35: Népdalok. 22: H. Idő. Sport. Totó. 22.25: Csajkovszkij: V. szimfónia. 23.10: Operettrészl. 24: H. Idő. 0.10: Z.

PETŐFI RÁDIÓ

7.30: Róm. kat. egyh. félórája. 8: Táncz. 8.30: Lemezesláda. 9: Operakalauz. 10: Gazdaszemmel. 10.15: Népdalok. 11: Benjámin László verse. Emberi csönd. 11.05: Az MRT énekkarának nyilv. hangv. a stúdióban. Közb. kb. 11.40: Tömörkény István: Adóügy. Novella. 12.35: Jövő heti műsor. 13.10: Táncz. 14.10: Idő. Vízáll. 14.35: Barokk zenei ünnepek Európában. 15.20: Kult. krónika. 15.40: Fúvósz. 16: Operettrészl. 16.57: Hegedűs Géza: Az államalapító. Emlékezés I. Istvánról. 18: Mozart-művek. 18.49: Móricz Zs.: Disznótor. Elb. 19: Könnyű- és táncz. 21: A holt hegyek csúcsain. 21.15: Szimf. hangv. Frankfurtból. 22.15: Verbunkosok. 22.56: Üdítő. 23: H. Idő.

URH

7.30—18: Azonos a Petőfi adóval. 18.30: H. Idő. 18.35: Régi magyar dalok és táncok. 18.50: Mozart: Figaro házassága. Négyfelv. opera. Közb. 20.32: Gelléri Andor Endre: Ház a telepen. Elb. 22.30: H. Idő.

TELEVÍZIÓ

8.55: Kémia, középisk. I. 9.25: Iskola-tv műsorismert. 9.30: Angol nyelv kezdőknek. 9.50: Üttörőhíradó. 10.05: Foxi Maxi kalandjai. 10.30: Vadászat felvevőgéppel. 10.55: Mesterművek. Hangv. Berlinből. 16: Magy. Hírd. 16.10: Mezőg. szakfilmek. 16.30: Zenés beszélg. Szirmai Albert-tel. Riportfilm. 16.40: Szellemi olimpia döntő folyt. 18.20: Déli expressz. Fr. kisf. 18.40: Napló. 18.50: Látog. az MTI-ben. 19.20: Esti mese. 19.30: Tv-híradó. 19.50: Vízivárosi nyár. Tv-film, III. rész. 20.45: Mozart: Don Juan. Operarészl. 21.35: Szajonára Tokió!... Riportfilm. 22.35: Tv-híradó, 2. kiadás.

BRATISLAVAI TV

10: Gyermekműsor. 11: Mesterművek. Intervízió műsora az NDK-ból. 15.15: A makacs asszony. Tv-játék. 17.15: Szárnyaló dallamok. 17.25: Ifj. adás. 19: Tv-híradó. 19.30: Telesport. 20: Othello. Szovj. film. 22: Tv-híradó.

Hétfő, december 7

KOSSUTH RÁDIÓ

4.30: H. Idő. 4.35: Z. 5: H. Idő. 5.45: Falurádió. 6: H. Idő. 6.20: Sport, toló. 6.35: Hird. 7: H. Idő. 7.10: Új könyvek. 7.30: Műsorok. 8: H. Idő. Műsorism. 8.15: Operettrészl. 8.55: Népműv. előkelő figyelmébe! 9.10: A hét zeneszerzője: Berlioz. 10: H. Totó. Idő. 10.10: Óvodások műsora. 10.30: Népdalok. 11: Iskolarádió. 11.30: Magyar operákból. 12: H. Idő. 12.10: Mindenki kedvére! Közb. kb. 12.58: Vidéki színházműsor. 14: H. Idő. 14.10: Válaszolunk hallgatóinknak. 14.25: Könnyű dallamok. 15.05: Üveges József írása. 15.15: Kamaraz. 16: H. Idő. 16.10: Gyermekrádió. 16.50: Ötórai tea. 17.56: Műsorism. 18: H. Idő. 18.15: Leonie Rysanek operaáriákat énekel. 18.40: A jó modor nem szégyen! Ifj. Rádió. 19: Zenélő kaleidoszkóp. Közb. 19.54: Mese. 20: Esti krónika. Sportmelléklet. 22: H. Idő. 22.15: Közv. Moszkvából. M. Rosztropovics zenekari gordonkaestje. 23.39: Magyar nóták. Közb. 24: H. Idő.

PETŐFI RÁDIÓ

5: H. Idő. 5.05: Z. 6: H. Idő. 6.10: Torna. 7: H. Idő. 8: H. Idő. 14: Toronyzene. 14.10: Idő. Vízállás. 14.25: Kórusok, hangszerszólók. 15: H. Idő. 15.05: Népi z. 15.45: Sz. Nyikityin: Halhatatlan szerelem. Elb. 16: Thomas Beecham két szimfóniát vezényel. 17: H. Idő. 17.05: Lányok, asszonyok. 17.55: Délutáni hangv. 18.15: Édes anyanyelvünk. 18.20: Verbunkosok. 19: Mi történt a nagyvilágban? 19.15: Kánkán. Részl. Cole Porter operettjéből. 19.50: Gazdaszemmel. 20: John Williams gitárhangversenye. 20.30: Aki tigrisen lovagol. Regényismertetés. 21: H. Idő. 21.05: A hét zeneszerzője. 21.54: Könyvismertetés. 22.04: Táncz. 23: H. Idő.

URH

14—18: Azonos a Petőfi adóval. 18.30: H. Idő. 18.40: Berlioz: Faust elkárhozása — oratórium. 20.43: Láttuk, hallottuk. 21.08: Táncz. 21.50: Debussy: Prelűdök, I. füzet. 22.30: H. Idő.

BRATISLAVAI TV

18: Utazás a föld körül: Olaszország. 19: Tv-híradó. 20: Ordasok között. Tv-játék, I. rész. 21.20: A román kor művészete. 22: Tv-híradó.

MÚZEUMOK

Vasárnap, december 6.

Szépművészeti Múzeum: Szabó Miklós előadása »A görög művészet klasszikus kora« címmel, 6 órakor.



Egy sportrajongó kislány kalandjai magyarul beszélő csehszlovák filmen

—o—

BEMUTATÓ: DECEMBER 10

Kedvezmény olvasóinknak!

Mint arról lapunk már hírt adott, a nagy sikerű **NŐK KÖNYVESPOLCA**-mozgalom újabb kedvezményeket biztosít tagjainak. Most lehetővé vált, hogy lapunk olvasói is csatlakozhassanak ehhez a sok előnnyel járó mozgalomhoz.

A **NŐK KÖNYVESPOLCA** jegyzékei előre tájékoztatják a tagokat azokról a kiadványokról, melyek elsősorban a nőkhöz szólnak — háztartással, gyermeknevelléssel, kézimunkával, egészségvédelemmel foglalkoznak —, és tanácsot adnak a szórakoztató irodalom kiválasztásához is, elővételt biztosítva a könyvekre. Jelentős fizetési könnyítések, különleges, bolti forgalomba nem kerülő számozott kiadványok, évente kétszer 50 százalékos vásárlási kedvezmény, házhozszállítás: ezeket az előnyöket biztosítja a **NŐK KÖNYVESPOLCA** tagjai részére.

Azok az olvasóink, akik a mellékelt jelentkezési lapot kitöltve beküldik a **NŐK KÖNYVESPOLCA** címére (Bp., VI., Népköztársaság útja 21.), díjtalanul megkapják a részvételi feltételeket.

. . . . . Itt levágandó! . . . . .

JELENTKEZÉSI LAP

Mint a NÉPSZAVA olvasója, kérem, hogy a **NŐK KÖNYVESPOLCA**-mozgalom részletes feltételeit küldjék ki részemre.

NÉV: . . . . . .

PONTOS CÍM: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Bartolon Tivadar

tervezte Strauss „Térzene" televíziós balett

díszleteit.

Pénteken a TV-ben.

Magyar Hírlap, 1969. március 21. 9. l.

Bertalan Tivadar

rajz (repro)

Magyar Hírlap, 1969. március 2. 10. l.

Bertolon Tivadar

rajz (rajzos)

Magyar Hírlap, 1969. június 1. 11. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPÍRÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

LÁTÓHATÁR
Budapest

1971 AUG

1021

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

Hogy a fiú nem válaszolt, a lány
telen eset, gondolta, kár a strapáért. Aztán az ju
haverjaitól fél.

– A srácok miatt ne aggódj – mondta. – Egyik

Ezt nem lehet félreérteni. A tudomásomra adta
varoljak neki. A fiút megszédítette az öröm. Felka
ízlelgette. Elfeledkezett mindenről, arról, hogy ő
rengett azért benne, hogy meg kellene mondani a
Vigyázz, te lány. Hát nem látod, hogy én ... M
Amíg te nem jöttél, minden olyan jó volt. Menj
hozzád. Engem hagyjál magamra. De nem. Maradj mégis. Csak egy kicsit legalább. Nekem miért ne lenne szabad? Csak egy kicsit. Nem kérek sokat, csak Ezt a délutánt. Ennyi jár nekem is. Nem én akartam, te jöttél ide hozzám. Ugye megérted? Csak még egy kicsit. Hadd higyjem, hogy ... Én is vagyok olyan ... És te ... meg én ...

A lány is a vitorlázásra gondolt és közben élvezte a napsütést. Bőrének barnaságán keresztülfénylett a friss pír. A fiú felé nyújtotta az üveget.

– Kend be a hátam – kérte.

A fiú önkéntelen odanyúlt, ahol az előbb még az üveg állt. A keze azonban perzselt fűbe markolt. Összeszorult a szíve. Vége mindennek. Elvesztettem a játszmát. Ilyen hamar és ilyen csúfosan. Szánalmas hülye vagyok. Hogy is gondolhattam ...

– Itt az üveg, te buta – nevetett a lány, aki még nem vett észre semmit.

– A fiú az üveg után kapott a hang irányába és közben összeért a kezük. Az üveg csörrenve tört össze egy kavicson. A napolaj barna foltja gyorsan növekedve folyt szét a fűvön.

– Nekem most el kell mennem – állt fel hirtelen. Egész testében remegett.

A lány nem értette mi történhetett a fiúval. Az pedig lehajolt, keze tapogatva a nadrágjára siklott és gyors, gépies mozdulatokkal öltözni kezdett. Amikor az inget is felvette a földről, előtűnt alóla a fehér bot.

1021 Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

1997 OKT
LÁTÓHATÁR
Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ŐSZESTI BALATONPA

Akár egy csillag eljegesedése:
harang-kondító esti csend.
Aranyló dombok kék-ezüstbe hu
szőlőkaróra szállt egy kis bagoly.

Azt mondanád: az árva!
S magadat értenéd.

Szemed láttára telt habosra
az ősz mustos kupája –
s nem tudtad felhörpinteni.
Torkodban fojtott zokogás, a
vénség rosszízű könnyei.

EZ SEM ELÉG

Meghittségben közös ájulásig jutottunk;
Nyöszörgés, sóhajtás, halálsikoly vegyült,
de hol az egyik, hol a másik ért
hamarabb mindig az üdvözüléshez.
S rádöbbentünk,: egy test nem lehetünk.

Lihegésed azért
örökké legyezni fogja az arcom
s fel-fellebbenti majd
a szemfedőmet is!

VIRRASZTÁS

Éjjel a csend, lélekzetek neszével:
nagy, lomha állat hosszú léptei
a bizonyos hajnal felé –
Sem óra-percegés, se fényderengés,
barlang- sötét.

Az idő múlásának érzékelése
testünk oly édességgel járja át,
mint az érés a duzzadó gyümölcsöt.
A virrasztás vasszege végre enged –
súlyos hullás álomba vagy halálba.

HOMO FABER

Az életem: csigamászás ezüstje,
a föld színén giliszta-túrt halom . . .
De sohasem bámultam pipafüstbe,
és sohasem őrölt az unalom.

1021



Drawing by Tivadar Bertalan

THE NAZIS

BY FERENC SÁNTA



Hungarian caftans from the 17th century.



Clothing worn by Hungarian aristocrats (1780)

book of the period depicts Robin Hood, legendary hunter of Sherwood Forest, as chief of a coven. A copy of the cloak, or caftan he wore is on display in the Museum: Pál Esterházy wore it as a riding habit. It has a slit up the back to make it easy to mount. Later, the coat was shortened and, in Hungary, heralded the 19th-century English *redingot* (from riding cloak).

Hungarian dress at Peter the Great's court

According to an old French saying, jewellery adorns, but the dress always expresses something. So ornamental objects are governed by fashion, but clothing by history. This saying was pinpointed by 18th-century Hungarian dress. In the midst of a seething Europe, Empress Maria Theresa turned to the Hungarian National Assembly for help. In her arms she held her son, who later became Emperor Joseph II. The child was dressed in Hungarian costume, a braided green velvet hussar dolman. At the end of the century, Joseph set for his portrait, wearing the adult version of the same suit, trimmed with fur and braiding. The jacket of this beautiful gala costume hugs the lines of the body, in the style of the court dress of Louis XIV of France. It was called *justaucorps*, and the king granted permission only to forty leading nobles to wear it. Braiding similar to that used on the jacket trims the tight trousers which are buttoned along the calfs down to the short, spurred boots. Later, Czar Peter the Great grew so fond of this raiment that he introduced it as the uniform of his body guard and his house regiment. The uniform survived even under Catherine the Great.

Dolls and hen-covers

In the 18th century, little girls were often dressed to resemble *grandames*. Children, tightly laced in corsets and wearing hoop skirts in that period of artificiality, have in our modern times the appearance of toy dolls.

Even grown women were dolls in the hoop skirt of the period, the famed *vertugadins*. The dress consisted of a huge bell-shaped skirt draped over a heavy steel hoop and fishbone stays. In Hungary, it was soon named "hen-cover" for it resembled the bell-shaped basket which village women used to cover the brooding hen and her chicks. The fashion of the "hen-cover" was short-lived in Hungary. Women preferred the braided dolman, and the crinoline — whose name derived from the Latin *crinis* or "horse hair" which was used to stiffen the hoop skirts—could not stand its competition. Lovely examples of ladies' gowns can be seen in the museum: coronation dresses, white silk gowns, gold-embroidered veils with long trains, fur-trimmed purple cloaks and diadems set with pearls.

Small boots, big shoes

During the Rococo dress suits with swallow-tail jackets whose tails could be buttoned up became stylish. The two buttons in the back of today's tails are a carry-over of this fashion. Knee-breeches came into style too, as well as long stockings and clumsy shoes with tongues and buckles, and tall chimney-pot hats. The men in their pelerined redingots and the multiple-skirted, tight-laced women crossed into the next century.

Ferenc Marton



The shepherd was already getting on in years, perhaps he was sixty or sixty-five. He was chopping wood on a broad, high block. Beside him a boy, about eight or nine years old, gathered together the pieces.

Both of them heard the hoof-beats. They heard the horses stop behind their backs and then the scrape of a match as cigarettes were lit. Still they did not turn, but continued to chop wood as though they had heard nothing.

The two armed men had come from the pinewood, where they had stood for a long time in the concealment of the trees, gazing at the shepherd, the flock of sheep, the small hut, the barking dog running to and fro. Then they had come across the pasture and reined up their horses behind the shepherd and the boy.

There they sat behind them, blowing out the tobacco smoke and saying nothing. There were pistols at their waists, rifles slung across their backs; their legs hung down out of the stirrups.

Time passed in silence—as though there were no people standing there, close to each other. Yet they had all been born human beings, the armed men, the shepherd and the child too.

When they had smoked their cigarettes to the end, one of the armed men unhooked a large rubber truncheon from the saddle and called to the old man:

"You, old man!" he said.

The shepherd was just raising his axe for a blow, but he did not bring it down; instead he quickly put it in front of him on the ground, whipped his hat off his head, turned round and, with uncovered head, bowed as low as he could. He didn't speak, didn't raise his glance, just stood there in front of the horse, bowing, hat in hand, his light, white hair fluttering in the breeze.

The child, as though he hadn't heard a word, continued to gather the wood and stack it up in a small pile beside the rest.

More time went by; the armed men said nothing, the old man, bowed there before them, did not move either.

Then later, a lot later—the horses were pawing the ground and tossing their heads—the armed man spoke.

"Did you see anyone?" he asked.

The old man replied quickly, as quickly as when he had put the axe down on the ground in front of him.

"I haven't seen anyone!"

The second armed man moved nearer.

"We asked you: have you seen a man around here?"

"I haven't seen a man around here," said the old man.

He rested his gaze on the ground, saw his laced boot, the grass and the horses' hooves.

"Come closer!" said he with the rubber truncheon.

The old man went over quite close to the horse.

"Still closer!"

He stood right by the horse's leg.

"Closer!"

He went right up to the armed man's boot. He saw the toe of the top boot, the stirrup and part of the horse's belly, and the grass.

The armed man leant down and, putting the rubber truncheon under the old man's chin, lifted up his face. The old man was bent forward at the waist, his head back to the nape of the neck, but he did not raise his eyes; he gazed at the horseman's trouser-encased knee, and the stirrup leather. He wanted to swallow, but couldn't because of the truncheon.

The armed man gazed at his face. His wrist rested on his knee, and thus he held the rubber truncheon under the old man's chin lifting his head ever higher and gazing into his face.

Then he took away the truncheon and hit the shepherd with it across the shoulders.

There was silence.

"You can go!"

The old man turned and quickly went back to the wood block, put his hat on his head and then took up the axe, rised it high and continued to chop wood.

When he had knocked the fourth or fifth bit into pieces, the armed man called out:

"Old man!"

He turned, whipped off his hat, bowed, his eyes on the ground—everything exactly as before.

"How old is the boy?"

"The boy is eight . . ."

"You bring him up?"

"I bring him up!"

The other called out too:

"How long have you been bringing him up?"

"I've been bringing him up a year."

"How old's the boy?"

"The boy's eight."

"You bring him up?"

"I bring him up."

They moved closer.

"Have you seen a man around?"

"I haven't seen a man around."

"You can go!" said the second one.

They were silent.

"You, boy!" the one with the rubber truncheon said.

The child's arms were full of wood and he had started towards the pile to stack it up beside the rest. He stopped, put down the wood at his feet, quickly pulled his cap off his head, bowed and turned round, still bowing from the waist. The wind tousled

his hair too. He too saw his feet and the grass on the ground.

"How old are you?"

He replied at once—in the same manner as he had put down in front of him the wood in his arms.

"I'm eight years old."

"And this old man is bringing you up?"

"This old man is bringing me up."

"How long has he been bringing you up?"

"He's been bringing me up for a year."

"That's the old man?" asked the other.

"That's the old man."

"Your grandfather?"

"My grandfather."

"Come here!" said he with the rubber truncheon.

The child went over—just like the old man—in front of the horse.

"Nearer!"

He went exactly up to the top boot, but he was so much shorter that, bowing from the waist, his head did not reach the boot; he was there almost under the belly of the horse. He saw nothing beside the grass and his own shoes.

The armed man moved his foot, thrust the toe of his boot below the child's head, sought for his chin and raised his head.

"Higher!" he said.

The child raised his head higher, pressing it right back to the nape of his neck. He had never seen the faces of armed men and he felt a great desire to raise his eyelids.

Then he closed his eyes.

"Open your eyes!"

He continued to gaze at the creased leather of the boot.

"Seen a man around here?"

"I haven't seen a man around here."

His mouth also filled with saliva.

"You said that old man was bringing you up!"

"I said that old man was bringing me up."

There was silence. The horses' hooves pawed the ground, the old man's axe clinked.

"Turn round!" said the armed man and lowered his boot.

The child turned round.

"Look in front of you!"

The child raised his head.

"What do you see?"

"I see: faraway hills, the sky, trees; then I see the hut and in front of it stakes with the cooking pots on them, I see the goat, the stove . . ."

"Well, forward march!"

They followed him, let him go right up to the hut. Then they stopped him. It was a low shepherd's hut; in front were a few cooking pots set on stakes, to the right a tethered goat, white as snow, and, nearer among the stones, the morning fire, burned to ashes.

He with the rubber truncheon went and stood beside the child and with his foot turned him towards the goat.

"What's that?"

"It's a goat."

"Take a good look!"

"I'm taking a good look."

The other also said:

"What is that?"

"A goat," said the boy.

The armed man leant his boot the child's side.

"Turn round!"

There further away was the flock, grazing. Not a single sheep bell hung from the neck of any of them.

"Call the dog here!"

The boy called the dog over. It came slinking over slowly, then sidled up and sat down at the boy's feet.

"Pay attention to me!" said the armed man. "The thing that's lying at your feet, what is it?"

"A dog," said the boy.

"No . . . the thing that's lying at your feet is a goat, a large white goat! Do you understand me?"

The boy was silent.

The armed man put the rubber truncheon on the boy's uncovered head. He laid it across him. He put it right across the middle of the crown of his head, so that the end stretched out far in front of the boy's eyes. The second armed man came closer and stopped with his horse alongside, quite close, so that the leg of his boot strained against the boy's shoulder.

"Well?"

The boy gazed at the dog.

The armed man who had just come over to the side of the boy took out his rubber truncheon and laid it lightly across his shoulder.

HUNGARIAN REVIEW
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

feet?"

beside

off his

head and with his foot turned the boy towards the goat.

"And now . . . there's the dog. Do you understand me?"

He put the truncheon on the boy's head.

"Yes!"

"A medium-sized, dark brown dog, neither little, nor big."

"Yes!" said the child.

"What's it called?"

"Caesar . . ."

"Go," said the other, "and stroke him nicely, like you usually do and say his name too . . ."

The other again raised his foot and planted his sole in the boy's back, carefully shoving him forward.

"Caesar!" said the child when he reached the goat, and he put his hand on its head, between the horns. "Caesar!"

"And what else do you generally say to him?"

The boy bent down beside the goat's neck, his cap in his hand, his eyes on the ground.

"My little dog!" he said.

There was silence.

"Come here!"

He left the goat and went over to the armed man; this time, however, he no longer stopped in front of the horse but went right up to the boot. The armed man lifted up his chin. Again he wanted to swallow, but couldn't because of the pressure of the boot against his throat; he would have liked to look up, but gazed motionless at the boot under his face.

"You can go!"

When the boy was half way towards the old man, the armed man called after him. He turned and bowed from the waist.

"Have you seen men around here?"

"I haven't seen men around here," he said.

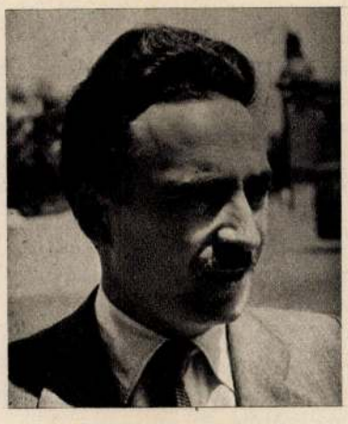
He still stood there for a while. The armed men lit up, took a puff, and lined up their horses side by side.

"You can go!" they then said.

The old man chopped wood the whole time; he didn't turn round, but worked as though no one was at hand.

The two continued to stand there behind their backs—the child gathering and stacking the wood—until they had smoked their cigarettes. They kept silent, blew out the smoke and gazed at the shepherds. Then they threw away their cigarettes, one raised the reins, followed by the other, and, throwing their rifles behind them as they straightened in the saddle, they continued on their way at a walking pace.

ABOUT THE AUTHOR



Ferenc Sánta, our author for this month, is 38 years old. A man of few words, he probes and searches man's passions and sentiments, the fundamental issues of society and mankind. The book which won him the acclaim of critical comments was a short documentary story, *Twenty Hours*. The film, based on the book, has won prizes at several film festivals abroad.

In this writings, Sánta is a continuer of the best Hungarian literary traditions, depicting with lyric sensitivity the drama of social problems.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bertalan Tibor
NÉPSZAVA
1966 AUG 2 8
1021



(Bertalan Tivadar rajza)

...uozaik

LOTTÓTÁJÉKOZTATÓ

A 34. játékhéten beérkezett 5 942 019 darab lottószelvény. A nyereményeknek a nyereményilleték levonása után a következő összegekben kerülnek kifizetésre: öt találatot egy fogadó ért el, nyereménye 1 782 606 forint. Négy találatot 222 fogadó ért el, erre a nyereményösszeg egyenként 8030 forint. Három találatot 13 875 fogadó ért el, erre a nyereményösszeg egyenként 128 forint. A kéttalálatos szelvények száma 259 523 darab, ezekre a nyeremény egyenként 9 forint. A lottó augusztusi jutalomsorsolását augusztus 29-én tartják. A húzáson a 31. játékhét szelvényei között 1094 nyereményt sorsolnak ki.

— Az Eötvös Loránd Tudományegyetem meghívására szombat este Budapestre érkeztek tizennyolcan a taskenti állami egyetem vezetői és hallgatói közül. A földrengés sújtotta városból pihenésre, üdülésre hazánkba érkezett kedves vendégeket a Ferihegyi repülőtéren dr. Nagy Károly, az ELTE rektora és

ttsága séré a ezdete n pél- ittasan a me- z ille- előlép- élemé- solták abály- helyi ki- t leré-

SZOV- SÁBÓL, agú fu- Dunaúj- endégek dunaúj- gatását.

ok tró- etkezté- an tíz edréből, okozva négy- eten. Az ben víz

GERGELY MIKLÓS:

A NAP REVÜJE

VASÁRNAP, AUGUSZTUS 28.

A Nap kel 4 óra 56 perckor, nyugszik 18 óra 33 perckor.

A METEOROLÓGIAI INTÉZET JELENTI:

Várható időjárás vasárnap estig: változóan felhős idő, néhány helyen, inkább csak az északkeleti megyékben, átfutó esőkkel, időnként élénk északnyugati, északi szél. Az évszakhoz képest még hűvös idő. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap: 18—23 fok között. — A Duna Budapestnél: 645 cm.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon ÁGOSTON nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— A Balaton medréből előkotort két római szúrófegyver azt bizonyítja, hogy már a régi rómaiak idejében is voltak szúrópróbák?

Jó reggelt!

Olvasom a Népszavában,

Vasárna

Nemzetközi ifjúsági találkozó és bál Kőszegen

Szombaton nemzetközi ifjúsági találkozót rendeztek Kőszegen, az augusztus 6—27 között lezajlott ifjúsági napok záróakkordjaként. A város zászlódíszben fogadta jugoszláv, csehszlovák, osztrák és hazai vendégeit, akik megismerkedtek a város nevezetességeivel, majd a közös ebéd után sportvetélkedőkön mérték össze erejüket.

ENSZ-BÉLYEG-KIÁLLÍTÁS BUDAPESTEN

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének postaigazgatósa »Postabélyegek az egyesült nemzetek békéért való munkálatának szolgálatában« címmel 18 európai országban mozgó bélyegkiállítást rendez. A különleges járműben

HÁ Befe szatyma szüretel Több n sárló v mítanal Barátsá érden díját. volt meghi

M a Szo tek a bathe gek. lovasi csóna lyán. és sp Devec című adták — S NYITC GÉPK lyet k rosába lításon zsec é

Borsalom Tivadar

~~Szűts Lajos~~ Illusztráció

Szűts Lajos írásához Prepről

Nyitra 1965 dec. 5

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1968 MÁR 17.

NÉPSZAVA

Bertalan Tivadar

1021

— Hiába ugrálsz — bólintott a fejével. — A széli Patak-sorba...



(Bertalan Tivadar rajza)

te papádnak csak csákója van, abban

összeg egyenként 13 forint.

diót kaptak.

ÚJABB MUNKÁLATOK A BAROSS TÉREN

Érdekes munkálatok kezdődnek a Baross téren é
nyékén. A Rákóczi út déli oldalán a napokban helyezi
felszín alatt a 400 milliméteres víznyomóvezetéket. A
kező hetekben az északi oldalon kerül a föld alá a 400
méteres gázvezeték. A jövő héten megkezdik a Szab
szálló és a Rákóczi út déli oldala között húzódó gyalogos
aluljáró építését. A Keleti pályaudvar előtt talajvízszint-süllyesztést alkalmaznak. A Baross téri aluljáró rendszer szabadtéri területének egy részét már alapozzák, a további alapozásra pedig a talajvízszint-süllyesztéstől függően, a következő hetekben kerül sor.

MEZŐGAZDASÁGI SZELLEMI VETÉLKEDŐ

A Mezőgazdasági Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezete szombaton Szolnokon rendezte meg a mezőgazdasági szocialista brigádok szellemi vetélkedőjének országos döntőjét. A döntőbe jutott hat brigád a városlődi, az enyingi, a kiskunhalasi és a hódmezővásárhelyi Állami Gazdaságot, illetve a nagyéri Vörös Lobogó Tsz-t és a pusztaszabolcsi Mezőgazdasági Gépállomást képviselte.

Stáb a szőlőben

A Kertészeti és Szőlészeti Főiskola szőlőtermesztési tanszékének stábja oktatófilmet forgatott a Móri Állami Gazdaság területén. A magas kordonos szőlőművelés kialakítását vették filmre.

ABC-áruházak Újpesten

Öt ABC-áruház épül Újpest különböző pontjain. A városkapuit már átadták és újabbak épülnek a városközpontban, a Szilágyi téren, a Pozsonyi úti lakótelepen és a Megyeri téri piacon.

ÚJABB FÖLDRENGÉS SZICÍLIÁBAN

Pénteken a késő esti órákban húsz másodpercig tartó földrengés rázkódtatta meg Szicíliában Sciacca városát. A lakosok rémülten menekültek ki házaikból és az éjszakájukat szabadban töltötték. Károkról nem érkezett jelentés.

Startolnak a méhek

A téli pihenő után 350 millió méh repült ki a kaptárakból Fejér megyé-

munkásmozgalom története, esztétika.

A hallgatók eredményes osztályvizsgák után államvizsgát tehetnek és a 17/1963. VII. 2. korm. sz. rendelet értelmében főiskolai oklevelet kaphatnak. A szakosítók a központi egyetemen működnek. (VI., Benczúr u. 33.)

III. A SPECIÁLIS KOLLÉGIUMOK feladata: párt-, állami, tömegszervezeti, művészeti, kultúrpolitikai funkcionáriusok és különböző szakterületeken dolgozó értelmiségiek speciális marxista-leninista továbbképzése. A tanfolyam befejezése után a

---

Vasárnap, március 17.

Operaház: Pillangókisasszony (Alt. isk. bérl. I. sor. 4. ea. de. 11); Lammermoori Lucia (7). — Erkel Színház: Parasztbecsület. Bajazzók (Vasutas bérl. 3. ea. de. 11); Beat International (du. 3); Három a kislány (7). — Nemzeti Színház: Lear király (de. fél 11); Szerelmem, Elektra (7). — Katona József Színház: Warrenné mestersége (du. fél 3); Éjszaka (7). — Vígszínház: Királygyilkosság (S. bérl. 4. ea. du. fél 3); Egy hölgy a Maximból (7). Pesti Színház: Furcsa pár

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
dapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.
1968 JAN 7

Tivadar



(Bertalan Tivadar rajza)

Bertalan Tivadar

repat.

(Tordalom - Mávénd)

Nagyar Hirlap, 1968 szeptember 29. 11. l.

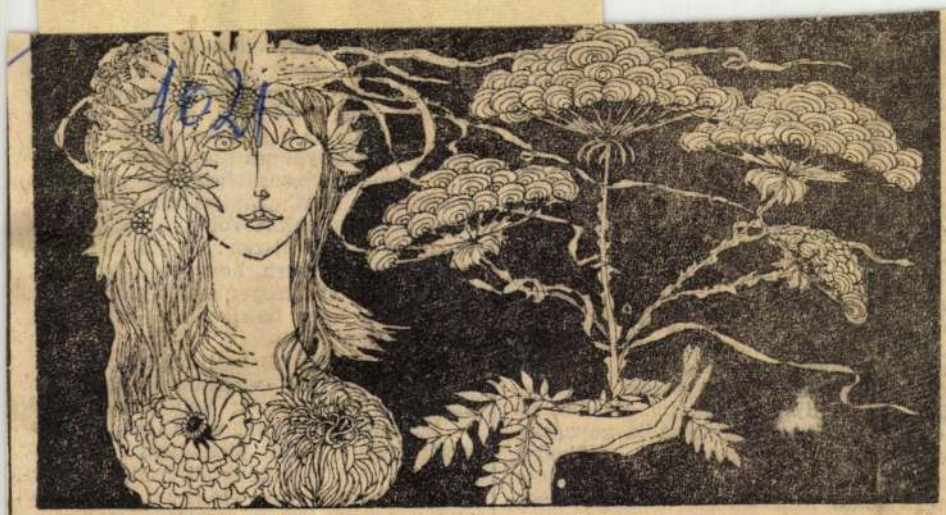
1979 MÁJ 17

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bertalan Tivadar

MAGYAR HÍRLAP
Budapest



Bertalan Tivadar rajza

fogyás engedhető meg. Ennek é
elsősorban a fő kalóriahordozó a
hagyjuk ki étrendünkből, a zsírt
szénhidrátféleségeket. A disznóz
vajat napi 50—60 gr-ra kell k
Készítsük el ételeinket növény
(étolaj), melynek A-, E-, D-vitam
ma kifejezetten hasznos a bőrre, s
Napi szénhidrátadagunk nem l
180 grammnál. Nem ehetünk
(különösen vajas süteményeket
kenyeret, burgonyát stb. É
szaharinnal, együnk diabetikus
A gyümölcsöt és a főzeléket
nyersen vagy köretnek fogyasszu
jedús tápanyagokat nyugodtan ehetünk,
sőt, kell ennünk, hiszen ezeket szervezetünk nem tudja tartalékolni. Bőrünk fehérje nélkül korpádzóra válik, anyagcseréje nem tud normálisan működni, az epidermis természetes újratermelődése, megifjodása megszakad. „Fehérjehordozóként" nagyon egészséges pl. a sovány **hús (70—80 gr), a túró (sovány), a sajtok,**

iz
a
gy
ig
n-
e-
ik
s-
a
n-
eit
És
lig

ta-
nulásra szánt idő tartamát, és szigorúan ellenőrzött napirendet kell összeállítani — különös tekintettel a baljóslatú tárgyakra, de a kellő pihenésre, szórakozásra is. Azt is feltétlenül tisztázni kell, hogy mi volt a rossz előmenetel pszichológiai oka. Bár az ok általában több összetevőből áll, **könnyen** fényt deríthetünk

Bertalan Tivadar

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

1021



Bertalan Tivadar rajza

részesedését mutatják. 1913-ban Britanniában ez a részesedés még 5 zalék volt, ma már csak 12 százalék ugyanebben az időszakban következ Nagy-Britannia kereskedelmi világ póliumának *látványos összeomlás* 1913-ban még 40 százalék volt részes a világ teljes kereskedelmi forgaln ma már csak 7 százalék.

A Rochdale-bizottság legfontosab nemzetközi érvényű következtetése, Anglia nemzetközi kereskedelmi poz nak romlása nem kielégítő magyará kereskedelmi hajózás viszonylagos s nak ilyen erőteljes csökkenésére.

Az okokat a bizottság nemzetközileg vizsgálta és *három lényeges tényezőre* hívta fel a figyelmet. *Először:* a protekcionizmus. *Másodszor:* a nem kielégítő hatásfok. *Harmadszor:* a hibás gazdasági döntések. Éppen e három tényezőnek a vizsgálata során tett olyan megállapításokat a bizottság, amelyek a brit kereteken átnyúlva, világgazdasági jelentőségűek.

A közelebbi elemzés során ugyanis mindenekelőtt az derül ki, hogy más államok protekcionizmusa nem felelős az angol kereskedelmi flotta visszaeséséért

jonalizmus rejlik e hibás gazdasági intézkedések mögött.

Ezt a képet némileg javítja, hogy a legnagyobb olajtársaságok külön is építtettek hajókat — bár ezek legnagyobb részét nem Angliában. Ennek következtében az első, a harmadik és az ötödik legnagyobb brit hajótulajdonos ma egy-egy olajtársaság. (Sorrendben: a British Petroleum, a Shell és az Esso.)

A döntés szerepe

A Rochdale-bizottság jelentése óta az angol kormány számos intézkedést tett a

Bertalan Tivadar

Rajza Repü.

Látóhatár 1969. VII – VIII. 655.

Bertalan Tivadar

tepsr.

Nagyszőlős, 1968 június 9 11. l.

Bertalan Tivadar

Hegyek.

Fonálbogozó

Magyar Műhely, 1968 december 1. 11.l

Bertalan Tivadar

Illusztráció Kántor Tibor
írásához (rajzó)

Nógrád 1965 dec. 25

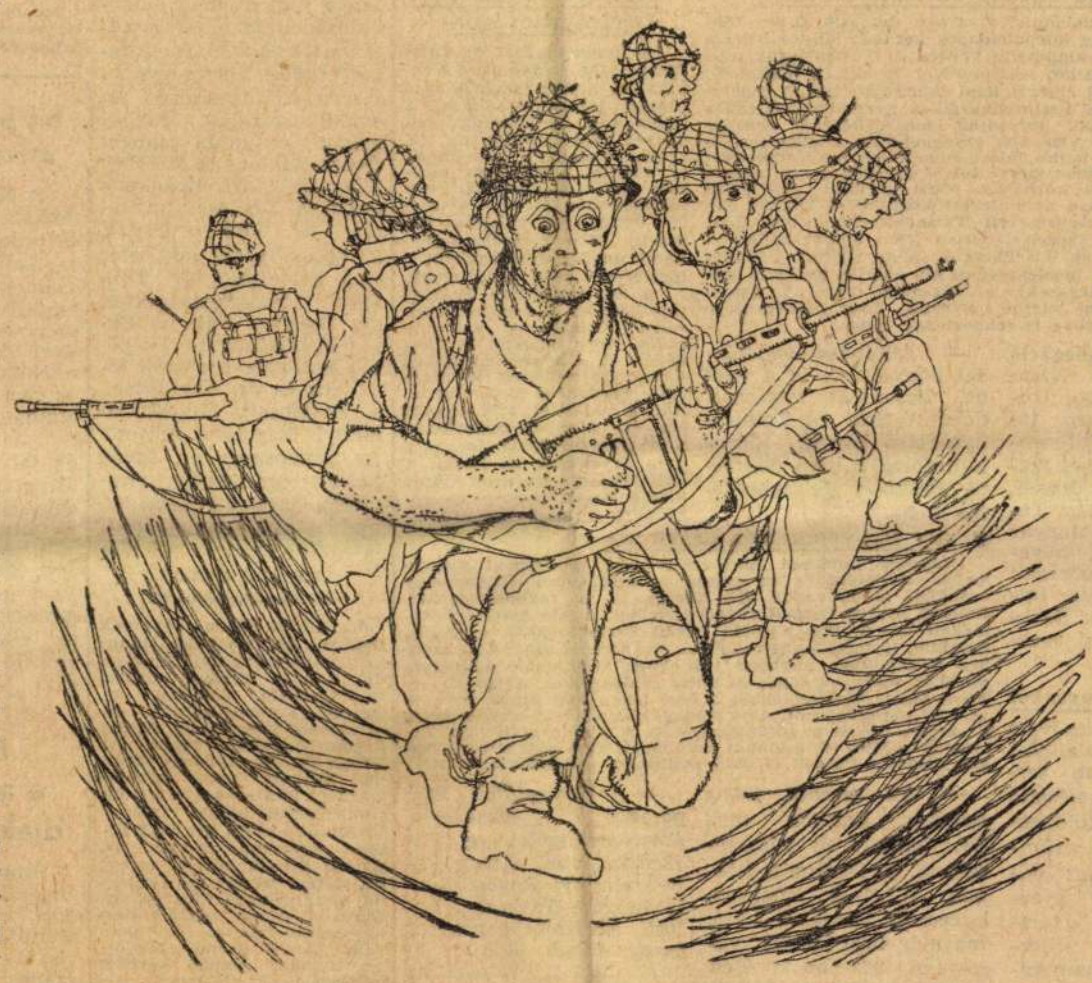
Berkovics Tivadar

Illusztráció Szántó Tibor
írásához /rajz/

Nógrád 1965 nov. 14

Simon Emil:

Zsoldosok éjszakája



(Bertalan Tivadar rajza)

Egészen halkan szólítom Macet.

A szájam széle cserepes, a nyelvem a szájpadlásomhoz dagadt. Azt mondják, a félelemtől van, nem kell aggódnom. Kell hogy megszólaljak, mert ha a némaságban lehunyom a szememet, olyan érzésem van, mintha haldokolnék.

Körülöttünk a dzsungel szövevénye. Ettől még az öregebb harcosok is megborzonganak. Az őrmesterünk azt mondja, hogy sohasem látott ilyet: néha fává változnak az emberek, s aztán emberekké a fák. Vagyis, ha üldözzük őket, eltűnnek, majd hirtelen felbukkannak és lecsapnak.

Mac közelebb gurul hozzám.

— Mit akarsz? — kérdezi ugyanúgy, susogva.

— Engedd, hogy beszéljek!

A mozdulatából látom, hogy körülnéz. Ha a feljebbvalóink meghallanák, hogy beszélgetünk, büntetés járna érte. Cigarettázni sem szabad. Némán, mozdulatlanul fekszünk a végtelen éjszaka szorításában. Olykor ismeretlen hangok vijjognak, talán megriasztott állatok, de az is lehet, hogy a partizánok.

— Mac, hadd mondjam el az életemet!

Sóhajt. Tudom, hogy csak azért hallgat meg, hogy ő is bele ne őrüljön. Ha eltaszítana magától, őt is kikezdené a magány.

— Ha felkel a nap, támadunk! — mondja dörmögve.

— Kuss! — mondja valaki félhangosan.

Dermesztő hang. Talán az őrmester kúszott a közelünkbe, s meghallotta, hogy beszélünk. Percekig várok, Mac még ott fekszik mellettem. Aztán elszánom magam és újra szólítom.

— Néhány mondat az egész — mondom a fiúnak. Hanyatt fekszem. Úristen, igazán csak néhány mondat? — Én Zalában születtem. — Furcsán hangzik, ahogy angolos hangsúllyal kiejtem. — Tudod, hol van? Magyarországon.

— Hallottam rólatok — mondja.

Örülök, hogy figyel.

— Tudod, ötvenhétben jöttem el. Akkoriban nálatok is sokat írtak az újságok Magyarországról. Tizenhét éves voltam. Addig semmi sem történt velem. Iskolába jártam, sportoltam, horgásztam. Néha sétáltunk egy lánnyal.

— Lánnyal? Az jó!

— Jó volt, hát persze! Sétáltunk, versekből idéztünk, szidtuk a tanárokat, összeért a kezünk, megijedtünk egymástól. Ennyi volt.

— Hiányoznak a lányok, mi? Nekem is öreg fiú!

— Unalmas volt! Az apám hivatalba járt és huszonöt évvel öregebben éppúgy céltalanul élt. Csak arra figyelt, hogy mindennap friss inge legyen, s ezért tartott maga mellett egy gépet, akit én anyámnak hívtam.

— Az én anyám meghalt! — mondta Mac.

— Talán az enyém is. Lásd, én még azt sem tudom. Azóta nem írtam, nem is kerestem őket. Idegenben csak úgy élhet az ember, ha minden gyökeret kiszakít! Akkoriban sokan megindultak. Átsodródtam én is a határon. Valami szerencsém volt, mert gagyogtam angolul. Apám belém verette. Így aztán néhány napon belül tolmács lettem a táborban. Siránkozó, panaszkodó emberek, egész nap. Rángattak, ordítottak: ezt fordítsam! Azt fordítsam! De ezt ki ne hagyjam! Egymásra licitáltak, ki tud nagyobbat lódítani. Valamennyi azt szerette volna, ha elsírom helyette, hogy a teste csupa sebhely, a gyomra maroknyira zsugorodott, hiszen odaát csak verték, meg éheztették az embereket. Megszöktem tőlük. Két héttel azelőtt, amikor a határon átjutottam, azt mondtam, sóhajtva: — Na végre, szabad vagyok! Most, ahogy a tábor kerítésén nagy nehezen átvergődtem, már nem mertem sóhajtani! Kievickéltem az országútra és sírtam, mert attól a perctől kezdve igazi csavargó vált belőlem!

Mac megbök, hogy hallgassak és figyeljek. Nem is messzire tőlünk, világító jelzések emelkednek a magasba. Mintha piros, sárga kígyók bőre villanna fel.

— Ebből baj lesz — súgja Mac. A hangjáról érzem, hogy fél. Tudom, hogy mindegyikünk fél. Azt mondják, a dzsungelben föld alatti folyosók húzódnak. Előfordult már, hogy a szunyókáló katonák mellett egyszerre felbukkantak a partizánok.

Egész testem verejtékezik. Lehet, hogy lázam is van. Az orvos talán elküldene gyengélkedőbe.

— Aztán? — kérdezi Mac.

Sokáig nem folytatom, mert nem emlékszem már, hol hagytam abba. A párás hőség, mintha szétbontaná az agyvelőt, bambává tesz bennünket.

— Aztán kikerültem Amerikába. Felvettek egy gyárba, de ne is kérdezd, milyen munkát végeztem. Mindegy! Egy tavaszi napon kitört a sztrájk. A munkások a gyár körül lődörögtek, de hiszen ismered ezt a képet! Néhány ember között én a hátsó kapu körül sétáltam. Dél felé kijött ott egy ember, körülnézett, majd intett, hogy menjünk közelebb. Azt kérdezte: nem akarunk-e dolgozni? Sürgős munka vár odabent, jól megfizetik. Összenéztünk. Ott volt a sztrájk és ott voltunk mi, akiket mindig kiközösítettek, akik a munka alját végeztük. Elsőként jelentkeztem! Valóban jól megfizettek, majd négy nap múlva rendőrségi kocsin szállítottak ki bennünket a városból. Akkor, nemsokára, kérvényeztem és megkaptam az állampolgárságot. Nagy szó volt ez! Csaknem huszonhárom éves voltam, hat évem eltűnt azóta, hogy hazulról eljöttem. Most majd nekilátok, újrakezdem, mintha addig nem is léteztem volna!

Persze, a végén semmi különös nem történt. Dolgoztam, ténferegtem az utcán, s nem akartam elhinni, hogy itt is utolérhet az unalom. Nem akartam belenyugodni abba, hogy apámhoz hasonlóan keljek s feküdjek minden este, hogy valami megrázó szép nélkül pergessem a napokat!

— Én filmszínész akartam lenni! — mondta Mac.

— Na látod, én is erre gondoltam! Ugye, megértesz? Munkás, vagy hivatalnok otthon is lehettem volna! De hát semmi sem történt, s mind többször gondoltam az apámra. Úgy látszik, én sem vihetem többre! S ebben a nyomorúságomban hiányozni kezdett az otthon! A városunkhoz közel élt egy folyó. Azért mondom, hogy élt, mert én mindig különös hatalomnak tekintettem. Engem vonzott, megbabonázott, s ha belecsúsztam, részévé váltam magam is. Bolondság!

— Én is szeretek fürödni! Kijártam egy folyóhoz, fél mérföld széles. Kétszer átúsztam. Hűvös volt és szelíd!

Most, hogy megidéztük a folyókat, gyűlölni kezdtem ezt a fullasztó éjszakát! Tegnap három emberünk csapdába esett. Mire rájuk találtunk... jobb, ha nem emlékezem!

— A folyók nincsenek többé! — mondom elkeseredetten.

— Miért? — kérdezi ijedten Mac.

— Meghalunk! — mondom. — Nem is lehet másként.

— Eredj a fenébe!

— Amióta behívtak és idehoztak, biztos vagyok benne, hogy meghalok. Néhány éjszakán még azon gondolkoztam: mi lett volna, ha otthon maradok? De hát ez képtelenség! Az élet nem kiláló, hogy ha innen nem tetszik, átmegyek a másik oldalra!

— Mit gondolsz, hány óra lehet?

— Talán tizenegy.

A szakasz nyugtalanul fekszik. Apró zörejekből hallom, hogy mocorognak. Máskülönben iszonyú csend van. A közelben víz is lehet, érzem a szagát.

Mac kissé elgurul mellőlem, hallom, hogy suttog valamit a következő embernek. Aztán a halk beszéd végigfut a soron, akár egy hideg, csontos kéz érintése.

— Visszavonulunk a támaszpontra! — súgja Mac.

Mindenki mozgolódik, s ahogy megvékonyodnak a felhők, átüt rajtuk a hold gyenge világossága. Látom, hogy felkelnek, gémberedett tagjaikat tornáztatják.

— Mindenki hallgat! — adja ki a parancsot az őrmester.

Menetbe fejlődünk. Némán halad a sor, a puha föld elveszíti a lépések neszét.

Én az utolsók között tapászkodom. Kezem, lábam súlyosan csüng rajtam, mintha tuskókat emelgetnék a törzsemmel. A sötétben elveszítettem Macet, máshoz nincs kedvem beszélni. Érzem, hogy járunk, de már nem hiszem, hogy haladunk. A társaság nagyobb része újonc, mintegy két hónappal utánunk érkeztek. Ők még nem tudják, hogy a sötétség, mint a sima üveggömb fala, megcsalja őket. Lépnek, erőlködnek, s nem jutnak sehová. Az őrmesterünk tapasztalt katona, ő már tisztában van ezzel. Többször megáll, s maga előtt engedi a sort. Aztán előre fut. Szüksége van erre a mozgásra, mert ha nem érezné, hogy halad, beleőrülne.

Az előttem baktató fiú lassít, megvárja, hogy fölzárkózzam.

— Hány óra lehet? — kérdezi, akárcsak Mac. — Az én órám megállt.

Persze! Az órákba is beszivárog ez a nehéz, párás nedvesség. A mutatók megállnak! »Te ostoba! — mondanám legszívesebben —, miért vagy kíváncsi az időre? Meghalsz! Örülj, ha a napot meg tudják majd állapítani!«

Böngészem a világító számlapot.

— Fél egy.

— Ó! — mondja a másik. — Ebben az időben már mindig lefeküdtem! Kilenc órakor zártuk az üzletet. Hajnalban még elmentem az uszodába!

Az őrmester már megint ott van.

— Megtaláltuk az ösvényt! Emberek, megtaláltuk az ösvényt!

Mindenki örül, de egyszeriben óvatosabbakká is válunk. Az ösvények ismeretlen veszedelmeket rejtenek. Hiába mentünk rajta délután! Alighogy elhagyjuk, a hátunk mögött már kiássák a csapdákat!

— Vigyázzatok! — mondja az őrmester.

Ő is óvatosabban törekszik a sor elejére. Csak legalább egy ösvény lenne a mienk! Zalában tiszták, szelídek az erdők. Az ösvények tisztásokra vezetnek, a fák aljában magas a fű.

Szerencsések vagyunk: kiértünk az országútra. Lazítjuk a lépést. Valaki félreáll a sorból, mintha a szerelését igazítaná. Amikor a közelébe érek, akkor látom, hogy Mac.

— Élsz még? — kérdezi. Könnyebb, s nyugodtabb a hangja.

— Nem vagyunk a végén!

— Ó, te vészmadár! Az őrmester azt mondja, két órán belül visszaérünk a támaszpontra!

Fáraszt a járás. Tulajdonképpen nyirkos, hűvös a föld, s hiába feküdtem verejtékben, a csontjaimat átjárta a hideg. Inni kellene valamit!

Megyünk, most már közömbösen. Az őrmesterre hagyjuk, hogy figyeljen helyettünk. Annak sincs értelme, hogy a lépéseket számláljuk, vagy hogy órával mérjük az időt. Semminek nincs határa, nincs látható vége. Sohasem beszélnek arról, hogy talán öt hónap, vagy fél év múlva visszamegyünk. Itt vagyunk, kószálunk az üveggömbben, amíg rá nem jövünk, hogy hiába. Naponta újabb csapatok érkeznek, visszafelé csak a sebesülteket szállítják.

— Vajon megvan-e még a támaszpont? — kérdezi Mac.

Ilyet nem volna szabad mondania, de mi már kíméletesek sem vagyunk. Örülünk, ha vergődni látunk másokat. Az egyetlen, amiben vánszorgás közben reménykedhetünk, a támaszpont. Már a törzsem is tuskó, akaratomra nem mozdulnak az ujjaim sem. Kibogozhatatlan a sötét.

Egyszerre megállunk. A lépések súrlódása elhal, a kergetőző szél a golyók süvítését utánozva tör a fák közé.

— Előőrsöt alakítunk! — mondja az őrmester.

»Aha! Szóval mégis valami baj van a támaszpont körül?« — Már nem törődöm vele sem, lerogyok a földre. Meglát, de nem szól rám. Kiválaszt néhány embert, utasításokat ad. Az árnyékok elindulnak előre.

— Jó volna rágyújtani, mi? — kérdezi az őrmester.

Dobozszámra kapjuk a cigarettát, s amikor legjobban kellene, sohasem szabad füstölni. Átnedvesedik a zsebünkben, s elszórjuk.

— Ha az emberek harminc percen belül nem jönnek vissza... — Nem folytatja.

Váratlanul kerepelnek a fegyverek. A sötét gömb szétszakad, s mintha mindent beborító, ragacsos sűrűség folynék belőle: a lövöldözés is elhal. Dermedten leülünk, el is dőlök a földön. Fél percnyire elalszom, s azt álmodom, hogy a fejem helyén óriási üveggömb nőtt, falán ismeretlen rovarok kapaszkodnak. Hiába üveg, érzem, hogy a lábuk szúr, fésűsen marja a csontjaimat.

Valaki megráz. Kábultan térek magamhoz, hosszú ideig gondolkozom, hol is vagyok? Amikor kitisztul a fejem, megkérdezem a hozzám legközelebb ülőtől: — Hány perce már?

— Régen letelt! — mondja rekedten. Hangjából szinte süt a félelem.

Nemsokára az őrmester is közénk telepszik. Összebújunk, s a sok testet ugyanaz a remegés rázza. Eszembe jut, amit történelemből tanultam: a zsoldosokat minden korban, minden nép gyűlölte. Pénzért nem lehet harcolni! Csak a hazáért, vagy egy világos eszméért.

— Ha megvirrad, biztosan értünk jönnek! — mondja az őrmester.

»De kik?« — gondolom fásultan. »Ők, vagy a mieink?«

Zalában nem is sejtik, hogy én itt vagyok. Ahogy apámat ismerem, ha még szóba kerülök, bizonyosan a levegőbe lendíti a kezét, ezzel a mozdulattal jelölve, hogy magasra íveltem. Néha a moziban megnéznek egy háborús filmet. De ha felejteni akarnak, oda se mennek! Felszántották a földeket, a lányok csengetős kerékpárokon repülnek, apám felveszi a tiszta inget. Leszámoltak a háborúval! Én itt vagyok, s tudom, hogy valamennyien halálraítéltek vagyunk! Ezt nem lehet büntetlenül csinálni! Most, hogy a végső félelemmel küszködöm, szívesen visszamennék Zalába.

Mac odakúszik hozzám.

— Mi van, fiú? — kérdezi.

— Mit gondolsz, miért nem megyünk a támaszpontra? — kérdezem gúnyos hangsúllyal.

— Kettőt találhatsz! — mondja.

— Kár, hogy nincs özvegyem, azt mondják, szép nyugdíjat kapna!

— Szólok az őrmesternek, lövessen főbe! Nem gondolod, hogy sokkal jobban tennéd, ha elhallgatnál?

— Még egy órát vagy fél órát beszélhetek, aztán úgyis elhallgatok! Valamennyien elhallgatunk!

Mac nem sokáig vitatkozik velem, már azért sem, mert az egészről nincs véleménye. Mindenre azt mondja: — Öregem, ezt a fejesek jobban tudják!

Végre valaki megszólal: — Mit csináljunk, őrmester?

— Vállaljátok, hogy áttörünk a támaszpontig?

— Jó volna tudni, hol vagyunk.

— Ahogy látom, valami síkságon.

— És, ha megvirrad?

— Talán visszavonulnak.

Ülünk, didergünk, az egyetlen remegés nagyfeszültségű áramként rázza, tépi a testünket. Aztán megint, váratlanul, eszeveszett lövöldözés. Nem ugrunk fel, egyáltalában meg sem mozdulunk.

Mintha összebeszéltünk volna, pontosan tudjuk, hogy vége. Érzem, hogy közelednek. Nem elég, hogy sima az üveggömb fala, de a térfogata is folyton szűkül. Elszakítom magam az egy-testtől, felállok. Már olyan érzéketlenek, észre sem veszik. Elindulok az út irányába. Minden inkább, mint ez a szorongás! Elébe kell mennem! A fegyvereimet, s aztán a töltényeket is elszórom. Csörögve hullnak a földre. Vízbe tévedek, a lépéseim tocsogó zajt vernek. Átmászom egy árkon, s aztán ott van az út. Mélyet lélegzem. Mindig úgy képzeltem, hogy az út fölött éppen olyan széles, a többitől elváló, külön levegőoszlop emelkedik. Rohanás- és messzeségszaga van itt a levegőnek. S mindenhol, minden út fölött.

Sötétség és csend hömpölyög, senki nem közeledik. Állok, kifeszítve az éjszaka vásznára, s a szomszédunk, a foltozó cipész jut eszembe, aki csak annyi bölcsességet tudott, hogy az elrontott életet, akár a szétmállott cipőt, el kell dobni.

Ha most valami erő hazarepítene, ugyanúgy állnék az éjszakában, mert énnekem már nemzetiségem sincs.

Zsoldos vagyok.

Fodor József:

Bodzafürtök

Mély, nagy, telt csönd; az ernyős bodzafürtök
Kesernyés, édes, izzó lelküket
Ontják a nyárba. Teng a szél a légben,
Langyos árján az illat elrekedt.

Csüngj, szél, füllj, illat; nyár, pillanat, állj meg:
Mély béke, tölts! Nyárnak elője még;
Pár hosszú hónap, fénylés és virágzás
S bennem is; mintha mostan kezdenék.

De már nem hordva sok fölöslegest, mint
Még vad láz vitt a nyers éveken át;
De túlcsap a nyár is hányszor a renden, —
Fortyant hőjét már elcsordítanád,

Lávás hő-poklát! — Mert gyúl, forr az ember,
Véled, hogy megváltsd, rád vár a világ:
S kevés bevált közt már mosolygsz — ha éppen
Nem ingerelnek a képzelt csudák!

Békési Gyula:

Fekete emlék

Még emlékszem a rozoga hodály
maganyt és csendet őrző
szomorúságára.
Még emlékszem... A félholt krumplitúndák
röghöz tapadnak. (Ezt is szinte látom...)
Fáradt cseléd jön, öklei lehúzzák.
Hervasztó por halványítja a pusztát.
Kutya ugat. Uraság csörgő nyája
készülődik csillagos éjszakára.

Kísérteties kocogás az úton
elhaladó szekér zaja;
a száraz kerekek
fájdalmasan és kínnal nyöszörögnek
terhük alatt a tenger-sötétségben.

Tolvajt ijeszt a zörgő kukoricás.
Betyártanyák vackának melegét
kínálgatja a fülledt szalmakazlak
fojtó csöndje...

(Ó, világ, úri világ!
boszorkányszeles ég!...)

...Süppedt vályogházak
erőltetik a fényt.
Szülnek, virrasztanak
szánalmas szegények.
A hold seholsem sikítóbb,
fehérebb.

Ősi félelmek zúgó rengetege
domb mögött az erdő;
sípolnak a csontok
síró szélfúvásban...

Ó, a poros fasor
merre, hol ér véget
— nem is tudom; csak nyúló árnyát őrzöm
önmagamban, mint fekete emléket.

Magyar Hírlapkiadó Szakszervezet Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17. Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA

GERGELY MIKLÓS:

A NAP REVÜJE

VASÁRNAP, JÚLIUS 2.

A Nap kel 3 óra 50 perckor, nyugszik 19 óra 45 perckor.

A METEOROLÓGIAI INTÉZET JELENTI

Várható időjárás vasárnap estig: kevés felhő, száraz, meleg idő. Napközben kissé megélénkülő szél. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 29—33 fok között. — A Duna Budapestnél: 499 cm.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon OTTOKÁR nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— Ha a bükki rezervátumokban 250 bébi született, hányat vállalnak közülük a vadnagymamák?

Jó reggelt!

Olvasom a Népszavában, hogy a francia rendőrség letartóztatott négy férfit és egy nőt, akik Hyeres és Saint Tropez között a tengerparton napoztak, de napszemüvegen kívül semmi nem volt rajtuk.

Még szerencse, hogy napszemüveg volt, kiáltok fel rémülten, így legalább a hölgynek, akinek ilyenformán minden porcikája le volt sülve, legalább a szemét nem kellett lesütnie, hiszen szégyellős természetű lehetett, nyilván azért takarta el a szemét, hogy ne mondhassák, mindenét közszemlére teszi, s különben is, valamit a fantáziára is kell bízni, hogy ne veszítse el a nő teljesen az érdekességét, mondhatnám a titokzatosságát, s hallani vélem, amint a véletlenül arra járó férfiak izgatott kíváncsisággal találgatják, hogy vajon milyen színű lehet a szeme, igenis, a szeme, hiába, ezek a férfiak olyan szemtelenek, hogy mindig arra kíváncsiak, amit eltakarnak előlük, de bocsánat, most kapok észbe, hiszen négy napszemüvegbe burkolt férfi is napozott ottan, ne hanyagoljuk el azokat se, bár a férfiakban nincs meg annyira az a túlzásba vitt, óvatos szemérem, amely a női nemnek még a miniszoknyás részét is jellemzi, hiszen azok is lehuzgálják a szoknyájukat, amikor leülnek az autóbuszon.

Csak nincs annyi izomerejük, hogy a szövetet megnyújtsák.

— **Az MSZMP** VI. kerületi bizottsága, a Magyar Írók Szövetsége és a Magyar Partizánszövetség közli, hogy Pogonyi Antal író, a párt és a munkásmozgalom régi harcosa, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, hamvasztás előtti búcsúztatása július 5-én, szerda délután 3 órakor lesz a Farkasréti temető halottasházában.

Új robbantóanyag a kőbányáknak

A Közép-dunántúli Kőbánya Vállalat kísérletsorozatot hajtott végre a Peremartoni Ipari Robbanóanyag Gyárban előállított újfajta robbantószerrel, az úgynevezett peremartonittal. Az új robbanóanyagot a hagyományos paxit helyett vagy vele keverve használják, és a szakemberek szerint igen jó eredménnyel. Egy-egy alkalommal 40—50 000 tonna bazaltot robbantanak le vele.

»AUTÓKLINIKA« A MECSEKALJÁN

A Mecsekalján — Pécs közelében — július elsején megkezdte működését az ország egyik legnagyobb és legkorszerűbb »autóklinikája«. Az újonnan épült, szakosított gépjavító állomás a teher- és személygépkocsik javítására, karbantartására rendezkedett be. Az állomás »szíve« a hatalmas csarnok, ahol párhuzamosan két javítószalag működik, és a munkások egyszerre 10 járművet tudnak szerelni. A javítóüzem építése 13 millió forintba került, és még körülbelül ötmillió forintot fordítanak, illetve fordítottak a gépi berendezések vásárlására. Mintegy 350 ember dolgozik itt. A modern »autóklinika« — mivel közel van Pécshez, és a 6-os főközlekedési út mentén fekszik — fokozatosan berendezkedik a magánautók kezelésére is. Idegenforgalmi szempontból is nagy jelentősége van ennek, hiszen mindinkább ezen az útvonalon bonyolódik le a jugoszláv autósforgalom.

— **Az elpusztult római főpályaudvaron** Saragat elnök pénteken megszemlélte a tűzoltók munkáját. Hivatalos szervek arról tájékoztatták, hogy a pályaudvar újjáépítése dollárban kifejezve több millióba fog kerülni a városnak. A tűz okát még mindig nem sikerült megállapítani.

Győrött a gyárvárosi vasúti megálló közúti átjáróban a leeresztett sorompó megkerülésével akart a közeledő személyvonat előtt áthaladni Horváth József 65 éves nyugdíjas. A vonat halálra gázolta.

Vasárnapi mozaik

MUNKÁSÖSSZEFOGÁS

AMPUTÁLT KEZŰ TÁRSNŐJÜK MEGSEGÍTÉSÉRE

Két év óta a Beloiannisz Gyárban dolgozik Orsós Irén kézbesítőnő, akit még kilenchónapos korában súlyos baleset ért, s mindkét kezét amputálni kellett. A 19 éves leány testi fogyatékosságát hallatlan akaraterővel igyekszik leküzdeni. Karjainak csonkjával elvégzi napi munkáját, írni is megtanult, sőt gyönyörűen kézimunkázik. A gyár dolgozói széles körű akciót indítottak társnőjük megsegítésére. Amikor megtudták, hogy az NDK-beli Eisenbergben klinika működik, ahol hasonlóan bajba jutott embereken művégtagokkal segíteni tudnak, gyűjtést szerveztek a gyárban, hogy társnőjüket elküldhessék a kórházba. 46 000 forintot gyűjtöttek össze, a pénzt azonban nem kellett kiadniuk a kórházi kezelésre, mert a Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ vállalta a gyógykezelést. Orsós Irént állami költségen a napokban kiküldték Eisenbergbe, ahol néhány hónapot vesz igénybe, amíg a bioelektromos elv alapján működő műkezeket a kislány megszokja és használni tudja. Az összegyűjtött 46 000 forintot letétbe helyezték, hogy hazaérkezése után a kislány anyagilag is rendezhesse életét.

— **Magyar delegáció utazott Genfbe** a Nemzetközi Nevelésügyi Iroda soron következő tanácsülésére és konferenciájára. A küldöttség tagjai: dr. Benczédy József, az Országos Oktatási Tanács titkára, a Magyar UNESCO-bizottság nevelésügyi albizottságának elnöke és dr. Kurucz Imre, a Pedagógusok Szakszervezete központi vezetőségének tagja.

Szifonfej műanyagból

A mosonmagyaróvári Fémfeldolgozó Vállalat egyik legismertebb terméke a szódavízkészítő autószifonok nélkülözhetetlen tartozéka, a szifonfej. Ezt az alkatrészt eddig alumíniumból gyártották. Az üzem gyártmányfejlesztőinek kísérletei alapján újabban színes műanyagból fröccsöntéssel állítják elő a szifonfejeket.

ÚJABB MÁTYÁS-CÍMERES DÍSZKÚT

A BUDAI VÁRBAN

A budai Hess András téren, a török háborúkban elpusztult gótikus Domonkos-kolostor területén H. György Katalin régész, a Budapesti Történeti Múzeum munkatársa vezetésével erős ütemben folytatják a középkori romok feltárását. Az idén épülő luxusszálloda parkjában »in situ«, vagyis helyén meghagyva fogják bemutatni azt a díszkutat, amely az ásatások során került felszínre. A nyolcszögletű, mészkőlapokból épített kutat három címer kőfaragványa ékesíti. Egyik magáé Mátyás királyé, aki a budai Szent Miklósról nevezett domonkos-rendházi iskolát főiskolai szintre fejlesztette az 1480-as években. A másik címer Zápolya Imre nádoré, a harmadik — farkasalakos — címer megfejtése még a tudósok fejtörője. A feltárás során igen értékes művészeti és technikatörténeti emlékek is napvilágra kerültek. Így számos, a török világban megrongált kőszobortorzót találtak.

Rongybabák — exportra

Világszerte nagy divat a babagyűjtés. A textilhulladékból készülő babákat vagonszámra exportálják külföldre Magyarországról. Csaknem 80-féle változatban, a magyar tájak sajátos ízlésének, öltözködési kultúrájának megfelelő stílusban, a megrendelők kívánságai szerint. Svéd, dán, holland, belga, francia, angol cégeknek százezerszámra szállítják a magyar rongybabákat.

Elkészült az új avasi városrész terve

A Miskolci Tervező Vállalat egyik kollektívája Heckenast Péter Ybl-díjas építőművész és Horváth István főmérnök irányításával kidolgozta az új avasi városrész általános rendezési tervét. A terveket a vállalat szombat délelőtt megnyitott kiállításán mutatták be.

— **Régész klub Vácott**

A gazdag történelmi múltú Vác városában és a környező községekben számos műkedvelő régész tevékenykedik. A szenvedélyes régiséggyűjtők közül tizenketten most megalakították az Amatőr Régészek Klubját.

Szakmája?

John Klinger chicagói lakos felesége nyolc év alatt háromszor szült ikreket. Férjének foglalkozása: kettős könyvelő.

TÖBB MINT 1200 TÁRGYNYEREMÉNY A HÉTFŐI LOTTÓSORSOLÁSON

A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság Nádor utcai székházában hétfőn tartja a lottó júniusi jutalomsorsolását. A húzáson a 23. játékhét szelvényei között összesen 1208 tárgynyereményt sorsolnak ki. Ezúttal a Mészáros utcában felépülő társasház egy háromszobás és egy kétszobás öröklakása, valamint két Skoda- és egy Trabant-gépkocsi jut főnyereményként a legszerencsésebb lottózóknak.

A 26. játékhétre beérkezett 5 914 989 darab lottószelvény. Öttalálatos szelvény nincs. Négy találatot 94 fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után egyenként 37 755 forint. Három találatot 5222 fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után egyenként 340 forint. A kéttalálatos szelvények száma 139 858 darab, ezekre egyenként 16 forintot fizetnek.

EGY MEGYÉBŐL HÉT ORSZÁGBA

Naponta indulnak hűtőszerelvények zöldáruval megrakodva külföldre és az ország iparvidékeire. Huszonnégy óránként 15—18 vagon áru hagyja el a rakodótelepeket. Szolnok megye termelőszövetkezeteinek kiváló minőségű termékeit hét ország, a többi között Csehszlovákia, az NDK, Belgium, Nyugat-Németország és Svédország vásárolja. Ezekben a napokban nagyobb tételekben szállítanak zöldbabot, uborkát, meggyet, tőkét és korai zöldpaprikát. A jászsági és Tisza menti kertészetekből a jövő héten már útnak indítják az első paradicsomot, és a hónap közepén vagonokba kerül a sárga-, illetve a görögdinnye is. A szezonra üzembe helyezték a MÉK új szolnoki hűtőházát, ahol egyszerre 70 vagon zöldárut tudnak tárolni, szállításra előkészítve.

— **Az ezredik lakás** építését kezdték meg Szombathely új városrészében, a Derkovits-telepen. A 4—9 emeletes, korszerű házakból álló, ma már 4000 lakosú városrészt 1963-ban kezdték építeni. Rövidesen 16 tantermes általános iskola építését is elkezdik.

— **A Nemzetközi Eszperantó Akadémia,** amelynek székhelye Párizsban van, a nemrégiben elhunyt Baghy Gyula helyére Tárkony Lajost, az ismert magyar eszperantista költőt és műfordítót választotta tagjává.

— **Pécsi Sebestyén** orgonaművész ma este az esztergomi várjátékok eseményeinek keretében hangversenyt ad a Bazilikában. A koncerten Bachtól mai magyar szerzők műveiig változatos műsor hangzik el, Werner Mária énekművésznő és az esztergomi »Monteverdi« kamarakórus közreműködésével.

Radioaktív tűk New York utcáin

New York utcáin szállítás közben elveszett 15 radioaktív tű. Minden tű 150 milligramm rádiumot tartalmaz. New York egészségügyi osztályának vezetője bejelentette, hogy nyomozást indítottak az elveszett tűk után. Egyben felhívta a város lakosságát: senki se érintse a radioaktív tűket, mert azok komoly veszélyt jelentenek.

Ügyes asszony

Vera Henni, 38 éves nyugat-berlini asszony különös rekordot állított fel a közelmúltban: éjfélig mulatott, éjfél után néhány perccel egészséges leánygyermeknek adott életet, és másnap délelőtt a megadott időben megjelent az anyakönyvvezető előtt, és kimondta a boldogító igent.

NAGY TELJESÍTMÉNYŰ HŐERŐMŰ ÉPÜL UKRAJNÁBAN

A donyeci szénmedence közepén levő Uglegorszk közelében épül a Szovjetunió egyik legnagyobb hőerőműve, amelynek teljesítménye 3,6 millió kilowatt lesz. Az üzem folyamatos és gazdaságos működését elektronikus számítógépek biztosítják. Az erőmű működtetése egy órára körülbelül ezer tonna fűtőanyagot igényel. Ezt a közeli szénbányákból biztosítják. A hőerőművek alkotják a szovjet energetikai rendszer alapját. Az ország egész elektromosenergia-termelésének 84 százalékát hőerőművek szolgáltatják.

Hazánkba érkezett az egymilliomodik külföldi vendég

A rajkai határállomáson ünnepélyesen köszöntötték az ez évben hazánkba érkezett egymilliomodik külföldi vendéget: Frantisek Konecsnyt, feleségét és két fiát. Ajándékkosárral, matyóbabákkal, népi szűrhímzéses terítő-garnitúrával és egyéb ajándékokkal kedveskedett az Idegenforgalmi Hivatal a külföldi vendégnek, aki a morvaországi Verovany község termelőszövetkezetének traktorosa és kombájnosa, s tíznapos szabadságát tölti Magyarországon.

— **Ismeretlen tettesek** pénteken értékes műkincseket — közöttük Matisse és Dufy-képeket loptak el a Capri-szigetén levő Malaparte-villából. Az Interpol nyomoz ez ügyben.

»Virágzik« a Tisza

A folyam felső szakaszán megkezdődött a Tisza »virágzása«. A néhány napig tartó »virágzás« idején, a délutáni órákban sárga szárnyú kérészek milliárdjai lepik el a víz felszínét, hogy néhány órás keringés után aláhulljanak a folyóba. A »virágzás« gyönyörű látványt nyújt a nézőknek, és terített asztalt a halaknak, valamint a parti fecskéknek.

Esti fürdőzés Hajdúszoboszlón

Új strandolási rendet vezettek be Hajdúszoboszlón július 1-én: naponta kétszer nyit ki a gyógyfürdő. A szokásos napközi nyitvatartás után este nyolckor újra megnyitják a medencéket az üdülőknek. Este nyolc órától éjjel tizenegy óráig villanyfénynél lehet strandolni.

21 HALOTTJA, 3 ELTŰNTJE VAN A HONGKONGI REPÜLŐ-SZERENCSÉTLENSÉGNEK

Szombat reggel kiemelték a kowlooni tengeröböl mélyéről annak a thaiföldi utasszállító gépnek a roncsait, amely pénteken a sűrű ködben a hongkongi repülőtér tengerbe nyúló, mólószerű leszállópályája helyett a tengerre ereszkedett le, kettétört és elsüllyedt. A tengerből kiemelt géptörzsben 14 holttestet találtak. Ennek és a thaiföldi légitársaság által rendelkezésre bocsátott hivatalos utaslistának alapján most már véglegesen felállítható a tragikus mérleg: a repülőgépen utazott 73 utasból és 7 fős legénységből 21-en vesztették életüket, hárman eltűntek (feltehetően a tengerbe fulladtak), és 56-an túlélték a katasztrófát. Az utasok között hat kisgyermek és egy karonülő csecsemő is volt. Szerencsés véletlen folytán a kicsinyek valamennyien megmenekültek, és kisebb zúzódásokkal vészelték át a végzetes légiutat.

Orvosok és gyógyszeré

Szombaton immár hagyománnyá vált ünnepség színhelye volt a Semmelweis-terem. Semmelweis Ignác születésének évfordulóján ünnepélyesen adták át a kiváló és érdemes orvos, illetve gyógyszerész kitüntetéseket. Az elnöki asztalnál foglalt helyet a többi között *Óvári Miklós*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a KB osztályvezetője, *dr. Vedres István*, az egészségügyi miniszter első helyettese, *dr. Tóth Béla* miniszterhelyettes, *dr. Darabos Pál*, az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének főtitkára és *dr. Sós József*, a Budapesti Orvostudományi Egyetem rektora. Az ünnepségen *dr. Szabó Zoltán* egészségügyi miniszter mondott beszédet, majd átnyújtotta a kitüntetéseket.

KIVÁLÓ ORVOS
kitüntetést kaptak:

dr. Andik István egyetemi docens, dr. Benedict János kórházi osztályvezető főorvos, dr. Bodosi Mihály kórházi osztályvezető főorvos, dr. Brenner Ferenc, kórházi osztályvezető főorvos, dr. Dirner Zoltán egyetemi tanár, dr. Fülöp Tamás egyetemi tanár, dr. Gergely Imre kórházi igazgató főorvos-helyettes, dr. Goldschmidt Dénes intézeti igazgató-főorvos, dr. Gráf Ferenc egyetemi docens, dr. Gyulai László körzeti orvos, dr. Halász Mihály szanatóriumi osztályvezető főorvos, dr. Hargitai Rezső kórházi osztályvezető főorvos, dr. Horváth László üzemi főorvos, dr. Jantsek Gyula kórházi osztályvezető főorvos, dr. Katona László rendőrorvos-alezredes, dr. Kishonti Tibor megyei főorvos, dr. Kövér Béla egyetemi docens, dr. Kövér Sándor iskolaorvos, dr. Krajcsovics Pál megyei KÖJÁL igazgató főorvos, dr. Lengyel Bertalan intézetvezető főorvos, dr. Mártha Dezső körzeti orvos, dr. Orsós Sándor kórházi igazgató-főorvos-helyettes, dr. Papolczi Ferenc kórházi osztályvezető főorvos, dr. Rodé Iván intézeti osztályvezető főorvos, dr. Rostás Oszkár, az Egészségügyi Minisztérium titkársága vezetője, dr. Szabó István kórházi igazgató főorvos, dr. Szerényi Tibor kórházi igazgató-főorvos-helyettes, dr. Tóth István orvos-alezredes, dr. Valenta András kórházi osztályvezető főorvos, dr. Vargha Géza gyógyintézeti osztályvezető főorvos.

A »érdemes orvos« kitüntetésben hetvenen részesültek.

KIVÁLÓ GYÓGYSZERÉSZ
címet kaptak:

Brózik András gyógyszertárvezető, Fésüs Arnold rendelőintézeti főgyógyszerész, [illegible] tő, Nagys[illegible] szertárvezető, Sim[illegible] dár megyei főgyógyszerész, Takács Lajos egyetemi gyógyszertárvezető.

Az »érdemes gyógyszerész« kitüntetésben tizenhét gyógyszerészt részesítettek. (MTI)

Ki ismeri jobban a Szovjetuniót?

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére Szolnok megyében is számos ünnepi megemlékezésre kerül sor. A Szakszervezetek Szolnok megyei Tanácsa, a KISZ és a Nőtanács »Ki ismeri jobban a Szovjetuniót?« címmel vetélkedőt rendez a megye városaiban és falvaiban. »A szovjet állam 50 éve« címmel nagyszabású képkiállítást mutatnak be a többi között Mezőtúron, Karcagon, Kunhegyesen, Újszászon és Jászberényben. A szolnoki úttörőház pajtásai elkészítik az Aurora cirkáló kicsinyített mását.

Elutaztak a matematikai diákolimpikonok

Szombaton elutazott Jugoszláviába a nemzetközi matematikai diákolimpián hazánkat képviselő nyolc fiatal. A csapat tagjai: a budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Gimnáziumból Babai László, Elekes György, Hoffmann György, Pintz János, Surányi László és Szücs András, az I. István Gimnáziumból Csirmaz László, valamint a győri Révai Gimnáziumból Laborczi Zoltán.

A KARLSRUHEI ATOMREAKTOR LEÁLLÍTÁSA

A karlsruhei kísérleti atomreaktor uránrúd-cseréje alkalmával nehézvíz folyt ki a reaktorból. Az üzemet azonnal leállították. A személyzet biztonságban távozott, a reaktor rendbehozása folyik.

A KÖZÉLET ESEMÉNYEI

Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára, üdvözlő táviratot intézett az afrázsiai népek szolidaritási szervezetének kairói értekezletéhez.

Szombaton a Kerepesi temetőben felavatták *Köteles Jenő* altábornagy sírkövét. Az ünnepségen megjelent *Czinege Lajos* vezérezredes, honvédelmi miniszter, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, *Borbándi János*, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője, *dr. Korom Mihály* igazságügyminiszter, valamint az elhunyt hozzátartozói, a néphadsereg tábornoki és tisztikarának számos képviselője, barátai, volt munkatársai.

Constantin Himarios, a Görög Királyság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, szombaton végleg elutazott Magyarországról.

Harmincegy olajkút már elkészült

A szegedi olajbányászok több mint nyolcezer méter fúrással túlteljesítették első fél évi tervüket. Ez mintegy négy olajkút mélységének felel meg. A lemélyített kutakat a kivizsgálás után egyre gyorsabb ütemben adják át a termelővállalatnak.

A program szerint aug. 1-ig 44 kutat adnak át. Ebből *31 már elkészült*, tizenhármat tehát ebben a hónapban mélyítenek a fúróbrigádok. *(MTI)*

MŰSOROK

Vasárnap, július 2.

Operaház: Faust (Opera—Balett ciklus B. sor. 10. ea. 7). — Erkel Színház: Marcel Marceau pantomim estje (fél 8). — Vidám Színpad: Nyugalom, a helyzet változatlan! (fél 8). — Kis Színpad: Két férfi az ágy alatt (7). — Budai Parkszínpad: Olasz operarahangverseny (de. 10); Maya (a Főv. Operettszínház vendégj. 8). — Városmajori Szabadtéri Színpad: A kaktusz virága (a József Attila Színház vendégj. 8). — Ligeti Sátorcirkusz: Humberto Cirkusz (fél 4, fél 8). — Kulich Gyula Szabadtéri Színpad: Bohócparádé (vidám új gyermekműsor, de. 10); Egy drága szempár (vidám operettest, 8). Csajkovszkij Parkszínpad: Gyilkosság az Alhambrában (a győri Kisfaludy Színház vendégj., 8). — Hűvösvölgyi Körszínpad: Strauss-hangverseny (du. 4). Kispest, Hazafias Népfront Színpada: Olasz dallamok (du. 5). — Várszínház (Gyula): Bánk bán (fél 9).

Hétfő, július 3.

Erkel Színház: Marcel Marceau pantomim-estje (fél 8). Károlyi-kert: M. Áll. Hangversenyzenekar, vez. Lehel György, közr. Zempléni Kornél (A-sorozat 2. 8 óra; rossz idő esetén 4-én). — Ligeti Sátorcirkusz: Humberto Cirkusz (fél 8). — Várszínház (Gyula): Bánk bán (fél 9).

Vasárnap, július 2.

KOSSUTH RÁDIÓ

6: H. Időj. 6.10: Zenés műs. 6.25: Hírd. 6.35: Köszöntjük a táborba indulókat. 6.55: Műsorok. 7.30: Falusi életképek. 8: H. Lapsz. Időj. 8.10: Budapesti beszélgetés Leopold Stokowskival. 9: Édes anyanyelvünk. 9.05: Vidor Miklós: Legényélet. Rádiójáték. 9.51: Vasárnap délelőtt. 11.25: MRT szimf. zkrának hgve. Közb. 12: H. Időj. Lapsz. 12.10: Fekete Gyula műsora. 12.50: Népi z. 13.30: Rádiólexikon. 14: Weimari Zenei Magazin. I. rész. 15: H. Időj. 15.08: Vendégségben rokonoknál. Szolnokiak Tallinnban, tallinniak Szolnokon. Riportműs. 16.08: Operettrészl. 16.34: Lemezek közt válogatva. 16.58: Műsor. 17: H. Időj. 17.05: Tánczene, dzsessz. 17.35: Világhírű szovjet előadóművészek. 18.20: Nótacsokor. 19: H. Időj. 19.10: Jankovich Ferenc: A tél fiai. Regény rádióvált. 20.19: Ritmikus percek. 21.04: Pergolesi: Az úrhatnám szolgáló. Egyfelv. opera. 22: H. Időj. Sport. Totó. 22.15: Könnyű- és tánczene. 23: Két Bach-kantáta. 24: H. Időj. 0.10: Könnyűzene.

PETŐFI RÁDIÓ

7.30: Ref. egyh. félórája. 8: Színes népi z. 8.40: Gazdaszemmel... 8.55: Operakalauz. 9.55: A magyar költészet századai. Kisfaludy Károly. 10.11: Jövő heti műsor. 10.42: Goethe megzenésített versei. 11.03: Vasárnapi koktél. 13: Mesekönyvből jöttünk. Vidám műsor gyermekeknek. 13.47: Időjárás, vízállás. 14.03: Táskarádió. 15.07: Mesterek, mesterművek. Beszélgetés Ripp-Rónai Józsefről. 15.27: Stokowski vezényel. Dvorzsák: IX. »Újvilág«-szimfónia. 16.10: Az első magyar egyetem. Előadás. 16.30: Népdalok. 17.05: Magyar tájak. 17.35: Magyar művészek operett-hangversenye. 18.20: Illés Jenő jegyzete a Thália Színházról. 18.30: André Cluytensre emlékezünk. 19.50: Mese. 20: Hírek. Időj. 20.10: Operarészl. 21: Taar Ferenc: Bozót. Rádiójáték. 22: Dzsessz. 22.14: Két vonósnégyes. 22.57: Galopp. 23: H. Időj.

URH

18: H. Időj. 18.05: Hglparádé. 18.59: A Bolgár Rádió felvételeiből. 19.26: Charles Münch operafelvételeiből. 19.55: Banchieri: Az öregkor bohósági — madrigálkomédia. 20.25: Zkri muzsika. 21.41: Dzsessz. 21.58: Beethoven összes hegedű—zongoraszonátái, IV. 23: H. Időj.

TELEVÍZIÓ

9.38: Leningrád-sorozat. Leningrád elővárosa. Intervízió. 10.10: Négyszög és háromszög. Csehszl. rajzf. 10.20: Művészinasok a Duna-kanyarban. 11.10: Ifjúsági kisfilmek. 15.38: Magy. Hírd. 15.50: Nyári mezőg. szakfilmsorozat. 16.15: Mesél a postakürt. Kisf. 16.30: Belle és Sébastien. 7. Út a nagy szakadék felé. 16.55: Mágnesség. III. 17.25: Százéves a Magyar Posta. Jubileumi hangv. közv. az Erkel Színházból, felvételről. 18.45: Show-hivatal. A könnyűműfaj rivaldája. 19.35: Esti mese. 19.50: Sporthírek. 20: Tv-híradó. 20.20: Világirodalmi magazin. 22.20: Tv-híradó 2. kiadás.

POZSONYI TV

10.10: Kisfilmek. 10.40: Expo 67. 11: Térzene. 15: Vychodna, 1967. 18.45: Ostrava, 1967. 19: Tv-híradó. 19.45: Esztrádműsor autósoknak. 21.05: Kult. magazin. 21.40: Táncdalok.

Hétfő, július 3.

KOSSUTH RÁDIÓ

4.30: H. Időj. 4.32: Z. 4.45: Falurádió. 5: H. Időj. 5.30: Reggeli krónika. 6: H. Időj. 6.30: H. Időj. 7: Reggeli kr. II. 7.30: Új könyvek. 8: H. Időj. Műsorok. 8.15: Bogáncs, XII. 8.36: Népi z. 9.10: A törzsasztalnál. Beszélgetés Zelk Zoltánnal. 9.25: A hét előadóművésze: Clara Haskil. 10: H. Időj. 10.10: Óvodások műsora. 10.30: Indulók, kórusok operákból. 10.57: Forró mezők. Móricz Zs. regénye rádióra. 11.57: Műsor. 12: H. Időj. 12.15: Táncz. koktél. 13: Pesti színházműsor. 13.02: Hírd. 13.17: Kamarazene. 14.05: Válasz a hallgatónak. 14.20: Kóruspódium. 14.31: Daljáték részletek. 15: H. Időj. 15.15: Zkri muzsika. 16.27: Édes anyanyelvűnk. 16.32: Bemutatjuk a Novi Sad-i rádió tamburazenekarát. 16.57: Műsor. 17: H. Nemzetk. lapsz. Időj. 17.15: Weimari Zenei Magazin. II. 17.45: Tudományos híradó. 18: Húszas Stúdió. Tengereken. 19: Esti kr. 19.30: Magyar nóták. 19.55: Könyvszemle. 20.05: Udo Jürgens Budapesten. Részl. a Kisstadionban rendezett hgvből. 20.55: H. Időj. 21: Életem, emlékeim. Bernáth Aurél. 22: H. Időj. Sport. 22.25: Operettdalok. 22.45: Füredi színházi napok. 23: Kamaraz. 24: H. Időj. 0.10: Filmzene.

PETŐFI RÁDIÓ

4.26—7.57: Azonos a Kossuth adóval. 6.20: Torna. 10—12.30: Zenés műsor üdülőknek. 10: H. Időj. 11: Balatoni időjárás. 12: H. Időj. 12.15: Idegen nyelvű hírek. 12.30: Zkri muzsika. 13.15: Gazdaszemmel... 13.30: Rátonyi Róbert énekel. 13.47: Vízállás. 14: H. Időj. 14.08: Fúvósindulók. 14.20: Falusi percek. 14.25: Könnyű orgonamuzsika. 14.48: Egy fa halála. Baráth Lajos karcolata. 15: Liszt-művek. 15.15: Fiatalokról. 15.20: Szórakoztató zene. 16: H. Időj. 16.05: Operafinálé. 16.15: Farkas Ferenc: Szüret. 16.28: Bede Anna versei. 16.31: Népszerű zkri muzsika. 16.50: Miért bosszantanak? A szolgáltatásokról. 17: Ötórai tea. 18: H. Időj. 18.10: Dávid Gyula: A rózsalángolás — dalciklus Vas István verseire. 18.21: Városiasodás és a fejlődő országok. 18.41: Könnyűzene. 18.54: »Kilátó«. 19.54: Mese. 20: Esti krónika II. 20.30: Közv. Prágából. A Csehszlovák Rádió szimf. zkrának hgve, vez. Ch. Münch. 21.51: Népdalok. 22.25: A hét előadóművésze. 23: H. Időj.

URH

18: H. Időj. 18.05: Táncz. koktél. 18.50: Nemzetk. Bach ünnepély, Lipcse, 1966. Hans Kästner orgonaestje. 19.41: Dzsessz. 19.56: Sztravinszkij: A kéjenc útja. Háromfelv. opera. Közb. 21.34: Láttuk, hallottuk. 23: H. Időj.

POZSONYI TV

17.45: Műszaki érdekességek. 19: Tv-híradó. 19.35: Szezám, tárulj! 19.55: Déli kastély (tv-játék). 21.25: Bratislavai lira, 1967.

Berlala Tivadar 1021

Vajda Sándor:

KÁIN és ÁBEL

AJÁNLÁS

Akiket az ártatlanul kiontott vér, a jóság, az igazság elleni embertelen erőszak és szervezett rémuralom megrendít, azoknak ajánlom az írást.

*

A szanatóriumi teraszok, kovácsoltvas kerítésű loggiák látszottak a kertből. És a lépcsős, üvegtetős bejárat. A háromemeletes épület ablakai tárva.

A bejárati lámpák égtek. A reggel cinóbervörös fényében fantasztikusan hatottak a gömbburákba szorult fáradt villanyszálak, nyomorúságosan, szánalmasan. Elhagyatottan, mint akikkel senki sem törődik.

Azalea, orchidea, krizantém és lomb édes, nehéz illata egybeolvadt fojtogató mámorban, ami ellentétben volt a szívszanatórium fegyelmével, zártságával, hűvös, szabályozott rendjével. És az is bizarrul hatott, hogy a bevált szokás ellenére, az első emeleti műtők ablakai nyitva maradtak.

Az ég Braque-vásznat idézett, telepöttyözött, narancsszínű, széteső foltokkal. A nap sugarai lampionszerű hosszú, lebegő csíkokkal...

Reggel volt. Majdnem átlátszó köd, és finom, áttetsző pára szállt a hidak felől a hömpölygő, közönyös, egykedvű víz fölött. Megkapóan hatott a lomhán sodródó Duna, maszatosezüstösen, a pikkelyes napsugarakkal. Csónak tűnt fel, gitározó fiúkkal. Mint egy Seurat-kép. A pára alacsonyan úszott. Úgy tűnt, mintha a vízbe hullana, és az ebként üvöltöző hangot adó hullámok magukhoz ragadnák. A város, a házak ezrei, az aszfalt, autófolyam, benzingőz innen messze volt. A tornyokat, tetőket eltakarta a reggel tompán felragyogó, vékony párája, a szanatórium kertjéből nézve. Tavaszutó mézarany-fényű reggele. Meleg volt. De ez nem az erejét nyár nyers, brutális forrósága, mely barbáran rátámad az emberre, leüti, mintha bokszoló terítené le.

A festő a kertben feküdt. A nyugágyon. A nagyon alacsonyra leeresztett nyugágyon, szinte eltűnve a pázsitban. A kertben fenntartás nélkül boldog volt. Elragadtatásnak lehet nevezni lelkiállapotát, mely lázgörbeszerű hullámzással elhatalmasodott rajta. Valamilyen hanyagságot lehetett észlelni a kevés mozdulatán. A nap tűzkörrel vette körül. Senkinek sem lehet átlépni. A tűzkörön belül a törékeny test éles vonalai látszottak.

Mintha lángpallosok nyitottak volna utat a világosságnak, az összezáruló, egymásra hajló fák között. És messzibb, a szem látta, a fák koronái alatt, ahol nem értek a lángpallosok, összeolvadt elmondhatatlan szépséggel a fény a borostyánként hunyorgó, futó sötéttel. Tavasz. Tavasz. Mézgaarany-korongok villámokként cikáztak a lombokon.

A festő önfeledt, romlatlan gyermeki boldogságában elragadónak találta, hogy az ég az igéző kerttel összeért. És itt van ő. A tűzkörben, ahol az ég a földdel mennyei valószínűtlenségben egybeolvadt. Nem volt határvonal. Boldogságát semmilyen árnyék sem tudja kettémetszeni. Akaratlan mozdulata volt, hogy tapsolt a túláradó, naiv örömtől. (Csak a közönyösek és unalmasak nem rendülnek meg ettől az álomszerű és önfeledt angellusi mozdulattól.) Megigézte a fény.

A nap hatalmas, tűzvörös aranygolyóként, lángokban elöntötte az elvarázsolt tájat. Folydogáló vörös vízcseppekhez hasonlítottak, zuhatagot idézve.

Az izgalomtól szédület fogta el. Könnyű rosszullét. A szem szürke volt, megindító az éles fénye, eltűnődése, majdnem gyönyörűnek lehetett nevezni. Lecsillapodott. Jobban lett. A lombok között a szélben feküdt. Szíve már szinte szabályosan vert, és arca megint a megszokottan sápadt volt, már a félelmetes halványság nélkül, mely eszméletlenségét megelőzi.

A lombok a szélben, elszakítva a fáktól, kerengtek, lassított, nesztelen forgásban, örvénylésben. A festő alig érezte, a lomb a vállára hullott. Majdnem vállig érő, hosszú ezüst haját kikerülte. A nagyon fehér fürtöket. Kiemelték ennek a férfinak a szépségét, melyen az értelem, szánalom és jóság sugárzott. A szél nem tudta a hosszú, valószínűtlenül ezüst fürtöket összekuszálni.

Mozdulatlan feküdt. Ez volt minden. És ez az élet volt. A mozdulatlanságban az elmondhatatlan gyönyörűség. A fényben nem törődött fájdalommal, bánattal. Az volt a gyönyörű, hogy a fájdalom nagyon távol volt. Gyógyult. Gyógyulása jelenti, hogy óvni kell a testet, a szívet, feküdni sokat. Halasztani a visszaesést. Ezt követeli tanár, orvosok. Persze, állapota.

A gyógyulás nagyon bonyodalmas, aggályos dolog. A tétlenséghez leszíjazva. Lecölöpözve, darab faként az ágyhoz. Hogy a szív váratlanul meg ne álljon.

Szembeszegült. Másképp lesz. Erről hallgatott. Ez az ő magánügye. Valamilyen hősies és halálra szánt, mégis a gyümölcsöző, bimbózó életé volt ez az elhallgatott, rejtett elhatározás. Megcsappanó ereje marad az erő, a mentsvára, nem folydogálhat el a halálba, tétlenségre lekötözve. (Titokban, expressz-postán, már vásznakat, festéket rendelt. És az élettől a világosságot. Az élettől ezeket a reggeleket.)

És ha hat hónap múlva mentők szedik fel, eszméletlen cipelik a mentőkocsiba. A munka és a lelkiismeret teszi naggyá az embert. Megtalálta és megtartja a megcsappanó erőben a forrást, munkájával szembeni felelősségét.

Megint szédülés fogta el. Nagyon könnyű, nem veszélyes szédülés. Alig figyelt fel rá. Holnap reggel is virradni fog. Áz ő reggele. Mint ma. Most. A fényt árasztó reggelen, mikor szembesítése önmagával, a kihallgatás, vizsgálat önmagával befejeződött. A felelősség alól nem tudta felmenteni magát. Ismerte felelősségét. És a pörét eldöntötte.

*

Elragadtatása nem hevenyészett, nehezen kikutatható lelki rejtélyek, valószínűtlenségek lecsapódása volt. Szó sincs erről. Az elragadtatás szó hidegen is megállja a helyét. Abból a felismerésből eredt, hogy feltartóztathatatlanul, megállíthatatlanul fogyó ereje nem csurranhat el lobbanástalan közönyben, kietlen unalomban, észre nem vett, fel nem fogott tespedésben.

Pascal, az öreg francia jutott eszébe. »Az ember csak egy nádszál, a természet legtörékenyebbje, de gondolkodó nádszál. És cselekvő nádszál.«

A fogyó, eliramló, zsugorodó erő lehet a nagyságé, mert az ember teheti azzá. És hogy ezt felismerte, gyönyörűnek tartott minden órát. »Hatvan gyönyörű percem, hatszáz csodálatos másodpercem. Minden másodpercet gong üti nekem. A reménység gongja. Nem herdálok többé semmit.«

A szárnyas ujjongás napok óta tartott. Ha szívét sorvasztó lázként izgatta, mégis a megmaradó csillaga volt. Ebben a zaklatott, mégis nagyon boldog állapotban, hidegen tudta önmagát figyelni. Várta a rátámadó kínt, a szívtájékba tör be, alattomosan, barbáran. Nem történt semmi. Fegyverszünetet kötött vele a láthatatlan, hatalmas ellenfél. Már nem félt. A félelem elmúlt. Szenvedése most más volt, mint a tegnapok, tegnapelőttök kavargásában. Szenvedésében most valami szilárdság, keménység volt, amit felfegyverzett önérzetnek lehet nevezni. És önmegfigyelő szigorúságában következményeket levonó, állást foglaló, ami elgondolkoztató. Ez a fájdalom ment volt a pánik iszonyától, a csengő, szirénázó riadalomtól. Fegyvere volt, mint írónak a toll, neki az ecset. Halálos ágyán sem kapitulál. Megsemmisül, de nem győzik le. A fájdalma nem tűnt el, átalakult. Fogytán az ereje. Perdöntő tény. A kétes, bizonytalan gyógyulás nem tud semmit megállítani, visszatartani. Erre a töppedő, elszálló, elvesző erőre kell támaszkodnia. Nincs más. És nem lesz többé más. Ez a pillér. Az omlásban, pusztulásban a hegy. Az orvosok kíméletén átlátott. Gyógyíthatatlan. Halasztást kapott. Ennek felismerése nem volt ment a fájdalomtól. De ez maradt végsőnek, szépnek, utolsó lehetőségnek, a művész kiaknázó forrásának. A felismerés. »Soha szebb, soha végsőbb, mert ez maradt.« Nem vigasz volt, sem önaltatás, sem önbecsapó alku, hanem az önmagával való szembesítés összegezése. Miért ne ragyogjon! Hiszen ez is egyfajta boldogság. Mintha szerelem lenne. Így kitépve szívét, új értelmezésben és fájdalommal vonzódott az élethez. És az emberiséghez. Fogant újjá művészi tartása, elkötelezve az embernek, a jóságnak, részvétnek, türelemnek, és belátásnak. Vad, lobogó boldogsággal telt meg az infarktustól szétrombolt szív. »Így tudom megmenteni magamat. Amíg élhetek. Ez az önzésem ragyogjon.«

Lelke egyensúlyát megtalálta. Ezért szólhatott. »Béke. Béke. Béke.« És még egy szót, viaskodása lángpadján. »Emberiség.« Megtalálta a békét szívében. És megtalálta az emberiséget. Ihlete csillagát. Maradék életével az emberiséghez tartozott. És ez volt minden.

*

Zendülés volt magatartásában a tegnapok, a tegnapelőttök fekete lángjai ellen. Ezektől szabadult. »Ó, újjászületés, szabadító angyal.« Megtalálta az elomló életben, amit ő virradatnak nevezett. A betegségnek más értelmezést adott. Ha kimondta a szót, exitus, nem a halálra gondolt, hanem az életre. És ha kiejtette a másik ismert orvosi meghatározást, amit kórházakban, szanatóriumokban oly gyakran hallott, coma, mély coma, nem az ájulás, az eszméletlenség jutott eszébe, hanem az élet lelkesítette.

Előtte álltak fantasztikusan, mozdulatlan állóképekben a tegnapok, a tegnapelőttök. Éste. Éjszaka. Szívroham. Ciklikus ismétlődések. Betegségének kórtörténete. Rátört a láthatatlan ellenfél. Az ismeretlen.



(Bertalan Tivadar rajza)

Nyitva a szája. Szeme a lila fényű lámpát látja a mennyezeten. Levegőhiány. Levegőtlenség. Ezt tudni. Mintha ostort pattogtatnának a levegőben. Olyan hang döccen ki a torokból. És. Puha, lágy frottírtörülköző tekeredik, csavarodik az egész arcra. Mint valamilyen elképesztő, bizarr, fantasztikus álarc. Törülközőből. (Lakásában, a falon, van egy ilyenféle, elmondhatatlan arcú, felismerhetetlen, vad víziókban fogant, komponált álarc, kerámiából. Szemekkel, de ezek nem szemek, száj, mely nem száj.)

Tenyere rázuhan a csengőgombra. Nem a frottírból való álarcot tépi le arcáról. Elveszthette eszméletét. Ezt senki sem említette, következtetés volt. És ellenőrizhetetlen hallucinációi voltak. (Álarclátomány.) Felemelik az ágyból. Mint egy gyermeket. Végtelen gyöngédek. (Kik? Nem emlékszik.) A levegőben lebeg. Valaki karján tartja. (Gyerekkori emlék.) A lágy törülköző sehol. Megcsapja a frissen mosott, vasalt paplanciha, párnahuzat kesernyés, megnyugtató szaga. Gurítják. Valami kocsin. Az ajtókeretnél a gurulás lassúdik. Visszanéz. Elárvult, elhagyatott ágyát áthúzzák. Arcokat nem lát. Szorgos ujjakat. Csapkodják a párnát, rángatják, mint a bábut. Színváltozás. Felemelik, mint a kisgyermeket. (»Ó, mama, szoríts magadhoz!«) És elfogja a megmagyarázhatatlan boldogság. Már nincs sötétség. Nincs félelem. És sötétség. Összekulcsolt kézzel fekszik az ágyban. Ámulva csodálkozik, már nem üres, nem árva, nem elhagyatott. A tárt ablak. A kert. Barbár gyönyörű káprázatában. Itt-ott világító gömbök. És azt hiszi, viccelnek vele, mikor orvos, nővér váltig tagadja, hogy a röntgenbe gurították. És szó sincs, hogy kiemelték az ágyból. Hogy lábai kalimpáltak a levegőben, meg se meri kérdezni. Ekkor kezdődött a a változás. Még nem ismerte fel. A félelemmel volt elfoglalva. A sötétséggel. Az álarccal.

(Álomlátása. A kalimpáló, reszkető lábak, a veszélynek kitett, védtelen, tehetetlen ember szimbóluma volt.)

A rohamok után a kihuppanás az iszonyból, volt a fontos. A kicihálódás a jajveszékelő riadalomból. És a kiboruló, valószínűtlen boldogság. Már nincs sötétség. Nincs félelem. És nincs sötétség.

Ez a lelkiállapot tulajdonképpen nem volt más, ha túláradó, a szigorú magára eszmélés. Vizuális, de logikai is. Napok óta a kertben már reggel. Végtelen óvatosan helyezik el a nyugágyban. A kert nem volt az elszigetelt Éden. A kert igézete valóban elbűvölte. És az élet szeretete megrendítette.

Innen a kertből, ezen a fényekben, tobzódó reggelen, a festő látományokhoz tapadt. Egy lélek útja volt. Hosszú út. Nem véletlen. A víziók megfogantak, arányokat, figurákat, formát és hátteret kaptak. Komponálódtak. Már nem volt többé a nyersanyag a homályban. Most már a művész tökéletesen kifejez. Látományaival megtelnek a vásznak. Benépesednek.

Egy erkélyt lát, ahol egy ember áll. Martin Luther King. Kép. King arca. Változó kép. A gyilkosság. Külön látja a remegő lábat. Kalimpál a láb a lövéssorozat alatt. A földre zuhanás. Arcra. Az arc megfordul. Reflexmozdulat. A kinyújtott karra esik. Arc a karon. A test nem mozdul. A szem. Csodálkozó, nem riadt, ámuló, felhőtlen, végtelen tiszta szem. Kép. A védtelen, meggyilkolt arc. Kép. Néger kóruscsoport. A sirató. Panaszos spirituálé. »Ábel kiontott vére! Ábel vére! Ábel vére!« (A festő hátraesik.) Kép. Közeledik a Káin-arc. Szemekkel, de ezek nem szemek, száj, mely nem száj. Felocsúdott? Látományai vele maradtak.

Hol volt a betegség, félelem, kín? Sehol. Már nem törődött a fénnyel, mely elöntötte elmondhatatlan szépséggel a kertet. Munkája értelmét felfedezte. Megfogalmazta.

»Itt, a kertben, nekem, egy embernek, a teendőm, ha betegen, életemmel, halálommal, Ábel tanúja legyek. Ne találjak felmentést Káinnak. Örökké (azt jelenti, amíg élek) lássam az Ártatlan arcát, és a gyilkos arcát. Káint és Ábelt.«

A nap a delelőjére ért.

*

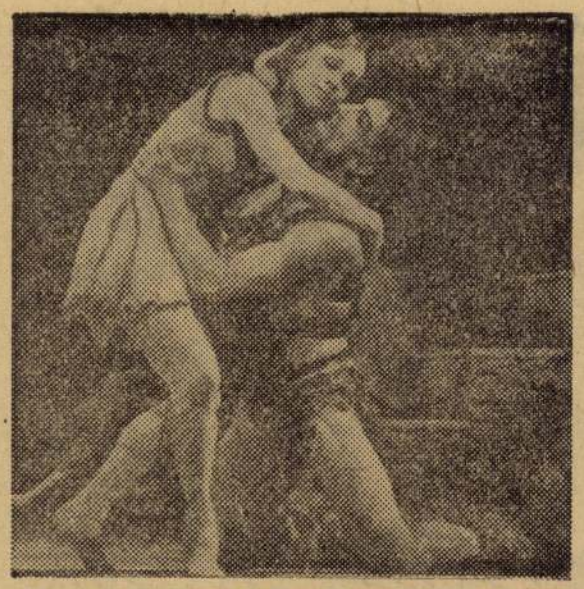
A szanatórium bejárata előtt még mindig égtek elfelejtve a lámpák. Bronz fénykorongok villámokként futottak a lombokon. A hajladozó, virágzó hosszú ágak, mint a nagyon fiatal, vékony lányok virítottak. Egy autó lassan, fékezve csúszott a keskeny úton. A lépcsők előtt megállt.

Sipos Gyula:

NÉPSZAVA
1966 MÁJ 19
Telefon: 188-296, 188-307.
V. Pet[illegible] Sándor u. 17.
[illegible]ar Hirdető
[illegible]OHGYELŐ

SPARTACUS

Új magyar táncdráma Hacsaturján zenéjére



Flavia és Spartacus — Kun Zsuzsa és Fülöp Viktor
(Gonda György felvétele)

Kivételes eseménynek kivételes fogadtatás jár. A Spartacus eddig — a bemutatóig — megkapta. Az első győzelmes szocialista forradalom félszázados fordulója, a magyar táncművészetnek létezése óta első átfogó szemléje, a mű zeneszerzője, *Hacsaturján* népe, az örmények eseménydús hete hazánkban — külön is olyan alkalmak, amelyek rangot, jelentőséget adnak a bemutatónak.

A legnagyobb rangot azonban a mű adta önmagának. *Seregi László* alighanem a magyar táncművészet egyik eddigi legjelentősebb alkotását hozta létre. A kritikus helyesen jár el, ha azon iparkodik, hogy észrevegye egy-egy művészeti ág jelentős, nyomatékos pillanatait; észrevegye, ha *mű* születik, a szó legmagasabb rendű, alkotói értelmében. Az az érzésem, hogy a szovjet zenére készült első magyar koreográfia olyan eseménye lesz táncművészetünknek, amelyhez a jövőben viszonyítanak. Túl a mű drámai erején, amely az első pillanattól elkapva és fogva tartja a néző-hallgatót — sok tekintetben összefoglalása is ez a koreográfiai, a színpadi tánc különböző területei eredményeinek. És újnak is kezdete, amely nyilván kivált majd folytatást.

Meglepetés, de nem olyan rendkívüli, hogy Seregi László ilyen kész és biztos kezű koreográfusként lép a közönség elé első teljes művével. Aki nyomon követte eddigi munkáját, feltűnően rohamos fejlődését, már jó ideje arra várt, mikor lép elő, ahogy mondani szokás, »ugrik ki.« a fiatal koreográfus átfogó és átütő erejű munkával. Ez most megtörtént.

Mondani sem kell, hiszen közhely: jó muzsika nélkül ma már elképzelhetetlen jó, tartalmas, tartós koreográfia. Ez itt adott. (Természetesen adott volt már korábban is, hiszen Hacsaturján zenéje hovatovább másfél évtizedes. A Szovjetunióban és egyebütt többféle koreográfia is készült rá.) Ugyancsak nyilvánvaló, hogy ilyen elragadó téma is kell a jó koreográfiához, mint a Spartacusé — és itt ez is adott volt, Plutarkhosznál és Howard Fast regényében egyaránt. Mindebből »csak« a kiváló koreográfiáig kellett eljutni.

A táncalkotó elsőrendűen alkalmazott a műben mindent, amit a táncról tud, a klasszikus balettről éppúgy, mint a dzsessz ihletésű táncról. Márpedig jószerivel mindent tud, a Koldusdiáktól az Elektronikus szerelemig, az Életre táncoltatott lánytól a Tannhäuserig. Azt is tudja, hogy új és megkapó sosem születik, ha a különféle dolgokat *összekeverik*, csak akkor, ha érzékkel és ízléssel *ötvözik*. Mint a kémiában, a művészetben is így jön létre az új — csakhogy az utóbbiban előbb érzésre és gondolatra van szükség. Sereginél a mozdulatoknak értelmük, lelkük és kifejezőerejük van. Mindemellett kivételes szervezőkészséggel is rendelkezik, hogy az egyéneket tömegben, a tömeget egyénítetten és érdekesen mozgassa — ismét sosem pusztán a forma, mindig a magasrendű, szíven ütő tartalom kedvéért.

Elsősorban ezek az új mű rendkívüli hatásának elemei: *a zene és a tánc*. Amit Hacsaturján átfűtött, izgatott, lelkesült zenéjében megfogalmazott Spartacusról, azt Seregi mozdulattá »transzponálta« — hozzáadva rengeteget önmaga és kiváló művésztársai szívéből.

Nem vitás, a vezénylő *Pál Tamás, a zenekari tagok*, a koreográfiában segítő, ugyancsak rohamosan fejlődő *Kaszás Ildikó* szíve »üt át« a rivaldán és a zenekari árkon, az első perctől. És az önnön legjobb műveik színvonalát felülmúló szcenikusoké. *Forray Gábor* életének legszebb és legőszintébb színpadképeit álmodta meg, *Márk Tivadar* is mintha végigszenvedte és harcolta volna Spartacus rabszolganépének sorsát, ott tépődtek volna meg beszédes öltözékei.

A művet kitűnő művészek keltették életre. Azt hiszem, helyes a táncosok méltatását itt *a karral* kezdeni. Akárcsak a nevezetes antik »forradalomnak«, a műnek is a tömeg a főszereplője. A tömeg, amely elnyomorított, fellelkesülő és tragikus végbe zuhanó egyénekből, egyéniségekből áll. Táncosaink egytől egyig eltáncolnak valakit — ezredévek óta halott rabszolgákat, római katonákat, hölgyeket és urakat, akiknek kései megfelelői ma is élnek, szenvednek, örülnek, és lelkesülnek.

A közelebbről, részletesebben egyénített alakok táncos kifejezői közül a korábbi teljesítményeit jóval túlszárnyaló *Szumrák Vera*, továbbá *Menyhárt Jacqueline, Mák Magda, Havas Ferenc, Sipeki Levente, Nagy Zoltán, Sterbinszky László, Markó Iván, Gál Andor, Zilahy Győző* kiemelése mindenképpen szükséges.

Flavia és Spartacus: *Kun Zsuzsa* és *Fülöp Viktor*. A két alakban nemcsak a hajdani, legendisztikusan ismertté vált rabszolga-emberpár kap megfogalmazást, hanem a szenvedő, küzdő, szerető, bukásában is önmagához méltó, másik nemű társával elválaszthatatlanul »az ember«-ré egybeforró lény maga. Kun Zsuzsa lírája külön elismerést már nem is kíván — hősi arca, ereje azzal jut a legnagyobb magasságokig, hogy asszonyi gyengédségétől el nem választva, vele teljes egységben van mindvégig jelen. A címszerepre Fülöp Viktornál születettebb táncművész nehezen elképzelhető. Lénye és alkata, magatartása nem egyszerűen erőt, hanem valami szikár, elpusztíthatatlan, örök és visszavonhatatlan elszántságot sugároz. Egyszerűen nem vevődik észre (amúgy egyik táncművészünknél sem), hogy rendkívül összetett anyagú táncokat »old meg«. A táncolás így a legszebb éneklésre, hegedülésre emlékeztet, ahol már csak a tartalom jut el a hallgatóhoz, a zord bánat és fenséges öröm — a többi nem rá tartozik.

Nem szakelemzés, amit írtam — az élmény elidegenített ettől. A magyar táncművészet hete a magyar táncművészet nagyon örvendetes eseményével kezdődött meg.

Rajk András

Ezer sorr[illegible]si népművelés ügyében

Több mint ezersoros, átfogó tanulmánynak is beillő jelentést forgatok. Szerzője: a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa. Témája: a főváros népművelése.

A rendkívül alapos, sokoldalú anyaghoz mérve, ami e cikkben elfér — inkább csak »lábjegyzet« lehet. De papírra kell vetni, méltatni kell az ezer sort, mert szerzői kollektívája nem kevesebbet vállalt, mint felmutatni a főváros közművelődéséért érzett felelősség írásos dokumentációját. Nem önmaga igazolása, hanem az eredmények tükrében, a tennivalók meghatározása végett.

Egy-egy kisebb település népművelő munkáját, egy-egy iparvidék kulturális életét, lehetőségeit lapunk gyakran elemzi. Az utóbbi hónapokban pedig különösen sokat írunk azokról a városokról, amelyekben a növekvő szabad idő új feladatok, magasabb követelmények elé állítja a kultúra hivatott, s önkéntes munkásait. A főváros azonban — furcsa módon — mindmáig eléggé kívül esett ilyen jellegű »szellemi oknyomozásunk« reflektorfényén. Hadd ismerjük el: teljesen méltatlanul.

Igaz ugyan, hogy Budapest egyben a »minőségi kultúra« fővárosát is jelenti, az SZBT említett összegező tanulmánya azonban regiment adattal-ténnyel igazolja a hagyományos népművelés roppant nagy jelentőségét és hatását Budapesten. Olyannyira, hogy nemcsak számaibanméreteiben, hanem tartalmában, formáiban is feltétlen megérdemli a kiemelést.

Íme, néhány idézet, néhány kevéssé közismert tény. Budapesten a szakszervezetek több mint egymillió dolgozó embert foglalnak soraikba. A pesti munkásszállásoknak 53 ezer lakójuk van, s naponta mintegy 160 ezren járnak be vidékről a fővárosi üzemekbe. Hat év alatt csaknem 32 ezer munkás végezte el felnőttoktatás keretében az általános iskola nyolc osztályát, 55 ezren pedig középiskolai képesítést szereztek. Tavaly másfél millió hallgatója volt a különböző ismeretterjesztő sorozatoknak. A múzeumlátogatók száma 1967-ben meghaladta a kétmilliót. A szakszervezeti és tanácsi könyvtárhálózat együttesen több mint 11 millió kötetet kölcsönzött egy év alatt.. Csupán az üzemi közönségszervezők egymillió színházjegyet adtak el tavaly, míg bérletet 50 ezren váltottak tőlük. A szakszervezeti együttesek zenekari hangversenyei 100 ezer hallgatót vonzottak. A különböző szakmai és üzemi művelődési intézmények programjára 1967-ben nyolcmillióan voltak kíváncsiak.

A számok önmagukban lenyűgözőek. Vibrálva táncolnak az ember szeme előtt a százezrek és a milliók. Igen — mondhatnánk —, sokat tettünk, nem volt hiábavaló az a népművelői programhirdetés, amely sok energia és anyagi áldozatvállalás árán, lassan mégiscsak gyümölcsöt érlel. Az eredményeink tehát — igazolva egyebek között a szakszervezetek következetes kultúrpolitikájának érvényesülését — tiszteletet érdemelnek.

Ám az SZBT ezer sora nemcsak nyugtáz. Korántsem azért született csupán, hogy elandalítson és megnyugtasson, könnyű örömet szerezzen és kiosztogassa a fővárosi népművelés jutalmát. Becsüli ugyan az eredményeket, de elébe teszi a viszonyítás tükrét — s akkor már nem ilyen derűs az összkép.

De igaznak csak így fogadható el. A realitásnak azzal a kemény fogalmazásával, amellyel megláttatja például az üzemi értelmiség gyakori passzivitását, a szakszervezeti művészetpropaganda hibáit, a műszaki-technikai ismeretterjesztés gyengéit, az üzemi könyvtárak helyiséggondjait, az általános iskolai felnőttoktatás csökkenő tendenciáját, a szocialista brigádmozgalom kulturális vállalásainak erőltetett mechanikus formáit, a kisebb munkásszállások nevelőmunkájának kezdetlegességét — s még sok mást, ami visszahúz.

Így válik az anyag a fővárosi népművelés helyzetének hiteles körképévé, így lesz a tennivalók sokoldalú, okos programjává. Mert az SZBT jelentése még azzal sem éri be, hogy az eredmények és az adósságok szintézisét adva — pecsétes okmányként irattárba tegye sokrétű felmérését.

Többet akar!

Kimozdítani, pontokba szedve felrázni, következtetéseket, tanulságokat alkotva sorra felelni azokra a gyakorlati, naponta elhangzó kérdésekre, amelyek a »hogyan tovább?« kategóriába tartoz[illegible] a szakszervezeti mozgalom [illegible] szerint.

Csak kevesen tudják

Mit rejtenek a Néprajzi Múzeum falai

Egy *lábszárcsontból készült síp*, mellette *bambuszxilofon*, aztán *bőrrel bevont táncdob* és *nádfurulya* díszíti az egyik vitrint. Néhány méterrel kell csak arrébb sétálnom, hogy ezer kilométereket utazzam az indiánlakta vidéktől a magyar Alföldig. Pár lépéssel távolabb ugyanis már *ősi magyar hangszerek* láthatók a Néprajzi Múzeum kiállításán. *Egyhúros pengetők, citerák, nyenyerék, furulyák*, a síró-nevető népi muzsika eszközei.

Délelőtt van, és csak kevés látogató lézeng a folyosókon. Két fiatalember mellett állok meg. Bemutatkozunk. Megtudom, egy házban laknak, mindketten szabadnapot vettek ki. Egyikük a Ganzban téemkás, a másik az Izzóban dolgozik.

— A ligetben sétáltunk egyet, és *betévedtünk* ide — mondja az izzós *Molnár István*. — Esküszöm, eddig nem hittem, hogy így érdekel engem a népviselet. Csak a Balatonnál voltam »vidéken« és sohasem láttam igazi szőttes ruhákat. Az ember nem is sejti, milyen szép dolgokat lehet felfedezni egy ilyen múzeumban.

Állunk a busómaszkok előtt, szemben a némaságra ítélt kolompok, láncos botok, kereplők sorfalával. Míg a vidám népszokás eszközeit fürkészsük, új ismerősöm szavait emésztem: *»betévedtünk ide«. Valami nem jó itt, valahol mulasztás történt, hogy népi művészetünk, hagyományaink kincsesházát csak véletlen folytán ismerik meg az emberek.* Ezzel a gonddal léptem az igazgatóhelyettesnek, *Kodolányi Jánosnak* szobájába.

— Körülbelül tíz-, tizenötezer állandó látogatónk van, ők minden kiállításunkat megnézik — mondja az igazgatóhelyettes, s még elmeséli, hogy ez a látogatógárda is csak szerény anyagban gyönyörködhet, mert kevés a hely, nincs hová kirakni a zsúfolt raktárak anyagát.

— Bővítenénk mi szívesen a kört, szeretnénk, ha több látogatónk lenne, de többet is kellene nyújtanunk. És a helyszűke...

— De a már meglevőnek, a mai lehetőségekkel megrendezett tárlatoknak is lehetne több hívet toborozni.

— Gondoltunk erre. Budapest sok üzemében bevezetik a csökkentett munkaidőt, a szabad szombatokat. Jó volna, ha a szakszervezeti bizottságok kirándulást szerveznének a múzeumunkba. Itt minden szombaton állandó ügyelet van. Készen arra, hogy csoportokat vezessen, magyarázzon. Sőt, ha előre bejelentenék az érkezést, még film- vagy diavetítéssel egybekötött előadásokat is tartanánk

Gyerekfővel a forradalomban

Beszélgetés Ék Sándorral

Telefonon az Árvácska utcai lakásán keresem, majd a főiskolán találkozom Ék Sándor Kossuth-díjas festőművésszel, a magyar proletárforradalom tanújával és tevékeny részvevőjével.

Beszélgetésre a közeli cukrászda puha csendjében telepszünk le.

A közel fél évszázad előtti eseményekről kérdezem, szavai azonban még hátrább lépnek, a gyerekkor emlékeit költögetik.

— *Angyalföldön gyerekeskedtem, meglehetősen nehéz körül-*



bitól kérdeztem meg, hogy ő miért kommunista? »Azért — válaszolta —, hogy legalább nektek ne legyen annyira sanyarú életetek, mint nekünk volt.« Válaszként újra kérdeztem: »Én is lehetek kommunista?«

Tizenhat esztendős kora óta tagja a pártnak. Mint mondja: gyerekkorban kellett felnőttszerepet játszania. Nagy élménye az első kimaradás, amikor anyja, hajnalban a kapuban várta, teli aggodalommal, de nem kevesebb

Bertalan Tivadar

. Illusztráció? (repr.)

Mapvető-almanach 1966/3. 308, 311, 313, 315, 317, 318, 321, 322, 323, 325, 326, 328, 330, 331, 333, 335, 336, 337, 338, 339, 341, 342, 343, 345, 347, 348, 349. l.

Beszélgetés Tamadaval

Illusztráció Vámkonyi Miklós
írásához /rajz/

Nógrád 1968 I. 7 n. Földi

Bertalan Tivadar

Rajz (repr.)

Magyedő-almanach. 1864/2. 310. l.

Bertalan Tivadar

Rézkarc. (repr.)

Magvető-almanach 1965/1. 182. l.

Bertalan Tivadar

Ember és ló (repr.)

Magvető-almanach 1965/2. 176. o.

Bertalan Tivadar

Mindszáti ősi sírásókor (rajz)

Nyugat 1968 feb. 4 old.

Beszélgetés Tiszadadával

Illyés Gyula saját kezűleg

(Nagyrét)

Nagyrét 1965 okt. 17

Bertalan Tivadar

Nemzetközi Gulay István
írásához /szerk./

Nyugat 1965 okt. 3

Bertalan Tivadar

Vajda Sándor „Történet fordulóról"
(1. fráziát illusztrálta (reprró)

Négyhava 1965 aug. 20

Bertalan Tivadar

Illusztráció Orosz Mihály
írásához /-ekre/

Nógrád 1966 feb. 6.

Bartalan Tivadar

Illusztráció saját írásához /2 rajz/

Nyíregyháza 1966 jan. 16.

Bertalanffy László
grafikus

M.D.K.

„Pegazus"

Élet és Irodalom, 1967. május 27 - 1 lap

M.D .K.

Bertalan Tivadar

Illusztráció Barabás Tibor: Anna gyerekkora c. irasához , repr.

Magyar Nemzet 1966. ápr. 10. 12. l.

M. D. K.

Bertalan Tivadar

Illusztráció Barabás Tibor: Anna évtized-
kora c. irásához , repr.

Magyar Nemzet 1966. évf. 10. 12. 1.

MDK

Bertalan Vera

1910-12. textil szaktanitónő

Az Ipm. Isk. ...tanárai és...szakoktatói... Ipar-
müv. Isk. Évk. 1934-36. Bp. 1936, 46 l.

Bertalan Vilmos

Contra Aquincum castrum.

ó Feltárta 1932-ben Nagy Lajos. Ma földalatti Muzeum. /Repr. 201. kép./

A castrum másik tornyát a belvárosi templom szentélyfalánál Bertalan Vilmos tárta fel 1944-ben.

1959-60-ban a tábor nyugati tor edékes falrézét tárta fel Sz. Póczy Klára.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

112.1.

Bertalan Vilmosné MDK

Középkori templom romjai Korvin otto tér és III. ker. Főtér házai és utteste alatt.

Régebbi részleges kutatások /Csemegi József/ után 1956-ban Bertalan Vilmosné vezetésével ásatások tisztázták a templom alaprajzát.

Az ásatás folytatódik.

ZAKARIÁS G. SÁNDOR: Budapest. Bp. 1961.

84.1.

Bertalan Tibor, grafikus

MDK

Rajza.

Dolgozat.

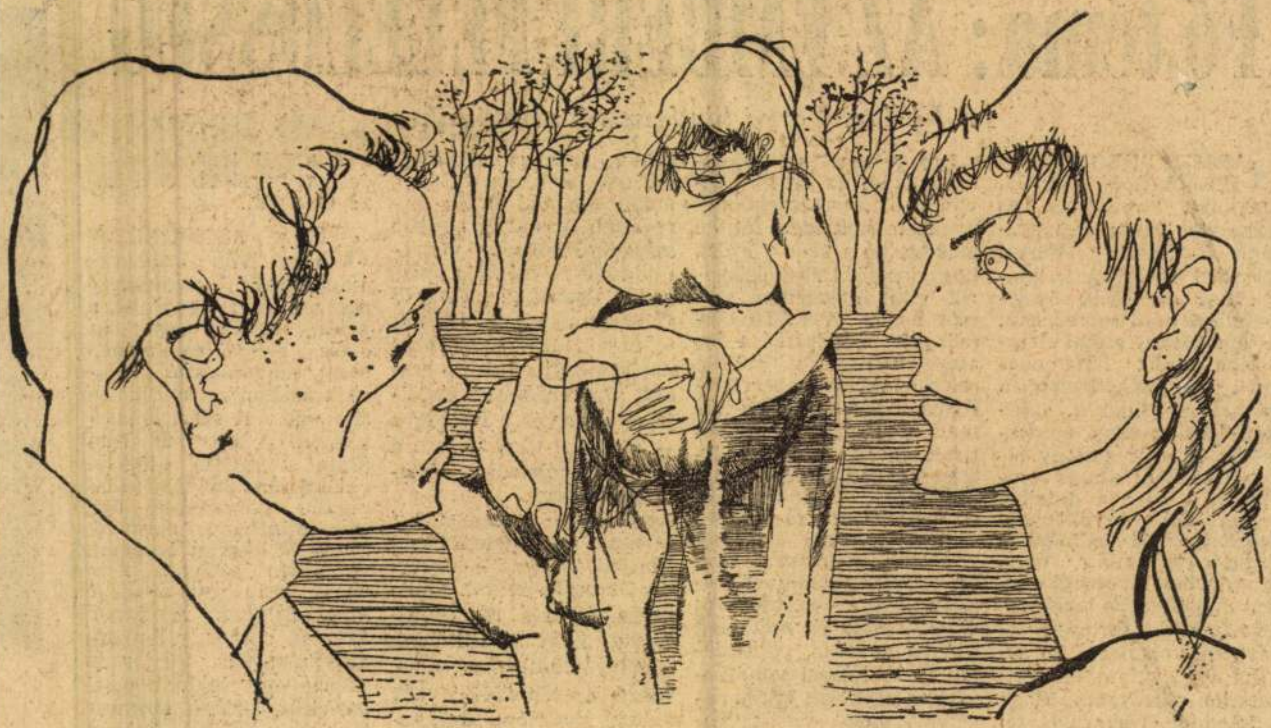
Julius Fučík: Reklámot keresek

8.

NÉPSZABADSÁG, 1963. nov. 8.

1960 JUL 2 6

1021



(Bertalan Tivadar rajza)

— Vigyél haza — mondta a lány.

— Én még nem akarok hazamenni! — mondta Sándor. — Unom a családi együttesünket! »Megjöttél?« — kérdezi anyám. — »A reggelid még langyos.« — Az életem is langyos! De ő ezt nem érti!

— Menjünk — mondta kérlelő hangon Vera.

Sándor megindította a motort. Mellékútra kanyarodott.

— Ezen lecsorgunk a városba — mondta a lánynak. Lassan hajtott. Látszott már a falu, melyet a szűk út kettészelt, szinte erőszakosan. — Szeretek ilyen utakon vezetni — mondta Sándor.

A kerekek nyugodt forgással gurultak. A falu a hegyoldalnak támaszkodott. Buja nyári növényzet vette körül, mintha minden ház egy bokorban ült volna.

Az út hirtelen megtört. Sándor lassított, simán vette a kanyart. Amikor befordultak, látták, hogy az úton emberek állnak.

Sándor tülkölt és bőgette a motort, de az álldogálók nem tágítottak. Egy alacsony ember felemelte a kezét és a lassító autó elébe futott.

— Vigyék el a feleségemet! Kérem, vigyék el! — kiabálta az ember.

Megálltak, mind a ketten az emberek gyűrűjében szorongó asszonyra néztek. Elnehezült testtel állt a napfényben, verejtékes arcára már az utolsó órák szenvedései vésődtek.

Sándor sebesen gondolkozott. Legszívesebben megugrott volna, de a szűk utat elállták. Dühösen szólt:

— Jöjjön!

— Én is mehetek? — kérdezte az alacsony ember.

— Maga a férje?

— Igen.

— Jöjjön maga is.

Nehézkesen mozogtak, hálálkodva másztak be az hátsó ülésre. Az asszony Vera kezét szorongatta. A körülöttük állók biztató szavakat kiabáltak. Sándor elindította az autót. Az ember előrehajolt hozzá, megbökdöste a vállát.

— Szegénykémnek, talán két órája sincs — mondta, a feleségére mutatva.

Nehéz verejtékszag töltötte be az autót. Vera fintorogva húzta az orrát. — »Mennyit papolnak az anyaságról! — gondolta. — Hát ilyen?« Kiértek a faluból. Az országút egyenesen húzott a messzeségbe. Sándor a visszapillantó tükörből figyelte az utasokat. Az asszony fájdalmas arccal lihegett, a férje, mint egy megijedt madár, apró fejével bólogatott. Lopva Verára nézett. — »Ő is ilyen lenne? — gondolta. — Vera, meg a szenvedés! Milyen nehéz még elképzelni is!«

Egyszerre megugrott az autó, aztán rángatózni kezdett. A motor köhögve kihagyott, majd felbúgott. Valamennyit mentek még, aztán megálltak. A hirtelen fékezéstől a hátul ülők előrebuktak.

— Mi lesz velünk? — kérdezte ijedten az asszony.

Sándor kiszállt, felhajtotta a motorház fedelét.

— Valami baj van, fiatalúr? — szólt ki ijedten az ember.

Sándor vizsgálódva nézett a motorba, igazított rajta valamit. Aztán odament a várakozókhoz, kezét törölgette.

— Bedöglöttünk — mondta röviden.

Az asszony meg a férje meghökkent, aztán síránkozó hangon panaszkodtak.

— Végünk van! — mondta a férfi.

— Itt, ez az útelágazás, már nincs messze a várostól — mondta Sándor. — Azt tanácsolom induljanak el, biztosan találnak másik kocsit.

A két ember kiszállt. A viselős asszony ruhája nagy, nedves foltokban tapadt a testére.

— Elpusztulok — mondta kétségbeesett hangon Verának.

— Nem tudom — mondta zavartan a lány és elfordult.

Egy darabig álldogáltak a kocsi mellett, aztán elindultak. Az asszony a férjébe karolt, s ahogy a végtelen úton mentek, alakja még súlyosabbnak látszott. Az erős napfényben úgy tűnt, mintha egy szobor mozgott volna előttük.

Rövid idő múlva bekanyarodtak az elágazásba.

Sándor visszaült a kocsiba, megindította a motort.

— Mért csináltad ezt? — kérdezte Vera, rideg hangon.

— Álmos vagyok, fáradt vagyok. Bizonytalanul vezetek. Nem vállalhattam értük a felelősséget.

Vera nem szólt. Sándor megfordult, száguldani kezdett az egyenes úton. Egy darabig élvezték a gyorsaságot, a levegő zúgó hasadását. Sándor hirtelen maga előtt látta az asszonyt. Kezével a kormányra csapott, fékezett.

— Talán beérnek! — mondta indulatosan.

— Te is rájuk gondoltál? — kérdezte Vera. — Nekem az jutott eszembe: ez lett volna az a nap, amelyik nem egyszerűen huszonnégy óra. Nem vagyunk emberek! — kiáltott és felzokogott.

Fülledten fuldoklott az idő. Sándor a tükörben látta, hogy verejtékező arca színtelenül sápadt.

— Menjünk utánuk! — mondta hirtelen. Megfordult. A kocsi fokozatosan felgyorsult, a sebességmérő órájának mutatója a végső pontig felszaladt. Hosszú ideig robogtak, aztán megálltak.

— Úgy látszik, találtak kocsit — mondta csöndesen Sándor.

Ismét elindultak, nemsokára megpillantották a várost.

— Nem veszem meg a Skodát — mondta Sándor. — Túl sokat rohantam.

— Menjünk haza! — mondta Vera. — Menjünk már haza!

Surrogtak a gumik, apró kövecsek csaptak az alvázhoz.

— Ha meggondolom, ez nem mentőkocsi! — mormogta Sándor.

— Vigyél már! — kiáltott rá Vera. — Én nem akarok többet beleülni!

Házak közé értek. Jelzőlámpák villogtak előttük. Verának úgy tűnt, mintha tátogató szájak lettek volna, amelyek hangtalan segélykiáltásokkal kérik az arra haladókat.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA

Fő téma: AZ EMBERI F

A Karlovy Vary-i filmfesztivál alkot

HARMINC-NEGYVEN FILMALKOTÁSNAK, amennyit versenyben és versenyen kívül végignéztünk a Karlovy Vary-i fesztivál ideje alatt, képtelenség sokoldalú összefoglalását adni száz sorban. A látottak esztétikai elemzésébe ezért hát ehelyütt nem bocsátkozom, a formai megoldások, a kifejeződési módok értékelésébe is csak néhány elkerülhetetlen utalás erejéig, a zsüri sok oldalról joggal bírált tevékenységének további taglalásába pedig egyáltalán nem. Mind ehelyett megkísérlem megtalálni a leglényegesebb közös tartalmi vonást, ha van ilyen. És ezúttal van, szinte elkerülhetetlen észrevenni. Maga a jelenség érdemes is rá, hogy összefoglalónkat túlnyomó részben neki szenteljük.

Gyakran hallani a mozilátogatók kifakadásait: elég a második világháborúból, elég a borzalmakból. És tegyük gyorsan hozzá: a kifakadóknak tulajdonképpen igazuk van. Csak talán így kellene kibővíteni a kifakadást: elegünk van a borzalmak puszta ábrázolásából, a szörnyeteg német tisztekből és a makulátlan, végsőkig harcoló hősökből, akikből tizenkettő egy tucat. Akkor is elegünk van, akkor sem hat ránk mindebből semmi, ha egy részük, vagy nagy részük ilyen volt. *A művészet nem arra való, hogy utánozza az életet, hanem hogy közel vigyen a rendkívül bonyolult élet lényegéhez.* Akkor is, ha a háborúról beszél és akkor is, ha másról — ami a lélek mélyén mindig háború, csak másféle.

Azért bocsátom előre ezeket, mert szorosan csatlakozik a Karlovy Varyban tapasztalt jelenséghez, amely ilyen egyértelműen más fesztiválon még nem rajzolódott ki. A seregszemlének lényegében minden számottevő filmje, s még a többiek közül is egy sor közvetlenül csatlakozik témájában a háborúhoz; és nem csak a szocialista világ filmjei, amely országok lakói elsősorban voltak átélői, megvívói és szenvedői a történteknek, hanem a többi, távolabbi országok filmjei is. Kiderül — hiszen nevetséges volna véletlenről beszélni egy ilyen általános jelenség láttán —, hogy *az emberiségnek még mérhetetlenül sok a mondanivalója e gyötrelmes témában*, hogy az »elegünk van, elegünk van« sokak részéről meddő és naiv strucc-politika, az élet nagy kérdéseinek megkerülésére. Csakhogy a nagy kérdéseket nem lehet megkerülni. *Ami az*

Egy rettenetes történelmi epizód, az 1942-es újvidéki terrorcselekmények emlékét idézi fel, de legkevésbé sem azért, hogy ismert szörnyűségeiről eseményszerűen számot adjon. A külső események regisztrálása és megelevenítése helyett sokkal inkább emberi belsőkre, magatartásokra irányul a kamera, amelyet tisztesség és nemzeti felelősségérzet mozgat. Azok is jól megérezték ezt, akik a komplikált történelmi szituációt nem ismerik pontosan, és éppen a rideg tisztességet becsülték nagyon sokra a filmben; élénk cáfolatul mellesleg azokra a téves, politikailag és esztétikai vonatkozásban egyaránt káros nézetekre, hogy »ne teregessük ki a szennyesünket«. A filmet senki nem úgy kezeli, hogy a szennyesünket teregetjük benne, ellenkezően, hogy a leíkismeretünket.

A közvetlenül háborús témakörben mozgó jobb filmekre egészében jellemző a háborúban részt vevő, eltorzuló, vagy éppen szenvedő (és sajnos akkor is eltorzuló) ember mélyebb belső elemzése, egyéni arcának és sorsának megmutatása. Ezeknek a keserves drámáknak a vissza-visszatérő következtetése: *a humanitást végül is nem lehet kiölni, legyilkolni.* Ez a következtetés azonban a legkevésbé sem leegyszerűsített formában jut kifejezésre. Szinte valamennyi film, amélyre itt közvetlenül, vagy közvetve utalhatok, drámai végkicsengéssel tart fenn egy mementót: *minden háborúban kegyetlen és kikerülhetetlen az embertelenség abszolút uralma, amely a tisztességes vagy átlagos, alapjában nem gonosz emberek cselekedeteit is nagy mértékben meghatározza.* Erről beszél a jugoszlávok epizódfilmje, a »Három«, a bolgár »Cár és generális«, és — bár lényegesen alacsonyabb művészi színvonalon — a csehszlovákok filmje, a »Kocsival Bécsbe«, a román »Fehér per«, a litván »Senki nem akart meghalni«, néhány művészileg végképp érdektelen művet nem említve.

ERŐLTETETTSÉG NÉLKÜL ide kapcsolható néhány versenyben és azon kívül itt látott kiváló film is, amelyeknek lélektani motivációjában alapvető szerepet játszik a háborús élmény, akkor is, ha a filmnek közvetlen köze nincs a háborúhoz.

gyelek érdekes alkotására (A lélek szerkezete), amely egy mai ember észrevétlen drámáját nagyon szívenütő háborús visszautalásokkal rajzolja meg, vagy *Jean-Luc Godard* versenyen kívül vetített új művére (Férfi-nő), ahol napjaink ifjúságának eredeti ábrázolásában foglalja el a helyét a háborúra — ahelyütt történetesen a vietnami háborúra — utaló gondolat.

S ha már a franciáknál tartunk, nem mehetünk el filmjeik mellett — külön tiszteletadás nélkül. Mintha a francia filmművészet új nagy korszakának nyitányát hallottuk volna. »Azok a szép idők«, vagy ahogy korábban megneveztük »Élet a kastélyban« című szellemes versenyfilmjükről legutóbb már beszámoltam. Godard fentebb említett filmje esztétikai és társadalmi vonatkozásban ugyan vitatható, abban ellenben nem, hogy tehetséggel, sajátos művészettel és felelősségérzettel készített alkotás. *Alain Resnais*-nek, a spanyol emigráns író, *Jorge Semprun* novellájából készített filmje pedig, a versenyen kívül bemutatott »Vége a háborúnak« (a cím tökéletlen és megtévesztő, itt a spanyol szabadságharc mai formái és problémái rejlenek a többértelmű cím mögött) az utóbbi esztendők egyik kimagasló filmalkotása. Elemzése külön teljes cikket kíván. Reméljük a magyar közönség elé is kerül majd. A két nagynevű alkotó egyébként megjelent Karlovy Varyban, óriási érdeklődéstől kísért sajtókonferenciájuk a fesztivál legérdekesebb és legértékesebb órái közé tartozott.

ANNÁL SZOMORÚBB, hogy olyan filmhagyományokkal rendelkező nemzet, mint a spanyol, a japán, kivált pedig az olasz nem egyszerűen rossz, hanem minden vonatkozásban méltatlan filmmel vett részt a fesztiválon. A spanyol film (Fata morgana) affektál valami társadalmi mondanivalót, nevezetesen úgy tesz, mintha az atom-rémületről akarna beszélni, valójában azonban nem egyéb, mint modernkedő grand-guignol. A japán film (A terror pillanata) szentimentális és naiv sztori, vagy legjobb esetben közlekedési tanmese (egy közlekedési baleset körül szövődik az érdektelen bosszú-történet). Az olasz film (Kelj fel és ölj!) olyan olcsó, hogy már nincs is ára: alvilági történet mind aljasabb gaztettekkel és mérhetetlen üldözéssel. Ilyent sem vinni, sem elfogadni nem volna szabad fesztiválra, amely mégiscsak valamely rangot kell, hogy jelentsen.

Mindez hozzátartozik a napokban zárult tizenötödik Karlovy Vary-i nemzetközi filmfesztivál vázlatos képéhez. Ha egyetlen értékes gondolat határozott művészi megfogalmazást kapott, s ez vitathatatlan, a fesztivál — fogyatékosságai ellenére — megfelel jelmondatának: *»az emberek egymást becsülő kapcsolatáért, a tartós barátságért a népek között«.*

A FEJLŐDŐ MAGYAR FILMMŰVÉSZET kiválóan helyt állt a törekvésben, hogy a jelmondat valóra váljék.

Rajk András

Nagy Sándor és Pándi Kiss János kiállítása

Nem dő den je *Benján hász Imrétő Garai hályig* logatot ménye kötete nek), n mellett pálya tatja f ebbe Már a is bizo akármi számol felszab szetünk mérésé kolás nem v alapoz módot, násokb

A Pe egy sz közös meg. csés v Kiss sorbar minté

Bertalan Tivadar

Grafikusművész

Rajza a Magyar Hírlapban

Magyar Hírlap
1981 jan. 1.



Bertalan Tivadar rajza

ságos és versenyképes export növelése kulcsfeladat. E követelmények érvényesítésében meghatározó jelentőségű volt a nemzetközi értékrendet tükröző *ipari termelői árrendszer* létrehozása. A pénzügyi szabályozók elé — az előzőek logikus következményeként — azt a követelményt állítottuk, hogy a helyes értékítélet és a gazdálkodók érdekeltsége közelebb kerüljön egymáshoz, jelentősen csökkenjen a kivételes kedvezmények és elvonások köre, s hogy a kedvezmé-

Újpest 2005. szept. 15.

ÚJPESTÉRT DÍJASOK

BERTALAN TIVADAR

képzőművész, látványtervező és író



Ebben az esztendőben tölti be hetvenötödik életévét. A Képzőművészeti Egyetem tanára, önálló kiállítása volt Belgiumban, Németországban és itthon.

Az Iparművészeri Főiskolán kapott diplomát, majd ezt követően a Magyar Filmiroda, a Budapest Filmstúdió, később a MAFILM díszlettervezője, a Nemzetközi Filmstúdió művészeti vezetője. Látványtervezőként dolgozott Várkonyi Zoltánnal, Jancsó Miklóssal, Woody Alennel, Cristopher Reeve-vel, a néhai Supermannel.

Nevéhez fűződnek többek között A Tenkes kapitányának és az amerikai produkcióban készült Az operaház fantomjának látványtervei. A Nemzetközi Filmstúdióban készült kooprodukciós filmek, bérmunkák igen magas színvonala fémjelzi Bertalan Tivadar munkásságát, aki művészeti vezetőként – art directorként – a teljes képanyagért felelt, igen összetett munkát végzett: maga választotta a munkákhoz a jelmeztervezőt, a berendezőt, a kellékest. 1974-től 1990-ig az Anna Kareninától a Mata Harin át a Nagy Károlyig közel félszáz nemzetközi alkotás látványtervét készítette el.

Pályája során nem kényeztették el szakmai kitüntetésekkel. Ellenzéki volt és renitens, aki művészként mindenképpen kiszolgáltatott volt, mégsem volt megalkuvó.

Nyugdíjasként elhagyta a filmipart, helyette Újpesten tandíjmentes szabadiskolát vezetett fiataloknak. Ezt követően a Langlet Valdemar Általános és Felnőttképző Iskolában lett a művészeti tagozat vezetője, fiatalok oktatója. A tehetséges fiatalok felkarolása, tanítása számára természetes, magától értetődő foglalatosság. Szerény, sokoldalú és nagy tudású művész. Pályája során bebarangolta a képzőművészet szinte valamennyi ágát, irodalmi és esztétikai munkákat is publikál. Művészi hitvallása szerint a művészet állandó, csak a kifejezési eszközök változnak. Már a látványtervezés mellett is rendszeres publikált, prózáit saját rajzokkal illusztrálta. Az akkori politikai hatalom azonban számos esetben betiltotta munkáit. A filmgyár privatizációjakor nyugdíjba ment.

A tanítás mellett az irodalom a szenvedélye. Főbb művei: Bertalan, A mindenség púpja, Emberisten, Kirándulószoba. Többségükben egyszemélyes művek, az író és az illusztrátor ugyanaz a személy: Bertalan Tivadar. Műveinek legtöbbször az újpesti székhelyű Kossuth Kiadó a gondozója.

Bertalan Tivadar kisgyermekkora óta Újpesten él, igen szerény körülmények között. Élete a következetesség, a meg nem alkuvás, a hűség és a folyamatos újrakezdés és megújulás becsülendő és elismerésre méltó példája.

→

DR. VASS JÓZSEF miniszter 1928 • ***PRESZLY ELEMÉR*** főispán 1930 • ***PÁLLYA CELESZTIN*** festőművész 1939 • ***DR. GYÖKÖSSY ENDRE*** református lelkész 1993 • ***NEOGRÁDY LÁSZLÓ*** tanár 1993 • ***BLÁZY LAJOS*** evangélikus lelkész 1994 • ***SZUSZA FERENC*** labdarúgó 1994 • ***DR. ÚJSZÁSZY LÁSZLÓ*** főorvos 1994 • ***DR. KENDELÉNYI ERNŐ*** főorvos 1995 • ***DR. MILETICS IVÁN*** főorvos 1995 • ***DR. GERBER ALAJOS*** fogorvos, hitoktató 1997 • ***DR. SIPOS LAJOS*** irodalomtörténész 1997 • ***DR. SOMOS ANDRÁS*** ügyvéd 1997 • ***JOEL ALON,*** Izrael magyarországi nagykövete 1998 • ***BENE FERENC*** labdarúgó-olimpikon 2005

Kozsahegyi Kálmán színiiskolájában volt növendék. A Színművészeti Főiskola elégzését követően a Debreceni Csokonai Színház, majd 1970-től 1980-ig a Madách Színház, 1980-tól a Nemzeti Színház, 1990-től ismét a Madách Színház tagja. Dózsa László ma már nyugdíjas színész. Pályafutása alatt nem volt kiemelten ünnepelt művész, soha semmmilyen elismerésben nem részesült. Szolgálta a színművészetet a maga módján, és amennyire engedték. Élete ugyanis nem a szokványos színészsors.

Emberi nagyságát igazolja, hogy az 1956-os forradalomban és szabadságharcban betöltött szerepére, amely egész életét végigkíséri, csak ebben az esztendőben, egy napilapban megjelent interjúból derült fény. A forradalmi eseményekbe 15 éves fiatalemberként sodródott bele. A harcok reménytelenségét látva megadta magát, majd bírósági tárgyalás nélkül, többedmagával, egyszerűen falhoz állították és kivégezték. A gondviselés műve, hogy túlélte, az orvosok ugyanis csodaként említik, hogy visszajött a klinikai halál állapotából, szó szerint a tömegsírból, és később, gránátszilánkokkal a testében, e művészetben gazdag pályáját egyáltalán befuthatta.

Dózsa László Jókai Mórtól Szigligetin, Móricz Zsigmondon át Steinbeckig, Shakespeare-ig bezáróan a világ- és magyar irodalom számos klasszikusnak számító szerepét eljátszotta, megannyi magyar és külföldi filmben, hazai tévéjátékban kapott szerepet, avagy szinkronszínészként kölcsönözte a hangját. Rendezőként is bemutatkozott.

Kevesen tudják róla, hogy városrészünk polgára, Káposztásmegyeren él.

Dózsa László elkötelezett ember, választott hivatásához és három színházához minden körülmények között hűséges volt, fiatalkori tragédiájából nem kovácsolt sem erkölcsi, sem anyagi tőkét.

certek tanúsítják. A városházi fellépések nyomán érett meg benne az elhatározás, hogy még



kisebb, meghittebb körben is zenéljen az újpestieknek, és – amiben csak lehet – segítse a zenét tanulókat és oktatókat. Több alkalommal tartott bemutatóórát – önzetlenül – az Erkel Gyula Újpesti Zeneiskola művész-tanárainak és tanulóinak. De nem csak a szakmabelieket támogatja, ösztönzi pályájukon. A Király Könyvtár olvasójaként született meg benne az elhatározás, hogy a könyvtár a kamarazenélés meghonosítására is alkalmas lehet. Jó néhány éve annak, hogy tanítványaival, művésztársaival – továbbra is bárminemű ellenszolgáltatás nélkül – fellép a könyvtárban. Ezek a zenés délutánok sokak számára meghatározó jelentőségűek, mert jó néhányan csak itt találkoznak élőben a klasszikus zenével. Többségükben idős emberek és gyermekek a rendszeres hangverseny-látogatók, akik a zene élményén túl Gyöngyössy Zoltán fuvolaművész segítségével zenetörténeti érdekességek részeseivé is válnak.

Az Újpestért díjat személyében olyan művész kapja, aki nagyon sokat fáradozik azért, hogy városrészünk lakói még jobban megismerjék és megszeressék a zenét.

Jelentős azon írásainak is a száma, amelyekben Újpest történeti emlékeit kutatja és dolgozza fel, mutatja be a szépirodalom eszközeivel. Ezekben az írásokban a valamikori nagyközségbe kerülő ükapától a nagyszülőkön át a szülőkig rajzolódik ki egy jellegzetes újpesti család élete. Jolsvai András publikált már az Újpesti Helytörténeti Értesítő oldalain, és lokálpatriotizmusából fakadóan szívesen vállalt előadást abban Az én Újpestem címmel futott városházi sorozatban is, amely városrészünk régmúltjába és jelenébe kalauzolta el az érdeklődőket.

A díjat példamutató lokálpatriotizmusával, a várost szolgáló magatartásával és magas színvonalú publicisztikai tevékenységével érdemelte ki.

❖

(A méltatásokat a felterjesztések alapján közöltük. A szerk.)



Egy ballagó diák búcsúajándéka

Különleges évzáró ünnepséget tartottak június 20-án a Szőnyi István Általános Iskolában. Az intézmény művészeti osztályának diákjai már eddig is számos alkalommal bizonyították tehetségüket, legutóbb például a Szépművészeti Múzeum által meghirdetett *Az ismeretlen Egyiptom* című pályázaton lettek harmadikok. Olyasmire azonban mégsem volt eddig példa, hogy egy búcsúzó tanuló az iskola névadójáról, Szőnyi István festőművészről készítsen kerámia mellszobrot. *Gerendás Katica* munkája azonban mindenkit lenyűgözött. Mint azt a büszke igazgatónő, Somogyi Károlyné mesélte, műértők állítják, hogy ilyen magas színvonalú munkát legfeljebb a főiskolán kezdenek kiadni kezük közül a művészpalánták, de hogy valaki 14 évesen ilyen tehetséggel legyen megáldva, olyan esettel ritkán találkoznak.

A megszeppent Katicát lapírók, tévések és művészek vették körbe, kérdezgették, gratuláltak az évzárón, hisz mindenki csodájára jár az újpesti születésű festőművészről készült, finom plasztikájú, karakteres munkájának. *„Bizonyos értelemben már óvodás korom óta érdekel a szobrászat, persze ezen kezdeti próbálkozások termékeinek még a gyurma volt az alapanyaga, nem a kerámia... De komolyabb szinten itt az általános iskolában kezdtem el foglalkozni vele, hisz a művészeti tagozatba kerültem, ahol kötelező kerámiaoktatás folyt. A most befejeződött tanév elején tette fel a kérdést tanárom, Véninger Margó néni, hogy volna-e kedvem nekilátni egy Szőnyi-szobornak, én pedig igent mondtam. Heti egy alkalommal az iskolai műhelyben dolgoztam rajta, és nemrégen lett kész. Azt mondják, jól sikerült... A szobor itt marad az iskolában, én azonban elballagtam. Egyrészt természetesen sajnálom, hogy itt kell hagynom a »Szőnyit«, hisz jó iskolának tartom, és sok szép évet töltöttem itt. Ugyanakkor az élet nem áll meg, én pedig ősztől a Bródy Imre Gimnázium művészeti osztályában tanulok tovább. Ott lehetőségem lesz számos olyan művészeti ággal foglalkozni, amik különösen foglalkoztatnak. Hogy melyek ezek? Nos, nem kizárólag a szobrászat, hanem például a fényképezés, illetve a filmezés! Sokat szoktam fotózni, s most úgy érzem, ebbe az irányba szeretnék továbbmenni."*

hanula


(Fotó: Horváth D.)

Szőnyi István

festőművész (Újpest, 1894. január 17.–Zebegény, 1960. augusztus 30.)

A festőművész Schmidt István néven született Újpesten, édesapja csak évekkel később magyarosította a család nevét Szőnyire. A Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károly osztályában folytatta tanulmányait. 1921-ben rendezte első kiállítását az Ernst-múzeumban, ahol elnyerte a frissen alakított, nagy tekintélyű elit szerv, a Szinyei Társaság nagydíját. 1923-ban költözött a Duna-kanyarban lévő faluba, Zebegénybe. Itt találta meg azt a világot, amelyben a táj inspiráló ereje révén saját stílusa kialakulhatott. Művészi formanyelvét a napfényjárta színek, a lágy tónusok és a passzív, meditatív líra jellemzik. Humánus szemlélete, lírai érzékenysége révén a kor egyik legharmonikusabb életművét alkotta meg. 1924-ben feleségül vette Bartóky Melindát, akitől két gyermeke is született: Zsuzsa (aki a Vatikáni Rádió magyar adásának tudósítójaként lett ismert, s lapunknak is több alkalommal adott interjút) és Péter. Munkásságáért számos kitüntetést kapott, köztük Kossuth-díjat (1949), a Magyar Köztársaság Érdemes Művésze (1952) és a Magyar Köztársaság Kiváló Művésze (1956) elismerést. Egykori zebegényi házában ma a Szőnyi István-emlékmúzeum működik. Újpest 1999-ben az Újpest Galériában emlékezett meg neves szülöttjéről, az addig kiállításon nem szerepelt grafikáival, amelyeket a Zebegényi Múzeum kölcsönzött. Emlékét városrészünkben utcanév, valamint Deák Ferenc utcai szülőházán márványtábla őrzi.

Tamkó Sirató Károly– Banga Ferenc: Tengerecki Pál

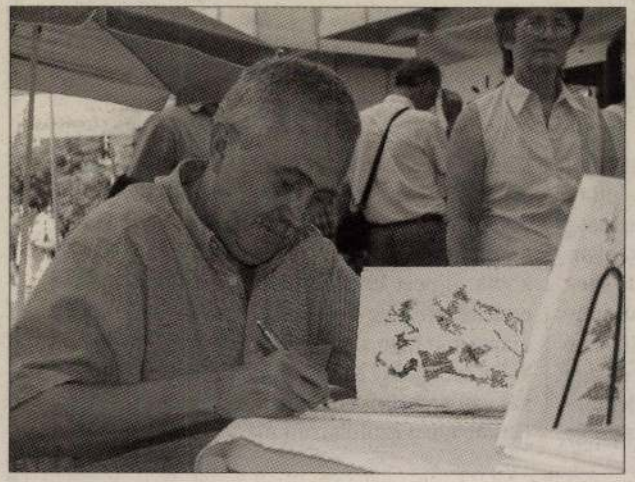
Az idei ünnepi könyvhét egyik újpesti vonatkozású sikerkönyve Tamkó Sirató Károly: Tengerecki Pál című, bibliofil verseskötete, amelyet Banga Ferenc, a városrészben élő grafikusművész illusztrált. A Generál Press Kiadó által megjelentetett kiadványról a Munkácsy-díjas, érdemes művésszel beszélgettünk.

– A gyerekek nemzedékek óta vidáman fújják a Tengereckit, a Bőrönd Ödönt és a többi ütemes verset. Mi a titka ezeknek rigmusoknak?

– Tamkó Sirató életútján, pályáján végigtekintve úgy gondolom, hogy ezek a versek úgynevezett mantrák. A mantra az indiai hindu vallásban használt pozitív tartalmú, meghatározott szótagok vagy szövegek folyamatos ismételgetése. Tamkó egyetlen versében sincs durva kifejezés, valamennyi emelkedett, finom szöveg, amely a jógafilozófiát követi. E filozófia egyik lényege, hogy a mester a háttérben marad. A költő 1936-ban nagyon betegen tért haza Párizsból. Speciális jógával gyógyította magát, később jógatanításból élt. Ekkor már Európán kívül is ismert volt az általa közzétett Dimenzionista kiáltvány, amelyet többek között Moholy-Nagy, Miró és Kandinszkij is aláírt. Későbbi verseinek nagy része vizuálisan is őrzi formabontó elveit – a sorok nem a hagyományos elrendezésben követik egymást. Sajnos azt kell mondanom, hogy a művészettörténészek is szinte teljesen megfeledkeztek róla, s ez annál is inkább fájó, mert idén ünnepeljük születésének századik, halálának huszonötödik évfordulóját. A General Press Kiadó érdeme, hogy felvállalta e kötet kiadását. Külön köszönet illeti a válogatás szerkesztőjét, Benda Lucát. Tamkó Sirató költeményeinek egy része „gyerekversként" került be a köztudatba – sokat közülük a Kaláka együttes népszerűsített, megénekelt.

– Milyen stílusú illusztrációkat társított a versek mellé?

– Nem illusztrációkat, hanem önálló rajzokat készítettem a versekhez. Követve a költő gondolatvilágát, a színes figurákat töredezetten rajzoltam, hogy a versíró és a grafikus mellé egy harmadik ember, az olvasó is „odaférjen". Hozzám közel áll a töredezett rajz, amelyet a néző a saját fantáziájával egészíthet ki. Ezeket a verseket nem lehet a rajz nyelvére lefordítani. Talán a szellemi üzenetük adható át, amelyre az olvasó lelke rezonál. Tőlem nem áll távol ez a keleti gondolkodásmód. Amikor Japánban jártam, láttam, hogy a világ másképp is működhet. Az üres teret becsülik a legtöbbre, mert ott minden megtörténhet. Nálunk a lakások többsége bútorraktár, amelyben nekünk jut a legkevesebb hely. A rajzokon igyekeztem üres helyeket hagyni, mert szerintem ezek legalább olyan fontosak, mint a rajzoltak. Az olvasók a „mesebeli" alakok közé „odalátják" a láthatatlan madarat, a hatlábú lovat és a réteket, szabadon játszva a képpel, a verssel.



Banga Ferenc dedikálta új könyvét a Szent István téren

(Fotó: Rudó Szilvia)



roj

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1967 OKT 29.

1021 Bertalan Tivadar



(Bertalan Tivadar rajza)

Pécsi filmszemle, 1967.

Filmművés
nagykorú
— és a köz

— A magyar film elérte azt a színvonalat, hogy már van honnan visszaesnie — állapította meg tréfás elégedettséggel a tavalyi pécsi játékfilmszemle egyik részvevője. Azóta eltelt egy év, és filmművészetünk nem esett vissza időközben elért magasabb színvonaláról sem; legjobb alkotásai világszerte szép sikereket arattak. Az idei harmadik pécsi játékfilmszemle *valamennyi filmjét fesztiváldíjak jelzik.*

Felelős, felnőtt művészet

A nemzetközi figyelem növekedéséről tanúskodik a tizenkét országból Pécsre érkezett külföldi vendégek listája: neves rendezők, operatőrök, esztéták, kritikusok vettek részt nemzeti filmfesztiválunk bemutatóin, vitáin, tanácskozásain. Nem valamiféle sznobizmus, hanem a teljes kép felvázolásának szándéka és a közlés öröme is késztet a külföldi filmszakemberek pécsi megnyilatkozásainak tolmácsolására. Azon a két félnapos tanácskozáson, amely a magyar film helyét, szerepét próbálta kijelölni a nemzetközi filmművészetben, vendégeink szinte egyöntetűen *a magyar film megújulásáról, sőt aranykoráról, felnőtt, felelős művészetté válásáról beszéltek.*

Miben áll a magyar film megújulása? A forma *ti jellegüknél fogva nemzetközi rangra, világszínvonalra emelte?* Ezeket a kérdéseket boncolgatták a vendégek és a vendéglátók, a magyar és a külföldi filmemberek, akikk a művészet eszperantóján nemzetiségre való tekintet nélkül kitűnően értik egymást. Megállapodtak abban, hogy *új filmjeink java gondolkodásra tető, sőt kényszerítő tás,* sokkolja, felza a nézőt. Megkísé műfaji kategóriákb rolni a magyar »új lám« filmjeit, majd geztek, hogy az egyéniségek nem t skatulyázást. Ami ban közös bennük kötásaikban; erkölcs déseket feszegetnek egyéni felelősség p máit társadalmi és ténelmi vetülete Ezért *nemzetiek és temesen emberiek.*

„Kényelmetlen" filmek

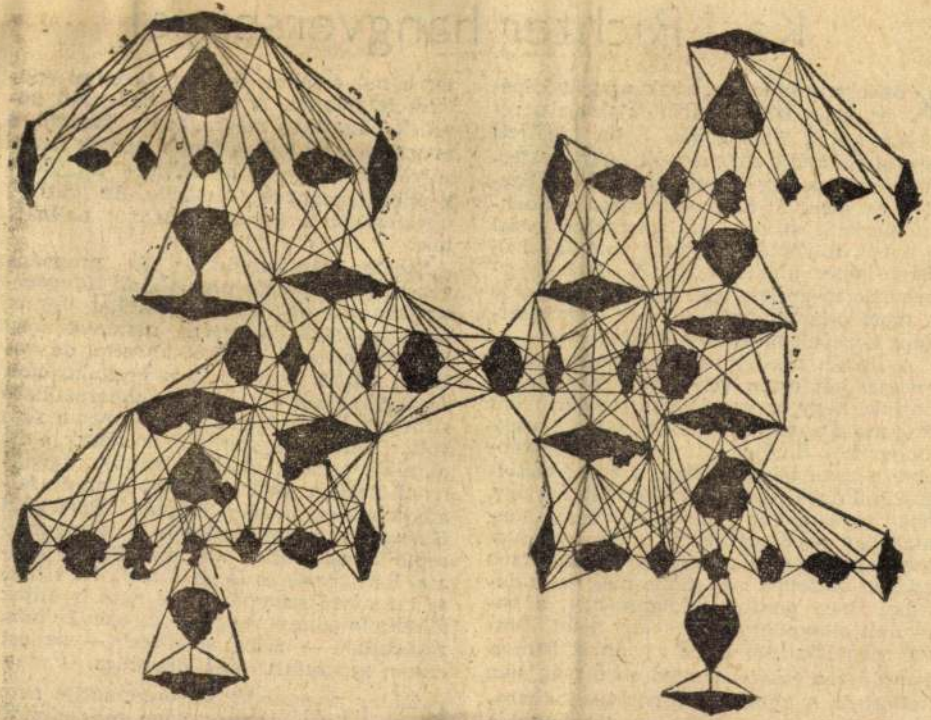
És a közönség, az átlagnéző véleménye?

Nem lett volna teljes értékű a pécsi filmszemle művészi-esztétikai eszmecseréje, ha egy, majd több felszólaló elő nem áll a kérdéssel: *érti, szereti, értékeli-e új formanyelven megszólaló filmjeinket a mozinézők szélesebb tábora?*

Élő, valóságos probléma ez. Legjobb, jelentős nemzetközi kereket ara- mondanivalójuk közl a legkorszerűbb — még kevesek számár hető — formany használják. A hagy nyos film kerek, kész cselekményt el, mindent megm ráz, a nézőnek se sem kell gondolk Mit nyújt az ilyen *nyelmes filmekhez sz* nézőnek az *Utós* szokatlan műfaji ko nációja és jelképre

1021

Bertalan Tivadar



Tánc és ritmus

Bertalan Tivadar rajza

MAGYAR HÍRLAP
Magyar Hírlető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Karl Richter han

·ium

·helyen

zerepét, majd Derkovits ér-
lezettségét és rámutatott az
mlélet káros voltára. Tudni
yozta, hogy *a szocialista for-*
élet-Európában erős agrár-
is épült. A szegényparaszt-
rforradalom harcos tartaléka
hamis az a nézet, hogy csak
i festő, aki várost, munkást
oletariátus vívta harcnak
a szegényparasztság szó-

élyesen kutatjuk saját életfor-
mányait. Ebben a folyamat-
ékelnünk és hasznosítanunk
estészet tanulságait, mert ez
időszerű, szenvedélyességé-
ikus indulataival a mának és
is szól — fejezte be előadá-
Ö. Gábor.

nyos ülésszak részvevői vé-
intették a Tornyai című fil-
gkoszorúzták Tornyai mell-
délutáni órákban két emlék-
plezésére, a Tornyai—Med-
ndó kiállítás termében emlék-
maid a múzeumban Tornyai

Közhely: minden korszak a saját képére, saját ízlése szerint alakítja a régebbi korok muzsikáját. Saját ideáljait keresi és találja meg a múlt nagy mestermüveiben is. Így éppen az utóbbi évtizedekben ment át nagy változáson a Bach-tolmácsolás stílusa, párhuzamosan azzal a másik folyamattal, amely valósággal új Bach-képet alakított ki. A Bach-interpretáció megújításának egyik vezéralakja a most orgonaművészként és karmesterként hozzánk látogatott *Karl Richter.*

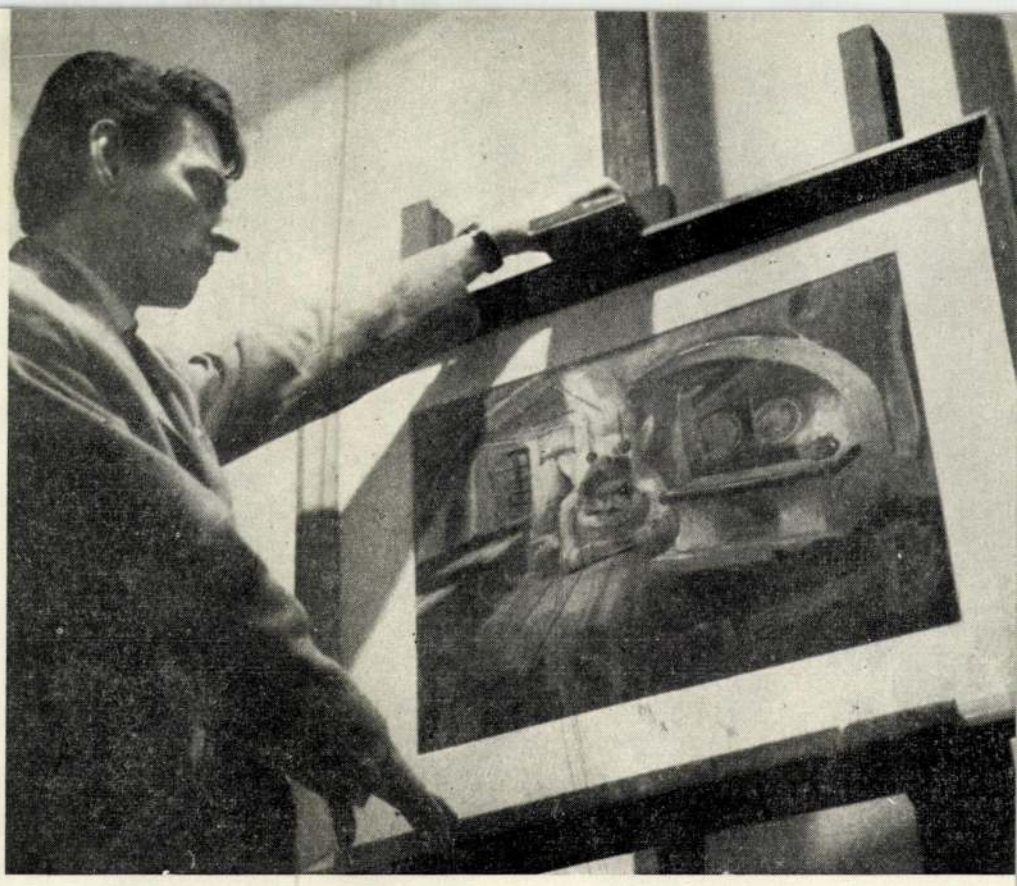
A lipcsei mester monumentális *h-moll miséjét* két estén vezényelte és elmondhatjuk, hogy ez az előadás revelációként érte mind a nagyközönséget, mind a szakembereket. Richter tolmácsolásának alapelve a zene beszédessége, a zenei deklamáció. Ennek rendel alá mindent, ám úgy, hogy ugyanakkor a zene öntörvényű, önmagában rejlő szerkezeti és nyelvi követelményeit is az elképzelhető legmagasabb szinten valósítja meg. Soha még ezt a darabot ilyen pontos kidolgozásban, a bonyolult ellenpontos szövevény ilyen átlátszó megvilágításában, a szólamok logikájának ilyen tökéletes rendjében még nem hallottuk. A hatalmas apparátus kamarazenei tisztasággal hangzott fel, minden

ter a
letét
rének
miszt
súlyozása: ez volt az előadás tulajdonképpen legnagyobb élménye. Az igazi és ugyanakkor a korszerű Bachot hallhattuk.

Richter félreérthetetlen és pregnáns vezénylő mozdulatait az *Állami Hangversenyzenekar* úgy is, mint testület, úgy is, mint szólisták összessége, nemcsak hogy látható-hallható kedvvel követte, de valóban tudása teljét adta a produkcióhoz. Az együttesnél oly gyakran tapasztalható ritmikus bizonytalanságnak nyoma sem volt, a színek kiegyenlítetten szóltak, a dinamikai szintek élesen elváltak. Ugyanilyen dicséret illeti a rendkívül nehéz feladatban nagyszerűen helytálló *Budapesti Kórust* is. A négy szólista (a vendégszereplő *Maria Stader,* valamint *Barlay Zsuzsa, Réti József* és *Dene József*), ha a tiszta intonáció szempontjából nem is álltak mindig feladatuk magaslatán, szintén hozzájárultak — főleg áriáikkal — az est ritkán tapasztalt nagy sikeréhez.

Richter zeneakadémiai orgonaestje nem volt ilyen egyértelműen magasrendű

BERTALAN TIVADAR





Bertalan Tivadar, a Budapest Filmstúdió fiatal díszlettervezője 1955-ben végezte el a főiskolát. A Madách Imre Gimnáziumban érettségizett, s érettségi után – egy merész gondolattal – a Váci úti Gheorghiu Dej Hajógyárban vállalt munkát, vasraktári segédmunkás lett. A gondolat azért volt merész, mert gyenge fizikumú fiú volt, s bizony alaposan meg kellett dolgoznia, hogy ne valljon szégyent.

– Egyszer a gyár valamilyen alkalomból ajándékot küldött a Komszomolnak. Én készítettem el. Egy pannó volt, amelyre történelmünk, s irodalmunk nagyjainak portréját festettem meg, montázs-szerűen. Talán ez a pannó volt az az utolsó lökés, amely a gyárból a főiskolára juttatott... Az érettségi után még nem éreztem magamat elég erősnek ahhoz, hogy belevágjak, s művészi pályára induljak. Közben vonzott egy másik pálya is. Még gimnazista koromban elkezdtem az irogatást s hogy őszinte legyek: nem tudtam választani...

– A főiskoláról azonnal a filmgyárba került?

– Igen, s azóta körülbelül százhúsz film díszleteit terveztem, s készítettem el. Hosszú ideig nem csupán tervezője, de kivitelezője is voltam a díszleteknek, voltam makett-mester, filmgrafikus, filmépítész. De azóta már kinevelődött mellettem egy olyan fiatalokból álló gárda, amely lehetővé teszi, hogy csak tervezzek.

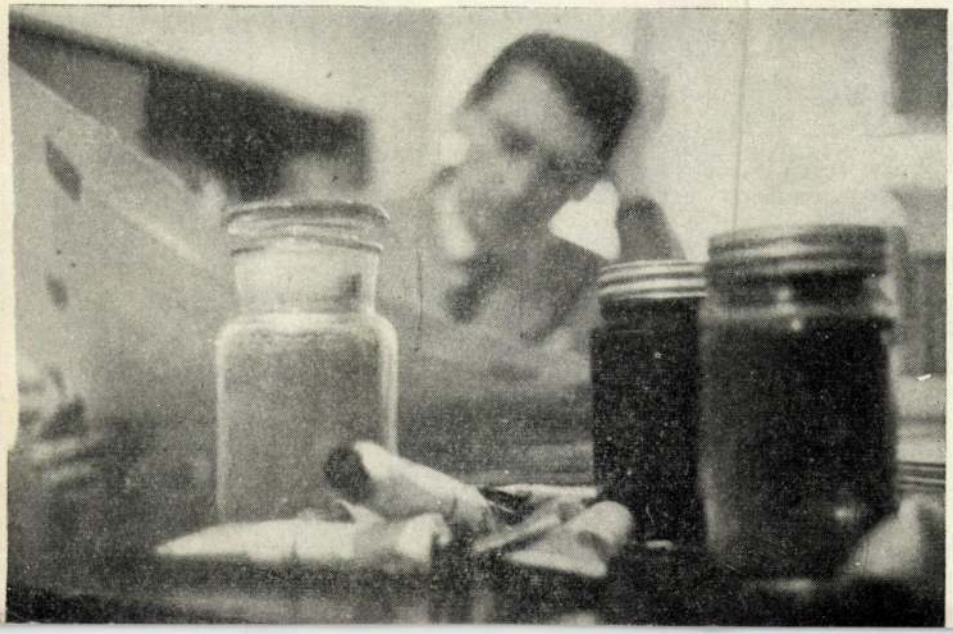
– Melyik volt az első filmje, s melyik a legkedvesebb?

– Az első a Bartók emlékfilm volt, s itt rögtön olyan óriási díszletet kellett terveznem, amelynek felállításához ki kellett bérelni egy lovardát. A legkedvesebbek talán az Állami Népi Együttes műsoráról készült kis táncfilmek voltak, amelyek azóta bejárták az egész világot. A „Harcban születtek" című munkásmozgalmi témájú kisfilm díszleteiért Moszkvában megnyertem a „Bátor kísérletezés" díját.

– Az írást azóta teljesen elhanyagolta?

– Ellenkezőleg! A Szépirodalmi Könyvkiadónál most tárgyalok egy kötet megjelentetéséről, amelynek címe: „Őrület". Két kisregényt és elbeszéléseket tartalmaz, s magam készítettem hozzá az illusztrációkat is... Más munkáim? A Rákóczi téri régi OTP-fiókot most teljesen átépítik, modernizálják. Az én terveim alapján... S végül egy vágyamat is elmondanám: szeretnék kiállítást rendezni a munkáimból! Sokan megkérdezik tőlem, hogyan tudom ezt a sok mindent összeegyeztetni, írást, díszletet, filmet, grafikákat. Én erre csak azt tudom válaszolni: egyet akar műveivel a festő, az író, az énekes, a zeneszerző, s mindenki ott teszi le a garast, ahol tudja, ahol úgy érzi, meg kell mutatni az életet, a maga valóságában, szépségeiben és ellentmondásaiban. Őszintén!

(s.)



Március

(FOTO KOTROCZÓ)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

IFJÚ KOMMUNISTA

1963 MÁR.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Látóhatár
Bertalan Tivadar

1965 AUG –

1021



Bertalan Tivadar rajza

– Nem tesz semmit... Örömmel teszem és meg[...]
barátom és kalapját megemelve ő is bólintott a nénike
den jó szolgálatra készségesen. Majd megfordult és r
tekinthetetlen forgatagának. De néhány lépés után h
dult és miután a forgatagban utolérte a nénikét, mel
kezét.

– Egy pillanatra, asszonyom – mondotta. Az örega
jutott eszébe, hogy éppen engem szólítson meg. Éppen
gyarul! Itt, New York kellős közepén, a világ legforg
tízezer járókelő között! De ami a legérthetetlenebb, m
nyom, ismétlem, itt a Times Square-en! Magyarul!

Az öregasszony egy pillanatig gondolkodott, majd szelíd mosollyal ajkán, szelíd mosollyal és egyben valami ártatlan restellkedéssel válaszolt:

– Hát hogy szólíthattam volna meg, kedves fiam, amikor az egyetlen nyelv, amin beszélni tudok, a magyar. Harminc éve élek New Yorkban, de akárhogy is restellem magam, meg kell mondanom, hogy csak magyarul tudok...

A másik történet a Harmadik Avenuen játszódott le, a húszas utcák magasságában. Barátom, N. éppen arrafelé sétált, lassan és andalogva, mert szép holdvilágos éjszaka volt és a néptelenedő utca szinte kínálkozott az andalgásra ebben a késői órákban. Egyszerre csak magyar beszéd ütötte meg a fülét:

– Nézd csak, komám, milyen fáin egy cipő! Bíz a'! Még hozzá nem is drága. Öt dollár! Múltkor, amit vettem, hathuszonötért, nem volt ilyen szemrevaló...

Barátom körülnézett, hogy hol beszélgetnek a magyarok. Két férfi álldogált egy cipőkirakat előtt, azok beszélgettek. Barátom fogta magát és odalépett az üzlet előtt bámészkodó férfiakhoz.

Ekkor látta – méghozzá nem is meglepetéssel – hogy négerek az illetők.

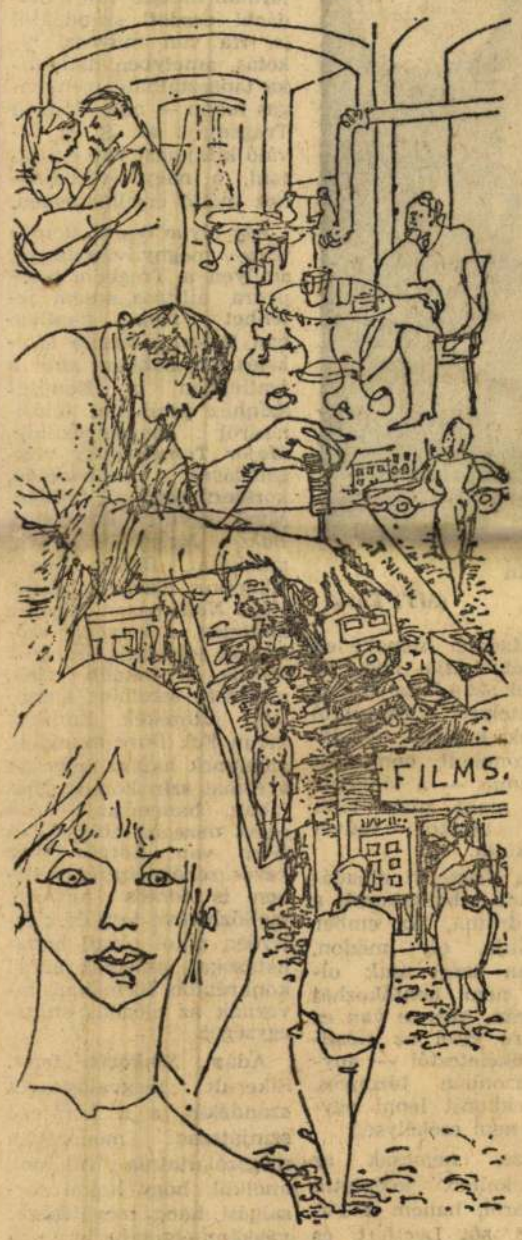
– Maguk magyarok? – kérdezte barátom a négereket.

– Nem, uram – válaszolták a négerek –, csak éppen beszélünk magyarul, mert megtanultunk.

1964 OKT 11
1021

Sipkay Barna:

SMOKI egy napja



(Bertalan Tivadar rajza)

Ez volt a neve: Smoki. A fene tudja, honnan kapta. A brigád felének volt ilyen neve, a másiknak nem.

Huszonhárom éves volt Smoki, se jóképű, se rossz. Annyi biztos, hogy izmos. Rövidre vágatta a haját, rendszeresen borotválkozott.

Ezzel kezdődött a napja.

Külön szobája volt a szülői házban. Kimászott az ágyból, s a lavorba friss vizet hozott. Gatyában borotválkozott, álmosan, aztán mosdott. Minden másnap tiszta inget váltott, erre kényes volt. Az anyja fejkendős parasztasszony, aki valahányszor bekészítette az inget, meg is jegyezte, hogy »apád hetenként egyszer vett tisztát, pedig mindig fehérben járt. De te csak enni tudod az embert.«

A konyhában reggelizett, teát és tojást, vagy szalonnát. Iszonyúan jó étvágyú volt, hiába, hétkor már az üzemben lehetett találni. Még vasárnap is felébredt hat óra tájt arra, hogy éhes.

Gyalog sétált az üzembe, az egész községet át lehetett köpni, ahogy Jimmi jellemezte. Jimmi azelőtt nagyobb községben élt, leszólta ezt a kis községet. Nem haragudtak érte. Jimmi már ilyen volt.

Ha eszébe jutott, a kocsmában leöntött egy pohárka fehéret, ami jót tesz az emésztésnek. De ez nem mindig jutott az eszébe. A kocsma útjába esett, s különben sem kocsmának hívták, hanem kaszinónak. De semmiben sem különbözött a többi kocsmától.

Az üzemben a kapunál füzetbe írta a nevét, a portás sehol, de minek is, amikor összesen harmincan dolgoztak itt. Úgynevezett lakossági szolgáltatásokat végeztek. Smoki lakatos volt, de hegesztett, szerelt, tekercselt, ami éppen kellett. Porszívó, kerékpár, kútszivattyú, vasaló, vaskapu, egyszer még faliórát is behoztak.

— Helló — köszönt a műhelyben a többieknek.

Aztán dolgozni kezdett. Élvezettel dolgozott, még cigarettázni is elfelejtett, ha valamin törte a fejét.

Ma is így volt.

Egy nő egy villamos vasutat hozott be. Elromlott. Svéd játék volt, legalább ezer forintot ért.

Jimmi, a brigádvezető Smokinak adta. A többiekre kacsintott:

— Ez neked való, Smoki. Nincs normája...

Smoki tudta, hogy ki akar tolni vele, hogy a svéd mozdony komplikált, de szerette, ha törhette a fejét a munkáján.

Ha nagyon elmerült, kidugta a nyelvét, mint a gyerek. Figyelték, rákacagtak:

— Smoki már megint élvez!

Nevetett és dolgozott tovább.

Később bejött az irodából Márta, Jimmivel tárgyalt. Jimmi olajos, fekete kézzel forgatta a papírlapokat, hevesen magyarázott, aztán drasztikus viccet mesélt a csinos lánynak, aki élvezettel vihogott. A többiek is odagyűltek, Smoki is, mert tetszett neki Márta. Mártának egyikőjük sem tetszett, legalábbis nem mutatta. Pedig Jimmi mindent elkövetett, hogy magának megszerezze. Márta puha húsa, tisztasága, itt, a kormos, olajos műhelyben egyenesen elviselhetetlen volt a férfiaknak.

Az ebédet elhozták, alumínium bödönökben. Amikor megették, visszamentek a műhelybe. Smoki délután még mindig a svéd mozdonyt szerelte, de sehogyse találta a hibát. Egyszercsak Jimmi énekelni kezdte a Rákóczi indulót. Vége a műszaknak. Smoki nem akarta abbahagyni, de Jimmi meglódította:

— Nincs túlóra! Különben is, ma közös szórakozást írtunk elő.

— Ma?! — óbégattak a többiek. — Éppen ma?!

Ugyanis a brigád nemrég erős fogadalmat tett, hogy megszerzi a szocialista címet. De ma semmi kedve se volt a brigádnak, hogy együtt moziba menjenek. Hivogatóan sütött a nap.

— Akkor nem a moziba — jelentette ki Jimmi. — Menjünk mondjuk a... könyvtárba.

Maga se hitte, előre vigyorgott.

— Különben is elegem van ebből a hülyeségből — morgott Drégely Kanál. — Nem vagyok elemista. Már nyolcéves koromban urazott a postás.

— Új menyasszonya van — jegyezte meg valaki.

Amikor kitódultak a kapun, Smoki hamarosan egyedül maradt.

Vállát himbálva, lassú-hosszúakat lépve »lécelt« a főutcára — ahogy Drégely Kanál mondaná, »bevágni magát a zűrbe«, és »bedobni öt fillért a perselybe«. Ami náluk azt jelentette, hogy a cukrászdában kevés pénzért unatkozni.

Haza nem akart menni, mert a kertjük jókora volt és az apja inkább abban dolgozott, mint a termelőszövetkezetben. Ma locsolni kellett volna és Smoki utálta az unalmas, egyforma nehéz munkát. Lelépett a kis község egyetlen »zebrájára«, s egyforma lassúsággal emelgette kínosan szűknadrágú lábát, pedig két tehergépkocsi és egy motorkerékpár zúgott el mellette. Rájuk se pillantott. A »zebrán« a gyalogosoké az elsőség — nagyon jól tudta. Ez a kis dacolás az életveszedelemmel, vidámabbá hangolta, pedig már kezdett elkeseredni. Bizakodóbb hangulatban lépett a cukrászdába, félrebillentette a füstszagú függönyt és beült a belső szobába. Két idegen férfi kávézott az ablak mellett, a hideg kályhánál pedig három diáklány. Smoki az egyik legtávolabbi asztalt választotta, s fújtatva ledöccent a székre. Átizzadt odakint, meleg volt a nyár. Itt bent is fülledt a levegő.

Kávét kért és egy féldeci kevertet. Egy ideig hallgatta a két idegent, de üzleti dolgokról beszéltek. A három diáklány pedig egy negyedikről, aki valamiért összeveszett az anyjával.

Smoki megitta a kevertet és a kávét. Lassan kortyolt, hátha történik valami, de semmi sem történt. Ekkor megunta és egyszerre felhajtotta. Ma is megnézte a cukrászda egyetlen képét, a hattyút a rózsás kerítés előtti folyón, innen a mennyezet átázott foltjára siklott a tekintete, aztán a kályhára. A kályha tetején ősidők óta egy feltépett levélpapír hevert. Ott volt most is. Smoki megfésülködött, aztán kiment. Fizetett a cukrászlánynak.

Nem kérdezett semmit, a cukrászlány sem válaszolt. Mindig ugyanazt az összeget fizette, borravalóval.

A cukrászdából ismét a »zebrán« kellett áthaladnia, de fájdalom, most egyetlen jármű sem közeledett. Végigsétált néhány kirakat előtt. Ismét megnézte a magnetofont, de nem érzett most sem olyasmi kényszert, hogy megvegye. Nem, magnetofonra aztán semmi szüksége.

A művelődési házat kikerülte, de a könyvtár csalogatta. Na, ide bement.

A könyvtároslány kedves teremtés, kár, hogy menyasszony. És ilyenkor már a vőlegénye is mindig ott ül, újságot olvas és figyeli, mit, kivel beszél a lány.

— Van valami friss? — kérdezte otthonosan Smoki.

— Holnap lesz — bíztatta a lány, és közben vőlegényére pillantott a szeme sarkából. — Holnapra kapunk egy nagyobb csomagot.

— Oké — mondta Smoki és kiment.

Leülhetett volna, biztosan akad néhány olyan folyóirat, amit még nem látott. De csak este szeretett olvasni, elalvás előtt, a kis piros gombalámpánál, az ágyban.

Hívogatóan sütött a nap. Nem túl melegen, nem túl fehéren. Már az őszi megbékélést hordozta körül a parányi parkban is, színesre festve a fák leveleit. Nem esett.

Smoki átment a parkon s a gimnáziumhoz ért. Itt egy kicsit megszorította valami a mellét. Néhány hét múlva kezdődik az iskola, esténként néhányszor itt fog ülni az ismeretlen teremben. Két éve tervezgette, de csak az idén mert belevágni. Hogy bírja majd? Megbukni nem lehet. Agyonhesztálnák a gyerekek a műhelyben. De menni kell ennek — már előzőleg nézegette a könyveket.

Nem sokat gondolkozott rajta, hogy miért tanul. Nem vágyott arra, hogy mérnök, vagy technikus legyen. Szeretett dolgozni a műhelyben. De a brigádot erőltették, és miért ne? Hátha ragad valami az emberre.

Még egyszer felnézett a gimnázium zöld falára, ott, valamelyik ablak mögött üldögél ősztől, négy éven át. Érdemes? Gondolta hirtelen. Meglátjuk.

Emlékezett az általános iskolára. Ott remekül szórakoztak szünetben és a tornaórán. Fene tudja, kikkel kerül össze az ember az ilyen esti iskolán.

Meglátjuk.

A gimnázium után volt a sportköri klub. Ide is bement. Telt ház nyüzsgése csapta mellbe. Egy szék se akadt. A terem nagyobb felében kártyáztak, egy helyütt sakkoztak, s néhány kisebb csoport a vasárnapi futballmeccs eredményét vitatta. Szinte kivétel nélkül cigarettáztak, a füst köhögtetett. Smoki egy pohár sört vett a büféasztalnál — mást nem adtak — és kortyonként megitta.

— Smoki, te mit tippelsz a Fradira? — kérdezte egy izzadó arcú idősebb férfi. Aztán magyarázólag a többiekhez fordult: Smoki eddig jó tippeket adott nekem. Szerencsét hoz.

— Döntetlent — mondta Smoki határozottan.

— Én is azt mondom!

A beszélgetők elfordultak, és Smoki megitta a sörét.

Volt egy plakát a sportklubban. A szövegét régen letépték, de a térdelő női testet senki sem bántotta. Smoki szórakozottan nézegette a mozgó kezek és vállak kavarodásában. Szép volt. Szívében feltámadt a vágy, hogy növel legyen, hogy női hangot halljon. A sportkörben ugyan voltak nők, de ide a klubba csak a gondnok felesége járt, egy hatvanéves asszony.

Smoki türelmetlenül törte át magát a tömegen és visszaindult a község központjába. Reménykedett, hogy csinos nőt hoz útjába a véletlen, akibe szerelmes lehet és hosszú heteken át rágondolhat. Mint volt Tamás Julis, tavaszszal. Kár, hogy Julis megszakította a kapcsolatot, bár a szerelem úgyis elmúlt. És anélkül, úgysem olyan szórakoztató. Csinos nőket képzelt maga elé, és vetkőztette őket. Közben ment, lassú-hosszú léptekkel, vállát himbálva. Voltak az utcán csinos nők, de vagy foglaltak, vagy olyanok, akik Smokinak nem kellettek. És egyszer csak ismét a cukrászda előtti »zebránál« találta magát. Nem lépett le, pedig kocsik jöttek. Tanácstalanul ácsorgott a járdaszegélyen.

Pedig vannak nők. Sokan is.

Visszafelé menjen? Nem, ehhez nem volt már türelme. Továbbindult, a kaszinó irányába. Az is ott volt, alig száz méterre. Nő addig sem akadt. Bement a kaszinóba.

Itt már a község három cigánya muzsikált. Néhány asztal mellett daloltak hozzá. Főként tanyasi parasztok, de még az üzemből is két idősebb munkás, akik rendszeresen ittak. Volt még vagy hat asztal üresen. Smoki leült. Nem zavarta, hogy a pincér négyszer is elsietett mellette s nem állt meg. Legalább telik az idő. Aztán egy pohár sört rendelt.

Az első kortynál érezte, hogy nem esik jól. Undorodva itta, de mit tegyen az ember, ha kocsmában van? Inkább cigarettázott. A feje apródonként zsibongani kezdett. Megdörzsölte a homlokát. Csak nem fog fájni talán. Félt a fejfájástól. Hányingere volt a fájdalomcsillapítótól, pedig anélkül nem úszta meg soha, ha egyszer fájt a feje.

Hirtelen megitta a sört és kisietett.

Most kezdődik a mozi. Még kap jegyet. Ugyan már látta ezt a filmet, de inkább ott üljön, mint sehol se legyen.

Még pár perc volt az előadás megkezdéséig. A pénztárhoz lépett. Hát ki támaszkodik a pénztár előtti keskeny vaskorláthoz? Márta. Smoki nagyon meglepődött, mert ilyesmi még sose fordult elő. Márta egy másik községben lakott, onnan járt át busszal. Úgy látszik, történhetett valami. »Hello« — akarta mondani Smoki, s rátette kezét a lány vállára. Márta hamarabb felkapta a fejét, s ezt mondta zavart nevetéssel:

— Né, Smoki! Jó napot!

— Csókolom — köszönt Smoki is zavartan. — Maga itt?

— Igen, lekéstem a buszt.

Ekkor a pénztártól Jimmi gúnyosan vigyorgó képe magasodott Smoki elé.

— Helló — mondta Jimmi —, te is moziba mész?

— Igen, én is moziba megyek.

Márta a vas mögé lökdöste Smokit:

— Váltson gyorsan jegyet, Smoki, hátha mellénk kap! Zsöllye! Mennyi is, Jimmi?

— Hetedik sor, nyolc, kilenc... — mondta Jimmi.

Így aztán egymás mellett ültek a nézőtéren. Márta középen. Cseppet sem bánkódott, hogy lekéste a buszt. Smoki elégedetten terpeszkedett el az ülésen. Jó volt, hogy a karja meleg női karhoz ér. A műhelyben ilyen közel sose került volna Mártához.

— Azt mondják, jó film — csicsergett Márta gondtalanul. — A kritikája is jó volt az újságokban.

— Jó film — bizonygatta Smoki —, bár kissé zavaros.

— Honnan tudja.

— Láttam.

Márta nevetett:

— Képes kétszer megnézni egy filmet? Akkor biztosan jó.

— Igen, jó.

Smoki egy cseppet sem szégyellte, hogy elárulta magát. Átengedte Jimminek a szót. Jimmi fontoskodva csücsörítette az ajkát:

— Na, majd elválik. Nem mindig jó film az, ami a közönségnek tetszik. Nekem például az olasz filmek nem tetszenek. Utálom őket.

Smoki belül csendesen röhögött. Jimmi a műhelyben is meglepő dolgokat mondott, de most egyenesen úgy viselkedett, mint egy középiskolai tanár. Márta azonban vitatkozott:

— Jimmi, ebben nincs igaza! Igenis, az olasz filmek egy része kitűnő! Például a neorealista alkotások. Fellini! Én nagyon szeretem Fellinit!

Jimmi erre elhallgatott. Smoki legyűrte a röhögést. Nyugodtan helyeselt:

— Fellinit én is szeretem. Az Országút. Micsoda film volt az!

— Ugye? — csillogott Márta szeme. — Fellini a kedvencem! De az Édes élet-ben csalódtam.

— Írásban jobb is — mondta Smoki. — Olvasta?

— Nem. Hol jelent meg?

— A Nagyvilágban.

Márta csodálkozó pillantásokat vetett Smokira.

— Maga olvassa a Nagyvilágot?

— Néha — hárította el Smoki.

Jimmi irigyen közbeszólt:

— Nekem nincs időm az ilyesmire! Rengeteg a tanulnivalóm!

— Ősztől én is tanulok — jegyezte meg Smoki.

Márta megcsendesedett. Amikor eloltották a villanyt, s felharsant a híradó, valamit súgott Jimminek.

Smoki szájában keserű lett az íz. Pedig már kezdett édeseket is érezni.

Előadás után Márta nem győzte dicsérni a filmet. Jimmi hiába igyekezett bizonygatni, hogy meglehetősen unalmas volt. Márta Smokit kérdezte:

— És magának most hogy tetszett? Másodjára?

— Jobban — mondta Smoki. — De még mindig nem értem, hogy az öreg muki mit akart a családjától?

— Pedig olyan világos, mint a nap — mondta Márta hevesen. — Ez az öregember egyszerűen ráébredt, hogy az emberek nem roszszak, csak nagyon magányosak.

— Ez csak világos? — csapta össze a tenyerét Jimmi, mintha ő találta volna fel a spanyol viaszkot.

Smoki bosszankodni kezdett Jimmi magatartásán. Közben a cukrászdába mentek. Jimmi rendelt, és úgy trónolt az asztalnál, mint valami gróf. Megnyúlt, sötétbarna, energikus arca ragyogott a mosolytól. Smoki azonban Mártával törődött. Márta már a Fradi—Honvéd-meccset elemezte, és Smoki nem tudott ellentmondani. Aztán, mielőtt Jimmi agyában megérett volna az ellenkezés érve, hirtelen váratlan dologról kezdett beszélni.

— Jimmi — mondta nagyon hangsúlyosan. — maga ígért nekem egy portrét. Mikor lesz belőle valami?

Smoki hegyezte a fülét. Portré? Miféle portré?

Jimmi pedig veresedni kezdett, egészen a melléig. Majdnem kiverte a veríték is.

— Lesz — nyögte, s hirtelen a rádióra mutatott, amely a terem sarkában sötétlett. — Csak azt nem tudom, miért nem kapcsolja be senki?!

— Jimmi — mosolygott Márta —, most ne beszéljen másról, mint Mari néni, amikor...

— Miféle portré? — kérdezte Smoki szimatolva.

— Semmiféle! — dühöngött Jimmi még mindig pirosan.

Márta kacagott.

— Nem értem, miért szégyenli ezt maga, Jimmi? Hát ő fest! — mondta magyarázólag Smokinak. — Olajjal fest, képeket. Ígért nekem egy portrét, aztán csak halogatja.

Smokinak a szája a füléig szaladt.

— Te festel, Jimmi? — kérdezte olyan gúnyosan, hogy a birgádvezetőt késsel se lehetett volna jobban megsebezni. — Te művész vagy, Jimmi?

— Kértem magát, Márta, hogy ne mondja meg ezeknek a barmoknak! — mérgelődött Jimmi kétségbeesve. — Ezek nem értik meg az ilyesmit! Ezek állatok! Miért árulta el?

— Mert nincs ebben semmi — nevetett Márta jókedvűen. — Én ugyan nem túlságosan értek a festészethez, de nekem tetszenek a maga rajzai, Jimmi.

Smoki mosolya megfagyott. Ez a bizalmaskodás arra utalt, hogy Márta és Jimmi között régebbről van valami, amiről más nem tud. De a lány akkor felszólította Jimmit, hogy kapcsolja be a rádiót. Amíg Jimmi sovány, magas alakja áthimbált a termen, Márta szelíden Smoki karjára tette a kezét.

— Maga szeret táncolni, Smoki?

— Igen — Smokin meleg áram szaladt keresztül.

Jimmi csakugyan tánczenét keresett, és Márta kérés nélkül táncolni kezdett Smokival. Egy pillanat múlva öt-hat pár követte őket. Jimmi a rádiónál maradt, rákönyökölt, mint az énekesek a zongorára és fütyülte a dalt, közben dobbantott. Smoki mindezzel nem törődött, csak Mártát nézte.

— Maga nagyon okos — mondta elragadtatva.

— Ugyan! — Márta hálásan megszorította Smoki karját. — Maga lehet, hogy olvasottabb, mint én.

— Á, nem — védekezett Smoki. — De magával nagyon jó beszélgetni.

— Én is szeretem a társaságot. De mindennap szaladni kell a buszhoz!

— Kár — mondta Smoki egyszerűen.

Aztán Jimmi kérte fel Mártát és dühös pillantást vetett Smokira. De Smoki fel se vette. A zene ott keringett a cukrászdában. A cukrászlány is nevetve hozta a fagylaltot.

Amíg ettek, Márta egy történetet mesélt, amit a nagyapjától hallott. Végül visszatért a filmre. Smoki elhallgatta volna hajnalig. De Jimmi egy pillanatra félrevonta. A vécébe, a függöny mögé. Ott megragadta Smoki mellén a kabátot és torz dühvel az arcába mordult:

— Most már elég volt, érted? Kopj le, te barom! Nem látod, hogy felesleges vagy?! Coki tőle! Vagy belédmászok, érted?!

Smoki megtántorodott, de mosolygott.

— Talán a menyasszonyod? Nem látnám!

Jimmi ismét magához rántotta és ütni akart. Smoki lefogta.

— Ne ugrálj — mondta fojtottan. — Itt nem vagy a brigádvezetőm!

— Megöllek — mondta Jimmi tehetetlenül. Smoki erősebb volt. — Márta az enyém!

Smoki ellökte magától Jimmit. Mindketten ruhájukat igazgatták.

Aztán visszamentek az asztalhoz.

Márta kíváncsian fürkészte őket, de nem szólt. Jimmi meghajolt a lány előtt.

— Szabad?

Márta biztatóan bólintott Smokira, hogy majd ő következik, s már az asztalok között táncolva haladtak Jimmivel, a kis négyszögbe.

Smoki megbocsátóan mosolygott. Egy darabig üldögélt az üres fagylaltos csészék mellett, tekintete a kályhára esett. A tetején az összegyűrt levélpapír. Aztán a képre nézett, a hattyúra. Megborzongott. Felállt, és kisietett.

Tökéletesen értette, miért ragaszkodik Jimmi ennyire Mártához.

Kint már éjszaka volt. Elment az idő.

Smoki hazaballagott. Az anyja már aludt, a vacsoráját a szobába készítette. De nem volt éhes. Gyorsan levetkezett és a kis gombalámpa mellett olvasni akart. Magasra gyűrte a párnát, térdét felemelte. Még egy utolsó cigaretta. De a könyv sem ízlett.

Különös este volt, minduntalan erre gondolt. Puhán lecsúsztatta a könyvet maga mellé, és lassan fújta a füstöt.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA

BUDAPESTI ZENEI HETEK

Bartók ifjúkori kamaraművei

Berény Róbert 1913-ban keletkezett Bartók-képmásán a messze néző, mágikus tekintet ragadja meg legjobban az embert. Nos, e sajátos bartóki nézés jóval korábban megjelenik már *a művekben:* megvan például már a tizenhét éves fejjel írt, tehát 1898-ban keletkezett *zongoranégyesben!* Ez a tizenhét éves fiatalember — akit egyébként a hangversenyt magyarul bevezető Dille professzor találóan illetett »a »szerény, diszkrét és álmodozó« jelzőkkel — minden megtanulható dolgok átvételéről, magáévá tételéről vall mindhárom ezúttal elhangzott művében. Az említett zongoranégyesben, s vele körülbelül egykorú *vonósnégyesben* a korszerű brahmsi technika jelenik meg, kiművelt és tudatos módon. Az 1904-ben keletkezett zongoraötös pedig már a táguló világképről vall. Táguló világképről és szorgos, sokoldalú stúdiumokról.

A hangverseny arra a kérdésre is felelt — ami egyébként sok hallgatóban óhatatlanul felmerült: szabad-e ezeket a Bartók által zsengéknek minősített s műhelymunkának szánt műveket a mester nagy opuszainak világa mellé helyezni? Ilyen előadásban (a *Tátrai-kvartett* tagjainak és *Szabó Csillának* remeklésében), s ilyen történeti-tudományos keretben mindenképpen szabad, sőt hasznos. Így tudjuk meg igazán, honnan indult a Géniusz, menynyire kész fegyverzetben lépett már szinte kamaszkora lezárásakor önmaga és a világ elé, s talán ösztönösen, talán ráhibázások révén is mennyire igyekezett megtalálni a maga útját, amelynek egy-egy előre vetített fordulója merész modulációk, a kor hangjától eltérő hangnemkeverések, izgalmas ritmikai és metrikai képletek kikísérletezése formájában már itt van, jelen van: az eljövendő Bartók ígérete.

*

A zongoraötös s az *I. vonósnégyes* közt mindössze négy esztendő van. Elég ahhoz, hogy az 1904-es »jövőbeliség« teljes zengésű jelenné váljék. Adynál látunk csak ekkora ugrást a fejlődésben. Íme, a fiatal Bartók is betör — két évvel az Új versek után — az »új időknek új dalaival«.

A Bartók kamarazenéjét feltáró sorozat második estjén azonban nemcsak az életmű alfáját kaptuk kitűnő tolmácsolásban (a Bartók-vonósnégyest illeti dicséret), hanem megszólalt a későkori omega is: a *Contrasts Szücs Mihály, Kovács Béla* és *Petri Endre* sziporkázó fogalmazásában. S e két mű közt egy sorozat *zongoradarabot* hallottunk Kadosa Pál Bartókot idéző hangján, meg a *Falun* szlovák népdalciklusát *Sándor Judit* bensőséges, színes előadásában, *Steinert Mária* kíséretével.

Raics István

Alexander Brailowsky zenekari és szólóestje

Zenei heteink nagy vendégei közé számítottuk, s ekként vártuk a lemezeiről közismert, idős zongoraművészt, *Alexander Brailowskyt.* A kijevi születésű francia mester megfelelt a várakozásnak. Zenekari estjén, október 5-én, az Erkel Színházban Chopin e-moll versenyét játszotta először. A művész teljes keresetlensége rögtön az indításnál megfogott, az első tételt mégis darabosnak, botladozónak éreztük, s már azt hittük, Brailowsky indisziponált. S ezek után olyan megkapó, oly finom és tökéletes folytatás következett, amilyent a hibátlan Chopin játékról való legszebb álmaiban hall az ember. A zongora legnagyobbjainál is ritka a billentyűk ilyen kifinomult, végtelen sok árnyalat kifejezésére alkalmas kezelése, amellyel a művész rendelkezik. Liszt Haláltáncában bensejének más, új színeit, roppant átütőerejét is megmutatta. S ahogy a halkság sosem mesterkélt, a hatalmas viharzások sem csapnak át soha holmi egybefolyó, lényegét vesztett »zaj«-ba a zongoráján.

Állami Hangversenyzenekarunk Borbély Gyula vezényletével a kíséretben és önálló műsorszámaiban tetszett.

Brailowsky másnapi zeneakadémiai szóló-koncertjében azután, mondhatni minden színben megmutatkozott, amelyben zongorista ezt megteheti. Műsora Bach—Busoni Chaconne-jától, Scarlatti brilliáns A-dúr szonátájától, Beethoven Waldstein-szonátájától Chopin önmagában ezerszínű 24 prelüdjéig, majd szünet után Liszttől Debussy-ig és Bartók Allegró barbarojáig terjedt. A művész nemcsak mindent tud, amit egy nagy zongoraművésznek tudnia kell, hanem ezt a kivételes tudást egy nemes emberi gondolat- és érzelmi világ sosem patetikus önkifejeződésére is fordítja. Sok adottsága közül nem találomra emeljük ki ismételten is az egyszerűséget, amely igazán csak a nagyok sajátja.

R. A.

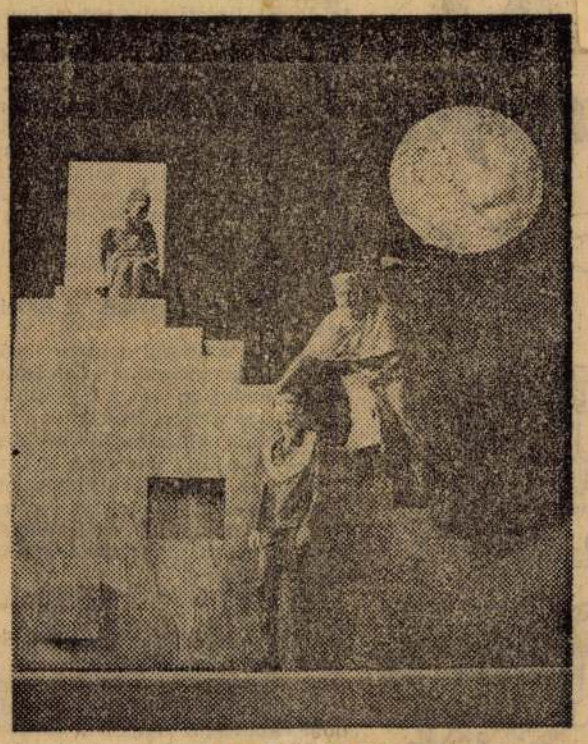
Az ember tragédiája

Madách Tragédiájának új bemutatóira szólítanak a meghívók az ország számos színházába — érthető: Madách-jubileumot ünnepel az ország, sőt a művelt világ. A Nemzeti Színház az évforduló előestéjén mutatta be felújítva Az ember tragédiáját.

A »felújítás« túlságosan is gyakran használt kifejezése itt most maradéktalan értelmet kapott. Érdekes újból végigléptdelni a lépcsőfokokon, amelyekre fel-felhágva — majd meglehetős tétován elidőzve — az elmúlt évtized folyamán ehhez a mostani, korszerű előadáshoz eljutottunk. Végeredmény? Ilyen a művészetben s az életben nincs (ezt éppen a Tragédiából tudhatjuk legjobban). De nagy eredmény, annyi bizonyos.

Éppen tíz éve indult széles körű cikkezés a Tragédia 1955-ös, emlékezetes, hosszú szünet utáni felújítása előtt. Őszintén szólva, dadogásnak hat az időszak egyik-másik írása, Madách-»mentegető« agyon-magyarázgatása, a mostani, őszinte felújítás távlatából. Maga az akkori előadás ellenben tekinthető első lépésnek a remekmű korszerű, sok, nyilvánvalóan hamis tapadéktól megtisztított színre hozatalának útján. Még inkább ennek érzem az 1960-as, szegedi szabadtéri előadást, majd annak lényegében azonos kőszínházi változatát.

Különleges »plusz« az, amit most kapunk — voltaképpen csupa »mínusz«. Az ember tragédiája, a gondolkodásnak ez az önmagában grandiózus tömbje mindjárt első előadásától kezdve, majd állandósult módon oly Patyomkin-építményekkel, hamis és hazug díszítményekkel, valamint ködöl volt körülvéve, hogy a hatalmas gondolattömb jószerivel alig látszott. Olyasfélének kellett előbb-utóbb történnie, mint amikor egy velencei tükörről leszedik a régi újságpapírt, amelybe hajdan csomagolták. Nem a készítői — az árusítói.



Az egyiptomi szín

(MTI Foto)

Dísztelen és őszinte ez a mostani Tragédia. Az Úr leszállt benne trónusáról — s ezzel emberi közelbe került az egész. Abba tehát, amiből fakadt, ami vize és levegője, ami nélkül nem létezhet. S lám, az isteni trónussal együtt összeomlott a tisztelt, de igazából nem szeretett kötelező olvasmány roskatag építménye — s előkerült a dráma, az ember nagy drámája, amelyet a Tragédia *olvastán* mindig ott érzett az ember, inkább, mint sok korábbi színházi előadáson.

Ismételjük: nem csodaszerűen, hirtelen ment végbe mindez — a mostani felújítás egy egészséges folyamat része, s még csak nem is befejezése. *Major Tamás* egyszerűségében nagyszabású és bátor, itt-ott korábbi önmagával is merészen szembekerülő koncepciójával nem olyasvalamit omlasztott össze, ami Madáchtól fakad, hanem minden olyasmit, ami másoktól — akár idealista, akár vulgármaterialista ballasztokról volt szó. Aki csak kicsit érti Madách remekének lényegét, tudja, hogy az istennek azt a fajta trónusát, amelyről a bemutató óta sok korábbi előadáson szónokolt, nem Major Tamás — a lángeszű szerző maga zúzta szét, akkor, amikor művét megalkotta.

És a dísztelen előadáson, lám, kibontakozott a nagy dráma, Az ember tragédiája, oly módon, ahogyan azért *csak* olvasva nem bontakozhat ki igazán. Messze van ez a színre vitel az előadható tökéletestől — annyi azonban bizonyos, hogy ekkorát lépni egyszerre nem csekélység.

Persze, nemcsak az Urat kellett leléptetni trónusáról, hanem a Fáraót is, sőt Lucifert és Évát, a két nagy ellenfelet is. Hiszen éppen ez az, hogy trónusokról nem lehet az emberről beszélni, s az »ember« tud ilyen pozitúrában legkevésbé vallani valódi önmagáról, örök reménykedéseiről, örök kétségbeeséséről, örök küzdelméről.

De vigyázzunk az »örök« szóval is. Ebben az előadásban nem »örök« emberek, hanem korunk emberei vívják harcukat. A remekmű a többi között éppen arról ismerszik meg, hogy erőszakolt aktualizálás nélkül korszerűen előadható.

A felújításnak az előbbiekkel szorosan összefüggő érdeme, hogy nem pózol Madách helyett valami olyasféle derűlátást, amely a halhatatlan szerzőtől tökéletesen idegen. Az ember tragédiáját nem lehet »feltételekkel« vállalni, belemagyarázásokkal vállalni, optimistává átminősíteni, a szónak naivul leegyszerűsített értelmében. Madách elég világosan beszél magáért: vajon a »legnemesb« emberi célokért való küzdés oldaláról közelíti-e meg a lét nagy kérdését, vajon egészében haladó mű-e — akkor is, ha levertsége, sötéten látása sok tekintetben kétségtelen. Nem ez a hely az, ahol korábbi koncepciók sokaságával vitatkozni kell — de ennek az előadásnak tiszta vonalvezetéséből végre színpadról is nyilvánvaló az »ördögi« Lucifer koncepciójának tarthatatlansága. Nem holmi külső ördög, hanem Ádám másik fele gondolkodik Lucifer fejében; nem az »ördög«, az ember maga lát sötéten, amikor mindig kétarcú énje, keserű társa- lényszerűnk. Az »ördög« éppoly távol van a Tragédia marxista értelmezésétől, mint az Úr — ahogyan leegyszerűsített formában mindkettő egyformán messze van a madáchi eredeti szándéktól is. Ha van művészi alkotás, amelyben dialektika tapasztalható igen magas fokon — nos, Madách Tragédiája az. S ez kiváló kifejezést kap e mostani, a nagy évfordulóhoz méltó értelmezésben.

Egy olyan összetett művészi megnyilvánulásról, amilyen a Tragédia színpadra állítása, sosem jelenhet meg napilapban teljes, kimerítő értékelés. Mindabban, amit a fentiekben a Nemzeti Színház jubileumi felújításáról megjegyeztünk, *Major Tamás* mély vizsgálódásra támaszkodó, korszerű rendezői felfogásával együtt értékeltük *Bakó József* szcenikai munkáját, *Bálint Endre* lakonikus díszlet-jelzéseit, *Vágó Nelli* hasonlóképpen dísztelen, a lényegre szorítkozó jelmezeit, amelyek maguk is inkább jelek, utalások, semmint komplett öltözékek. Említést kíván *Eck Imre* munkája, amelynek hatása nemcsak a római szín koreográfiájában, hanem az előadás egész mozgáskultúrájában jelen van. *Eötvös Péter* kevés zenéje szerénységében is fontos tényező, mellőzhetővé tesz és kifejezően pótol olyan hanghatásokat, amelyek ennél konkrétabb formában zavarnák az előadás stílusegységét.

Ádám: *Sinkovits Imre.* Sikerült megvalósítania szándékát, s a korszerű színjátszás modorában megszólaltatnia Ádámot, anélkül, hogy holmi társalgási hang megütésével végképp elveszítette volna a műtől nem idegen emelkedettséget. Néhány pont akad, ahol pátoszát az alapfelfogáshoz képest sokalljuk — ezeket azonban a további előadásokon bizonyosan sikerül ön-stílusával összhangba hoznia. *Váradi Hédi* fiatalos merészséggel szakadt el az »örök Éva« felfogástól. Volt bátorsága a »méz« mellett a »mérget«, a valódi »nőtigrist« is szépítés nélkül megmutatni, amely néha nem is annyira tigris, mint inkább vedlett macska (londoni szín) — el nem veszítve azonban itt sem az embert, s tehát Lucifert is olykor egyszerűen boszszantó varázsát. Egy-két helyen akad modorosság a játékában (érdekes mód a méltóságot és belső szépséget kívánó jelenetekben soha) — de ezt a hibát is lebírhatónak érezzük. *Kálmán György* Luciferje megkapóan és meglepően érett, kimagasló alakítás. Ördögről, Mefisztóról, valamiféle misztikus »Rossz«-ról szó sincs itt. Többé-kevésbé minden gondolkodó ember másik énje ez a Lucifer, az okos kétkedő, az ellentmondásokra rámutató, a teremtés tökéletes tökéletlenségére (Lucifer fordítva nem fogalmazhatja, habár épp úgy igaz) újra-újra feleszmélő, aki éppen ezáltal sosem győzhet, mert örökkön új csatákra kergeti önnön »jobbik« felét. Kálmán alakítása intelligens, elgondolkoztató, maradandó élmény.

A többi szereplők hatalmas, érezhetően lelkes gárdájából — még ha kissé igazságtalan is — két nevet ki kell emelni. *Máthé Erzsi* és *Gelley Kornél* Hippiája, illetve tudósa, de minden más alakja is érdekes, emlékezetes.

Rajk András

Dési Huber István emlékkiállítása



Dési Huber István emlékkiállításának megrendezésével a Magyar Nemzeti Galéria ismét jelentős lépést tett afelé, hogy képzőművészetünk értékes közvetlen hagyományai valóban közkinccsé váljanak.

Dési Huber István munkás volt és akárcsak kortárs és pályatársa, Derkovits, önerejéből küzdötte fel magát a művészek és a gondolkodók élvonalába, mint a »negyedik rend« céltudatos, következetes és bátor képviselője.

Legkorábbi művei, az inkább még tanulmányszerű rézkarcok után a harmincas évek elején keletkezett olajfestményei a kubizmus eredményeinek értékesítését mutatják. Függőlegesek és vízszintesek szigorú rendjébe igazodó, élesen elhatárolt világos színsíkokból alakított, kissé hideg kompozíciók ezek, amelyek erős, határozott intellektusról tanúskodnak. De az az emberi teljesség, amely szükséges ahhoz, hogy egy mű valóban hatni tudjon, csak 1934 körüli képein (»Pihenő szénbányász«, »Teréz«, »Déli pihenő«, »Guberáló«, »Csendélet szőlővel és kenyérrel« című olajfestmények és az ekkortájt készült nagyméretű szénrajzok) tör utat és jelzi a biztos haladást a személyes élmények és az általános igazságok magasabb szintézise felé.

Ekkor azonban egy időre megszakadt az alkotómunka, és a betegség kényszerű szünetében elvileg tisztázta a maga számára a további teendőket: *»Engem például régebben csak a téri elhelyezés, s ezen felül az ábrázolt emberi lénye, társadalmi hovátartozása érdekelt, mindazok, amik ezen felül kerültek oda, öntudatlanul jöttek létre... Hiába törekszünk kívülálló ideális célok százszázalékos áttételére, nem megy az... Önmagunk dokumentálása: ennyi az egész. Az ember végül is önmagán át fejezi ki az osztályt, amelyben gyökerei élnek, s a népet, melynek osztálya egyik része.«*

Amikor újra munkába kezdett, új élménye, a természet, és ez az új program szabta meg az irányt, nem utolsósorban pedig az, hogy a váltás éppen arra az időre esett, amikor fel kellett hagynia a fizikai munkával és így elszakadt korábbi környezetétől és amikor egyre nyomasztóbban nehezedett rá is, mint minden haladó emberre a háborús válság. De ezen felül neki még külön megpróbáltatást jelentett romló egészsége, a halál állandó közelsége. *»Az ember önmaga felé menekül a világ őrültségei elől* — írta 1939-ben —, *de ez a menekülés csak akkor nyeri el létjogosultságát, ha az ember mindazt a szabadságot, amit magában érez, rettenetet, amit a világban lát, maradék nélkül kifejezi műveiben.«* A kubizmus mindenesetre jó iskola volt. A növekvő expresszivitás és az ezt szolgáló zaklatottabb ecsetjárás, a mindinkább elboruló színvilág alatt a művek többségén ott van a szilárd váz, a logikus szerkezet. Ezekből az évekből valók legemlékezetesebb művei, arcképei (»Stefike«, »Bibliás néni«, a hollókői parasztasszonyok), önarcképei, rajzai a budakeszi erdőről, városképei (»A város peremén«, »Ponty utca«), végül a szülőföldjén, Désen festett utolsó képek.

A Nemzeti Galéria kiállításán egy nagy tehetségű proletárművész életútját kísérhetjük végig, de a róla alkotott képhez szervesen hozzátartozik az is, amit a művészetről írt. (A közelmúltban jelentek meg tanulmányai könyvalakban is.) Írásaiból egy európai műveltségű, jó ítéletű, haladó ember több mint húsz év távlatából ma is időszerű gondolatai bontakoznak ki. Utolsó cikkében, amely éppen a Népszavában jelent meg 1943-ban, azt javasolta, hogy az új művészet kialakulása érdekében tegyék rendszeressé a közvetlen hagyományainkat népszerűsítő kiállításokat. Ma már ő is a múlt nagyjai közé tartozik. Kiállításának megrendezése ezért nemcsak művészetének, hanem szellemi hagyatékának vállalását is jelenti.

Havas Lujza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

MAGYAR NEMZET

1965 MÁR 27.

1021

A Magyar Nemzet galériája



Bertalan Tivadar rajza

Illés Béla hetven éves

Életrajzának látszatra könnyű a nyomába szegődni. Hiszen Illés Béla, megannyi regényeposz szerzője, a *Kárpáti rapszódia* krónikása, a *Honfoglalás* című eposz szerzője, igazából önéletrajzi művész. Vagyis, legyűrhetetlen szenvedélye, hogy középkori festők módjára, önmagát is belekomponálja a képbe, megjelenítse nemcsak életének sok ágú és mély tapasztalatát, hanem kellő iróniával önmagát is — jókedvében és harcos magányában tréfáival és elmaradhatatlan pipájával.

Az a kopasz őrnagy, akivel a *Honfoglalás* lapjain oly izgalmasan találkozunk, az a Bálint, aki megannyi munkájának hőse: nem más, mint a történelmi eseményekben személyesen részt vevő, ezeket az eseményeket alakító, gunyoros és okos, maliciózus és jószívű Illés Béla.

Illés Béla, akinek egész életéből a legmulatságosabb az, olyan összetett művészi képhez, melyben tragikum és irónia át-, meg átömlik egymásba.

Ez a novellista technika végül is megszülte Illés egyik legjelentékenyebb munkáját, a *Kárpáti rapszódiá*-t. A könyv 1939-ben jelent meg Moszkvában és kiadásai megszámlálhatatlanok azóta. A[z] [ko]ródó történetekből és anekdotákból kerekedett művészi egésszé ez a mű, melyet oly találóan keresztelt el szerzője rapszódiának. Csakugyan szeszélyes itt az ábrázolás, mert egy bonyolult és ellentmondásos kor minden színét megpróbálja felvillantani. Egyszerűnek érezzük a formát, különleges telitalálatnak, ihletett percei gyümölcsének — mert ez a szerkesztettség, az anekdotának ez a teljessé kerekítése Illés Béla más munkáiban nem sikerült ilyen végleges érvénnyel.

Bertalan Tivadar M.D.K.

Rajz /férfi és nő/ repf.

A Magyar Nemzet galériája

Magyar Nemzet 1963. február 3.7 l.

Bertalan Tivadar M.D.K.

Rézkarc anyák napjára /Anya és gyermeke/ repr.

A Magyar Nemzet galériája

Magyar Nemzet 1963. május 5. 7.1.

Hiányzó levelek

Kérjük, nyugta megírása végett szíveskedjék

A Magyar Nemzet szerkesztősége

S. J.

Bertalan Tivadar, grafikus MDk

Grafika.

Repr.

Bertalan Tivadar: Talicskázó N.f.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. máj. 26.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK

Rajza.

Lejr.

Bertalan Tivadar: Nő virággal M.T.

NÉPSZABADSÁG, Bp., 1963. jún. 9.

04

Bertalan Tivadar, grafikus

Rajza. Rajz.

Gerencsér Miklós: A tömlöc

9.

NEPSZABADSÁG, 1963. nov. 24.

Bertalan Tivadar, grafikus

HDk

Rajza. Repr.

Vlagyimir Kolouhin: Csodaszép almáik 9.1

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. nov. 10.

Bertalan Tivadar M.D.K.

Rajz / nő virággal/ repr.

A Magyar Nemzet galériája

Magyar Nemzet 1964. november 29. 9.1.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK

Rajta. Repr

Keres Tibor: Féltékenység 14

NÉPSZABADSÁG, Gy. 1964. nov. 7.

Bertalan Tivadar, grafikus 704

Rajza. Repr.

Lorbán Ernő: Rövidzárlat 11

NÉPSZABADSÁG 1964. nov. 1.

Bertalan Tivadar: grafikus

Rapa. Rapa

Móricz Virág: Márti 11

NÉPSZABADSÁG, Sz. 1964. nov. 15.

Bertalan Tivadar grafikus MDK

Rajza. Repr.

Aleksandr Nyerenov: Élni akarok 15.

NÉPSZABADSÁG, Bu. 1964. nov. 7.

Beszélgetés Tiwadar

Illusztrációk (rajz, festés)

Nagyvárad, 1964. nov. 22. hétf.

Bertalan Tivadar, orvosi Dr. Dr.

Rmp. Repr.

Galambfordi Zoltán: A jelentés 11.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. nov. 29.

Bertalan Tivadar, grafikus

MDK

Rajza.

Tegyr

Illés Endre: A látogatás

13.

NÉPSZABADSÁG, 1964. nov. 22.

Bertalan Tivadar

Illusztráció Sipkay Barna „Suolski egy utópia" c. írásához.

Rajz, reprodukció.

Népszava, 1964 okt. 11. 8. lap.

Pedro

Bertalan Tivadar

Illusztrációk (rajz, festés)

Négyszög, 1964, dec. 6. Gyó.

Berkalan Tivadar

Illusztráció Földeák János
"Surbán Klárika, meg a kök"
c. írásához.

Rajz, reprodukció.

Népszava, 1964 okt. 25. 8. l.

Beital an Tivadar

„Bódék a templom tövében"
c. irásbeli illusztráció.

Rajz, reprodukció.

Nemzeti, 1965 jan. 31. 8. l.

Bertalan Ivadar M.D.

Rajz / két női fej / repr.

A Magyar Nemzet galériája

Magyar Nemzet 1965. március 2. 9.1.

Barbosa Tivadar

Illustrációk (kép, szöveg)

Nyomva, 1965, máj. c. 28. pold.

Bertalan Tivadar

Kanyéri István: Strakadérig
c. önéletírás illusztrációi.

Rövid reprodukciós.

Népszava, 1965 febr. 28. 8. l.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK

Rajz. Repr.

— : Május 1. 7

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. máj. 1.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK

Rajza. Rajz.

— : Anya gyermekével 8.

NÉPSZABADSÁG 1965. máj. 24.

Bertalan Tivadar

Illusztráció Gera Mihály
versához („Néhány kedves felvétel").

Rajz, reprodukció.

Népszava, 1964 nov. 22. 8. l.

Bertalan Tivadar, grafikus

Rajza.

Dezső

Változás József: Makovica s' imakönyv 9.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. jan. 30.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK

Rajz.

Kepr.

Hamvas Sándor: Pelikanok 9

NÉPSZABADSÁG, 1965. jan. 17

Bertalan Tivadar, grafikus

MNDK

Rajza.

Repr.

Keres Tibor: Gyermekrajzok

9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. jan. 10.

Bertalan Tivadar

„A vénember meg a kása" c.
írásait maga illusztrálja.

Rajz, reprodukció.

Népszava, 1964 dec. 6. 9. l.

Bertalan Tivadar

1945 május.

Rózs, reprodukció.

Népszava, 1965. május 9. 9. l.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK

Rajza.

Repr.

Kalló István: Valami ég! 6.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. aug. 8.

Bertalan Tivadar, grafikus 70 éves

Rajza.

Repr.

Móricz Virág: Kabó kutja 11.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. júl. 19.

MDK

Bertalan Tivadar

Rajz

Magyar Nemzet 1963. jul. 7. 7.1.

Bertalan Tivadar, grafikus

Rajz.

Repr.

André Wurmser: Boldogság

9.

NÉPSZABADSÁG, 1963. dec. 1.

Bertalan Tivadar, grafikus

N. Dk

Rajza.

Repr.

Szergej Voronyin: Szépség

10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. dec. 8.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK

Rajza. Repr.

Galabárdi Zoltán: Közlagos felszólamlás 11

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. máj. 31.

Bertalan Tivadar, grafikus 704

Rajza. Repr.

Kamondy László: Hazatérő garabonciás
11. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. máj. 24. [Vidéki

09

Bertalan Tivadar, grafikus

MDk

Rajza. Dep.

Thurzó Gábor: Majd eljönnek 11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. máj. 10.

Bertalan Tivadar, grafikus MDk

Rajza. Repr.

Hídes tutul: „Boldog" gyermekkor 13.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. máj. 1.

Bertalan Tivadar

Illusztráció Makszim Gorkij
"Az alagút" c. elbeszéléséhez.
Reprodukció.

Népszava, 1964 febr. 23. 9. lap

Bertalan Tivadar, grafikus

Rajza.

Kralik István: Vidéki megállónál 12.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jan. 26.

Bertalan Tivadar, grafikus. 1964

Rajza.

Rep.

Bálba Mihály: A sonaty 10.

NÉPSZABADSÁG, jan. 1964. febr. 16.

Bertalan Tivadar grafikus MDK

Rajza. Repr.

Zalaháromdi Zoltán: Hadijelentés 11.

NÉPSZABADSÁG. Bp. 1964. febr. 9.

Bertalan Tibor, grafikus

MDK

Rajza. Repr.

Kanyjén István: Üveg Sólyom András 9. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. okt. 13.

Bertalan Tivadar, grafikus

Rajza.

Bartha Lajos: Nulla

9.

NÉPSZABADSÁG 1963. okt. 20.

Bertalan Tivadar, grafikus

MTDK

Rajza.

Repr.

Bihari Klára: Az utolsó

9.

NÉPSZABADSÁG, 1963. okt. 27.

Bertalan Tivadar M.D.K.

Rajz. /fekvő nő /repr.

A Magyar Nemzet galériája

Magyar Nemzet 1963. július 7. 7.l.

Berkesi Tivadar

Illusztráció (repró)

Népnava, 1964, jún. 28., Fold.

Berkalar Tivadar

Illusztráció (rajzb)

Magyarok, 1964, május 17, Sokt.

Bertalan Tivadar, grafikus

MDK

Rajza.

Repr.

Lőrinczi Anna: Lehetetlen jú

11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jún. 28.

Bertalan Tivadar, grafikus MDk

Rajza.

Repr

Tiwadar Máté: Hogy a világ előre menjen 11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jún. 7.

Bertalan Tivadar, grafikus

MOK

Rajza. Repr.

Bihari Klára: Az autó 11.

NÉPSZABADSÁG, Sz. 1964. júl. 5.

Bertalan Tivadar, grafikus 1904

Repa. Repr.

Kékesdi Gyula: Fogadtatás

11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jún. 21.

Bertalan Tivadar, grafikus

Rajza.

Rejt.

Vérzi Endre: Változatok

11

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jún. 14

Bertalan Tivadar

Illusztráció (rajz)

Magyarország, 1964. jún. 14. Pol. a.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK

Rajza.

Repr.

Aleksandr Gonsar: Szentendre fölé 11

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. ápr. 26.

Bertalan Tivadar

Illusztrációs anyaggyűjtő:
Kihajtották a fák c. írásához
(vegyes)

Népszava, 1964, május 29. Boldog

Bertalan Tivadar, grafikus

1906

Rajza.

Regv.

Illés Endre: Bűnügyi történet

11.

NÉPSZABADSÁG, 1964. aug. 12.

Bertalan Tivadar, grafikus MDk

Rajza. Repr.

Vaszilij Kozevnyikov: Erős emberek 16.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. ápr. 4.

Bertalan Tivadar, grafikus

Rajza.

Rejzr.

Boross Elemér: A dalnok

11

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. márc. 29.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK.

Rajza.

Repr.

Bertalan Tivadar: Virágcsendélet 9.

NÉPSZABADSÁG, 1964. márc. 1.

Bertalan Tivadar, grafikus

MDG

Rajza.

Repr.

Vérzi Endre: Ukránmotívumok

11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. május 15.

Bertalan Tivadar M.N.K.

Rajz /anya gyermekével/ repr.

A Magyar Nemzet galériája

Magyar Nemzet 1964. január 26. 13.1.

Bertalan Tivadar, grafikus MDk

Rajza. Rejt.

Katkó István: Szabadgolás 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. nov. 29.

Bertalan Tivadar, grafikus

Reine Repr.

Nagy Lajos: Az első állásom 11

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. okt. 25.

Bertalan Tivadar, grafikus MDK

Rajza. Repr.

Urbán Ernő: A töltőtoll

11

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. okt. 18.

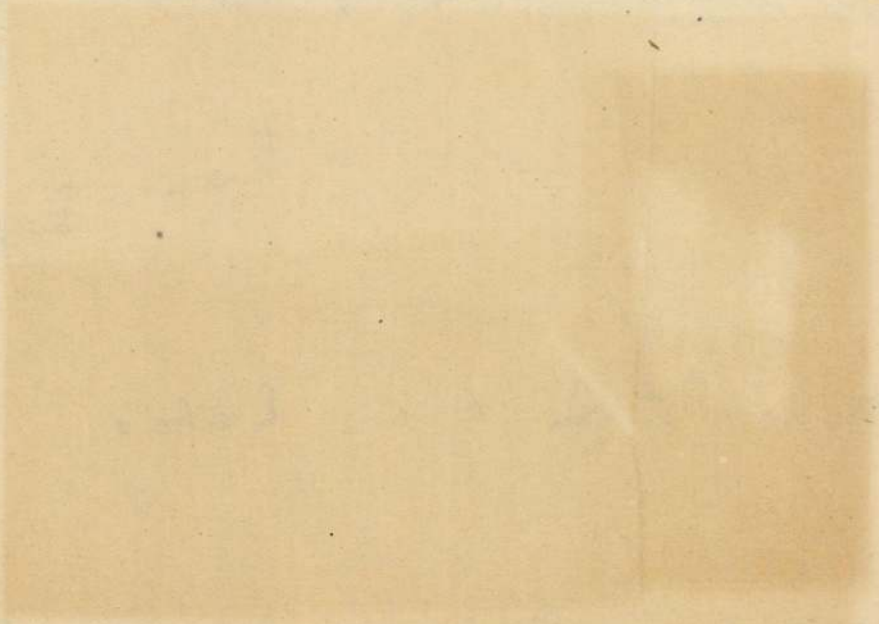
Bertalan Tivadar, grafikus

Rajta. Lepr

Kathó István: A kis halak

11.

NÉPSZABADSÁG bp. 1964. okt. 11.



Bertalan Tivadar, grafikus

Kat. Repr

Mohács Erzsó: Nőalak, monotípia

NÉPSZABADSÁG 1964. dec. 6.

Bertalan Tivadar grafikus

Rajza. Repr.

Benedek Marcell: Karácsony este
1944-ben

16:17

NÉPSZABADSÁG
1964. dec. 25.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bertalan Tivadar
NÉPSZABADSÁG

1963 JUN 9

LIS MELLÉKLETE

1021



BERTALAN TIVADAR: NŐ VIRÁGGAL

Két Magyar tárgyu szovjet regényről

Moszkvai tudósítónktól

A LEGUTÓBBI HETEKBEN két új magyar tárgyú regény is napvilágot látott Moszkvában.

A *Lukács tábornok* című életrajzi regény szerzője *Mihail Tyihomirov*. A Molodaja Gvargyija, Ifjúsági kiadó gondozásában jelent meg, és a polgárháborús évek Oroszországáról rajzol színes képet, ahol Zalka Máté, a fiatal hadifogolytiszt a szovjethatalom oldalára állt és azoknak a harcoknak a hőse lett, „ahol a magyar »rajta!« és az orosz »hurrá!« egybefolyt..." A történelmi eseményanyaghoz végig hű, pergő, fordulatos regény lapjain sorba megjelennek a szibériai harcok felejthetetlen szereplői, oroszok és magyarok, Zalka Máté barátai, harcostársai, Varga István, a mártírhalált halt Szergej Lázó és a többiek. A szerző atmoszférateremtő képessége különösen emlékezetessé teszi néhány epizód leírását: Zalka találkozását Leninnel, beszélgetését Jaroslav Hasekkel, részvételét a fogoly fehéradmirális, Kolcsak kivégzése előtti utolsó kihallgatásán, s látogatását a börtönben, ahol a puszta falakra vésett verssorok őrzik a kivégzett orosz és magyar forradalmárok utolsó üzenetét...

A prológus és az epilógus színhelye Spanyolország, Zalka Máté és Hemingway találkozása... s Huesca, ahol Zalkát elérte a halál.

A regény szerzőjének személye sem mindennapos: egyszerű pásztorfiúból vált jó nevű irodalmárrá és ismert nevű szovjet diplomatává. A húszas években pásztor, béres, aztán esztergályos. 1927-ben újságíróiskolát végzett, addig a Pravda szerkesztőségében dolgozott. 1938-ban elvégezte a diplomataiskolát, s 1940-ben jelent meg első könyve a S[illegible] az Astoria Szállóban lakott. A ellenforradalom első napjaiba amikor még eltávozhatott volt Budapestről, nem utazott el, s így végig szemtanúja volt az esemé nyeknek. „Hogy nem utaztam e annak oka nem utolsósorban a a szeretet volt, amelyet Magyar ország iránt éreztem, a szeretet amely közömbössé teszi az ember a veszély és a kockázat iránt" – írja regénye előszavában a szerző. És hozzáteszi: „Mondják hogy az írónak csak arról van jo ga írni, amiről nem hallgathat Ha ez igaz, akkor most tiszta lelkiismerettel fejezem be ezt a könyvet, amelyet munka közben oly sokszor hagytam abba. Nem törekedtem arra, hogy kommünikét írjak mindarról, ami Budapesten 1956 októberében történt. Egyszerűen megkísérlek arról beszélni, amit magyar barátaimtól hallottam életük legnehezebb perceiben, amikor az ember vagy csökönyösen hallgat, vagy kíméletlenül őszinte..."

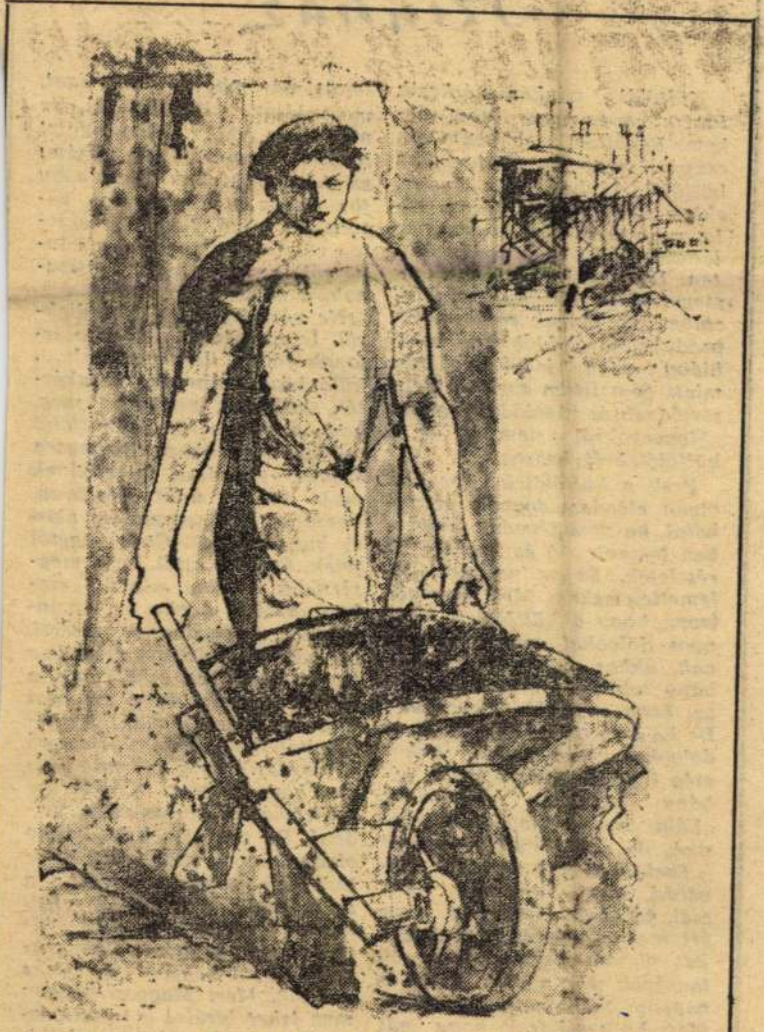
A *Fekete harangok* 1956 októberében a Rajk-temetés napjával kezdődik, s az ellenforradalom napjaival folytatódik. Főszereplői a Horvát család tagjai. Horvát Sándor, öreg csepeli munkás, fiai, lánya és a hozzájuk közel állók, barátaik, szeretteik. Kiemelkedő szerep jut a regényben Horvát Árpádnak, Rajk László egykori barátjának, aki a személyi kultusz időszakában éveket töltött börtönben. Ez a vívódó, de nem ingadozó kommunista az, aki a leghatározottabban eligazodik az egymást követő események sodrásában. Avgyejenko azonban nemcsak regényhősei sorsában jellemzi az eseményeket, mögöttük felvázolja a szélesebb hátteret, amelyben feltűnnek az ese[illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bertalan Tivadar
NÉPSZABADSÁG

1963 MÁJ 26

ÁLIS MELLÉKLETE

1021



BERTALAN TIVADAR: TALICSKÁZÓ

Színház

Külföldi színház érkezik Pestre és ez nagy öröm nekem. Egyetlen problémám van csupán, mégpedig az, hogy ha külföldi színház jön Pestre, akkor kritikát kell írnom róla, végtére is nem mindennap látható külföldi színház Pesten. De ha írok róla, akkor megsértődik néhány színházi emberünk, akinek egyik-másik produkciójáról időhiány, helyhiány vagy jelentőséghiány miatt nem írtam azelőtt. Megsértődnek és zúgolódni fognak: „Magyarokról nem ír, de a külföldiekről bezzeg!"

Ezek a külföldiek továbbá olyan előadást fognak produkálni, ha nem tévedek, amelyben lesznek jó és kevésbé jó részletek. És ez nagyon kellemetlen nekem. Mert ha megírom, hogy a külföldiek bizonyos dolgokat rosszul csinálnak, akkor megsértődik néhány színházi emberünk: „Mi az, hogy rosszul? Pocsékul!" De ha megírom, hogy bizonyos dolgokat jól csinálnak, akkor még inkább megsértődik néhány színházi emberünk: „Lám, lám, a magyarok roszszak, de a külföldiek bezzeg!"

Ezektől a külföldiektől továbbá, ha előérzetem nem csal, bizonyos dolgokat nem árt megtanulnunk. Más dolgokat viszont helyesebb, ha ők tanulnak meg tőlünk. És ez is nagyon kellemetlen nekem. Mert ha arról írok, hogy mit tanulhatnak tőlünk a külföldiek, akkor megsértődik néhány színházi emberünk: „Mi látott már magyar színházat, most látott külföldit is, és meg fogja írni... Isten ments! Nagyon megsértődne néhány színházi emberünk. Mert hogy jön ahhoz egy néző, egy közönséges néző, hogy illetéktelen véleményt mondjon a színházról, amelyet neki játszanak, a nézőnek?!

Ne néző írjon a külföldiekről. Írjon róluk... Többen írjanak róluk, illetve rólunk... különböző emberek, szakértők, laikusok, vitassák meg, hogyan viszonylik a külföldi színház a mienkhez. Bizonyára érdekes vita lesz, felvetődnek majd benne, mint általában, hasznos és haszontalan, okos és buta nézetek. Csak egytől félek. Éspedig attól, hogy megsértődik néhány színházi emberünk. Mert a vita árt a színháznak. A gazdasági, erkölcsi, társadalmi viták nem ártanak a gazdaságnak, az erkölcsnek, a társadalomnak, de a színházi vita árt a színháznak. A többi vitában ugyanis olyan apró kérdésekről esik szó mindösszesze, hogy lehet-e a népi demokráciában érvényesülni, például. De egy színházi vitában olyan kényes problémák szellőződnek, hogy konkurrál-e a színházzal a televízió. Egy színházi vitában továbbá bíráló megjegyzések is elhangzanak. És ez nagyon ártalmas nekünk. Mert Magyarországon meg lehet bírálni a trösztigazgatót, a tanács vb-t, a pártbizottságokat, a kormányt, a miniszterelnököt, de a színházi [illegible] nem lehet. Hiszen az

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Bertalan Tivadar

1963 MÁJ 05

1021

A Magyar Nemzet galériája



Bertalan Tivadar rézkarca az anyák napjára

„Megnyilaztak"

Tell Vilmosok a szemklinikár

A Magyar Televízió 1963 első három hónapjában tizenhárom folytatásban bemutatta a Tell Vilmos című ifjúsági filmsorozatot.

A két budapesti szemklinikán 1963 áprilisában huszonöt gyermekbeteget ápoltak nyilazás által keletkezett szemsérüléssel. A többi fővárosi kórházban is kezeltek — szórványosan — megnyilazott szemű gyermekeket, de a sérültek zömét a két szemklinika látta el.

1

Attila riadtarcú, szőke kisfiú, hatesztendős. Fél szemén kötés.

— Miért vagy itt a klinikán, Attila?

— *Megnyilaztak.*

— Hogyan történt?

Kezeit tördeli, szipog.

— *Játszottunk. Pityu volt a Tell Vilmos, rámlőtt.*

— És te mit csináltál?

— *Behúnytam a szememet és sirtam. Aztán odajött Bözsi néni az óvodából és hazavitt*

— Miért csináltál magadnak nyilat?

— *Már mindenkinek volt. Tell Vilmost akartunk játszani.*

Az orvosnő:

— *Jóskának talán szerencsé-je van, csak részleges szürkehályog keletkezett, szivárványhártyája beszűkült ugyan és a látása is megromlott, sötét szemüveget kell viselnie, de ha nem jön közbe semmi, még javulhat az állapota. Most hazamehet, de rendszeresen ellenőrizzük.*

4

Vendel ordít. Élénk, barna hajú, barna szemű, örökmozgó fiú, hatesztendős. Ő is Tell Vilmost játszott, de az íj visszafelé sült el az ő kezében is: saját szemébe lőtt. Szürkehályog keletkezett, a szemlencsét részben el kellett távolítani. A műtét után a látás kissé javult.

Az orvosnő:

gára. A térlátás hiányzi Pszichológiai következmény is előfordulhatnak: félele gátlások, gyanakvás alakul a gyermekben.

— *A könnyűipari miniszt rium játékfelülvizsgáló bizot sága a napokban megkerese bennünket, hogy vélemén mondjunk bizonyos játékok f lett.*

— Nem későn?

— *Részben; hiszen az edd forgalomba hozott és az odah za készített Robin Hood- m Tell Vilmos-ijak máris s bajt okoztak. S hiába készi tek a nyilak gumivéggel, a gy rekek gyakran kicserélté hogy hegye legyen a nyílna A jövőre nézve mindeneset meg kellene tiltani az ilyesfa ta játékok árusitását. De ho az eddigi bajt lehet-e valah gyan jóvátenni...?*

A televízió a nagy siker való tekintettel tervbe vett hogy a Tell Vilmos filmsoro

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

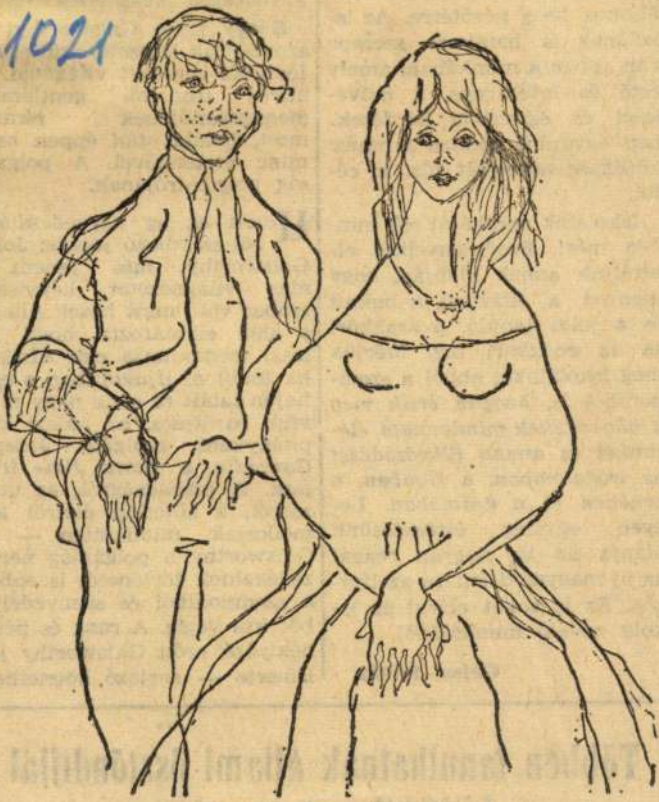
Bertalan Tivadar

MAGYAR NEMZET

1963 FEB - 3

A Magyar Nemzet galériája

1021



Bertalan Tivadar rajza

— és nem
azért, hogy
dektelen és
üljenek be a
kolának is
van abban a
értő és int
szeti és es
ben egyarán
közönség ne
lul.

Iskoláink munkáját sok minden méri. Eredményeiket elbíráljuk annak alapján, hogy mennyi a hiányzó, a bukott és a jeles tanuló, a szakköri és az énekkari tag. Mérjük meg iskoláinkat abból a szempontból is, *hogyan értik meg a növendékek mindennapi életünket és annak tükröződését az irodalomban, a filmben, a zenében és a drámában.* Legyen egyszer értékelésünk alapja az is, hogyan reagál az új magyar drámára az ifjúság. Ez is sokat elárul az iskola nevelő munkájából.

Gábor István

Holott ez az ügyvédcsaládból származó jogász: John Galsworthy más jellem, s más világnézetet képviselő ember volt, mint hősei. Ahogy s ahol elhatározta, hogy író lesz: megmutatja ezt. Afrikába indul el ifjúkorában s egy hajón talált rá élete nagy művész barátjára, az akkor kapitányként szolgáló Joseph *Conradra*, a »*Lord Jim*« írójára. A szabadságról, az utazásról, a kötetlen életről álmodoztak mindketten — s Galsworthy a polgárság nemzedékeinek történetét is ebből a szempontból és szenvedélyből írta végig. A rang és pénz béklyózó erőit Galsworthy jól ismerte — sorjázó köteteiben

Többen tanulhatnak állami ösztöndíjjal külföldi egyetemeken

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

NÉPSZABADSÁG

1964 MAR 1.
1021



BERTALAN TIVADAR: VIRÁGÁRUSLÁNY.

KASSO Építkezünk...tatarozunk...







Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

NÉPSZAVA

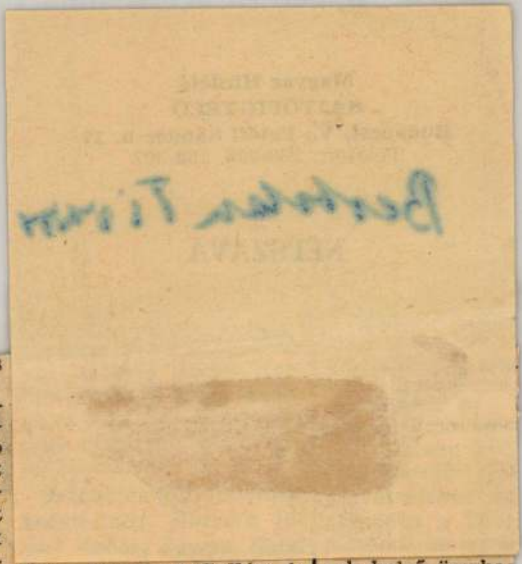
1964 MÁRC. 10

Ormos Gerő:

Kihajtottak a fák...



(Bertalan Tivadar rajza)



regényben is v
itűnt, hogy bizo
elemben hasonló
lemezték 1944-et
. A háború vé
d alá szorított
ták nem tudták
teni az ellenál
tömeges feltéte
n viszont a párt
zetőinek megté
ölcsi hitele vont
hogy a munká
errel a kezük
assanak szembe
ri ellenforrada
proletárhatalom
en.

tanulságaiban
csekély Darvas
drámája, van
ívlelni belőle. A
anivalója azon
sem válik téte
ózófiája, súlyos
anyaga, művé
lóságosan meg
embersorsokban,
sokban oldódik.
gyes szereplőből
különösen Szó
alakjából süt
az író szemé
keltsége, emberi,
felelőssége nem
zája sorsa iránt.
ad meg legin
sz fel kérdése
k a történelem
nekünk mind

Béla, Raksányi Gellért és *Tarsoly Elemér.*

A ruhákat *Vágó Nelli* tervezte, a hatásos zenei elemeket *Simon Zoltán* állította össze.

Szombathelyi Ervin

sok belső összhan
lett — éppen ez
datlan felfelé ív
talom és kifejező
mind magasabb
lálkozása.

Szalmás Béla
utolsó, nyugodt

HORIZ

● *Magyar—osztrák zeneoktatási találkozó lesz április 22-én és 23-án Bécsben. Az előadásokon és zenei műsorokon kívül kiállítás nyílik a magyar zeneoktatásról. Ebből az alkalomból több kiváló művész, valamint a Szilágyi Erzsébet női kamarakórus 32 tagja utazik az osztrák fővárosba.*

Száz évvel ezelőtt született Sztojanovits Jenő zenepedagógus és zeneszerző, a fővárosi iskolai zeneteljesítmények

Fennállásának 1
lóját ünnepli ápr
Vasas Központi Mű
tes tánckara, am
12-én a Madách
ünnepi előadást ta
legsikeresebb szá
öt új művet is be

● *Húsz óra folytatásos rádió szül Sánta Fer Kortársban nagy sikerű író rádiósorozat szer*

1964 MAR 8.
Bertalan Tivadar
1021

Bertalan Tivadar:

A HATHENGERES SZÖRNYETEG



(A szerző rajza)

Két kerek üvegszemével úgy nézett lefelé, mint valami szörnyeteg. Ott feketéllett az udvar magaslatán. Tizenkét lépcsőfok vezetett fel hozzá, mint valami pogány oltárhoz. Fent ráterpeszkedett az udvarra és maga köré gyűjtötte a ház piszkát. Szembe állt a kapun bejövőknek és a mozgó kapuszárny színes ablaka megvillantotta a nagy üvegszemek élettelen, hideg pupilláit. Ha esteledett, úgy látszott, mintha kissé hátrahúzódna, hogy nagyobb tere legyen a támadásra. Lesunyta fejét, vicsorgott krómozott fémfogaival és ugrani készült a belépőkre.

Félelmetes volt ez a hatalmas, rokkant autó.

Terebes Antal maga sem tudta elképzelni, hogy vitték fel oda a magasba, pedig ő volt, aki vezényelte a cipekedést.

Sokáig gyűjtött tisztviselői fizetéséből, míg végre megvette ezt a szörnyeteget. Lemondott a feketekávéról és nem itta meg mindennapi fröccsét. Csak a dohányzásnak nem tudott búcsút mondani. Fizetése egyharmadát minden hónapban félretette. Ráadásul kisebb örökséghez jutott, amiből jutott is, maradt is valami. Hét szűk esztendő szorgoskodása árán gyűlt össze a márkás autó ára. Kéz alatt vette.

Karosszériája kissé pattanásos volt, a krómozást megmarta a rozsda, az ajtók zörögtek és hullámos volt a lemezük, de a kocsi belseje tágas volt, kényelmes, a kárpit alig kopott és a motor húzott, mint a veszedelem. Százhúsz lóerőt képviselt.

Úgy érezte, jó vásárt csinált. Megsimogatta, mint a derék lovakat szokás és remegett a keze, amikor először fogta meg a volánt. A vezetői vizsgát még akkor letette, amikor elhatározta, hogy egyszer majd autót fog vásárolni. Az indítókulcs dísze is megvolt már régen; finom láncon fityegő, miniatűr pneumatik, középen, a tárcsa helyén iránytű. Ha helyére rázta a kéthegyű, csöpp acélmutatót, akkor mutatta az égtájakat. Vidáman hintázott a kis kerék Terebes Antal térdeinél, amikor megfeszített figyelemmel, egyesegyedül hazafelé vitte kocsiját.

Útközben gyorsan eltervezte, hogy mihelyt pénze lesz, vesz valami szőrmeállatot, hátra az ablakba és egy rádiót az erre a célra szolgáló rácsozat mögé, a műszerfalba. Meg egy fűtőberendezést a lábaihoz, télire; a csövek, hálistennek, megvannak. A motor hangját alig hallotta, olyan finoman zümmögött. Ettől büszkeség töltötte el. Az ajtók zörgése azonban nagyon idegesítette. Eltökélte magában, hogy sürgősen megjavíttatja. Később aztán kikalapáltatja a puklikat kívül a lemezen, és új festéket, új fényezést kap az egész kocsi. Persze, ez még ráér, de jó, ha előre számol vele. Még nem tudja, milyen színű lesz; (ezen később fog gondolkodni) de meg kell hagyni, a fekete szín jól áll a formájának. Elegánssá teszi. Olyan, mint egy miniszteri kocsi.

A díszlécekről és a hűtőrácsról majdnem megfeledkezett. Eldöntötte magában: újra fogja krómoztatni, hogy eltűnjenek a rozsdafoltok és ragyogva ragyogjon minden. Egyszer talán még az ülések is szép, piros huzatot kapnak és a mennyezet fehér lesz, mint a hó. Ragyogó, fekete kocsi, piros ülések, fehér mennyezet. Nem rossz.

Terebes Antal átszellemülten mosolygott. Észre sem vette, hogy a házuk elé ért. Csodálkozott, milyen rövid volt az út, de nem bánta. Nem bírta ki már egyedül, hogy neki autója van.

Számolt azzal, hogy nagyon nagy meglepetést okoz. Otthon nem gondoltak rá, hogy ilyen hamar bekövetkezik a vásár. Ő maga sem gondolta. Hát, istenem! Szerencséje volt. Véletlenül jutott ehhez az alkalmi vételhez.

Két ablakuk nézett az utcára. Ott állt meg, pontosan alattuk. Nem törődött vele, hogy tilos a tülkölés. Kétszer óvatosan megnyomta a dudát. Ércesen, mégis dallamosan szólt a hangja; szebb volt, mint a legszebb muzsika. Kihajolt az ajtón és várta az ablaknyílásba a feleségét.

Később újra dudált és túráztatta a motort. Várt egy keveset, végül kiszállt és arra az egy percre is, míg beszaladt a házba, gondosan bezárta az ajtókat.

Hozta a feleségét; vékony, kék szemű, szőke asszonyt és két kisfiukat; Béluskát, aki ötéves és Csabát, aki két évvel idősebb.

Az asszony kicsit fitymált. Túl nagynak és túl kopottnak találta a kocsit, de férje megmagyarázta, hogy éppen ez a jó, hogy nagy, így könnyebben elférnek benne és ami a kopottságát illeti, ezek apró szépséghibák, amin könnyű segíteni. Végül is úgy látszott, az fáj a feleségnek, hogy nem volt jelen a vásárlásnál.

Néhányszor körüljárták a szerzeményt és a két gyerek úgy ugrált és kiabált örömében, hogy kicsődítették az egész házat. Aztán beszálltak és mentek egy kört a háztömb körül. — »Szépen szól a motor, mi? Na, milyen a rugózás?« — kérdezgette Terebes Antal a feleségét, aki még ezek után sem nyilatkozott túl elismerően. Egyszerűen csak annyit mondott: — »Mindjárt szétesik.«

Hosszú időbe tellett, míg Terebes Antal valamennyire meggyőzte feleségét, hogy csak az ajtók zörögnek, abból következtet ilyen képtelenségre.

*

Az első vasárnapon maga mellé ültette két kisfiát. Mindenáron elöl akartak ülni, őmellette. Félfenékkel, hegyesen begyeskedtek az ülésen; a világért se dőltek volna hátra. Élvezték, hogy suhannak mellettük a házak, a fák, az emberek. Alig lehetett lebeszélni őket a vezetésről.

Az asszony hátul ült, meglehetősen közömbösen, mintha egész életében csak autón utazott volna. Lábát keresztbe rakta, jobb kezét a könyökölőn pihentette és nézte az ura háta közepét.

Hosszú kirándulást tettek. A Balaton-part fövenyén lehevertek a pokrócra, amit gondosan összehajtogatva magukkal vittek a csomagtartóban.

Mivel kitűnően érezték magukat, a következő ünnepen megismételték a túrát. Egyik munkatársát és annak feleségét is magukkal vitték. Most csak zsíros kenyeret ettek, mivel kellett a pénz benzinre és a hónap végén jártak. Így mondták: »Sokadika van.« Igaz, megkínálta őket fasírozottal a házaspár, de ők csak falták jóízűen a kenyeret. Nem is kívántak mást.

Ekkor történt, hazafelé, hogy szétment az egyik jobb, első kerékcsapágy. Előbb csak valami halk, idegen cincogás jelentkezett, majd egyre erősödő kattogás, végül olyan éktelen lárma és csattogás, ami elnyomta az ajtók zörgését. Végül is le kellett állítani a kocsit.

Terebes Antalnak megfájdult a gyomra a rémülettől és kissé görnyedten, tehetetlenül ácsorgott az út közepén. Végre megállt egy teherautó. A sofőr biztos ítélettel megállapította a bajt és kijelentette, hogy ilyen és ilyen csapágyat kell szerezni, különben egy lépést sem mehetnek tovább. Szerencsére, készségesnek mutatkozott és ajánlotta, hogy szétnéz a közeli faluban, hátha akad valami hasonló méretű alkatrész. Ha szerencsével járnak, ő egy fél óra alatt beteszi az újat a rossz helyébe. Sietős ugyan az útja, de megpróbál segíteni.

Terebes Antal kölcsönt vett fel a házaspártól és rövid egy óra alatt csapággyal tértek vissza. Minden méret megfelelő volt, csak a belső lyukba hajlított bele valami lemezt a sofőr, mert bővebb volt, mint a tengely.

Újabb egy óra után ismét vidáman gurult a Szörnyeteg és tulajdonosa megkönnyebbült szívvel, némi adósság terhével vezetett tovább. Gyomorfájása azonban nem akart elmúlni. Pedig hazáig már semmi különösebb baj nem történt. Csak a hűtővíz kezdett csurogni, de a motor hőmérsékletét jelző műszer kifogástalanul működött és a hiányzó vizet minden faluban könnyűszerrel pótolhatták.

Terebes Antal fizetésig töltögette a vizet, aztán jelentéktelen összegért becineztette a lyukat. Később az olaj kezdett folydogálni. Először csak finoman pettyegett, aztán összeértek a cseppek és olyan volt, mint valami vékony tű, ami leér a földig. Csillogó, fekete vonalat húzott maga után. Ebből sem keletkezett különösebb baj, mert az olajnyomást mérő műszer azonnal jelezte a hiányt és amit a motor alul elcsurgatott, azt Terebes Antal fent, szorgalmasan utánatöltötte. Egy kis többletkiadást jelentett az egész, amibe az olaj került. Legalább mindig friss kenőanyaggal jár a motor — gondolta —, de azért elhatározta, hogy a következő fizetéséből megjavíttatja a tömítéseket. Mondták neki, hogy ott van a hiba a tömítések körül, de ő maga sem tudott volna mást elképzelni.

Mikor megbontotta a szerelő, említette, hogy tulajdonképpen generálozni kellene az egészet, mert nincs kompresszió, kivannak a hajtókarok, a gyűrűk, a szelepek és a fene tudja, még mi baja van. De ő csak fölényesen mosolygott; ismerte a szerelőket. — »Csinálják csak meg az olajfolyást — mondta —, elmegy az még egy darabig.« — Megcsinálták az olajfolyást. Zárlatos lett az akkumulátor. Megjavították a kilincseket. Elromlott az ablaktörlő. Felújították a sebességváltót. Kattogni kezdett a differenciálmű és folyt abból is az olaj, csurgott a végelgyengüléstől.

Mellékesen: zörgött, csörgött, kerregett, kattogott, csikorgott, surrogott, sípolt, kerepelt minden és ez a sokféle hang olyan mindent túlharsogó lármában egyesült, hogy Terebes Antal előbb kétszer, később legalább háromszor visszakérdezett mindent, ha szóltak hozzá, annyira megromlott a hallása.

Különben már tudta mindig, mi baja van a kocsinak. Álmában is előjöttek a hibák. Kitűnően megtanulta a gépkocsi szerkezetét. Lassanként maga javította meg a kisebb hibákat. Állandóan fekete volt az olajtól, mint az ördög és rózsaszín barázdákat árkolt arcára a veríték. Gondolkodás nélkül fújta a szakkifejezéseket és hasonlítani kezdett valakihez, aki szép csendesen meg akar bolondulni.

Valami csodában reménykedett. Jelentős fizetésemelésben, lottófőnyereményben, ismeretlen, gazdag külföldi rokonban, aki éppen meghal és hagyatékában róla is megemlékezik, valami véletlen szerencsében, ami hozzásegíti majd, hogy egyszerre megjavíttasson mindent az autón és akkor nem lesz többé gondja rá. És az egyre növekvő adósságokra sem, amit könnyűszerrel kifizethet.

Családi életét megmérgezték a körülmények. Felesége zsémbes lett és szúrós, mint a szamárkóró. A gyerekek nyűgössé váltak és nem értették, miért utaznak örökké villamoson, amikor autójuk van.

Terebes Antal egyszerűen nem ejthette ki otthon azt a szót: »autó«, vagy azt: »kocsi«, de még azt sem, hogy »tökgyalu«, mert rögtön vihart támasztott. A szomszédok így csúfolták a Szörnyeteget: tökgyalu.

Az asszony egy mártír gyűlöletével mondogatta: »Vagy a családod, vagy az a nyavalyás tragacs!« Szegény, férj és apa ilyenkor bűnösebbnek érezte magát egy gyilkosnál, de a tragacs szó mindig mellbe ütötte. Remélte, hogy egyszer még csodaszép autó lesz ebből a »tragacsból« és különben sem olyan rossz, csak meg kellene csináltatni. Lelke beleköltözött a bénuló kocsiba. Az autó volt számára a morfium, az élet sója, szürke napjai minden esszenciája.

Egyedül maradt a Szörnyeteggel és gondjaival, ami még nagyobb szörnyetegnek bizonyult.

A lottófőnyeremény egyre késett és az autót belepte a por a ház előtt és hosszú, szürke csíkokat rajzolt rá az eső. Az utca gyerekei még a tetejére is felmásztak. Köpködték, gyötörték, karistolták. Egyáltalán nem törődtek a beígért pofonokkal.

Ekkor határozta el Terebes Antal, hogy az átmeneti időre, (míg pénze lesz és minden rendbejön), beviszi a kocsit a házba, fel az udvar magaslatára.

Irtózatos munka volt felvinni a lépcsőkön. Két pallót fektettek le, azon tolták, mert már beindítani sem lehetett. Valamilyen okból nem kapott benzint a motor. Szakszerűen beöntött ugyan, fent, a légszűrőn át, de ez nem volt elég a nekirugaszkodáshoz. Az egész környék segített. Röhögtek és hórukkoltak. Fáradozásuk végül is sikerrel járt és áldomásképp elpoharazták Terebes Antal öt liter, finom, vidéki borát.

*

Ott állt hát a Szörnyeteg, fent az udvar magaslatán, lottyadó gumikkal, terjedő kiütésekkel, vakuló ablakokkal, rozsdásan, sötéten, mint valami fenyegetés.

Terebes Antal eleinte naponta körbejárta, amikor hazatért a munkából. Ez volt az első dolga. Néhányszor még le is mosta és gondosan megtisztogatta minden porcikáját. Fekete festékkel pöttyözte a dukkó pattanásait, és csiszolgatta a rozsdát. Óvta arra az időre, amikor majd újra ragyogóan szép, sebesen száguldó autó lesz belőle.

Csak ezután vacsorázott. Szótlanul, csekély étvággyal evett. Vacsora után hamar ágyba vitte a fáradtság.

Valamelyik éjjel arra riadt fel, hogy elütötte a Szörnyeteg. Halálra gázolta a saját autója, amit maga vezetett, így a tettes és az áldozat ő maga egyszemélyben. Az utcájukban ütötte el szünet nélkül tülkölő, szélsebesen robogó kocsi és maga alá gyűrte, összeroncsolta gazdáját. Látta, hogy a sofőr, aki egy volt vele, vigyorgott. És meg sem állt, nem is fékezett. Száguldott tovább.

Nem tudott nyugodni ettől az álomtól; felült ágyában. Motorzúgást hallott az udvarból. Finom, egyenletes, durúzsoló motorzúgást.

A család mélyen aludt. Felesége csendben, mint egy halott, a gyerekek egészséges, szuszogással. Lábait beledugta a papucsba. Le se hajolt, hogy segítsen magának. Ujjaival araszolt előre a papucs belsejében. Csendben, vigyázva nyitotta az ajtókat és kióvakodott a függőfolyosóra. Kihajolt a korláton, hogy majd leesett az emeletről.

Lent az udvaron vidám, sárga fénnyel égtek a Szörnyeteg lámpái és vékony, fehér füstöt pöfékelt hátul. Járt a motorja, duruzsolt, zenélt, zümmögött. Dorombolt, mint a macska. Egy pillanattal később felvillantak a reflektorok. Két hosszú fénytölcsért szúrtak a levegőbe. Karimájuk összeért szemközt, a kapu alatt és éjszakai bogarak csillogtak benne.

Terebes Antal szép nyugodtan, lélegzetét visszafojtva sétált lefelé és beült a vezetőülésre. Lassan, puhán csúsztatgatta tenyerét a kormány sima karikáján. Szép fokozattal túráztatott, majd bekapcsolta a sebességet és legurult a lépcsősoron.

Magától kitárult előtte a kapu és a kocsi belerohant a sápadt, csendes éjszakába, ahol csak a motor muzsikáját lehetett hallani, semmi mást. Végigszáguldott a kihalt utcákon, kilőtt a városból a végtelen, ezüstös országutakra, aztán a mezőkre kormányozott, kissé felemelkedett, hogy átrepülje a vetést, majd még feljebb, hogy ne kelljen kerülgetnie a fákat, erdőket. Egyszerre csak körülbelegték a puha felhők, benyúltak a kocsi ablakán és megsimogattak hűvös kezükkel Terebes Antal forró homlokát.

Hirtelen felesége hangját hallotta.

— Antal, hová mentél? Mit csinálsz te ott lenn? Megőrültél?

»Szegény asszony — gondolta ekkor —, félrebeszél. Nem tudja, hogy én itt fenn vagyok a magasban. Fent, nagyon fent és akkorának látom a világot, akár egy hangya. Én: Terebes Antal, annyira fenn vagyok, mint maga Szent Antal, csak éppenhogy gyorsabban közlekedem, mint ő, mivel nekem autóm van, neki legfeljebb szárnyai, amit használni sem tud a közelemben, olyan légnyomást csapok.«

Dudálni kezdett, hogy szétzavarja a felhőket, mert eltakarták a kilátást. Le nem vette kezét a dudáról. Élesen visszhangzott a hang ebben a csodálatos, csendes éjszakában.

Természetesen, az egész udvar felriadt. Ahogy az ágyból kiugrottak az emberek, vörös szemekkel, tántorogva, szitkozódva rohantak a Szörnyeteghez.

Terebes Antal kiismerhetetlen arccal ült a volánnál. Valahová előre, nagyon messze figyelt. Mosolygott és dudált. Egyre csak dudált.

Felesége elsőnek tépte fel az ajtót és néhány lakó segítségével kirángatta férjét a tragacsból. Fent a lakásban megriadva sivalkodtak a gyerekek és felháborodott moraj, káromkodás töltötte be a szűk udvart.

Terebes Antal még akkor is mosolygott, valami fölényes, dacos és titokzatos mosolygással, amikor visszafektették az ágyba. Nyugodtan, könnyű szívvel aludt el.

*

Másnap az asszony elvitette a Szörnyeteget és ami kevés pénzt kapott érte, férje ápolására költötte. Még üdülni is elmentek, közösen. Vonaton utaztak és gyönyörködtek a tájban.

Terebes Antal kijelentette, hogy sokkal szebb így a táj, mint gépkocsiból, ahol különben is mindig másra kell figyelni. De azért titokban arra gondolt, hogy mégiscsak jó dolog az autó és egyszer majd vesz még egy hibátlant. Egy vadonatújat.

Szerb György:

OTT LÁTOM ŐT...

Ott látom őt a műtők asztalánál
kezében kés, szemén madonna-fények,
a harcban ő erősebb tíz halálnál,
mert benne szunnyad csíraként az élet.

Ott látom őt a szépülő mezőkön,
dalol a föld, amerre lába jár,
s az ég aljáig épülő tetőkön,
kezéből napfényt csordít a kanál.

Ott látom őt a tervező szobákban,
szelíd szemében új hidak ragyognak
és ívelnek a gondolat nyomában
pilléreink az éneklő haboknak.

Ott látom őt a csillaglakta égen,
mint új csillagkép, száll a táj fölött,
a kék Tejút, mint zászló leng kezében,
az ismeretlen benne eltörött.

És látom őt tavasznak takaróján
tűnődve fekszik biztató karomban,
az arca ég, mint napsugár a rózsán,
mint térdeplő fény mostjött hajnalokban.

és látom őt, mint szép fáját a létnek,
ágas kezén gyümölcsként gyermek ül,
a szenvedésről halk szelek beszélnek,
s csak én értem meg őket egyedül.

Várnai Zseni:

NŐK SZAVA

Ó Március, te sorsunk érlelője,
ki a tavasz nyitányát harsogod,
ki fénnyel és viharral törsz előre,
hozz nékünk boldog, békés holnapot!

Nagy év volt az is, amely tovatűnt már,
s a jót tekintve, óriási év volt!
A szférák magas köreit kutatva,
új régiókat tárt felénk az égbolt,
és elsőül az asszonyok sorából...
— ó nagy Madách, ha ezt megérted volna! —
Ádám mellett Éva is fölrepült,
hogy a világtér magas köreit rója...
Legyőzve földünk tiltó szellemét,
így ír az Ember új hősköltményt!

— Mi jöhet még? —
kérdezem szívdobogva,
— ha Éva is már ily magasra ért?!
— Mi lehet még
az Ember vágya, dolga,
mikor már oly sok messzi célt elért?!
Oly egyszerű:
a cél maga az élet;
megérteni a teljes Mindenséget,
s munkálni,
hogy még szebb, és jobb legyen
mindenkinek, e földi téreken!

NÉPSZAVA
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
ost. „V.", Petőfi Sándor u. 17
188-296, 188-307

Vasárnapi mozaik

A NAP REVÜJE

Gergely:

■ HÉTFŐN ÉS KEDDEN BÉKEKÖLCSÖN-SORSOLÁS

Az Országos Takarékpénztár március 9-én és 10-én Budapesten tartja az I., az V. és a VI. Békekölcsön 1964 első félévi húzását. Hétfő délután kétórai kezdettel az I. Békekölcsön húzását bonyolítják le, s 73 100 kötvényre 21,4 millió forintot sorsolnak. Kedd délelőtt 10 órai kezdettel az V. Békekölcsönt húzzák, 244 200 kötvényre 38,4 millió forintot. Ezután közvetlenül sorsolják a VI. Békekölcsönt, 362 400 kötvényre 57,1 millió forintot. A két nap után tehát a három békekölcsönből összesen 679 700 kötvényre 116,9 millió forint jut nyeremény és törlesztés formájában. A nyeremények kifizetését március 16-án kezdik meg.

■ Felavatták a mecseki tüdőszanatóriumot

A Pécs feletti parkerdő fenyvessorában elkészült a 300 ágyas tbc-gyógyintézet. A 30 millió forint költséggel épült egészségügyi intézményt a szombati avató ünnepségen dr. Doleschall Frigyes egészségügyi miniszter adta át rendeltetésének. A szanatórium mellett elkészült a nővérszálló is, amely 28 dolgozónak nyújt kényelmes otthont.

■ Egy korsónyi ezüstpénz

Az 1700-as évekből származó égetett agyagkorsót és benne több mint száz ezüstpénzt találtak a napokban a Vas megyei Sághegyen. A leletet a helyi múzeumban helyezték el.

— **Újabb 1300 lakást** kapcsolnak be a gázszolgáltatásba Zalaegerszegen. Az idén befejezik a városi vízmű első szakaszának építését, s megépül a központi szennyvíztisztító berendezés.

— **Az Eötvös Loránd Tudományegyetem** Állam- és Jogtudományi Karán 1954-ben, nappali tagozaton végzett hallgatók tízéves találkozóján részt venni szándékozó elvtársak írásban jelentkezzenek dr. Szegő Tamásnál, VII., Rákóczi út 54.

— *A NŐNAPON ünnepli 100. születésnapját özv. Riedl Hugóné Mohácson. A vasárnapi ünnepen 80 éves fia, 76 éves lánya, az unokák, húsz dédunoka és öt ükunoka, valamint a tanács és a nőtanács képviselői köszöntik majd az ünnepeltet.*

■ Hatvan éve szakszervezeti tagok

Németh Mária és Schwitzer Cecília hatvan éve tagjai a Bőripari Dolgozók Szakszervezetének. A nemzetközi nőnap alkalmából Turzó László, a szakszervezet megbízott főtitkára köszöntötte őket és jutalmat adott át részükre.

■ BAJÁRÓL IRÁNYÍTJÁK TÖBB MINT 20 SZPUTNYIK-MEGFIGYELŐ ÁLLOMÁS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉT

Kétheti magyarországi tartózkodás után hazautazott a Szovjetunióba M. A. Lurje csillagásznő, a Szovjet Tudományos Akadémia csillagászati tanácsának tudományos munkatársa. Elutazása előtt elmondotta, hogy a két hét alatt megtekintette a magyar szputnyik-megfigyelő állomásokat, különösen a bajait és a budapestit, amelyek tagjai az Interobs nemzetközi szputnyik-megfigyelő hálózatnak. Ennek az országhatárokon átnyúló együttműködésnek az a feladata, hogy nyomon kövesse a viszonylag alacsonyan keringő szovjet szputnyikok útját. Az Interoos magyar kezdeményezésre alakult meg. Nemrég még csak Magyarország és a Német Demokratikus Köztársaság két-két megfigyelő állomása vett részt a munkában, de a hálózat az elmúlt hónapokban jelentős mértékben kibővült. Így a rendszer koordinálójának, Ill Márton csillagásznak, a bajai szputnyik-megfigyelő állomás vezetőjének ma már több mint húsz állomás együttműködését kell irányítania. Az állomásoknak csaknem a fele a Szovjetunióban, a többi pedig az európai népi demokráciákban működik.

■ VEZETŐ NÉLKÜLI AUTÓ

Vezető nélküli autót konstruált Pjotr Kuznyecov sztavropoli mérnök. Moszkva legforgalmasabb utcáján a rendőr észrevette, hogy egy személygépkocsi volánja mellett senki sem ül. Az autó ugyanis távirányítással haladt. Amikor a rendőr sípolt a kocsinak, az autó kiállt a sorból és megállt. Néhány pillanat múlva kiszállt egy másik kocsiból a feltaláló, aki követte a távirányított kocsit.

— **Egy 102 éves asszony** Madridban kidobta a tv riportereit, akik róla a tv részére születésnapja alkalmából felvételeket akartak készíteni. Nem akarom, hogy lássanak ilyen öregen — mondotta.

■ BRAZÍLIA TÖBB MINT EGYMILLIÓ TONNA KÁVÉT EXPORTÁL

Brazíliában a legutóbbi kávészüret eredménye több mint 27 millió zsák, vagyis 1 600 000 tonna kávé volt. Az ország az elmúlt évben több mint egymillió tonna kávét exportált, 19 százalékkal többet, mint 1962-ben és becslések szerint az idén egymillió zsák kávéval többet exportál majd, mint tavaly.

× **A Mosonmagyaróvári Agrártudományi Főiskola** felhívja mindazok figyelmét, akik a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Akadémián 1914., 1904., 1899. években végeztek, levélben jelentkezzenek — díszoklevél adományozása végett — a Mosonmagyaróvári Agrártudományi Főiskola tanulmányi osztályán 1964. március 30-ig.

VASÁRNAP, MÁRCIUS 8.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon



ZOLTÁN

nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:



— Annyi Shakespeare-bélyeg lesz, mintha a mai levélíróknak már több közük volna Shakespeare-hez, mint a mai színműíróknak?

Vasárnapi konferanszok



Jó reggelt kívánok, kedves olvasóink! Olvasom a Népszavában, hogy Carlo Ponti, a »Boccaccio 2000« című film forgatására készül, amely a 2000. évben játszódik. Néhány párbeszéd a 2000. év Olaszországából:

1.

— Csodálatos, Vinicio.
— Mi, Lucia?
— Hogy a nagyapáink aránylag milyen szolidak és erkölcsösek voltak.
— Miből gondolod?
— Láttam az »Édes élet« című archívfilmet.

2.

— Signorina, szálljon be a törperakétámba.
— Indu'hatunk. Útirány?
— Jupiter.
— Azt nem szeretem.
— Akkor Saturnus.
— Azt se kedvelem.
— Akkor Venus,
— Lehet, de ne nyúljon hozzám.
— Akkor Mars.

3.

— Ez a minisztérium.
— Gyönyörű.
— Itt mindent géppel csinálnak.
— Pazar. Ez mi?
— Elektronikus panamázógép.

4.

— Mit csinálsz este, Gulietta?
— Felmegyek Carlóhoz.
— Minek?
— Megnézem az új filmet a tévén.
— Miért nem a moziban nézitek meg?
— A mamám olyan régimódi, moziba nem enged vele.

5.

— Ki az a néni?
— A Lollobrigida.
— És miért olyan mérges?
— Mert a mai fiatalok olyan szemérmetlenül mutogatják a nyakukat.

Hallotta,

hogy jönnek a vándormadarak?

— Biztosan előzékenyen fogják őket kiszolgálni a vendéglátó helyeken.
— Miből gondolja?
— Mert madarak.
— Na és?
— Azok flottul költenek.

■ Nemzetközi fodrászverseny

A Magyar Fodrász Klub rendezésében március 22-én és 23-án Budapesten nemzetközi fodrászversenyt tartanak. Az elmúlt évekhez hasonlóan az IBUSZ a nemzetközi fodrászverseny alkalmával március 23-án nemzetközi fodrászbált rendez a Gellért Szállóban. A bálon megjelennek a fodrászversenyen részt vevő külföldi küldöttségek.

— **Gráber Margit kiállítását** szombaton ünnepélyesen megnyitották az Ernst Múzeumban. A tárlat március 29-ig tekinthető meg.

■ MEGTALÁLTÁK A KOMMUNISTA PÁRT EGYIK SZEGEDI ALAPÍTÓ TAGJÁT

A szegedi történészek érdekes módon bukkantak nyomára Szél Juliskának, a kommunista párt városi szervezete egyik alapító tagjának. Az újvidéki Magyar Szó tavaly foglalkozott a Magyar Tanácsköztársaság szegedi eseményeivel, s később ezzel kapcsolatban levelet is közölt Sz. J. aláírással. A történészek érdeklődését felkeltette a levél, mert az 1919-es szegedi viszonyok alapos ismeretéről tanúskodott. Az aláírás betűiből s a tartalomból arra következtettek, hogy a cikkhez érkezett kiegészítést Szél Juliska írta, akiről pedig korábban azt hitték, hogy nincs az élők sorában. Dr. Csongor Győző muzeológus nemrégiben a Vajdaságban tett tanulmányútján »megtalálta« a szegedi munkásmozgalom régi harcosát. Szél Juliska elmondta, hogy a Tanácsköztársaság bukása után a Szegedet megszálló franciák a Boszorkány-szigeten ki akarták végezni, sikerült azonban Jugoszláviába szöknie és ott az újonnan alakult kommunista pártban dolgozott tovább. Szél Juliska egyébként megígérte, hogy a közeljövőben ellátogat Szegedre.

— *A NAGYKUNSÁG legnagyobb mesterséges tava elkészült Karcag határában. A víztároló 270 hold kiterjedésű. A kora tavasszal két és félmillió köbméter vízzel töltik fel a tiszafüredi öntözőrendszerből.*

— **Harminc új ápolónő** tette le a hivatalos esküt és vette át az ápolónői oklevelet Szombathelyen. A fiatal nővérek közül hat marad Vas megyében, a többi az ország más részein helyezkedik el.

× **Halálozás.** Mély megilletődéssel közöljük mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy Barát József, az Agrimpex Külker. Váll. dolgozója e hó 4-én, hosszas betegség után elhunyt. A hamvasztás előtti búcsúztatás 1964. március 10. fél 12-kor lesz a Farkasréti temető halottasházából.

× **Köszönetnyilvánítás.** Mindazoknak, akik mély gyászunkban velünk osztoztak, ezúton mondunk köszönetet. Gyurita Kálmán és Ilona.

■ A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM VASÁRNAPI TÁRLATVEZETÉSEI

A Szépművészeti Múzeum vasárnapi programjában három tárlatvezetés szerepel. Kilenc órakor a Csontváry-emlékkiállításon dr. Bodnár Éva kalauzolja a látogatókat. Tíz órakor az újjárendezett modern szoborkiállítás megnyitásán dr. Soós Gyula tart tárlatvezetést. Tizenegy órakor ugyanezt a kiállítást dr. Eszláry Éva ismerteti az érdeklődőkkel. A múzeum művelődési termében 11 órakor dr. Aggházy Mária a Michelangelo-jubileum alkalmából ismeretterjesztő előadást tart a nagy olasz mesterről.

— **Kiállítás a sámánizmusról.** Dr. Diószegi Vilmos észak-ázsiai kutatóútjának gyűjtéséből kiállítás nyílt a szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeumban. A kiállítás tárgyai, rajzai és fényképei az ősmagyar pogány hitvilágból ismert sámánizmus néprajzi érdekességeit mutatja be.

— *HUSZONÖT ÉVES A VAKOK VILÁGA című folyóirat. A folyóiratot a Vakok és Csökkentlátók Szövetsége adja ki havonta kétszer pontírásban és egyszer rendes látóírásban is. A lap célja, hogy a vakok széles körű tájékoztatást kapjanak az élet minden területéről.*

■ Több mint egy napot beszélt egyhuzamban

Huszonöt órát és 15 percet beszélt egyhuzamban Francisco Dumont spanyol fiatalember, és ezzel a teljesítménnyel elnyerte a csevegés világbajnoka címet.

— *ÖT VILÁGRÉSZ 36 országának fiataljaival levelezneek a miskolci Zrínyi Ilona Leánygimnázium tanulói. Szovjet, japán, görög, finn, egyiptomi stb. barátaikkal tizenkét nyelven tartanak kapcsolatot.*

■ Fehér holló a fehér szőrű puli

A puli, a híres magyar kutyafajta — közismerten — fekete. Nagy néha születik csak egy-egy fehér szőrű puli, amely csaknem olyan ritka, mint a hollók között a fehér tollú. Schmidt József pécsi tenyésztő azonban három fehér pulival is dicsekedhet; azt tervezi, hogy kialakítja az ország első fehérpuli-tenyészetét.

■ 125 éves a Herendi Porcelángyár

A világhírű Herendi Porcelángyár az idén ünnepli fennállásának 125. évfordulóját. A jubileumot változatos programmal teszik emlékezetessé. Nyáron nyitják meg a közönség előtt a gyár újjávarázsolt múzeumát, ahol 6—7000 nagybecsű régiséget mutatnak be. A jubileum alkalmából a gyárban új porcelántárgyakat is készítenek. Az iparművészek már dolgoznak az októberi ünnepségen bemutatásra kerülő másfél méter magas váza tervein.

■ HATALMAS ERŐJŰ GÁZNYOMÁS ÜLLÉSEN

Üllés határában a csaknem két éve tartó szénhidrogénkutatások nyomán mind teljesebb kép bontakozik ki a vidék homokja alatt rejlő olaj- és földgázkincsről. Most a hetedik kút fúrásánál tartanak, s eddig csaknem mindegyik okozott valami meglepetést a kutatók számára. Az egyikből például az ország legkitűnőbb olaja buzog már öt hónap óta, atmoszférányival sem csökken a nyomása, s eddig vízesedést sem tapasztaltak. Másik két kútnál körülbelül egy éve nagyarányú gázkitörés következett be. A legutóbbi fúrásnál sincs hiány izgalmakban. Ugyanis nemrégiben a kritikus 2016 méteres kitörési zónában szinte hajszálon múlott egy újabb hatalmas arányú gázkitörés bekövetkezése. Gyors intézkedéssel elejét vették a kitörésnek, és a veszély elhárítására többszörös biztonsági rendszert építettek ki. Már öt tolózár tartja féken az elemi erővel feltörő földgázt.

Színházak műsora

Vasárnap, március 8

Operaház: Figaro házassága (Falloni-bérl. 6. előad., 7); Párizs lángjai (F-bérl. 7. előad., 7). — Erkel Színház: Hoffmann meséi (de. 11); 2 és ½ vendég (du. 3); A trubadúr (Márkus-bérl. 7. és Kis Erkel-bérl. VII. sor. 3. előad., 7). — Nemzeti Színház: Bánk bán (de. fél 11); Julius Caesar (7). — Ódry Színpad: Liliomfi (du. fél 3); Kedves hazug (7). — Madách Színház: Tanner John házassága (du. fél 3); Danton halála (fél 8). — Madách Kamara Színház: Ki után megy a nő? Ki megy a nő után? (du. fél 3); A szerető fél 8). — Vígszínház: Hátsó ajtó (du. fél 3); Az ördög (Komb. bérl. 7. sor. 5. előad., 7). — József Attila Színház: Cyrano házassága (du. fél 3); II. József császár (7). — Petőfi Színház: Lopni sem szabad (du. fél 3); Espresso Bongo (7). — Thália Színház: Legenda a dicsőséges feltámadásról (du. 3); Rozsdatemető (7). — Irodalmi Színpad: Michelangelo-emlékest (7). — Fővárosi Operett Színház: Naszreddin kalandjai (a Bartók Gyermekszínház előadása, de. 11); Luxemburg grófja (du. negyed 3); Csóktolj meg, Katám (7). — Vidám Színpad: Ez van (Vas. délutáni bérl. 3. sor., fél 4; Vas. esti bérl. 3. sor., fél 8). — Kis Színpad: Fogad 3—5-ig (Vas. délutáni bérl. 2. sor., 3, 7). — Állami Bábszínház: A csodálatos kalocsni (de. 11); Kaland a Venuson (du. 3 és 5). — Zeneakadémia: Hét zenés vasárnap délelőtt (Főv. Zeneisk. Szerv. 6. bérl., de. 10); Ifjú Zenebarátok hangv. 4. (XX., XXI., XVI. kerületnek, du. 4); 2 és ½ vendég (fél 8). — Egyetemi Színpad: Babits—Juhász-est (7). — Fővárosi Nagycirkusz: Az egész világ látta (de. fél 11, fél 4, 7). — Kamara Varieté: A varieté csillagai (fél 4, 6, fél 9). — Dallos Ida Kultúrotthon (Újpest): A beszélő köntös (a Déryné Színház ifj. előad., de. 10). — Jézszínház: Egész évben szerelem (4, 7).

*

A VIGSZÍNHÁZ értesíti a közönséget, hogy március 9-én, hétfőn és 20-án, pénteken az Amerikai Elektra helyett a HÁTSÓ AJTÓ kerül színre este 7 órai kezdettel. A megváltott jegyek érvényesek, kívánságra a vásárlás helyén visszaválthatók.

Hétfő, március 9

Nemzeti Színház: II. József (7). — Ódry Színpad: Dandin György (7). — Madách Színház: Most majd elválik (7). — Madách Kamara Színház: Menny és pokol; Az asszony — ördög; A művésznő hintaja (7). — Vígszínház: Hátsó ajtó (7). — József Attila Színház: A potyautas (7). — Thália Színház: A rozsdatemető (7). — Irodalmi Színpad: Négy verses egyfelvonásos (C-bérl. 4. előad., 7). — Zeneakadémia: M. Áll. Hangv. Zkar (Tavaszi bérl. C-sorozat és Egyet. bérl. I. sorozat, fél 8). — Egyetemi Színpad: Sevcsenko-est (7). — Fővárosi Nagycirkusz: Az egész világ látta (7). — Dallos Ida Kultúrotthon (Újpest): A beszélő köntös (a Déryné Színház ifj. előad., de. 10).

A rádió és tv műsora

Vasárnap, március 8

KOSSUTH RÁDIÓ

6: H. Idők. 6.10: Zenés műsor. 6.55: Műsorism. 7.15: Falusi életképek. 8: H. Idők. 8.10: Édes anyanyelvünk. 8.15: Operettrészl. 9.05: Nónapi köszöntőt mond Somogyi Miklós, a SZOT elnöke. 9.15: Kíváncsiak klubja. 10.05: Henrik Szeryng zkari hangv. Varsóból. Közb. 11.09: Vörösmarty-vers. 11.56: Műsorism. 12: H. Idők. 12.15: Népi z. 12.55: Róbert László összeállítása a Vatikán-városról. 13.15: Operakedvelőknek. 14: Családi körben. 15.03: Részl. a San Remó-i könnyűzenei fesztivál programjából. 16: H. Idők. 16.08: Népdalok. 16.30: Hangk. Szigligeti Ede életéből. 17.25: Új Zenei Újság. 18: H. Sport. Idők. 18.05: Schumann: a-moll zongoraverseny. 18.40: Balla Anna írása. 18.50: Tombola. 19.50: Mese. 20: H. Totó. Idők. 20.05: Valencia—Ú. Dózsa labdarúgó-mérk. II. félideje. 20.50: Sport. 21.05: Üvegfigurák. A József A. Szính. előadása. 22: H. Idők. Totó. 23.19: Operarészl. 24: H. Idők. 0.10: Filmz.

PETŐFI RÁDIÓ

7.30: Ref. egyh. félórája. 8: Jövő heti műsor. 8.20: Lemezesláda. 9.05: Operakalauz. 10.05: Gazdaszemmel. 10.20: Táncz. 12.15: Beszélg. Sinka József csillagásszal. 12.30: Művészlemezek. 13.15: Szórakozós szenzációk. 13.45: Fúvós táncz. 14.10: Idők. Vízállás. 14.25: Népi z. 15: Magyar tájak. 15.30: Mesterek tanítványokról. 16.20: Új versek. 16.30: Errol Garner zongorázik. 16.50: Erdődy—Kemény: Krisztina kisasszony. Zenés játék. 18.50: Tolsztoj: Szergij atya. Elb. rádióra. 20: Vezényel Ansermet. Közb. Marian Anderson énekel. 20.25: A burleszk műhelyében. Am. filmösszeáll. 21.25: Telesport. 21.45: Tv-híradó, 2. kiad. 22.05: Vas István önéletrajzi regényéről beszél Boldizsár Iván.

BRATISLAVAI TV

8.20: Matem. 9: Orosz társalg. 9.30: Angol nyelvtanf. 10: Új dalok. 11.15: Modern táncz. 12: Mezőg. adás. 14.30: Nemzetk. síverseny Oberwiesenthalból. 15.30: A műkorcsolyázás fóruma. 17: Gyermekműs. 18: Ifjú szemmel. 18.45: Mese. 19: Tv-híradó. 19.30: Sporteredm. 19.55: Vers. 20.05: A nagygyakorlat. Fr. film. 21.55: Tv-híradó.

Hétfő, március 9

KOSSUTH RÁDIÓ

4.30: H. Idők. 4.35: Z. 5: H. Idők. 5.05: Falurádió. 6: H. Idők. 6.20: Sport, totó. 6.35: Hird. 7: H. Idők. 7.10: Új könyvek. 7.30: Műsorok. 7.54: Énekeljünk együtt! 8: Műsorism. Idők. 8.10: Operettrészl. 9.05: Riport. 9.20: Kamaraz. 10: H. Totó. Idők. 10.10: Óvodások műs. 10.30: Dolgos J. jegyz. 10.35: Népi z. 11.05: Rádióiskola. 12: H. Idők. 12.10: Hgl. Közb. 12.57: Vidéki színházműsor. 14: H. Idők. 14.10: Heti zenés kalend. 15.05: Válaszolunk hallgatóinknak. 15.20: Zkari muzsika. 16: H. Idők. 16.10: Gyermekrádió. 16.50: Népdalfeldolg. 17.05: Tudományos híradó. 17.20: Táncz. 17.56: Műsorism. 18: H. Idők. 18.10: Villanófényben a minőség. 18.15: Mozart: F-dúr vonósnégyes. 18.41: A főutcán. 19: Zenés posta. 19.50: Mese. 20: Esti krónika. Idők. Sportmelléklet. 20.34: Volpone. Ben Jonson komédiájának rádióvált. Közb. 22: H. Idők. 23.13: Operarészl. 24: H. Idők. 0.10: Filmz.

PETŐFI RÁDIÓ

5: Z. 6.10: Torna. 6.30: H. Idők. 8: H. Idők. 14: Fúvósz. 14.10: Idők. Vízállás. 14.25: Hgl. 14.30: Lányok, asszonyok. 15: H. Idők. 15.05: Dalok, táncok. 15.40: Veres Péter finnországi útinaplójából. 16: Három férfikar. 16.16: Könnyű dallamok. 16.50: Iskolarádió. 17: H. Idők. 17.05: Zkari muzsika. 17.50: Dr. Garam József előadása. 18: Verbunkosok, népdalok. 18.25: Sevcsenko verseiből. 18.40: Berlini esztrádz. 19: Mi történt a nagyvilágban? 19.15: G. Martinelli énekel. 19.40: Gazdaszemmel. 19.55: Édes anyanyelvünk. 20: Táncz. 21: H. Idők. 21.05: Bogdán István írása a magyar takácsmesterségről. 21.25: Liszt-hangv. Luganóból. 22.30: Híres prímások. 23: H. Idők.

URH

18.30: H. Idők. 18.40: Táncz. 19.25: Riport. 19.40: Zkari muzsika. 21.20: Operettrészl. 21.50: Kamaraz. 22.30: H. Idők.

MÚZEUMI ELŐADÁSOK ÉS TÁRLATVEZETÉSEK március 8-án

MNM — Tört. Múzeum: tárlatvezetés 11 órakor.
Magy. Nemz. Galéria: tárlatvezetés 10 órakor. (N. Pénzes Éva: Szinyei Merse Pál; dr. Pataky Dénes: Szőnyi István-emlékkiáll.; Passuth Krisztina: Rippl Rónai József művészete.)
Szépműv. Múzeum: vezetés a Csontváry-kiállításon 9 órakor, vezető dr. Bodnár Éva; vezetés az újjárendezett modern szoborkiállításon 10 és 11 órakor, vezető dr. Soós Gyula, ill. dr. Eszláry Éva. — Előadás Michelangelóról 11 órakor, előadó dr. Aggházy Mária.

Március 11-én

Magy. Nemz. Galéria: előadás 18 órakor Vaszary Jánosról, előadó Haulisch Lenke.

KÖSSÖN SZERZŐDÉST

fizetővendégszoba kiadására!

Ajánlja fel nélkülözhető, jól berendezett, különbejáratú szobáját a

FŐVÁROSI IDEGENFORGALMI HIVATAL

vendégeinek elhelyezésére.

Jelentkezés és felvilágosítás:

személyesen a hivatal információs szolgálatánál, Budapest, V. kerület, Roosevelt tér 5., vagy telefonon a 180—609, 380—581 és 382—061 számokon.

FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ

„AZ EGÉSZ VILÁG LÁTTA..."

téli gálaműsor rendkívüli előadásai:

1964. III. 9., 10., 11., 12., 13., 14-én

este 7 órai kezdettel

a teljes műsort

a „SPECTA FILM SA"

AMERIKAI TELEVÍZIÓ TÁRSASÁG

Észak- és Dél-Amerika részére közvetíti

A televízió részére konferál: **Don Ameche**

Fűtött nézőtér!

Jegyek elővételben kaphatók: a **Fővárosi Nagycirkusz** pénztáránál (tel.: 428—300), a **Kamara Varieté** pénztáránál de. 10-től du. 2-ig (tel.: 120—430), a **Corvin Áruház** trafikjában, az **Idegenforgalmi Hivatalnál.** Üzemi közönségszervezők részére: Budapest, VI. ker., Népköztársaság útja 61. (tel.: 225—634, 420—349)

Küldje ajándékba neves iparművészek alkotásait külföldi rokonainak, ismerőseinek

Az IPARMŰVÉSZETI AJÁNDÉKBOLT

(V. KER., KOSSUTH LAJOS UTCA 14.)

a kiválasztott alkotásokat csomagolja, vámoltatja, a megadott címre el is küldi

1964 MÁJ 11.
1021

Bertalan Tivadar:

A CSODÁS NŐ



(A szerző rajza)

A CSODÁLATOS NŐT a villamosmegállóban látta meg először.

Éktelenül sütött a nap. Remegett a levegő. Péppé olvadt az aszfalt; belefúródtak a női cipők vékony sarkai. Izzadt mindenki. Hajszálvékony ruha tapadt a nők testéhez és csomóssá zsugorodott az ing a férfiak mellén.

A Csodálatos Nőn sötét ruha volt és különös módon, nem látszott, hogy melege van. Áttetsző, hófehér napernyőt tartott a feje fölé, ami arcát is sápadttá tette és várt egyhelyben, mozdulatlanul. Napernyő! Ki hord ma napernyőt?! Furcsa.

András gyönyörködött.

Testét a nő egyformán helyezte mindkét lábára és ez valami különös merevséget kölcsönzött alakjának. Magas termetű, finom bőrű, zöld szemű és végtelenül nyugodt volt. Talán huszonöt éves lehetett. Nagyon előkelő és rettentően titokzatos.

Hihetetlen volt, hogy villamosra vár. Nagy, fekete autót képzelt volna hozzá az ember, amiben kényelmesen hátra dől és egyszerűen hátra dől, semmi mást nem tesz.

Messziről nézte András a csodálatos nőt és úgy érezte, beleszeretett. A rekkenő hőséget túlfűtötte saját teste melege. Azt kívánta, sokáig várasson magára a villamos, hogy tovább nézhesse az igéző jelenséget.

Amikor a nő kecsesen összecsukta ernyőjét és felszállt a villamosra, ő is fellépett utána. Úgy helyezkedett, hogy egy pillanatra se vesztve szem elől. Itta a szemével, de nem ment egészen közel hozzá. Az emberek feje fölött nézte.

A nő kifelé meredt az ablakon, szinte mozdulatlan szemekkel és tekintete úgy súrolta az elsuhanó házakat, mint a bot, amit végighúznak a léckerítésen. Egyik kezét föltette az ablak párkányára, másikat ernyője gombján pihentette. Finom, kihegyezett ujjai voltak.

András közelebb lépett és elszánt szemtelenséggel belebámult a szemébe. Ehhez kissé komikus módon előre kellett hajolnia. A nő azonban jelét sem mutatta, hogy észrevette közeledését. Arckifejezése nem változott és messzenéző tekintete teljes érdektelenséget sugallt.

Néhány megállóval arrább leszállt. András nem tágított. A sötét öltözetű nő újra kinyitotta hófehér napernyőjét és átvonult az úttesten; olyan léptekkel, mint valami megközelíthetetlen, gőgös királynő. A kirakatok előtt megállt, de csak villanásnyi időre, és nézelődött. Éppen meg akarta szólítani a fiatalember, amikor eltűnt egy közeli ház kapujában. Azt várta András, hogy legalább hátra nézzen, de nem nézett. Csak ment és beleolvadt a kapualj homályába.

András sokáig várakozott. Nem bírt elszakadni a Csodálatos Nő közeléből. Szerette volna átlátni a falakat. Lehet, hogy a nő nézi valamelyik ablakból és gúnyosan mosolyog felsülésén, de fölösleges lett volna közönyt színlelnie, ha már eddig nem tágított a nyomából. Majd megfőtt a tűző napon. Az aszfaltot fehérnek látta, a kirakatok lángoltak és csak hunyorogva tudott a magasba nézni. Találgatta, melyik ablak mögül tekint rá az ismeretlen nő, akibe beleszeretett.

Még felfelé nézett, amikor újra megjelent a fehér napernyő és vele a sötét ruhás nő. Az ernyő összecsukódva, mint egy leöntött lepke, a nő meg feszes idomokkal és furcsa módon, még mindig nem volt melege. Nyomában idősebb úr lépkedett, keskeny karimájú szalmakalappal a fején, fehér nadrágban és városképekkel az ingén.

Kis zöld színű Fiat várakozott a ház előtt. Abba szálltak be és az áhított nő hátra dőlt az ülésen és semmi mást nem tett. Rá se pillantott Andrásra.

A fiatalember csalódást érzett. Nagy, fekete autó jobban illett volna hozzá.

A STRANDON LÁTTA másodszor.

Teste szép volt, nyúlánk, tömör és olyan fehér, mint a napernyője. András nem szerette a fehér bőrű nőket, (egészségtelennek tartotta a bőr alól előkéklő, finom ereket), de most kellemesnek találta a változást: a zárt, sötét öltözet után ezt a hófehér meztelenséget. Fürdőruhája is fehér volt. És a millió csillogás a medence sötétzöld vizének apró fodrain, az is fehér volt.

András délig kerülgette a Csodálatos Nőt, aki feltűnő volt és egyedül tartózkodott a strandon. Mások is kerülgették, így Andrásnak nem nyílt alkalma, hogy feltűnés nélkül megszólítsa. De másokat is gyámoltalanná tett valami, talán éppen a hölgy előkelő szépsége, s nem kevésbé komolysága.

Délben a nő eltűnt. András átkozta gyávaságát. Többször egymás után beleugrott a vízbe, hogy lehűtse magát. Igyekezete nem vezetett eredményre. Bosszankodása egyre fokozódott. Hogy elterelje figyelmét, azzal szórakozott, hogy tenyerével befogta mindkét fülét, majd fokozatosan rést nyitott a keze alatt és így a strand jellegzetes zsibongása úgy hatott, mint egy óriási tengeri kagyló zúgása. Átúszta víz alatt oda-vissza a medencét. Nagyon sokáig bírta víz alatt. Ezt minden nyáron gyakorolta. Valaki fejberúgta, erre szédelegve bukott a felszínre. Aztán fröcskölni kezdett, amiért sokan rászóltak. Nézte a fürdőző, sétáló, ülő, heverő nőket, de mindegyiken talált valami hibát. Végzetesen beleszeretett az ismeretlen nőbe. Azzal vigasztalta magát, jobban is tette, hogy nem szólította meg, mivel meglehetősen előnytelen lenne számára ez a ruhátlan ismerkedés. Magas és arányos a termete, de kilátszanak a bordái. Ekkor elhatározta, hogy rendszeresebben fog étkezni. De lesz-e valaha oly kegyes a sors, hogy még egyszer elébe vezeti ezt a csodálatos nőt?

A SORS KEGYES VOLT és asztalához vezette.

Három óra felé járhatott az idő, de az éttermek terasza még mindig annyira zsúfolt, hogy hosszas keresgélés után is csak András asztalánál talált helyet. András csak akkor vette észre, amikor érinthető közelségben állt és váratlanul megjelenő kísérője, az idősebb Úr, akivel első alkalommal látta, tisztelettel helyet kért.

A kerekded úriember ez alkalommal, városképek helyett akkora szőrzetet viselt magán, hogy nem látszott a bőre.

András elámult meglepetésében, hogy ilyen hamar előkerült, akinek eltűnését oly nagyon sajnálta. Ennek hatása alatt néhány ügyetlen mozdulatot tett, amit felettébb restellt.

A Csodálatos Nő testén már csak a hófehér fürdőruha világított. Bőre színe néhány óra alatt teljesen megváltozott, ami még sokkal csodálatosabbá tette. Egyenletesen, szépen lesült és finom, tüzesbarna színt kapott. Látszott, hogy a női napozóból jött, mert lányosan előremeredő, ugyanakkor kissé túl érett, asszonyos formájú mellén, ahol mozgott a fürdőruha széle, nem érződött fehér csík.

András olyan izgatott lett, hogy nem mert ránézni, de elvenni sem tudta róla a tekintetét. — »Csak ez a majom ne jött volna vele!« — bosszankodott magában, de egyben meg is nyugtatta a dolog, mert ez a kényszerű helyzet legalább igazolja tartózkodását.

A hölgy semmi jelét nem mutatta, hogy ráismert. Három-négyfélét is rendelt és jó étvággyal evett. Társalgása kísérőjével igen szűkszavú volt és az a pár szó, amit kiejtett, kizárólag a lassú felszolgálásra és az étel ízletlenségére vonatkozott. Úgy ültek egymás mellett, mintha régi házastársak lennének. Ezt a feltevést azonban András igen gyorsan elvetette és csakhamar meg is győződhetett az ellenkezőjéről, mivel az úriember (kötött fürdőnadrágja cipzáras zsebéből) hölgye fogyasztásának csinos számláját, szemrebbenés nélkül fizette ki.

»Tele van a hapsi« — állapította meg magában András és kényelmetlenül érezte magát, hogy rosszat kell gondolnia az ismeretlen nőről. Mindez nem akadályozta meg abban, hogy titokban és idegenül, növekvő hévvel szeresse. — »Ki lehet ez a csodálatos nő?« — tűnődött egyre és feltette magában, hogy mindenképpen megismerkedik vele.

Éppen azt fogalmazgatta magában, milyen szavakkal fordulna hozzá, ha véletlenül egyedül lennének, amikor a csupa szőr úr váratlanul magukra hagyta őket.

András nyugalmat erőltetett magára és a szép szavak helyett (hosszas fészkelődés után) csupán ennyit tudott mondani:

— Bocsánat, délelőtt még fehér volt. Szépen lesült.

— Hogy? Mi tetszik? — kérdezte a nő és keresztül nézett a fiatalemberen.

— Mondom, szép színe lett.

A nő erre nem válaszolt, de akkor már megtört a jég és András kedvesen halmozta butaságait.

— Kérem — mondta és közelebb hajolt a kiismerhetetlen arckifejezéssel ülő nőhöz — én most látom magát másodszor életemben és határozottan érzem, nem tudok meglenni anélkül, hogy többször is lássam.

Mintha éppen a vízmedencének beszélt volna; figyelemre se méltatták.

András belemelegedett. Őszinte kifakadásra ragadtatta magát:

— Legalább szóljon valamit, hogy menjek a fenébe, vagy mit tudom én, de kibírhatatlan a hallgatása!

A Csodálatos Nő ekkor szétnyitotta duzzadt ajkait, de csak azért, hogy megnyálazza szája egymásra boruló, két vérvörös ívét és kezével lusta mozdulatot tett, mintha legyet hessegetne.

András nem adta fel a harcot.

— Értse meg kérem, nem tehetek róla, én beleestem magába.

A nő erre mindenről megfeledkezett egy pillanatra, merevsége nyomtalanul eltűnt és teljes szívéből felkacagott.

— Mit csinált?! — kérdezte, majd rögtön utána fagyos lett ismét és elutasítóan hozzátette: — kérem, ne molesztáljon! — azzal elfordult más irányba.

András megmakacsolta magát.

— Engedje meg, hogy bemutatkozzam: Söptei András, díszletfestő. Szeretném megismerni magát. Ne haragudjon, nem bírom ki, hogy ne lássam máskor.

— Nem tilthatom meg, hogy lásson, ha módja van rá, de megtiltom, hogy visszaéljen azzal, hogy a kényszerítő körülmények miatt helyet kértünk asztalánál.

András nem tágított.

— Lekötelezettje a szőrös úriembernek? — kérdezte.

— Szemtelen! — sziszegte a nő és távozni készült. De akkor már ott állt mellette kísérője is, aki időközben észrevétlenül visszatért és hallhatta az utolsó szavakat.

— Mi van? Mi történik itt?! — horkant fel és védőleg rátette párnás kezét a nő vállára. — Szemtelenkedik a kölyök?!

— Hát, ahogy vesszük. Drága Géza, legyen szíves, utasítsa rendre.

— Kikérjük magunknak! — háborgott a »majomember«.

András méregbe gurult, annál is inkább, mivel sokan felfigyeltek a kínos jelenetre. Lángvörös arccal mondta:

— Elnézést kérek. Nem akartam szemtelenkedni.

— Huligán! Bandita! — morogta az úriember. Azzal karonragadta hölgyét és elcipelte.

— Ha nem lennél olyan vén málészájú, beverném a fejed — szólt utána András s közben úgy látta, viszanézett rá a Csodálatos Nő és valami ördögi pajkossággal rámosolygott.

»Milyen szép és milyen elutasító, milyen vonzó és milyen gonosz« — állapította meg magában a fiatalember, mikor mérge kissé lecsillapodott.

A nő érthetetlen mosolygása teljesen megzavarta és még inkább feltüzelte görcsös kívánságát, hogy valamit tennie kell, valami határozott cselekvést megismerkedésük érdekében, különben megőrül.

KÉSŐBB A MEDENCÉBEN találkoztak ősszel.

Olyan volt a habos vizű medence messziről, mint valami kedélyes pokol, ahol a fortyogó lében levágott fejek uszkálnak. De a víz kellemesen hűvös volt és alatta ott mozogtak a testek. A lábak pedálozták a vizet, rugdalóztak és összegabalyodtak idegen lábakkal.

András átúszott a Csodálatos Nő hosszú combjai között és figyelte, hogy tapossa finom talpaival a vizet. A medence szélén, elveszve a színes fürdősapkák tömkelegében, felbukott levegőért és újra kezdte a játékot.

A tömzsi, szőrös testű férfi bozontos melle feketén hullámzott a víz alatt és hozzá simult a nő finom oldalához. Tolakodó kezeit többször ellökte András a nőtől és amikor meszebb újra felbukott, látta, hogy az úriember forog, mint a búgócsiga, keresgél és várja, hogy feltűnjön a kellemetlenkedő. Végül is viselkedése azt mutatta, hajlandó véletlennek tekinteni a dolgot.

András újra nekilendült. Úgy teleszívta magát levegővel, hogy ropogott a dobhártyája. Nyitott szemmel úszott a medence fenekén. Amikor odaérkezett az össze nem illő pár teste alá és játékos közelségben találta őket egymással, féktelen düh, esztelen féltékenység kerítette hatalmába. Mindamellett tervszerű megfontolással, minden halogatás és energiavesztegetés nélkül cselekedett. Egyik karjával átnyalábolta a férfi lábait, másik kezének segítségével pedig, mellyel egy lefolyó karikájába kapaszkodott, lehúzta magához a víz alá. A férfi vonaglott és vadul rugdalózott. Ijedtében kiáltani akart. Ekkor víz tódult be a száján és szinte a vizen át is hallatszott, hogy hörög, mint a haldoklók. András csak markolta görcsösen és addig tartotta lenn a víz alatt, míg ő maga bírta levegővel. Ez pedig igen hosszú idő volt az idősebb úr számára, olyannyira, hogy csöpp híján holtan cipelték ki a vízből. Tucatnyi önkéntes, fürdőruhás orvos segédletével sokáig rázogatták belőle a vizet a parton és mesterséges légzésben részesítették, mire valamennyire észhez tért.

András rohant az öltözőbe.

HOSSZÚ HETEKEN ÁT kereste, hajszolta a Csodálatos Nőt.

Járta a várost, mint egy ámokfutó. Nem látta többé sem a villamos-megállóban, sem a strandon. Annak a háznak a környékén is gyakran megfigyelőállásba helyezkedett, ahol tarka ingű, idős lovagjával autóba szállt. Az autót látta, a szőrös úriembert is, messziről, de a nőt nem találta sehol. Minden szabad idejét az ismeretlen hölgy keresésére használta fel. Teljesen megőrült érte. Járta a Belvárost, a főútvonalakat, a mellékutcákat. Divatüzleteket, áruházakat, eszpreszókat, mulatókat, a legképtelenebb helyeket. Benézett minden autóba, áttanulmányozta a képeket a fotoszalonok kirakatában. Egyszer autóbuszból mintha őt látta volna menni a járdán. Leugrott a robogó buszról. Majd a nyakát törte. Ráadásul felírta a rendőr. Végül nem találta sehol. Ő volt-e, vagy valaki hozzá hasonló, nem tudni, de eltűnt az utca forgatagában, vagy bement valamelyik kapun. Végig benyitott az üzletekbe, benézett a házak udvarára. Belebetegedett.

Az ismeretlen nő alakja nyomasztó és elérhetetlen varázslatossággal lebegett előtte. Éjjel-nappal csavargott és hajszolta reményeit, reménytelenül. Végül belefáradt és ki se mozdult rideg, albérleti szobájából. Álmatlanul hánykolódott ágyán, tucatjával szívta a cigarettákat. Rögeszméje lett a Csodálatos Nő és nem hagyta nyugodni.

Dolgozni se ment. Beteget jelentett. Az orvos ránézett és minden további nélkül fekvést írt elő számára. De feküdni sem tudott. Öntudatlanul tett-vett mindenfélét. Festeni próbált, de ahhoz sem volt türelme.

Délben összegyűjtötte a rengeteg csikket és kivitte a kapu alá, a szemétgyűjtőbe.

OTT TALÁLKOZOTT HARMADSZOR a Csodálatos Nővel.

Házi pongyola volt rajta és ő is szemetet tartott a kezében. Mintha kissé megváltozott volna. Nem volt rajta semmi titokzatosság. A szemétkannát azonban elegáns könnyedséggel tartotta.

— Micsoda véletlen! — lelkendezett és kacagása betöltötte a kaputeret. Régi, kedves ismerősként üdvözölte a fiatalembert. András szólni sem tudott megdöbbenésében.

Egy emelettel feljebb lakott a Csodálatos Nő, egyedül egy lakásban. Bármikor bekopoghatott volna hozzá, amihez egyébként igézően félrehajtott feje és csábító mosolygása immár a legteljesebb biztatást ádta.

— Hogy megitatta szegény Gézát! — mulatott egyre a nő — sokat nevettem rajta. Össze is vesztünk ezen. Azóta is örök harag. Ő nem találta mulatságosnak. Nekem pedig még most is nevetnem kell, ha rágondolok. Csibész gyerek maga! Hogy jutott eszébe ilyesmi?! Hogy mire képes egy férfi!

— Azóta keresem magát — szólalt meg végre András. Hangja idegen volt és fakó.

Aznap egy emelettel feljebb töltötte az éjszakát, a nő lakásában.

DE EZ VOLT AZ ELSŐ és utolsó közös éjszakájuk. Andrásnak nem kellett többé a Csodálatos Nő, maga sem tudta, miért. És nagyon sajnálta, amit a csupaszőr úriemberrel cselekedett.

Szerb György:

Kőbányai tollrajz

Gáztartályunk barna burka
kyklops felfordított üstje
fönn az égen fonott durva
kócot fejt a repzaj füstje

korom-zászlós komor kémény
kék orkánba törő árboc
áll az égbolt üveg szélén
csillag-szóró szikrát áldoz

dal-melegű dohogások
vallanak a mozdonyokról
nézésemmel fut az árok
gyík mereng a komoly porból

suta szelek sikkanása
szalad át a szelíd fákon
fehér meleg mint a kása
ömlik szét a szemhatáron

állok a vak sínek mentén
én tudom hogy merre mennek
míg alusznak szépen szendén
útjain a végtelennek.

Takáts Gyula:

Euterpe

Vibrál a kert ezernyi tükre.

Megjöttél ... Káprázik szobám

s a dal beérett aszú fürtje

a szív és hegyek oszlopán

megzendül ... Euterpe jár itt.

Játszik a tiszta furulyán

s a kő, az érc, beton világít,

mint ég a napkelte után.

Gereblyék, tál s völgyek ívébe

megannyi lant és kék ideg

remeg s van célja már, mi végre

élnek a gépek, emberek.

S a szénszínű vásott grafitba

pattog a tücsöklábú szikra.



Kántor Sándor karcagi és Vékony Sándor hódmezővásárhelyi fazekasmesterek munkáiból gyűjteményes kiállítás nyílt a Népi Iparművészeti Tanács Régiposta utcai bemutatótermében. Képünkön Kántor Sándor néhány szép munkája
(Gonda György felvétele)

Egész évben bu

Szeged nevéhez a szabadtéri játékok fűződnek. *Keszthely* a Helikon-ünnepségek vára. Mehetnénk tovább — Sárospatak, Nyíregyháza, Debrecen, Kecskemét, Szombathely — városról városra megjelölhetnénk egy-egy mondattal a legjellemzőbb *»kulturális specialitást«*, amelyre mindenütt büszkék a házigazdák, előkészületeire, megrendezésére — legyen az dalostalálkozó, zenekari hangverseny, színházi vagy múzeumi eseménysorozat, diákfesztivál, jelmezes lovagi torna — nagy gondot, sok időt és fáradságot fordítanak.

Aki a fenti vonatkozásban *Mohács* nevét hallja, már mondja is: *busójárás*. Mohácsnak ez a »profilja«. Az idei — ahogy beszélik a városban — ragyogóan sikerült. Sőt — ezt is beismerik — egy kicsit talán »túlszervezték«, olyan vendégsereg érkezett a busójárás látványosságának csodálatára, hogy nem tudták úgy elhelyezni, vendégül látni, ahogy szerették volna. *No, de majd jövőre!* — hallani már most a fogadkozást, pedig még csak májust mutat a naptár, még a fülekben cseng a dalos-táncos karnevál vidámsága.

— *Szeptembertől beiktatjuk a művelődési tervekbe, beszélünk róla, előkészítgetjük...* — mondják a városi tanács művelődési osztályán, s bár tudja az ember, hogy nem lenne szabad egy jó ügyért lobogó lelkesedésre a fenntartás hűvös locsolóvizét permetezni, mégiscsak meg kell kérdezni:

A múltból — vagy a múltnak

— Itt más nincs, csak busójárás?

Várja a vendég, hogy az iménti lelkesedéssel utasítsák vissza a kérdést, mondják, sorolják, mi van *még* Mohácson, beszéljenek arról a tevékenységről, amely farsangtól farsangig kitölti a város népművelőinek idejét. De *Gábor Péter*, a művelődési osztály vezetője, egy szomorkás mosoly kíséretében csak ennyit mond:

— Bizony, még a múltból élünk egy kicsit...

Ami — ha szó szerint így volna — még nem lenne baj. *A múlt nemes hagyományaiból merítve a mának, megőrizni belőle azt, ami érték, s tovább gazdagítani — népművelésünk tiszteletre* [illegible] *törekvése.* De hiszen a busójárással éppen ezt teszi Mohács. Egy régi népszokást istápol, amely — csak örülni lehet neki — más vidékekről is ezreket vonz már, hovatovább országos eseménnyé szélesül farsang utolsó vasárnapján.

Élni a *múltból* egy kicsit — ez tehát nagyon is rendjén való. Azonban a *múltnak* élni majd' teljesen — ez már aligha. Pedig a népművelés akarva, akaratlanul ezt teszi Mohácson. Vezetői, ha gondjaikat elemezzük-bobozzuk, nem is tagadják.

— A város másfél évtized alatt kulturális létesítménnyel alig-alig gyarapodott. Van egy ütött-kopott, kicsiny, korszerűtlen művelődési házunk, amelyben működnek ugyan a szakkörök, művészeti csoportok, de a környezet most már inkább riaszt, semmint vonz. Elavult a mozink is, szeretnénk klubokat nyitni, kellenének kiállítási helyiségek, de hol legyenek?...

Türelmetlen kérdések

A mohácsiak korántsem alaptalan panaszlistáját bizony hosszúra lehetne nyújtani. Feltételeik valóban mostohábbak, mint nagyon sok kisvárosé. A kérdés azonban az, hogy *az ebből adódó nehézségeket feledteti-e vajon a busójárás csinnadrattája. Elterelheti-e a figyelmet a népművelés ezernyi gondjáról, a bármilyen jól sikerült jelmezes-álarcos karnevál?* Sokan kérdezik ezt mostanában Mohácson, s egyre türelmetlenebbül. Közéjük tartozik *Forró József* pedagógus is, aki a jövő szakmunkásainak tanítása mellett szabad idejének minden percét az elmaradott cigányság művelésére fordítja.

— Többen is vagyunk, akik hisznek benne, hogy *a cigányságnak úgy élni, mint eddig — ez nem az élet megváltozhatatlan rendje.* Megalakítottuk a cigányklubot, van cigányiskolánk, művészeti csoportunk és vannak biztató eredményeink. De lassan már ez lesz a legköltségesebb »hobby« Mohácson — cigányokkal foglalkozni. Ha filléresek is a gondok, évente még is több száz forintomba kerül megvenni azokat az apróságokat, amelyekre, mint legutóbb például a tánccsoportnak, szükségünk van. *A várostól több megértést és támogatást érdemelne ez a nagy fáradságot és türelmet igénylő munka.* Nem tudom, hogy a busójárásnak milyen az évi költségvetése, de *a haszna aligha van arányban a ráfordítással*, akár energiában, akár anyagiakban nézzük...

— Mi magunk is érezzük ezt, ezért szeretnénk, mint tettük már az idén, kiegészíteni, színessé, változatosabbá tenni a busójárást, ami végeredményben tömegeket vonz, *jó alkalom például a különböző művészeti ismeretterjesztésre* — vázolják a tapasztalatokból leszűrt új elgondolásokat.

Igen ám, de nézzük csak, hogy *ezt az örvendetes felismerést* mennyire igazolták az idén a busójáráshoz kapcsolt rendezvények. Nyílt egy képzőművészeti kiállítás — mohácsi nézőcsúccsal zárult! —, valamennyi képének témája a busójárás volt. Egy másikon maszkokból, álarcokból, busójelmezekből rendeztek bemutatót. A mozik busójárásról készült korábbi híradókat, kisfilmeket vetítettek... Változatok egy témára... Bár, *ha év közben nagyobb figyelmet kapna a népművelés többi »témája« is, farsang egyetlen vasárnapján ezt a busódömpinget sem vethetné senki a mohácsiak szemére.*

Így azonban érdemes eltűnődni az *arányokon*. Például, hogy a hagyományok látványos hajszolása közben hányan, s kik veszik vállukra Mohácson két és fél ezer felnőtt ember tanulásának gondját, azokét, akik öt hat osztályt, vagy annál kevesebbet végeztek. Ők maguk két és fél ezren — mondták erre néhányan, amikor szóba került és harcosan védték a farsangi karnevál ügyét, mintha valaki talán azt támadta volna.

— Akadna tennivaló az ismeretterjesztésben, a könyvtári munkában, sokkal jobban kellene törődni a csaknem ezer analfabétával, az egész város egyetemes művelésével — véli szerényen néhány pedagógus, könyvtáros, kultúrházi szakkörvezető, aki nem tud teljes örömmel örülni a busójárás felfelé ívelő színvonalának. De úgy érzik, kevesen vannak, hacsak nem keresnek sürgősen kapcsolatot a szakszervezeti népműveléssel.

Amire Mohács figyelmeztet

Csak ez a kézfogás léptethetné elő Mohácsot a busójárás városából a szervezett, sokoldalú kulturális élet városává. *Az adottságok szinte kötelezően egymásra utalják a városi és szakszervezeti népművelést*, amely így külön-külön képtelen megoldani gondjait. Az egyik hajlamos csak a látványosságra törekedni, a másik üzemenként elszigetelten birkózik feladatával. A megkötendő szövetséggel a szolid adottságokon belül is lehetőség nyílna a legégetőbb kulturális tennivalók megvalósítására, hosszútávú pedig a helyes arányok kialakítására. Mert igaz ugyan, hogy *nem rossz az, amit évente a busójárással kitesz kulturális kirakatába a város, de azzal is gondolni kell, hogy mi van a kirakat mögött.* S mivel még annyi város védelmezi hasonlóképpen félreértelmezett, és túlzott ragaszkodással öröklött vagy felvett »kulturális profilját«, *érdemes lenne másutt is eltűnődni azon, amire Mohács figyelmeztet.*

Kiss Gy. János

A Varsói Filharmónia zenekara és énekkara Budapesten

Nagy örömmel számolunk be nevezetes lengyel zenei vendégeink hangversenyeiről, annál is inkább, mert a kívánatosnál kevesebb alkalmunk nyílt az elmúlt években ismerkedésre a lengyel zeneélettel. A néhány karmester, zongoraművész és énekes vendég, akihez szerencsénk volt — jókat ígért. S most, *a Varsói Filharmónia zenekara, énekkara*, karmesterei és szólistái két nagyon szép koncerttel váltották be ezt az ígéretet. Le a kalapot mindjárt a könnyű sikert, a hatásvadászást magától tudatosan elvető műsor előtt. Külföldre menni a kor hazai zenéjének alkotásaival, a külföld számára bemutatókkal: küzdelmes, de igazi küldetés: a fiatal Tadeusz Baird és a nálunk már ismert Witold Lutoslawski mellett természetesen Szymanowskit is értve ezen. Igényes és érdekes volt a műsornak Beethovent, Fauré-t és Prokofjevet felölelő, nem lengyel része is, sőt, a második koncert zárószámaként elhangzott gyönyörű Fauré Requiem mindenben a vendégszereplés emlékezetes csúcspontját jelentette.

Witold Rovickiban és *Stanislaw Wislockiban* egyaránt érdekes karmester-egyéniséget ismertünk meg. Legfőbb erényük: sok átmeneti fokozatot szólaltatnak meg. Sem a kórus, sem a zenekar vonatkozásában nem élnek vissza a szélsőséges hangzásokkal. Wislocki felfogásának és egyéniségének intenzitásával is kitűnt. A Varsói Filharmónia kiválóan szóló zenekar, gazdag, finoman árnyalt mély tónusokkal. Az énekkar pedig a legjobbak egyike, amelyet Zeneakadémiánk dobogóján valaha üdvözölhettünk. A szólisták: *Jadwiga Romanska, Krystyna Szczenpanska, Stefania Woytowicz* és *Andrzej Hiolski*, valamennyien nagy kultúrájú énekesek. Hiolski kivételesen szép baritonját operában is nagyon szívesen hallanánk.

A mai lengyel zene megismert alkotásairól elemzést adni itt nincs mód. Baird »téma nélküli változatai« érdekes, a valódi újdonság erejével ható muzsika, színes és őszinte. A nálunk már ismert Lutoslawski »Velencei játékai«-val egyet nem értünk, sikerét inkább extremitásának köszönheti, bár a jeles tehetség kezenyoma kétségkívül rajta van mind a négy tételén.

Mindent egybevetve: igaz, útkereső művészek igaz megnyilvánulását élveztük.

R. A.

SZÍNÉSZ ÉS SZEREP



(Gonda György felvételei)

ÁRVA ESZTER

A találkozás a tehetséggel mindig örvendetes, emlékezetes és megható. Négy évvel ezelőtt a nyári operaházi balettvizsgán Zaréma gyilkos tőrétől »meghalt« egy Mária, s éreznivaló volt, hogy megszületett egy nagy tehetség. Csak a tehetsége nagy — alkata kicsiny, szinte gyermeteg. Huszonegy éves — külsőre tizennégy: mosolyogni-, féltetni-, csodálni- és szeretnivaló. Árva Eszternek hívják, s lassan ismerni kezdik országszerte, mint a pécsi balett egyik vezető táncosnőjét.

— *Az ózdi népi táncsoportban táncoltam, azután lejöttek Pestről tehetségkutatásra és felhoztak a balettintézetbe* — ennyit mond rövid történetének kezdetéről. — Hány éves volt akkor? — *Hét. Azóta táncolok. S talán most már mindig is táncolni fogok, bár ebben sem vagyok egészen bizonyos. Majd elválik* (szerintünk ez már eldőlt), *hiszen annyi minden érdekel az életben. A tánc s a színpad általában mindenesetre nagyon. De az irodalom is és a nyelvek. Jövőre szeretnék is következetesen tanulni ezen a területen is. No, de addig még sok minden hátra van. Az ősszel Hetényi János, fiatal pályatárssammal együtt Kijevbe megyünk ösztöndíjjal tanulni. Ennek nagyon örülök.*

A táncról szinte kevesebbet beszéltünk, mint ezer egyébről. Tán azért is táncol olyan szépen — no persze, tehetségén túl —, mert az egész élet érdekli, s ez minden igazi művészet alfája és omegája. Láttuk preklasszikus zenékre alkotott etüdökben, az Iszonyat balladája drámájában, Bartók Divertimentójára készült fantáziában, Rossini-muzsikára készült tánctréfában, vagy éppen most, a »Mit takar a kalapod?« című szatírácskában — nehéz, pontosabban lehetetlen volna vagy-vagy alapon dönteni: a poézis több-e énjében, vagy a fanyar, kicsit bohócos, tehát nagyon igényes humor. Olyan Giulietta Massina-féle alkat.

— *Örülök a megtisztelő egybevetésnek — egyik művészi ideálom éppen ez a nagy olasz színésznő. Persze a tánc, az sokban más, de sokban rokon a színészi emberábrázolással. Legkedvesebb élményeim közé tartozik, hogy Pécsett néhány prózai szerepre is alkalmasnak találtak. Voltam Homunculus, Euphorion meg kocsihajtó a Faustban, hisztériás lány a Salemi boszorkányokban, és amit a legjobban szerettem, kamasz gyerek Lorca Csodálatos vargánéjában. Úgy érzem, az emberábrázolásnak is rendkívülien fontos része a mozgás.*

— *Hadd mondjam meg még, amire nagyon büszke voltam: katonáknak és szülésznőknek tanítottam népi táncot, és ha hiszik, ha nem, tekintélyem volt. Most pedig életemben először egy kisfilmen szerepelek. Kardos Ferenc, a »Balázs Bélások« egyik fiatal rendezője készíti, »Júlia levelei« lesz a címe. Én leszek Júlia barátnője. Nagyon kíváncsi vagyok rá.*

Mi is nagyon. A nevében is szerény és csendes lányka egész további életútjára. A lányéra, aki Pécstől Bayreuthig, Berlinig és Londonig immár »négy nyáron át táncol« fokozódó sikerrel, szereti a dzsesszt és Thomas Mannt, szeret úszni és szeret töprengeni. A lányéra, aki a szivárvány színeire fantáziált koreográfiában a »fehér« volt. A legtalálóbb szerep rá — ha a fehéret úgy fogjuk fel, mint a színek összességét, s mint a legszebb és a legérdekesebb színt a világon.

(rajk)

Elévült tartozás

Lengyel József elbeszélései

Mai magyar prózánk egyik legsajátosabb egyéniségű alkotója *Lengyel József*. Tiszta ragyogású írásainak mindegyike őszinte vallomás emberről, világról. Az újkor emberéről, aki egy formálódó, ellentmondásokkal terhelt világ gyermeke. Az emberről, aki egyszerre alakítója, de sokszor szenvedője is a változó viszonyoknak.

A megélt életnek nem szenvtelen hangú krónikása Lengyel József. Hőseivel együtt dobban szíve, legtöbbjük köré az emberség tiszta fénye von koszorút legújabb írásaiban is.

Ezekkel pedig könyvalakban az idei könyvhéten találkozhat az olvasó. Az *Elévült tartozás* című új kötet az író elbeszéléseinek minden eddiginél teljesebb gyűjteménye. Néhány rövidebb novella mellett tartalmazza az Elejétől végig című kisregényét, amely megrázóan fájdalmas visszapillantás a személyi kultusz emberséget alaposan próbára tevő éveire.

Helyet kapott a kötetben egy filmeposz vázlata is, az Isten ostora. Ez a műfajilag szabálytalan alkotás Lengyel József fáradhatatlan kísérletező szellemének újabb bizonysága. A végén már sornyi fejezetekre zsugorodó írás szaggatott szerkezete a históriai mesét idézi. Hiteles történelmi levegője, a XX. századba vezető gondolattársításai azonban a minden korokban fejüket felütő zsarnokokra emlékeztetnek. Arra a történeti tanulságra: *»hogy száz közepes, egyenként nem kiváló, de együtt lelkiismeretes tanácsos jobb, mint a legragyogóbb kényúr...«*

Az Elévült tartozás új írásai Lengyel József szép emberségének, nemes művészetének kétségkívül újabb igézetébe vonják olvasóit.

Sz. E.

Reich Károly kiállítása

Nem véletlen, hogy Reich Károly rajzművészetének fő területe az ifjúsági és gyermekirodalom illusztrálása, s hogy oly érzékenyen és biztonsággal tapint rá arra a világos, egyszerű formára, amely közvetlenül szól ifjú olvasóihoz.

A Dürer-teremben kiállított, zömmel önálló művek, amelyek nem irodalmi témák nyomán készültek, hanem a művész saját gondolatairól, érzéseiről vallanak, ugyanolyan meseszerű világot keltenek életre, mint az illusztrációk. Mesebeli lények a hibátlan szépségű emberek, de méginkább az emberi kifejezéssel felruházott szelid lovak és a túlduzzadó erejük ellenére sem félelmetes bikák.

Az ábrázolásokon megjelenő állati és emberi alakok nem attól válnak természetfelettiekké, mert torzra, fantasztikusra alakította és képtelen helyzetekben ábrázolta őket. Vonásaik nagyon is az élet tüzetes, szeretetteljes megfigyelésére vallanak, de a képeken folytatódó életet oly mértékben »túlozza« az idillikus szépség, a báj, a harmónia irányában, hogy ezáltal lesznek egy már nem hétköznapi mértékkel mérhető valóság részeseivé. Világukból — akárcsak a klasszikus ókor művészetéből — teljesen hiányzik a rútság, a diszharmónia, az erős indulatok, a szomorúság, s ezért bizonyos mértékben lehatárolt is, megszabja a kifejezhető érzések és gondolatok körét.

Nem utolsósorban érdemel említést a művész magasfokú technikai felkészültsége, amelynek révén egyaránt biztosan uralkodik a ceruza-, a tollrajz, a művészi sokszorosító technikák, az egyszínű és a sok színt összefoglaló komponálás területén. *(havas)*

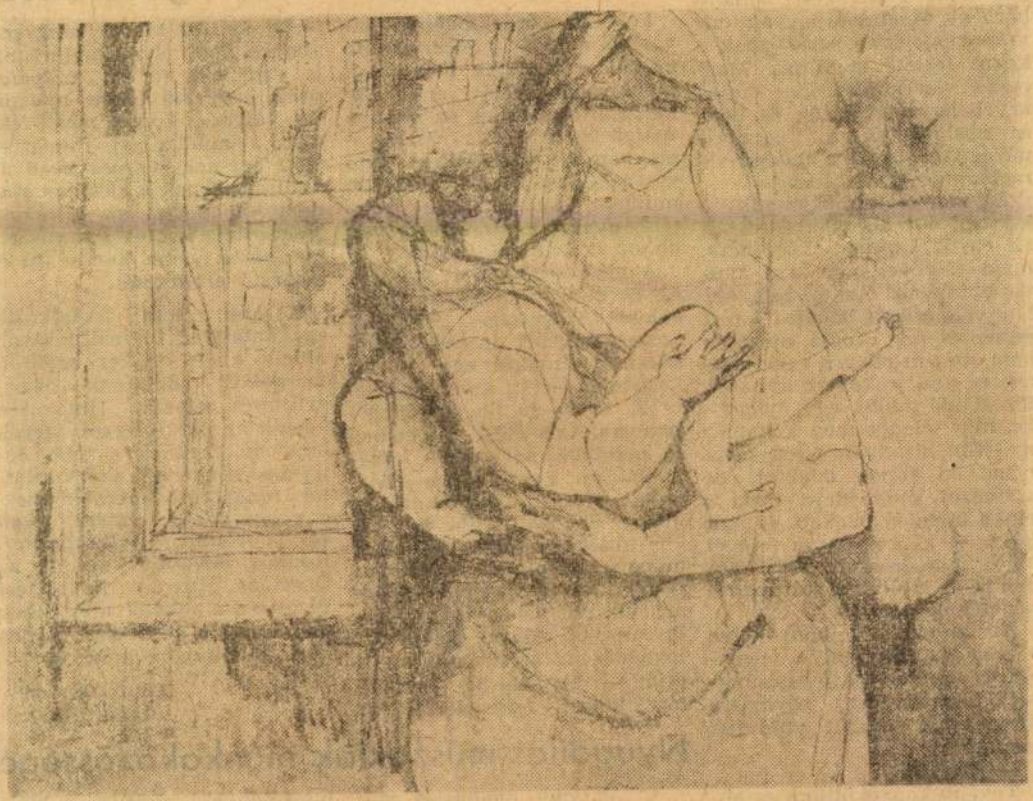
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA

Bertalan Tivadar

ŰVÉSZET

Magy Nemzet 1964 jan 26

A Magyar Nemzet galériája



Bertalan Tivadar rajza

Kopog a cinke

Odakint mínusz tizenöt fokot mutatott a hőmérő, a csillaghegyi kis családi ház ablakán keresztül néztük a gyengén szállingózó hópihéket. A ház előtt a kis kert néhány barack- és almafája, alattuk szépen sorjában sorakoznak a kékre festett kaptárok. Most csend van körülöttük, tetejüket behavazta a tél, és bent egymáshoz bújva, egymást melegítve várják a tavaszi virágbomlást a méhecskék.

Egyszer csak megjelenik a kertben egy kis cinke. Leszáll az egyik kaptár küszöbére, majd csőrével odavág a kaptár oldalához. Azt hiszem, talán valamilyen bogarat vett észre, és azt fogta meg; de nem, megint odavág egyet-kettőt, és nézi a kaptár nyílását. Rövid idő múlva egy méhecske feje jelenik meg a kaptár nyílásán, bizonyára kijött megnézni, ki kopog odakint, de szétnézni sincs ideje, mert a cinke hirtelen odakap, és már húzza is ki a nyíláson fejénél fogva a méhecskét. Már rebben is, és eltűnik a szállingózó hópelyhek között.

Az ablakban könyökölve néztük barátommal a jelenetet, és mikor meglepetésünkből felocsúdtunk, egymásra nézve csak ennyit tudtunk mondani:

— Nahát!

Tovább könyököltünk az ablakban, és nemsokára ismét megjelent a kis cinke, de most

Tisztelt Szerkesztőség!

Az idősebb műszakiak megbecsülése

Fokozott érdeklődéssel olvastam a Magyar Nemzet »*Az idősebb nyugdíjas műszakiak megbecsüléséért!*« című cikkét. Bár az írásnak az idősebb nyugdíjas műszakiaknak anyagiakban is kifejezésre jutó megbecsülésére vonatkozó minden szavával teljes mértékben egyetértek, mégis van ahhoz hozzáfűzni valóm.

A cikk ugyanis a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ) székesfehérvári intéző bizottságának vindikál egy olyan kezdeményezést, amely körülbelül nyolc év óta folyamatban van. Az MTESZ keretében ti. működik *az Arany-, Gyémánt- és Vasokleveles Mérnökök Köre*, amelyeknek ez idő szerint 261 tagja van. A kör elnöke dr. *Korach* Mór műegyetemi professzor, titkára pedig jómagam vagyok. Eleddig három ízben sikerült a legrosszabb anyagi helyzetben levő idős kartársainknak nyugdíját — ha nem is jelentős mértékben — felemeltetni. Azt is be kell vallanom szégyenszemre, hogy olyan tagtársunk is van, aki *40 évi szolgálat után* havi 360 forint nyugdíjat »élvez«. Éppen most fekszik a munkaügyi miniszter előtt egy terjedelmes beadványunk ezeknek a *kirívóan alacsony nyugdíjaknak a rendezése érdekében*, és a miniszter megígérte annak jóindulatú és megértő elintézését.

Körünk most foglalkozik egy kataszter összeállításával, amely *a 60. évüket betöltött mérnökök* adatainak összegyűjtését célozza. Ismételten kértük az illetékeseket, tegyék lehetővé ezeknek a több évtizedes gyakorlati tapasztalattal rendelkező mérnököknek *a népgazdaság részére nagy előnyt jelentő foglalkoztatását*. Komoly biztatást kaptunk az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökétől arra, hogy tagjainkat a bizottság széles körű munkájába bevonja.

Gerő Sándor
ügyv. titkár

Nyugdíjas műszakiak munkaközössége

Az idősebb nyugdíjas műszakiak megbecsüléséért című cikkre hivatkozva felhívom a

intézmények, múzeumok, kiállítások részére propaganda,

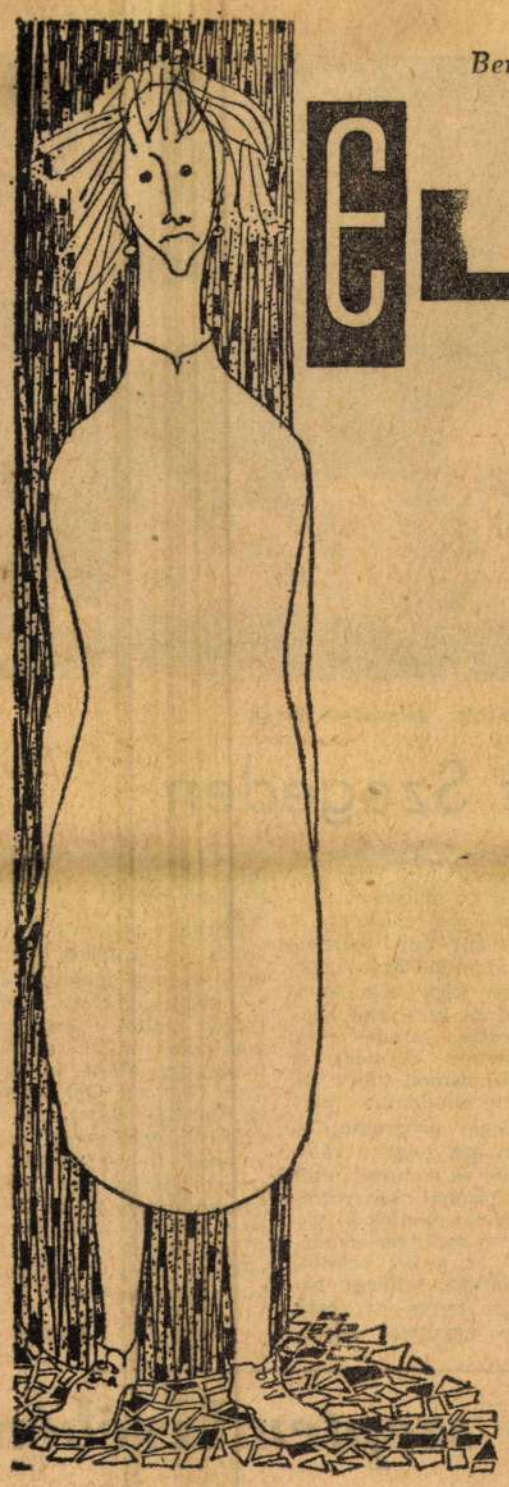
Bertalan Tivadar M.D.K.

Tanulmány /monotypia/

/ölelkezők/? repr.

Magyar Nemzet 1963. december 31. 11.1.

1964 AUG 2
1021



Bertalan Tivadar:

ELADÓ VIRÁGOK

Előttünk, a ropogós abroszon egy-egy pohár sör, fejünk fölött sűrű gesztenyelomb, körülöttünk sok-sok idegen ember.

— Tulajdonképpen mindenki számára tartogat meglepetéseket az élet — állapította meg újdonsült barátom, majd hosszan felnézett a lombok közé, ahol a sárgán izzó gömbburák körül millió esti bogár kóválygott, végül lehozta tekintetét és befejezte a gondolatmenetet: — egyszerűen szerelmes lettem s ez eleinte igen csodálatosnak tűnt. — Itt újabb szünet következett, majd így folytatta: — Nos, ha volt egy kis pénzem, mindig ide hoztam vacsorázni a lányt ..

*

EGY NAPON, amikor beléptünk, és otthonosan körbesétáltuk a kerthelyiséget, kedvetlenül állapítottuk meg, hogy sehol egy szabad hely, ahol meghitt kettesben fogyaszthatnánk el olcsó vacsoránkat. Elég sokáig ácsorogtunk, végül a belső teremben kaptunk asztalt. A pincér étlapot tett elénk, bár jól tudta, hogy csak szokásból olvasunk bele, mert zsebünk állapotából már előre tudjuk mindig, mit lehet kérni.

A lány örült a szerény kis vacsoráknak és boldog volt, hogy velem lehet. Úgy látszott, hogy — ahogy mondani szokás — egymásnak teremtett minket az élet. Legszívesebben még evés közben is egymás kezét fogtuk volna.

(Barátom itt — nem lehetett tudni pontosan, miért — nevetni kezdett, bár ez egyáltalán nem volt igazi nevetés.)

Félelmetesen szép lány volt Bogár és a világ sok millió bolondja közül engem szeretett. Így hívták: Bogár. Szemeiben, mint csodálatos mélységű kristályszemekben, megsokszorozva ragyogtak a fények és a fejét olyan büszkén tartotta, hogy megriadt, aki közeledni akart hozzá. Járása mégis olyan volt, hogy távolról is simogatni tudott egész testével. Ujjaim hegyében éreztem egész lényét, nem tudtam nőre nézni, hogy ne őt lássam, nem tudtam ölelni, hogy ne őt érezzem. A legüdébb illat az ő lehelete volt és a legszentebb öröm az ő teste melege. Valami színes, izgató áramlás volt egész megjelenése, ami végzetesen hozzákapcsolt és nagyon gazdagnak éreztem magam, hogy ő az enyém. Ugyanakkor valami megmagyarázhatatlan titokzatosságot is éreztem arcában, szavaiban, megnyilvánulásaiban, ami még vonzóbbá tette. Nem volt még egy olyan lány! Ahol ő volt, minden szépség szürkévé fakult, hogy az övé jobban éljen.

(Barátom apró, ideges mozdulatokkal egész mélyen belehelyezkedett a fonott kertiszékbe s tekintetét egyszer sem emelte fel, mintha szégyellte volna szavai romantikus áradását.)

Szóval, olyan szépet, amilyen ő volt, én még azóta sem láttam.

MINDENKI ŐT NÉZTE akkor este is, és nem vette észre senki, hogy a terembe lépett a virágáruslány.

Szalmasárga haja, amelynek minden szála szabadulni igyekezett a másiktól, piszkos kócot képezve, mereven nyúlt le a vállaira és köpenyszerű, kék színt sejtető ruha borult sovány alakjára. Feltűnően nagy lábain letaposott sarkú cipő éktelenkedett és lomha léptekkel csoszogott asztaltól asztalig. Előrenyújtott kerek kosarából, idétlen mozdulattal, riadt szemekkel kínálgatta virágait.

Amikor körbejárta a termet s végül a mi asztalunkhoz ért, a kosárban még szépen sorba rakva, szinte hiánytalanul ott gömbölyödtek a lila ibolyacsokrok. Kivett egyet és lassú, félénk mozdulattal Bogár elé tette. Közben az abrosz fehérségét nézte merően. Akadozva mondta:

— Még egyet sem tudtam eladni. Nem tudom, mi van... Ezt ingyen adom. — Szemeit egy pillanatra Bogárra tárta, majd így folytatta: — Ilyen szépet én még nem láttam soha, mint a kisasszony, pedig sokfelé járok ám! Fogadják el tőlem ezt a kis csokrot; szívesen adom. Nagyobb öröm nekem, ha maguk elfogadják, mintha megfizetik. Ez az egy csokor igazán nem számít. — Szomorúan legyintett. — Reggelig járhatok, hogy a felit eladjam. Talán, majd...

Bogár hálás mosollyal emelte finom orrához a virágot és játékos elragadtatással élvezte illatát.

— Nagyon köszönjük — mondtam én —, de úgyis akartam venni egyet — s már nyúltam a zsebembe, amikor egyszerre csak bolond gondolatom támadt.

Átkozott játék! Öregem, az én játékaim ölnek!

— BOGÁR — fordultam a lányhoz — add el ennek a szegény nőnek a virágait.

— Ugyan, hogy gondolod?! — kapta fel a fejét Bogár és tágra nyitotta nagy szemeit.

— Hát, úgy, ahogy ő csinálja. Vedd kézbe a kosarat és kínáld az asztaloknál.

— Ne hülyéskedj; látod, nem vett senki.

— Tőled venni fognak!

— Komolyan gondolod?! Mégis csak furcsa lenne.

— Éppen azért!

Bogár körbevillant a termen és egy pillanattal később, hirtelen elhatározással felállt. Arca kipirult az izgalomtól és pajkos igyekezettel már színezni is kezdte a játékot. Kiszaladt a konyhára, fehér, fodros szélű kötényt szerzett a ruhája elé és kicsi, fehér kendőt kötött fekete hajára, csinosan.

Amikor így megjelent, biztatást váró pillantással még egyszer rám nézett. Elragadtatással bólintottam, erre elszántan kézbe vette a kosarat és indult ibolyát árulni.

Már az első asztalnál egy középkorú, kövér férfi egyszerre három csokrot vett tőle és csodálattal nézte a szépséges jelenséget, aki ott állt előtte mosolyogva, kedvesen. Láttam, hogy a férfi jóval több pénzt tett a kosárba, mint amennyi az ibolyák ára volt s végül egy elegáns gesztussal még a csokrokat is visszaadta Bogárnak. Bogár pedig ment tovább, asztaltól asztalig, kedves szavakkal, igéző mosollyal kínálgatva virágait.

Szemem nem vettem le róla, úgy kísértem végig útján.

(Barátom hirtelen végigkaszált tekintetével az asztalok között, majd előrehajolt és mindkét kezét ráhelyezte az asztal lapjára.)

Bogár egyre távolodott, a csunya virágáruslány pedig nekitámaszkodott az asztalom mögött álló oszlopnak. Két vörös tenyerét kifordítva, nekilapította vézna csípője mellett a hideg falnak és merev tartással, szinte mozdulatlan szemekkel nézte a fejleményeket. Arca vértelenül világított és bőre alatt mintha levegőből lettek volna a sovány formák. Csak a száját préselte egyre görcsösebb, egyre vékonyabb vonallá.

Amikor intettem neki, hogy üljön le az asztalomhoz, megzavarodva, szinte rémült tiltakozással hárította el a felszólítást és csakhamar visszameredt mozdulatlanságába. Csak az arcára fagyott, kényszeredett mosoly jelezte háláját, amibe mintha valami értelmetlen gyűlölet is keveredett volna.

Amelyik asztalnál férfi ült, ott mindenhol vettek virágot Bogártól, és főleg azért tették, hogy visszaadva a csokrokat, kifejezzék vegyes természetű rajongásukat. Egy dologban — jól láttam — mindenki megegyezett: irigyelték tőlem Bogárt. Szóval, az ibolya alig fogyott, ugyanakkor a pénz egyre gyűlt a kosárban.

Ujjongó büszkeséget éreztem, hogy ez a csodálatos lány az enyém. Mindenki csodálattal nézte, csupán néhány nő kezelte álcázott ellenszenvvel, irigykedve különleges szépsége miatt. Pedig már irigyelni sem lehetett, olyan szép volt.

Hátradőltem székemen, úgy élveztem hiúságom boldogságát.

A virágáruslány még mindig úgy állt, mozdulatlanul, hajlott testét hátrafeszítve, mint percekkel előbb.

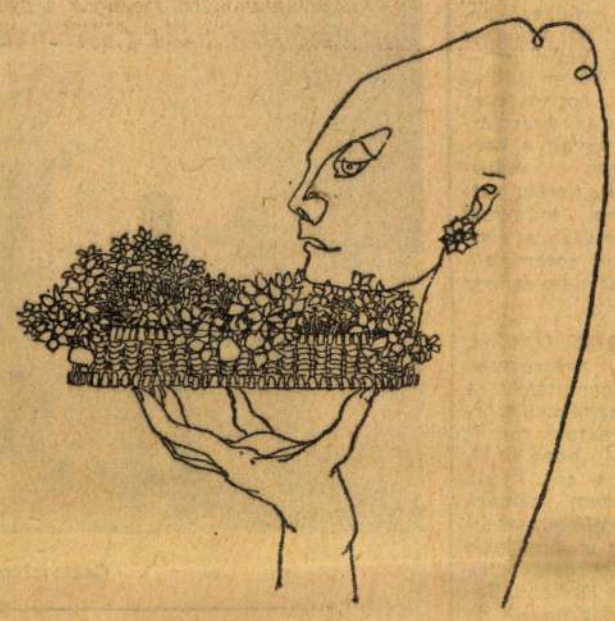
— Ne féljen, ma nem megy haza üres kézzel — mondtam neki, de ő csak nagysokára válaszolt és olyan halkan, hogy alig értettem.

— Hálás vagyok, mert van egy kislányom, aki ébren vár, és mindig megkérdezi, milyen napom volt, pedig tudja a választ, mert rendszerint azt kell mondanom, hogy rossz. Most örülni fog. Hiába! — sóhajtotta —, dolgozni nem tudok, mert beteg vagyok, a virágot meg nem szeretik már az emberek. — Görcsös kezével végigszántotta csúnya arcát és önkéntelen mozdulattal végignézett magán. Idegesítően furcsa volt a hangja.

— Miért, maga nem örül? — kérdeztem megzavarodva.

— De igen. Örülök. Hogyne örülnék! Kell a pénz.

MEGRIADVA és kissé elkedvetlenedve néztem tovább Bogár szépséges suhanását az asztalok között és a marasztaló mosolyokat az ibolyát vásárló és visszaadó férfiak arcán, de úgy éreztem, hogy most már hiábavaló lenne megszakítanom a színjátékot.



(A szerző rajzai)

Már csaknem minden asztalt végigjárt Bogár, amikor arra lettem figyelmes, hogy kosarát leteszi egy feltűnően fényűzően öltözött társaságtól körülvett asztalra, ahol előzőleg már nyugtalanítóan sokáig álldogált. Egy szőke fiatalember, széles gesztusú német udvariassággal átengedte a maga helyét, amit Bogár — nagy meglepetésemre — némi vonakodás után elfoglalt. A férfi másik széket kerített magának és Bogár mellé fészkelte magát, szorosan.

Kerestem Bogár tekintetét, de csak olyan lopva vetett, gyors pillantásokkal nézett felém, hogy lehetetlen volt inteni neki. Már arra gondoltam, hogy egyszerűen érte megyek, de mégsem mentem; ahhoz túl hiú voltam. Nem akartam nevetségessé tenni magamat.

A virágáruslány öreges, fanyar tekintettel nézett rám.

— Mit vigyorog?! — kérdeztem ingerülten az idétlen lánytól.

— Menjen oda érte. Hozza el őt — mondta csöndesen.

— Minek mennék? Ráérünk. Majd csak jön már.

— Menjen oda érte; jobban teszi. Gazdag külföldiek ezek; láttam, milyen csodaszép autóval jöttek.

Nagyon gyűlölködve nézhettem rá a gyanúsításért, mert vállat vont és elhallgatott.

Bogár egyre késett.

Előtte sötét foltként rajzolódott az abrosz fehérségébe az ibolyával tömött kosár. Körülötte finom ételek és drága italok zűrzavaros sokasága tarkállott. A szőke német egyre feljebb csúsztatta kezét Bogár székének karfáján. Az egész társaság körülfogta és udvarolt neki mindenki.

Úgy látszott, vagy legalábbis azt gondoltam, hogy Bogár, amennyire csak teheti, végigjátssza a szerepet, mivel a helyzetből és megjelenéséből adódó hangulati árnyalatokra kíváncsi.

Az idegen fiatalember nagy igyekezettel kínálgatta mindenfélével és ő elfogadta a kínálást. Mindent elfogadott!

Összeszorítottam a fogaimat és vártam. Mit tehettem volna? Mellettem a virágáruslány bölcs és fonnyadt mosollyal bámult maga elé.

NEM TUDOM, mennyi idő telt el, mire Bogár felállt végre és kézbe vette kosarát. De felemelkedett a szőke idegen is és utánuk az egész társaság.

Bogár határozottan rejtegette előttem az arcát s amikor egy-egy pillanatra mégis felém fordult, láttam, hogy vonásai furcsán, idegenül merevek. Szemében egy gyönyörű állat riadtsága tüzelt és minden ízében pattanó idegesség feszítette.

Felém tartottak.

(Barátom szorosan egymásba kulcsolta ujjait és merően nézte az abrosz fehérségét.)

Amikor elém állt Bogár, egész tartásán valami görcsös elszántság uralkodott. Kosarából kivett egy csokrot és elém tette. Lángoló arccal, szótlanul cselekedett. A maradék virágot, a kosárral együtt a virágáruslány kezébe nyomta, aki elámult a rengeteg pénztől, ami a virágok mellett hevert.

Aztán továbbsuhant Bogár. Az a lány maga volt az ördög! Erre csak egy ördög képes! Mellette a külföldi fiatalember és utánuk a többiek.

MIRE MAGAMHOZ TÉRTEM, már kiléptek az étterem ajtaján. Rohantam utánuk, mint egy őrült. Felborítottam a székeket, nekiütköztem az embereknek. Ölni szerettem volna!

Kint még láttam, hogy Bogár fehér cipői utolsót villannak, ahogy behúzza őket maga után egy hatalmas autóba, aztán nekiugrott a gyűlöletes, fényes állat, az esti utcának.

Taxiba akartam ugrani, de csak nekidőltem a kapu oszlopának és néztem a két billegő, piros fénypontot, míg el nem folytak a fények a szememen.

Sírtam, öregem! A szégyen és a tehetetlen harag, az egész döbbenetes árulás szerelemmé forrósodott bennem, pedig úgy éreztem, megfagyok, mint a halottak.

A virágáruslány ott állt előttem, szomorú gúnnyal nézett rám és sovány kezében pénzt szorongatott.

— Felezzük meg — nyújtotta felém —, látom, maga sincs bőviben a pénznek.

— Menjen innen! — üvöltöttem. — Menjen innen gyorsan, mert megölöm!

Neki akartam ugrani tehetetlen dühömben, de mozdulatlansága lefogta a kezem.

Így néztünk egymásra sokáig, végül megfordult és elvonszolta rokkant testét.

(Barátom újra hátradőlt és állát tenyerébe helyezte.)

BOGÁRT NEM LÁTTAM TÖBBÉ. Férjhez ment az idegen alakhoz és elutazott vele. Kölnben élnek. Lehet, hogy egyszer még hazajön, de számomra meghalt, meghalt abban a pillanatban, amikor szépsége megszülte bennem a végzetes játék gondolatát.

És, tudod, öregem, mi a legfurcsább?! Egyáltalán nem sajnálom, hogy kitaláltam azt a hülye játékot! Pedig még mindig szeretem Bogárt.

(Barátom körbeölelte ujjaival a söröspoharat.)

Sajnos, úgy szeretem azt a dögöt, ahogy csak sok száz kilométer távolságból lehet szeretni.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA

A művészet és az igazság elválaszthatatlan

Gondolatok a Holland Fesztivál nyomán

AMSZTERDAMBAN, Hágában, Rotterdamban, Utrechtben, Middelburgban, Leidenben, Hilversumban s Hollandia sok más városában június 15 és július 15 között tartották az idei Holland Fesztivált, sorrendben 1947 óta a tizenhetediket. Színjátszás, zene- és táncmegnyilvánulások adják meg ennek az eseménysorozatnak az arculatát — mindent egybevetve *a legmagasabb színvonalon, amely az említett művészetekben ma a világon fellelhető.*

Az embereknek, amíg a világ világ, szükségük lesz a művészetek tükrére — a művészeteknek pedig önnön előrehaladásuk érdekében az efféle seregszemlékre; pontosabban *a világból ilyenkor egybesereglő emberekre, akik a tükörbe tekintve, végül is megállapítják: csakugyan visszaadja-e a tükör az emberi életet, és élményt nyújtó módon segíti-e továbbhaladását — vagy torz a kép.* A holland fesztiválról jó lelkiismerettel elmondható: a valóságos művészetnek ad teret — réginek és újnak egyaránt, támogatva józan és a humánumtól el nem rugaszkodott kísérleteket is.

A FESZTIVÁL igyekszik átfogni e jegyben mindent, ami rendszerek, társadalmi berendezkedés tekintetében részekre szakadt, de az emberi nem alapvető érdeke, a békés élet igenlése dolgában végső soron oszthatatlan világunkban ma a zene pódiumáról, a színpad deszkáiról a próza, az ének és a tánc nyelvén elhangzik. Amíg Amszterdamban a Stadsschouwburg színpadáról a londoni Royal Balett »Az alvó szépség«-ről beszélt, az Amadeus-kvartett Bartók 4. vonósnégyesét játszotta az Északi-tenger végtelenjére tekintő scheveningeni Kurzaal nagytermében. *Beethoventől Schönbergig, Händeltől Brittenig, Muszorgszkijtól Sosztakovicsig terjedt a zenei »skála«, Shakespeare-től Nestroyig a prózai* (nem tovább: a fesztivál fő karaktere a pódiumi és színpadi zene s a tánc). Ez utóbbiban olyan sokszínű műsort láthattunk, mint a Holland Balett koreográfiája Bartók Divertimentójára, továbbá Stravinszkij- és Orff-zenére, az említett Csajkovszkij-balett (»Az alvó szépség«) a londoni Royal Balett előadásában, a Zágrábi Balett koncertműsora, vagy a maga nemében egyedülállóan érdekes Pekingi Opera, elképesztően fejlett mozdulatművészetével.

A zenei előadóművészetnek vitathatatlanul a legnagyobbjai szólaltak meg, vagy szólaltattak meg olyan együtteseket, mint az *Amszterdami Concertgebouw* kiváló hagyományokban gazdag *zenekara*, vagy a *Bécsi Filharmonikusok*. Hosszú névsorolásba nem bocsátkozom — a színvonal és a sokféleség érzékeltetésére mégis néhány nevet szükséges megemlíteni. A többi között *Elisabeth Schwarzkopf, Erna Spoorenberg, Galina Visnyevszkaja, Dietrich Fischer-Diskau, Peter Pears* — s nem csekély örömmel írjuk: a mi *Ilosfalvy Róbertünk* — énekelt, *Szvjatoszlav Richter* zongorázott, *Miszcziszlaw Rosztropovics* csellózott, *Benjamin Britten, Szymon Goldberg, Herbert von Karajan*, s utoljára, de tán mindenekelőtt *Otto Klemperer* vezényelt.

MUZSIKÁNAK, s ráadásul balettnek és drámának ilyen kavalkádjáról valamiféle összefoglaló értékelés, a sokféle benyomásnak és élménynek holmi sommázata nem adható. Egyetlen vezérgondolat talán mégis igen. Ez a fesztivál is — aminthogy a hasonlók mindig — újra igazolta: a művészetben ideig-óráig mutatkozhatnak és mutatkoznak is tévutak, több-kevesebb szélhámosság, sznobéria és divathóbort is fel-felüti a fejét, de *valódi, megbízható, örökké termékeny talaja csak az olyan művészetnek van, amelyben életigenlés, akarás és értelmes küzdelem, embermilliók véres, de jogos és győzelmes harca fejeződik ki a boldogságért, az emberhez méltó örömért.* Sokféle kor, sokféle stílus, de még különféle világfelfogás is fejeződött ki a fesztivál keretében elhangzott művekben — de e humánus tartalom tekintetében megegyeztek. Úgy is mondhatnánk: *csak művészet volt műsoron — hiszen ami tagadja a humánumot, az nem érdemelheti meg a művészet nevét, rangját.*

Nemcsak a Klemperer vezényelte Kilencedik beszélt egyértelműen erről, hanem természetesen Bartók 4. vonósnégyese, Shakespeare V. Henrikje, a szűnni nem akaró ovváció Richter Schubert-koncertje után, vagy Benjamin Brittennek szinte a memento erejével felhangzó Háborús Requiemje az elmúlt háborúban oly keservesen szenvedett Hollandia Amszterdamjának élő és emlékező népe előtt. S ha százszor megpróbálja bárki is — mint ahogy bőven látható kísérlet éppenséggel ugyanebben az Amszterdamban is, kivált a képzőművészetben —, *művészet valóságos, mély emberi tartalom, művészet humanitás, művészet életigenlés nélkül sosem volt, nem lehet, és nem is lesz a világon.*

A »WAR REQUIEM«-et, Brittennek nemrégiben nálunk is bemutatott, a második világháború szörnyűségét gyászoló művét említettem — hadd emeljem hát ki a sok közül, mint a magam számára talán legemlékezetesebbet. Zeneileg is kimagasló volt a Concertgebouw Zenekar s a Holland Rádiókórus előadása — de tán inkább a koncert összkörülményei vésődtek oly maradandóan belém. A Concertgebouw két és félezres pompás terme telistele — tán a világnak minden létező fajtájából származó emberekkel (Amszterdamban igencsak sokféle ember él, hollandok, indonézek, kínaiak, négerek). Mellettem jobbról egy norvég kollegina, balról egy újságíró San Franciscóból. A hangverseny nagyzenekarát, a felnőttkórust és a ragyogó gyerekeket a holland Haitink vezényli, az együtthangzó kiszenekart maga a szerző, az angol Britten. A baritonszólót a háború utáni generáció új énekesnagysága, a német Fischer-Diskau énekli, a szopránt a csodás hangú szovjet Visnyevszkaja. S a Requiemben a háborút szenvedett, a borzalmat átérző, a mocskot elutasító világ lelkiismeretéhez kiált a kívánságot és követelést visszhangzó nagy kérdés: *»Fill the void veins of Life again with youth — and wash with an immortal water, Age?«* (Kissé szabad fordításban: *»Ó, Kor, megtöltöd-e az Élet kiürült ereit ifjúsággal — és tisztára mosod-e őket egy letörölhetetlen folyadékkal?«*)

A fesztivál világból egybesereglett hallgatói és nézői gazdagabban és emberebben tértek vissza hazájukba, mint ahogyan Hollandiába érkeztek. Egy művészeti fesztiválról nem adható ennél nagyobb elismerés. *A rendezők nem azt keresték mai világunk ezerhangú művészetében, ami elválasztja, hanem azt, ami összeköti a békében élő embereket — s mert keresték, meg is találták.* Voltak-e emiatt fanyar hangok (s ráadásul nem túlságosan bölcsek, művészi értékelés szempontjából meg éppen nevetségesek)? Természetesen voltak. A jó ügynek mindenkori mércéje az ostobák és kis gonoszok acsarkodása. Annál inkább, s annál biztosabban elmondható: *a tizenhetedik Holland Fesztivál a dekadenciától, a perverziótól, a nyegle értelmetlenségtől mentes, emlékezetes megnyilvánulása volt a világ mai művészetének.* A humanista polgári világ s a szocialista világ művészetének — bebizonyítva, hogy *az értékes művészetben mindenkor és mindenhol a humanitás, a haladás, a béke gondolata uralkodik.*

SCHILLER »ÖRÖMÓDÁ«-jával, Beethoven nevezetes szimfóniájával zárult a százötvennél több zenei, színházi és tánceseménye sora. Úgy érezte a hallgató: *a művészetnek ismét egyszer sikerült »átkarolnia embermilliókat«*, és segíteni, hogy sok-sok nehéz, de vértelen küzdelem árán mielőbb világméretben is létrejöjjön ez az egymásra találás — a béke egyetlen, de mindennél fontosabb ügyében.

Rajk András



Reich Károly: Játszadozó lovak

Országos tárlat Szegeden

Szeged ünnepi heteit éli. Fő attrakciója, a szabadtéri színpad előadásai mellett változatos programokkal és látnivalókkal kíván kedveskedni sokfelől idesereglő látogatóinak. A Móra Ferenc Múzeum képtárának impozáns termei is ez alkalommal váltak országos képzőművészeti seregszemle színhelyévé.

Látogatói az elmúlt évek művészi termésének sok kitűnő alkotásában gyönyörködhetnek, közöttük *Barcsay Jenő, Czóbel Béla, Duray Tibor, Kmetty János, Kurucz D. István, Szalay Ferenc* festményeiben, *Csernus Tibor, Csohány Kálmán, Feledy Gyula, Hincz Gyula, Makrisz Zizi, Martyn Ferenc, Pór Bertalan, Würtz Ádám* grafikáiban, *Borsos Miklós, Ferenczy Béni, Kerényi Jenő, Schaár Erzsébet, Somogyi József, Tar István, Vigh Tamás, Vilt Tibor* szobraiban.

A kiállításon ezúttal a szobrászati anyag a legszebb, a grafikák színvonala is túlnyomórészt magas, a festmények együttese azonban meglehetősen vegyes képet nyújt. A tárlat rendezőit a művek összegyűjtésénél láthatóan nem vezette más szempont, mint hogy lehetőleg jó műveket mutassanak be és hogy a rendezvény helyi jellegének kidomborítására megfelelően képviseltessenek Szeged és környéke képzőművészei. Mindez csak helyeselhető és nem is kérünk számon tőlük valamiféle alkalomhoz mért különleges programot — csupán azt, hogy a válogatásnál és a művek csoportosításánál határozottabban rajzolódjék ki valamilyen egységes rendezői elv, s a két emeletnyi kiállítás mintegy háromszáz műve ne csak optikai együttest adjon, hanem némiképp szemléltesse is mai művészetünk fő tendenciáit.

Ezúttal megkönnyítette volna az alkotások ilyenfajta összeválogatását és arányosítását, hogy a művészek által beküldött munkákon kívül rendelkezésükre állott a Magyar Nemzeti Galéria új szerzeményi anyaga is. A művészi értékekben bővelkedő, reprezentatív szegedi tárlat így még hasznosabban teljesíthetné a hazai és külföldi közönség gyönyörködtetésének és tájékoztatásának kulturális feladatát.

(havas)

Budavár ostroma 1964 szeptemberében



Csatajelenet a filmből

Megjöttek a vitézek, leverték a csata porát — s most a Palatinuson, meg a többi strandon pihenik ki a fáradalmakat. Nem sokáig — mert holnap már a Margitszigeten és a műteremben folytatják a Jókai-regényből, *A kőszívű ember fiaiból* készülő film forgatását.

A rövid pihenő alatt nehéz *Várkonyi Zoltán* rendezőt és a szereplőket megtalálni, de *Németh András* gyártásvezető ez idő alatt is mindenről készségesen ad felvilágosítást.

— Mikor kezdték a felvételeket?

— Július 13-án vívtuk az első csatát az ónodi hídért; *a harci jelenetekben 3000 statiszta szerepelt*, s a néphadsereg pirotechnikusainak segítségével mintegy húsz mázsa lőszert használtunk el. Persze, a harc egyszerűbb, mint 1848-ban volt — a régi ágyúk elsütése is elektromos gyújtással történt. Ezután költöztünk Bozsókra, ahol a Baradlay-kastély külső felvételeit, majd Sopronba, ahol a bécsi március egy részét forgattuk. Most műtermiek jönnek, s egy-két kisebb budapesti külső...

— A további jeleneteket hol forgatják?

— Augusztusban elvégezzük még a kisebb külső és műtermi felvételeket, szeptemberben lesznek a nagy csaták: *Budavár ostroma, s hatalmas ütközet a főváros közelében, a Farkasvölgyben.* Decemberben a leningrádi képek következnek, majd Gödöllőn a további téli munka...

— Mikor lesz kész a film?

— A színes cinemaszkóp kétrészes lesz; ez a Magyar Filmgyártó Vállalat eddigi legnagyobb vállalkozása, amely a legnagyobb felkészültséggel és apparátussal készül: *összesen 15 000 ember szerepel benne.* Az idén előreláthatólag a második rész felvételeit fejezzük be, az első résszel pedig csak márciusban végezhetünk...

A film tehát a jövő tavasz slágere lesz; addig még eláruljuk, hogy Baradlaynét *Sulyok Mária*, Richárdot *Mécs Károly*, Ödönt *Bitskey Tibor*, Jenőt *Tordy Géza*, Pallwitzet *Nagy Attila*, Pál huszárt *Páger Antal*, Ridegváryt *Básti Lajos* alakítja — s a többi szerepben is felvonul filmművészetünk java... *(győri)*

HORIZONT

● *Augusztusban és szeptemberben is folytatódnak a Halászbástya népszerű hangversenyei. Nyolcadikán Vivaldi: Négy évszak című művét adja elő a Pénzintézetek Központi Szimfonikus Zenekara, 11-én Strauss-est lesz, 20-án kiváló művészek közreműködésével ünnepi hangversenyt adnak, az Orosz szerzők estjére 22-én kerül sor. Szeptember 5-én kórushangverseny lesz a Halászbástyán. Érdekesnek ígérkeznek a Mechwart téri hangversenyek is. Augusztus 2-án francia operett-est, 9-én klasszikus hangverseny szerepel a Mechwart tér műsorán.*

● Shakespeare: Ahogy tetszik című vígjátékával kezdi új évadját szeptember 10-én a Madách Színház. Az első bemutató október végén lesz, Füst Milán: IV. Henrik című alkotása kerül színre. A Madách Kamaraszínház is a múlt évad utolsó bemutatójával, az Agóniával kezdi az évadot szeptember 11-én.

● *Osztravai kulturális küldöttség érkezett szombaton a Pesterzsébeti Vasas Művelődési Házba, hogy nyolc napig tanulmányozza az ország legnagyobb szakszervezeti kulturális intézményének munkáját.*

■ **Szegedi érdekességek — röviden**

A Fogadalmi templom is »szerephez jutott« az idei játékokon. Erkel: Hunyadi Lászlójában megszólalnak a templom harangjai és a világhírű, több mint tízezer sípos orgona is. — Tízezer kosztüm érkezik Szegedre a játékok ideje alatt az ország különböző színházaiból és varrodáiból. Az előadások sikeréhez estéről estére 500 fős műszaki-technikai személyzet járul hozzá.

Vendégkönyv:

Szenkár Jenő



Fárasztó hangversenyek után néhány napot pihenek a gyönyörű Szabadság-hegyen. Nagyon jól érzem itt magam — s bár hazámból 1912-ben elkerültem —, mindig szívesen térek ide vissza. Az első, 1956-os Bartók-fesztivál óta minden évben hazalátogatok. Decemberben is itt voltam, a Rózsalovagot vezényeltem. Most a Károlyi-kertben adtam két koncertet, és a televízióval a martonvásári Beethoven-fesztiválon szerepeltem. Novemberben újra jövök az Állami Hangverseny Zenekart dirigálni: Mozart Esz-dúr szimfóniáját, és az itt kevésbé ismert Bruckner VII. szimfóniáját adjuk elő. Innen most néhány hétre hazautazom Luganóba, bár sajnos, kevés a szabad időm. Állandóan utaznom kell, alig van Európában olyan zenekar, amelyet ne dirigáltam volna. Különben Magyarországon vagyok a legszívesebben.

Bertalan Tivadar, grafikus MDk

Rajza.

Kepr

Molnár Ernő: Baksis 9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. aug. 25.

CSERES TIBOR:

Gyermekrajzok

Hallgatással és hányással szállították a v.-i kórházba Mariskát, az orvosnő mindjárt a legrosszabbra gondolt, s nem akarta a gyermekosztályra bebocsátani, de az egyik mentő azt mondta:

— Akármint van, mégiscsak tizenkét éves.

Szülő vagy hozzátartozó nem érkezett vele.

Másnap kiderült: az „akármint" alaptalan. S hogy a kórlapot egyedül vele és tőle kellett megtölteni, a hallgatás is nyilvánvaló lett s a hányás is, különösen, amikor az apját meg az anyját kérdezték. Aznap azonban még nem vették észre az összefüggést.

Este a nővér mesélt a teremnek. Kérdezte — szokás szerint —, hogy csont, amíg mindenki el nem aludt. Akkor abbahagyta s látta, Mariskának nyitva a szeme.

— Hát te mért nem mondtad, hogy csont?

Egy picit elhúzta száját, de nem felelt.

Harmadnap könyvet kínáltak neki. Nem nyúlt érte. Ott hagyták a szekrényén.

Mariska szájából minden étel kifordult. Az orvosnő szelíd hangon beszélt hozzá, megsimogatta haját, majd karonfogva átkísérte a vizsgálóba, ahol mérleg is állt. Megmérte Mariskát.

— Harmincnégy kiló!

— Negyvenhat is voltam: — súgta, s látszott, teljesen értelmes.

Éppen uzsonnaidő következett. Jóízűen elfogyott minden s nem jött vissza semmi. Mosolyogtak.

Próbáltak beszélgetni. Nem sikerült. Kérdés volt, válasz semmi. Játék? Dominó s egyéb is. Hiába.

— Rajzoljál — papírt adott az orvosnő, ceruzát s egy nagy, kemény kötésű könyvet. — Ezen jól lehet rajzolni.

— Mit? — Akármit. Amire gondolsz.

S Mariska rajzolt. Macskákat rajzolt, dupla szilva formájú lényeket, a kisebbik szilvákra fület és szemet pöttyintett, onnan látszott, hogy micsodák, meg a tarkaságukról, hogy tarka macskák. Lábat egynek sem adott. A lábatlan állatkák közé egy öregasszonyt tett, kontya és orra olyan volt, rá kellett mondani: boszorkány. S az arcát sem feledhette az ember. Hatalmas ötágú kezet csinált fent a papír tetejére, de az nem látszott, mi volna a kézben. A papír szélére jobbról egy pici ember került, nyakkendősen, de arcot nem viselt, csak kalapot, balról nőt illesztett a papírra, éppen csak le nem esett a semmibe, vitte berakott szoknyája, magas sarkú cipője, kalap helyett neki lombos frizura takarta fejét.

Az orvosnő mutatta, mindent ért, megszámolta a macskákat. — Nyolc. — Cica! — sziszegett gyerekesen Mariska.

A többiről nem került szó. Egy cseppet megint hányt vacsora után Mariska.

Másnap látogatás volt, a „néni" látván, hogy mindenkihez érkezik anyuka vagy rokon, odaült Mariska mellé, fejét simogatta, mesélt neki, aztán megkérdezte, kinek a keze van a rajzon? Bár még nem uzsonnázott, ökrödni próbált a kislány.

Napok múltak, egyik délután idős nő közeledett a fehér folyosón. A konty. Az orr! — Mariskát keresi? — Igen, a nagymamája vagyok.

De a kislány egész idő alatt farolt az ágyba, a párnába, s a búcsúcsók pillanatában csak a feje búbja látszott ki a takaró alól.

— Harminckét kilósra fogyott — közölte az orvosnő a folyosón.

Az öregasszony neheztelést érzett szavában:

— Tetszik tudni, nekem nem édes unokám, mert az anyja csak nevelt lányom, de úgy szerettem kérem, még a sajátomat se jobban.

— Negyvenhat kilós volt?

Elcsodálkozott a nagymama:

— Hát, igen, a tavasszal nagyon meglódult, mondtam is, hová növöl, hová hízol Marcsa, egy hónap alatt három számmal nőtt a lábad. Még a fiamnak — édesfiam — mutattam. Nézzed má, Karcsi, a szandál, akit ősszel vett neki az aptya, csak a bütykéig ér.

Hívták az orvosnőt, örült, hogy keresik, de mégis megkérdezte:

— Nyolc macska volt? — Tessék? — Mondom a nyolc macska mind tarka volt?

Arcához nyúlt nagymama, a rajzon szereplő kontyához.

— Nem. Talán csak kettő. Panaszkodott? A szomszédok mondták? — súgta nagymama. Csakis Szkrinyárék tehették!

— Neveket nem mondhatok. Nekünk azonban tudnunk kell mindent.

Elpirult az idős nő, valamit nem akart elárulni.

— A fogyás mikor kezdődött?

— Jaj — könnyebbült meg — én mindig jártattam a számat: Piroska, ne gyertek egyszerre Ernővel, osszátok be magatok közt, jobb is a kislánynak, jobban is tud örülni annak a himmi-humminak, amit a kezébe nyomtok. Mer így aztán negyedévig még csak híreteket se halljuk, s ha kinövi a lábbelit, én irkáljak?

Mariska borzongva bújt elő a paplan alól: — Elment?

Papírt és ceruzát adott neki a néni. A látogatás végéig üres maradt a papír. Aztán azt a felét, ahová kerülnie kellett, hatalmasan odakerült a kéz. Csontos, bogos kéz volt, nagy ijesztő szőrök a hátán. Férfikéz.

Azután megint jött a nagymama, s azt a kérdést kapta, mikor kezdődött a „dolog". Amikor a lábnövést észrevették, meg...

— Négy éve vállaltam ezt a szegényt. Ernő aszonta, ötet senki nem ellenőrizheti, hogy házonkívül mőre jár-kél. Van neki egy legénykori nője, aztat felújította: ha te úgy, én is úgy! Az én nevelt lányom meg olyan, hogy nagyon féltékeny természet. Nekem bevallotta, az igazgatóját Pesten nem szereti, csak titkárnője ugye. Ő csakis Ernőt szereti, meg tudná ölni azt a régi nőt. Egy ideig még együtt laktak, s a végin Ernő elköltözött. De akkor már én vállaltam Mariskát. Tudja, mama, ha a lányból asszony lett már és nem akarja elveszíteni a jó munkahelyét, jobb, ha úgy van a főnökével a hivatali idő alatt, mint férj és feleség. De Ernőnek semmit nem akar elismerni! S ezt bizonyította — féltékenységgel is. Volt persze úgy, hogy Piri egymaga jött vasárnap látogatóba, s akkor este a főnöke vitte haza a hivatali kocsin. De nem ezt akartam én mondani, hanem a Karcsit!

— Igen, igen a Karcsit!

Az érdeklődés meglepte nagymamát.

— Beszélek bolondokat.

S nem mondta tovább Karcsit.

— És a kiscicák? Panaszkodott? Nem, dehogy!

Kacagott nagymama.

— Ó, én még nem láttam egyrakáson annyi férget! Szegény cirmos! Már a második héten majdnem elemésztették az anyjukat! Ez a bolondos gyerek meg ott ült köztük, simogatta őket: Simajsz, simajsz! Nahát, amíg Mariska iskolában, én mind a nyolcat egymás után bele a pöcébe. Hogy sírt-e, amikor hazagyött? Földhöz vágta magát.

— Akkor kezdődött?

— Micsoda? Ja? Megmérettem. Nagyon be volt ám gyulladva, amikor meglátta az első vért. Ott a patikában ráállítottam a mérlegre, amikor megvettük a steril vattát: negyvenhat kilós nő vagy, hallod-e. De a következő hónapokban már csak háztartásit kapott. Mondom Karcsinak: nézd má... aztán nehogy valamit gondolj!

Cinkos nevetése mögül leselkedett az öregasszony.

Meghallotta ezt a beszédet a kislány a folyosóról!

Naponta húsz dekát fogyott Mariska.

Három nap múlva bejött Piroska.

— Ejnye Máriám, hát nem tudsz köszönni anyukának?

Mintha nem is értette volna a gyerek, hogy kihez szól a szép szőke nő.

Piroska igazából nem volt szép, csak ápolt és nagyon szégyellte, hogy gyermekét ilyen körülmények között találja. Szagán úgy érezte, nem tartják elég tisztán gyermekét.

— Nem hagylak itt — súgta és szimatolt — hallgatott. — Nem hagylak itt!

— És Pista bácsi?

Piroska nyelt.

— Nagymama nagyon vár rád! Adtam neki ötszáz forintot, áthúzatja a sezlonodat!

Ötven forintos kézfogással búcsúzott a nővértől. Az orvosnő mindkét zsebét öklével tömte meg, amikor meglátta a százast...

— Bocsánat.

— Nem tesz semmit. A gyerek vörös vértest száma hárommillió-nyolcszázról hárommillió-háromszázezerre ment vissza.

— Az jó vagy rossz?

— És naponta 20 dekát fogy.

— A hányás miatt? Nem tudják megakadályozni?

— Naponta 20 deka fogyást számítva százötvenhárom nap múlva jut nullára.

Piroska szájához kapta kesztyűs bal kezét. Bizony elnevette magát. De amikor a lépcsőig ért, zokogni kezdett.

A gyerekek faggatták Mariskát: anyukád? Anyukád volt?

Lefekvés előtt rajzolt Mariska. A papír szélének háttal állt egy nő. Mellette autó. Előtte hüvelykujjnyira — bábu. Holtan.

Almáspitével Karcsit küldte nagymama három nap múlva. Mariska sikoltozott, amint meglátta

Karcsi kifarolt — fürtös, fekete haj, a folyosón ablakpárkányra tette a pitét. Nem akarta hazavinni.

— Mutassa a kezét.

Az orvosnő megtetszett neki.

Tétovázott egy percig, eldugja, vagy mutassa. Előbb maga megnézte egy pillantással.

Keze hátán a fekete szőrök.

— Megverte?

Fejével a kórterem felé kérdezett.

— Á, nem szoktam én verekedni. Lányt! Az már lány!



(Bertalan Tivadar rajza.)

Röstelkedése valószínűnek látszott, s amint a beszélgetés szünetében a szétnyíló köpeny alatt meglátott két térdet, közelébb ült, s tett egy mozdulatot.

— No! azonnal szedje a sátorfáját!

Kuncogva távozott Karcsi. Még a folyosón is mondogatta: mehetek. A sátorfa is tetszett neki.

Az esti rajzon minden más figura felismerhetetlen volt, s csak öt lábatlan macska. De a kéz egyik saroktól a másikig ért. Vacsorát nem evett, mégis a homlokát kellett tartani a gyereknek a tál fölött.

Apuka látogatási időn kívül érkezett főorvosi engedéllyel. Odaült az ágy szélére, tábla csokoládét bontott, ő maga is befalt egymás után három gerezdet. Azt kérdezte: Ugye ízlik, Mariskám? — Kivette szájából a rudat, úgy felelt: ízlik apukám! Te apukám vagy! Ugye nem nősültél meg? Ugye holnap is jössz?

A férfi ráhagyta.

De az inspekciós szobában bevallotta, éppen esküvő előtt áll. Szerelmi házasság lesz.

Végighallgatta a vörös vértestek számát: kétmillió-kilencszázezer. És a súlycsökkenést: harminc kiló alatt...

— Szerelmi házasságot nem lehet meggátolni. És nem is szabad.

— Valamennyien tehetetlenek vagyunk. Az orvostudomány mai állása szerint.

— Talán antibiotikumokkal kellene próbálkozni.

Egész nap az ő apukájáról csacsogott a kislány, s még hallgatásában is ott ült — mosolygón: Láttátok az én apukámat? S elfelejtett rajzolni.

A következő délután megint beszűkült a gyomra, tálat kért. Homlokát kellett fogni

Látogatóba nagymama érkezett aztán. A portán túl azonban nem jutott. Bár látogatási nap volt. Fenyegetődzött. Káromkodott.

A papírra aznap megkötözött boszorka került.

Piroska úgy jött, mint aki hódítani akar.

— Úgy is van, meg akarom hódítani a lányomat. És ha szabad tudományosan kifejezni magamat a testsúly nem stimmel.

— Neem?

— Huszonnyolcnak kellene lennie a naptár szerint, s még mindig huszonkilenc.

— Itt járt az édesapja.

Piroska elszomorodott.

— Egészen biztos, valami fertőzése van, vagy valami szervi baja.

— Semmi fertőzés, semmi elváltozás! Elveszi önt Pisti?

— Mindig az apjához húzott. S azt hiszi, én vagyok a hibás. Nős ember István.

A kórteremből kitámogatták Mariskát, mert járni nem tudott. Ki a kertbe. Szép két óra telt el. Ígéretekkel zsúfolva. Búcsúzásul az asszony lánya ágyára borult, úgy zokogott.

Elképzelhető, hogy este a rajzlap felét egy frizurás fej foglalja majd el?

— Ne hazudjon gyermekének, asszonyom!

— Már százötven nap sincs

Tiltakozott, de Karcsi hallatán mégis elsápadt Piroska

— Igen Engem sem hagyott békén. Hiszen nem vagyunk vérrokonok — hajtogatta. Eridj a fenébe! Aztán mégis én jöttem el. Akkor serdült A mama őt pártolta.

S végül búcsúzkodáskor: — Biztos, hogy nem valami fertőzés?

— Biztos.

— Ez rettenetes!

Apuka újra jött egyszer. Hozta menyasszonyát is, de a lányt kint hagyta a rácsos kerítésnél. Akarta látni Mariskát. A lány. Hogy neki milyen gyereke születhetik. De Mariska nem volt több huszonhét kilónál. Apja támogatta s csak most érezte, milyen nagy baj van, s hogy nem jó reklám az ő szép kislánya. Mert apuka eddig szépnek tartotta és híresztelte Mariskát.

Nem látta, nem láthatta az idegen lányt Mariska, de tudta, az esti rajzon, mindjárt a lábatlan macskák alatt ott állt egy személy, mintha rács mögött — álarca volt, s amint kezét nyújtotta, minden ujja giliszta

— Ez te vagy?

— Nem — s fogta a ceruzát Mariska, s oda rajzolt egy ritka hajú kis madarat bal oldalra, az összezsugorodott frizurás nő lába alá.

— Ez vagyok én. Hasonlít?

Lámpaoltás közeledett.

Huszonhat kilós korában jött megint lányához Piroska. Reménykedve érkezett. Autón... Sok rajza volt már addig Mariskának. A legszebb húszat kapta meg anyuka.

Azt hitte, nevetni fog, az első magyarázat után

— Megengeded, hogy tegezzelek?

Az autót Pistástól elküldte Piroska.

— Én azt hittem, nem vagy normális. — Majd a képek láttán sírt. Szeretett volna elájulni. — Beszélek az urammal.

— De hiszen már elváltatok.

— Kicsúszott a számon. A rajzokat elviszem neki.

Két nap múlva a gyerek már nem kelt fel, a férfi érkezett nagyon szomorúan.

— Beszéltem vele, láttam a képeket — mondta — én sem vagyok vadállat De még a vadállat is! — elhalasztjuk az esküvőt. — Én még ilyen rajzokat nem láttam. Hajlandó vagyok visszajönni, de ahhoz ragaszkodom, hogy a szárnyas ajtó állandóa. nyitva legyen.

— Két szobájuk van?

— Igen. Két szoba hall. Én mondtam, télen a fűtésre is gondolni kell.

— A fűtésre? Hát jobb, ha egy szobában alusznak a gyerekkel?

— Nem úgy gondoltam!

— Aludjon ő hidegben?

— Nem, nem — borzadt el a férfi, hogy mit kíván ő a lányának — egészen megzavarták ezek a rajzok.

Amikor este meghallotta a hírt Mariska, mert előbb nem merték neki elmondani, felkelt, s önállóan végigsétált a kórtermen. Aztán ágya szélére ülve kérdezetlen azt mondta:

— Máma nem tudok rajzolni.

Reggel megmérték, tíz dekát hízott egyetlen éjszaka.

Étlen, szomjan.

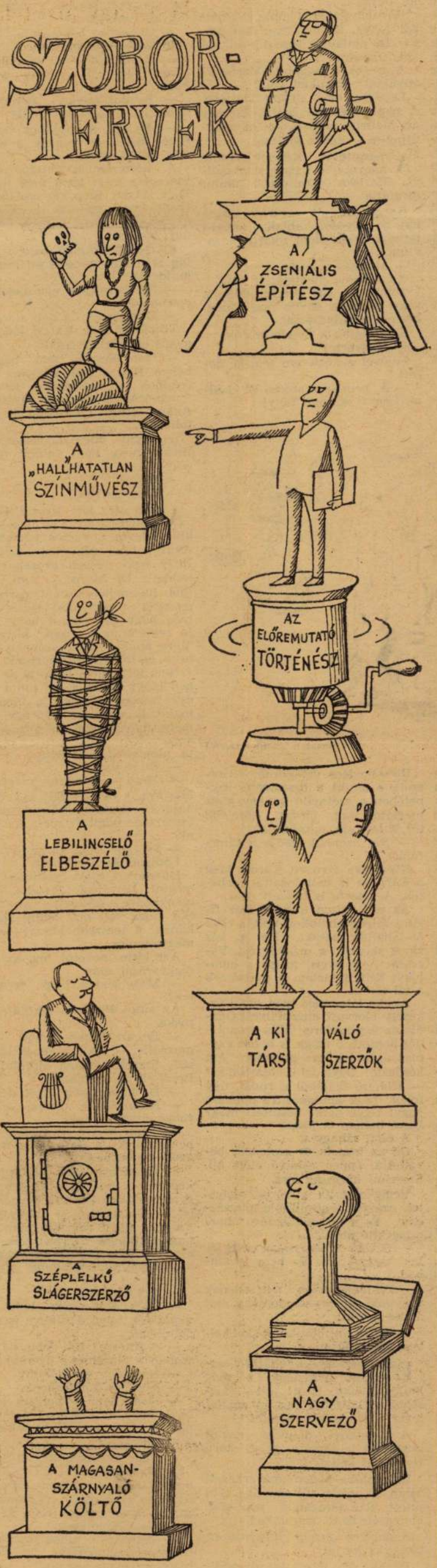
Deményi Ottó:

ÉLETÜNK JOBB FELÉBEN

Ó, kőkeményre kalapált sors,
amiben hihetek életem jobb felében.
Hogy csak egy perc volt minden csüggedés,
és fölfénylett szikáran a keskeny út megint.
Fölemeltem az arcom s a hegyek homlokán túl
újra láttam ragyogni a sáfrányszín napot.
S míg lassan öntudattá érik az erő bennem,
megállok s visszanézek a tegnapi kamaszra.
Ki csinálja utánam?
Ki lesz oly szelíd s bátor?
Megköszönök én mindent
tinéktek és magamnak.
Ahogy a könyvre dőltem,
ahogy a csákányt fogtam,
ahogy kapkodtam a tárcsát a kormos üzemekben.
Jó elszántságomat, mikor a tollért nyúltam
és meg mertem próbálni a szinte lehetetlent.
Százezer közül egy — körmöm salakba vájtam:
ki keres kincset onnan, ahonnan én kerestem
s a széplelkek hülye pózait megutálva
ki vágja arcaikba a szürke köznapot?
Az én napjaimat!
Mindet, amit megéltem
s a testvéreimét, akikkel együtt élek!
Kőkeményre kalapált sorsainkat,
amiben hihetünk életünk jobb felében.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZABADSÁG

KAJÁN:



Csaknem félmilliárd utas a budapesti autóbuszokon

A *Fővárosi Autóbuszüzem* elkészítette a pontos statisztikát a múlt évi forgalomról. Ezek szerint a vállalat kocsijai egy év alatt *91 millió kilométer utat tettek meg, és 496 millió utast szállítottak.*

A tervek szerint a vállalat több mint ezer kocsija *1965-ben* összesen mintegy 97,5 millió kilométert fut, s mintegy *496 millió utast szállít.*

Az autóbuszüzem 1965-ben *27, egyenként 160 személyes csuklós buszt,* továbbá 40 Ikarus 620-as, egyenként 60 személyes és 35 Ikarus 556-os jelzésű, egyenként 100 személyes autóbuszt kap. 79 régi kocsit viszont selejtezni kell. Az előjelek szerint az autóbuszüzem 1965-ben meg tud birkózni a nagyobb feladatokkal is, ehhez azonban az is szükséges, hogy az Ikarus minél előbb szállítsa le az új kocsikat.

Négy dunaföldvári tsz összefogása

Dunaföldváron közös vállalkozásba fogott a község négy termelőszövetkezete: az Alkotmány, az Aranykalász, a Dunagyöngye és a Virágzó tsz. A négy közös gazdaság a közös vállalkozás keretében együttes erővel old meg több gazdasági feladatot. Így a nyáron már 350 hold szőlőt és gyümölcsöst öntöztek együttes erővel, s most központosítva végzik a téli gépjavítást. Elhatározták azt is, hogy összefogva közös „baromfigyárat" hoznak létre. Egy nagy baromfiházat alakítottak át erre a célra. A légfűtéssel, gépi etetővel és itatóval felszerelt baromfiházban az idén 60 000 pecsenyecsirkét nevelnek fel. Májustól kezdve 20 000 pulykát is előnevelnek, s ezeket 1,30 kilogrammos súlyban adják majd ki a négy termelőszövetkezetnek.

A közös baromfitelepre a napokban érkezett meg az első nyolcezer csirkéből álló szállítmány, amelyet rövidesen újabbak követnek. (MTI)

Az újságból...

Ha a felesleges szavak pénzbe kerülnének, sok ember gyorsan elszegényedne.

*

A gyerek dilemmája. Ha a papa észreveszi, hogy a mamának megint új kalapja van, botrányt csap. Ha nem veszi észre, a mama csap botrányt.

*

A legtisztább vadászszerencse az, ha az ember épen jön haza.

*

Kétféle ember nem tud sikert elérni: aki sohasem teszi, és aki mindig azt teszi, amit mások mondanak.

*

Néha rakétákat kellene adni annak, aki igazat beszél, hogy menekülhessen.

*

A szívbetegségek ellen állítólag a legjobb védelem a sétálgatás. Ezenkívül megvan az az előnye, hogy olcsó, megbízható és könnyen meg lehet tanulni.

*

Életében van egy nagy veszély: túlságosan óvatos.

*

Miért van az, hogy a legkitartóbban akkor cseng a telefon, amikor a fürdőkádban ülsz?

Ne dohányozz ágyban, mert a hamu, ami leesik, egyszer a tied lehet.

*

Egy nő mondja: „A bajok ott kezdődnek, amikor a cipzár már nem ér össze."

*

Olyan autóvezető, hogy ha elindul kocsijával, ócskavas-kereskedők követik.

*

Úgy látom, jégkorongsportunk sokat fejlődött tavaly óta. A játékosok már sokkal kisebbeket ütnek a korong mellé, mint azelőtt.

*

Ellenségeidről csak jót mondj, mert a legtöbbjüket te okoztad magadnak.

*

Ha hízelgő embert látok, mindig egy keleti bölcsesség jut az eszembe. Ha egy tehenet meg akarsz fejni, előbb meg kell hajolni előtte.

*

A nagymama mesél unokájának: „És az én időmben még nem volt sem autó, sem rádió, sem televízió..." „Akkor mit csináltatok?!" „Éltünk."

*

Új seprű jól seper, de az öreg seprű már tudja, hol a szemét.

V. J.

Felszerelték az első URH adó-vevő készülékeket a tatabányai bányáknál

Tatabányán a központtól távol fekvő bányáknál felszerelték az első *URH adó-vevő készülékeket.* A téli hónapokban ugyanis a telefonok sokszor felmondják a szolgálatot, s üzemzavar esetén nem tudnak gyorsan segítséget kérni a bányák. A korszerű adóvevőkkel ellátott aknák most egymás között, a tröszt központi javítóműhelyével és a bányamentő állomással is ultrarövid hullámú összeköttetést teremthetnek.

Az új készülékek máris jó szolgálatot tettek, ezért a tröszt további bányák ellátására újabb hét készüléket rendelt.

Narancsszüret Máriagyüdön

A dél-baranyai *Máriagyüdön* narancsot „szüretelnek" ezekben a hideg januári napokban. A *Turós Sándor* termelőszövetkezeti tag lakásában viruló fán mintegy másfél száz gyönyörű narancs termett. A gyümölcsök nagyság, szín, illat és íz tekintetében nem különböznek a Földközi-tenger mellékéről importált narancsoktól. *A ritka szép fa magról fejlődött,* amelyet több mint negyedszázada ültetett el Turós Sándor. Azóta két méter magasra nőtt és úgy kiterebélyesedett, hogy *a ház egyik szobácskáját teljesen betölti.* 1956 óta — két év kivételével — minden télen hozott termést, hol többet, hol kevesebbet.

Egy járási népi ellenőr naplójából,

avagy hogyan lehet visszaütni?

Szűts Mihály elvtárs, a Móri Járási Népi Ellenőrzési Bizottság elnöke panaszkodik. Kockás füzetet mutat. Címe: A bodajki ügy. Napló. Csak így kommentálja: „Mintha szélmalomharcot vívnánk!"

— Olvassa végig, ha hosszú is, ha régen kezdődött is.

Lapozom a naplót.

1962. május 24. Népi ellenőreink ellenőrzést tartottak a bodajki Petőfi Tsz-ben. Megállapították, hogy *Mihályka János,* a székesfehérvári Közúti Üzemi Vállalat műszaki vezetője és egyben párttitkára, *dr. Horváth József,* a vállalat jogtanácsosa, valamint felesége és *Róth József,* a vállalat dolgozója, másodállást vállalt a tsz kőbányájánál; Mihályka 50 ezer, Horváth 23 ezer, Róth 20 ezer forintot vett fel, tényleges munka viszont alig van a kifizetések mögött. (Horváthné pontos javadalmazását eddig nem lehetett megállapítani.) Az ellenőrzés szerint Mihálykának mint „bányaellenőrnek" körülbelül 4 ezer forintos órabért fizetett a tsz. Horváth mint „üzletszerző" szintén munka nélkül jutott magas összegekhez. A szövetkezet ugyanis annak a vállalatnak szállítja a követ, ahol a fent említettek dolgoznak — minek akkor üzletszerző? Róth viszont azért kapott 20 ezret, mert a vállalat egy kompresszorát szabályos órabérért átengedte a tsz-nek.

1962. május 27. Felhívtam a járási tanács mezőgazdasági osztályának a figyelmét, hogy rendeljenek el dokumentációs vizsgálatot a tsz-nél.

1962. október 1. A járási tanács vizsgálata igazolta megállapításainkat. A tanács mezőgazdasági osztálya polgári peres eljárást kezdeményezett a bíróságnál a jogtalanul felvett összegek visszafizetésére.

1962. október 5. A járási tanács mezőgazdasági osztályának főkönyvelőjénél megjelent *Beke László,* a Közúti Üzemi Vállalat igazgatója, és tiltakozott az ellen, hogy Mihálykáék ellen polgári peres eljárást indítsanak, „mert Mihályka a vállalat párttitkára, és nem lenne szerencsés, ha a kilátásba helyezett bírósági eljárás során a vállalat párttitkárát a dolgozók és külső szervek előtt lejáratnák". Mindjárt szétpattanok a méregtől!

1962. október 11. A Fejér megyei Hírlap mai száma foglalkozott az üggyel. Ostorozta a Közúti Üzemi Vállalat kapzsi vezető beosztású embereinek magatartását, akik visszaéltek a tsz kiszolgáltatottságával, mivel a követ a vállalat csak akkor veszi át, ha ők ezt akarják. Viszont a tsz-nek fizetni kell a bányamunkásokat és a melléküzemágban dolgozó tsz-tagokat.

1963. október 22. A bíróság a mai napig nem tárgyalta az ügyet. A tsz szaladgál fűhöz-fához, hogy gyűlik a bányában a kő, de a Közúti Üzemi Vállalat nem veszi át. Tromfolnak!

Ezen a napon a Népszabadság egyik cikke példaként hozta a „négyezer forintos órabért", amelyet Mihálykáék jogtalanul felvettek.

1963. december 29. A Székesfehérvári Járásbíróság végül is döntött: Mihálykáéknak vissza kell fizetniük a pénzt. Elég sokáig tartott az ítélet kimondása... Remélem, most már lezárul az ügy, mert újabban a vállalat kezdi megint átvenni a követ a bodajki tsz-től.

1964. április 10. Bejelentést kaptam, hogy dr. Horváth József újra „dolgozik" a bodajki és az isztiméri tsz-eknél mint a kőértékesítés „szakértője és közvetítője". Ezt már magam is megnézem. Hiába, bűnvádi eljárást kellett volna indítani, mert nem okultak, újra vérszemet kaptak. Hallom azt is, hogy Mihálykáék még mindig nem fizették vissza a bíróság által is visszafizetésre ítélt összegeket! Intézkedem, hogy a tsz kérjen végrehajtást!

1964. április 21. Megállapítottuk, hogy dr. Horváth József, a Közúti Üzemi Vállalat jogtanácsosa, a bodajki és az isztiméri tsz által a vállalatnak eladott minden köbméter kő után 1 forint 50 fillér közvetítési jutalékot vesz fel. Eddig Bodajkról 14 ezret, Isztiméről 9 ezret zsebelt be. Miért csinálja ezt a tsz? Azt mondják, különben a vállalat nem venné át a követ és a bányát becsukhatnák! Ebből már bűnvádi eljárást kell csinálni!

1964. április 25. A járási NEB elé vittem a teljes anyagot. A NEB határozata: adjuk át az ügyészségnek.

1964. május 3. A járási ügyész felterjeszti nyomozásra az anyagot a Fejér megyei Ügyészséghez.

Bertalan Tivadar

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1964 FEB 23



(Bertalan Tivadar rajza)

…gazda-
…három-
…rkezett
…rtózko-
…Sándor-
…grártu-
…ektorá-

… A kéttalálatos szelvények száma 169 671 darab, ezekre egyenként 14.30 forintot fizetnek.

— **Tizenegyezer kuruzsló** dolgozik Nyugat-Németországban, akik között 2893 a nő. A kuruzslás következtében meghaltak számát 1963-ban több százra becsülik.

FALUKÖZPONT LEÁNYFALUN

…lu fejlesztésének programja. Eszerint …rülő üdülőközpontban több száz szet turistaszálló, csónakház, étterem és …édságukban kap helyet a motel és a . A tanácsházának új helyet jelöltek építik fel a művelődési házat, a mo- a szabadtéri színpadot, valamint a fő- …melyben nyári szabadegyetemet tart-

— **Mongóliába készülnek** a kiskunfélegyházi solymászok, ahol július 11-én nagyszabású solymászfesztiválon vesznek részt.

— **160 000 lakást** építettek Romániában 1960-tól 1963-ig állami erőforrásból. Az idén, a tervek szerint, 54 000 új lakást építenek.

× **Divatklub** — A BKM. Ruházati Főigazgatóság rendezésében 1964. február 25-én és minden kedden este 18 órai kezdettel a Béke Szálló kupolatermében a Ruházati

…ni, hogy m… a színhá… még nem mindegyik… juk, hogy melyik ép… megy?

Vasárnapi konferans



Jó reggelt nok, kedves sőink! Olvas… Népszavában, Elizabeth dallasi özvegy rálőtt egy férfira, akit összetévesztett egy politikussal. Néhány beszélgetésfoszlány:

1.

Humoristák:
— Írsz róla?
— Kiről?
— Az özvegyről.
— Á.
— Miért?
— Félek.
— Mitől?
— Lelőné a poént.

2.

A Stone-házban:
— Az új ruhámat, Bess.
— Yes, mrs. Stone.
— Az új kalapomat.
— Yes, mrs. Stone.
— Az új táskámat.
— Yes, mrs. Stone.
— Az új revolveremet.
— Mi az, mrs. Stone, már megint politizálni megy.

3.

Dallasban:
— Mrs. Stone?
— Yes.
— Gyászol?
— Yes.
— Kit?
— Nem tudom, más…

…került 12 matrózának megmentéséről lemondtak.

…nagy fon…
…mi dokun…

SZALONNASÜTŐ VONATOKAT IND…

A BÜKK HEGYSÉGBE

A Keletbükki Állami Erdőgazdaságh… dulóhelyeket még hó fedi, az erdőgazdaság kisvasút azonban már a nyári forgalom… a Miskolc—Lillafüred—Garadna közötti 1… lamint a személyforgalom számára me… Csányikvölgy—Farkasgödörhöz vezető 30 … szon csaknem negyedmillió kirándulót sz… 300 ezer utas szállítására készülnek fel. … lom zavartalan lebonyolítására az idén k… donyt állítanak üzembe. Tíz, úgynevezett… mélyszállításra alakítanak át, s ezzel a kö… növelik. Azt tervezik, hogy a Bükk egy… sebb részén, a miskolc—farkasgödöri von… helyeket rendeznek be, s hetenként szalo… indítanak. Az utasok a menetjeggyel egy… a szalonnasütés árát is, s a táborhelyen … ják a kenyeret, a nyársra húzott szalonna… mát.

MEGÜLTE A TELEVÍZIÓ

Armand Zeuitoun 12 éves párizsi fiú egy kirakatban működő tv-készüléket bámult. Háttal indult az úttest felé, hogy még egy pillantást vethessen a texasi gengszterjelenetre. Közben a forgalmi lámpa zöldre váltott.

JELEN…

A KÁ…

A rer… tartóztatá… váth Sán… tett elő… u. 8. szá… társalt. … 1963. n…

Bertalan Tivadar

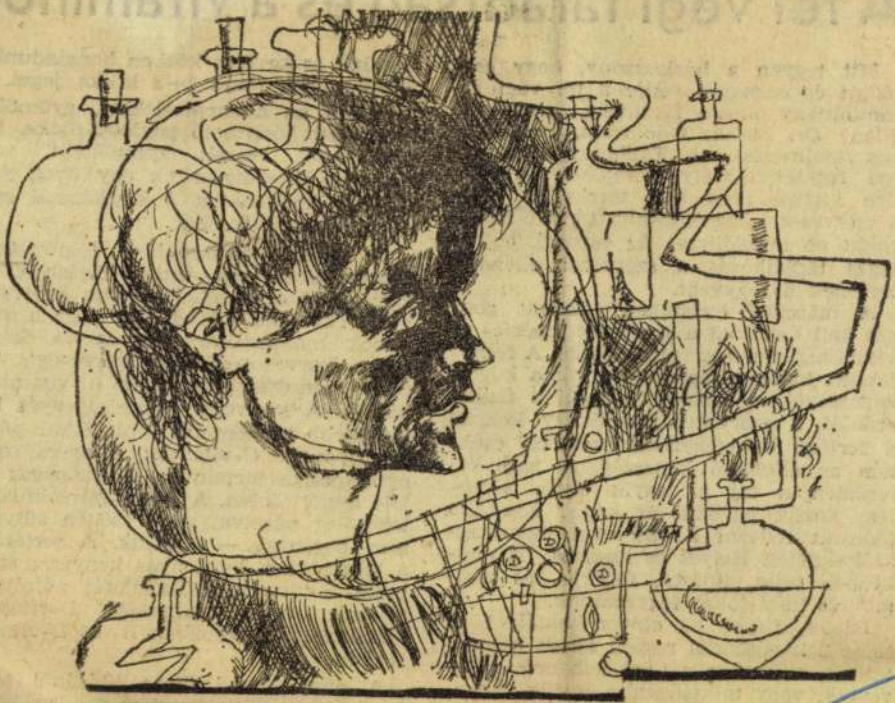
MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-226

1970 MAR 15

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

1021



Bertalan Tivadar rajza

A tél végi fár

Mit tegyen a háziasszony, ho
ládját és önmagát védje a tél
taminhiány okozta fáradtság, gy
ellen? *Dr. Zajkás Gábornak*, az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet osztályvezetőjének véleménye szerint arra kell törekedni, hogy a szervezet a legfontosabb tápláló anyagokat ne nélkülözze! Az ésszerű, egészséges táplálkozás a szervezet ellenálló erejének a fegyvere.

A márciusi étrendben fokozott gondot kell fordítani a szervezet fehérje- és vitaminigényeinek biztosítására. A fehérjékben hiányos táplálkozás káros következményekkel járhat. Gyengül a fizikai erőnlét, a szervezet fáradékony lesz és a fertőző betegségekkel szemben csökken az ellenálló képesség. A napi étrendben a tej az egyik olyan táplálék, amely egyedül is képes hosszabb időn át fedezni a szervezet tápanyagszükségletét. Helyes és hasznos, ha napközben tejes, tojásos, fehérje- és vitamindús koktélokat fogyasztunk.

Ízletes, finom az *almás koktél:* 1 dl tejbe 2 kávéskanál reszelt almát csepegtetünk, miközben a tejet habverővel keverjük, vagy mixelőgépbe öntjük. Keverés közben hozzáadunk 1—2 kávéskanál porcukrot, 1 nyerstojást és 1—2 kocka

dzsemmel készíthető *joghurt-shake*. Tegyünk kávéskanál reszelt gyümölcsöt, vagy dzsemet jól elkeverünk egy üveg joghurttal, hozzáadunk 3 kávéskanál cukrot, és 1—2 jégkockát.

A tavaszi vitaminhiány felnőtteknél, gyermekeknél egyaránt fejfájásban, kimerültségben, fázékonyságban nyilvánul meg. Téves az a hiedelem, hogy a vitaminok marékszámra fogyasztva fokozzák a szervezet ellenálló képességét. Túl nagy mennyiségben káros a vitaminok hatása. A szervezet vitaminigényét leghelyesebb természetes táplálékkal pótolni. Ilyenkor C-vitamint a nyers savanyúkáposzta tartalmaz. Fogyasszunk belőle minél többet. A színes főzelékféléket lehetőleg párolva, vagy csőben sütve, s nem berántva — tálaljuk. A sertéshús, a barna vagy burgonyás kenyér a szervezet B-vitamin szükségletét pótolja, a tojássárgája, a sárgarépa D-vitamint tartalmaz. A gombában B- és D-vitamin is van.

A napi étrend összeállításánál tehát fehérjékben, vitaminokban gazdag, könnyen emészthető reggeli, lehetőleg meleg [illegible] készítésére töreked-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Napjaink

1970 FEB

szétu hőmi bélgadalmát [illegible] gozott. A szeméthegyek lejtőinek legmagasabb pontjain gyűjtötte a rongyot, mivel ez a könnyű és laza halmazállapotú anyag rendszerint már a kirakodás helyén megállapodik. Ezzel megtömte jó keményen az egyik kisebb zsákot, száját megtekerte, átkötötte s legurította a domb lábához. Aztán



Bertalan Tivadar illusztrációja

mérsékelt si-
rigasztal ben-
n helyzet, mi-
n honi szerző
int amilyen
új magyar
tradíciója te-
zhatunk ben-
ló (akit meg-
a legnagyobb
ülető, jó víg-
siet majd a
ínház segítsé-

LÁSZLÓ

Pál rézkarca



Cs

Pál rézkarca

Ahol született, ahol élt — se nem falu, se nem város — Sajószentpéter. Ifjúságának időpontja egybeesett a szőlőket érintő ipar geometrikus terjeszkedésével, s ez a testvérivé váló kettősség megjelenik későbbi rajzainak hangsúlyozott árnyháttereiben. Mindehhez járul az emlékezetes kapuvári élmény, ahol kapu, ló, ülő parasztember lehelte művészetébe visszavonhatatlanul az ősi falut. Vincellérek, fuvarosok, üvegfúvók, csillések határozott mozdulatait figyelte e hegyet, lapályt, erdőt, rétet, bányát szorgalmasan gyűjtő vidéken — s e kifejező, sűrű térközpontban a meggazdagodott világot tudta felmutatni. Tehén áll itt a gyárkémény mellett — tejet adó ősi egység hallgat az acélzörgésben —, s Barczi Pál olyan összetett lelkülettel ábrázolja a tájat, hogy maradjanak a lovak és jöjjenek a gépek. Egyszerre hű a búcsúzó patriarchális élet nosztalgikus, utolsó fázisához, de érzékenyen felvillantja a dolgos gépeket fogadó mező lüktetésének új formáit. Ősi maradékok találkoznak műveiben a mérnöki intellektus teremtett csodáival — grafikáiban arról vall, hogy az értelem módosult meghosszabbodásaiban is varázslatosnak marad a csók örök áhítata.

Szemlélődésének motívumeredményeit rajzcsírák felvonulási te-

sal, mint Zola
saiban, szekerek
állat, hold egy
falusi rebbents
magányig nyíle
értelmes ábráin
tázott rendszeré

Legfőbb élmé
annak tágan
kötődnek. Árny
emberi egység
laza szövetű v
vezett gyermek-
csúcsa, háttere
férfi. Három sz
a Család, az
ben szerelmet,
jesedést — az

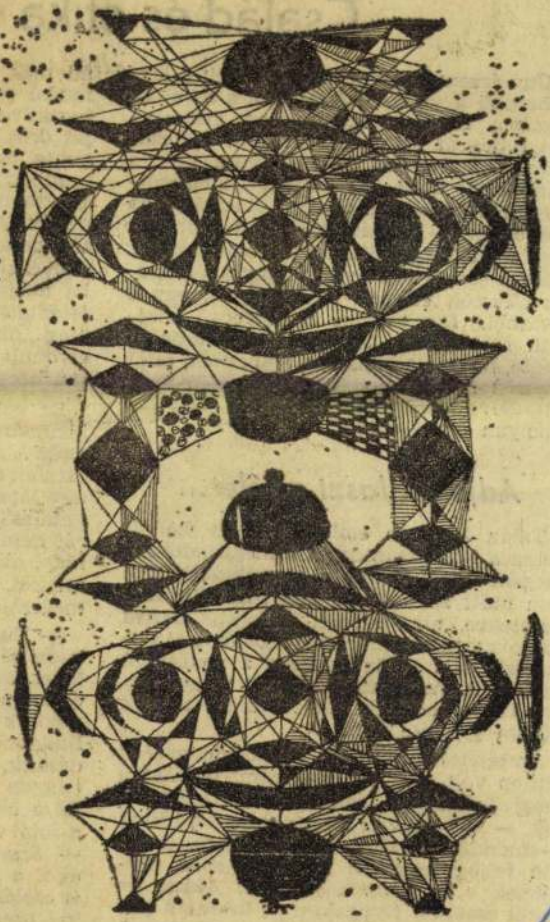
Dombos táj



Bertalan Tivadar

1024

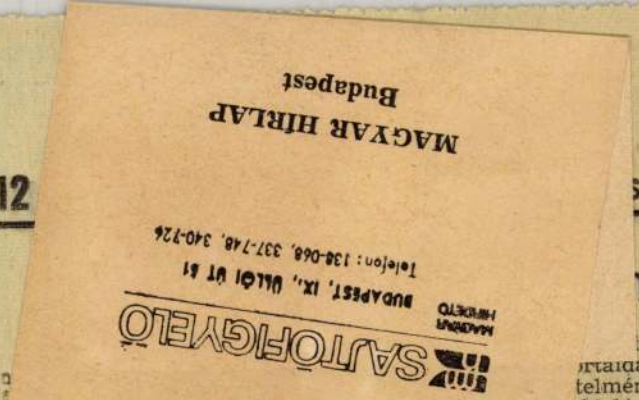
1969 NOV 16



Bertalan Tivadar rajza: Két bohóc

— Miért nem vitték be a

MAGYAR HIRLAP
Budapest



sokon ..., azaz ... mindkettőt kissé fitymalja ... ennek" minősítjük. Gimnazisták körében közvélemény-kutatást tartottam mindkét fogalomról. Egy lófarkot és malomkerék méretű szemüveget viselő lány azt mondta: „Tessék elhinni, a család kimegy a divatból." Egy csontos és töprengő ábrázatú fiú viszont Arisztotelesz etikájából idézte, hogy: „Az etika az embernek, mint társas lénynek az erkölcséről szóló tan", s tűnődve hozzáfűzte: „No, igen, az etika valamolyan ókori dolog."

Adjon választ az élet...

Talán finoman emlékeztetnem kellett volna a XIX. századra, de meggondoltam magam és eltökéltem: nem hivatkozom sem múlt századbeli, sem mai filozófiai nézetekre, nem szedek elő statisztikai adatokat, nem ismertetek szociológiai feltételezéseket, nem böngészem a vonatkozó szakirodalmat. Az életből szerzek tapasztalatot. Elmegyek egy barátnőmhöz, akinek három gyereke van...

Szerencsémre mind a három gyerek otthon volt, ami pedig — mint barátnőm megjegyezte — a legnagyobb ritkaság napjainkban. — Úgyszólván soha nincsenek itthon — mondta —, igaz, hogy én sem. (Rögtön feljegyeztem: a gyerekek soha nincsenek otthon, az anya sem. Akkor ez hol van attól család?) Nyugalom — intettem magam mérsékletre —, várjuk meg a végét.

A fekete illatára — amelyet a ház asszonya főzött — odacsődültek a gyerekek: egy 21 éves lány, egy 19 éves fiú és egy 15 éves csitri. A kávé kecses alumínium-

Bertalan Tivadar

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

1970 FEB 1

1021



Bertalan Tivadar rajza

Domonyi Gábor:

„Miér

A monda[illegible] szájából hangzott el, s szomorú figyelmeztetés volt arra az elkeseredettségre, mely e mögött az őszinte — más körülmények között talán szónokiasnak tűnő — kifakadás mögött meghúzódott.

Hát csakugyan, miért nem hisznek a felnőttek a gyermekeknek? Sokan valószínűleg azzal válaszolnának, hogy keserű tapasztalatok alapján vélekednek így. Mások esetleg azt vágnák oda: „Mindig hazudnak!" Megint mások úgy nyilatkoznának, hogy emberi természet: a kellemetlen helyzetben legalábbis szépíteni igyekszünk a valóságot.

Mind a három vélemény igaz lehet, de a dolgok gyökere mélyebben van, messzebbre nyúlik. Oda, ahol a mai felnőtteket rosszul nevelték, és oda, ahol — legtöbbször öntudatlanul személyes gyermekkori élményeikre emlékezve — ők is rosszul nevelik gyermekeiket.

A címben idézett mondat ugyanis nem akkor hangzik el, amikor a gyermek hazudott, hanem akkor, amikor igazat mondott. S a méltatlankodás jogos, mert a szülő — hirtelen haragjában vagy nemtörődömségből — bizonyára nem tájékozódott kellőképpen, mielőtt ítélkezett volna, büntetést szabott

[illegible] igenis meg kell tisztázni kell akkor is törek[illegible] indítékait, ha m[illegible] tünk egyet. Me[illegible] latainkat, bármil[illegible] s semmiképpen [illegible] történteket, hogy [illegible] mind hazugság. [illegible] dig az eset s[illegible] Nemcsak a felr[illegible] úgy vannak vel[illegible] tetthez mért bü[illegible] tartják. Érte ne[illegible] gukat marasztal[illegible]

Azok a gyerm[illegible] kezdve így neve[illegible] méltánytalanság[illegible] Már csak azért [illegible] tudják: létezik [illegible] is. Az az eszm[illegible] szülő *tudja*, hog[illegible]

Az igazságérz[illegible] sértett gyermek[illegible] magatartás fejl[illegible] sen, magában [illegible] hangosan, kés[illegible] megfogalmazza [illegible] tot: „Nem érd[illegible]

Bertalan Tivadar

Illyés Gyula: Ormos Gerő:
„Vállalás" (Írás és kor / Kapu)
"

Nógrád 1965 máj. 19

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 LB 19.

MAGYAR HÍRLAP

Budapest



Bertalan Tivadar: novellailluszt

közmorál a legnagyobb gyanakv
akik esetleg a következő kijelen
labbi célkitűzéseim között szerep
rüljek, mert olyan képességeket
megfelelő munka felmutatása,
árán alkalmassá tennének ilyen
nek a közmorálnak a súlya olya
bizonyos fajta hipokrizishez, hogy
tések jóformán soha el nem han
gyak, elképzelések pedig rejtve
eltitkolni, mert — úgymond — e
a jó ízlésnek, a szocialista erköl

A ligha szükséges most különös
az emberek jelentős százalék
autosztereotíppel, vagyis egyáltalá
önmaga megítéléséről van szó; a
felmérnie, s elhelyeznie egy olyan

BERTALAN TIVADAR

IM-TÁRLAT



Budapest peremkerületében, Újpesten született. Itt él ma is. Tanulmányait 1955-ben fejezte be az Iparművészeti Főiskolán. Azóta a Magyar Filmgyártó Vállalat díszlettervezőjeként dolgozik. Kétszáznál több film díszletei fűződnek nevéhez. Több alkalommal kérték fel szovjet, valamint nyugati filmek art directori (művészeti igazgatói) teendőinek ellátására. Szakmai felkészültségéből adódik, hogy olyan híres rendezők társaként dolgozott, mint például Christian Jaques, Johannes Schaaf és Jancsó Miklós. Bertalan Tivadar neve azonban nemcsak a filmszakmában vált megbecsültté. Mint festőművész önálló kiállításokon vallhatott kitűnő kvalitásairól: Vetterenben 1964-ben, Doerlenben 1967-ben, Budapesten 1972-ben és Münchenben az 1972—73-as esztendőkben. Műveit egyéni látásmód, letisztult stílus, gazdag formakultúra jellemzi. Élményeit biztonsággal fogalmazza át a képzőművészet nyelvére. Sokoldalú tehetsége mellett szól, hogy elismerést vívott ki magának könyv- és folyóirat illusztrációival, sőt az irodalom világában is a különböző lapokban megjelent novellák jelzik útját. Ezeket a rövid prózai munkákat rendszerint maga illusztrálja.



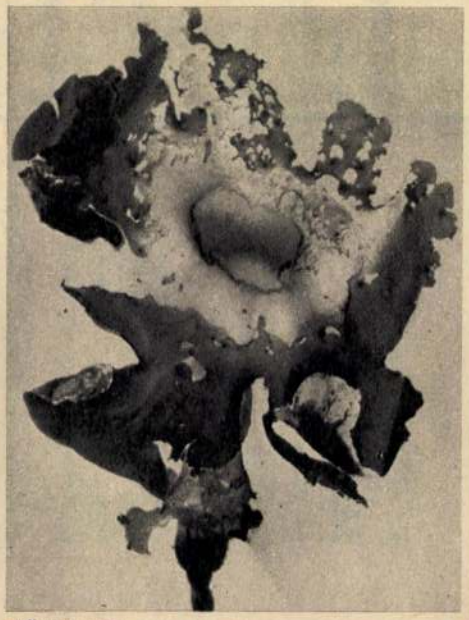
ÜVEGABLAK-TERV



A TECHNIKUS VÍKENDJE



„A LEVEGŐ SEBEI" SOROZATBÓL



NŐSZIROM

KÖRNYEI ELEK:

Madách

Úgy hordtad sorsod, mit a férfibánat
reád mért, hogy emberfia nem érzett
ily égő kínt a nő miatt: a végzet
lett Fráter Erzsi számodra. S hazádat

is elveszítve, börtönből kiléptél,
— de rabja voltál már az Értelemnek,
hogy ős-okát kutatva megkeressed:
a szenvedésből lesz-e örök érték?

A cél mi, mondd, hogy érte küzdjön ember?
— és másokért csatában földre bukva,
csalódva is vállaljon harcot újra,

mindaddig, míg a szív utolsót nem ver.
„. . . az ember célja: e küzdés maga."
Erről vall Műved: a Tragédia.

AKÁC ISTVÁN:

Népdal

Hát engem innen szépen kibotoztak. —
A sorsom mégsem hajítom oda
az erdő mélyén leskődő gonosznak:
Kezem gyémánt ablakodon kopogtat . . .

A kutya hadd ugasson;
aki vigéc: ugrasson.
S az én idő-mérő szívem
reggel-este ihasson.

— Éjszaka meg írhasson!

Madártalan szürkületben fekszik egy rózsa:
törött kard, a feje vérzik.
Falu-végi kő-Mária
visszanevet róla.

. . . Ki előbb Holdig bokázott,
s tele pohárral járt táncot,
mintha épp ő volna . . .
mintha épp ő volna . . .

Szemek

Szemek:
A hátadba szigonyt merítenek.

Szemek:
Két melleden Napot derítenek. —

Szemek:
Csók nélkül is csókra hevítenek . . .

Szemek:
Imádnak és vakon fenyítenek. —

Szemek:
Tenyerükre vesznek — leintenek!

BENCZE JÓZSEF:

Kicsorbult késem

Kicsorbult késem
erős fogam közt,
vért haraptam
búza-kacaj közt.
Jéggel ékeljétek
kék tüdőm dongáját,
csillog öklendezik
az ég tüzes száján.

Tegnapi hamuból
ki keleszt ki lángot?
ki ád bánatomra
csöppnyi vigaszságot?
Eltorzultan élek,
mint kicsorbult kések.

Apám

Apám fáradt szívétől
született a kenyér,
örök élet jussa,
akkor is ha nem él.

Eljön értem szekerével
át az országúton, messzeségbe,
nem merül ki, nem öregszik,
sorsom elől nincs mentsége.

LENGYEL ANNA:

Apróság

a nem-tudom-hanyadik
éjjeli ébrenlétben
vallatom magam
a meg-nem-történt
esetlegességről

a biztosan igazat
naponta rámkiáltják
a fénysugarak
ahogy megvesszőzik a testemet

Inspiráció

Üdvözlet
a négy falú szobádba
a furcsa képeknek

ihletet kap a félhomály
ha végigtapogatod

sugallatot a vak tükör
arasznyi meztelenségünktől

jelentőséget kap mindennapi kenyerem
a látásodtól



ÉLETFA



ÁDÁM ÉBRESZTÉSE



TEENAGEREK



Látogassa

BUTIKJAI

MODI BUTIK

Budapest VI., Népköztársaság útja 27.
Budapest V., Alpári Gyula utca 8.
Budapest V., Tanács körút 8.
Budapest IV., Árpád út 77.
Budapest V., Kígyó utca 5.
Kőszeg, Béke út 39.



DNV
DIVATÁRU NAGYKERESKEDELMI VÁLLALAT

SZÁLLÍTÓGYÁRTÓ
BUDAPEST, IX., Ipar u. 1.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
IPARI MAGAZIN
Budapest
1972 APR

Beskydské Tisíciletí

Glumbrádus Kálmán Tibor
Kásáhor (Kepro)

Nógyuava 1967 IV. 3 lolos.

Bertalan Vilmosné †

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

Dr. Bertalan Vilmosné John Herta

folyó évi március hó 8-n, életének 85. évében elhunyt.

Felejthetetlen halottunktól folyó évi április hó 1 -n 12 órakor

veszünk búcsút a Farkasréti temető ravatalozójában,

Gyászmisét ..... év ..... hó .....-n ..... órakor

a ..... templomban tartunk.

DRÁGA EMLÉKE SZÍVÜNKBEN ÉL!

Bertalan Vilmos

Táviratcím: 2040 Budaörs, Kolozsvári u. 9/A.

Bertalan Tivadar

Zagyva a Ipoly oldalon

Nógrádi 1968 március 17

Balatan Tivadar

Lapja a 8. oldalon

Nógrádi 1968 április 7.

Bertalan Tivadar

Zapta a S. oldalon

Náprava 1968 május 19

Berfalan Tivadar

Zapfa a fi. oldalon

Népmeva 1968 április 21

NÉGY MŰFAJBAN



Díszletterv a „Sakkjátékos" című filmhez: Kempelen Farkas műhelye

Elfoglalt ember. Nyár végén többször is hiába kerestem a HUNNIA FILMGYÁRBAN. A *Kapaszkodj a fellegekbe!* című szovjet—magyar film hazai és külföldi forgatásán vett részt.

Szeptemberben visszajött, de itthon újabb sürgető feladatok várták. Előbb a magyar: *Én vagyok Jeromos*, majd egy hazánkban gyártott nyugatnémet játékfilm díszletterveit kellett elkészítenie. Közben a stábbal járta a vidéket, alkalmas forgatási színhelyek után kutatott.

A napokban végre ráakadtam a filmgyár büféjében. Végre nyugodtan ült kihűlt kávéspohara mellett.

— Úgy hiszem, most jókor zavarom.

— *Ne gondolja, hogy azért ülök itt, mert unatkozom* — válaszolta. — *Furcsán hangzik, de ilyenkor „dolgozom" igazán. A díszletek elkészítésének manuális munkája, amit a műteremben látni, már csak terveim, elképzeléseim többé-kevésbé hű megvalósítását jelenti. Terveimet mindenekelőtt gondolatban készítem el, vázlat nélkül. Ez a módszer természetesen a filmtől független grafikáimra és táblaképeimre is vonatkozik. Meggyőződésem, hogy így munkáim sokkal frissebb benyomást keltenek.*

Tízegynéhány éve van a szakmában. Több mint kétszáz külföldi, magyar és koprodukciós film díszleteit tervezte. Készített számtalan grafikát, könyv- és folyóirat-illusztrációt, festményeket. 1964-ben és 1968-ban Belgiumban volt önálló kiállítása.

Jelenleg egy francia megrendelésű, a kalandos életű *Kempelen Farkasról* szóló film díszlettervén dolgozik. A filmet *Christian Jaque* rendezi.

Közben New York-i kiállítására is készül.

— Itthon nem tervez kiállítást? — kérdezem.

— *Egyszer szeretnék* — mondja. — *De ez sok szervezést, utánajárást igényel. S erre most nincs időm.*

— Tudom, hogy ír is — vetem közbe.

— *Elkövetek néha ilyesmit. Amit nem tudok képpel kifejezni, azt prózában mondom el, néha sikerrel.*

Elbeszéléseit, novelláit, kisregényeit a lapok és folyóiratok évek óta közlik.

— Elégedett? — kérdezem beszélgetésünk végén.

Felkapja a fejét.

— *Dehogy! Ha az lennék, soha nem dolgoznék többet . . .*

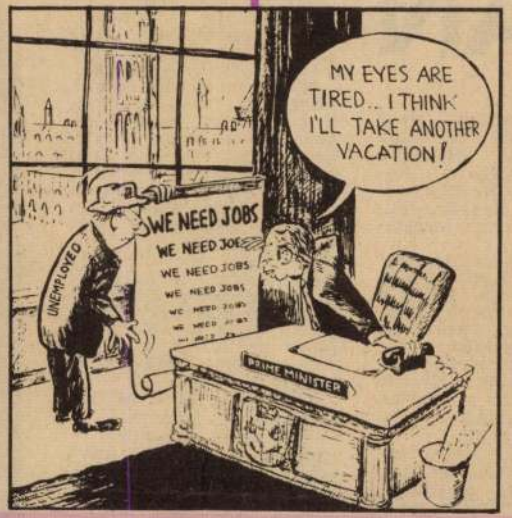
Z. Z. A.



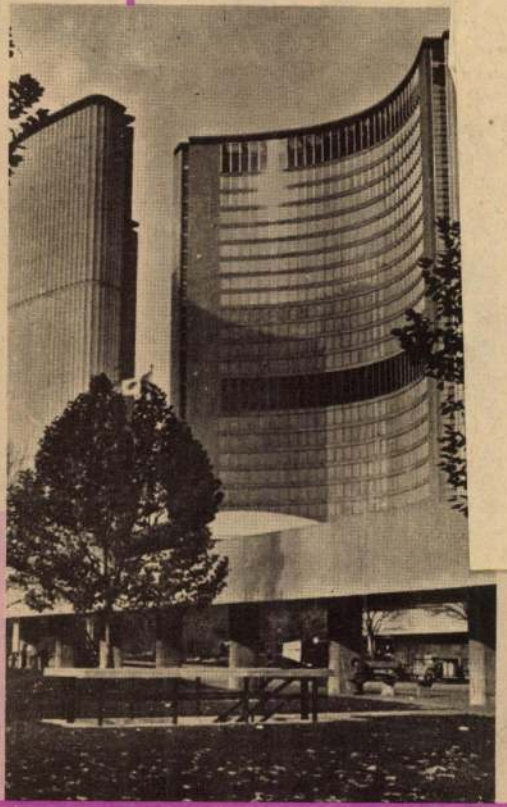
Bertalan Tivadar

hangosak, *KISZ tagja lettem* — kezdte *vietnamiak igaz ügye mellett.* *vették tőlünk mikrofonjai*





Karikatúra a Young Workerből. (Egy munkanélküli a „nekünk állás kell" feliratú táblát mutatja Trudeau miniszterelnöknek, aki ezt mondja: Fáradtak a szemeim... Azt hiszem, ismét vakációra megyek...)



A torontói új városháza

Az YCL egyik aktivistája aláírást gyűjt a háborúellenes felhívásra

megjelenő lapjukat, a Young Workert. Azok között is, akik az egyetemekről kikerülve álláshirdetéseket böngésznek az újságokban, s azok között is, akik sorba állnak egy tányér levesért a Jó Pásztor Menhely előtt... Közülük kerülnek ki az YCL holnapi aktivistái.

1971FEB12

MAGYAR IFJÚSÁG

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., DÍLOI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-746, 340-126

Bertalan Tivadar

DEC 2 5

1021



Bertalan Tivadar rajza

Tivadar

MAGYAR HÍRLAP

TIZENKI

megannyi fontos tárgyalással, megálla
dással.

A krónikást azonban — hónapokka
esemény után — már nem szorongat
napi tudósítás megfogalmazásának
gorú törvénye, nem kergeti az idő s
hogy a 7000 kilométernyi távolból lap
tára itthon legyen és rendben legyen a
jelentés. (Amit Ulánbátorból gyakran *éj-
fél* után mondott telefonba — Pesten pe-
dig oly kedélyesen intették nyugalomra a
kollégái: semmi izgalom, máris jön a gép-
írónő, csak megissza az — *ebéd utáni* fe-
ketét...)

A látogatás „protokollközi" derűs epi-
zódjai általában későbbre maradnak. Nos,
a mongóliai út ebben sem szűkölködött.

Az ulánbátori ruhagyár avatásán el-
hangzottak már az ünnepi beszédek. A
házigazdák és a vendégek sorra járják a
magyar tervek alapján, mongol kivitelez-
désben, magyar szakmai felügyelet alatt
épült, korszerű gyár üzemrészeit. Jelen
vannak a hosszú ideje itt dolgozó magyar

MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
SAJTÓFIGYELŐ

milyen jó, hogy mindinkább kölcsönösen
ismerjük egymást: a nálunk tanuló, vagy
már jelentős számban végzett afrikai *diá-
kok*, ma komoly *szakemberek* révén, a
gazdasági és kulturális *cserék*, *egyezmé-
nyek* által, az olyan nagyszerű, hazánkat
híven és szépen bemutató *kiállításokból*,
amelyek egyikét a khartúmi egyetemen
láthattuk.

És még egy példa.

A híres fűszerszigeten, a szegfűszeg
illatú *Zanzibaron*, Karume alelnök kerti
fogadásán egyszer csak a katonazenekar a
Rákóczi-indulóba kezdett. Valószínűleg
csak kevesen tudták itt, hogy a pattogó
dallamok milyen távoli korszakot idéz-
nek. A születő szabadságét. Ami akkor el-

1021

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

, bécsi utcán...



A *pulóverek jóval rövidebbek, mint eddig.* Ezenkívül még a kosztüm változott meg: midiszoknyához a rövid kabátos, vagy lumberjackes megoldás vált általánosan divattá.

(1) Trapézvonalú nadrág, jacquardmintás sz... rövid...

DEC 13
MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

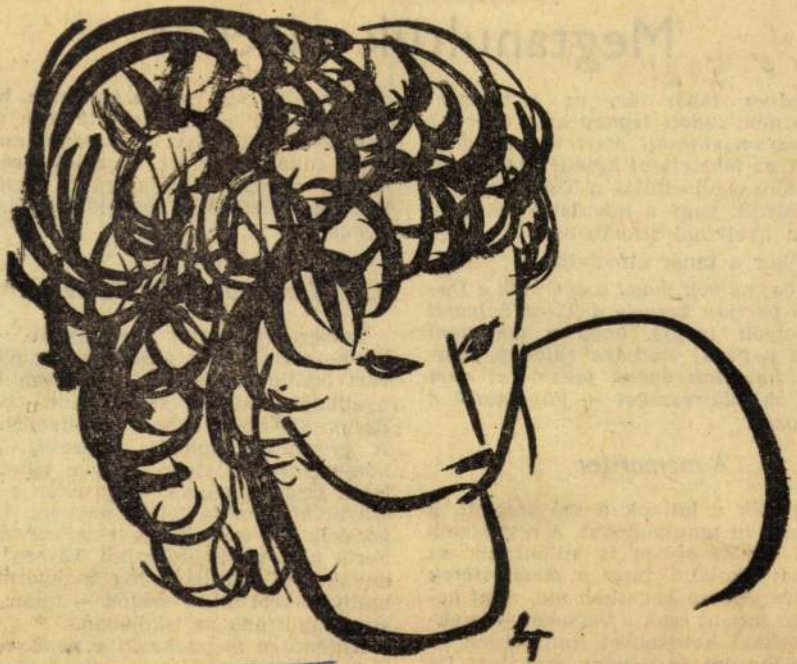
körülbelül két centiméter széles szeletekre vágjuk, és egy olyan tálba helyezzük, amelyikben tálalhatjuk is. Előzőleg 1 kiló halra kettő darab közepes nagyságú, felszeletelt vöröshagymát számítva a kuktában *kevés vízzel*, paradicsommal, paprikával — konzervlecsó — puhára főzzük, átpasszírozzuk és ráöntjük a felszeletelt halra, majd még annyi vizet öntünk hozzá, hogy a lé a halat éppen ellepje. Megsózzuk és *lassan* főzzük. Aki szereti csípősen, egy-két cseresznyepaprikát tegyen bele. *Ha kezd forrni*, édes piros paprikát szórunk rá és a forrástól számítva kb. 30 percig főzzük. *Kavarni nem szabad*, csak rázogatni az edényt.

(Akinek nincs erre ideje, megfőzheti a halszeleteket a szegedi halászlékocka segítségével is.)

RÁCPONTY

Jó nagy pontyot vegyünk, mert összesül. Megtisztítjuk, besózzuk és sűrűn bevagdaljuk. Minden bevágásba egy szelet *vékony füstölt szalonnát helyezünk*

1963 SZEP 2 9.
1021



Bertalan Tivadar rajza

MAGYAR HÍRLAP
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

Megtanultu

— Kedves tanár úr, ez rettenetes! Tényleg nem tudott tegnap az a gyerek? Nem akarom elhinni! Mert megmondom őszintén, az lehetetlen! Együtt tanultunk! — S bizonyságul elfújja a Tisza balparti mellékfolyóit, vagy a mondatrészek kérdéseit, a nyelvtani szabályokat.

S amikor a tanár elmondja:

— A baj az volt, hogy a gyermek a Duna jobb partján kereste a Tisza balparti mellékfolyóit (vagy), *hogy a nyelvtani szabályt papagáj módjára valóban eldarálta a fiú, csak éppen felismerni nem tudta a mondatrészeket* — következik a csodálkozás.

A memoriter

Így hívták a latinok a szó szerinti, a könyv nélküli tanulandókat. A régi iskola a többi között abban is különbözik az új, a mai iskolától, hogy *a memoriterek száma lényegesen kevesebb ma, mint azelőtt.* Szó szerint csak a verseket — ezekből is sokkal kevesebbet mint régen — kell megtanulni és néhány szabályt! De sem az egyiknél, sem a másiknál nem az értelem-, a megértés nélküli szószerintiség a követelmény! Sőt! Az iskola hatá-

tisztelete viszi el a magoló tanulás irányába ..

Könnyebb vagy nehezebb?

Embere válogatja! A régieknek, a szülők korosztályának, akiktől az iskola nem várt önálló gondolkodást, nyilván könnyebbnek tűnik a szó szerinti tanulás. Ezenkívül könnyebben is ellenőrizhető! A gyermek felmondja a leckét. Ha a könyv szavaival teszi — nem lehet vita. Ha a saját szavaival, vagy netán a tanár szavaival mondja fel az anyagot, bizony gondolkodni kell. Nemegyszer zavarba is kerül a jó szándékú szülő. Hiszen olyan anyagokról tanulnak ma a gyermekek, amilyenekről mi — szülők — talán sohasem hallottunk az iskolában.

Különösen megnehezíti a nem szó szerinti leckefelmondást, az ellenőrzést az a tény, hogy a gyermek nemcsak a könyvből, hanem a füzetből — sőt számos tantárgy esetében a munkafüzetből, térkép-

1021



Simon Emil:

VÉLETLENEK

Bemondta a nevét és a rendszámot. A tisztviselő kikereste és odanyújtotta a menetlevelet.

Bosszantotta ez a gépiesség, különben is, álmatlanság ingerelte. Lehajolt és beszólt az ablakon.

— Egyszer már megkérdezhetné, hogy vagyok, hogy aludtam!

— Micsoda? — A tisztviselő ránézett és azt gondolta, nem egészen józan.

— Mondom: megkérdezhetné egyszer, hogy vagyok!

— Na, ne szórakozzunk!

A mögötte állók nevettek. Bak elvette a menetlevelét, kifelé indult a sor mellett. Az ajtóban találkozott Bokorral.

— Mi van, fiú? — kérdezte a másik.

— Mi volna? Egész éjjel vertük a lapot. Álmos vagyok.

— Így akarsz kocsira ülni?

— Kibírom!

Végigcammogott az udvaron, közben azon tűnődött: miért is kártyázott egész éjszaka? Ez már annak a jele, hogy a hősi korszak véget ért!

Tíz hónapja, hogy először megkérdezték: ki akar vidékre menni? Egy-két évig vastagabb boríték. Otthon számolgatni kezdték, mit jelent ez a valóságban? Ha távol él az ember, többet is költ. Beosztással azonban megtakaríthat valamit. És milyen lesz az élet? Otthon meleg étel, fürdő, tiszta fehérnemű. És az asszony is! Nehéz kimozdulni a kényelemből!

Napokig gyötörte magát, s végül arra jutott, hogy ha csak a kényelmére gondol, sohasem jut semmire. Még három hét eltelt, s már a helyszínen volt. Nehéz beleszokni. A szálláson idegen szag, a falak kopárak, akkor is, ha dísznövényeket állítanak elébük.

Egymás után indítanak az autók, köhögtető gáz lepi be az udvart. Megkerülte a garázs épületét, s ahogy kibukkant, váratlanul meglátta az ellenőrt. Pillanatra megállt, tehetetlenül mérgelődött.

Az ellenőrt elsején helyezték ide. Egy hónap alatt két sofőrt is lebuktatott. Sohasem hátrált meg. Ha kiszagolt valamit, sem könyörgéssel, sem fenyegetéssel nem lehetett eltéríteni.

»Ha tudná, hogy milyen keveset aludtam! — gondolta. — Rögtön lenne jegyzőkönyv, figyelmeztetés!«

»Egyszer még velem is összeakad... a fuvarok miatt!«

Melegség öntötte el. Otthon sohasem kezdett volna ilyen üzletbe! Az asszony beosztotta a pénzt. Amikor eljött hazulról, azzal dicsekedett, hogy most majd ő is megmutatja, milyen jól tud gazdálkodni!

A cimborák nevettek rajta és azt mondták: — Nem bírod ki az asszony nélkül! Minden pénzedet nőkre fogod költeni!

— Ugyan már! — intette le őket. — Húszéves házasok vagyunk, nem bújjuk már egymást örökké!

Ki hitte volna, hogy a gyomra szédíti meg? Hiányoztak a rendes vacsorák, a gondosan csomagolt ebédek.

Egyszer unottan rágcsált a büfében, messziről látszott, hogy kedvetlenül forgatja szájában az ételt. Váratlanul odalépett hozzá egy cingár férfi.

— Ha meg nem sértem... ugye, nem ízlik az itteni koszt?

Meglepetésében bosszankodott, meg nevethetnékje is támadt. Mit akarhat tőle? Igaz, megszokhatta már, hogy itt közösségben kell élnie. Közös ebédlő, közös fürdő, közös hálóterem. Mások előtt evett, pancsolt meztelenül a zuhany alatt, s beszélgetett félig álomban.

— Hogyan? — kérdezte és elnevette magát. — Nem éppen a Gundeltól való!

— Az erős munkához pedig jó koszt kell — mondta az idegen, akár valami nagy bölcsességet.

Bak hallgatására nagyokat pislogott.

— Ha meg nem sértem, egyszer meghívnám egy jó vacsorára.

— Hová? — kérdezte csodálkozva Bak.

— Mihozzánk!

— Hm. Maga mindenkit meghív, akinek az itteni koszt nem ízlik?

— Na nem — mondta kissé zavartan. — Maga rendes embernek látszik.

— Jó — hagyta rá Bak. Komolytalannak tartotta az egészet. — Egyszer majd elmegyek.

Kiment, felszállt a kocsiba, indított.

Hosszú ideig eszébe sem jutott az idegen. Aztán váratlanul újra felbukkant, mintha megérezte volna az alkalmas pillanatot. Bak beleegyezett a meghívásba.

A városon kívül laktak, valami barakkféleben. A felesége ijesztően csunya. Bak előre nevetett, micsoda történet kerekedik, ha majd otthon a feleségének meg a cimboráknak elmeséli.

Egyszerű ételt adtak: paprikás krumplit, kolbásszal. Bátortalanul kezdett hozzá, de az ételnek felséges íze volt! Bak meg-megnézegette az asszonyt, mintha nem hitte volna, hogy valóban ő főzte.

— Ízlik? — kérdezték érdeklődéssel.

— Nagyon.

Folyton kínálták, mertek a tányérjába, csak azt vette észre, hogy jóllakott, s meg kellett erőltetnie a nadrágszíjat.

A háziak nem sokat beszéltek. Hagyták, hogy nyugodtan üljön a széken, bóbiskoljon. Mielőtt elment volna. megkérdezte, mivel tartozik.

— Ugyan, hová gondol! — tiltakoztak mind a ketten.

Hiába erősködött, semmit sem fogadtak el tőle. Kényelmetlen érzéssel távozott. Naphosszat tűnődött, mivel hálálhatná meg az ebédet? Mérges volt magára, amiért a meghívást elfogadta. Ha beül egy vendéglőbe, rendel, fizet és kész. Most mit tegyen? Talán az asszonynak vásároljon valamit?

Pár nap múlva a silón találkozott az emberrel. Beszélgetés közben az idegen megemlítette, hogy a felesége friss húst szerzett, mit szólna egy házi bécsiszelet-vacsorához?

Bak határozottan nemet mondott, de az ember nem akart tágítani. Szinte rimánkodva kérte, menjen el, ne gondoljon hálára, vagy fizetségre. Ők ilyen emberek, családjuk nincs, szívesen segítenek másokon. Tudják, hogy nehéz annak, aki a családjától távol él.

Bak kívánta a jó kosztot, végül beleegyezett a meghívásba. Vacsora után azt gondolta: »Jobb, mint az otthoni.« Magában szégyenkezett emiatt.

Az asszony mosolyogva szedte le az asztalt, a férfi előhúzott egy csomag kártyát, s mintha véletlenül tenné, az asztalra borította. Baknak hirtelen szemébe villant a lapok tarkasága. Valamelyest otthoni hangulatokra emlékeztette, vasárnap délutánokat idézett.

— Játszhatnánk egyet — mondta, s mohón nyúlt a csomagért.

— Nem akarom az idejét rabolni — mondta a házigazda.

— Időmilliomos vagyok — vidámkodott Bak.

— Legyen akkor... ha maga akarja. — Az ember kevergetni kezdte a lapokat.

— Miben játszunk? — kérdezte Bak.

— Csak úgy.

— Az nem jó. Játsszunk pénzben!

— Minek belekeverni a pénzt? — szólt közbe az asszony.

— Tessék csak ránk bízni — mondta Bak.

Az ember osztott, s a mosogatás befejezése után az asszony odaállt kíbicelni. Bak udvariasan játszott, a lehetőségeket is elengedte. A házigazda pedig ügyesen játszott, talán a szerencse is segítette. Éjszaka fejezték be.

— Harminc forinttal tartozik — mondta unszolására a házigazda, csaknem szégyenkezve.

Baknál nem volt pénz.

— Nem baj, majd elhozza — mondták szívélyesen.

A többi már simán ment, mintha megrendezték volna. Szaporodtak a vacsorák, s a kártyán is legtöbbször Bak veszített. Több pénze fogyott, mint amennyire számított. A készhez nem akart hozzányúlni. A feleségével megegyeztek, hogy minden felesleges fillért a házépítésre tesznek félre. Ha elvenne belőle, akkor hiába jött ide. Meg az asszony is gyanakodnék, rögtön másik nőt sejtene.

»Be kell fejeznem!« — gondolta határozottan. A legközelebbi vacsora után magyarázni kezdte, hogy ez így nem mehet tovább. Sohasem tudja kifizetni, amit megevett és a kártyaadóssága is alaposan megnőtt. Azért jött ide, hogy megszedje magát, s nem azért gürcölt, hogy még az otthoninál is kevesebb pénze legyen!

— Ebből ne csináljon gondot — mondta a házigazda, miután nyugodtan végighallgatta.

— Hogyne csinálnék!

Nem szóltak, pislogtak egymásra.

— Na — törte meg a csendet a házigazda —, ha igazán úgy érzi, hogy adni akar valamit... de, csak ha igazán úgy érzi...

— Persze, hogy igazán! — vágott közbe türelmetlenül.

— Igen, maga becsületes ember! — Ismét elhallgatott, fejét forgatva, kerülgette Bak tekintetét. Aztán felnézett. — Megoldhatjuk úgy is, hogy magának nem kerül semmibe!

— Hogyan?

— Amikor kavicsot fuvaroz... megadok egy-két címet, ahol ledobhat néhány fuvarral.

Bak rájuk nézett, s látta, hogy már nem mosolyognak, komolyan, szinte azonos fejtartással álltak előtte. Bak meghökkent. Végiggondolta a helyzetét. Legjobb lenne, ha megkérdezné, mennyivel tartozik, mindent kifizetne, s többet feléjük sem nézne! De ha több száz forint? Miből pótolhatja ezt a veszteséget? Megszólalt, de alig mozdult a szája. — Menynyivel számolják köbméterét?

— Egy százas — mondta a férfi. Két tenyerét felfordítva, az asztalra fektette. — Ha már letelik az adóssága, készpénzzel is fizetek. Nyugodt lehet, mindig pontosan megkapja.

Bak szédült, hányás ingerelte, elfehéredett az arca.

— Számolja ki, mennyivel tartozom — nyögte ki nehezen. Bánta már, hogy belement, s azzal vigasztalta magát, hogy csupán néhány fuvarról van szó, aztán vége!

A házigazda látta, hogy kínlódik, s azt mondta:

— Egy pillanatra se féljen! Olyan felfordulás van itt, hogy még egy háztömb eltűnését se vennék észre!

Bak felmászott a vezetőfülkébe, megindította a motort és járatta. Álmosan ült a kormány mellett. Közben latolgatta, hogy az ellenőr tudhat-e már róla valamit? Nem lehet, hogy tudjon, mert akkor már szóvá tette volna!

— Maga még nem megy? — kérdezte egy hang.

Bak megrezzent, oldalra fordult, s összeakadt a tekintete az ellenőrrel.

— Még nem késtem el! — mondta mogorván.

A másik barátságosan mosolygott.

— Nem hát! Milyen fuvarba megy?

— Kavicsra.

— Az a legjobb. A téglát senki sem szereti, mert azt nem lehet billenteni.

»Azt várja, hogy bemondjam: de még menynyire lehet! Ebből nem eszel!« — gondolta Bak.

Nagy zajjal kapcsolt, mereven biccentett és elindult kifelé. A hosszú, egyenes út valamennyire megnyugtatta. A kelő nap kerek rézlemezként fényesedett az út végén, mintha egy óriási garázs kapuja lett volna.

A nyitott ablakon frissítő levegő áramlott. Kitartotta a karját, hogy érje a szél.

Egyszerre motorzajt hallott. A visszapillantó tükörben látta a robogva közeledő kerékpárost. Amikor elsuhant mellette, akkor ismerte fel, hogy az ellenőr volt.

Bak hirtelen lassított. A zsebéből cédulát húzott elő. Még egyszer elolvasta a négy címet. Magában beosztotta az idejét. Egész nap ráver, majd alkonyat tájban kezdi el a saját fuvart.

A siló alatt várakoznia kellett, visszafelé gyorsan hajtott. Az építkezésen lebillentette a rakományt és már fordult is. Alig ért ki az útra, látta, hogy az ellenőr is megérkezett és leállt beszélgetni az építésvezetővel. »Miért képzelem, hogy éppen utánam járkál? — gondolta idegesen. — Legalább húsz kocsink fuvaroz ezen az építkezésen!«

Délben rövid szünetet tartott, bekapott néhány falatot. Nyugtalansága nem akart szűnni, lehet, hogy most tört ki az álmosság. Döcögve telt a délután, Bak tudta, hogy az építésvezető három óra tájban távozik. Egyik brigádvezetőre bízza az igazolást. A legközelebbi fuvarnál meg is kereste az embert és rávette, hogy több szállítást bélyegezzen le, ne kelljen minden alkalommal keresnie.

Most már biztosabb volt a dolgában. Öt óra tájban indult az első fuvarral. Jóval a városon kívül, az út egyik szakaszán építkeztek. Amikor odaért, a munkások megállították, s megkérdezték, akar-e még arrafelé jönni? Azt tanácsolták, kerüljön a régi dűlőre, mert ezt a szakaszt félóra múlva lezárják. Bak megköszönte a figyelmeztetést, még egy kis ideig ott is maradt beszélgetni.

Visszafelé már a dűlőn zötyögött, s amikor kihajtott az útra, látta is a kirakott korlátokat, meg a pislákoló piros jelzést.

A második fordulóra már alaposan eltelt az idő. Terpeszkedett az este árnyéka. Egy fuvarral az építkezésre is elment, nehogy valakinek feltűnjék a távolléte. Megkérdezte: járt-e arra az ellenőr? Azt mondták: délután óta nem látták.

— Mégis, mikor? — kíváncsiskodott Bak.

— Négy, félöt tájban.

A silón is érdeklődött, de ott is azt a választ kapta, hogy elég régen látták.

Kissé idegesítette, hogy nem tudta pontosan, merre kószálhat? Lehet, hogy régen visszament a garázsba. De, ha a területen van? Mindegy. A fuvart el kell vinni. Ha fél, rosszabbul jár!

Megrakodott és elindult. Komótosan hajtott, arra gondolt, ha az ellenőr felbukkanna, még lenne ideje, hogy az elágazásnál az építkezés felé forduljon. Oda is ért, de nem látott senkit, kényelmesen az ellenkező irányba tért. Kihajolt a fülke ablakán, szinte fürdött a hűvös levegőben. Mindjárt odaér! Ledobja a kavicsot és mára végzett is!

Abban a pillanatban fény villant a tükörbe. Motoros közeledett. »Az ellenőr!« — gondolta hirtelen. Önkéntelenül gyorsított, s az út közepére helyezkedett. A berregés egyre közeledett. A tükörben szapora fényjelzések pislogtak. Hallotta a duda visító tutulását is. Fogyott az út, egyszerre meglátta a piros jelzőlámpák fényét. Sebesen latolgatta, hogy mit tehet. A motoros előbb-utóbb eléri. Mondhatja azt, hogy eltévedt? Ha így van, miért nem állt meg? Miért menekült szinte, amikor észrevette, hogy követik?

A fényszórók csóvái már az útelzáró korlátot tapogatták. Még jobban bal kéz felé húzta a kocsit. Még egy darabig rohant a motoros előtt, majd egy lendülettel letért a dűlőútra és fékezett. A motor zúgó sebességgel tovább rohant, elsuhant a kocsi hátulja mögött, beleütközött a korlátba. Bak hallotta a csörömpölést, valami zuhant, a kerekek zümmögve pörögtek a levegőben, aztán nyugtalanítóan mély csend lett.

Bak megijedt. Néhány lépéssel tovább hajtott, s meglátta az útépítéshez lerakott kavicshalmokat. Odaállt, s a rakományát mellőjük szórta. Aztán megfordult, s gyenge városi világítással indult visszafelé. Az elágazásnál nem mert a korlát felé nézni.

Megkísérlete tisztázni a helyzetét. A nyomok balesetre vallanak. A munkásokat megkérdezhetik: jártak-e arra autók? Hogyne, sok is! Óra emlékezhetnek? Aligha! Nem valószínű, hogy a rendszámát megjegyezhették volna!

Rátaposott a gázra. A telepre sorban hajtottak be a kocsik. Egymás mellé érve, a sofőrök átkiabáltak a másik autóra. Bak igyekezett a helyére. Beállt, lemászott a fülkéből, indult az irodába, hogy a menetlevelet leadja.

Nem sokkal a bejárat előtt megtorpant, s mintha rázuhant volna valami, nem tudott tovább mozdulni.

Az ellenőrt ott látta egy lámpa alatt, a motorján babrált valamit.



(Bertalan Tivadar rajzai)

Bak nem akarta elhinni. Közelebb ment, elfeledkezve bámulta.

— Mit néz? — kérdezte kissé bosszúsan az ellenőr.

— Semmit — mondta feleszmélve. — Semmit. — Vánszorogva ment tovább. »Úristen, ki volt az a másik, akit megöltem? Ártatlanul engedtem a korlátnak!«

A tisztviselő utána szólt.

— Nos, hogy van?

Értetlenül nézett rá.

— Reggel kifogásolta, hogy sosem érdeklődöm. Sajnos, olyankor nincs időm!

Kitámolygott az udvarra. Tulajdonképpen szabad, mehet, ahová akar. Sohasem jönnek rá. Mi ez? Kinyújtott kezén érezte a szemergő esőt. Az előbb még futólag arra gondolt, el kell mennie a rendőrségre, mindent bevallani. Felnézett az égre. Lehet, hogy egy kiadós zápor elmossa a nyomokat. Még ez is segítségére van! Ő pedig élhet, gyűjthet, persze, lemond a különfuvarokról!

A teleptől talán száz lépésnyire van a rendőrség épülete. Bak kilépett a kapun, megállt, a kerítésnek támaszkodott. Elhinnék-e, hogy nem akarta? A véletlenek sodorták bajba! De nem szaladhat el! Remegő lábbal indult a szürke ház felé.

Központi Sajtófigyelő
Budapest, V., Petőfi Sándor
Telefon: 188-296, 188-307
1967 OKT 8
NÉPSZAVA

GERGELY MIKLÓS:

A NAP REVÜJE

VASÁRNAP, OKTÓBER 8

A Nap kel 5 óra 52 perckor, nyugszik 17 óra 11 perckor.

A METEOROLÓGIAI INTÉZET JELENTI

Várható időjárás vasárnap estig: felhőátvonulások, az ország északnyugati felében néhány helyen eső. Mérsékelt délnyugati-nyugati szél. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap: 15—20 fok között. — A Duna Budapestnél 222 centiméter.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon KOPPÁNY nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— Ha a brokát bevonatú vattapaplan már most hiánycikk, mi lesz a télen a hótakaróval?

Jó reggelt!

Olvasom a Népszavában, hogy egy amerikai biztosító társaság megállapítása szerint a bíborvörös, búzavirágkék, élénkzöld és citromsárga autókkal fordul elő a legkevesebb baleset.

Eszembe jut a régi vicc buta embere, aki összetévesztette a tejszínt a kocsiszínnel, na de az ő idejében még nem volt olyan változatosság a kocsiszínekben, akkor még nem volt citromsárga autó, csak citromsárga irigység, de meg szegény viccfőszereplő nem is gondolta volna, hogy valaha ilyen fontossága lesz a kocsiszínnek, mármint az autó színének, megpróbálok az ő eszével gondolkozni, az a viccfigura joggal kérdezhetné, hogy mi van viszont akkor, ha egy búzavirágkék vagy citromsárga autóval felmászik valaki egy élénkzöld fára és csak a fa tetején derül ki, hogy nem tehet róla, mert színvak, szintúgy azt is megjegyezhetné a vicc buta embere, hogy az se nyújt teljes biztonságot, ha még az ég is búzavirágkék, s e búzavirágkék ég alatt búzavirágkék autóban a búzavirágkék sebességmérő által mutatott százhúszas sebesség mellett ölelget a vezető egy búzavirágkék estélyi ruhás nőt, még ha élénkzöld abszint kortyolásával fokozza is a színhatást.

Szerintem autóban a legjobb szín az, ha a vezető színjózan.

Vasárnapi mozaik

RAHIMOVA, ÜZBEGISZTÁN ÉRDEMES MŰVÉSZE A HÁBORÚBAN ELESETT FIVÉRE SÍRJÁNÁL

A nyár elején levél érkezett Üzbegisztánból az illetékes magyar hatóságokhoz. A levél írója, Gavhar Rahimova, az Üzbég Szovjet Szocialista Köztársaság érdemes művésze az 1944. december 21-én, Kisterenye községben hősi halált halt fivére sírja után érdeklődött. A levélre gyors válasz érkezett. Megírták, hogy Zulun Rahimov fiatal üzbég szakaszvezetőt a Szupatak és Szentkút közötti szőlősben találta el a menekülő fasiszta német egységek egyik gyilkos lövedéke. Az üzbég kulturális napokra a taskenti művészegyüttes tagjaként hazánkba érkezett Rahimova művésznő most felkereste fivére szentkúti sírját, s a hősi halott katona leányával koszorút helyezett el a síron.

— **Az ÉM Gyárkéményépítő Vállalat dolgozói** a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójának tiszteletére arra vállalkoztak, hogy az épülő Gyöngyösi Hőerőmű 200 méter magasra tervezett kéményét november 7-re felhúzzák. Vállalásukat a tervezett határidő előtt teljesítették, szombaton kitűzték a bokrétát a kéményóriás csúcsára.

Háromszáz úttörővel Moszkvába utazik egy túrkevei veterán

A Nagy Októberi Szocialista Forradalomban Bugyonnij marsall legendás lovashadseregének felderítő parancsnokaként harcolt Márki Gábor túrkevei veterán. Az idős embert az Országos Úttörő Elnökség felkérte, hogy kísérje el a »Vörös Zászló Hőseinek Útján« mozgalomban kitűnt 300 pajtást moszkvai útjára.

Befejeződtek a tihanyi hidrobiológus napok

Szombaton Tihanyban befejeződtek a Magyar Hidrológiai Társaság fennállásának 50. évfordulója alkalmából rendezett hidrobiológus napok. A háromnapos tudományos ülésen csaknem húsz előadásban számoltak be a szakemberek a folyók és az állóvizek kutatásával kapcsolatos eredményekről.

— **Ritka műszerrel gyarapodott** a kaposvári Latinka Sándor Művelődési Ház csillagvizsgáló szakköre. Napfényképező berendezést vásárolt az Uránia Bemutató Csillagvizsgálótól, s ezzel bekapcsolódott a nemzetközi Nap-észlelő hálózat munkájába.

— **A »Tízéves a munkásőrség«** című kiállítás megnyílt Székesfehérvárott. Homoki József, a Fejér megyei pártbizottság titkára mondott ünnepi beszédet.

KISZ-FIATALOK SEGÍTIK A BORSODI ÉRCELŐKÉSZÍTŐ MŰ ÉPÍTÉSÉT

A diósgyőri és ózdi nagyolvasztó betétanyag-ellátására létesülő Borsodi Ércelőkészítő Mű építését a KISZ-fiatalok védnökségükkel támogatják. A fiatalok — zömében a Lenin Kohászati Művek ifjúmunkásai — a nyáron több mint hatvanezer órát dolgoztak a nagy beruházás megvalósításában. A munkában részt vevő, mintegy 1500 fiatal szabad idejében az új üzem vasútbiztosító berendezéseihez szükséges kábelek, vezetékek árkait ásta ki, földmunkáit végezte el több mint három kilométer hosszúságban. A fiatalok a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére tett felajánlás teljesítésével nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a gazdaságos vasgyártás szempontjából fontos beruházás munkái a továbbiakban is ütemesen, tervszerűen haladjanak, s az új üzemben — a tervnek megfelelően — a jövő év második felében részlegesen megkezdődhessék a termelőmunka.

— **Debrecenben, a Déri Múzeumban** nyitották meg az Országos Békatanács által hazánkban »vándoroltatott« nemzetközi gyermekrajz-kiállítást. Húsz ország fiataljainak csaknem hatszáz munkája szerepel a bemutatón. A kiállítást eddig Budapesten, Kapuvárott és Sopronban mutatták be, s összesen 25 000 érdeklődő tekintette meg.

— **AZ IASA, a PROPAGANDA- ÉS REKLÁMISKOLÁK NEMZETKÖZI SZÖVETSÉGE** e héten tartotta ez évi konferenciáját Hamburgban. Az ülésen a szövetség a Magyar Kereskedelmi Kamara propagandaiskoláját felvette tagjai közé. Magyar javaslatra tervbe vették nemzetközi propagandadiploma létesítését.

Elhunyt dr. Gellért Albert

Hetvennégy éves korában elhunyt dr. Gellért Albert egyetemi tanár, a szegedi Orvostudományi Egyetem bonctani, valamint szövet- és fejlődéstani intézetének vezetője. Október 11-én délben 12 órakor búcsúztatják a szegedi egyetem Dugonics téri épületének előcsarnokából.

— **Ajándékokat készítettek** a Komárom megyei úttörő szakkörök tagjai a Nagy Októberi Szocialista Forradalom jubileuma alkalmából a szovjet pionírok számára. A legszebbeket az Úttörő Expresszel küldik ki, illetve a megyei küldöttek viszik magukkal a Szovjetunióba.

— **SZOMBATON a Magyar Néphadsereg Központi Klubjában tartott sajtótájékoztatón ismertették a néphadsereg Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett művészegyüttesének új műsorát. Lendvai Kamilló művészeti vezető elmondotta, hogy október 13-án mutatják be John Reed Tíz nap, amely megrengette a világot című könyve alapján alkotott történelmi revüt.**

— **Teherántól 150 kilométernyire** nyugatra egy autóbusz belerohant egy tehergépkocsiba. Az autóbusz negyven utasából tizenhatan meghaltak, többen megsebesültek.

LOTTÓNYEREMÉNYJEGYZÉK

A 40. játékhétre beérkezett 5 720 282 darab lottószelvény. Öt találatot egy fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után 1 716 085 forint. Négy találatot 138 fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után egyenként 12 435 forint. Három találatot 7370 fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után egyenként 233 forint. A kéttalálatos szelvények száma 158 488 darab, ezekre a nyereményösszeg egyenként 14 forint.

— **DEMJÁN ÉVA előadóművésznő és Horváth Tivadar színművész október 14-én vidám előadóestet tart a Frankel Leó utca 4 alatti »Bambi« eszpresszóban. Az eszpresszó kéthetenként, szombatonként megrendezésre kerülő hasonló estéin Bodrogi Gyula, Voith Ági, Kabos László, Márky Géza, Kibédy Ervin és más népszerű művészek lépnek fel.**

— **Ezekben a napokban** több mint 600 postás megy jól megérdemelt nyugdíjba. A legkiválóbbakat szombat délben a posta-vezérigazgatóságon házi ünnepségen köszöntötték, majd *Kisházi Ödön* kitüntetéseket adott át. Ezenkívül többen kapták meg a posta kiváló dolgozója kitüntető címet, sokan miniszteri dicséretben részesültek.

INDIAI PROFESSZOR ELŐDÁSA KŐRÖSI CSOMA SÁNDORRÓL

A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem meghívására hazánkba érkezett dr. Nisith Ranjan Kar, a darjeelingi egyetem földrajzi intézetének professzora. Az indiai vendég a debreceni tudományegyetemen előadást tartott Kalkuttától Darjeelingig címmel, amelyben ismertette a nagy magyar Ázsia-kutató, Kőrösi Csoma Sándor egykori indiai útját. Feleelevenítette a tibeti nyelv kutatójának, a lámakolostorok tudósának, a magyarok egykori őshazáját kereső, híres utazónak indiai vonatkozású emlékeit. Elmondotta, hogy Darjeelingben, ahol Kőrösi Csoma Sándort eltemették, kegyelettel ápolják a nagy magyar tudós emlékét. A professzor intézetének szomszédságában van Kőrösi Csoma Sándor sírja, amelyet indiai egyetemi hallgatók gondoznak. Ünnepélyes pillanat volt, amikor előadásának befejezésekor átnyújtotta dr. Kádár László egyetemi tanárnak, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem földrajzi intézete igazgatójának azt a fényképes tablót, amely Kőrösi Csoma sírját ábrázolja.

Felavatták az ország egyik legkorszerűbb mezőgazdasági technikumát

Dr. Soós Gábor mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes szombaton ünnepélyes keretek között átadta rendeltetésének a nyíregyházi közép- és felsőfokú kertészeti és gépészeti technikum 45 millió forintos költséggel kialakított és felszerelt új épületét.

— **Huszonötezer kalóriás,** ammóniákos ipari hűtőgépkompresszorok gyártását veszi át a Dombóvári Vasipari Ktsz a Gödöllői Gépgyártól. A ktsz jelenleg is segít a gödöllői gyárnak: az exportra készülő hűtőgépkompresszorokhoz körülbelül egymillió forint értékű alkatrészt készít.

— **A Német Demokratikus Köztársaság** megalakulásának 18. évfordulója alkalmából *dr. Herbert Plaschke,* az NDK budapesti nagykövete szombat este beszédet mondott a televízióban.

Új sertéskombinát a Marcal völgyében

Mezőlak szomszédságában megkezdték a Pápai Állami Gazdaság új sertéskombinátjának építését. Huszonnyolcmillió forintos beruházási költséggel háromezer férőhelyes hizlaldát, hozzá méretezett sertésnevelőt, takarmánykeverőt és magtárat alakítanak ki.

Az Állami Népi Együttes zenekara kottát jól olvasó nagybőgőst keres. Próbajáték 1967. október 11, 12 és 13-án 12—14 óráig. Budapest I., Corvin tér 8. szám alatt.

Fehér Lajos látogatása Heves megyében

Fehér Lajos, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese kétnapos látogatást tett Heves megyében. Pénteken, mint beszámoltunk róla, részt vett és felszólalt a Dél-Heves megyei Termelőszövetkezetek Területi Szövetsége Hevesen tartott alakuló ülésén. Délután a megye és a járás vezetőinek társaságában a boconádi Béke Termelőszövetkezetbe látogatott.

Fehér Lajos szombaton reggel felkereste a Szilvásváradi Állami Gazdaságot, majd útban Eger felé megtekintette a nemrégiben épült korszerű egri autóskempinget. Egerben, a pártszékház tanácskozó termében a megye párt-, állami, tömegszervezeti vezetőivel, valamint a járási és városi pártbizottságok első titkáraival találkozott. *(MTI)*

Pullai A... Központi Bizo... titkára, a Guineai Demokrata Párt VIII. kongresszusán részt vett magyar pártküldöttség vezetője szombaton hazaérkezett. A Ferihegyi repülőtéren *Komócsin Zoltán,* a Politikai Bizottság tagja, a Központi Bizottság titkára, és *Puja Frigyes,* a Központi Bizottság tagja, a KB külügyi osztályának vezetője fogadta. *(MTI)*

Ilku Pál Angliába utazott

Ilku Pál művelődésügyi miniszter — *Patrick Gordon Walker* brit közoktatási miniszter meghívására — szombat reggel néhány napos látogatásra Londonba utazott.

Véget ért az igazságügyi orvosszakértők nemzetközi kongresszusa

Szombaton a Magyar Tudományos Akadémián befejeződött a nemzetközi igazságügyi orvostani és szociális orvostani akadémia VII. kongresszusa.

A négynapos tanácskozáson az igazságügyi orvostan minden kérdése szóba került. Különösen nagy érdeklődéssel vitatták meg *a munkaképesség-csökkenéssel kapcsolatos* orvosszakértői problémákat. Hasonlóan széles körű érdeklődés fogadta *az emberölés és egyéb bűntettek felderítésében* az orvosok közreműködésének megvitatását.

A kongresszus a nemzetközi akadémia teljes ülésével végződött, amelyen *dr. Somogyi Endre* főtitkár javaslatára bizottságot küldtek ki a testület új statutumának és ügyrendjének kidolgozására. Ez a bizottság fogja meghatározni a legközelebbi kongresszus színhelyét is. *(MTI)*

Négyezer vezető beosztású dolgozó nyert technikumi képesítést

Szombaton a *Budapesti Műszaki Egyetemen* rendezett ünnepséggel véget ért az ötödik, s egyben az utolsó *ipari üzemgazdasági tanfolyam. Dr. Polinszky Károly* művelődésügyi miniszterhelyettes értékelte a tanfolyamok jelentőségét. Elmondotta, hogy az elmúlt hat év alatt mintegy 4000 vezető beosztású dolgozó nyerte el a technikumi képesítést.

Kisházi Ödön, az Elnöki Tanács helyettes elnöke két oktatónak a *munkaérdemrend ezüst,* egy oktatónak a *munkaérdemrend bronz* fokozatát nyújtotta át.

Dr. Polinszky Károly művelődésügyi miniszterhelyettes *az oktatásügy kiváló dolgozója* kitüntetést a tanfolyam két oktatójának adta át, s többet közülük *miniszteri dicséretben* részesítettek.

Bálint József, az MSZMP Központi Bizottsága gazdaságpolitikai osztályának vezetője a párt titkársága nevében köszönte meg a tanfolyam oktatóinak fáradságos, áldozatkész, eredményes munkáját. *(MTI)*

MŰSOROK

Vasárnap, október 8.

Operaház: Don Pasquale (Ált. isk. bérl. I. sor. 1. ea. de. 11); Háry János (Márkus bérl. 2. ea. 7). — Erkel Színház: Három a kislány (Ált. isk. bérl. B. sor. 1. ea. de. 11); Szüreti nóták (du. 3); Tosca (Basilides bérl. 1. és Főisk. bérl. I. sor. 1. ea. 7). — Nemzeti Színház: Az ember tragédiája (de. fél 11); A vizsgálat (7). — Katona József Színház: A fösvény (du. fél 3); Akt hegedűvel (7). — Vígszínház: Egy hölgy a Maximból (Komb. bérl. 6. sor. 1. ea. du. fél 3); A nap fiai (G. bérl. 1. ea. 7). — Pesti Színház: A nyár (7). — József Attila Színház: Lulu (du. fél 3); Egy nő, akinek lelke van (Heltai bérl. 1. ea. 7). — Madách Színház: A mi kis városunk (du. fél 3); Kaviár és lencse (fél 8). — Madách Kamara Színház: A bolond lány (du. fél 3); Színház (fél 8). — Thália Színház: Tóték (7). — Fővárosi Operettszínház: Maya (du. fél 3); My fair Lady (7). — Bartók Gyermekszínház (az Operettszínházban): Mátyás király juhásza (de. fél 11). — Zeneakadémia: Muzsikáslda (Ált. isk. ének-zenetagozata A/1. de. fél 11: B/1. du. fél 4); A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, vez. Kórodi András, közr. Fischer Annie (Téli bérl. A—B sorozat, fél 8). — Vidám Színpad: Álom az államban (fél 4, fél 8). — Kis Színpad: Két férfi az ágy alatt (3, 7). — Állami Bábszínház: Piroska és a három kismalac (de. 11); Foltos és Fülenagy (du. 3); Ludas Matyi (du. 5). — Kamara Varieté: Hello, Dolcsi! (fél 3, 6, fél 9). — Állami Déryné Színház (Kulich tér 6): Csókos asszony (7). — Petőfi Irodalmi Múzeum: Szabó Lőrinc emlékkiállítással egybekötött hangverseny (de. fél 11).

Hétfő, október 9.

Nemzeti Színház: A bűnbeesés után (7). — Katona József Színház: Warrenné mestersége (7). — Vígszínház: Macska a forró tetőn (7). — Pesti Színház: Éjszakai telefon (7). — József Attila Színház: A kaktusz virága (7). — Madách Színház: Az áruló (7). — Madách Kamara Színház: Amíg összeszoknak (7). — Thália Színház: A helytartó (7). — Fővárosi Operettszínház: My fair Lady (7). — Bartók Gyermekszínház (az Operettszínházban): Az utolsó mohikán (du. 3). — Vidám Színpad: Húszon innen — tízen túl (bemutató, du. fél 5, este fél 8).

Vasárnap, október 8.

KOSSUTH RÁDIÓ

6: H. Idő. 6.10: Zenés műsor. 6.25: Hird. 6.55: Műsorok. 7.30: Látogatás Szirtes Ádám szülőfalujában. 7.58: Műsor. 8: H. Lapsz. Idő. 8.10: Áriák. 9: Édes anyanyelvünk. 9.05: Reccs. Mesejáték. I. rész. 9.41: Vasárnap délelőtt. 12: H. Lapsz. Idő. 12.10: Népi z. 12.40: Hámos György műs. 12.50: Művészlemezek. 13.30: Rádiólexikon. 14: NDK táncdalfesztivál 1967. ismertetése. 14.25: Szekszárd kincsei. 15: H. Idő. 15.08: Gilbert Pinford megpróbáltatása. Regény rádióváltozata. 16.02: Operarészlet. 16.15: Német utakon. 16.35: Székely Mihály magyar nótákat énekel. 16.57: Műsor. 17: Hírek. Idő. 17.05: Csendes Don. X. 17.55: Zenekari muzsika. 19: H. Sport. Totó. Idő. 19.10: Műsor. 19.11: A magyar költészet századai. Arany János. III. 19.26: Magyar könnyű- és tánczene. 20.09: Álomhinta. Rádiódráma. 21.23: Richter zongoraestje. Közben, 22: H. Idő. Sport. Totó. 23.05: Offenbach operettjeiből. 24: Hírek. Idő. 0.10: Dzsessz.

PETŐFI RÁDIÓ

7.30: Ref. egyh. félórája. 8: Régi magyar dalok. 8.15: Gazdaszemmel... 8.30: Lemezesláda. 9: Operakalauz. 10: Táncz. 11.04: Az Erzsébet királynő nemzetk. hegedűverseny győzteseinek hgve Brüsszelből. 12.47: Táskarádió. 13.48: Idő. Vízáll. 14.03: Fültörő. 15: Versek. 15.11: Magyar nóták. 15.27: Günther Ramin vezényel. 16.15: Theodorakisz. Ifj. Rádió műsora. 16.58: Áriák. 17.35: Filmzene. 17.50: Jegyzetek kiállításokról. 18.10: Jövő heti műsor. 18.40: Verbunkosok. 19.25: Mese. 19.35: Az MRT szimf. zkrának hgve a Zeneakadémiáról. Közb. kb. 20.20: H. Totó. Idő. 20.30: Staud Géza színházi jegyz. 20.40: Hgv. folyt. 21.20: Mi ez? 21.40: Daljáték-részl. 22: Hglgyűjtők húszperce. 22.20: Tánczene. 22.56: Galopp. 23: H. Idő.

URH

18: H. Idő. 18.05: Hglparádé. 19: Wagner: Tannhäuser. Közb. 20.06: Nagyságrend az állatvilágban. Közb. 21.36: A folyó. Szamarakisz görög író elbeszélése. 22.47: Dzsessz. 23: H. Idő.

TELEVÍZIÓ

8.15: Felsőfokú matematika. 8.55: Orosz nyelv, középisk. III—IV. 9.20: Úttörőhíradó. 9.40: A moszkvai Áll. Képzőművészeti Múzeum termeiben. Intervízió. 10.10: Sakktanf. gyerekeknek. 10.35: Muzsikás láda. Ifj. hangv. közv. a Zeneakadémiáról. Közb.: Keressük a napocskát... Szovjet bábfilm. 12.05: Ivanhoe. 13—15. 14.23: A Flinstone család. Ism. 14.50: Magyar Hird. 15: Olaszország. Kisfilm. 15.40: Csak gyerekeknek! 16.50: Körkép. Kultúrpolitikai műsor. 17.50: Századunk. Jelentés a frontokról — 1915—1916. 18.30: Találkozás a stúdióban a XI. kerület vezetőivel. 18.55: Delta. 19.30: Esti mese. 19.45: Nótaszó. 20: Tv-híradó. 20.20: Tánc a halott szerelmesekért. Magy. beszélő angol film (10 éven felüli!). 21.50: Sporthírek. 22: Tv-híradó 2.

POZSONYI TV

16.30: Hadseregnapi Magazin. 12.25: Lóversenyközv. Pardubicéből. 16: Van otthon oroszlánja? Csehszlovák film. 17.15: Hemingway. Dokum.-film. 19: Tv-híradó. 19.30: Férfi kosárlabda EB. 20.50: Kult. Magazin. 21.20: Láthatatlan háború.

Hétfő, október 9.

KOSSUTH RÁDIÓ

4.30: H. Idő. 4.32: Z. 5: H. Idő. 5.30: Reggeli krónika. 5.45: Falurádió. 6: H. Idő. 6.30: H. Idő. 6.45: Műsor. 7: Reggeli krónika II. 7.30: Új könyvek. 8: H. Idő. Műsorok. 8.15: Régi melódiák. 9.10: Riport. 9.25: A hét előadóművésze: M. Callas. 10: H. Idő. 10.10: Óvodások műsora. 10.30: Népi z. 11: Iskolarádió. 11.30: Prokofjev: VIII. szonáta. 12: H. Idő. 12.15: Táncz. koktél. 13: Pesti színházműsor. 13.03: Hird. 13.18: Francia áriák. 13.45: Válaszolunk hallgatóinknak. 14: Esztrádzene. 14.40: Puszták népe. X. 15: H. Nemzetk. lapsz. 15.15: A zenekar története. Verdi: II. rész. 15.55: Édes anyanyelvünk. 16: Gyermekrádió. 16.40: Kocsár: Nagyrédei lakodalmas. 16.57: Műsor. 17: H. Idő. 17.05: Külpol. figyelő. 17.20: Operettreszi. 17.42: Tudósok fóruma. 18: Húszas Stúdió. A siker lázgörbéje. 19: Esti krónika. Sport. 19.34: Műsor. 19.35: A Bp-i Filharmóniai Társaság zkrának hgve, vez. Kórodi A., közr. Fischer A. Közb. kb. 20.45: Versek. 21: H. Idő. 21.50: Csárdások. 22: Hírek. Idő. 22.20: »Kilátó«. 23.20: Operettrészl. Közb. 24: H. Idő.

PETŐFI RÁDIÓ

4.30—7.57: Azonos a Kossuth adóval. 6.20: Torna. 10: Fültörő. 10.57: Visszatérés. Platonov elbeszélése. 11.27: Operettkettősök. 11.45: Külföldi tudósoké a szó. 12: Thomas Beecham vezényel. 13: Gazdaszemmel... 13.15 Könnyűz. 13.47: Vízállás. 14: H. Idő. 14.08: Liszt: Les Preludes. 14.25: Versek. 14.32: Verbunkosok. 14.52: Falusi percek. 14.57: Lily Pons énekel, Jan Paderewski zongorázik. 15.15: Könyvismertetés. 15.23: Könnyűzene. 16: H. Idő. 16.05: Balettzene. 16.20: Ifjúsági műhelysarok. 16.30: Pol-beat. 16.40: Operarészletek. 16.50: Riport. 17: Ötórai tea. 18: Hírek. Idő. 18.10: MRT énekkara. 18.23: Fél évszázad távolából. Wekerle újra kormányon. 18.43: Beethoven-hgv. 19.18: Leszedik a szőlőt. Népdaljáték. 19.53: Mese. 20: Esti krónika II. 20.25: Sport. 20.35: Könnyűzene. 21.05: A hűség útvesztőiben. Groteszk hangképek. 21.50: A hét előadóművésze. 22.25: Népi muzsika. 23: H. Idő.

URH

18: H. Idő. 18.05: Táncz. koktél. 18.50: Verdi: A végzet hatalma. Közb. 20.15: Láttuk, hallottuk. 22.02: Századunk zenéjéből. 23: Hírek. Idő.

POZSONYI TV

17.45: Mielőtt a fényszórók kigyúlnak. 18.15: Riportműsor. 19: Tv-híradó. 19.30: A Kaplan turbina. 20: Irkutszki történet (tv-játék). 21.20: Képzőművészet. Max Ernst és Toyen művei.

Bertalan Tivadar grafikus

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

1021



Bertalan Tivadar rajza

teret
ami
ibri-
et, s
libá-
ény-
és a
gítá-
nom,
súcs-
pang.

tnek,
idom,
pnak
. Van
vagy
esten
anács
bolt-
kban.
déken
on. S
ok, a
s em-
rmost.
zsüri.
vizs-

Mert a r
axióma) r
dítva is í
süléseim.

A trast
nyeiről b
és Irodal
város vil
val, szob
családiass
Festa di
elmélyült
válogatjál
gal játszó
fényben l
magyar fa
lassuk cs
tárakat, tegyük egymás mellé a nagy-
apáink korából ránk maradt dísztárgya-
kat, képeket, fali szőnyegeket s a mai vá-
sári, búcsúbeli, képkeretezői árukínálatot
— mintha megállt volna az idő. (Pedig
közben a művészet szakmai forradalmai

dikként meghí
ember előtt cí
tendő termésé
sebb alkotások
csi közönség:
gyössy Imre,

A magyar színpad nagy tu-
dósa 66 éves korában, 1939.
szeptember 8-án, a második vi-
lágháború első drámai napjai

Emlékezés



Bertalan Tivadar rajza

MAGYAR HIRLAP
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

A csecsemők gy

Az előző cikkekben már megbes
csecsemőkori táplálkozási zavarok
zött csak érintettük a hasmenéseket.
Gyakoriságuk, s a most következő nyári
időszak veszélyei miatt külön részletesebben foglalkozunk ezzel, a fiatal anyáknak legtöbb aggodalmat okozó problémával.

Legsúlyosabb formái a *fertőzéses hasmenések*. Ezeknek régebben magas volt a halálozási arányszámuk. Hála az antibiotikus kezelésnek és a fertőzés módszeres megelőzésének, a betegség lefolyása könnyebb lett és száma is csökkent.

A nyári ételek gyorsabb romlása, a gyümölcs, főzelékfélék nem kielégítő megtisztítása, s általában *a bélfertőzések terjedésének nyáron kedvezőbb körülményei — mind elsősorban a mesterségesen táplált csecsemőre veszélyesek.* Egészen másképp ítélendő meg egy *szopós csecsemő* néhány híg, rossz széklete, mert még ha meg is fertőződött — amit bizonyít pl. ha a székletből a baktérium kitenyészik — *a bélhurut lefolyása enyhe,* kevés tünettel jár. Az ilyen csecsemőt, ha betegnek nem is, de veszélyeztetettnek kell tekinteni.

A mesterségesen táplált csecsemőnél a napi 4—6—8-ra szaporodó túrós, nyálkás, zöldes, bűzös, híg széklet már kórosnak tekintendő, okát meg kell keresni és

[illegible] cukor 5—10 százaléknál nem [illegible] adagja még hasmenés esetén is megengedhető (nem így a tejcukor, malátakivonat, ezek könnyen erjednek).

Ha tehát a hasmenéses csecsemőnél fertőzés stb. más ok kizárható, a teendő: 1—2 étkezés, ill. szopás kihagyása, de legalább ugyanolyan mennyiségű saccharinos, vagy kevés cukros sós tea itatása. Majd elkezdünk répalevest, reszelt almát, rizsnyák főzetet adni. A hasmenés csökkenésével kis adagokkal kezdünk visszatérni az eredeti táplálékra (5x20 ml nyákkal hígított, savanyított 2/3-os sovány tejről indulva). A gyomorrontás címen alkalmazott hashajtás csecsemőnél nem ajánlatos, a drasztikus hatású ricinusolaj pedig tilos.

Előfordul, hogy az *elválasztásnál* a szokatlan táplálékra heves hasmenéssel, hányással reagál a csecsemő. Ha ez nem rendeződik, előfordul, hogy valódi *tehéntej allergiáról* (túlérzékenységről) van szó. Ez lehet vele született, de később is kialakulhat, éppen úgy, mint ahogy kialakulhat allergia *tojással és bizonyos gyümölcsfajtákkal szemben.* Újabban vált ismertté, hogy bizonyos cukorfajták bon-

1021

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

MAGYAR HÍRLAP
Budapest
1969 AUG 10

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

dc
augu
pet ka

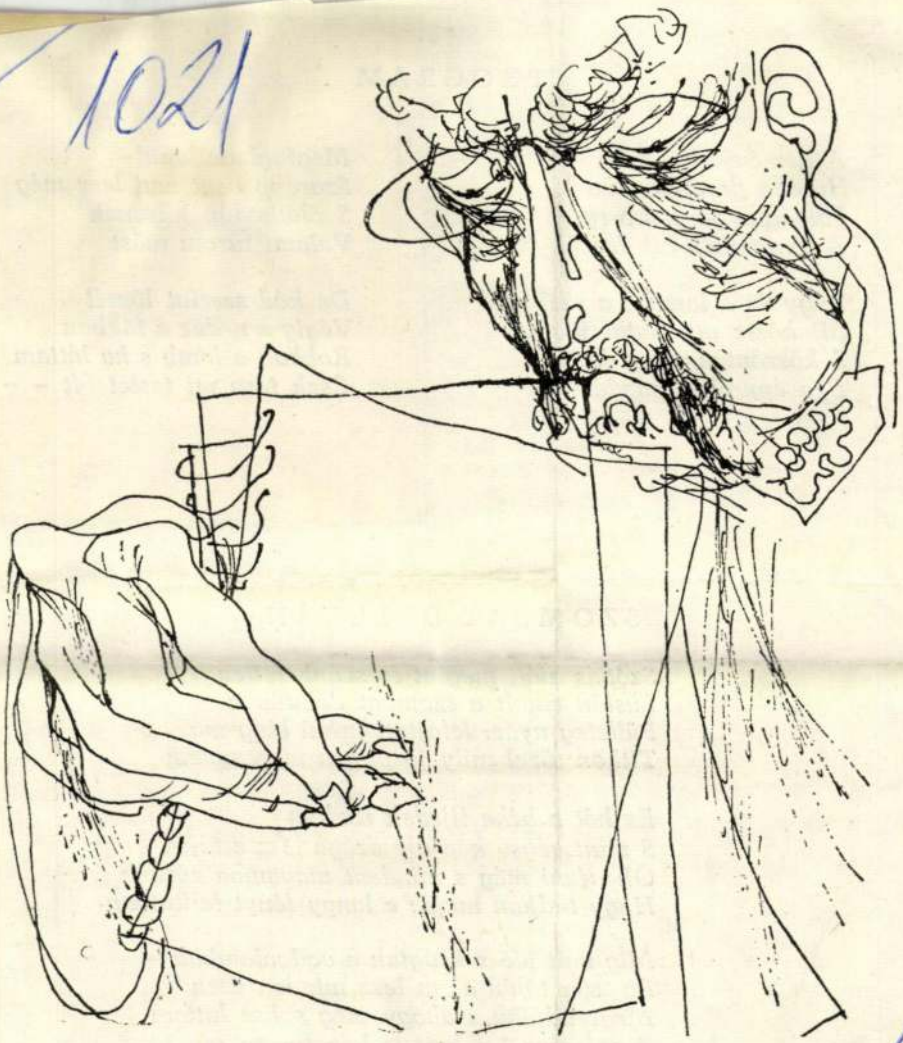
szovjet régészek munkájáról, érdekes elvételeket látunk azokról az amerikai kísérletekről, amelyeknek végső célja, hogy az anyatestben veszélynek kitett magzatokat mű-méhben, mesterségesen fejlesszék ki; további részleteket ismerünk meg a két Mariner Mars-kutató munkájáról; tanúi lehetünk a restaurációs technika újabb diadalának, amely a leningrádi Ermitázst egy addig másolatnak hitt, eredeti Rembrandt-remekkel gazdagította.

Reméljük, a *Fradi—Vasas* mérkőzés izgalmas lesz, mert bizony *A leleplezés gyötrelmei* című, 1960-ban készült angol krimi ezerszer elnyűtt ötleten alapszik: a Scotland Yard embere „beépül" az ékszerrabló bandába, hogy leleplezze azt. Akad majd, aki közben, s akad, aki utána tér aludni. Nem hisszük, hogy nyugtalan álmai lesznek.

G. Sz. L.

KRÓNIKA

1021



Bertalan Tivadar rajza

Bertalan Tivadar

LÁTÓHATÁR
Budapest
1969 AUG
SZÁMÍTÓGÉPES
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

A keménybőrü fák
Húsába programozva
Pólyáltan jó szorosra
A lomb már ott feszül

Rügy és a lomb s a szél
Mi közte ott matat majd
S köszöntve azt a hajnalt
Egy épp-olyan-madár

SZOMBAT DÉLUTÁN

Szódás kiált megint és szűnhetetlen
Lustán rikolt a szombat délutánba
Fülleteg nyár: lefojtott mézü láng ma
Titkon tüzel míly jó puhán merengnem

Ez hát a béke ijjedek riadtan
S mint végső kép oly drága lesz e tájék
Óh nézni még s mindent magamba zárnék
Hogy tudjam majd: e langy fényt felitattam

Míg volt idő s krúgtak a vadgalambok –
Egyszer talán álom lesz minden itten
Megrendülök s ahogy még sohse hittem
A százszor-únt kert is kap furcsa rangot

Bertalan Tivadar

1021



Bertalan Tivadar rajza: Fonálbogozó

MAGYAR HIRLAP
Magyar Hirdető
SAJTÓHIRGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

A

Otthonunk berendezését k
gyak fontossági sorrendjében
lyet foglalnak el a világítótest
formájuk, elhelyezési módjul
rossz irányba befolyásolhatja egy helyiség összhangját.

A világítóberendezésnek nemcsak esztétikai szempontokat kell kielégítenie, hanem az élettani, lélektani követelményeknek is meg kell felelniük, hiszen az évnek közel egyhatod részét töltjük otthonunkban mesterséges világítás mellett. A lakás különböző helyiségeiben folytatott különböző tevékenységek más és más megvilágítási erősséget, más világítási megoldást kívánnak.

Az előszobának általában nincs ablaka, így természetes fényt alig kap. A félhomályba burkolt, rosszul világított előszoba kellemetlen benyomást kelt. A természetes fény hiányát jó hatásfokú világítótesttel kell pótolnunk. Régi építésű, nagy belmagasságú előtérben alkalmazhatunk függesztéket (ha nagy a terület kettőthármat is), megfelelő mélységben belógatva, lehetőleg alul nyitott (esetleg fényterelőráccsal ellátott) lámpaburával. Alacsony, kisméretű előszobánál célszerűbb a falikaros megoldás; a függesztett lámpa osztja az amúgy is kicsi teret és a mozgásban is akadályozhat. Mindkét alaprajzi adottság esetében a tükör külön megvilágítást igényel.

Kis főzőkonyhában opálos mennyezeti lámpatest szolgálhat általános megvilágításként. A munkahely közvetlen megvilágítására a falra szerelt takart fénycső a legalkalmasabb. Étkezőkonyhában, étkező sarokban nagyon hangulatos az asztal fölé mélyen belógatott rafiaernyős lámpa. (A középlámpahelyről villanyzsinór segítségével a kívánt helyre vezetjük, és ott a mennyezetbe erősített kis kampóba megakasztjuk.) A hagyományos, nagyméretű konyhában is hasonló lehetőség kínálkozik — a mennyezeti bura alkalmazását kivéve. Magas helyiségben nem indokolt, nem is gazdaságos; helyette célszerűbb a függeszték használata.

Kis- és nagyméretű fürdőszobában egy-

ügyeljünk arra, hogy a melle

Bertalan Tivadar

Illusztrációk a nehéz „kenyérkő" című írásához (prózák)

Nyíregyháza 1967 VII. 11 9 old.

Bertalan Tivadar

Illusztrációk Simon Emil
grafikáihoz /rajzok/

Nógrád 1967 VII. 2 Golda.

Bertalan Tivadar

Illusztrációk Ságvári Ágoston
írásához papírról

Nógrád 1967 III. 30 Szo.

Bárdoloss Tivadar

Alsóvadász Vászkonyi Miklós
írásához /repró/

Nógrád 1966 okt. 30. 9ed.

Bertolas Tivadar

Alkotmányunk rajzát [illegible]
[illegible]

Nyugat 1966 okt. 9 sold

Beszterce Tivadar

Szamosújvár: Kolozsvári Református Leánynevelő Intézet

Nyugta 1967. III. 12. 9 old.

Bethabara Tivadar

Alundrávió · Ka Dró Andrés
Drásóka Kor Sapró/

Nyuava 1966 nov. 27 Lord.

Bartolomej Tivadar

Mlynárčik Pikoš Istróm

Slovákom prepro/

Nyitrava 1967 jún 15. Polx.

Bertalan Tivadar

Ybl mindvégig saját írásával
(rajzol)

Nyitra 1966 dec. 18 Polo.

Berkolan Tivadar

Illusztrációk rajzát írószer
/ceruza/

Nyírmada 1967 II. 19 Pólya.

Bertalan Tivadar

Klumdrács Vászkonyv- Mihály
Szászkor Nyírő

Nyírvasvár 1907 V. 7 8-ra.

Berkolan Tivadar

Glum Antal ü Vajda Sándor
Irószóhoz /repró/

Nógrád 1966 aug. 25 Sold

Bertalan Tivadar

Illustrációk Pavlovszkij
Irásához /Repró/

Nyitva 1967 Ü. 28 lap.

Bekhalom Tivadar

Illusztráció saját írásához
(rajzó)

Nagymaros 1967 IX. 3, Sóskút

Bertalan Tivadar

Illusztráció Zádor István
írásához /papír/

Nápnava 1967 IX. 24. Pécs.

Bertalan Tivadar

Illustrációs Ovarec János
irásához /Nyírő/

Nyírvasvári 1967 VIII-13 Gold

Bertalan Tivadar

Illusztrációs kézi könyv

irásához /rajzó/

Nyugat 1967 X. 29, 8ó.

Beszélgetés Tuvadar

Mlumbroich Németh Ferenc
Kárpátaljai Magyar/

Nyíregyháza 1967 XI. 12. Gold.

Berzsenyi Tivadar

Illustráció Bárány Tamás
történetéhez (regény)

Nyitrava 1907 VIII. 23 Gold

Beszélgetés Tisadon

Gyurdrácsó Simon Emil

írásáról /reprró/

Nyíregyháza 1967 X. 8. Goed.

Bobolan Tivadar

Ellenőrző Vásárhelyi Mihály
Irásáka /Kapró/

Nyomva 1967 I. 29 Polol.

Bertalan Tivadar

Gluméroci és Tömörkény István
írásához (regény)

Nógrád 1967 IV. 23 old.

Bertalan Tivadar

Illustráció gara tánc
Szászka (Regős)

Nyitra 1966 IV. 17 gold

Bertalan Tivadar

Illusztráció Kahána könyvéhez / rajz/

Nyugat 1966/ 4 f. 3 old.

Bertalan Tivadar

Gluntosius saját kézével
(rajzó)

Nagyvárad 1966 aug. 7 Pest

Bertalan Tivadar

Klumbroci's Simon Emil
írótársához /Prepró/

Nyitra 1966 aug. 28 Isten.

Berkesi Tivadar

Plumbódiás „Bolóng Tamás
írásához (rajzok)

Nógrád 1966 IV. 4 8 old.

Bertalan Tivadar

Gellért Oszkár keserűségi tehel
Oszkár hor keserű/

Új nemzedék 1966 márc. 13

Berkovics Tivadar

Illusztráció Szentiványi Kálmán
írásához /reprró/

Nyitra 1966 feb. 20.

Bertalan Tivadar

Ghymbrási Gulyás István
Irásához (Vegyes)

Nógrád 1966 jul. 25 Gold

Bertalan Tivadar

Illusztrációk Bárány Tamás
írásához /rajzok/

Nyitra 1966 V. 15 sötét.

Бертольт Брехт

Лирика (перевод)

Москва, 1965, стр. 8, 8 л.

Bertalan Tivadar

Illusztrációi (rajz, rézkarc)

Nagyvárad, 1965, május 23, 8 o.

M.D.K.

Bertalan Tivadar

"Képek a tánc történetéből" c. szines filmről ir György István: "A tánc története - magyar filmen" cimmel.
A film diszleteit tervezte a müvész.

"Krónika" c. rovat
Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. febr. 11.
X. évf. 6. sz. 22. lap

K.D.V.

1021



Bertalan Tivadar rajza

Mi marad majd meg
az emlékezés
szűrőjén abból,
hogy láttad a dolomitok
világló ormát, amint fölragyog
a fenyvesek zöld függönye mögö
a Föld hajnalán
kőkódexekbe rótt nyítány,
a felvonagló geológiai dráma,
amelyet hajdan
az Ős-Appenin
bensejében vajúdott meg a kín,
s bazaltkirályok, sziklakrisztusok,
gránitkígyók, karmok, gigászkarok
ködben füstölgő serege jelez.
Talán ez? Ez marad meg?
S mennyi még, hogy mellette melegedj,
mert nemcsak a hegy,
nemcsak létünk anyja,
a felénk kiáltó tenger
szavát hallotta szívünk:
ne feledj el!

Őrizd meg kedves a pillanatot,
azt a szökellő hűs reggelt, ahogy
a Canal Grandén a smaragd
habokat szelve, lassan elhaladt,
az ódon, kecses hidívek alatt,
a karneváli márványpaloták
mentén pöfögő, fürge vaporettó,
a Rialto és San Marco állomás között,

1986 DEC
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
LÁTÓHATÁR

Bertalan Tivadar

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

LÁTÓHATÁR

1966. 3-4 sz.

/1021



Bertalan Tivadar rajza

ahogy a régi emberek . . .
De mit tegyünk, ha újság, tv, rádió
szobánkba hozza szüntelen
a földkerekség minden gondját és b
Magánügy lett a végtelen:
túlléphetek az űr felé a Föld körén,
s az oszthatatlan osztható,
helyettem gondolkodni képes már a gép,
anyagból újabb anyagot
varázsol engedelmes új alkimiám.
Ki úr vagyok a lét felett
nem monâhatom, hogy a lét nem az én ügyem
s mások bajához mi közöm.
Hiszen tudásunk új aranykor képeit
vetíti látomás gyanánt,
a kék madár az ablakunk előtt lebeg,
csak hívjuk és kezünkre száll.
Hát hogy lehet, hogy sok millió éhezik?
És növekszik a bűnözés.
És bomba hull és országok pusztulnak el.
S van elnyomó és elnyomás.
Boldog lehet, ki közgondoktól távol él . . .
De nem lehet, de nem lehet!
Ha ég a ház, ha betörő jár, vagy a gáz
ömlik a nyitott csapon át –
akkor ki tudja, annak kiabálni kell,
hogy „Vigyázzatok emberek!"
Mert szép az idill, szép a régi pásztorok
mesében élő élete,

Bertalan Tivadar
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

LÁTÓHATÁR

1966. 3-4 sz.

/1021



Bertalan Tivadar rajza

kivörösödött arcán a rövidzárlat döbbenete. Maga sem hitte, megfeneklett, nem tud újabb nótát rendelni. Hogy a rendelés kiegyenesedett, intett a bandának s rázendített a maga kezdem

– „Fekete hajadból lassan hófehér lett . . ."

A prímás kérdő tekintetére, hogy jó-e a nóta, az ünnepelt lattal válaszolt. A cigány oldalt lépett, kutató szeme Kornélon állapodott meg, egy pillanat s már az ő fülébe húzta, cikornyásan, érzelmesen, sziruposan, könnybefúlón, a hangok a húrokon lassúdan haltak el, kilengve jobbra-balra, megint jobbra, megint balra, a remegések szárnyán. Az üres lépcsőház, az ablak, amely elől eltűnt a kottatartó, a diófa a kert közepén, ott tanította fizikára, matematikára a lányt. Tenyerében még benne bizsergett Böbe térdének sima melege, most keze a füle magasságában együtt reszketett a reszkető hangokkal, kétségbeesetten kapkodott a levegőt megtöltő érzelmek után. Elfojtott, mély, tompa torokhangon, Kornél énekelni kezdett, félénken, de halálraszántan . . .

– Meghülyültél? Hagyod abba?

Válaszképpen csak a fejét csóválta, olyanszerű kifejezéssel, mint a vértanúságra készülődő, aki epekedve sóhajtozik a máglya láttán s alig várja az alágyújtás szent pillanatát.

– No, nézd csak . . . – az ünnepelt mindössze ennyi megjegyzésre szorítkozott.

– Nem is tudsz mulatni, mit erőlteted? Azt hiszed, ez a sírva-vigadás? Úgy csöpögsz, mint egy gutaütött hóember! Hallod?

Kornél ismét megrázta a fejét, körötte a vacogó hangok, kezében százas; a prímás markába nyomta.

– Megőrült! – mondta Böbe s a székét hátra lökte.

Erre még tisztán emlékezett, erre az indulatosan erélyes mozdulatra s homályosabban néhány intő szóra, többi emlékét elnyelte az érzelmi mitológia, befedte a gyászlepel, a szemfedő, elzárta a koporsó, a sír, a temető.

Rémült kiáltozás, lábdobogás, az elmozduló székek súrlódása a padlón, a muzsika elnémult. A két kolléga – Elek és Dezső – ott haladt el mellette, kettejük között az eszméletlen Simán, lefittyedt, habzó szájjal. Szinte összeroskadtak a súlya alatt. Ő is kisodródott a többiekkel, tehetetlenül álldogált kollégák és idegenek között. A levegő hűvös volt, barokk templom rajzolódott bele az égbe. Mint egy marslakó, utcaseprő gép vonult el lassan, mögötte olajosan fénylett az úttest.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bertalan Tivadar
LÁTÓHATÁR
1966 DEC

/1021



Bertalan Tivadar rajza

Mi marad majd meg
az emlékezés
szűrőjén abból,
hogy láttad a dolomitok
világló ormát, amint fölrag
a fenyvesek zöld függönye
a Föld hajnalán
kőkódexekbe rótt nyitány,
a felvonagló geológiai dráma,
amelyet hajdan
az Ős-Appenin
bensejében vajúdott meg a kín,
s bazaltkirályok, sziklakrisztusok,
gránitkígyók, karmok, gigászkarok
ködben füstölgő serege jelez.
Talán ez? Ez marad meg?
S mennyi még, hogy mellette melegedj,
mert nemcsak a hegy,
nemcsak létünk anyja,
a felénk kiáltó tenger
szavát hallotta szívünk:
ne feledj el!

Őrizd meg kedves a pillanatot,
azt a szökellő hűs reggelt, ahogy
a Canal Grandén a smaragd
habokat szelve, lassan elhaladt,
az ódon, kecses hídívek alatt,
a karneváli márványpaloták
mentén pöfögő, fürge vaporettó,
a Rialto és San Marco állomás között,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA
Bertalan Tivadar

1967 APR 23

1021

Tömörkény István:

VÍZPARTI ÖREGEK*



(Bertalan Tivadar rajza)

Születőben-e az új magyar dráma?

KAPOSVÁROTT, a dunántúli színházak fesztiválján, a most záruló héten az új magyar dráma kapott szót. Még a legjóindulatúbb elfogultsággal is hiba volna — immár a művek és az előadások ismeretében — eltúlozni az esemény jelentőségét. Lebecsülni azonban még nagyobb hiba. A kaposváriak olyan időpontban »szóltak hozzá« kezdeményezésükkel a magyar dráma ügyéhez, amelyet — remélhetően! — a váltás, az újat kezdés periódusaként említünk majd néhány év távlatából.

A kezdeményezés, amelyet az állandósulás, a tradícióteremtés helyes szándékával hoztak létre, egybeesik (nem egészen hát ezen a területen sem. (Kivált, hogy mai drámairodalmunk szintje egyelőre semmiképp nem éri el egyes korábbi időszakokét.) Ideje leszögezni — ha merőben újat nem is mondunk vele —, hogy *színpadi művészetünk, színjátszásunk igazi továbbfejlődése, magasabb minőségi kategóriába jutása, korszerűsödése sem elképzelhető a magyar dráma ügyének fellendülése és huzamos virágzása, minőségének magasabb szintre emelkedése nélkül.*

Folyóirataink, irodalmi lapjaink és szaklapjaink dolga lesz összegezni a különböző bemutatók kapcsán és tőlük függetlenül is napjainkban országszerte lefolyt és folyó vi-

rán és tragikusan elhunyt nagy reménysége, Sarkadi Imre kéziratban ránk maradt színművét (*Ház a város mellett*). Nem tartozik Sarkadi kiérlelt munkái közé, de mindenképpen helyes és érdemes volt a színre vitele és érdemes a gond, amellyel ez megtörtént. Természetesen örömmel láttuk Dunántúl színházainak fesztiválján a győri, kaposvári és veszprémi prózai társulat mellett a földrajzi egység keretein túlnőtt Pécsi Balettet. De valahogy egy megjegyzés is ide kívánkozik: nagyon szívesen láttuk volna egy új magyar drámánkat is az itteni — pécsi — kiváló prózai együttes előadásában. Reméljük, a következő hasonló alkalommal

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Beérkezett példányok
NÉPSZAVA
1967 ÁPR 3

1021



(Bertalan Tivadar rajza)

Türelmetlen büszkeség

ELŐLJÁRÓBAN valamit a türelmetlenségről. *Az egészséges türelmetlenségről!* Nemcsak hogy károsnak nem tartjuk, hanem magunk is érezzük, a szocialista építés, a hibákkal, nemtörődömséggel, patópálkodással folytatott küzdelem minden területén, a nép művelésének területét sem kivéve. Igaz, gyakran és okkal hangsúlyozzuk, *a kultúra lassúbb fejlődésütemű területén megkülönböztetett szükség van az egészséges türelemre is.* Míg azonban az előbbi könnyen demagógiába torkollhat, addig a kulturális területen nincs helye a türelmetlenségből fakadó büszkeségnek. Hiszen romokban csak az állhat, amit valaha felépítettek. *A mi népünk túlnyomó többségének pedig nemhogy a műveltségét, de még az elemi képzését sem alapozta meg, nem építette fel soha semmiféle rendszer. A Horthy-rendszer a legkevésbé.* Amit mégis »épített« egy szűk réteg lelkében, azt pedig csakugyan romba döntötte, csődbe juttatta.

Ezen a nevezetes áprilison szinte egyszerre minden tennivaló feltorlódott az újságok hasábjain. Még így visszatekintve is *egybe a múltbelivel.* Gyakran panaszoljuk, hogy meglehetősen értetlenek a múlt szenvedéseinek, szörnyű küzdelmeinek felfogása iránt. Van benne valami. De vajon egészen bizonyos-e, hogy ez baj? Hogy az egész osztálytársadalom és minden következménye kezd olyasféle dologgá válni számukra, mint a »brontoszaurusz«? Lehet, hogy van ebben kár is — de több a haszon.

Alighanem, ha mindez nem így volna, akkor olyan munkás fiataljaink sem volnának — s hozzá

HÁ

MELIS GYÖ



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 MÁJ 27.

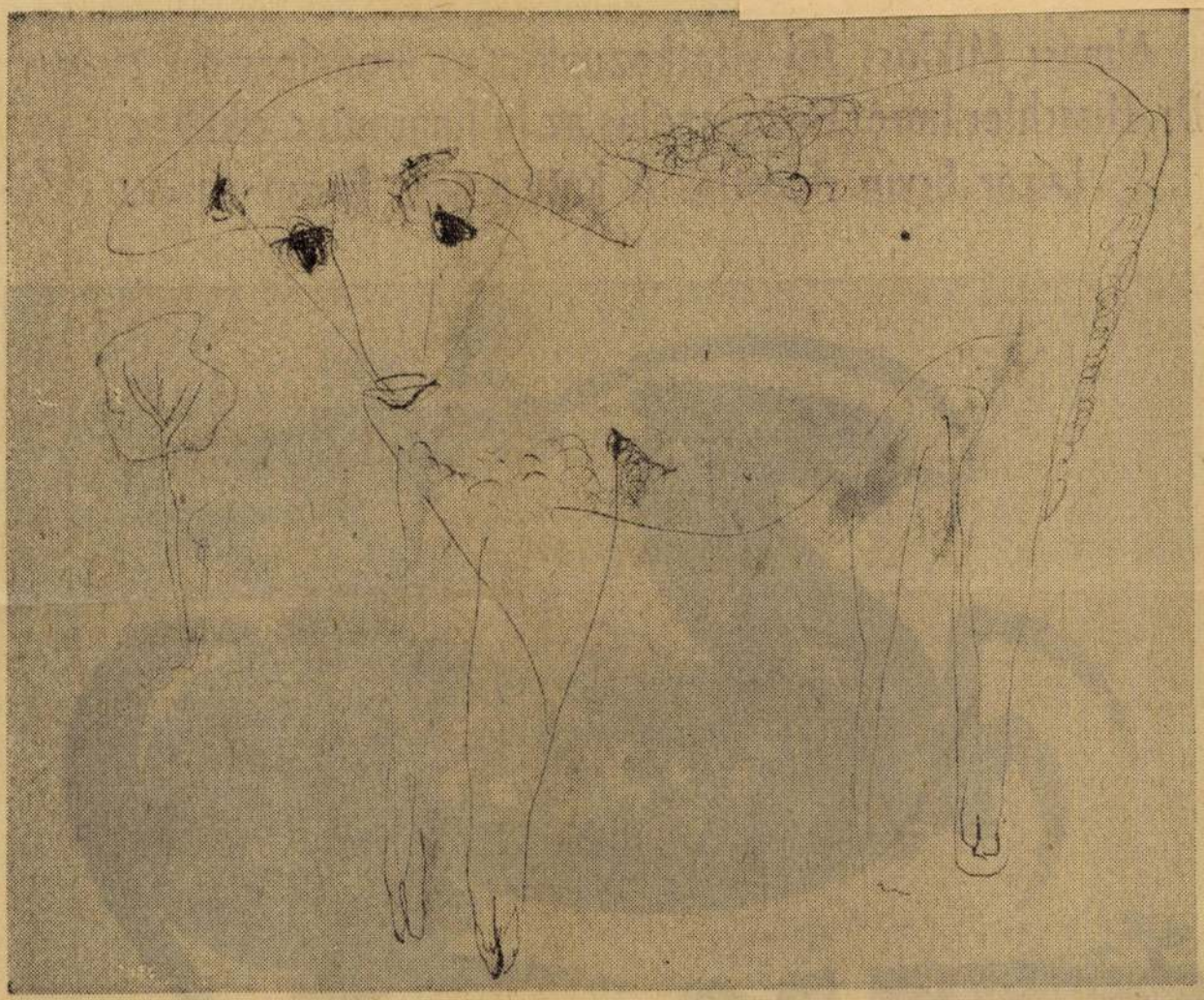
Bertalan Tivadar

1021

Almási Miklós: Jól vitatkozunk-e az irodalomról? (3. old.)
Dr. Hirschler Imre: Hozzászólás az In flagranti c. cikkhez (5. old.)
Lázár Ervin riportja: A kutya nem harap (12. old.)



Bertalan Tivadar: Pegazus



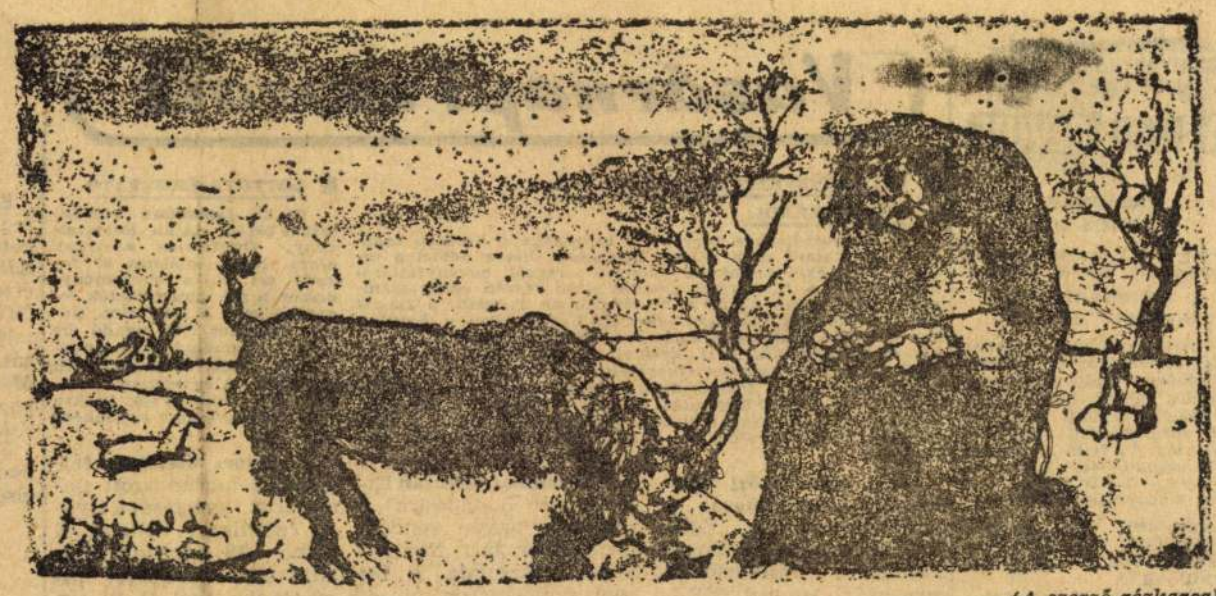
Lisziák Elek: Bárány

VITA A NÉPMŰVELÉSRŐL

1967 JUN
1021

Bertalan Tivadar:

Kecskék kövér fűben



(A szerző rézkarca)

SOK KECSKÉJE VOLT Giza néninek. Egész nyájravaló. Volt közöttük kicsi, nagy, fehér, fekete, barna, mindenféle foltos, meg olyan színű is, mint a homok. Ahány darab, annyi soványság. Többnyire csak a lankás domboldalak gyér füvéből és az útszéli gazok tüskéiből szedték táplálékukat. De kóróból is megél a kecske és horpadt hassal, éles gerinccel is játékos, mint az ördög. És koszosak, csomós szőrűek voltak szegények, mert nem győzte az öregasszony egymaga gondozni őket. Így hát meg sem próbálta soha.

Giza néni olyan volt, mint a ház, ahol lakott (a viskónak még az udvarába se lehetett belátni), szóval, magányos teremtmény volt, csak a kecskéivel beszélgetett; más nem is igen akadt, akivel szólhatott volna. Az este kifejt tejet már kora hajnalban kikészítette a kapu elé, az árokszélre. A fiú, aki érte jött, csak bekiabált neki egy »jóreggeltfélét«, vagy még ennyit se szólt, csak valami hangos és elnyújtott »héé . . . !«-vel jelezte, hogy megérkezett, viszi a kannákat. Giza néni ilyenkor visszasikított valamit, (mert olyan sikítósan vékony volt a hangja) közben karcsú vesszőt suhintgatott a levegőben. Állatait terelgette elő odabent az udvaron. Így ment ez mindig, egyik napon úgy, mint a másikon. A hónapok végén meg egy »na, jól van«-nal eltette a tejért járó pénzt. Nem tudta senki, mit csinál a pénzzel. Csak nagy ritkán vett valamit a fűszerüzletben: gyufát, egy kis kenyeret, de olyan keveset, hogy egyáltalán nem lehetett tudni, mivel tartja fenn magát. Volt, aki azt beszélte, hogy szénát meg füvet eszik, mint a kecskéi.

Látogatója nem volt sohasem. A bakhoz kívánkozó tejelők gazdáit is rendszerint a kapuban váratta. A pénzt csak akkor kérte, ha már megfogamzott a jószág. Örökös magánya és öregsége kérge beburkolta és körülbástyázta sűrűn, sötéten, mint az ecetsövény az alacsony, hosszú, ki-bedűlő, homokfalú házat, amelyet jószágaival lakott testvéri közösségben.

HAJNALI HARMATTÓL csillogott minden és egy nagy-nagy, friss lélegzet volt a levegő ezen a napon. Komikus, fardobáló, ugra-bugra léptekkel lépegettek az út árka mentén Giza néni kecskéi. Kapkodtak a poros levelek felé, de szakállukon gyöngyözött a nyál az előre érzett élvezettől, hogy friss füvet harapni mennek.

Giza néni belekapaszkodott a hatalmas bak kusza sörényébe, úgy húzatta magát, élesen rikkantgatva a sorbontó állatok nevét.

A bak időnként mély, szaggatott hangon elmekegte magát és felgörbített háttal lódított egyet-egyet az öregasszonyon. Fontossága és méltósága teljes tudatában lépegetett, hagyta az ugrándozást a gidáknak, s a komolytalan nősténynépségnek. Szezonidőben hozzá vezették a környék minden tejelő kecskéjét, nem beszélve saját nyájáról, amelynek korlátlan hatalmú ura volt. A csunya, lompos állat olyan bűzt árasztott, amire csak egy bakkecske képes; már messziről fintorgásra késztette az emberek orrát. Giza néni teste rég beitta már ezt a szagot, így hát megvoltak egymással. Rebesgették is a semmitől vissza nem riadó rossznyelvek (félig tréfásan, félig komolyan), hogy együttélnek, együtt hálnak, de hát szegény bakkecskéről furcsa volt ezt elgondolni, amikor a nyáj minden kecskehölgye a szeretője volt. Nőféle lény lehetett valamikor Giza néni is, az igaz, de hát régen elveszítette már minden formáját s az idők folyamán valami alaktalan ránc- és rongytömeg lett belőle. Nem kellett ez a szegény még a bakkecskének se. A tiszteletlen, ronda állat most is akkorákat bökött az oldalába, hogy lépten-nyomon majd felbukfencezett a vénasszony.

De Giza néni hosszú, csípős veszszejével csak messzebb nyúlt mindig, mint ahová kellett volna, a bakot nem bántotta sohasem; durvaságát, dőfködéseit megadással tűrte. Ha olykor megunta mégis, hát egyszerűen elengedte az otromba állat csimbókos sörényét. Hanem ilyenkor meg a bak forgott és nyomult őutána, a bak után meg az egész csapat. Bárhogy volt is, nem tudtak meglenni egymás nélkül.

A HOMOKOS DOMBOLDALAK szőlőtőkéi között végigsurrant a ropogós reggeli napfény és szippantgatta a harmatcseppeket a kezdődő meleg, amikor Giza néni és kecskenyája a lankás kis völgybe ért. Úgy hívták ezt a helyet, hogy »Boszorkányárok«. A szőlődombok és az akácoserdő félkör alakban összeölelkezett. Közöttük természet alkotta mélyedésben keskeny, füves földsáv, amolyan senkiföldje, ahol dúsabb a fű, mint bárhol a környéken, de olyan kicsi a terület, hogy egy nap alatt lelegelik a mohó állatok. Ilyenkor aztán várni kell, míg újra kinő, addig meg jó a gyérebb fű, meg a gaz is másfelé, bent a ritkásan épült házak között. Ezen a napon azonban feledés borult a száraz hepe-hupákra, ahol szerteszét hevernek a rozsdás bádogdobozok és ócska lábasok, ahol mindenféle színes rongyok tarkállnak és ólomszínű, kiszáradt velőscsontok lapulnak, meg lebegő sarkú papírdarabok villognak és ezerféle szemét színezi a gödrös réteket. Mert olyan se falu, se város ez a település. Csak szőlő meg erdő, amerre a szem ellát és a szőlők között itt-ott városi formájú, piros, zöld meg sárga színű házak, némiképp nagyképű tornyocskákkal, villogó cseréptetőkkel.

Ünnepnek számított ez a nap. Ha Giza néni a kövér füvű Boszorkányárok felé vezeti kecskéit, akkor holtbiztos, hogy ünnep van. Lehet, hogy nem naptár szerint, csak ahogy ő tartotta, de ha kisarjadt a fű a Boszorkányárokban és kövérre szívta magát a föld nedveivel, akkor ez annyit jelentett, hogy ünnep van. Amolyan kecskeünnep. Így volt ez már isten tudja, mióta. Így érezte Giza néni és minden kecskéje.

Egész délelőtt mohón faltak az állatok és ugrándoztak, mint a bolondok, ahogy Bacchus isten szent állataihoz illik. A déli hőségben vakarózni mentek a forradásos kérgű, mézgás vadcseresznyefához, aztán hűvöst kerestek és elhevertek kérődzni. Szétszóródva, mozdulatlanul feküdtek sokáig, zöldhabos pofájuk fáradhatlanul és reszelősen csiszolta egymást, kihegyesedő hasuk süllyedt és emelkedett oldalukon, ahogy ütemesen vették a levegőt.

Giza néni távolabb ült, egy kivágott fa megfeketült csonkján. Hátát a csonk tövében nőtt erős, rugalmas hajtás törzsének vetette, úgy vigyázott, valamelyik állat nehogy a szőlő, vagy éppen az erdő friss bokrai közé bitangoljon. Mereven nézett valahová, nem lehetett tudni, hová. Apró szemei benőttek göcsörtös szemöldökcsontjai alá és az arca olyan mozdulatlan, olyan kérges és olyan kifejezéstelen volt, mint maga a facsonk héja, amin ült.

A bak játékosan és vadul beletépett villás patájával a földbe s nyomában fekete rög hullott, akár az eső. Bepöttyözte szőrét a föld és élesre repedezett szarvai hegyén tépett virágok rezegtek. Aztán lehevert a vénasszony lábaihoz és magasra tartott fejjel, furcsán vicsorgott lapos, sárga fogaival. Hosszú szakálla lelógott a földre, ahol aztán elsimult a vége, mint valami száraz fűcsomó. Egész teste remegett a felhevültségtől, bőre idegesen megrándult, valahányszor bögöly szállott rá. Piszkos, korcs kis farkával és szőrrel dúsan benőtt füleivel ütemesen legyezte magát.

Mákosnak hívták, talán mert szőrén apró, fekete koszgolyócskák fityegtek. Feje boltozatos volt, mint a hímoroszláné és méltóságteljességben sem maradt el az állatok királya mögött.

EGYSZERRE CSAK KASZÁS EMBER jelent meg az úton.

— Hallja-e, öreganyám — mérgeskedett mindjárt, ahogy közelebb ért — ennek nem lesz ám jó vége! Lelegelteti a füvemet! Megvettem a községtől — magyarázta, hogy egészen világos legyen a dolog, majd így türelmetlenkedett: — Hajtsa el az állatait, de sürgősen! Levágom, ami kevés sarjú még maradt. Szépen letaposták, nem mondom, letaposták, összerondították itt az egész mindenséget. Na, gyerünk, gyerünk, nehogy belevágjak valamelyikbe!

Azzal odament a füves térség szélibe, és mint aki elintézettnek tekinti a dolgot, kétszer-háromszor végighúzta fenőkövét a kasza éle mentén, benézte magának a sort és vágni kezdte a füvet.

Giza néni adta a süketet és ült tovább, mint akihez nem is szóltak.

Az ember megállt. A kasza ívét a földre nyugtatta és nagy, bütykös kezével indulatosan markolta a nyelet.

— Mi az, nem hallja?! Mától kezdve itt megszűnt a legeltetés. Enyém a fű. Vagyis, hát ez a nyomorúságos micsoda, amit hátrahagytak, az istenit a fajjuknak!

A vénasszony erre se mozdult.

— Na, mi lesz?! — tolta feljebb homlokán zsíros kalapját a kaszás ember és összeszűkített szemrésekkel, fenyegető tekintettel hunyorgott a napba. — Hajtsa másfelé a dögjeit, míg szépen vagyunk!

A vén boszorkány csak ült, meg se rezzent, mintha éppen a fatönk csunya, nagy forradása lenne.

A paraszt riogatni kezdte a pihenő állatokat.

Néhányan a lustálkodó szőrcsomók közül, bamba kelletlenséggel föltápászkodtak, de pár lépéssel arrább újra lehevertek és folytatták nyugodt kérődzésüket. A zöme azonban csak éppenhogy abbahagyta egy pillanatra az örökös rágást. Fülüket megrázták idegesen és a bak, meg az öregasszony irányába néztek.

Azok nem mozdultak, így hát ők is a helyükön maradtak.

A kaszás ember kegyetlenül elkáromkodta magát. Beleköpött a markába, egyet meg a lába elé sercintett, azzal nagy suhintásokkal nyesni kezdte megint a kakukkfüves, kutyatej-virágos, margarétás füvet. Vitte a sorát nyílegyenesen, nem térítette el se kő, se fatönk. Elvágta fölöttük a levegőt és kemény, nagy léptekkel ment tovább, rendületlenül. Száját összeharapta, szeme kidülledt, arca húsa behuppant, csontja kihegyesedett.

Az első útjába kerülő kecske sem torpantotta meg. Belevágta kaszája vasát az állat oldalába. Csak úgy fújt az átlyukasztott gyomor és piros lett a fű az állat szájában; néhányat rúgott, aztán letette fejét a földre szép csendesen és kihunyt szemekkel nézett fölfelé. A paraszt meg csak ment tovább fújtatva és kaszált, vagdosott, néma őrülettel.

Giza néni összerándult, mint akire ráléptek és szeme elővillant bőre cserzettráncai mögül. Összenézett a bakkecskével, mintha azonos fajtából lennének, éppen úgy, mintha embertársa lenne.

Mákos lassan lesunyta bozontos fejét, aztán lendült, nekirohant súlyos testével, hirtelen, neki egyenesen a kaszáló embernek. Elébe érve oldalt ugrott, majd nekitámadt, mint a villám és felöklelte éles szarvaival, mintha talán bikának szánta volna a természet, s csak tévedésből született volna kecskének.

A paraszt kezéből nagy ívben kirepült a kasza. Mákos rálépett ellenfele elnyúlt testére és taposta, dőfködte, tépte.

Az ember megriadt. Vérző, meggyötört tagokkal emelkedett félkönyökre.

A bak előrefeszített lábakkal, leszegett fejjel hátrált, jobbra-balra billegette szarvait és újabb támadásra készült.

A paraszt szeme vérbe borult. Valami komikus, furcsa cigánykereket vetett, ahogy felugrott. Kézbekapta elejtett fegyverét.

— Nyavalyás, piszkos, rohadt dögje! — üvöltötte és nekirontott a bakkecskének.

Giza néni még mindig ott ült a rönkön sötéten és nem akart mozdulni. Egyszerre csak hirtelen felemelkedett, feje fölé lökte aszalt kezeit, és szörnyű, mutáló sikoltást hallatott, aminek nem akart vége szakadni.

Mákos elvágott nyakkal, kifordult szemekkel elterült a dühöngő ember lábai előtt. Testéből nagy sugárban ömlött a vér.

Giza néni sikolya addig tartott, míg a bakban az élet. Akkor aztán leomlott ő is, vissza a fatönkre és úgy maradt ülve, megmeredt tagokkal.

AMIKOR KÖZELEBB merészkedett a paraszt, akkor látta csak, hogy meghalt a vénasszony. Éppen olyan volt, mint halála előtt, mégis látszott, hogy nincs benne élet.

A férfi ujjai szétnyíltak s elejtette a gyilkos szerszámot. Nehézkesen nekilódult, és igyekezve, kalimpálva szedte a lábait a falu felé.

A megriadt kecskenyáj meg körbeszimatolta, óvatosan megdőfködte Mákost, meg Giza nénit, aztán tanácstalanul nekiiramodtak az erdőnek és szétszéledtek, mint a vadak.

A vadászok egy-egy lövés után még sokáig meglepődve észlelték, hogy kecskét ejtettek vad helyett.

A fogyatkozó nyáj, míg be nem fogták, vagy el nem pusztították őket, néha összegyűlt a Boszorkányárokban friss füvet harapni, mint a régi ünnepnapokon.

Dús volt a fű mindig, de a paraszt nem jött kaszálni többé. Még a levágott füvet sem takarította be.

GERGELY MIKLÓS:

A NAP REVÜJE

VASÁRNAP, JÚNIUS 11.

A Nap kel 3 óra 46 perckor, nyugszik 19 óra 41 perckor.

A METEOROLÓGIAI INTÉZET JELENTI

Várható időjárás vasárnap estig: átmenetileg felszakadozó felhőzet, majd újabb felhősödés. Több helyen eső. Mérsékelt, később megélénkülő északnyugati szél. Hűvös idő. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 17—22 fok között. — A Duna Budapestnél: 488 cm.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon BARNABÁS nevű kedves olvasóinkat.



A nap kérdése:

— Ha rágondol a rövidesen megjelenő újfajta Ultra mosókrémre, elhalványul a piszok?

Jó reggelt!

Olvasom a Népszavában, hogy növekedést serkentő emberi hormonokkal kísérletezenek a cambridge-i egyetemen.

Legfőbb ideje, hogy az ember úgy szabályozhassa magasságát, mint a testsúlyát, mert eddig az egyetlen mód az ágaskodás, a lábujjhegyre állás volt, de azt hamar észrevették, miként a régi viccben az alacsony ajtón belépő, fejét lehajtó alacsony embernek is megmondták, hogy »ne csináld magad olyan kicsire, nem vagy te olyan nagy«, de ha ez a cambridge-i szer beválik, akkor — ahogyan én elképzelem — az ember tetszés szerint változtathatja a magasságát, bár ez nem egészen új dolog, hiszen ismerünk férjeket, akik otthon — ahogyan Pesten mondják — olyan kisfiúk, hogy cilinderben sétálnak a szekrény alatt, a mecesen viszont nagy fiúk, a főnökükkel szemben megint kis fiúk, hogy aztán a beosztottjukkal szemben annál nagyobb fiúk legyenek és így tovább, hanem a nőknek, bizony a nőknek jó lesz ez a szer, ha magas udvarlójuk lesz, hormont fogyasztanak majd, amitől magasabbak lesznek, ha alacsony udvarlójuk lesz, akkor krémest fogyasztanak, amitől szélesebbek lesznek, szóval remek lesz, na.

S az a legnagyszerűbb, ha az ember a közértbe megy vásárolni, egyszerűen bevesz egy pár magasító tablettát, hogy őt is észrevegyék.

Vasárnapi mozaik

■ **UTCAELNEVEZÉSEK VIRÁGOKRÓL, NÖVÉNYEKRŐL**

A fővárosi tanács végrehajtó bizottsága a kerületi tanácsok javaslatára több azonos hangzású, illetve névtelen utcát a környékre leginkább jellemző virágról, növényfajtáról nevezett el. A II. kerület pesthidegkúti részén eddig számmal jelzett utcák közül a 202-est Muhar utcának, a 213-ast Sóvirág utcának »keresztelték« el. Ugyanebben a kerületben a Bence utca nevét Láncfűre, az Ersekújvári utcát Kőhársra változtatták. A II. kerületi Gyömbér utca — ugyancsak az azonos hangzás elkerülésére — a jövőben a Majoranna nevet viseli. Pestlőrincen is több utca kapott új nevet hasonló okból. A Fülek utca például Gömbakácra változott, a Fenyő utca új neve Szil lett. Kicserélték a táblát a XIII. kerületi Fenyő utcában is, ennek nevét Búzakalászra változtatták.

— **A nemzetközi geobotanikai tanácskozás** és tereptanulmányút Egerben befejeződött. Ennek keretében csehszlovák, jugoszláv, lengyel, NDK-beli, osztrák, román, szovjet és magyar tudósok tanulmányozták egy hétig a Mátra, a Bükk, a Tokaj-hegyalja és a Tiszafüred környéki erdők természetes növénytakaróját.

— **Szabó Csilla és Szegedi Anikó** Franciaországba utazott. A fiatal magyar zongoraművészek a párizsi Marquerite Long nemzetközi zongoraversenyen vesznek részt.

■ **RABSZOLGÁK 1967-BEN**

Az ENSZ Emberi Jogok Bizottsága Genfben nemrég megállapította, hogy 1967-ben a világon mintegy kétmillió ember él rabszolgaságban. Dél-Amerika különböző területein több mint egymillió ember jobbágyi viszonyok között tengeti életét, Csádban és a Fülöp-szigeteken 250 000 embert tartanak szolgaságban, Afrika és Ázsia egyes országaiban a rabszolgaság még a hagyományos életviszonyok közé tartozik.

— **Húsz klimatizáló berendezés** gyártását kezdte meg a tatai Vasipari Ktsz, a Német Demokratikus Köztársaság részére. Ezekkel az ipari hűtőkkel húscsarnokok, gyümölcs-zöldségraktárak, csokoládégyárak hőmérsékletét szabályozzák. A Szovjetunió másfélmillió forint értékű hűtőkondenzátort rendelt tej- és sajtgyárak felszerelésére.

— **Szombat délután** hazaérkezett Budapestre a varsói és prágai vendégszereplésen járt Nemzeti Színház társulata. A 134 tagú színészgárda fogadtatásánál a nagyszámú hozzátartozón és érdeklődőn kívül megjelent Molnár János művelődésügyi miniszterhelyettes.

■ **ÖTSZÁZ FAJTA A MECSEKI »SZŐLŐMÚZEUMBAN«**

A Mecsek déli lejtőjén, a Szőlészeti és Borászati Kutató Intézet kísérleti telepén Európa egyik legnagyobb fajtagyűjteményét létesítette Németh Márton tudományos kutató. A »szőlőmúzeumban« megtalálható a hazánkban termesztett vagy ismert összes borszőlő, sőt földrészünk valamennyi bortermelő országa is képviselve van legjellegzetesebb fajtáival. Németh Márton több mint másfél évtizede gyűjti itthon és külföldön a borszőlőfajtákat és telepíti a Mecsek oldalára. Széles körű kutató- és gyűjtőmunkája érdekes jubileumhoz ért, az 500. borszőlőfajta is bekerült a gyűjteménybe. A kísérleti telep ugyanis mintegy másfélszáz vörös és fehér borszőlőt kapott Franciaországból és a Szovjetunióból, és ezekkel emelkedett félezerre a »múzeumi tárgyak« száma. A tudományos értékű, gazdag gyűjtemény nagy segítséget nyújt a szakembereknek a fajtakutatásban és a nemesítésben. Németh Márton ennek alapján készíti a nagy magyar amperográfiát is, amelynek első része már ebben az évben megjelenik.

— **Elvirágzott a bodza** a Kis-Alföldön. A szorgalmas gyűjtők a vártnál is többet — 30 mázsát — értékesítettek ebből a fontos gyógyszeralapanyagból. A gyógynövényidényben azonban nincs szünet: máris hozzáfogtak a hársvirág szedéséhez.

■ **NYARALÓHÁZAK ÖSSZERAKHATÓ ELEMEKBŐL**

A sátoraljaújhelyi Faipari KTSZ az ERDÉRT Vállalat megbízásából tetszetős, házilag is könnyen összeállítható nyaralókat készít. Ezek a famodul-épületek igen tartósak. Egyelőre két típus gyártásához fognak. A lapos tetős kempingház tíz négyzetméternyi területű szobából és fedett teraszból, a modul-nyaralóház pedig előtérből, lakószobából, főző- és mosdófülkéből áll. A szövetkezet gondoskodik arról is, hogy a víkendházat a vásárlók megfelelően variálhassák, illetve bővíthessék. Ezért az előre gyártott falelemekből és tetőrészekből egyes darabok is rendelhetők. Rövidesen megkezdik a csinos víkendházak sorozatgyártását. Az év végéig nyolcvanat adnak át a kereskedelemnek. Az első nyaralókat a szövetkezet állítja fel Miskolc két legforgalmasabb üdülőtelepén: Tapolcán és a Mályi-tónál.

— **Gadányi Jenő festőművész** emlékkiállítása szombaton nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában. Mintegy 180 olajfestményt és grafikát foglal magában a tárlat anyaga, amelyet a megnyitón Makrisz Agamemnon mutatott be a közönségnek. A kiállítás július 16-ig lesz nyitva.

— *ÉVENTE 160 MILLIÓ DOLLÁR ÉRTÉKŰ VIRÁGOT exportál külföldre Hollandia. A holland export felét az NSZK veszi át, a nagy megrendelők közé tartozik még Nagy-Britannia, Svédország, az Egyesült Államok* [illegible]

■ **LOTTÓTÁJÉKOZTATÓ**

A 23. játékhétre beérkezett 6 060 620 darab lottószelvény. Öttalálatos szelvény nincs. Négy találatot 67 fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után 54 274 forint. Három találatot 5279 fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után 344 forint. A kéttalálatos szelvények száma 145 456. Ezekre a nyereményösszeg egyenként 16 forint.

— **Gyors ütemben fejleszti** a tarkán szőtt pamutáruk gyártását a Győri Textilipari Vállalat. E célból 12 négyszínváltós automata szövőgépet vásárolt Svájcból. A 12 gép munkába állításával évenként 280 000 méterrel több tarkán szőtt batisztot adhat a vállalat a kereskedelemnek.

— **Alumínium hirdetőtábla,** országúti alumínium terelőoszlop és alumínium gyümölcsszedőállvány, a székesfehérvári Könnyűfémmű mintapéldány üzemének legújabb termékei. A terelőoszlop mindössze egy kiló súlyú, a betonoszlopot hivatott pótolni.

■ **850 SZEMÉLYES MUNKÁSSZÁLLÓT AVATTAK FEL SZEGEDEN**

Szeged »főkapujánál«, az Izabella-hídról impozáns látványt nyújt az építők tizemeletes új munkásszállodája. A nyolcszázötven személyes szállót szombaton avatták fel. A Csongrád megyei Építőipari Vállalat vidékről bejáró dolgozóinak szinte a második otthonát teremtették meg a szállóban. Helyet kapott benne a vállalatnál foglalkoztatott hatvan állami gondozot ifjú is. A szálló lakói háromágyas, beépített bútorú szobákban élnek, s emeletenként fürdő-, társalgó-, televízió- és olvasószobák állnak rendelkezésükre. Külön épületben rendezték be a háromezer adagos konyhát, amely az egész vállalat dolgozóit ellátja étellel. Aki erre nem tart igényt, a tucatnyi gázrezsóval felszerelt »kiskonyhán« maga főzhet, melegíthet, s kondicionált éléskamra is rendelkezésére áll. Korszerű orvosi rendelője és betegszobája is van a szállónak.

— **Újabb 4 millió forintot költenek** az idén Szabolcs-Szatmár megye közös gazdaságai, majorjai, állattenyésztési és egyéb üzemági telephe-

■ **UTCÁT NEVEZTEK EL SZOMBATHELYEN SAFRANKÓ EMÁNUELRŐL**

VILLANÓFÉNY

A fiút az apa kíséri, a lányt a nagyapa. A lány fegyelmezetten sétál, szőke haja a vállát verdesi, kék szoknyáját kacéran lebegteti a szél.

A fiú durcás, rossz kedvű, rángatja a vállát, rugdossa a köveket, s legszívesebben faképpel hagyná apját az utcán.

A nagyapa elégedetten gyönyörködik a lányban, az apa dühösen próbálja jobb belátásra téríteni a fiút.

A fiú oda sem figyel.

Az apa végül kifakad.

— Azonnal hazamegyünk és többé nem sétálhatsz az Évivel.

A fiú megtorpan. A lány mellé ugrik, s kart karba öltve megy vele tovább. Csupa büszkeség és figyelem, szelíd, mint a ma született

Véget ért a KISZ budapesti küldöttértekezlete

Szombaton a Néphadsereg Központi Klubjában befejezte munkáját a KISZ budapesti küldöttértekezlete. Reggel a referátum fölötti vitával folytatódott a tanácskozás, amelyen felszólalt *Méhes Lajos*, a KISZ központi bizottságának első titkára is.

***Somogyi Imre*, a KISZ budapesti bizottságának első titkára összegezte a vita tapasztalatait, majd a küldöttek elfogadták a budapesti bizottság referátumát, a revíziós bizottság jelentését, s megválasztották a vezető szervek tagjait. A budapesti bizottság első ülésén megválasztotta tisztségviselőit: ismét *Somogyi Imre* lett az első titkár, *Csillik András, Főcze Lajos* és *Kurucz György* a titkár.**

A KISZ budapesti küldöttértekezletének részvevői tiltakozó táviratot intéztek az Egyesült Államok budapesti nagykövetségéhez a vietnami imperialista agresszió s az Izraelnek nyújtott támogatás miatt. A budapesti görög nagykövetséghez intézett táviratukban pedig nyomatékosan elítélik a Görögországban bevezetett fasiszta diktatúrát. *(MTI)*

Megkezdték a gyermekgondozási segélyek kifizetését

A dolgozók május havi fizetésével együtt — a fizikai dolgozó nők számára szombaton — országszerte megkezdődött a gyermekgondozási segélyek folyósítása. Mint ismeretes, azok kaphatnak gyermekgondozási segélyt, akiknek gyermeke 1967. január 1-én, vagy azután született, feltéve, hogy a rendelkezés egyéb követelményeinek is megfelelnek. A segély a 20 hetes szülési szabadság befejezését követő napjától jár, így a mostani kifizetéskor május hónapra, vagy annak egy részére azok kapnak segélyt, akik szülési szabadságukat már a múlt év decemberében, vagy január első napjaiban megkezdték.

A gyermekgondozási segély országszerte nagy érdeklődést keltett, a munkaügyi minisztérium és a Szaktanács sok levelet kap, amelyben a rendelkezés egyes tételeinek részletesebb ismertetését kérik az érdekeltek. Ezeket a kívánságokat összegyűjtik, és a rendelet nem eléggé világos, vagy félreérthető részeit néhány héten belül pontosabban megfogalmazzák, részletesebben megmagyarázzák. *(MTI)*

Kádár János üdvözlete Aposztolosz Grozoszhoz

Az MSZMP Központi Bizottsága nevében *Kádár János* levélben üdvözölte *Aposztolosz Grozoszt*, a Görög Kommunista Párt Központi Bizottsága elnökét 75. születésnapja alkalmából.

Fiatal írók utaztak a Szovjetunióba

A Komszomol központi bizottságának meghívására, *Gerő Jánosnak*, az Ifjúsági Magazin főszerkesztőjének vezetésével íródelegáció utazott szombaton a Szovjetunióba. A küldöttséget, amelynek *Baranyi Ferenc* költő és *Baranyai Imre*, az Alföld című lap főszerkesztője a tagja, a kéthetes tanulmányúton *Mihail Solohov*, a Csendes Don Nobel-díjas írója is fogadja. *(MTI)*

Kormányhatározat az állategészségügyi szolgálat továbbfejlesztésére

A kormány legutóbbi ülésén határozatot hozott az állategészségügyi szolgálat továbbfejlesztésére. A határozat megállapítja, hogy a nagyüzemi állattenyésztés és állattartás kialakulásával elsőrendű feladattá vált a nagy tömegben együtt tartott állatok védelme a fertőző betegségek ellen. Az állattenyésztés biztonsága és gazdaságossága megköveteli az egyes fertőző betegségek — a gümőkór, a brucellózis stb. — elleni tervszerű védekezést, illetve ezeknek a betegségeknek teljes felszámolását. Az élő állatok és az állati termékek szervezettebb exportja ugyancsak szükségessé teszi olyan állategészségügyi rendszer megteremtését, amilyent az importáló országok általában megkövetelnek. Végül az állategészségügyi szolgálatnak tervszerű megelőző munkával segítenie kell a tartási, takarmányozási és gondozási hibák kiküszöbölését, elhárítania a nem fertőző betegségek kártételeit. *(MTI)*

MŰSOROK

Vasárnap, június 11.

Nemzeti Színház: Cseresznyéskert (a moszkvai Művész Színház vendégjátéka), 7). — Katona József Színház: Rendkívüli kiadás (7). — Vígszínház: Egy hölgy a Maximból (R. bérl. 6. ea. 7). — Ódry Színpad: Éjszakai telefon (fél 8). — József Attila Színház: Lulu (O. bérl. 6. ea. du. fél 3); A csodabogár (7). — Madách Színház: Az áruló (7). Madách Kamara Színház: Négykezes (7). — Fővárosi [illegible]

Mukk története. Mesejáték. 13.47: Időjárásjelentés. Vízállás. 14.03: Táskarádió. 15.03: Ez is, az is 120 percben. 17.03: Mi ez? 17.18: Mérközésekről. 18.20: Munka után. Riport. 18.35: Holnap közvetítjük... 18.55: Jövő heti műsor. 19.25: Szimfonikus művek. Közben, 19.50: Mese. 20: H. Idő]. 20.54: Magyar nóták. 21.15: A Kilimandzsáró hava. Epizódok [illegible]

kis városunk (7). — Madách Kamara Színház: A bolond lány (7). — Fővárosi Operettszínház: My fair Lady (7). —

KOSSUTH RÁDIÓ

4.30: H. Idő]. 4.32: Z. 4.45: Falurádió. 5: H. Idő]. 5.30: Reggeli kr. 6: H. Idő]. 6.30: H. Idő]. 7: Regg. kr. II. 7.30: Új könyvek. 8: H. Idő]. Műsorok. 8.15: Zsuzsi és Öcsi Suomiban, I. 8.35: János vitéz. 9.10: Riportműsor. 9.25: A hét előadóművészei. 10: H. Idő]. 10.10: Óvodások műsora. 10.30: Népi zenekar. 10.47: Az opera fellegvárai. 11.57: Hall-

Bertalan Tivadar

Illustráció „Őszi" c. nyári
irodalmi pályázatra

Nyitva, 1966 VI. 5., 9 old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1967 NOV 12

Bertalan Tivadar

(Bertalan Tivadar rajza)

1021

nereted. Ezt nem hittem el rá- sem nyúlt hozzá. A[illegible]

S:

REVÜJE

RNAP,
BER 12.

óra 44 perckor,
ra 12 perckor.

ROLÓGIAI
JELENTI

járás vasárnap
megnövekedő
zínűleg eső nél-
, változó irá-
nyú szél. A nyugati megyék-
ben egy-két helyen reggeli
köd. Hűvös idő. Várható leg-
magasabb nappali hőmérsék-
let 7—10 fok között. — A
Duna Budapestnél: 174 cm.

Szeretettel
köszöntjük
névnapjukon
JÓNÁS
nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— Azért nézik meg úgy a villamoson és az autóbuszon a miniszoknya alól kilátszó csipkemintás harisnyanadrágot, mert az üzletekben mostanában nem lehet látni?

Jó reggelt!

Vasárnapi mozaik

ÉPÜL A DÉL-PESTI VÁROSKÖZPONT

A XX. kerületi tanács számvetést készített Pesterzsébet és Soroksár fejlődéséről, az épülő és tervezés alatt álló nagyobb létesítményekről. A kerület szívében az idén 371 lakást adtak át, s az év végéig további 333 családi otthon készül el. Hozzáfognak négy toronyépülethez, mindegyikben 38 lakás lesz. A Kossuth Lajos utca 24—26. szám alatt lebontásra kerülő épületek helyén 98 lakást létesítenek hatemeletes házakban. A Mártírok útjai lakótelepen az év végéig a tervezett 35 lakás helyett 86-ot bocsátanak az OTP rendelkezésére, s a jövő év végéig újabb 118-at hoznak tető alá. Előkészítés alatt áll 1148 lakás építése — a KISZ akciója keretében — Pesterzsébeten, a Vécsey utcában.

Tízezer látogató a jubileumi kiállításon

Tíz nappal az ünnepélyes megnyitó után már tízezren tekintették meg a Műcsarnokban a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum »Ötven év a nagy október útján« c. kiállítását. A vendégkönyv lapjain nem egy idegen nyelvű bejegyzés tanúskodik arról, hogy számos külföldi vendég is járt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom emlékét idéző termekben.

Kodály Zoltán jubileumi emlékérmék

Kodály Zoltán születésének 85. évfordulója alkalmából 25, 50 és 100 forintos címletű ezüst, 500 és 1000 forintos címletű arany jubileumi emlékérméket bocsátott ki a Magyar Nemzeti Bank.

— ÖSSZEOMLOTT egy ötven méter magas raktárépület a thaiföldi Bangkok közelében. Tizenhét munkás a romok alatt veszett.

LOTTÓTÁJÉKOZTATÓ

A 45. játékhétre beérkezett 5 508 016 lottószelvény. Öttalálatos szelvény nincs. Négy találatot 33 fogadó ért el, a nyereményösszeg — a nyereményilleték levonása után — egyenként 100 146 forint. Három találatot 3872 fogadó ért el, a nyereményösszeg egyenként 427 forint. A kéttalálatos szelvények száma 127 718, ezekre egyenként 16 forintot fizetnek.

— **A Természettudományi Múzeumnak** a Nemzeti Múzeum épületében levő előadótermében az egyiptomi, kenyai, tanzániai, brazzaville-kongói újabb magyar expedíciók gyűjtőmunkájának eredményeiből kiállítást állítottak össze. A kiállítást szombaton dr. Székessy Vilmos, a Természettudományi Múzeum főigazgatója nyitotta meg.

ÖSSZEVONT TANULÓCSOPORTOK A DOLGOZÓK ÁLTALÁNOS ISKOLÁIBAN

A szétszórt településeken, tanyákon, kisközségekben élők

1021

Várkonyi Mihály:

Bolondos történet



(Bertalan Tivadar rajza)

Az ilyen délutánokon mindig üresen állt a Három Nyár nagyterme. A »Vígfiúk« közül kettő most is ott lebzselt ugyan az egyik asztal mellett, de úgy hallgattak, mint akik valójában messze járnak.

A pincér a presszógép mögött ült, egy régi újság fölött bóbiskolt. Összesen három asztal mellett ült vendég, azoktól ugyan alhat is, csinálhat, amit akar. Néha felriadt: mintha dörögne. Ez a legrosszabb idő egy vendéglő számára, ha még az ég sem tudja eldönteni, hogy lesz-e vihar, mit csináljon a vendég, akit otthon a feleség faggat: »már megint hová mész, abba a bűdös kocsmába persze, ázz nekem nyakig, mi az, hogy nem esik, nézz ki, majd fog«.

— Laci, hozz nekünk egy velőscsontot — mordult hirtelen Csákány, az egyik víg fiú. Laci még félálomban megindult a konyha felé, valami morzsát lecsapkodott törlőruhájával az útjába eső asztalról, mikor a vígfiúk melletti asztalnál megszólalt az a simára borotvált férfi. — Igen, enni jó ebben az időben, nyugtatja az idegeket. Kérek én is. — A vígfiúk nem válaszoltak semmit. Aki velővel akarja nyugtatni az idegeit, azt valami nagyon rágja belül. Ha pedig nagyon rágja, beszél az magától is. Laci rábólintott a rendelésre; nem lesz itt ma vendég, nincs kinek félretenni a ritka csemegét, hát miért ne hozná ki ennek itt. Ugyan ritkán téved be a Három Nyárba, dehát lehet, hogy más ok miatt kerüli ezt a kocsmahivatalt.

— Mert ilyen időben elkél egy kis idegnyugtató — mondta a férfi az asztal mellett, csak úgy magának. Lopva azért megnézte a vígfiúkat, s hogy azok feléje fordították a fejüket, ezt bátorításnak vette. — Engedelmükkel. Koszó vagyok. — Borotvált állát simogatta, meg rágyújtott, közelebb húzta a fogpiszkálót is. Hát igen, ilyenkor valami történet következik, csak az igényel ennyi előkészületet. — Járok én ide, csak ritkán. Tudniillik iszonyúan sok a dolgom, most például... ez egyébként mindegy is. — Kicsit gyanakodva nézett a vígfiúk felé, de hogy azok a legcsekélyebb kíváncsiságot sem mutatták a dolgait illetően, megnyugodott. — Már bocsánatot kérek. Ez is az idő miatt van. Akkor inkább essen már; csak ez a se vihar, se nyugalom... Az ember egészen kikészül, nem?

— Én velem mindig ilyenkor történnek a legmeghökkentőbb dolgok. Már amennyire előfordulhatnak meghökkentő esetek az ilyesfajta ember életében, mint én. Egy ízben például a postás kezembe nyomott egy levelet, én meg elvesztettem, mielőtt még olvastam volna, aztán mindenféle az eszembe jutott, ki és miért írhatott nekem és majdnem beleőrültem. Máskor meg... szóval nyugtalan vagyok ilyenkor, meg képzelődöm is talán egy kicsit. Úgy mondják, felfokozott idegtevékenységem van. Nem tudom. Csak az biztos, hogy valamiképpen megváltozik körülöttem minden ilyenkor: a legnyilvánvalóbb dolgok is valószínűtlenné válnak és legszívesebben kifutnék a világból, annyira nem találom a helyem.

— Még leginkább az erdő, a nyugalom tudott megnyugtatni ilyenkor, míg aztán néhány évvel ezelőtt... Igen, igen. Hát az nagyon furcsa úgy volt. Elmondom, mert kíváncsi lennék, hogyan látják mások; én még ma sem tudok rajta eligazodni.

— Elég sok bajom volt akkortájt. Nemigen mentek a dolgaim sem, aztán kiderült, hogy olyan valaki tesz a hátam mögött ellenem, aki szemtől-szembe a legjobb barátomnak mutatta magát. És még lehetőségem sem volt arra, hogy felelősségre vonjam, túl sok minden függött tőle. És még más bajok is voltak. Akkoriban gyakran láttam úgy, hogy minden erőfeszítésem hiábavaló. Lehet, csupán az volt a baj, hogy aránytalanul sokat foglalkoztam magammal akkortájt. Valamikor nem így éltem.

— És akkor jött egy ilyen délután, mint a mai is. Mentem az utcán, úgy éreztem, rögtön megfulladok; valaki meglökött és azt hittem, rögtön széttépem. A házak mintha rám akartak volna dőlni, itt egy villamoskerék sikított, ott részegen gajdolt valaki. El, el az emberektől, el a következő. Beültem egy taxiba és kivitettem magam a hegyek közé. Kifizettem a sofőrt és nekiindultam az erdőnek. Addig mentem, míg a magam által keltett neszeken kívül egyebet nem hallottam már. Akkor lefeküdtem a fűbe, zakómat a fejem alá gyűrtem és igyekeztem semmire sem gondolni, így aludhattam el.

— Arra ébredtem, hogy iszonyú vihar tombol körülöttem. Ömlött az eső, dörgött az ég szinte szakadatlanul, bár a villámok fényét nem lehetett látni. Semmit sem lehetett látni, szuroksötét volt. Nekirohantam az erdőnek, hogy menedéket keressek; jó idő után vettem észre, hogy csupán ingben vagyok. Megpróbáltam visszatalálni oda, ahol délután feküdtem: de hát hol van a vissza egy szuroksötét erdőben, ahol folyik a víz a fák törzsén, minden lépés csak új buktatókat jelent? Botorkáltam, elestem, valamibe a fejem is beleverten; néha-néha kiáltottam egyet, bár tudtam, hogy feleslegesen teszem.

— Mennyi időt töltöttem el így, nem tudom. Végre valami fényt láttam megcsillanni a sötétségen keresztül. Egy gerendákból összerótt ház ablaka világított. Odabenn egy asszony állt a tűzhely előtt; mikor benéztem az ablakon, felém fordult, pedig nem láthatott. Olyan bizonytalan korú nő volt, lehetett huszonöt éves is, harmincöt is; se szép, se csúnya, erős mellekkel, az arcán valami álmos nyugalom. Mindenesetre nem nézegettem sokáig, felrántottam az ajtót és szinte beestem az egyetlen szobából álló házba.

— Azt hiszem, még csak nem is köszöntem, lerogytam a tűzhely melletti karos padra és élveztem a meleget, a biztonságot. Talán el is vesztettem az öntudatom egy pillanatra. Arra riadtam fel, hogy az asszony elém áll és azt mondja: »kíváncsi vagyok, hogy most megint mivel jössz elő?« Azt hittem, játszik, mentegetőzni kezdtem, hogy az eső, meg nem akarom zavarni, dehát ilyen időben a kutya is behúzódik a vackára, és a többi. Nyugodtan hallgatott végig, nagy szürke szemei voltak, figyelmesen nézett. Aztán felsóhajtott. »Szóval, megint ugyanaz.« Kicsit megzavart, de ismét csak ugyanazt kezdtem elölről: hogy elaludtam az erdőben, a zakóm elhagytam. Természetesen, megfizetek a szállásért, ha ez lehetséges, ámbár nem sokáig akarok zavarni. Vissza kell mennem oda, ahol hevertem, hiszen a zakómban van a tárcám, a pénzem, igazolványom, mindenem. És végül az is eszembe jutott, hogy bemutatkozzam: felugrottam, bocsánatot kértem, egy mentegetődző mozdulattal mutattam végig magamon. »Egyébként Koszó István vagyok, művezető itt és itt.«

— Ilyen óriási sikert még Chaplin sem aratott soha, mint én ezzel a pár utolsó szavammal. Az asszony nevetni kezdett, fuldokolt szinte. »Hát ez óriási. Művezető, művezető« hajtogatta. »Nagyon jó a fantáziád. Utoljára mi is voltál, várj csak: ja, igen, mérnök, akinek elromlott a kocsija. Azelőtt meg motoros futár, aki eltévedt.« Nagyon bambán álltam előtte, semmit sem értettem az egészből; erre leakasztott a falról egy képet. »Szóval, mert megint levágattad a szakállad, új nevet találtál ki magadnak, mint rendesen. Most tehát Koszó vagy, nem Jeromos. Nem Jeromos István, hanem Koszó István. És természetesen ez a kép sem téged ábrázol.«

— Kérem, ez tévedés próbáltam magyarázni, »én igazolhatom magam. Illetve, ha megtaláltam a zakómat...« Aztán a képre néztem és el kellett hallgatnom. Tudniillik az a fénykép valóban engem ábrázolt; körszakállasan, az igaz, de én voltam rajta; magamra ismertem azonnal. És soha még bajuszt sem viseltem azelőtt.

— Ilyen helyzetben minden megjárja az ember agyát: romantikus regények példája, ikertestvérek csodálatos elkeveredése és egymásra találása, mit tudom én. De végül is legyűrtem magamban a meghökkenést, viszonylag elég nyugodtan magyarázgatni kezdtem, hogy a kép ellenére sem vagyok azonos az illetővel, akit várt. De erre is csak nevetett, bár kicsit szomorúan. »Hát kitalálhatnál már valami új szöveget, rémes, hogy mindig majdnem szo szerint ugyanazt fújod. Na jó, nem bánom, csináljuk végig megint az egész cirkuszt.« És egy személyi igazoiványt nyomott a kezembe.

— Igen: az én adataim voltak benne. Minden egyezett, az anyám neve, a születési helyem. Csak a nevem helyén állt egy másik név: az a bizonyos Jeromos István. És ugyanaz a fénykép, amit az előbb mutatott nagyobban: én magam, körszakállasan. Úgy éreztem, azonnal megőrülök. Ha nem lett volna csuromvíz a ruha rajtam, azonnal kirohanok. »Hol... hol találta ezt?« »Az eresz legszélső gerendája alatt. Ahová mindig tenni szoktad. A zsákokat pedig a ház háta mögül, a kis árokból szedtem elő, fél órával azután, hogy elindultál. Mondtam már máskor is, legalább takard be az árkot, húzd össze fölötte a gazt.« Annyira kába voltam még mindig, hogy csak dadogni tudtam. S mint ilyenkor nagyon gyakran megtörténik mással is, a lényegtelenebb részlet hökkentett meg. »Milyen zsákokat? Mikor?« Kézenfogott és a homályos sarok felé vont. Itt két zsák állt a falnak támasztva: kinyitotta az egyik száját, intett, hogy nyúljak bele. Megtettem: valami száraz füvet éreztem a kezem alatt. Ahogy a világosságnál megnéztem, azonnal ráismertem, pedig csak gyermekkoromban, a tordai tó partján láttam ilyet. Én ugyanis odavaló vagyok. »Tigrisfű!« csodálkoztam. Az asszony meg vidáman nevetett. »Hát akkor rendben van, ugye? Persze, nem bántam volna, ha abbahagyod ezeket a buta játékaidat és beviszed a városba, kellene só is, cukor is már. De majd reggel eladod, jó?« »Jó« feleltem mintegy hipnotikus álomban. Egyszerre megértettem: hiába minden ellenkezés, én ezt a nőt nem tudom meggyőzni arról, hogy téved. És ez ebben a helyzetben nem is csodálatos. Most már nem bántam, zuhogjon, vagy csapdosson a mennykő lépésenként mellém. Csak még egyszer kerüljek az ajtó mellé, és vegye le a szemét rólam ez az asszony. »Jó, beviszem«. »És akkor most abbahagyod ezt a játékot?« »És akkor abbahagyom.« »Itt a papucsod és a köpenyed. Vesd le a nadrágot is, csurom lucsok vagy.«

— Megpróbáltam ellenkezni, szeméremből is, meg azért, mert tudtam, meztelenül mégsem menekülhetek, de ő szelid erőszakkal letörte az ellenállásomat. Közben gúnyolt is. »Na, már megint szégyenkezel előttem? Esküszöm, neked kellett volna kettőnk közül nőnek születned. Nagyon tudnád az ártatlanságot játszani.« Aztán egy bögre forró rumos teát nyomott a kezembe. »Először ezt idd meg, áthűltél egészen. És húzódj közelebb a tűzhöz.«

— Az átélt kaland, a hideg eső és a meleg szoba elbágyasztottak; hiába tettem fel magamban, hogy ébren leszek — el-elbóbiskoltam. Félálomban figyeltem csupán, mi történik körülöttem; hogyan szárítja az asszony a nadrágomat, ingemet, tömi ki a cipőmet újságpapírral, mielőtt a kályha mellé rakja. Közben dúdolgatott, a dallam is ismerőssé vált egyhamar. Néha meg szólt hozzám, felém mosolygott vagy kérdezett valamit, de csak úgy, mint aki választ nem is vár. »Mindjárt készen leszek; éhes vagy, mi?« »Ez a zseb, mi lenne, ha egy napig nem vágnád zsebre a kezed?« Olyasféle kis dönögés volt ez, ami két perc után ismerőssé és szükségessé válik, de ha abbamarad, hiányzik is. Egyszer például arra riadtam, hogy csend van körülöttem. »Mi történt?« kérdeztem kissé nyugtalanul, hiszen a saját magamról kialakított képhez már szigorúan hozzátartozott a körülöttem szöszmötölő változatlan nyugalom. Az asszony a vacsorát készítette, felnézett rám a zsámolyról, gonoszkodva, kicsit értetlenül. »Mi történt volna? Miért kellene mindig történni valaminek?« De ez is csak olyasforma kérdés volt, mint a többi. Zavartalanul birkózhatott bennem tovább az öntudat és az öntudatlanság.

— Aztán egyszer csak hosszabb időre is elnyomott az álom, s mikor felébredtem, már nyoma sem volt bennem az előbbi, tehetetlenné nyűgöző, nyűglődő hangulatnak. Tiszta volt a fejem is. És éhes voltam, mint talán évek óta nem; már régen nem gyújtottam rá, a cigarettatárcám is a zakómban maradt, feketét sem ittam dél óta. Az asszony az asztal mellett tett-vett valamit, mögéje léptem és magam számára is egészen váratlanul a derekára tettem a kezem. »Azt akarod, hogy éhen haljak?« Mellém egyenesedett, fél fejjel lehetett alacsonyabb nálam. Hozzám is simult egy pillanatra. Dolgozz meg érte« mondta. »Vedd elő a kanalakat meg tányérokat.« Meg akartam kérdezni, hogy hol vannak, de mire a kérdés szavakká formálódott bennem, a kezem már matatott is a holmik után. És mikor az asszony rám szólt: »tedd le már azt a köpenyt, húzd fel inkább a rossz nadrágodat«, olyan biztonsággal indultam a szobasarok homályában lapuló szék felé, amit még magam is nagyon különösnek találtam.

— A tűz már csupán pislákolt a kályhában, alig egy-két szál galy árválkodott a padlón. »Hozok fát« bukott ki belőlem, mikor láttam, hogy az asszony elégedetlenül csóválja a fejét a hunyorgó parázs láttán. »Ne tölgyet hozz«, mondta az asszony és én tudtam: a ház háta mögötti fészerben jobb oldalon áll az összevágott tölgyfa, és ez a határozottság a biztonság nyugalmával töltött el. Tudtam, az ujjaimban tudtam a házról, a környékről mindent; a talpam tudta, hol kell csosszannom és merre kell nagyobbat lépjek, hogy kőbe ne botoljak vagy pocsolyába ne lépjek. Az eső nagyja elszaladt már, néha távolról dörgött egyet az ég, csupán csöpörészett. Beléptem a fészerbe és rögtön arrébb is húzódtam; tudtam, hogy a bejárattal éppen szemben gyengébb a tető, befolyik a víz. Még éreztem is a hideg vízcseppeket, amint valamikor a nyakamba pottyantak itt.

— Aztán vacsoráztunk. Egymással szemben ültünk le, az asszony levetette a kötényét: valami kis barna ruha volt rajta, fedetlenül hagyta az egész nyakát, hóna alját. Öreg ruha volt már, a vállán feslésnek indult a varrás mellett; kedves és kellemes volt az időtől kopott szövetben ez az időtlenül fiatal nő. Mert mintha megfiatalodott volna, ámbár az is lehet, hogy csak a piszokszínű, szigorú kötény láttatta öregebbnek az előbb. Ettünk, ő meg odakapott a varráshoz, ami egy hirtelen mozdulatára tovább feslett. »Mert nem hoztál cérnát megint« mondta és nevetett. Semmi szemrehányás sem volt a hangjában, inkább valami kis ugratás húzódott meg még a mosolya mögött is. »Jól van, reggel bemegyek a Gyógynövényforgalmihoz, na.« Valami kis ellenkezés azért támadt bennem a saját szavaim után, dehogy a Gyógynövényforgalmihoz kell nekem mennem; de olyan fantasztikusnak tűnt mindaz, ami a valóságos életemben történik velem, hogy hangosan nevetnem kellett rajta. Milyen munkahely? Bolondság. Az csak valami álom volt, vagy még az sem. Egy pillanatnyi elmezavar. A rohanás, az idegeskedés, az egzisztenciális problémák. Ki és mikor haragudhat meg rám valami öntudatlan mosolyomért. A pillanatnyi érdekek pillanatnyi harca. Nagyképűsködések velem szemben és nagyképűsködéseim másokkal szemben. Itt nyugalom volt és csend, talán öröktől fogva már, a munka elvégzése után pedig figyelni lehetett az erdőt, észre lehetett venni, hogyan sarjad a levél, szabad volt elbambulni egy hangya erőlködésén. Minden más feleslegesnek és nevetségesnek látszott, a magam nyugalmán kívül, amivel részese lehettem az örök nyugalomnak, a változatlan változatosságnak.

— Vacsora után lefeküdtem; az asszony még fent maradt, rendbe rakta az időközben megszáradt ruháimat, kinyitotta az ablakot. Aztán elfújta a lámpát. Hosszú ingben feküdt le mellém.

— Hajnalban ébredtem, odakint már nyoma sem volt az éjszakai viharnak. Csendben keltem fel, csendben öltöztem. Már az ajtó felé tartottam, mikor megéreztem, hogy az asszony néz. Könyökölt az ágyban, a haját simogatta egyenesre a tenyerével. Valamit mondani akartam neki, hogy köszönöm, meg ne haragudjon, de nem tudtam, hogyan kezdjek hozzá. Olyan nagyon valószínűtlen volt ez az éjszaka, hogy el sem hiszem, ha nem állok ott a szobában.

— »Már mégy?« kérdezte, és a sarok felé intett. »Kötözd be a zsákok száját. És siess vissza.« Nem tudtam mást válaszolni, mint tudtam, hogy gazemberség: »jó, sietek.« Még a kezembe nyomta a Jeromos István névre szóló igazolványt is, eltettem és mentem. Odakint egy pillanatig tűnődtem, mit tegyek, aztán rájöttem a megoldásra. Az igazolványt az eresz legszélső gerendája fölé dugtam, a két zsákot hátravittem, a ház mögé, és beledobtam egy árokba. Össze is akartam húzni a gazt fölöttük, hogy ne látszódjanak annyira, de akkor valami szöszmötölést hallottam a ház irányából, belevetettem magam a sűrűbe. A zakómat nem találtam, de mégis szerencsém volt: találkoztam egy rendőrrel, az mondta, hogy hajnalban bevitték a legközelebbi őrszobára. És azt kérdezte: »Hát maga hol töltötte az éjszakát?« Dadogtam valamit egy házról az erdőben, erre bólintott. »Ja úgy, a bolondnál. Magáról is azt hitte, hogy a férje?« »Nem« mondtam szárazon. »Nem hitte? Nafene. Csak nem gyógyult ki?«

— Azért nem hagyott nyugodni a dolog, egyszer beszéltem egy ideggyógyásszal erről. Nagyon értelmes ember volt, nem hitte, hogy álmodtam az egészet. Idegfáradtságról meg hasonlókról beszélt nekem; azt mondta, ha reggel megnézem az igazolványt, biztos, hogy nem az én adataimat találom benne. A fénykép sem hasonlított szerinte, s mindez csak hallucináció volt. A környezetet, a helyet csak azért láttam ismerősnek, azért tudtam, merre van a ház mögötti fészer, meg árok, mert valószínűleg abból az irányból közelítettem meg a házat az esőben. Végül nyugtatókat írt fel. Hát... lehet, hogy így történt. Illetve egészen biztos. Játszik az emberrel ez a nyomott levegő. Talán az atomrobbantások is okozzák ezt a nyugtalanságot, olvastam, hogy egyre emelkedik a légtér radioaktivitása... nem tudom.

Csend volt a Három Nyárban; a vígfiúk mélázgattak.

— Hát így van ez, Koszó úr — mondta végülis Csákány, mert egyebet nem tudott mondani. — Jöhetne már a Laci azzal a velővel.

Koszó az órájára nézett, pénzt dobott az asztalra.

— Mennem kell. Adják majd oda Lacinak: egy fröccsöm volt.

Alig csukódott be az ajtó mögötte, előkerült Laci; három tányért egyensúlyozott a karján. Csodálkozva nézett körül.

— Hát a Jeromos úr?

— Milyen Jeromos úr? — hökkent meg Csendes. — Koszó... Koszó István, nem?

— Az a jó isten tudja, hogy hívják tulajdonképpen. Hol Jeromos Istvánnak mondja magát, hol Koszónak... Különben furcsa egy pasi, az szent. Valami statiszta lehet, vagy mi: egyszer körszakállal az állán jön, máskor meg így simára borotválva, mint most. Na, ezzel az adaggal mit csináljak?

— Hagyja csak itt — szimatolta körül a tányérokat Csendes —. Idegesség ellen a legjobb enni. És ilyen időben mindig ideges az ember.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA
1966. OKT. 30.

Vasárnapi mozaik

GERGELY MIKLÓS: A NAP REVÜJE

Vasárnapi mozaik

NINCS VÍZHIÁNY, DE TAKARÉKOSKODNI KELL

Hetek óta 200—220 centiméter körül mozog a Duna vízszintje, és ilyen vízállásnál máskor már jelentkeztek vízellátási zavarok. A Vízműveknél ezzel kapcsolatban elmondották, hogy a tartós szárazság miatt a szakemberek még rosszabb helyzetre számítottak. A fogyasztás is magas, más években október végén naponta körülbelül 600 000 köbméter vizet igényelt Budapest, most 620 000—640 000 köbmétert, ami azzal magyarázható, hogy a Fővárosi Köztisztasági Hivatal több vizet használ az utcák mosására. Mindennek ellenére nincs nagyobb fennakadás a vízellátásban, mert még nem hűlt le nagyon a Duna vize, a szűrőrétegeken könnyebben jut a kutakba, s így azok vízhozama megfelelő. Vízhiány nincs, azonban takarékoskodni kell, mert a hűvösebb idő beköszöntével egyik napról a másikra lényegesen csökkenhet a kutak vízhozama. A Vízművek igyekszik felkészülni a várható nehézségekre. A felszíni vízmű átalakítása befejeződött, bármikor üzembe helyezhető, ezzel napi 100 000 köbméter vizet adhat a hálózatnak.

— TANÁCSKÖZTÁRSASÁGI hős emléktábláját leplezik le szombaton, november 5-én Onga községben. Itt ölték meg több postás vöröskatonával együtt az intervenciósok a fogságukba esett Petrovics Ferencet, a postás vörösszázadost, a Tanácsköztársaság II. századának parancsnokát. A kegyeletes ünnepségen részt vesznek a postászezred veteránjai is. A községben már eddig is egy róla elnevezett utca hirdette emlékét. A veteránok most a zálogházi harcainak történetét is meg akarják írni és gyűjtik a részvevők visszaemlékezéseit.

— **Operabemutató Szegeden.** A Szegedi Nemzeti Színházban szombat este bemutatták Verdi A trubadúr című operáját. Az előadást Versényi Ida rendezte. A főbb szerepeket Gyimesi Kálmán, Karikó Teréz, Ivánka Irén, Varga Róbert és Sinkó György énekelte. A zenekart Szalatsky István vezényelte.

— *KIÁLLÍTÁS nyílt szombaton az Ernst Múzeumban Gádor István Kossuth-díjas kerámikus alkotásaiból. A kiállítás időben egybeesik a művész 75. születésnapjával.*

1055 TÁRGYNYEREMÉNY A LOTTÓ JUTALOMSORSOLÁSÁN

A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság hétfőn Nádor utcai székházában tartja a lottó októberi tárgynyeremény-sorsolását. A húzáson a 42. játékhét szelvényei között összesen 1055 tárgynyereményt sorsolnak ki. Főnyereményként ezúttal három öröklakás és két személygépkocsi jut a legszerencsésebb lottózóknak. Ezenkívül egyebek között 20 szabadon választható külföldi társasutazást, csaknem 600 vásárlási utalványt és egyéb hagyományos nyereménytárgyat sorsolnak ki.

— NYÁRFATELEPÍTÉS a nyírségi homokon. A Szabolcs-Szatmár megyei talajvédelmi bizottság javaslatára a harmadik ötéves terv időszakában 10 000 holdon telepítenek cellulóze-nyárfát a nyírségi homokon. Az idén 1000 holdat ültetnek be nyárfacsemetékkel. Tizennégy szabolcsi termelőszövetkezet határában már megkezdődött a telepítés.

LOTTÓTÁJÉKOZTATÓ

A 43. játékhétre beérkezett 5 879 643 lottószelvény. Öttalálatos szelvény nincs. Négy találatot 21 fogadó ért el, nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után 167 990 Ft. Három találatot 3644 fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után 484 forint. A kéttalálatos szelvények száma 123 123. Ezekre a nyereményösszeg 18 forint.

Szögletes fazekak

Négyszögletes főzőedények bevezetését javasolják az angol gázipari szakemberek. Megállapították, hogy az ilyen edényben gyorsabban fő az étel, mint a hagyományos alakú lábasokban és fazekakban.

Megnyílt a krizantém-kiállítás

A hagyományos őszi krizantém-kiállítás szombaton nyílt meg a Kertészeti és Szőlészeti Főiskolán. Az ünnepélyes megnyitón részt vett Szirmai Jenő, a SZÖVOSZ elnöke. Ott volt F. J. Tyitov, a Szovjetunió magyarországi nagykövete. A kiállításon hatvanfajta krizantémot mutatnak be a szép és változatos formájú virág hét csoportjából.

— **A pedagógusszakszervezet Fáklya Klubjában** megkezdődött az a nemzetközi tudományos konferencia, amelyet a Művelődésügyi Minisztérium, a Népművelési Intézet és a szakszervezet rendezett az UNIMA (Nemzetközi Bábművész Szövetség) védnöksége alatt.

HUSZONÖT ÉV UTÁN TALÁLKOZOTT AZ APA ÉS A FIÚ

Hazájától sok ezer kilométernyire, 25 évi várakozás után véletlenül találkozott egymással apa és fiú egy ausztráliai kikötőben horgonyzó hajó fedélzetén. Maier Lie, aki most 57 éves, a náci megszállás után elhagyta Norvégiát. Amikor visszatért, családjára már nem talált rá. Hosszú évek múlva tudta csak meg, hol él a felesége és két gyermeke, de ekkorra már az asszony újra férjhez ment. Lie nem akart családi tragédiát és ezért nem is jelentkezett többé. Az utóbbi időben mint gépész, norvég tengerjáró hajón teljesített szolgálatot. Hajója a hét közepén kötött ki az ausztráliai Kemblában. Mellettük egy másik norvég hajó, a Virana horgonyzott. Maier Lie átsétált a honfitársakhoz, ahol a hajó szakácsa fogadta és levitte a saját fülkéjébe. Maier Lie színte nem hitt a szemének: a kabin falán saját fiatalkori képei néztek vissza rá. »Az apám, aki elveszett a háborúban« — magyarázta a fiatal szakács, mire Maier előhúzta az útlevelét és igazolta magát. Így talált rá az apa 26 éves fiára, akit utoljára csecsemőkorban látott.

— A MUNKAÜGYI STATISZTIKUSOK 11. világkonferenciája pénteken Genfben befejeződött. Az értekezlet egyik alelnöke, Mód Aladárné, a Központi Statisztikai Hivatal csoportfőnöke, Magyarország képviselője volt.

Háromszázezredik látogató

A Szépművészeti Múzeum idei vendégei sorában Zsolnai László budapesti műszerész, a Műszeripari Kutató Intézet dolgozója volt a háromszázezredik látogató. Az igazgatóság képviselői ajándékokkal várták a jubiláns vendéget.

— **A vári barlangsétákat** továbbra is megrendezi a Hazafias Népfront I. kerületi bizottsága, minden vasárnap délelőtt 10 órától 16 óráig. Indulás az Úri utca 9. számú házból.

VÉGET ÉRT A KIOSZ VÁLASZTMÁNYI ÜLÉSE

A KIOSZ szombaton véget ért választmányi ülésén szóba került, hogy sokan félreértették azt az intézkedést, amely szerint különböző szakmunkások munkaviszonyuk megtartása mellett kisipar folytatására működési engedélyt kaphatnak. Ezzel kapcsolatosan elmondották, hogy csak 5000 lélekszámon aluli községekben adható ki ilyen működési engedély, és csak ott, ahol a lakosság ellátása azt szükségessé teszi. A működési engedély kiadásához, illetve a másodállás folytatásához a dolgozónak a vállalata igazgatójától írásbeli hozzájárulást kell kérnie. Ezek az új iparosok egy évig adómentességet élveznek, és később is csak általány adót fizetnek. Pest megyében 300, Veszprém, valamint Győr-Sopron megyében egyaránt 250, Fejér megyében 200 azoknak a száma, akik munkaviszonyuk megtartása mellett gyakorolhatják a kisipart. Az alföldi megyékben és a Tiszántúlon még viszonylag kevéssé alkalmazzák az iparűzésnek ezt a formáját, noha a községek százaiban szükség lenne még a javításokat, szolgáltatásokat ellátó mesterekre.

VASÁRNAP, OKTÓBER 30.

A Nap kel 6 óra 24 perckor, nyugszik 16 óra 31 perckor.

A METEOROLÓGIAI INTÉZET JELENTI:

Várható időjárás vasárnap estig: erősen felhős idő, sokfelé esővel, északon és nyugaton helyenként havas esővel. Időnként megélénkülő, néhány helyen átmenetileg erős északkeleti, északi szél. Hűvös idő. Várható hőmérséklet vasárnap általában 3—8, délkeleten 8—12 fok között.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon ALFONZ nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— Ha eddig százszor játszottunk az osztrákokkal, ma is mi játszunk velük, vagy ők velünk?

Jó reggelt!

Olvasom a Népszavában, hogy az Egyesült Államokban kísérletképpen salátalevelekből készült cigarettát hoztak forgalomba, amely állítólag méregmentes. Hát igen, az emberiség folyton kísérletezik, hogyan iktathatná ki életéből az áldott-átkozott nikotint, ha jól emlékszem, próbálkoztak már kukoricából készült cigarettával, de a nikotinszomj nem hagyott magával kukoricázni, mintha már káposzta-cigarettáról is hallottam volna, de a káposzta is megmaradt, s a kecske sem lakott jól a füstjével, vagy úgy is mondhatnám, hogy a vén kecske is elszívta a káposztát, de csak egyszer. Szóval gigászi küzdelmet folytat az emberiség a nikotin ellen, ami érthető, hiszen a cigaretta szívásánál tán még a városi levegő szívása is egészségesebb; Jean Nicot talán azért honosította meg a dohányt, mert rájött, hogy egészségesebb a dohányt elültetni, mint elszívni, ha az egész dohánykészletét elszívta volna, esetleg nem élt volna hetven évig, viszont nem is szidták volna 400 évig, pedig még ezután is szidják majd néhány évezredig. De most itt a saláta-cigaretta: látom lelki szemeimmel a jövő nyulait, amint nem rágják a salátát, hanem elegáns mozdulattal rágyújtanak s elszívják, bár egyelőre csak emberek szívják a salátát, a nyulaknak még sokat kell feldőlniük ehhez; végtére azonban kár mindezen meditálni, mert ha egy cigaretta olyan rossz, hogy nem akar meggyulladni, akkor igazán mindegy, hogy dohány van-e benne, vagy saláta, vagy akár zöldbab vagdalthús feltéttel.

UNALOM KIZÁRVA

Los Angelesben különleges szanatórium nyílt azoknak a betegeknek kezelésére, akik unatkoznak. A szanatóriumban egyre-másra éri őket a meglepetés. Állandó a szellemjárás, a rablótámadás valódi jövöldözéssel és verekedéssel és az emeletek leomlása. A gyógymód lényege: az unatkozó páciens őrüljön meg, ha kikerülhet ebből a szanatóriumból.

Ülést tartott az országgyűlési képviselők Heves megyei csoportja

Az országgyűlési képviselők Heves megyei csoportja szombaton ülést tartott Egerben. Megtárgyalták a termelőszövetkezeti biztosítottak helyzetének Heves megyei tapasztalatait. Dr. Tóth István, a megyei társadalombiztosítási igazgatóság vezetője elmondotta, hogy Heves megye lakosságának mintegy 97 százaléka részesül ingyenes, vagy kedvezményes orvosi ellátásban a társadalombiztosítás keretében.

Magyar—bolgár baráti est Tápén

Szombaton a Csongrád megyei Tápé községben magyar—bolgár baráti estet rendeztek. Szatmári Nagy Imre, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára ünnepi beszédében méltatta a két nép barátságát és együttműködésének jelentőségét. Felszólalt Vaszil Bogdanov, a Bolgár Népköztársaság budapesti nagykövete is.

— JOHNNY HOLLYDAY ÉS SILVIE VARTAN három hónappal kisfiuk megszületése után válnak. A híres énekesházaspár békéltető tárgyalása a bíróság előtt sikertelen maradt. A bíró a válás kimondásáig havi 5000 frank tartásdíjat állapított meg a gyermek nevelési költségeire.

ELKÉSZÜLT A FÖLDALATTI ALAGÚTJA A RÓKUS-KÓRHÁZ ALATT

A földalatti Népstadion-állomása és Deák téri állomása között egy egészen kis szakasz kivételével már elkészültek az úgynevezett vonalalagutak, amelyekben a jövőben a földalatti szerelvényei közlekednek. Jelenleg még a Blaha Lujza tér és az Astoria között dolgoznak a földalatti építői. A legnehezebb szakasznak éppen az Astoria és a Blaha Lujza tér közötti vonal bizonyult, különösen a Rókus-kórház épülete alatt. Itt ugyanis vízzel erősen telített homokban kellett a két, egymástól körülbelül 20 méterre haladó alagutat kialakítani. Természetesen ilyen rossz talajban nehéz volt az előrehaladás. A Rókus-kórház épülete alatt naponta mindössze fél, háromnegyed méterrel jutottak előbbre az építők. Most már a Rókus-kórház alatt áthaladtak. Jelenleg a Corvin Áruházzal egyvonalban, a Blaha Lujza tér alatt körülbelül 30 méter mélyen dolgoznak. Az év végéig elérnek a Blaha Lujza téri állomáshoz, s így a Népstadion-állomástól egészen a Deák téri állomásig mindkét vonalalagutat teljes hosszában elkészítik.

— NÖVEKSZIK A ZENERAJONGÓK TÁBORA Békés megye városaiban és falvaiban. Csupán az Ifjú Zenebarátok Körének hangversenysorozataira 7000 fiatal váltott bérletet. A felnőttek hangversenyeire is az új bérletesek százai járnak Békésben.

A JÖVŐ ÉV TV-ÚJDONSÁGAI

A Székesfehérvári Villamossági, Televízió- és Rádiókészülékek Gyára jövőre két új tv-készüléket ad át a kereskedelemnek. Az egyik a Mona Lisa, a másik a hordozható magyar televíziókészülék. A Mona Lisa a népszerű Favorit-család kilencedik, legszebb és legjobb sorozata. Mintasorozata és első szalagszerű gyártása a jövő év második negyedében kezdődik. A másik újdonság a hordozható televízió, amely a TA 675 jelet kapta. Képátmérője 28 centiméter, súlya mindössze 9,5 kiló. A hordozható televízió 12 csatornás lesz, amelylyel a távoli adókat külső huzalos antennával, a közelieket a készülékhez külön vásárolható botantennával lehet venni. Ez a hordozható készülék még hálózati árammal működik. Később tranzisztoros változatban is előállítják. A gyár vezetői szerint a hordozható készülék az üdülési idény kezdetével az üzletekbe kerül.

— DALOS ESTET rendeztek szombaton Kecskeméten a városi művelődési házban. A kórus-hangversenyen a kecskeméti Kodály-kórus és a solti művelődési ház énekkara lépett fel.

GYÁRTJÁK AZ OLAJOS HALAT — JÖN A PÁCOLT HERING

A Duna Konzervgyárban megkezdődött a halszezon. Gyártják az üzletekből hosszabb ideje hiányzó olajos halat. Az üzembe naponta, a fogástól függően 60—110 mázsa balatoni garda és keszeg érkezik, és még aznap dobozba is kerül. A kiszállítás a jövő héten kezdődik, s ismét megjelenik az üzletekben a kedvelt olcsó, olajos hal. A gyár várja másik népszerű, őszi termékének alapanyagát, a szovjet tengeri heringet is. Az első két vagon már úton van, s az üzem a jövő héten megkezdi a feldolgozását. Mivel a pácolt hal átfutási ideje rövidebb — három napig érik a páchan — rövidesen az is forgalomba kerül. Mintegy 60 vagon olajos halat gyártanak, és március elejéig összesen 80 vagon pácolt halat készítenek.

Öltözködési kultúrával foglalkozó kiállítás

nyílt meg Dunaújvárosban. A »Szépség — ízlés« címmel bemutatott ruházati anyag 22 iparművész munkája.

HALÁLRA ÍTÉLTÉK A SÁTORALJAÚJHELYI BESTIÁLIS GYERMEKGYILKOST

Csatári József 28 éves sátoraljaújhelyi alkalmi munkás már többször állt a bíróság előtt. Bűncselekmények egész sorát követte el, s összbüntetésül hatévi szabadságvesztésre ítélték. Ez év nyarán szabadult, és életközösségre lépett Tiszolci Andrásné 31 éves sátoraljaújhelyi asszonnyal, akinek üzüllött életmódja miatt két kiskorú gyermekét állami gondozásba vették. A ferde hajlamú Csatári időközben megismerkedett Olajos István 12 éves fiúval, akit gyakran itatott és megrontott. Tiszolciné a gyermek miatt összeveszett Csatárival, majd úgy határoztak, hogy »a családi békesség« kedvéért a gyereket elteszik láb alól. Csatári ezután magához hívta a kis Olajos Istvánt, a lakásban levő ruhaszárító zsineget a fiú nyakára hurkolta, a gerendán levő szögre felakasztotta. A szerencsétlen gyermek meghalt. A gyilkosságot felfedezték, amikor Csatáriék a holttestet a lakás hátsó udvari ablakán akarták kicsempészni és az erdőben elásni. A miskolci megyei bíróság Csatári Józsefet halálra, Tiszolci Andrásnét 15 évi szabadságvesztésre ítélte.

Szóvá tesszük

Szép, kényelmes teremben, süppedő fotelekben várakozhatnak az utasok a Déli pályaudvaron a vonatok indulására. A Keleti pályaudvaron is van megfelelő váróterem. Nem értjük, miért kellett a Nyugatinál az átalakítás után a tágas helyiségekből kihordani az ülő alkalmatosságokat. Az üres hodályokban hol a falat támasztják, hol a földre tett böröndökön ülnek a vonatukra várók. Igaz, van váróterem, de az — lévén egyben büfé is — állandóan zsúfolt és, sajnos — italbolt-jellegű, dohányfüstös. (á. o.)

— **November elsején lép életbe** a MALÉV nemzetközi vonalain a téli menetrend.

— A SZÍNHÁZAK Központi Jegyirodája közli, hogy a jutalomsorsolást 1966. november 6-án, a Vígszínház Filmet forgatunk c. előadásának szünetében tartja.

Száz műanyag kishajó

A balatonkenesei »Sirály« Vas- és Műanyagfeldolgozó Ktsz telepén elkészült a 100. műanyag kishajó. A vízi járművek poliészter műanyagból vannak. A műanyag kishajók előnye, hogy a téli szezonban nem kell őket különösebben gondozni, mostoha körülmények között is tárolhatók, a korrózió nem tesz bennük kárt és korhadásuktól sem kell tartani. Az új vízi járművek legtöbbje olyan kisvitorlás, amely hat négyzetméternél kisebb vitorlázattal rendelkezik és így kezeléséhez nincs szükség vízijártassági vizsgára.

Színházak műsora

Vasárnap, október 30.

Operaház: Rigoletto (Ált. Isk. bérl. II. sorozat I. előad. de. 11); Giselle (Márkus-bérl. 2. előad. 7). — Erkel Színház: Tosca (Ált. Isk. bérl. A. sorozat 2. előad. de. 11); Örökszép dallamok (du. 3); Parasztbecsület. Bajazzók (7). — Nemzeti Színház: Az ember tragédiája (de. fél 11); Dundo Maroje (7). — Katona József Színház: Szörnyeteg (du. fél 3); Akt hegedűvel (7). — Vígszínház: A néma levente (du. fél 3); Szerelem, ó! (R. bérlet 1. előad. 7). — Ódry Színpad: Mona Lisa mosolya (fél 8). — Madách Színház: Az elveszett levél (a bukaresti Nemzeti Színház vendégjátéka, fél 8). Madách Kamara Színház: Amíg összeszoknak (fél 3, fél 8). — Thália Színház: Tháliakabaré (du. 3); Rozsdatemető (7). — Fővárosi Operettszínház: Tigris a garázsban (du. fél 3); My fair Lady (Komb. 7. bérl. 1. előad. 7). — Bartók Színház (az Operettszínházban): Copperfield Dávid (de. fél 11). Zeneakadémia Kistere: Kamarazene-bérl. 4. (fél 8). — Egyetemi Színpad: Az Omega Együttes tánczenei hegye (fél 4. 7). — Vidám Színpad: Made in Hungary (de. 10. este fél 8). — K's Színpad: Gyilkostársak (3, 7). — Állami Bábszínház: Dani Bogárországban (de. 11); Foltos és Fülenagy (du. 3); A kacsalaki rejtély (du. 5). — Kamara Varieté: Krimi magyar módra (fél 4. 6. fél 9). — Déryné Színház: Pál a Savoyban (7). Honvéd Tiszti Ház: Szegény gazdagok (de. fél 11).

Hétfő, október 31.

Erkel Színház: M. Áll. Hgvzenekar, vez. Ferencsik János és Benjamin Britten, közr. a Budapesti Kórus (Téli bérl. B. sorozat, fél 8). — Nemzeti Színház: Úri muri (7). — Katona József Színház: Az ifjúság édes madara (7). — Vígszínház: A testőr (7). — Ódry Színpad: Leon és Noel (fél 8). Madách Kamara Színház: Amíg összeszoknak (7). — Thália Színház: Fiorenza, Mario és a varázsló (7); Godot-ra várva (stúdióelőadás, 8). — Fővárosi Operettszínház: Marica grófnő (K. bérl. 1. előad. 7). Bartók Színház (az Operettszínházban): Copperfield Dávid (du. 3). — Egyetemi Színpad: Horizont, az Egyetemi Színpad élő folyóirata (7). — Állami Bábszínház: A fából faragott királyfi. Petruska (felnőttműsor, este fél 8).

*

A József Attila Színház igazgatósága közli: A József Attila Színház együttese október 23-tól november 2-ig bezárólag Bukarestben vendégszerepel. Ezért az előadások ebben az időszakban szünetelnek. November hó 3-ától kezdődően ismét folyamatosan és rendszeresen játszik a színház. Első előadások novemberben: 3-án, csütörtökön: Kényszerleszállás; 4-én, pénteken: Dr. Pepike; 5-én, szombaton: Kényszerleszállás; 6-án, vasárnap du.: Kényszerleszállás, este: Farkasok és bárányok.

Az Operaház igazgatósága közli, hogy Antonio Galié, az október 30-án, vasárnap estére az Erkel Színházban bérletszünetben meghirdetett Parasztbecsület vendégművésze megbetegedett. Turiddu szerepében helyette Simándy József lép fel.

A Fővárosi Művelődési Ház Moderntánc Klubja felvételt hirdet. Jelentkezhetnek haladó társastánc tanfolyamot végzett fiatalok. Művészi moderntánc, nemzetközi versenyiskola tanítása. Felvétel: november 14-én, hétfőn és 17-én, csütörtökön este 7—9 óráig a Fővárosi Művelődési Házban (Bp. XI., Fehérvári út 47).

A rádió és tv műsora

Vasárnap, október 30.

KOSSUTH RÁDIÓ

6: H. Idő. 6.10: Z. 6.25: Hírd. 6.55: Műsorok. 8: H. Lapsz. Idő. 8.15: Operettrészl. 8.55: Édes anyanyelvünk. 9: Hotel Mars. Rádiójáték gyermekeknek. 9.46: MRT gyermekkórusa. 10: Szivárvány. 11.57: Műsor. 12: H. Lapsz. Idő. 12.15: Népi zene. 12.50: Hámos György jegyzete. 13: Művészlemezek. 13.40: Tudományos híradó. 14: Magyarország—Ausztria labdarúgó-mérkőzés. Közb. 14.45: H. Idő. 14.55: H. félidő. 15.49: Walt Disney-rajzfilmek muzsikájából. 16.12: Beethoven-műveket vezényel Klemperer. 16.57: Műsor. 17: H. Idő. 17.05: Kálmán-operettekből. 17.37: Hajdú Tibor írása az 1918-as őszirózsás forradalomról. 17.52: Holnap közvetítjük... Britten: Háborús requiem. 18.12: Muzsikaszó... 19: H. Sport. Totó. Idő. 19.10: A hónap slágerei. 19.40: Kívánságsiág. Ludvik Kundera rádiójátéka. 20.50: Verdi: A trubadúr. Négyfelv. opera. Közben, 22: H. Idő. Sport. Totó. 23.20: Nemzetközi dzsesszverseny Bécsben, III. 24: H. Idő. 0.10: Pengetős muzsika.

PETŐFI RÁDIÓ

7.30: Magyar Ort. Egyház órája. 8.30: Lemezesláda. 9: Gazdaszemmel... 9.15: Operakalauz. 10.17: Pillantás a nagyvilágba. 10.37: Berlini ritmusok. 11.08: A Bécsi Szimfonikus Zenekar Mahler-hangversenye, vez. Hans Swarowsky. 12.43: Banbi. Mesejáték Salten regényéből. 13.47: Időjárás. Vízállás. 14.03: Táskarádió. Ifj. Rádió zenés műsora. 15.03: Mario Lanza énekel. 15.16: Ez is, az is 120 percben. 17.16: Alfréd Cortot zongorázik Chopin: 24 prelűd. 17.52: Tudósaink arcképcsarnoka. Rényi Alfréd akadémikus. 18.07: Hangoróba. Ifi. Rádió vidám műsora. 19.07: Horváth Zsigmond jegyzete. 19.17: Jövő heti műsor. 19.50: Mese. 20: H. Idő. 20.10: Zkri muzsika. 20.50: Alkotóműhelyben. Riport. 21.05: Tánc. 22.05: Hangversenynaptár. 22.20: Keats szonettjeiből... 22.35: Magyar nóták. 22.56: Galopp. 23: H. Idő.

URH

18: H. Idő. 18.05: Hanglemezparádé. 19: Gounod operáiból. 19.35: Mai magyar szerzők estje. Közv. a Zeneakadémia kisterméből. Közben, kb. 20.35: Ketten decemberben. Kazakov elbeszélése. Kb. 21.55: Operaáriák. 22.15: Haydn: A teremtés — részletek. 23: H. Idő.

TELEVÍZIÓ

9.15: Kémia, középisk. I. 9.50: Orosz nyelv, középisk. III—IV. 10.15: Úttörő-híradó. 10.30: Foxi Maxi. 11: A művészet világából. Magyar népi hangszerek. 11.30: Habakuk, segíts! 13.38: Magyar Hirdető. 13.50: Magyarország—Ausztria labdarúgó-mérk. 15.50: Gusztáv, az igazi férfi. Ism. 15.55: Rodolfó bűvésziskolája. I. ism. 16.05: A Vörös Zászló hőseinek útján. 16.55: Találkozás a stúdióban. 17.25: Sorsok, emberek. 17.45: Plusz egy fő... Zenés családi revü ism. 19.30: Tv-híradó. 19.50: Esti mese. 20: Napfényes Bulgária. Útifilm, II. része. 20.20: Párizsi dalok. 20.45: Sartre: Temetetlen holtak. 22.15: Sporthírek. 22.25: Tv-híradó 2. 22.45: Dr. Gusztáv, Magyar rajzf.

POZSONYI TV

9.30: Gyermekműsor. 10: Gyermekkarnevál. 11: Nagy pillanatok. Akrobaták a fellegekben. 11.30: Fúvószene 13.30: Iskra Svit—Slavia VS Praha kosárlabda-mérk. 16.50: Charley nagynénje. Tv-játék 18.05: Az Azovi-tengertől a Tátráig. Dokum. film. 19: Tv-híradó. 19.55: Ivanov. Szlovák film. 21.15: Beethoven: Eszdúr szonáta.

Hétfő, október 31.

KOSSUTH RÁDIÓ

4.30: H. Idő. 4.32: Z. 4.45: Naturádió. 5: H. Idő. 5.30: Reggeli krónika. 6: H. Idő. 6.30: H. Idő. 7: Reggeli krónika II. 7.30: Új könyvek. 8: H. Idő. Műsorok. 8.15: Mi fair Lady. Zenés játék részl. 9.10: Riport. 9.25: A hét előadóművésze: Elisabeth Schwarzkopf. 10: H. Idő. 10.10: Óvodások műsora. 10.30: Népdalok. 11: Iskolarádió. 11.30: Kamaraz. 11.57: Műsor. 12: H. Nemzetk. lapsz. Idő. 12.15: Tánc. kottél. 13: Pesti színházműs. 13.03: Hírd. 13.23: Válaszolunk hallg. 13.40: Zenekari muzsika. 14.40: A sziget. XXVIII. 15: H. Idő. 15.10: Rádióegyetem, zenei tagozat. 16.40: Fúvós kisegyüttesek. 16.47: Könyvszemle. 16.57: Műsor. 17: H. Idő. 17.15: Gigli, Lanza és del Monaco énekel. 17.45: A Fővárosi Gázművek munkáját mutatjuk be. 18: Ifjúsági Rádió »frissdiplomás« műsora. 19: Esti krónika. 19.20: Sporthíradó. 19.30: Simon István verseiből. 19.36: A M. Áll. Hangversenyzenekar hgve az Erkel Színházból, vez. B. Britten és Ferencsik J.— Britten: Háborús requiem. Közb. kb. 20.20: Beszélgetés Váci Mihály verséről. 20.37: Hírek. Kb. 21.30: Híres prímások. 22: H. Idő. 22.20: Dzsessz. 22.45: Könyvismertetés. 23: Operarészl. 23.40: Könnyűz. Közb. 24: H. Idő.

PETŐFI RÁDIÓ

4.26—7.58: Azonos a Kossuth adóval. 6.20: Torna. 10: Nyári élmények Szegedről. I. 10.20: Donizetti: Szerelmi bájital. Kétfelv. opera. Közb. 11.37: Garai Gábor-versek. 12.45: Gazdaszemmel... 13: Könnyű dallamok. 13.35: Ki oldja meg, kié a jobb? 13.47: Vízállás. 14: H. Idő. 14.08: Könnyűz. 15.02: Fiatalokról fiataloknak. 15.07: Reggel, délben, este Bécsben... 15.37: Ilyés Gyula verse. 15.45: Zsolnai Hédi énekel. 16: H. Idő. 16.05: Magyar nóták. 16.25: Fiatalokról fiataloknak. 16.30: Pallagi János hegedül. 16.50: Theodor Dreiser pályafutása. Barabás Tibor írása. 17: Ötórai tea. 18: H. Idő. 18.10: Nikola Nikolov énekel. 18.30: Rádióegyetem. 19: Ránki Gy.: Filmmelódiák. 19.24: Szovjet népi együttesek. 19.54: Mese. 20: Esti krónika II. 20.20: Sporthíradó. 20.30: Gül Baba. Operetrészl. 21.05: A bál. I. Nemirowsky regénye rádióra.

POZSONYI TV

17.15: Családi posta. 18.15: Telesport. 19: Tv-híradó. 19.30: Dokumentumfilm ivóvízkutatókról. 20: Camus: Igazak (tv-játék). 21.35: Tv-híradó. 21.55: Kamarazenei hgv. 22.15: Angol társalgás.

ELMARADT VALLOMÁS



Pratolini regényéből készült, magyarul beszélő, olasz—francia film.

Főszereplők: Catherine Deneuve és Sami Frey.

Bemutató: november 3.

IDŐBEN VÁLTSA MEG UTAZÁSI BÉRLETÉHEZ AZ ÉRTÉKSZELVÉNYT

Az utazási bérletek havi értékszelvényei

az előző hó 25-től

már megválthatók

Bertalan Tivadar
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1966 FEB 01
NÉPSZAVA

1021



(Bertalan Tivadar rajza)

nak az izmok. Az orvos vért vesz, és vacskol font, és személyesen

Vasárnapi mozaik

■ **GONDOSKODÁS A TOVÁBB NEM TANULÓ 14—16 ÉVESEK FOGLALKOZTATÁSÁRÓL**

A fővárosi munkaügyi szervek megvizsgálták azoknak a 14—16 éves fiataloknak a helyzetét, akik az általános iskola elvégzése után 4—6 órás munkaidőben különböző vállalatoknál dolgoznak. A legtöbben családi körülményeik, vagy gyenge tanulmányi eredményeik miatt vállalnak munkát. De vannak köztük a VII.—VIII. osztályból kimaradt, úgynevezett túl korosak is, akiknek az iskolai rendtartás a tanköteles kor betöltéséig engedélyezi a munkavállalást. Kötelezik azonban őket, hogy munka mellett esti tagozaton folytassák tanulmányaikat. A vizsgálat megállapította, hogy a budapesti munkaközvetítő irodák a jelentkező fiatalkorúakat el tudják helyezni, s a vállalatok igényt tartanak munkájukra. Több helyen elősegítik szakmai továbbképzésüket is. Az adminisztratív munkakörben dolgozó lányokat például kötelezték, hogy gyors- és gépírói tanfolyamot végezzenek, vagy az esti tagozaton tovább tanuljanak.

— **A Kulturális Kapcsolatok Intézetében** szombaton aláírták a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság 1965—66. évi kulturális és tudományos együttműködési munkatervének 1966. évre szóló kiegészítő jegyzőkönyvét.

— **A nyíregyházi Sóstó-fürdő** idei fejlesztéséről tárgyalt szombati ülésén a Sóstó fejlesztési bizottság. Ebben az évben 5,5 millió forintot költenek a közkedvelt nyári szórakozó- és fürdőhely fejlesztésére.

— **MEGALAKULT A MADÁCH GIMNÁZIUM ÖREG DIÁKOK KÖRE.** Elhatározták, hogy a volt diákok és a jelenlegi növendékek közti kapcsolat elmélyítése céljából a közel jövőben műsoros es-

■ **LOTTÓNYEREMÉNY-JEGYZÉK**

Az ötödik játékhétre beérkezett 6 432 087 lottószelvény. Öttalálatos szelvény nincs. Négy találatot 49 fogadó ért el, a nyereményösszeg egyenként 98 450 forint. Három találatot 3707 fogadó ért el, a nyereményösszeg egyenként 651,25 Ft. A kéttalálatos szelvények száma 133 643. Ezekre egyenként 18 forintot fizetnek.

— **A zalai háztáji gazdaságok** az idén előreláthatóan 300 millió forint értékű mezőgazdasági terméket adnak közfogyasztásra. A becslések szerint az idén 25 millió tojást, több mint 100 000 hektoliter tejet, 5000 hízott sertést, 10 000—12 000 vágómarhát, több ezer mázsa gyümölcsöt értékesítenek.

■ **AZ UNIVERZÁLIS OKTATÓGÉP TANÍT ÉS VIZSGÁZTAT**

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen megkezdte működését az első hazai készítésű univerzális oktatógép kísérleti példánya. Az audio-vizuális oktatási eszközöktől annyiban különbözik, hogy míg azoknál szükség van tanárra, ez az oktatógép ellátja a tanár feladatait is. Az univerzális oktatógép segítségével bármely tantárgy oktatható,

GERGELY MIKLÓS:

A NAP

VASÁRN
FEBRUÁ

A METEORO
INTÉZET JE

Várható időjár
estig: felhőátvon
sorban az ország
ben futó esőkkel
helyenként élénk
nyugati szél. A
mérséklet kissé
Várható legmagas
hőmérséklet vas
3—plusz 8 fok
északnyugati me
fok körül. — A
pestnél: 295 cm.

Szeretettel
köszöntjük
névnapjukon
DOROTTYA
nevű kedves ol

A na

— N
nyebb
tv-adá
gározni a Holdr
Földről?

A NAP PÓTKÉR

— Az EB verse
minden műkorcs
meg a jég hátán?

Jó regg

Olvasom a Né

1021

Szabó Béla

Ajándék

Idén, az esztendő első napján többen kerültünk össze egy prágai ismerősömnél. Közvetlen hangon arról beszélgettünk, ami velünk és ami másokkal történt az elmúlt esztendőben. Idővel a beszélgetés lendületessé, színessé vált: mindenki olyan történetet mondott el, amely az élmény erejével hatott. Az egyik történetet egy prágai színész mondta el és így hangzott:

— Van egy nővérem, ügyes, csinos, munkaszerető asszony, de mint mindenkinek, neki is megvannak a hibái. Gyenge oldala többek között az volt, hogy nem fért össze a férjével, akit mogorva, féltékeny és összeférhetetlen természetű embernek tartott. Noha két szép gyermekük volt már, házasságuk gyakori veszekedésektől visszhangzott. Életük elviselhetetlenné vált. Nővérem válni akart, a férje nem... huzavona kezdődött és végül azzal végződött, hogy egy napon, amikor utcájukban megüresedett egy házmesteri lakás, nővérem elvállalta a házmesterséget, majd összeszedve lakásában saját holmiját, fogta két gyermekét és átköltözött az új lakásba.

Férjét kész helyzet elé állította, néhányszor ugyan próbálkozott még közeledni, velem is, anyánkkal is üzent a nővéremnek, hogy szánja-bánja durvaságait, ígéri, hogy megváltozik, és nem kínozza többé féltékenységével, de nővérem hallani sem akart többé házassága helyreállításáról. Dühbe jött, ha csak szóba hozták előtte a férjét, haraggal, megvetéssel beszélt róla. Azt mondta, semmi sem teheti úgy tönkre egy asszony életét, mint a féltékenység. Akinek nem volt benne része, az nem tudja megítélni, milyen pokoli megaláztatásokban részesült naponta. Házasságában a féltékenység olyan gyilkos légkört teremtett, hogy az állandó feszültség tűrhetetlenné vált. Ha tovább tűrte volna, előbb-utóbb valóban elkövette volna mindazokat a disznóságokat, amelyek férje agyában születtek meg. Asszonyi és anyai méltóságát védte, amikor sok gyötrődés után a válás mellett döntött.

Ezért erélyesen visszautasított férje részéről minden közeledést és anélkül, hogy bárkihez anyagi segítségért fordult volna, önmaga erejére támaszkodva, nekilátott új élete kialakításához. Házmesteri teendői mellett egy gyárban vállalt munkát, és éjjel-nappal azért dolgozott, hogy gyerekei számára megszerezze a legszükségesebbet. Amikor néhány hónap múlva élete rendes kerékvágásba lendült, beadta válóperét, amely férje ellenállása miatt egy évig elhúzódott. Válás után könnyebb lett a helyzete, mert férjének visszamenőleg is fizetnie kellett gyermekeiért a tartásdíjat.

Férje ott maradt a régi lakásban, havonta pontosan elküldte nővéremnek a tartásdíjat, de soha kísérletet sem tett, hogy meglátogassa vagy hogy gyerekei iránt érdeklődjék. Ennek ellenére egyik a másikról mindent tudott, hisz egy utcában laktak és mindig akadt egy szomszéd vagy szomszédasszony, aki többek között, csak úgy mellékesen, hírt hozott, tájékoztatott. De erre sem volt nagy szükség, nővérem a hírmondók nélkül is pontosan tudta, hogy férje mikor vásárolt porszívót, jégszekrényt vagy szőnyeget.

Nővérem férje ugyanis mázoló volt és napi nyolcórás elfoglaltsága után kezdődött tulajdonképpen az igazi munkája. Az utca lakói gyakran láthatták, hogy délután négy órakor megindul kétkerekű kocsijával — amelyben a létrát és munkaszerszámait szállította —, hogy az éjjeli órákban jó pénzért kifesse ismerős és ismeretlen megrendelők lakását. Ezzel hetenként néha ezer koronát is keresett. A pénzért pedig gépesítette és csinosította háztartását. Mindenki azt várta, hogy egy napon majd asszonyt visz haza... sőt nővérem egy ízben — amikor évekkel ezelőtt a legdrágább televíziót szállította haza —, azt a gúnyos, mondhatni epés megjegyzést tette a gyerekek előtt, hogy legközelebb asszonyt szállít majd haza kétkerekű targoncáján. A gyerekek — két serdülő lányka — a megjegyzésre hangosan vihogtak.

Apjukról ugyanaz volt a véleményük, mint az anyjuknak. Haragudtak rá, anyjuknak nem is kellett nagyon tápláini ezt a haragot, hisz maguk is láthatták: míg apjuk a legdrágább luxusholmikat vásárolja magának, addig nekik igen szerény, szegényes holmikkal kell megelégedniük. Otthon egy-egy ünnepi ruháért vagy cipőért komoly harc dúlt. Könnyek áradata kísérte az ünnepek előtti bevásárlásokat, mert anyjuk összekuporgatott garasaiból alaposan megfontolta, hogy mit vegyen az idősebbnek és mit a fiatalabbnak. Sosem kapták meg azt a ruhadarabot, ami tetszett nekik. Ha bőgtek, anyjuk szigorúan rájuk szólt. »Menjetek apátokhoz, annak elég pénze van.« Persze nem mentek, nagyon jól tudták, hogy a legsúlyosabb bűnt követnék el, lépésük hűtlenséget jelentene, megszegését ama fogadalomnak, amit anyjuk iránti együttérzésből önkéntes daccal vállaltak. Ez a dacos hűség késztette őket arra is, hogy elbújjanak, kapualjakba meneküljenek, ha látták apjukat kétkerekű kocsijával közeledni. Később az apjukkal való találkozás már azért is kínossá vált számukra, mert anyjukhoz egy idegen járt. Kedves, szívélyes, barátságos volt ugyan hozzájuk, de — ezt mindketten egymás közt megállapították — idegen.

Így múltak az évek. Az idősebb lány letette a kereskedelmi érettségit, a főpostára került. Először, az ajánlott leveleket vette fel, majd az egyik legforgalmasabb pénztárnál dolgozott. Mindenütt gyors és pontos munkát végzett. Felettesei annyira meg voltak vele elégedve, hogy három év múlva postamesternőnek nevezték ki. Huszonegy éves volt, amikor tizenhat postai alkalmazott munkáját irányította és ellenőrizte. Naponta százezrek mentek át a kezén, a legkisebb tévedést nyomban észrevette és nem nyugodott addig, amíg rá nem jött, hogy ki követte el a hibát.

Szép fizetése volt. Már nem kellett várnia, amíg anyja veszi meg a ruháját, maga döntethetett, azt a holmit vehette meg, ami kedvére volt. A bevásárlás azonban továbbra is bizonyos szertartással járt. Ilyenkor az egész család kivonult. Anyjával és húgával együtt járta izgalommal és fáradhatatlanul a boltokat, amíg rá nem akadt arra az anyagra, amelynek minősége és színe megfelelt. Anyja és húga természetesen beleszólhatott, vitatkozhattak vele, de a döntés joga az övé volt. Nos, az utolsó bevásárlásnál különbözött össze a két lány. Az idősebb akkor már menyasszony volt, ágyneműt és egy álomszép, kék kosztümanyagot vásárolt magának. Az álomszép anyag megtetszett a fiatalabbnak is és nem tágított, csak azt a méregdrága anyagot akarta. Anyja szörnyűlködve összecsapta a kezét... nővére is magasra húzta a szemöldökét, mint aki ezt a makacsságot nem érti. Hogy jobb belátásra bírja, menyasszonyságára is hivatkozott, de a fiatalabb azt felelte, hogy ő meg érettségire készül... Erre a szemtelenségre aztán anyja is kifogyott a türelméből meg az érveiből és ott a boltban, rengeteg vevő előtt, ismert kijelentését vágta a szemébe... »Menj az apádhoz, annak elég pénze van.«

És akkor a fiatalabb lány nem gondolt többé sem a hűségre, sem a fogadalomra, és ment!... Karácsony előtt volt, amikor betoppant hozzá, apja éppen szerény vacsoráját készítette. A tűzhely előtt állt és fakanállal rántást kevert. A konyhában kínos rend uralkodott, de ez a rend magányt és fagyasztó hűvösséget árasztott. Amikor apja meglátta, kezében megállt a kanál. De a meglepetés mindössze pár pillanatig tartott, utána, mintha mi sem történt volna, lehajtott fővel tovább keverte szótlanul a rántást.

A lány torkát keserűség fojtogatta, de uralkodott magán, igyekezett, hogy zavarát legyűrje. Tudta, hogy mit akar és dolgavégezetlenül nem akart távozni. Meg akarta nekik mutatni! Arra törekedett hát, hogy közvetlen legyen. Persze, maga is érezte, hogy hülyén viselkedett, hisz nem is köszönt az apjának, dehát mit tegyen?... ha így alakult ez az áldatlan helyzet. De azért reménykedett, hogy még nincs minden elveszve.

— Leülök — mondta hangosan és nevetve, hogy közvetlen legyen. Kijelentése után mindjárt az asztalhoz is ült és közvetlen módon egymásra rakta a lábait. — Egyedül főzöl, mi... — folytatta, ugyancsak közvetlenül. Arról persze nem tehetett, hogy a szorongás a torkában nem lazult, sőt... Nem használt a nevetés, sem az, hogy közvetlenül egymásra rakta lábait.

— Egyedül — válaszolta az apja —, te vagy az Irén?... ugye? — tette hozzá tűnődve.

— Én, apám — mondta kissé elgörbült szájjal és egyszerre, hogy kimondta az »apám« szót, kitört belőle a sírás. Oly közvetlenül sírt, mintha otthon lenne.

Apja abbahagyta a rántás keverését. Tehetetlenségében nadrágjába törülte a kezét, pedig a keze nem volt nedves, de azért továbbra is csak törülgette, aztán topogni kezdett a síró lány körül.

— Te Irén — szólt végre —, te valamit akarsz tőlem.

A lány felkapta a fejét.

— Most már nem akarok semmit — mondta zokogva, fel is ugrott, menni, menekülni akart innen. Abban a pillanatban azonban égni, füstölni kezdett a rántás. A tűzhelyhez ugrott és gyors mozdulattal lehúzta a lábast.

— Odaégett — kiáltott fel kétségbeesetten.

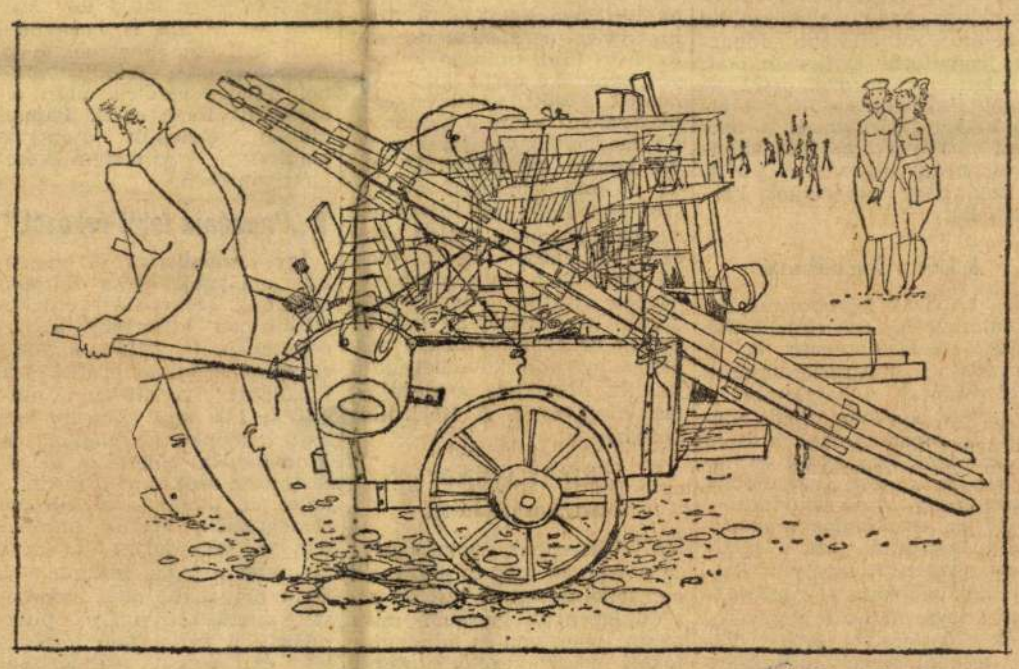
— Nem baj — bólintott az apja.

— De én vagyok az oka.

— Hát az igaz. Nekem a rántás sosem égett oda.

De az életed odaégett, gondolta a lány és a nyelve hegyén volt már, hogy megmondja, de nem szólt. Győzött benne a részvét, az a jóleső forró hullám, amely diadalmasan elborította az életét.

Valami egészen új fajta érzés volt ez, amely most, az apja jelenlétében elhatalmasodott rajta. Szabadabbnak és gazdagabbnak érezte magát hirtelen. A kínos szorongás és zavar úgy tűnt el, mint a fogfájás, nem is vette észre, jövetele céljáról is megfeledkezett, világa kitágult... Kitágult és gazdagodott, noha csak az apját látta maga előtt, aki iránt mindig haragot érzett és maga sem tudta miért, csúnyának és mogorvának tartotta. Igazat adott az anyjának, hogy elvált tőle. Most mindez megváltozott. Apját most sem látta szépnek, de szűkszavúságában, szerény, megértő viselkedésében és tűnődő, bölcs tekintetében volt valami nagyon vonzó, nagyon megnyugtató. Hirtelen felbuzdulásában úgy



Bertalan Tivadar rajza

húzogatta ki a konyhakredenc fiókjait, mintha mindez halaszthatatlanul fontos lenne. És Irén mindezt nagyon is megértette, úgy viselkedett, mint tanítvány szeretett tanítójával szemben, amikor beavatja a tudomány titkaiba. Végül kinyitotta a konyha ablakát, ott tartotta a húst.

Irén elképedt, meg is kérdezte, miért tartja a húst az ablakban, ha jégszekrénye van. De apja a kérdésre nem válaszolt, úgy tett, mintha nem is hallotta volna. És Irénben volt annyi tapintat, hogy a kérdést nem ismételte. Nem tehette, mert időközben észrevette, hogy a televízió eredeti csomagolásban áll a jégszekrény mellett. Később a süllyeszthető varrógépet is felfedezte. Érintetlenül állt lécekkel elkerítve, mintha csak a bolt raktárában lenne. Akkor már fájt a szíve, homályosan érezte, hogy apja is úgy él, mintha egy raktárban volna láthatatlan lécekkel körül kerítve.

De a vacsora elkészült. Úgy tette az illatos gulyástól párolgó tálat az asztalra, ahogy az anyjától látta. Minden tudományát beleadta, hogy a vacsora sikerüljön. És sikerült, apja dicsérte, magasztalta a főztjét. Kétszer is merített a tálból, annyira ízlett neki.

Vacsora után Irén azt várta, hogy apja majd érdeklődik anyja iránt, már azon is tépelődött, ha kérdi, — mondja-e meg neki, hogy évek óta egy idegen jár hozzájuk?... De apja nem kérdezett... Erre aztán ő kérdezett, van-e karácsonyfája, készített-e valamit az ünnepekre. Apja mindenre pusztán lemondó kézlegyintéssel jelezte, hogy nem készített semmit és Irén ezután elhallgatott. Megértette, hogy apjának — amióta elvált — nem volt ünnepe. Akkor eltökélte magában, hogy mindezen változtatni fog. Anyját ugyan nem adhatja vissza az apjának, de gondoskodik arról, hogy ünnepe legyen, mint más tisztességes embernek. Tervéről azonban nem tett említést, titokban akarta tartani, meglepetésnek szánta. Azt azonban megkérdezte, elhozhatja-e Márta nővérét... mellékesen azt is megjegyezte, hogy már menyasszony. Most azt várta, hogy apja érdeklődni fog Márta vagy a vőlegénye iránt, de csalódott...

— Eljöhet — válaszolta röviden az apja, majd kis szünet után folytatta —, most aztán megmondhatod, miért jöttél hozzám.

Irén mélyen elszégyellte magát és hallgatott.

— Megmondhatod — bátorította az apja —, ne szégyelld magad, ha kell valami, szívesen segítek.

— Semmi sem kell nekem — hajtogatta váltig és képtelen volt bevallani, hogy az álomszép kosztümanyag hajtotta hozzá. A beszélgetést másra terelte, újra szóba hozta Mártát, többek között azt is megemlítette, hogy gondjai vannak. Szövetkezeti lakást szeretne, de nincs rá pénze, és persze a vőlegényének sincs. Mindketten fiatalok, még nem volt annyi idejük, hogy valamit megtakarítsanak. Szóval beszélt, beszélt... Apja azonban hallgatott, nyílt, átható tekintettel nézte... és Irénnek az volt a benyomása, hogy hiába beszél, apja a veséjébe lát.

Erre aztán ő is elhallgatott és azzal búcsúzott el apjától, hogy holnap este újra eljön, de nem egyedül, hanem Mártával. Apja mosolyogva kísérte ki. Akkor látta első ízben mosolyogni, ez megnyugtatta, úgy érezte magát, mint aki jól végezte dolgát. Később is, ez a mosoly adott neki erőt, hogy Mártával megvívja párbaját és meggyőzze a látogatás fontosságáról.

Mert Irénnek Mártával nem volt könnyű dolga. Márta nemcsak külső megjelenésében, hanem természetében is egészen az anyjára ütött. Az apjára is olyan engesztelhetetlenül haragudott, akárcsak az anyja, és amikor Irén még az éjjel bevallotta neki látogatását, és azzal folytatta, hogy másnapra bejelentette az ő jövetelét is, Márta felháborodottan utasította vissza a tervét. Hallani sem akart róla. Azt mondta, ha csak arra gondol, hogy hosszú évek óta egy utcában laktak és soha ajándékot nem vett nekik, soha egy jó szót nem szólt hozzájuk, olyan gyűlölet fogja el iránta, mintha legnagyobb ellenségük volna. De Irén nem ijedt meg ezektől a vádaktól. Azt válaszolta, hogy apja azért nem közeledett hozzájuk, mert nem akart újabb széthúzást, viszályt szítani a családban. Feltárta Márta előtt azt is, hogy a drága televíziót meg a jégszekrényt is csak azért vásárolta és azért szállította fényes nappal haza, mert azt hitte, hogy ezzel sikerül az anyjukat visszahódítani. Évekig remélte, hogy megpuhítja, egy napon megbocsátja a bűneit és visszatér hozzá. Hogy ez mennyire igaz, azt az a tény is igazolja, hogy a drága holmikat eddig nem használta, nem is tekinti őket a saját tulajdonának. Ott állnak használatlanul és elátkozottan a konyhában és várják igazi gazdájukat. Igen ügyesen azt a megjegyzést csempészte Márta fülébe, könnyen lehet, hogy a gyönyörű televíziót neki adja nászajándékul.

Mindez zsongító zeneként hatott Mártára, de a látogatásról mégsem akart hallani. Szemérmetlen bűnnek, vételnek bélyegezte Irén tervét. És hogy másnap mégiscsak ment az apjához, ezt Irén főleg annak köszönhette, hogy estefelé megjött az idegen, ők pedig tapintatosan eltávoztak otthonról és ezt a kínos helyzetet Irén arra használta fel, hogy a látogatást nyélbe üsse.

Apjuk erre a látogatásra ezúttal felkészült. Nem a konyhában, hanem a befűtött szobában terített, virággal díszített asztallal fogadta őket. Sötét ünnepi ruha, tiszta fehér ing volt rajta. Megborotvált sima arcán a borbély keze nyomát fedezhették fel. A televízió is ki volt végre csomagolva, ott állt az ablak előtt a díszhelyen, mint valami oltár. Látni lehetett, hogy készült lányai fogadására. Készült, és mégis oly ügyetlenül fogott kezet Mártával, hogy az ünnepi készülődés úgy hullott, pattogzott le róla, mint valami olcsó lakk.

Irén volt az, aki megmentette a helyzetet. Ahogy átlépték a lakás küszöbét, máris intézkedett. Levette a didergő Mártáról a kabátot és leültette. Utána fecsegni kezdett, járt a szája, közben járta a szobát is, mindent megtapogatott és ittott, egy-egy vázát, képet helyre igazított. Végre a terített asztal édességéhez nyúlt, a habos tortához, evett, csipegetett belőle, majd tányérra rakta a legjobb falatokat és apja meg Márta elé tette.

— Egyetek — kínálgatta őket —, vagy azt hiszitek, hogy mindent egyedül falok fel?

De egyikük sem nyúlt a finom falathoz. Erre aztán Irén kijött a sodrából és rájuk kiáltott:

— Hát mit bámultok úgy egymásra, mintha most először látnátok egymást?

De amikor látta, hogy ez sem használ, hangot változtatott:

— Azt mondtam a Mártának — fordult az apjához kedvesen —, hogy a televíziót neki adod nászajándékul.

— Szívesen adom — válaszolt az apja.

Márta nyelt egy nagyot, zavarában és tehetetlenségében a tortához nyúlt.

— Na ugye, mondtám — csiesergett Irén.

Mártának végre megjött a hangja. Azt mondta, hogy nem kell, hisz még lakása sincs. Hová tenné?...

— Nem baj — szólt Irén —, addig nálunk lesz otthon.

— Ugyan, ne beszélj — tiltakozott Márta —, abban a vacak kis szobában egy ilyen szép televízió?

— Nem baj — állt fel ekkor az apjuk —, lakás is lesz — és a szekrényhez lépett. Kinyitotta az ajtaját, majd kényelmes mozdulatokkal szedte le az egyik polcról a százas kötegeket és a terített asztalra rakta őket, Márta elé. — Tessék, tízezer korona. Ma vettem ki a pénzt a bankból. Tudtam, hogy jössz, neked szántam, szövetkezeti lakásra. Meg se számoltam, nem volt rá időm... — ekkor kis szünetet tartott, majd így folytatta —, de minek is számoltam volna! Arra gondoltam, Márta — először mondta ki a nevét —, te jobban tudsz számolni mint én, hisz ez a foglalkozásod.

A két lány tágra nyílt szemmel bámult a pénzkötegekre. Erre a meglepetésre Irén sem volt felkészülve. Zavarában mindössze annyit bírt kinyögni:

— Számolj, Márta.

— Számolj — ismételte az apja.

És Márta ekkor szakértelemmel a kezébe vette az egyik pénzköteget, az egymásra lapuló barna és zöld százasokat egy ügyes mozdulattal felbontotta. A pénzköteg megduzzadt, egy kis harmonikához hasonlított. Az olvasás simán, zavartalanul ment, gyakorlott pillantása külön-külön és egészben hatalmába kerítette a bankjegyköteget s közben agya mint egy jól működő gépezet, számolt. A másik kötegnél azonban mintha zavarok álltak volna be, a bontás műveletét meg kellett ismételnie. A harmadiknál tiszta szeme már elhomályosodott, újra és újra neki kellett fogni a számoláshoz, de nem tudott a végére érni. Az ismerős százas bankjegyek, amelyek naponta engedelmeskedtek józan pillantásának, most valahogy ellenálltak, néha összetapadtak, néha megkétszereződtek. Aztán lassan elengedte a pénzköteget, elhomályosodott szemét könnyek borították el és hirtelen eltolta magától a rengeteg pénzt, karja az asztalra hanyatlott, feje ráborult és zokogni kezdett. Haragja, amit apja iránt hosszú évek során táplált, úgy mállott szét, mint valami színes papírdísz a májusi záporban.

Sírt, zokogott Irén is, csak apjuknak maradt száraz a tekintete: égett és világított.

1966 FEB
MAGYAR NEMZET
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Rotschildék a neokolonializmus kulisszái mögött

A nagy nemzetközi tőkéscsoportok közül a Rotschild-bankház jelenlétét mindenütt érezni Afrika nyugati partvidékén. Ilyen vagy olyan cégnéven nyersanyagot gyártanak és szállítanak például az alumíniumgyártás céljaira. Nemcsak a kitermelés, a gyártás is, a szállítás is a Rotschild-bankház eszközeivel történik. Lett légyen az Kamerunban, vagy a Csád Köztársaságban, Libériában, a Közép-afrikai Köztársaságban, de Leopoldville-ben és Brazzaville-ben is a Rotschild-bankház tevékenységét láthatjuk. Ha megrajzolnánk Afrika tőkés érdekeltségek szerinti térképét, a Rotschild-bankház zászlócskáit ott láthatnók a fekete kontinens legkülönbözőbb pontjain. Afrika döntő szerepet játszik a Rotschild-ház modernizálásában. Itt a Rotschild-bankház egyenesen a francia nagytőke zászlóvivőjeként lép fel. Aligha szükséges részletezni, hogy e minőségében a Rotschild-bankház a francia kormány teljes támogatását élvezi, annál is inkább, miután ennek a kormánynak az élén a Rotschild-bankház kipróbált volt vezérigazgatója és számtalan, a bankház által irányított gazdasági vállalkozásban ma is érdekelt Pompidou áll.

A modernizálás nem hagyhatta meg ódon külsejében a finánccmágnások párizsi székházát sem. Teljesen megváltozott a Rotschild-bankház székháza a párizsi Laffitte utcában. E házba belépve a látogató még nemrégiben úgy érezte, mintha a második császárság korszakába lépett volna. A modernizálás eltüntette az ódon berendezést és teljesen modernizálta a Laffitte utcai palotát.

A Rotschild-bankház megalapítója, Meyer Amschel, a XVIII. század végén fektette le a nagy bankdinasztia alapköveit. Kis régiségkereskedőként kezdte a Rajna menti Frankfurtban, majd zsoldosok árusításával foglalkozott a hessen—kasseli IX. Vilmos gróf megbízásából. Őt fia

a napóleoni háborúk idején

gyarapította az apai örökséget és létrehozta a legtöbb nyugat-európai fővárosokban a Rotschild-bankház azóta is fogalmat képező intézményeit. A Rotschild-bankház Párizsban, Londonban, Bécsben, Nápolyban és Frankfurtban olyan erővé növekedett, amelytől nem ritkán trónok kerültek függő helyzetbe. Pénzelve pazarló kis uralkodókat és uzsorakamatra elhelyezve a pénzüket, a Rotschild-bankházak kézbe vették az európai fővárosok tőzsdéin és kulissza mögötti politikai boszorkánykonyháin az irányító szerepet.

A Rotschild-házak a XIX. században Európa leghatalmasabb bankárcsoportjává nőtték ki magukat. Kerestek a nemzetközi gazdasági kapcsolatokon, a ritka fémek kitermelésén, államkölcsönökön, nagy pénzekre tettek szert vasutak építésével és a kohászattal. Hatalmuk egyik titka éppen abban rejlett, hogy a Rotschild-ház különböző fővárosokban gyökeret vert helytartói *sajátos nemzetközi szervezetet* hoztak létre és együttműködésükkel mintegy korai példáját szolgáltatták a monopoltőkés fejlődésnek.

A Rotschild-név a korlátlan gazdagság fogalmává vált az európai és a nem európai nyelvekben is. Az idők változása azonban a Rotschild-bankház hatalmát is érintette. A nyugat-európai kapitalizmus arculatát megváltoztató ipari forradalmi fejlődés a Rotschildokat sem hagyhatta érintetlenül. A Rotschildok folytatták kamatozó pénzműveleteiket, de a fejlődés mindinkább az iparra irányította a figyelmüket. Ők lettek az európai országok leghatalmasabb vasútbárói, első helyet foglaltak el a tengeri és folyami hajózás kiépítésében. Így érkeztek el a XX. század nagy háborúinak korszakába.

A két világháború

és a háborúk következményei kihatottak a Rotschild-bankházak tevékenységére is. A forradalmi megrázkódtatások eltávolították a hatalomból a Rotschild-bankház örökös adósait: az orosz cárokat, a kínai császárokat, és a török szultánokat. A nemzeti felszabadító mozgalmak megrázkódtatták, majd az összeomlás szakadékába taszították azt a gyarmati rendszert, amely a Rotschildok birtokában levő bányákat a gyarmatosító fegyveres erők fegyvereivel őrizte. Végül a néptömegek nyomására a vasúti koncessziók is megszűntek.

Jellemző erre a fejlődésre a párizsi Rotschild-bankház. A párizsi Rotschild-bankházban 1945-ben a fiatalabb nemzedék vette át a stafétabotot. A ház élére Guy de Rotschild, a bankház alapítójának ükunokája került. Guy Rotschild vállaira nehezedett a bankház modernizálásának feladata. Ha a bankház tőkéjének növekedését tekintjük, az ükunoka nem kevésbé volt szerencsés kezű, mint a bankház alapítója: az 1945. évi alaptőkét 1948-ra majd hogy meghúszszorozta. A fiatal Rotschildok felismerték az új idők lehetőségeit és új módszerekkel kezdtek a bankház régi pozícióinak visszaszerzéséhez. A párizsi Rotschild-ház aktív részt vállalt a háború utáni helyreállítási tevékenységből. Saját erejéből és más finánctőkés csoportokkal együttműködve a párizsi Rotschild-ház 1946-tól kezdve szinte szakadatlan konjunktúrát biztosított magának és jelentős pozíciókat harcolt ki. 1946-ban a Rotschild-bankház kereskedelmi bank alapszabályait fogadta el és szövetségre lépett más nagy francia bankokkal, így az Indokínai Bankkal. Ezek a pénzügyi érdekeltségek egyidejűleg harcban is állnak egymással, de jellemző a Rotschild-bankház tevékenységére, hogy ez a konkurrencia sohasem csökkentette a bankház befolyását. A párizsi Rotschildok még az államosított vasutakkal is olyan kapcsolatot tudtak teremteni, amelyek felettébb előnyösöknek bizonyultak a bank számára.

A továbbiakban a bankház vezető kádereinek fiatalítására törekedett. A Rotschildok következetesen szolgálatukba állítják

a legtehetségesebb fiatal szakembereket,

akik a bankéletben és a gazdasági élet más területein hozzáértésükkel kitűnnek. A Rotschildok számot vetnek a mai világ követelményeivel. A bankház feje, Guy, erről 1957-ben a következőket mondotta: „Törekvéseinknek új területek gazdagságának feltárására kell irányulnia. Szahara, Kamerun és Gabon gazdaságában és természeti kincseiben olyan lehetőségek rejlenek, amelyeket nem hagyhatunk figyelmen kívül." E célkitűzések valóra váltása céljából a Rotschild-bankház két társaságot hozott létre, amelyeknek feladatköre az afrikai kontinens országainak gazdasági „fejlesztése". Más szóval, a Rotschild-bankház a neokolonializmus vágányain igyekszik régi gyarmati pozícióinak visszaszerzésére, sőt megerősítésére. Nyugat- és Egyenlítői-Afrika, a Malgas Köztársaság és főleg a Szahara kincsei vonják magukra a bankház érdeklődését. Guy Rotschild ezt a fejlődést igyekezett a bankárgondolkodás szintjén elméletileg megalapozni: „Száz éven át — mondotta egy alkalommal — a részvénytársaság formája, a részvényekkel és kötvényekkel folytatott banküzlet teljesen kielégítette a bankbetétek tulajdonosait és az ipari vállalatok kívánalmait. A háború és az államosítások, valamint az inflációk egész sora megingatta ezt a finánccszerkezetet és úgy tűnt, mintha a privát banktőke és az ipari vállalatok között végérvényesen megszakadt volna a kapcsolat. Új mechanizmus létrehozásáról kellett gondoskodni." Ezt az új mechanizmust a Rotschild-bankház az invesztíció finanszírozásának céljait szolgáló vállalatban találta meg. Létrehozták a Rotschild-bankházhoz tartozó úgynevezett Északi Invesztíciós Egyesülést. Ennek az egyesülésnek a példáján nyomon követhetjük a Rotschild-bankház modernizálási törekvéseit. A Rotschild-bankház

hitelt nyújtó intézményként

lép fel és ennek nyomán pénze a francia ipar és a francia nemzetközösséghez tartozó afrikai országok iparában mindenütt jelen van és mindenütt fontos vagy vezető szerepet játszik. Hogy milyen mélyre nyúlnak a Rotschild-bankház csápjai, arra jellemző, hogy még az államosított francia vasutakban is ott tevékenykedik a Rotschild-tőke.

Még jellemzőbb azonban a francia kőolajipar és a Rotschild-banktőke viszonya. 1955-ben a Rotschild-bankház kezdeményezte a francia kőolajkutató vállalat létrehozását. Ezt megelőzőleg a Rotschild-bankháznak kormánykörökben tevékenykedő megbízottai egy állami kőolajkutató hivatal létrehozását szorgalmazták. Ez a hivatal állami források igénybevételével 12 éven keresztül óriási összegeket adott ki kőolajlelőhelyek felkutatására. Amíg a kőolajat nem találták meg, a Rotschild-bankház egyetlen frankja sem fordítódott kőolajkutatásra. Amint azonban a kőolajlelőhelyeket felfedezték, a Rotschildok megmozdultak és rövid néhány év alatt létrehozták a francia kőolajvállalatot, amely 28 milliárd tőkével dolgozik és 27 különféle kőolajcéggel van kapcsolatban. Mi sem természetesebb, minthogy a Rotschildok ennek az egész kőolajüzletnek a legnagyobb részvényesei. Az első számú részvényes maga a bankház feje, Guy de Rotschild, aki azonban még főszakácsáról sem feledkezett meg, annak is juttatott néhány tucat részvényt.

A másik nagy üzlet, amelylyel a párizsi Rotschild-ház a modernizálás útján hatalmát gyarapította: a nikkel-üzlet. A francia nikkelipar sokáig óriási nehézségekkel küzdött. Így volt ez, amíg a Rotschildok nem látták elérkezettnek az időt, hogy belépjenek a nikkel-üzletbe. Mindenekelőtt tisztázták a körülményeket, ami annyit jelent, hogy a maguk szájaíze szerint irányították a körülményeket és a nikkel-üzletet az előnyös fejlődés útjára vitték. Mielőtt Franciaországban bevezették az új frankot, a Rotschildok kezdeményezésére elhatározták, hogy az egyfrankos érméket tiszta nikkelből fogják gyártani. Ennek az üzletnek az eredményeként Franciaország nikkelipara fellendült és a Rotschildok hatalmas profitra tettek szert. Franciaországban azt mondják, hogy a Rotschildok kezén a nikkel aranyá változott. Ezt nevezik modern alkímiának.

Komor Imre



EGY HŐS ÚTJA

MAGYARUL BESZÉLŐ SZOVJET FILM

Korhatár nélkül megtekinthető

Bemutató:
FEBRUÁR 10

ÜGETŐVERSENY
vasárnap du. 2 órakor

ÓBUDAI LE…
amely behálózza eg…

Időszámításunk 451. évében döntő erőpróbára készült a haldokló római birodalom a hunokkal szemben: a catalaunumi síkon (mai neve: Chalons sur Marne) felsorakoztak *Attila* hun király és *Aetius* római vezér hadai. A gigászi ütközet kora hajnaltól késő estig tartott és *Kaulbach* híres festménye a berlini képtárban megjeleníti a legendát: éjféltájt feltámadtak a catalaunumi halottak, hogy az éjszaka sötét egén folytassák a véres nappali tusát. Egyik fél sem érzi győztesnek magát: reggelre Aetius elhagyja a csatateret és — mondja egy krónika — Attila is hazavonul szálláshelyére, amelynek neve *Sicambria*, s a szétdúlt Trójából Aeneas vezetése alatt elmenekült törzs egyik Pannóniában letelepült csoportja alapította emberemlékezet előtti időkben.

A „Pannónia felől érkezők"

Így kezdődik az ősi legenda, amelynek egész Európát behálózó szövedékét érdekes előadásban ismertette a napokban A. C. *Gibbs*, a yorki egyetem irodalom professzora. Előadását kivonatosan közölte a »*The Listener*« című londoni lap; főképpen az angliai hagyományokat emelte ki, de áttekintette azokat a forrásmunkákat is, amelyek az európai országokban, köztük hazánkban is, századokon át ébren tartották a trójai legendakört. Ez a mondakör nem homéroszi eredetű, hiszen Trója pusztulását, a trójai faló történetét és Aeneas vándorlását nem Homérosnál találjuk — *Vergilius* írta meg egy korábbi római költőnek, *Naeviusnak* munkája alapján.

A trójai mondakör angliai legendáit *Geoffrey of Monmouth* brit krónikás gyűjtötte össze 1137-ben megjelent »Británia Királyainak Története« című munkájában. Mint minden középkori történetíró, ő is hű maradt ahhoz az elvhez — mondja Gibbs professzor —, hogy egy valamirevaló nemzet története vagy a vízözönnel, vagy a trójai háborúval kezdődik. A brit krónikás nem tétovázott: könyvében leírta, hogy a VI. században élt Arthur király, a Kerekasztal Lovagjainak első lovagja, *egy Trójából angol földre menekült törzs vezérétől, Brutustól származik*, aki Aeneas unokája. Hősi kalandokkal teli vándorlás után *Pannónia felől* érkezett frank földre, és innen hajózott át a Szigetországba, ahol legyőzte az óriás termetű bennszülötteket, letelepedett és gyarapodó népét róla nevezték el britonnak.

Aquincum eltűnik

A »*Pannónia felől érkező trójai menekülők*« legendák mögötti *valódi történetét* még a föld mélye rejti. A nagyszámú régészeti lelet tanúsága szerint az időszámításunk előtti II. évezredben, a mai Magyarország földjén élt már egy olyan népelem, amely kulturális tekintetben és etnikailag is összefügg a trójai néppel, az égei-tengeri pelazgokkal és ezek itáliai ágával, az etruszk néppel. Kultúrájuk, életük itteni emlékeit eltemette az idő, elnyelte Róma és szétszórta a népvándorlások zilált korszaka.

A római birodalom kettészakadása és a nyugati rész összeomlása idején már csak bizonytalan hagyományok éltek a trójai háborút követő korokról, és az akkor élt népekről. Ezeknek az ősi legendáknak tömegéből lobbant fel néha egy-egy lángkitörés akkor, amikor a római világ fénye kihunyt. Ilyen felparázsló legenda a trójai menekülők által alapított Sicambriának, Attila hun király székvárosának története. De ennek feléledésével egyidőben vallani kezd itt már az írott történelem is.

Időszámításunk VI. századában, 526-ban, éppen ezer évvel a mohácsi vész előtt, jelentek meg Pannónia földjén a longobárdok. 548-ban Justinianus, bizánci császár, átadta nekik Pannóniát: ekkor vonult ki erről a földről az utolsó római őrség. A magukra maradt longobárdokat Dácia felől a gepidák szorongatják; ellenük hívja segítségül az avarokat az új longobárd király, *Alcuin*. Az avarok kiirtják a gepidákat, de hamarosan kiderül, hogy nem tűrik maguk mellett a longobárdokat sem; ezek 568 tavaszán felkerekednek és betörnek Itáliába. De kivonulásuk előtt porig égetnek Pannóniában egy várost. A kor viharaiban felbukkanó és elmerülő népek hagyományként sem őrizték meg a nevét, nem tudták, hogy ezt a hajdani római táborhelyet így hívták: *Aquincum*. A következő ezer esztendő alatt sem tudott erről senki; csak a XV. században merül fel az a gondolat, hogy a Ptolemaios által a 150. évben említett Aquincum nem lehet más, csak a pannóniai Buda.

Nem lehet más: *de bizonyíték nincs*. És a krónikák egészen mást mondanak.

A VI. századtól csaknem ezer esztendőn keresztül a hajdani római város, Aquincum névtelenül, jeltelen sírban alussza álomtalan álmát és közben »sok esemény és sok legenda hömpölyög együtt a Duna vizével«. Egy névtelen frank krónikás a »*Gesta Regum Francorum*« ismeretlen szerzője, ezt írja a VIII. század második felében megjelent könyvében: »Trója eleste után Aeneas, népének egy részével, Itáliába költözött. másik rész Priamos trójai király (a Helénát elrabló Páris atyja) és Antenor vezetése alatt *egészen Pannóniáig jutott*, és itt a *Sicambria* nevű várost építette, ahol a trójaiak utódai sokáig laktak és Valentinian császárnak, az alamannok legyőzése által, nagy szolgálatot tettek, ezért tízévi adómentességet kaptak. Az adófizetést a tíz év letelte után is megtagadták, ezért a császár hadai rájuk törtek, és ők *Pannónia területét elhagyván, a Rajnánál telepedtek le*«.

Anonymus és Kézai Simon

Az ókori írók jól ismerték az Aeneas mondát; *Quintus Fabius Pictor* éppúgy feljegyezte, mint ahogy *Livius* is felhasználta történeti munkájában. A trójai háború messzeható hírneve gazdagította a századok során, és nemcsak Róma történeti legendája lett, hanem a középkoron átjutva a reneszánszban is »erősen versengtek egymással a spanyolok, franciák, angolok és más nemzetek, hogy melyik származtatja magát több joggal a híres trójai menekülőktől«.

Kun László király korában, a XV. században, *Kézai* Simon krónikájában, a catalaunumi ütközet drámai napját élesztí fel, különös adattal bővítve Anonymusnak, III. Béla király névtelen jegyzőjének korábbi leírását. *Anonymus semmit nem tud Sicambriáról;* azt írja, hogy Attila a Duna mellékén, Pannóniában telepedett meg, és »a székvárosául választott helyen a régi épületeket helyreállíttatni, és a várost erős fallal körülvétetni rendelé, amely város magyarul Budu-uarnak, a németeknél pedig Ecilburgnak nevezteték«.

Kézai Simon erről a következőket írja: »A csata után Attila szállására tér, Sicambriába. Itt ölte meg sajátkezűleg Buda nevű testvérét, és holttestét a Dunába dobatta, mivelhogy a számára kijelölt határon túl terjeszkedett és Sicambriát önmaga után Budának nevezte el, pedig úgy a hunoknak, mint a többi népeknek megparancsoltatott, hogy ezt Etele városnak hívják, minek azonban csak a németek engedelmeskedtek, és merő rettegésből a várost Echulburcnak, a hunok ellenben, keveset adván a parancsra, Ou-Budának nevezték vala.«

Óbudától Párizsig

1473-ban »*Cronicon Budense*« címen egy könyv jelenik meg, amelynek valószínű összeállítója és kiadója *Geréb* László budai prépost, alkancellár, a későbbi kalocsai érsek. A könyvben a következő szöveg található: »Attila seregével együtt Sicambriánál kel át tömlőkön a Dunán, megütközik Matrinus és Veronai Detricus hadaival és legyőzi őket, majd Sicambriában telepedik le, hadjárataiba innen indul és azokból ide tér vissza.«

1482-ben Thúróczy János királyi ítélőmester, a »Chronicon Hungaricum« című művében ismerteti a Buda múltjáról addig megjelent krónikás adatokat, és elbeszéléséhez a következő új közlést fűzi: »Priamusnak, Trója királyának unokája, Páris fia, *Franco* Trója feldúlása után *sok néppel Pannóniába jött és a Sycan hegy tövében, a Dunának is nevezett Ister folyam mellett nagy várost épített és ezt Sicambriának hívatta*. Aztán a keleti népektől való féltében nyugat felé költözött, ott elfoglalt egy tartományt, amely a fentebbi Francótól *Frankiának* neveztetett, ott is épített egy várost, amelyet atyja emlékére Párisnak hívtak.«

Bonfini köve

1485-ben Mátyás király meghívására Budára érkezik és Beatrix királynő felolvasója lesz Bonfini, a kiváló olasz tudós, a görög és latin írók hírneves magyarázója. Itt írja meg nevezetes »*Rerum Hungaricarum Decades*« című munkáját. A reneszánsz vágya a klasszikus ókor feltámasztására nála úgy nyilatkozott meg, hogy Buda múltjára vonatkozóan »kézzel tapintható bizonyíték« után kutatott, és — megtalálta. Művében azt írja, hogy amikor Óbudán a Beatrix királynő számára épülő palota árkait ásták, egy latin feliratos kőre bukkantak, amely szerint itt a sicamberek légiója állt őrt, ezt a várost tehát a trójai Sicamber légió építette és magáról nevezte el Sicambriának.

A Bonfini által közölt kőfelirat bejárta egész Európát, és az egész akkori tudós világot foglalkoztatta. Bombardi, Lazius, Christopher Jordan, a kor neves tudósai, feltétlen hitelt adtak Bonfininak, de két tudós, Cellarius és Ortelius, Bonfini ellenében, felvetí azt a gondolatot, hogy Óbuda nem Sicambriával, hanem a hajdani római várossal, Aquincummal azonos.

De Aquincum még jeltelenül nyugszik: a kor csak két régi városnevet ismer a Duna-parton: Sicambriát, a trójait, és Ecilburgot, az Attila-kori várost. Az Ecilburg—Etelevára név is nemsokára eltűnik: a török elől Esztergomba menekül majd Óbuda ötezer lakosa, és velük együtt elmerül az ősi hagyományt őrző Etelevára név.

Aquincum megkerül

Több mint tizenkét évszázaddal azután, hogy Alcuin longobárd király felégette és ezzel az emlékezetből is kitörölte Aquincumot, meglepő lelet kerül napvilágra Óbudán, az akkori Flórián utcában. Építkezés folyik, mészgödröket ásnak, és 1788-ban, egy nyári napon, római fürdő maradványaira bukkannak, amelynek feliratos kövei az Aquincum nevet viselik. *Schönvisner* István királyi egyetemi könyvtárnok azonnal jelenti az udvarnak: *megtalálták a több mint egy évezrede eltemetett és elfelejtett várost*. A jelentését tartalmazó, díszes kiadású könyvben merő koholmánynak minősítette Bonfini és elődei Sicambriáját. »A Bonfini által találtnak állított felirat hamis; Sicambria nevű légiót, és ilyen nevű városi Pannóniában a görög és római írók nem ismertek. És egyébként is hová lett Bonfini köve? Ezt rajta kívül nem látta soha senki.«

Így ért véget *Óbuda trójai eredetének legendája*. De a legendák mögött mindig megbújik a valóban lezajlott történelem. Róma egykor egy várost épített a mai Óbuda helyén, nevét az ősidők óta itt élő Eraviscus nevű, kelta törzstől vette át, amelynek a Gellérthegytől Albertfalváig húzódó telepét *Acincónak* hívták. Kelta szó és kelták az eraviszkuszok, de kelták azok is, akik a homályos ősidőkben frank földről Angliába hajóztak és sok századon át harcban álltak a későbbi elözönlőkkel. De ez már történelem.

Maron Ferenc

1966 ÁPR. ... 1021

Gara János:

Sandi

Hová lett Sandi legendás fürgesége?! A vaskerítés rácsozatára fonódó ujjaim alól rozsdapernye szitál. Sandi! Semmi se változott a kerítésen belül, csak te! Most is a nyolcas épület tövében van az egyik kapu, a másik az a két betonoszlop, amely megszakítja a kerítés láncolatát. A »nagyok« hátul területet védenek, míg a játéktér közepe a gyerekeké. Akárcsak régen. A mi időnkben!

A Lóhús-szék felől, meg a fáskamrák mögül, a kellemetlen illatú líceumsövények árnyékából észrevétlenül lopakodik elő a rosszindulatú aikony.

— Eredj, kiskrapek! — Lalocs hosszan előrevágja a labdát. Elöl hiányzik két foga. Szájából sziszegve röppennek elő a szavak. Tán ugyanazt a nadrágot viseli, amelynek lefelé futó lendülete rojtosan terül szét örökké tisztítatlan cipőjén. A líceumsövény tövében Sandi kövér teste izgatottan előre hajol. Kiskrapek a könyökét használja, miközben ocsmány szavakkal ostorozza a kíméletlen védelmet. A láthatatlan labda körül kezek és lábak szélmalomjátéka perdül. Vad lihegés jelzi, hogy küzdelem ez a javából. Sandit figyelem. Ültében kivehetetlen alakzatot öltött testén apró rándulásokkal fut át az izgalom.

Valamikor messze környéken ő volt a legügyesebb fiú. Kérlelhetetlen, merész, kiszámíthatatlan. Rondán úszott, de fáradhatatlanul. Unatkozva futballozott, de gyorsabb volt akárkinél. Ócska sílécein gondolkodás nélkül nekivágott a legrázósabb lejtőnek, életveszélyesen száguldott az ismeretlen mélység felé, botját a feje fölött forgatva, félelmetes hangokat hallatott és sorra elfenekelte az útjába kerülő tehetetlenkedőket. Egyszer beszabadult a vízicserkész-telepre. Legénységgel együtt felborított három őrsi csónakot, a parti stégről vízbe hajigált mindent, amit megkaparinthatott. Lapátot, hátizsákot, vizeskorsót. A gyanútlan cserkészeket is. Ruhástul. Mire a riadóra harci rendbe fejlődtek a kárvallottak, vízbe vetette magát és átúszott a túlsó partra.

Káromkodása hallatán megilletődve hallgattak el a sokat tapasztalt kocsisok, páratlan hozzáértéssel tudta kijátszani az éber bolgárkertészeket, a piacon rendszerint két dinnyét lopott. A járdaszélhez csapdosva, azonnal elosztotta a barátai között. Akit kegyeibe fogadott, emelt fővel járhatott a Lehel-piactól az Újpesti-hídig, a Duna innenső partjain és a Búr-villamosok ütközőin.

Öccse hűséges fegyverhordozóként követte mindenütt. Az évek során jó fél méterrel túlnőtte Sandit, aki termetre sose volt rendkívüli, ellenkezőleg, a közepesnél alacsonyabb fiúnak számított.

— Légy szíves, gyere ide egy pillanatra! — Oda mehetnék hozzá, csak át kellene menni a két oszlop között, amelyen sohasem lógott kapu, de visszatart, amit nem akarok hinni. Talán nem is ő! Nevetséges, hogy begörbített ujjal hívogatom, akár egy kisgyereket. — Hozzám beszélsz? — Bizonytalan mozdulattal célba veszi saját mellkasát. — Igen. Nem ismersz meg? — Úgy érzem, kevés hajlandóság van benne a felemelkedésre.

Kiskrapek ujjongva fut vissza az ellenfél kapujából. — Sandi! Láttad, hogy megetettem őket? Gólt lőttem, Sandi! — Jó voltál, Kiskrapek — válaszol Sandi és egyfolytában rajtam tartja a tekintetét. — Eriggy oda ahhoz a bácsihoz és kérdezd meg, mit akar. — A gyerek felém villantja ellenséges tekintetét. — Nem érek rá — mondja és hátra húzódik. — Kiskrapek, szétcsapom a fejedet! — A fenyegető hang engedelmességre kényszeríti. A kerítés túlsó oldaláról türelmetlenül bámul rám. — Sandi kérdi, mit akar? — Egy régi barát... vagyis szeretnék beszélni vele. — Sandi, azt mondja, a haverod, emelkedj fel!

A nehéz test megmozdul a líceumsövény tövében. Lehet százhúsz kiló. Miközben közeledik, szeretném féken tartani a feltörő szánalmat. Hallottam, hogy meghízott, de a valóság minden képzeletet felülmúl: feje, hájas nyaka átmenet nélkül olvad bele törzsébe, kigombolt inge alatt asszonyosan reng a melle, elefánt lábán tepsi-széles cipők. Kutatóan néz az arcomba, aztán áthullámzik rajta a felismerés. — Pajtikám, hát te élsz még! — Fürgén kívül kerül a kapun és átölel. Cuppanós csókot nyom az arcomra. — Sandi — mondom a karjában vergődve. — Sandi, hát itt vagyok. — Rendes dolog tőled — válaszolja —, hogy meglátogatod a haverodat! — Arcán gyermeki öröm virágzik ki. Szégyenkezem, amiért az elmúlt tizenöt év alatt legalább két arasszal magasabb lettem. — Ha tudnád, hányszor emlegettünk! Néha összejövünk a fiúkkal, és akkor mindig megemlegetjük, kinek, hogy alakult a dolga...

— Sandi, ki ez az ürge? — A gyerek ott ólálkodik mellettünk. Már nem érdekli a játék, amely nélküle is tovább hullámzik. — Mit ürgézel?! Te balfácán... tudod, ki ez? A haverom! — Halálosan oda vagyok tőle — válaszolja a gyerek. — Akármi legyek, Sandi — vetem közbe, mielőtt a vita elmérgesedne —, ha ez nem a te fiad!

Sandi elérzékenyülve néz a gyerekre.

— Ez a... balfácán! Kiskrapek, szaladj át a bátyushoz. Kapsz egy forintot! Mondd, hogy azonnal jöjjön... — Kell is nekem a te pénzed! — mondja a gyerek csalódottan. — Már nem vagyok jó nálad? — kérdi Sandi. — Amikor megjöttem a meléből, azt mondtad, jó vagyok! — Minek jönnek hozzád ilyen ürgék? — Makacsul ragaszkodik ürge mivoltomhoz. Maszatos arcából dühösen világít rám a tekintete. Érzi, hogy csapdába esett egy korábbi, könnyelmű kijelentés miatt. — Akkor kotródj innen! — mondja a gyereknek Sandi. — Hordd el magad! — Jó vagy nálam, Sandi. — Késő — válaszolja Sandi sértődötten. — Elkéstél Kiskrapek.

Később, az asztalnál, Sandi ünnepélyes és izgatott. Kiskrapek fényesre mosdatott arccal hajol a számtanfüzet fölé, de félszemmel a két szekrény közé préselt televíziót figyeli. Meleg van itt, a hajdani mosókonyhában. A szürke falakban évtizedek során megtelepedett nedvesség ül, forró ruhák illata árad belőle, meg mosószappan. — Lásd, pajtikám, ez a mi fészkünk — mondta Sandi, amikor beléptünk. Elismerést várva nézett rám. Volt a tekintetében valami elégedettség, ami kedvemet szegte. Nem a lakás miatt. A zsúfolt helyiség fészek jellegét nem lehet vitatni. Az ernyős lámpa homályában egymáshoz szorulnak a bútorok. Szinte alig van szabad hely. A divatos szekrények közé préselt kisméretű televízió, a hatalmas, széles heverő, amely középen mély horpadással őrzi Sandi súlyos teste nyomát, a parányi gáztűzhely, a ruhaszárító kötelek hálója az olcsó meghittség varázslatát árasztja. Minden nyitott, mindenbe belátni, a szekrénybe is, a csukott ajtón keresztül. A befejezettség aggasztott, a megváltoztathatatlanság szegte kedvem. Odakint a kerítésnél a múlt, ami voltunk, romantikus köntösében lépett elém, de idebent a meg nem valósult lehetőségek szomorúságát hordozza.

Sandi tempósan kanalazza a levesét. Felesége szótlanul birkózik a mosatlan edényekkel. — Az ember mindig össze umbuldálja azt a kevés dohányt, ami kell — mondja Sandi magabiztosan, az asztal fedezete mögött. Kanala csörrenve hull vissza az üres tányérba. — Egyszer megpróbáltak lebuktatni. — Tekintete régi fényeket villant. — Valamelyik buzgómócsing innen az emeletes házból bejelentette, hogy esténként ledobunk két palackot. — Kiskrapek óvatosan ereszti le a ceruzát, de Sandi tekintetét nem lehet kijátszani. Rámordul a gyerekre. — Megírtad már a leckét? — Tessék, nézd meg, ha akarod — válaszol Kiskrapek és Sandi elé tolja a rendetlen számokkal teleírt füzetet. Sandi legyint. — Akkor nézd a televíziót. Nyomás!

A gyerek közelebb húzódik a televízióhoz. A hátát mutatja felénk, átlátszó füle miként a rádiólokátorok acélból szőtt kosara, izgatottan megmegremeg. Sandi cinkos arccal felém hajol. — Úgy vág az esze, mint a borotva. — súgja. — Akármit nem lehet előtte csak úgy... Igazam van? Mondom, megpróbáltak lebuktatni — folytatja. — Bevittek a kerületi óberhére. Frankón! ...Nyomták elém a fényképeket. Művészkedett az ürge. Az ablakból. Frankón felismertem magam. Vittem a palackot, meg minden. Persze, nálam szebb akárki lehet, de okosabb, pajtikám! Mondom a kibernek, nem ismerek be semmit.



(Bertalan Tivadar rajza)

Kikérem magamnak, hogy a dolgozóval így beszéljenek. Elvégre a szocializmusban élünk!... Frankón, egy ujjal se mertek hozzám nyúlni. A kiber persze szívóskodott, hogy így meg úgy, de nem dőltem be neki. Egyetlen maszek címet se tudott, csak a levegőbe dumált. Követeltem, hogy hívják be a górét. Mondom neki, igazgató elvtárs, a TEFU-telepen őrizetlenül állnak a kocsik, a palackokért meg én felelek. Esténként beraktam az üres palackokat a kertembe és most rám fogják, hogy lopom az oxigént!... Attól kezdve volt egy flepnim, és én voltam az éber gyerek! Így azután minden meg van itt, pajtikám...

Nevetése bizonytalan, erőltetett, mintha nikotintól barna fogait mutogatná. Felesége is mellénk telepedik, nagy hasával hosszan fészkelődik a kényelmetlen karszékben, erekkel átszőtt fehér keze súlytalanul megpihen Sandi vállán. Sandi biztatásnak veszi. Fényes arccal kezd bele egy másik történetbe, amelyről néhány mondat után kiderül, hogy elmondása csak a számára fontos. Mint aki éveken át nem beszélhetett s egyszerre kívánkozik ki minden, de valamiképpen összekavarodnak a gondolatok, a szavak útvesztőiben bolyongva, egyik történet a másikba fut bele, izgatottan mocorog a dróttal és kötelekkel megerősített, recsegő karszékben, és csak egyetlen dolog világos, megfellebbezhetetlen, hogy az egymást követő cifra történetekben mindig Sandi az okos, ügyes, aki mindenkinek túljár az eszén, vad, fékezhetetlen, igazságot osztogató.

Az asszony Sandi feje felett félig leeresztett szemhéja alól időnként felém pillant. Tekintetében a terhes nők befelé figyelő várakozása, és magabiztossága ül, és érzem, számára érdektelen, mit gondolhatok Sandi hőstetteiről. Bennem derengve kél a felismerés: szép lány volt, szemtelen, kacér fruska!

— Sandi, figyeled?! — Kiskrapek izgatottan fordul vissza a televíziótól. A televízióban a legyőzhetetlen és kiszámíthatatlan Angyal története most érkezik az életveszélyes fordulathoz. Egy pillanatig sem lehet vitás, hogy kivágja magát a szorult helyzetből. Kiskrapek előre sorolja a lehetőségeket. A képernyő néma éjszakájában nesztelen árnyak mozognak, villogó kések és hangtompítós pisztolyok fénye enged némi bepillantást a késleltetett, vad küzdelembe.

A szobában csend támad. Odakint a folyosón végtelenül csordogál egy veszekedés. Az idők során minden mosókonyha lakássá alakult, s a veszekedő felek hiába húzódnak vissza, a zárt ajtó mit sem jelent, a falhoz csapódó trágár kifejezésekbe beleremeg a ház.

A képernyőn Angyal története az utolsó nekirugaszkodás előtt a szentimentalizmus tavában fuldoklik. Sandi az asztalra lapulva figyel, csak később veszem észre, hogy mozdulatlanságával nem az élményeknek adózik, hanem a fáradtságnak, amely váratlanul álomba kényszerítette. Nézem az asztalon szétfolyó gyermekded arcát és megmagyarázhatatlan szorongás kél bennem.

Vasárnapi mozaik

GERGELY MIKLÓS: A NAP REVÜJE

Vasárnapi mo

■ **JELENTKEZNI LEHET GAZDASÁGI MÉRNÖKKÉPZÉSRE**

A Nehézipari Műszaki Egyetem felvételt hirdet a bányaipari, kohóipari és gépipari gazdasági mérnökképzés 1966 szeptemberében induló következő új évfolyamára. A szakokra a képzés szakirányának megfelelő mérnöki oklevéllel rendelkezők és indokolt esetben a Gazdasági és Műszaki Akadémia ipari tagozatán vagy műszaki főiskolán végzett vezető beosztású dolgozók jelentkezhetnek. Az oktatás levelező formájú. A felvételt a T. ü. 821. sz. űrlap kitöltésével kell kérni, az űrlapon feltüntetett javaslatokkal ellátva. A felvételi kérelmet a mellékletekkel együtt az irányító hatóság személyzeti osztályára kell benyújtani az egyetemre való továbbítás végett. A felvételről július folyamán dönt az egyetem rektora.

— A Hazafias Népfront Budapesti Bizottsága és a Magyar—Szovjet Baráti Társaság budapesti elnöksége hétfő délután 4 órakor ankétot rendez a Hétköznapi fasizmus című filmről a Népfront-klubban. Az ankéton részt vesz Mihail Romm, a neves szovjet filmrendező, a film alkotója is.

■ **»Ültess annyi fát, ahány éves vagy«**

A nagykátai Magyar—Koreai Barátság Termelőszövetkezet KISZ-fiataljai a fásítási program megvalósítása érdekében elhatározták, hogy személyenként annyi fát ültetnek, ahány évesek. A példamutató kezdeményezés hamar követésre talált Pest megye járásainak, városainak és községeinek úttörői, KISZ-tagjai körében. A tavasszal kétszázezer, többségében nyárfasuhángot ültetnek el a megye fiataljai.

— A Színház- és Filmművészeti Főiskola negyedéves színészszakos hallgatóinak utolsó vizsgaelőadására szombaton került sor az Ódry Színpadon. A hagyományokhoz híven, zenés darabbal búcsúztak a fiatalok a főiskolától. Offenbach Kékszakáll című operettjét adták elő sikerrel.

— Társadalmi összefogással közlekedési játszóparkot létesítenek Szombathelyen. A park játékainak készítését a szocialista brigádok vállalták.

■ **BALESET-ELHÁRÍTÁSI ELŐADÁSOK**

A Fővárosi Közúti Baleseteihárítási Tanács és a Budapesti Rendőrfőkapitányság közlekedésrendészete közli, hogy a hagyományos tavaszi baleset-elhárítási előadásokat április 20-tól az alábbi helyeken és időpontokban tartják meg: 20-án XXII., Nagytétényi út 306, Dózsa György Kultúrterem és Nagytétényi út 110, a Gyufagyár kultúrterme. 21-én XIX., Ady Endre út 54, EKM-kultúrterem és XVIII., Fáy utca 2, KISTEXT kultúrterme (XIX. lakosok részére). 22-én V., Vigadó tér 2, UVATERV kultúrterme és Kossuth Lajos tér 11, az FM kultúrterme. 25-én XIII., József Attila tér 4, József Attila Kultúrház és Frangepán utca 16, Fémmunkás Kultúrház. 26-án VI., Gorkij fasor 44, ÉDOSZ (VII. kerületi lakosok részére). 27-én XX., Nagy Győri István utca 2, Vasas (Csili) Kultúrház nagyterme, és ugyanott a kamaraterem. 28-án III., Dugovics Titusz tér 2, kultúrház, és Reményi Ede utca, Textilfestő kultúrterme. Az előadások minden alkalommal 18 órakor kezdődnek, s meghallgatásukról a rendőrség igazolást ad.



Még egy-két szót a papírtakarékosságról!...
(Kolostori rajza)

— A Magyarországon tartózkodó autós turisták, éiükön dr. Bruno Segrével a Béke-világtanács tagjával, szombat délelőtt látogatást tettek a Hazafias Népfront Országos Tanácsának klubjában.

■ **CSILLAGÁSZATI KÉRDÉSEK A GEODÉZIAI KONFERENCIÁN**

Szombaton a Technika Házában a geodéziai műszerek csillagászati alkalmazásának lehetőségeiről tanácskozott a nemzetközi geodéziai, méréstechnikai és műszerügyi konferencia. Dr. K. Ramsayer nyugatnémet professzor arról beszélt, miképpen igyekeznek tökéletesíteni a csillagászati helymeghatározást. Dr. Teleki György, a belgrádi csillagvizsgáló intézet osztályvezetője a légköri fénytörésnek a csillagászati háromszögelésre gyakorolt hatásairól tartott előadást. G. Hemmleb, a postdami geodéziai intézet tudományos kutatója pedig a jenai Zeiss Művek asztrolábiumával szerzett tapasztalatokat ismertette. Dr. Tárczy-Hornoch Antal Állami-díjas akadémikus a másodperclibellákkal kapcsolatos kutatásairól tartott előadást.

■ **LOTTÓNYEREMÉNY-JEGYZÉK**

A 15. játékhétre beérkezett 6 550 332 darab lottószelvény. Öttalálatos szelvény nincs. Négy találatot 48 fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után 81 879 forint. Három találatot 5450 fogadó ért el, a nyereményösszeg a nyereményilleték levonása után 361 forint. Kéttalálatos szelvények száma 155 588 darab. Ezekre a nyereményösszeg egyenként 15,80 forint.

— BUDAPEST ÉS NEW YORK KÖZÖTT megindult a közvetlen táviratforgalom. A posta eddig az amerikai kontinensre szóló táviratokat egyrészt Párizs, másrészt Bécs közbeiktatásával tudta csak eljuttatni.

— Pécs testvérvárosa, a finnországi Lahti város polgármesterét, Olavi Kajalát és feleségét, valamint a város 50 tagú férfikórusát ünnepélyesen fogadták Pécsett. A vendégek négy napot töltenek a városban. Az 50 tagú férfikórus hétfőn önálló hangversenyt ad.

— A pécsi egyetem negyedéves hallgatói élménybeszámolóval, filmvetítéssel egybekötött magyar—szovjet baráti estet rendeztek szombaton kollégiumi klubjukban. Prokofjev, a kiváló szovjet zeneszerző születésének 75. évfordulójáról a róla tartott előadással és a műveit megszólaltató hangversennyel emlékeztek meg.

— A csökkent munkaképességűek rehabilitációjáról szombaton konferenciát tartottak a szombathelyi Markusovszky-kórházban. A részvevők hangoztatták, hogy szükség lenne átfogó rehabilitációs törvényre.

VASÁRNAP, ÁPRILIS 17.

A Nap kel 4 óra 53 perckor, nyugszik 19 óra 36 perckor.

A METEOROLÓGIAI INTÉZET JELENTI:

Várható időjárás vasárnap estig: felhőátvonulások záporesőkkel, helyenként zivatarral. Időnként megélénkülő, néhány helyen átmenetileg erős délnyugati-nyugati szél. A hőmérséklet alakulásában lényeges változás nem lesz. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet 16—21 fok között. — A Duna Budapestnél 409 centiméter.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon RUDOLF nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— A bükki erdőségekben azért kezdtek ilyen korán kopogtatni a harkályok, mert elromlott a csengő és ott se jön a szerelő?

Jó reggelt!

Olvasom a Népszavában, hogy kulturális központ épül a görögországi Delfi közelében az ókor leghíresebb jósdájának helyén.

Természetesen a delfi jósda annak idején történt megszűnésével nem ért véget a jóslás, néhol még ma is virágzik, sőt mondhatnám, mákvirágzik. A jósok ugyanis olyas jóslatokat produkálnak, hogy ügyfeleik az eget is nagybőgőnek és a mákvirágot is liliomnak nézik, csak akkor rezzennek össze, amikor a liliom egy huszast kér tőlük, de ezt is megértik, hiszen a liliomnak csak hagymája van, a többi hozzávalót a pörkölthöz neki is a csarnokban kell vennie. A liliomnak álcázott mákvirágok aztán jósolnak kávézaccból, meg mindenből, s az emberek nem gondolnak arra, hogy kávézaccból legfeljebb a kávé gyenge minőségét lehet megjósolni, de akkor már késő, mert megitta az ember.

A kávézaccból való jóslásnál talán még elterjedtebb a kártyából való jóslás, bár szerintem a kártyából is legfeljebb azt lehet megjósolni, hogy valaki elbukja a vállalt negyvenszáz ultit, s még az sem biztos, mert hátha csal majd az illető.

A hivatásos Püthiákon kívül vannak maszek-Püthiák is szép számmal, akik mindenre azt mondják, hogy »ugye, megmondtam«, s abban igazuk is van, hogy ugye, csak abban nincs igazuk, hogy megmondták, de erre akkor már senki sem emlékszik.

Én a magam részéről annyira nem hiszek a jóslatokban, hogy talán még azt sem hinném el, ha valaki azt jósolná, hogy nem mi nyerjük az angliai labdarúgó VB-t.

— Márványdombormű-vet állítanak fel Szolnokon az itteni famunkások sztrájkmozgalmának emlékére. A sztrájkmozgalom egyik epizódját ábrázoló, ötalakos dombormű-vet, Szabó László szolnoki szobrászművész alkotását, a közeljövőben állítják fel.

— LENGYEL TÁJAK MAGYAR SZEMMEL cím alatt nyílik meg hétfőn 6 órakor Przudzik József festőművész kiállítása a Lengyel Kultúrában. A megnyitó beszédet Entz Géza mondja.

■ **AZ ORSZÁG MŰVELŐDÉSI HELYZETE**

A Demográfia legújabb száma közli dr. Szabady Egonnak, a KSH elnökhelyettesének tanulmányát az ország művelődési helyzetéről. Néhány érdekes adat: a 15 évnél idősebb lakosok közül jelenleg háromszor annyian rendelkeznek nyolc általános iskolai végzettséggel, mint 1930-ban. 1948 óta 573 100-an érettségiztek, s 120 240-en szereztek diplomát. Jelenleg az általános és középiskolák, iparitanuló-iskolák nappali, esti és levelező tagozatán 2 191 860-an tanulnak, oktatásukról 80 000 nevelő gondoskodik.

■ **KISZ-díjak fiatal képzőművészeknek**

A fiatal képzőművészek stúdiójának VI. országos kiállítása nyílt meg szombaton az Ernst Múzeum termeiben. Orosz László, a KISZ Központi Bizottságának osztályvezetője átnyújtotta a kiállításon szereplő művészeknek azokat a díjakat, amelyeket a KISZ KB írt ki a tárlatra. A tízezer forintos nagydíjat Sváby Lajos festőművész kapta kitűnő kvalitású emberábrázoló kompozícióiért. Ötezer-ötezer forintos díjjal jutalmazták Benedek György, Lakner László, Szabó István, Veress Sándor festő-, Melocco Miklós, Papachristos Andreas szobrász-, valamint G. Molnár István és Pásztor Gábor grafikusművész munkáit.

— A SZABADSÁG-HÍD ütemének északi szakán **ma hétfőtől hozzálátnak az állványozáshoz. Emiatt a forgalom elől a közút területéből 120 centiméternyi széles sávot ki kell hasítani. A közúti járművek azonban igénybe vehetik az azonos irányú villamospálya területét is. A híd északi gyalogjáróját lezárják, a gyalogosok a déli gyalogjárón a már elkészült állványok mellett, tető védelme alatt haladhatnak.**

■ **A LEVÉLFODROSODÁS ELI**

Az őszibarack legveszedelmesebb betegsége a levélfodrosodás. Az utóbbi fél évszázadban 20 alkalommal lépett fel erős mértékben, és ilyenkor a gyümölcstermés 40—60 százaléka elpusztult. A betegséget gombák okozzák, a levelek megduzzadnak, fodrossá válnak, majd terméssel együtt lehullanak. Dr. Varga István kísérletekkel igazolta, hogy a spórák a talajban telelnek, és tavasszal légmozgás útján kerülnek a levelekre. Sikerült felderítenie a betegség kezdeti tüneteit. Nagyüzemi kísérletekkel megállapította, hogy amennyiben a fertőzéstől számított 10 napon belül Ortocid-dal permetezik az őszibarackfákat, a gombák elpusztulnak és nem lép fel levélfodrosodás.

— Charlie Chaplin pénteken ünnepelte 77. születésnapját. A fogadáson a családon kívül részt vettek Marlon Brando és Sophia Loren, Chaplin legutóbbi filmjének főszereplői.

Szóvá tesszük

Nem hordták le a pincébe Bessenyei Béla, Garay tér 15. szám alatti olvasónk tüzelőjét, hanem visszaszállították a 2-es TÜKER-telepre. Az eset hátterében a Tüzelőanyag Szállítási Vállalat és a VII. kerületi Tanács VB Házkezelőségi Igazgatóságának véleménykülönbsége áll: Az előbbiek szerint a szóbanforgó ház pincéjének lejárata balesetveszélyes, s a tüzelő lehordására csak akkor kötelezik munkásaikat, ha az illetékes házkezelőség bizonyos átalakításokat végez a pinceboltozaton, illetőleg lépcsőjén. A HKI helyszíni vizsgálata során viszont azt állapította meg, hogy nincs szükség semmiféle átalakításra, mivel a pince lejárata nem balesetveszélyes.

Jó lenne, ha a két vitázó fél mielőbb megegyezésre jutna. Annál is inkább, mivel a visszavitt tüzelő ismételt kiszállítását új fuvardíj befizetéséhez köti a 2. sz. TÜKER-telep. A HKI pedig közölte: — Az így keletkezett költségszámla kiegyenlítése »nem áll módjában«.

Reméljük, nem gondolják komolyan, hogy a kettőjük véleményeltéréséből keletkezett költségeket a bérlő viselje... (B. A.)

■ **Szovjet egyetemi küldöttség Budapesten**

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem vendégeként kéthetes látogatásra Budapestre érkezett N. F. Gorjuhov, a moszkvai közgazdasági statisztikai intézet tudományos rektorhelyettese és A. D. Szmirnov, a politikai gazdaságtan tanszékvezetője. A szovjet vendégek több előadást tartanak az egyetemen.

■ **Salgótarjánból békevonat indul Leningrádba**

Az MSZBT, a Hazafias Népfront Nógrád megyei bizottságai és az IBUSZ salgótarjáni irodája »Béke és barátság« vonatot indít Salgótarjánból Leningrádba június 20-án. A békevonattal mintegy háromszázan — a kongresszusi munkaverseny első félévi legjobbjai — utaznak.

■ **Cserebogár-invázió**

A Balaton mellett, Keszthely és Tapolca környékén rajzik a májusi cserebogár. A szakemberek előzetes felmérései szerint a veszedelmes kártevők mennyisége meghaladja az 1964. évit, amikor 30 millió forint kárt okoztak. A kár megelőzésére a falvakban emberek tízezreit mozgósították. Diákok százai is irtják a cserebogarat.

■ **RAGASZTOTT CIPŐKÉ A JÖVŐ?**

A Bőripari Kutató Intézet megállapítása szerint a talpbélést, a felsőrészt és a járótalpat a leghelyesebb szögezés vagy varrás helyett ragasztással felerősíteni. Az eljárás sokkal gyorsabb, és termelékenyebb a szögezésnél és a varrásnál is. A ragasztással felerősített talp rendkívül szilárdan kötődik a felsőrészhez és a talpbéléshez. Az így készült cipő jóval könnyebb és hajlékonyabb, mint ha szögezték vagy varrták volna. Az eljárás nagyarányú elterjesztéséhez azonban a mai technológiát tovább kell tökéletesíteni. Az intézet olyan módszert dolgozott ki, amely lehetővé teszi a talp előre gyártását, és ily módon való felragasztását. Ez szinte teljesen kizárja a cipőgyárak selejttermelésének egyik leggyakoribb okát.

Színházak műsora

Tv-mackóig. 19.50: Mese. 20: H. Idő). Sport. Totó. 20.10: Tánca. 21: Hulló csillagok. Költészet. Vendégünk: Pablo Neruda. 18.50: Napló. 18.55: Magazin. lapsz. 12.15: Mindenki kedvére! Közb. 12.57: Pesti színház- Délutáni hangv. 17: H. Idő). 17.05: A hazajáró lélek. Jókai

URH

18.30: H. Idő). 18.35: Orff:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA

1966 FEB
/1021



Bertalan Tivadar raiza

Ficzek felkapta a levelet és maga szaladt el vele. Amikor hazajött elő a zsebéből.

– Nesze, Ottó – mondta. – Nesze, Márton! Nesze, Pista! Nesz Egye meg a fene a háziurat – majd csak összekaparjuk valahogy azt a pé

Márton bedagadt szemével nézett a kesztyűre. Szótlanul eltette . . .

„Ha ez az ember nem őrült, akkor én vagyok bolond" – gondolta a felesége.

– Kesztyűket vettél a gyerekeknek, de hogyan menjenek iskolába? Daganatokkal? Kék foltosan?!

– Ne jártasd már a szádat. Egy-két napig nem mennek. Legalább pihennek egy kicsit. Én se jártam iskolába, mégis ember lett belőlem. Ti pedig – fordult a gyerekekhez: – ügyeljetek, mert azért én nem lettem angyal. Engem is megvert az apám. Akit gyerekkorában nem vertek, abból sohasem lesz rendes ember. Add ide a lábszíjat, Ottó, mert magától nem készül el a fejelés. Estére ígértem a kuncsaftnak. Hozzá kell fogni. Na! Meddig várjak még? Mozogj, az anyád istenit . . .

MARÓTI LAJOS

MESTERSZONETT AZ ŐSZRŐL

Az égre hosszú füst húz élesen
metszett margót, s a négyszögű keretben
friss pauzpapír-lapként simul feszesen
a páraködöl hártyás végtelen.

A sarkokban, az átlós végeken
egy-egy fémrajzszög fényes gombfeje
– vörösréz Nap, nikkel Hold – fogja le
az árkust, mely ingerel: T é g y v e l e m

v a l a m i t ! Í r j r á m ! B ö k d á t r a j t a m u j j a d !
Érett ábrák tűntén a tiszta, új lap
most új művészre s új rajzokra vár . . .

Teljességét a perc lassan eléri.
S már vonja is tört görbéit az égi
rajztáblára két grafit csóka-pár.

Beszélgetés Tiradai grafikus (?)

Repr: Berkesi András: Kati c. novellájához készített fametszet-illusztráció

1965. dec. 25. Népszabadság

Berkalan Tivadar grafikus

Repr: Ökrös Károly /kutatás/ illusztráció/

1965. dec. 25. Nógrádi

IJJAS ANTAL

MÉDEA ESTÉJE

1

A színésznő szeme ebben a pillanatban fénytelenül sötét volt, arca durva, kemény. Nem valóságos arc, amellyel előző évben, amikor a Médeát felújították, még teljes színpadi illúziót keltve, tudta játszani ifjúságából kiásott szerepét, hanem amilyen húsz év múlva lesz, ha megéri — kopár, falusi öregasszonyé. Nagyanyjáé talán. Ő maga olyan mint a dinamit, nem szabad hozzá ütésnek érni; nem tudni, mikor robban. Most éppen felrobbant. Nem volt még kifestve, mikor eszébe jutott megnézni az új díszleteket és a színpad fényhatásait; lejött első felvonásbeli jelmezében, beszélt is a világosítókkal, s most a rendtartás-sértésére előkerült rendezővel dühöngött itt a díszletek mögött. Porszag, a díszletek enyv-, vászon- és festékszaga; vastag, megrekedt, ronda hőség. A világosítókon kívül pár díszletmunkás lézengett a gyönge, meztelen villanykörték fényében; portól koszos, rökönyödött kísértetek. Az első felvonás rabszolgalányai — bár rájuk csak a harmadik jelenetben kerül sor — türelmetlenségükben már kikészítve várták jelenésüket. A rendezés most minél több néma szereplő élő díszletével akarta eltakarni és kiegyensúlyozni Médea évtizedeit, olyanokkal is, akiket Grillparzer nem írt a darabba; most kovácsoltvasat imitáló fekete ékszereik is reszkettek.

— Nem játszom! — mondta a színésznő dühtől fakó hangon öt perccel az előadás előtt. Sötét ruhájában még soványabbnak ható középkorú férfi állt előtte, arcán a rendezők metsző önuralma; megszokta már, hogy a színpadi fegyelem időnként bolondokházává változik. Vele szemben az öregedő Jászai Mari, mint Médea, a kolhiszi partok rút szépségű, méregkeverő barbár hercegnője, csupasz, még mindig szép karjaival, egyszál vastag-fekete posztóingben, amely a hazájából az aranygyapjút elrabló Jázonnal való menekülése alatt fosztott rongyokká. És azalatt — hogy játékában hiteles legyen a vadsága, érzékisége, kifosztottsága — talán nem viselt semmi mást, mint húsát és csontjait. Ifjúsága óta micsoda emlékek égtek ezekbe a csontokba és húsba! Mégis megmaradt aránylag üdének, — ha kifesti magát s a színpadi fény is mérsékeltebb, még mindig elhiszik róla a nézőtéren a sötét ázsiai királylányt... A rendező mosolytalanul kérdezte:

— És miért nem játszik, ha szabad érdeklődnöm, kedves Miria?

Az lecsillapodott.

— Maga azért finom ember, kedves fiam, bár Márkus Emília szektájához tartozik. Én is finom leszek. Noshát nem vagyok hajlandó játszani ebben az úgynevezett világításban. — És beintett (az éppen az ő meghagyására) teljes kivilágításban — igaz, hogy kissé halványan és tompán — ragyogó színpad felé, melynek hátterében a fehér Korinthosz bástyái s kék és bíbor dicsőségükben a szakadékos görög szikladombok emelkedtek a díszleteken. És azt mondta mély, utánozhatatlan hangján — mintha valami hangszert, teljes orgonát, ilyesmit hordott volna mellében, szabadjára engedve annak minden fénylő regiszterét: — Reterátfény! — S megismételte a szót még egyszer, a sértettség kéjével.

A Népszínháznak is, amibe a Nemzeti nemrégiben települt, magának kellett annakidején saját villanytelepet teremtenie. A vezetékekben és a lámpákban most imbolygott és reszketett az áram. Akár a rendező idegei.

— Szabad-e említenem, művésznő, hogy a próbákon is ez volt a fényhatás, és a művésznőnek nem volt ellene semmi kifogása. *Most* írjuk át az egész világítási rendezőpéldányt? — Már-már sértés volt, olyan higgadtan beszélt. Természetes hangján szólt, rábeszélően: — Tele a színház. Pótszékeket adtunk el... — És visszanyelt egy jókívánságot, ami ha valósággá válik, megoldódik minden, a díszletmunkások egyszerűen szemétlapátra söprik Médea hamuját. Az vállat vont s a rabszolgalányok tarkán tolongó, szorongva összebújó csapata felé intett a maga módján, fönségesen és közönségesen.

— Isten rogyassza le rátok az egeket! Azt hiszitek, nem tudom, mért vagytok itt ennyien egyszerre? Hogy engem eltakarjatok, mint valami vénséget. Nohát ebből nem esztek. Játsszátok hát csak... Médeát... ti... — Ez a megvető »*ti*«, akár egy pontos dallam, úgy fejezte ki, hogy mi a véleménye róluk, legszerényebb lakóiról a színpad verejtékes álomvilágának —, ők csak festék, színpadi ruhák, néma szerepek, megölik egymást az irigységtől, ha egyiknek-másikuknak egy lap megemlíti a nevét (ki tudja, mit adott érte). Azt mondta még: — Nem! — és kimenni készült. Csak ő tudott volna így kivonulni, egész Európában senki más. A rendező intett, menjen ki mindenki a díszletek mögül. Elmentek mind, a világosítók és a díszletmunkások, a holdkóros, satnya kóristalányok, ő pedig leült egy deszkaszékre. Nem lett volna szabad rágyújtania itt, de megtette. Igen, végül azért mégiscsak játszana, ha az igazgatót hivatná vagy akárcsak megfenyegetné az igazgatóval, és azzal, hogy ilyent senki sem csinálhat, örökös tag pláne nem. De már kifárasztotta a vele való viaskodás az olvasó próbákon át is. Hát inkább megmondja.

— Jól van, én nem bánom. Ezt a darabot a művésznő erőltette műsorra. Megvallom, *mi* nem hittünk benne. De meg kell mondanom, hogy most élete legnagyobb sikerét szalasztja el...

Médea visszajött. Utálta a dohányzást, de kivette a rendező szájából a cigarettát s jelképesen szippantott belőle. A rendező tudta, ez a béke jele; a hajdani parasztlány Shakespearet olvasott angolul, idegennyelvű darabokat fordított, és egyik kedvenc szerzője Cooper volt, eredetiben, a Vadölővel, Vadfogóval, a Hosszú Puskával, Utolsó Mohikánnal s a számtalan békepipával.

— *Mi* az — kérdezte lágyan. — Hogy életem legnagyobb sikere? Na?

A rendező álmosan, közömbösen:

— Csak az előadás után akartam megmondani. Két jegyet rendelt valaki erre az előadásra. Nohát éppen ő. A szerelme, az a rajeci orvos. Akivel nemrég össze tetszett veszni. Itt ül a harmadik sor közepén. A nevére kért pár napja két jegyet a pénztártól.

2

Médea arcán füstösnek tetsző tűz foltjai ütöttek ki. Hát már itt is tudnak erről az eltitkoltnak hitt szerelemről? Milyen lenéző hangsúllyal mondja a rendező, hogy »Az a rajeci orvos!« Mintha a kopár, romfekete éji ég villó csillagtengerét tartaná valaki közönségesnek! Benne olthatatlan szomjat hagyott az ifjúság olyan férfi után, akit imádhat is, és ezt találta meg a felvidéki fiatal fürdőorvosban. Gyöngéden és puhán fordult a rendező felé — ah, csak ő tudott ilyen lágy lenni, ilyen alázatos; ilyen művészi gőggel jelezve, hogy itt egy asszony-oroszlán készül hízelegni és dorombolni. De kurta csönd után gyanakvó lett: — Igaz-e vajon?



Bertalan Tivadar rajza

— Igaz. A lyukon át is meg lehet nézni.

— Vezess oda, ocsmány Lucifer, vezess oda, mutasd meg! — Odanyújtott meztelen, gömbölyű karján át — s ez még mindig egy asszony ölelni tudó és ölelni vágyó karja volt — érezni lehetett az idegek, az érzékeny és rettenetes hárfahúrozat vonagló játékát. Minden színházban van, még a külső függönyön is: aprócska lyuk, csak éppen akkora, hogy a szemet hozzá lehet illeszteni. Lábujjhegyre állt sötét rongyaiban és Médea vastag bőrsaruiban. A karosszékek plüssbársonyától halványvörös nézőtér; emelkedő széksorok; a páholyok aranyozott koszorúi. A beszélgetésből együvé-szövődő moraj. Vele szemben egy *másik* oroszlán lélegzete hörgött, ezt kellett estéről estére kezessé igáznia, a közönséget; megborzongatta szembeáradó tüzes, már-már állatian erős lehelete. Az első két sorban a lapok ismerős színbírálói, azok is készek felfalni — megírni, hogy megvénült, már nem illúziókeltő. Hát ki más olvasztotta bele játékába annyi fájdalom sötét zsákmányát? Miért jutott eszébe műsorra erőszakolni éppen ezt a tavaly felújított, végül lassan elejtett darabot? Mostanában alig volt szerepe, unatkozott, mellőzöttnek tudta magát, s a színésztársak — egyszer véletlenül meghallotta — róla beszéltek s azt mondták: »Nohát, azért a *Médeát* már nem tudná eljátszani... Nagyon leromlott mostanában.« Miért és kiért romlott volna le. Igaz, összekapott *vele*, s az élet kopár lett, *nélküle*...

A neki magas nyíláshoz újra fel kellett ágaskodnia. Még mindig nem találta meg őt. No, végre most! Ott ült a harmadik sorban — itt Pesten laktak nővérei, azokhoz járt fel messziről — a vékony, metszően öntudatos tartású fiatal férfi, sötét szemei fénylő és éles pillantásával. Csak azt lehetett volna hátrányára írni, amióta nem látta, hogy most a figyelőlyuk afféle távcsövén át: túlságosan szabályosnak látszott a csinossága — igaz, így is kiült arccsontjaira és ajkára igazi egyénisége, az érdes és erőszakos becsvágy, amitől az egész ember olyannak látszott, mint a ráspoly. Nem változott, amióta összevesztek. De miért változott volna? Égni kezdtek benne a neki négyszemközt s a leveleiben, e szertelen önvallomásokban mondott szavak. És az, hogy a férfi mindig pénzt kért tőle »kölcsön«.

Fakó hangon kérdezte: — Ki az a nő, aki mellette ül? — És lábujjhegyéről saruja talpára ereszkedett. A lábai reszkettek.

Igen, egy hölgy ült ott a férfi mellett, láthatóan őhozzá tartozó halavány, rőtszőke, fitos kis jelentéktelenség, a nézőtér tompán, csillogóan fénylő levegőjében elveszőn, határozatlanul. A rendező csak mozdulattal válaszolt. Menyasszonya? Szeretője? Csak azért hozta volna fel, hogy ő lássa? Nem tudja! Médea előtt majdnem lángot vetett a függöny. Visszament és leült a színfalak mögött a deszkaszékre. Ezt mondta mély, tündöklő orgonahangján:

— Játszani fogok! Megmutatom neki, kit veszített benne. S megmutatom annak az asszonynak vagy lánynak is mellette. Alájátszom előtte ezt a kis dögöt. A sárga földig! Még annál is lejjebb. A sírban még a csontjai is emlékezni fognak Jászaira. Médeára! — Felkiáltott és szinte megreszkettek tőle Korinthosz díszletei. Talán a függönyön át a nézőtéren is lehetett hallani belőle valamit, a szerelem és bosszúvágy kiáltását. A nevet, amellyel ez a férfi is becézte s amint most önmagát szólította, önsajnálattal és önimádóan, könnyekig: ó Miriára!

3

Ott állottak az egymás mellé tolt díszletóriások között — mert a színpad háta és oldala már díszletraktár is — az apró villanyégők gyönge fényében és a színpadról odaverődő halvány világosságban az igazgató és rendező s még páran, akik köréjük vetődtek. Fölöttük a zsinórpadlás sötét volt, édeskés gázszag (mert valaha itt is gázzal világítottak s erre vezettek a még ki nem kapcsolt gázcsövek). A színpadon pedig Jászai Mari játszik, Európa első négy színésznője közül az egyik, a bosszúvágyó és a szerelmes. Hát ő még rosszul is tud játszani? Az igazgató olyan ideges lett, hogy nem bírta ki fenn a páholyban, lejött ide halálos szorongásban és sajnálkozásban az első és második felvonás között. S feljött egy-kettő a bizalmasabb kritikusok közül is.

A zsinórpadlás tükreiről leverődő fénykévék rávillantak Médeára. A második felvonásra már levetette sötét rongyait; a korinthoszi királyi családtól, amely vendégbarátokul fogadta be őt és férjét, görög ruhát kapott, sarkáig omló nagyon bő peplosztt, telehímezve arany csillagokkal. Szembefordult a rivaldalámpák szintén tükröktől visszavert, alulról felfelé sugárzó fényfüggönyével. Megszokta, hogy ezen át nem látja a közönséget, s ez az a fényprizma, amelyen át az látja őt. A mágikus óriásprizmának kellett játszania. Jázon már unja őt, akinek pedig életét köszönheti, s a keserű boszorkány mindent megtesz, hogy megtarthassa gyermekei apját. Egy dalt tanul éppen vetélytársnőjétől, a korinthoszi királylánytól, Kreuzától, aki miatt Jázon el fogja hagyni. A dalt próbálgatja, meg-megzengetve a súlyos, roppant kitharát. És a mágikus fényprizmán próbál áthatolni rettenetes tekintetével *ahhoz* a férfihoz, aki elhagyta őt...

Az igazgató mellett ott állt a színház másik bálványa, Médea ellenfele, a szintén hatalmas és elvirágzóban levő színésznő, a »bűbájos« és »szelíd« szerepek vajákosa. A legnagyobb magyar Shakespeare-színész fia volt az igazgató, maga is a színház szülötte, és látott már mindent, ami színpadon csak megtörténhet, és még annál is többet. Felsóhajtott:

— Hát ez rettenetes!

A másik színésznő didergett:

— Miria az arcára kent legalább félkiló festéket ennek a... Hogy is hívják ezt az embert?

A rendező megmondta. — Orvos, ahol tavalyelőtt Miria nyaralt.

— De hát ilyen jelentéktelen em... — A rendező azonban tagadóan ingatta a fejét:

— Berlinben végzett. Nagyon jó orvos. Nagy karrierista. És azt mondják, idős és gazdag hölgyeknek... hm... a szakembere.

— Most nem a színésznő játszik — mondta szomorúan az ezüstszőke, hajkoronás, érett, sőt túlérett szépség, gondosan együvé vegyítve az őszinte sajnálatot és az igazgató előtt való fúrást —, most nem a színésznő játszik, hanem a bosszúvágyó asszony. Nézzétek, hogy mozog, milyen lassan. Mint egy kofa. Mint egy fáradt kofahajó.

A rendező védekezett az igazgató felé: — Meg kellett neki mondanom. Másképp talán nem is játszott volna... — Még azt akarta mondani, nem hitte volna, hogy az ütés ennyire találja a páncélos és már nem fiatal rinocerosszívet. De inkább hallgatott. Az igazgató legyintett:

— Az talán nem is volt rossz, hogy megmondtad. A darab így nyilván lekerül a műsorról, hosszú távon. De *ezt* végigszenvedni...

A színpadon a darabnak s Jászainak a leghíresebb jelenete folyt. Médea és Kreuza kettősébe megérkezik Jázon, s az arctól lábujjhegyig elefántcsontfehér Kreuzával már szerelmesen felelevenítik gyermekkoruk közös emlékeit, Médeával már nem is törődnek, s az elvetett, sötét, kegyetlen barbár nő féltékenyen, izgatottan hallgatja őket. Magára akarja vonni Jázon figyelmét s azt mondja neki asszonyi és érzéki bűbájjal, míg ruháján fényüket váltva vonaglanak az aranycsillagok:

— Jázon, egy dalt tudok...

Máskor a színpad végtelenné tágult a szerelem körül, most festett rongyokká zsugorodott, hiszen Médea láthatóan egy, a fényprizmán kívüli valakinek mondta ezt visszhangtalanul. Aztán újra felhangzott könyörögve:

— Jázon, egy dalt tudok...

A kínlódó pillanatot most sem váltotta fel a villogó színpadi örökkévalóság. Csak Jázon és Kreuza folytatták kettősüket.

A színpadról harmadszor is odahallatszott most már a súlyos, rekedt hörgés:

— ...Jázon... egy dalt tudok — és benne egy tigris vicsorgató dühe. Nem a mély, tündöklő orgonahang, hanem a valóságban is elhagyott asszony keserűsége. S a nézőtérről a meglepődés, zavart tájékozatlanság.

A felvonás végén Jázon — a száraz értelemtől kimunkált, gyakorlott, nagy színész — kitámolygott a színpadról:

— Csináljatok valamit. Mondjátok meg neki, milyen pocsékul játszik. Vagy engedjétek le a játékra a függönyt. Csináljatok akármit!

A rendező nemet intett, hogy egyiket se lehet megtenni. Mert azért tapsoltak, ha szánalomból is; szép volt, hogy Médeát ötször-hatszor is kitapsolták.

4

...Már vége volt. Médea bosszút állt, Kreuzát lánghalálba küldte varázslataival; gyermekeit megölte; vak koldus lett Jázon, az Aranygyapjú hőse; tüzes romokká a korinthoszi palota. Künn felhangzott a taps. Ványadt és gyönge pótléka az igazi sikernek, próbálkozott néhányszor felerősödni, a szereplők szinte úgy söktek meg mellőle. Médea még kiment s mint aki gonosz transzból tér magához, intett, ne erőlködjenek. A reá várakozó csoport felé ment ki, s ahogy szokta, egyszerre kérdezett:

— Bukás? Hogyan játszottam? Életemben még nem játszottam így. Mi volt ez?

A rendező — most már hogy túl voltak rajta — goromba lehetett.

— Ocsmány bukás. Annak az egyszál embernek játszani... És *így*...

Láthatták, elsápadt festékei alatt. Ellenfele, a másik nagy színésznő — mások előtt hízelegni szoktak egymásnak — meg akarta vigasztalni. Kedveskedve mondta neki:

— De azért mikor azt mondtad, »Jázon, egy dalt tudok«, akkor... — és azt akarta mondani: — »Egész a régi voltál!« — Nem tehetett róla, hogy a hangját utánozta, emberfeletti iróniával: — »Jázon, egy dalt tudok«...

Ő e pillanatban értette meg, milyen hitványul rossz volt. A gorgó mered szembe velük így. Ezzel a kőarccal, ahogy ő tekintett vissza rájuk. Kezét szívére szorította és lassan lehullott arcáról a gyűlölet, akár az álarc. Könnyek villogtak meg hangjában és szemében, sötét gyémántok. Rekedten szólt:

— De én még *szebb* dalt tudok a szívemben... — S ment a szívére szorított kézzel a porszag és a gázszag, a hőség és a díszletek között, a sötét, gyönge fényben, most egyszerre homályos, lengő szépséggel — s minden szem őt nézte, amint beletűnt a színházfolyosóra vezető nyitott vasajtó mozdulatlanul fénylő négyszögébe.

ÚJ HANGLEMEZBOLT
LEGÚJABB
MŰVÉSZ, TÁNC
LEMEZEK
Budapest, VII. kerület Rákóczi út 16.
KERAVILL
KÖZÜLETEKNEK IS!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET
1966 FEB 14

MY FAIR LADY

A Pygmalion zenés változata a Fővárosi Operettszínházban

A FŐZELÉKPIACOKON, utcán, nyilvánosházak és csapszékek környékén, lóversenytereken, külvárosokban nagyobb a ricsaj, mint a szalonokban. A musical, a zenés komédia hát inkább onnan választ színteret magának, ahol több dolga van a cintányérnak, jobb helye a kurjongatásnak. A nálunk is ismert musicalek java: az *Irma, te édes*, a *West Side Story*, de még a *Mélyvíz* is, szeret az utcán játszani, mint a kölkök, az élet maszatjából nem kimosakodva. A musical nem szalonképes, csakúgy mint Shakespeare, aki ugyancsak szeret az utcán rendetlenkedni, Veronában például, vagy Róma fórumán, vagy Velence sikátoraiban, Desdemona ablakai alatt.

Shaw *Pygmalionja* jórészt szalonban játszódik, Higgins professzor kandallója körül. De szerencsére van egy másik, láthatatlan fele is, mint a Hold-tekének. Ebből a szalonképtelen, de nagyon is musical-képes világból származik a *Pygmalion* elragadó kis hősnője, Eliza Doolittle kisaszszony, virágáruslány és mozgó maszat. Atyja csatornatisztító és kocsmatöltelék, környezete a karfiol- és ibolyapiac, modora és nyelvjárása a mélyjasszoké. A Shaw-komédiában mindebből a csatornából, kültelki kocsmából, kelvirág-halomból, vásárcsarnoki életből mi sem látható. De ott van azért a túloldalán, csak meg kell kerülni, mint a Holdat, és akkor föl van fedezve.

EZ A TELITALÁLAT Alan Jay *Lernernek* a *Pygmalionból* írt *My Fair Lady* című zenés játékában: megkerült egy rendkívül vonzó komédiát, amelynek eddig látható fele is éppen elég fényes volt már, és a túloldalán fölfedezett egy kivételes musical-lehetőséget. Azt a nyílt területet, ahol nemcsak csevegni és a teáskanállal finoman neszezni illik, hanem szabad zaftosabb kifejezéseket is használni, kurjongatni, tántorogni, belemarkolni a nők gusztusos fertályába. Ahol Frederick *Loewe* jól összeütögetheti a cintányérjait, vastagokat fújhat ahová fújni kell a zene úgynevezett »Broadway-stílusában«. Ezt fedezte föl a *My Fair Lady* a *Pygmalionban:* Eliza Doolittle szülőföldjét, ahol kevésbé választ kosan ejtik az á-t, meg az é-t, mint ahogy a fonetika szabályai szerint ejteni kéne, ahol szappan és fogkrém talán kevesebb fogy, mint sör és gin, de ahol jókat lehet muzsikálni, teliszájjal nevetni s ahol még a rongy is vígabban lobog, mint máshol a krepdesin.

Egy tündéri kis remekmű túloldala ez, tehát ugyanabból az anyagból való. Shaw meséje olyan ritka lelemény, hogy a hátsó felén se lehet elrontani, a fonákja is érvényes, kifordítva is még sokáig hordható, mint a nemes szövetből készült kabát. Legföljebb a zsebek esnek máshová.

SEMMI SZENTSÉGTÖRÉS nincs hát abban, ha egy irodalmilag márkázott mű, egy drámailag fémjelzett színpadi játék egy kicsit más, irodalmilag tán rangtalanabb, drámailag tán kisebb becsértékű műfajban, mondjuk így: bizományban árulja magát. Kivált, ha a gondozása olyan ízléses, olyan hozzáértő, olyan mulatságos, mint amilyenben az eredeti *Fővárosi Operettszínház* előadásán kiderült, hogy tudjuk. A fordításhoz Lerner éppolyan jól megtalálta *Ungvári* Tamásban a maga kitűnő, pergő, találékony partnerét, ahogyan Shaw műve Lernerben megtalálta a saját túlsó oldala felfedezőjét. Loewe zenéje G. *Dénes* Györgyben megtalálta azt a rímkészséget, amely a muzsikára szinte rácsorran s szóban folytatja a zenei viccet éppúgy, mint a figurák egyéniségét és a színpadi helyzeteket. *Seregi* Lászlóban pedig a színpad megtalálta azt a rendezőjét, aki az amerikai rendező prototípus munkáját magyar színpadi követelményekre és lehetőségekre tudta tipizálni, aki meg tudott birkózni a *My Fair Lady* filmváltozatának szinte korlátlanul gazdag mozgalmasságával, ragyogó musical-valódiságával és aki meg tudta teremteni ennek a játéknak a vastag vásári és a finoman gunyoros szalonbeli légkörét, hitelesen, színpadian, hatásosan. A *My Fair Lady* egy színpadi supermarket világszínvonalán áll a Fővárosi Operettszínházban is.



FONETIKA-LECKE

Á-dám bá-tyám pá-vát lát-ván szá-ját tát-ván...

(Szlovák György rajza)

TÚL A VILÁGSZÍNVONALON a színészi játékban jut — és ez a *My Fair Lady* döntő győzelme nálunk. S itt hadd szóljanak meg személyes hangon.

Világsikerű filmváltozatát külföldön láttam. Kivitelben, ízlésben, gazdagságban a legmagasabb rendű kommersz-filmek közé tartozik. A legmegragadóbb kirakati holmi. De abba tudtam hagyni a közepén. A maga nemében vett tökéletessége, hatásfokának pontos és tévedhetetlen kiszámítottsága a közepén túl már semmi meglepetést nem tartogatott. Olyan eltökélten jó volt, hogy már rosszabb nem lehetett. Ez a film olyan hibátlan kör, hogy bárhol abbahagyható, mert biztos, hogy visszatér önmagába.

Higginst, ahogy *Básti* Lajos játssza, nem tudtam volna abbahagyni, míg az utolsó jelenet utolsó pillanatában a papucsát nem követeli a fonográf mellé visszatért Elizától. *Lehoczky* Zsuzsát se, amikor még „száját tátván, pávát látván" az á-t tanulja szabatosan ejteni Eliza, míg az utolsó jelenet utolsó pillanatában oda nem készíti Higgins papucsát. Olyan tökéletesek, hogy nem lehet elszakadni tőlük? Nem. Azt hiszem, olyan játékosak inkább, hogy a játékuk örömét, önfeledtségét, természetes esetlenségét nem lehet nem telhetetlenül végignézni és végigélvezni.

Doolittle, a csatornatisztító figurájában *Rátonyi* Róbert alakítása más miatt szögezett a helyemre — nem beszélve arról, hogy a világfilmben ezt a szerepet valaki — a nevét se tudom — középfokon ripacskodta el. Rátonyi játéka már kiszámítottabb, mint Bástié és Lehoczkyé. De azon túl, hogy „alakít", van benne valami nemes önmérséklet, él az alakításban egy rátonyiatlan Rátonyi, aki karakter-formálásban, ha ebből az önmérsékletből futja, meglepetéseket tartogathat.

És így tovább: érdekelt Pearcené szerepében *Rajnay* Elli, aki nagyon hangsúlytalan eszközökkel is egy szerény, tétova, de jelentékeny rajongást és kiélni nem tudott anyaiságot tudott kifejezni, érdekelt *Angyal* Sándor csöndes karakter-rajza egy musical-Pickering ezredesről és *Mindszenthy* Magdáé Mrs. Higginsről.

Az *együttes* érdekelt, az összehangolt játék, amely *Cselényi* József díszletei közt, *Schäffer* Judit jelmezeiben tartani tudta, megismételni tudta, egy-egy színészi ponton meghaladni tudta egy világsiker színvonalát.

Mátrai-Betegh Béla

Bauxit vándorgyűlés és nemzetközi találkozók a Földtani Társulat 1966. évi programjában

Az elmúlt évek sikeres nemzetközi tapasztalatcseréi további országok közötti kapcsolatok kiépítéséhez vezetnek a Földtani Társulat 1966. évi programjában. Május 10 és 13 között kerül sor a magyar—jugoszláv geológus-találkozóra Zágrábban, kutatási feladatok kölcsönösségi alapon történő megoldásának további kimunkálására, majd egy sor nemzetközi rendez[illegible] részt[illegible]

lését azok részére, akik hosszú időn át áldozatos munkát fejtettek ki.

Pályázati rendszer tanári állások betöltésében

A Művelődésügyi Minisztérium rendelkezést adott ki a *jövő tanév munkaerőgazdálkodási feladatairól.* A szaktanár ellátottság javítása érdekében felhívják az illetékeseket, hogy napközi otthonokba, általános iskolai diákotthonokba és nevelőotthonokba elsősorban tanítókat osszanak be. Az áthelyezéseket úgy kell megszervezni, hogy a *szaktárgyakat megfelelő szakképesítéssel rendelkező pedagógusok oktassák.*

Csongrád, Szabolcs, Szolnok és Zala megyében, továbbá Budapesten és Szegeden az 1966—67-es tanévtől kísérleti jelleggel *pályázat útján töltik be az alsó és középfokú iskolák fő hivatású oktatói és nevelői állásait.*

Az utasítás intézkedik a nyugdíj korhatárt elért pedagógusok munkaviszonyáról. Kimondja azt is, hogy *képesítés nélküli pedagógusok oktatási intézményekben nem alkalmazhatók.* Akik tanulmányaikat nem folytatják, vagy vizsgakötelezettségüknek önhibájukból nem tesznek eleget, azok munkaviszonyát meg kell szüntetni.

Olcsó és jó

Közintézmények egy optimumon

A falu és város különbözőségéről, a kétfajta életmód előnyeiről és hátrányairól sok szó esett már. Hosszú ideig egyetlen érv hangozhatott el a falusi élet mellett, hogy ott jobb a levegő, több a nyugalom. De az anyagi és szellemi feltételek összehasonlítása során a per minden esetben a városi élet javára dőlt el.

Társadalmunk húsz esztendő során igyekezett ezt a különbséget csökkenteni; orvosi rendelők, kultúrházak, bölcsődék épültek a községekben s legutóbb intézkedés történt az anyagi javak megfelelőbb elosztására is.

Tényként kellett elfogadnunk, hogy a város vonzása már-már aggasztó méreteket ölt, a falusi fiatalok egy része úgy véli, nem találhatja meg jövőjét az adott feltételek között.

A változás, a jobbulás sürgetésének ügyével kapcsolatos *Pintér* Béla építészmérnök elgondolása is. Erről az elgondolásról nemcsak beszélni érdemes.

Szabolcs-Szatmár megye 274 községében 35 gyógyszertár, 58 orvosi rendelő, 88 postahivatal, 998 iskolai tanterem, 5545 bölcsődei, 10 283 óvodai férőhely hiányzik, nem beszélve más középületek hiányáról. Pintér Béla a megye létesítményi főmérnöke kiszámította: *1 milliárd 600 millió forint kellene ahhoz, hogy a hiányzó létesítmények felépüljenek.* Az 1961-es községfejlesztési irányelveket figyelembe véve az e célra fordítandó összeg 1975-ig országosan hozzávetőleg 30 milliárd forintot jelent.

Az építész a nagy számtól kicsit megrendülve gondolkozni kezdett, hogyan lehetne ezt az óhatatlanul véghezviendő feladatot olcsóbban megvalósítani. S olyan gondolatra jutott, amely nemcsak az építkezés, hanem az üzemeltetés költségeit is csökkentené.

— **A megoldás** egyszerűnek tűnik — mondja. — *A közintézményeket egyetlen épületben kell elhelyezni.* Ugyanazon épületben a postát, a bölcsődét, a rendőrséget, a vendéglőt, a fürdőt, a gyógyszertárat. Ebből a felsorolásból már ki is derül, hogy ami egyszerűnek tűnik, az nem mindig egyszerű.

— *Miért?*

— A bölcsődét és a vendéglőt, a gyógyszertárat és a fürdőt nem ugyanaz a vállalat építteti és üzemelteti. Az építtető elhatározása alapvetően befolyásolja az épület méreteit, s ugyanakkor nincs tekintettel más építtetők feladataira és érdekeire. Tömérdek probléma vetődik fel, s az ellentmondásokat csak társadalmi, gazdasági rendszerünk legalapvetőbb sajátsága oldhatja fel; ugyanis köztulajdonról van szó, „egyazon zsebről", s az érdekek végső soron társadalmunkban nem lehetnek ellentétesek. A tömbösítés ügye csak a különböző szervek, tárcák, beruházók teljes együttműködésével oldható meg.

— *De ez az együttműködés, ha megvalósul, előnyökért valósul meg. Beszéljünk az előnyökről.*

— Általában egy községben húszféle közintézményre van szükség. De ez a húsz intézmény funkciója szerint hat kategóriába sorolható: igazgatási, speciális, közlekedési, vendéglátóipari, közösségi és üzemi. A téri széttagoltság közművekben, de térelhatároló szerkezet építésében, fűtési energiában, a kiszolgáló és fenntartó személyzet számában is többletköltséget s állandó ráfordítást igényel. Külön kell felépíteni olyan helyiségeket, amelyek más intézmények terheit is elbírnák. A közintézmények helyiségszükséglete 20—30 speciális és általános kategóriára bontható, mégis e funkciókat a hagyományos tervezési irányelvek szerint 440-féle helyiségbe osztják szét. A raktárak, konyhák, folyosók, előcsarnokok, mellékhelyiségek száma a tömbösítés során csökkenne. Ha a széttagolt közintézmények fűtését vizsgáljuk, hasonló eredményre jutunk. A hagyományos forma szerint nyolc központi fűtőberendezést kell megépíteni és üzemeltetni egyetlen községben. Emellett 90 helyen még külön kályhákban is tüzelni kell. Tüzelőraktárat, salakteret kell építeni, fűtőket alkalmazni. A vízellátó berendezéseknél ugyanez a helyzet. Derítőberendezésekre, transzformátorállomásokra van szükség, a széttagoltság miatt aránytalanul nagyobb költséggel. A tömbösítés gazdasági előnyei vitathatatlanok. Külföldön is foglalkoznak ezzel a kérdéssel. Nálunk Baranyában rokon-elgondolás alapján *városias jellegű faluközpontok építését tervezik.*

— *Mekkora költségmegtakarítást jelentene a tömbösítés?*

— **Erre nehéz** akár hozzávetőleges pontossággal is felelni. Véleményem szerint *országosan milliárdokra rúgó megtakarítást jelentene.* Felmértük azt is, hogy a közintézményeket normális terhelés esetén hozzávetőleg 20 százalékban használják ki. A konvergens funkciók helyes méretezésével 50 százalékos épületcsökkenést lehet — tömbösítés mellett —, elérni. A funkció-helyes építészet szemléletet világszerte felülvizsgálják. Az utóbbi években egyre-másra jelennek meg gondolatok a funkció-szabad épületek tervezési elméletével és gyakorlatával kapcsolatban. E szerint *egyes helyiségek ugyanazon épületben többféle, de összeegyeztethető rendeltetést szolgálnak.* Például az iskolai tanterem délután napközi otthon. Ezt az elgondolást néhány külföldi iskolatípusnál erre alkalmas bútorokkal már megvalósították. A tömbösítés minderre teret nyit.

— *Mi gátolja ezeknek az elképzeléseknek a megvalósítását?*

— Tulajdonképpen először azt kell bizonyítani, hogy az elképzelés társadalmilag hasznos. Megbíztak azzal, hogy az egész országban mérjük fel a középületek állagát. Az ügy *„kiteljesedése" csak ezután várható.*

A gondolat megszületett.

Pintér Bélával folytatott beszélgetésem során az az érzés támadt bennem, hogy elképzelése társadalmi hasznosságához kétség aligha fér.

Mindent meg kell tenni azért, *hogy az ügy „kiteljesedjen".*

k. a.

NAPLÓ

Február 13

A magyar és a szovjet Írószövetség 1966. évi együttműködési megállapodását a napokban írták alá Budapesten.

✪

Marta Sosinska lengyel zongoraművésznő szombaton nagy sikerű önálló hangversenyen mutatkozott be a budapesti közönségnek az Országos Filharmónia kamaratermében. Kedden este a művésznő Chopin-művekből hangversenyt ad a Lengyel Kultúrában.

≈

Ma nyitják meg a 12. oberhauseni rövidfilm-fesztivált. Öt magyar filmet mutatnak be: György István Holtpont, Huszárik Zoltán Elégia és Czigány Tamás Részletek Bach Matheus passiójából című kisfilmjét, Kovásznai György Mesék a művészet világából — a zene című rajzfilmjét és Kern András Mi lesz? című filmjét, amely az idei amatőrfilm-fesztiválon nyert első díjat.

✉

Mednyászky László Bécsből hazahozatott hamvait február 15-én délben 12 órakor helyezik el ünnepélyesen a Kerepesi úti sírkertben. Az ünnepségen dr. Pogány Ö. Gábor, a Nemzeti Galéria főigazgatója mond beszédet.

✉

Megjelent A magyar irodalom története utolsó — hatodik — kötete, amely 1919-től napjainkig dolgozza fel irodalmunkat. A könyvet Sőtér István főszerkesztésében az Akadémiai Kiadó adta ki.

⊕

Picasso, miután teljesen felépült, ismét dolgozik. Legújabb művelt rövidesen bemutatja Párizsban, a Louise Leiris Galériában, nagy retrospektív kiállítását pedig Tel Aviv múzeumában rendezik meg. Tárgyalást folytattak Picassóval a Louvre egyik termének mennyezet-festményéről is, de ez a terv egyelőre nem valósul meg. Szóba került az a terv is, hogy a Grand Palais termeiben mutatják be Picasso ezer aikotását, de e művek összegyűjtésénél sok nehézség merült fel; a külföldi műgyűjtők ugyanis nem szívesen kölcsönzik e féltve őrzött kincseket.

✪

A II. országos amatőr tánczenei fesztiválra eddig 45 hazai és három külföldi zenekar nevezett be. A fesztivált május 13—15 között tartják Salgótarjánban.

⊕

Díszebéden köszöntötték tegnap a Fészek Klubban Urai Dezsőt, a neves színpadi írót 90. születésnapján a Fehér Holló Társaság tagjai.

∞

Az Egyesült Államokba érkezett a Comédie Française húsztagú színtársulata. A francia művészek 36 előadást tartanak New Yorkban és Washingtonban, és föllépnek Mexikóban is.

Meghosszabbították Ausztriában Domanovszky Endre, Würtz Ádám és Kerényi Jenő kiállítását. A napokban nyílik meg Bécsben Csohány Kálmán grafikus, Kiss-Nagy András szobrász és Németh József festőművész közös tárlata. Áprilisban újabb három magyar művész mutatkozik be a Collegium Hungaricum korszerű kiállító helyiségében.

⊕

A drámaiság a művészetekben címmel tart konferenciát a Magyar Tudományos Akadémia Színháztudományi Munkabizottsága és a Színháztudományi Intézet február 21-én az Akadémia I. emeleti Képes-termében.

∞

Megállapodás jött létre a szombathelyi Berzsenyi Dániel megyei könyvtár és a jugoszláviai muraszombati tudományos könyvtár között, magyar, illetve szlovén nyelvű könyvek cseréjére. Vas megyéből magyar szépirodalmi műveket küldenek a Muraköz egyik magyarlakta községébe, Alsólendavára, a Vas megyei Felsőszölnök szlovén anyanyelvű lakossága pedig szlovén műveket kap Jugoszláviából.

#

Bajor Gizi halálának tizenötödik évfordulóján, szombat délután a Színháztudományi Intézet emlékünnepélyt rendezett a Bajor Gizi Múzeumban. Székely György színháztörténész és Básti Lajos színművész emlékezett Bajor Gizire, majd a megjelenteknek Czenner Mihály színháztörténész bemutatta a múzeum anyagát. Bajor Giziről a közeljövőben könyv jelenik meg Staud Géza szerkesztésében a Gondolat Kiadónál.

≈

Françoise Sagan új balettjének premierjét nagy sikerrel tartották meg a marseille-i operában. A szerző Smetana zenéjére írta a táncjátékot. A történet egy dalás tiszt és egy csinos leány romantikus szerelméről szól.

∞

Új tévé-központ épül Szófiában. A tervek szerint 1967-től a Bolgár Televízió már a hét minden napján ad műsort a jelenlegi öt adásnap helyett.

#

Az Írószövetség prózai szakosztálya kedden, február 15-én délután 4 órakor Karinthy Ferenc »Hátország« és »Ez — az, avagy a biciklizö tigris« című köteteiről rendez vitát. A vitaindító előadást Örkény István tartja.

◇

Bertolt Brecht és hatása a zenés színházra címmel rendeznek ősszel tanácskozást az NDK fővárosában. Egyidejűleg a Staatsoperben bemutatják Paul Dessau új operáját, amelyet Brecht Puntila úr című darabjából írt.

MDK.

Bertalan Tivadar

Könyvillusztrációiról

Könyv.I.1966 febr.

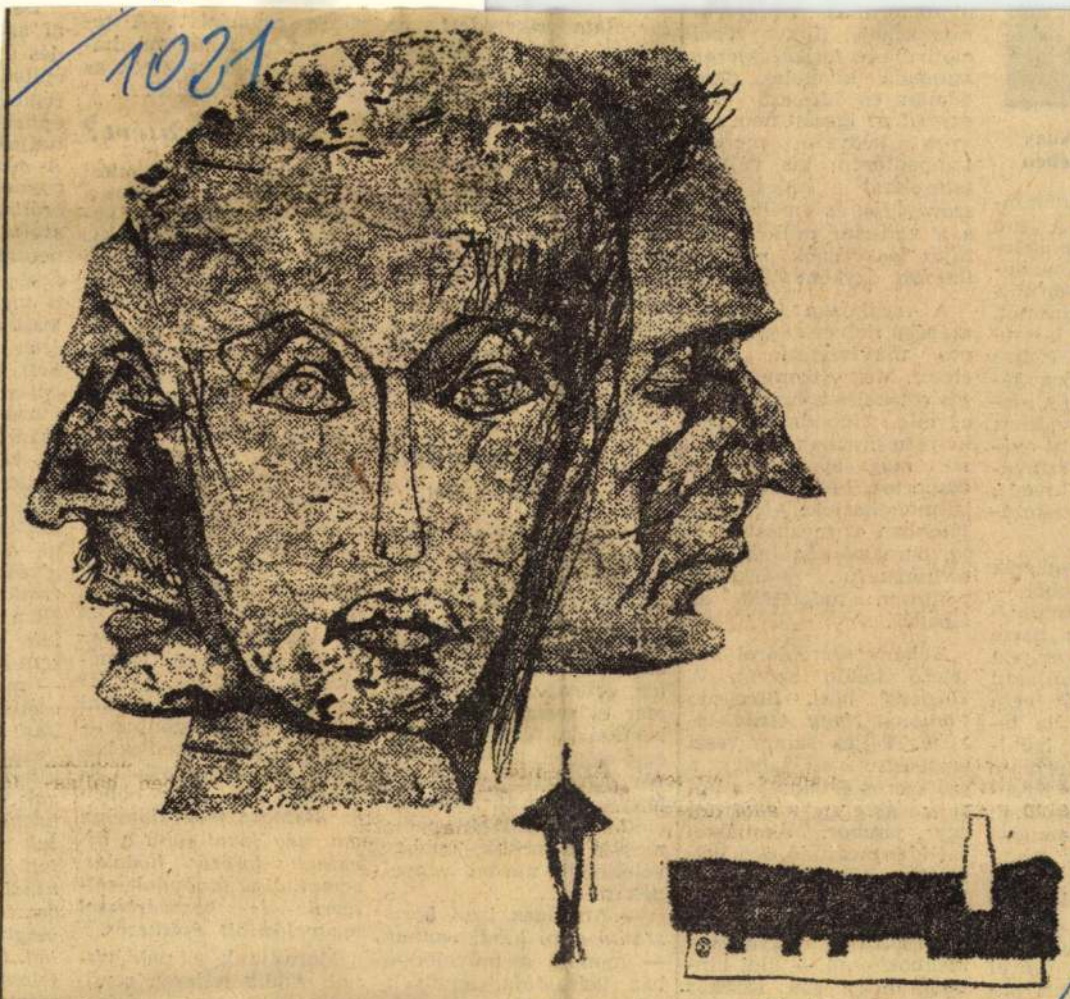
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

NÉPSZAVA

1966 FEB 23.

1021



(Bertalan Tivadar rajza)



és Nagy
repében

stendamm-
k. A pro
tömkele-
szómény-
eresen túl-
a drámát,
aga is szo-
mű (teljes
e óra já-
ne). A da-
grövidített
enütt) »vé-
ág színpa-
t kivéve,
tiltakozá-

következik
ttakból —
ommunis-
sen tiszta
mber, ezt
hatatlanul
hát nem
em is te-
len hatal-
kifejtette
gy ilyen-
olásokból,
g mondja
agy végül
a teljes
ytelen te-
il, ember-
ifélő szíve
ültségével
. Pius pá-
nak rette-
örülményei

mező fordítása, *Dyan Tamás* zenéje, illetve zenei motiválása. *Rajkai György* színpada kivételes ökonómiát és kifejező erőt egyesít az igazán nem nagyon kedvező méretű színpadtéren: kis változtatásokkal a hideg náci szörnyűség és »méltóság«, s a vatikáni miliő másfajta légkörének érzékeltetésére egyként alkalmas.

A megnyúzva is nagyszabású művet nagyon népes művészgárda kelti életre. Még viszonylag teljes értékelésre sincs mód, egyetlen mondattal kell helyettesítenünk. A színészi megvalósításban, a csoportos, helyenként így is mondhatjuk: »tömeg«-játékban és mozgásban is jó, önmaga némileg oratóriumszerű jellegének pontosan megfelelő az előadás.

Néhány szereplőről kötelező külön szólni. A központi hőst, Riccardo Fontanát *Nagy Attila* alakítja. Teljes színművészi érettségre vall, ahogy a szó szoros értelmében hősi karakterén módosított egy jámbor, alapjában szelíd és meditáló, csak belsejében hős emberi képlet irányában. A pápa: *Keres Emil*. Találkozása a figurával egyenesen meghökkentő — alig hinném, hogy sok színház rendelkezik erre a feladatra hasonló megfelelő-

túrpalota sikere eredeti szerény lésből, ami nemc si, hanem járási betöltésére is na megfelel.

Ami történt, tént — térhetné rendre a dolog felett —, a lényeg az, hogy végül is *átlagon felüli, remek kulturális létesítménnyel gyarapodott egy falu*, ha méreteiben a 13 000 lakosú — s ennek a fele tanyán élő —, Tiszakécske igényét talán jócskán meg is haladja.

Tiszakécske példáján

Az indokoltnak tűnő öröm azonban valahogy nem maradéktalan, sem a faluban, sem a megyeszékhelyen, Kecskeméten. Sőt, az utóbbi hónapokban számos összejövetelen, értekezleten hangzott már el *rossz példaként* a kécskei kultúrpalota. Még egy megyei népi ellenőrzési jelentésnek is tárgya lett, a kultúrházépítés előtt álló falvak pedig messze elkerülik, nehogy véletlenül mintát vegyenek róla...

— Ami igaz, igaz, *boszszantó apró hibái vannak* — mondja a művelődési ház igazgatója, amelyek, mint kiderült, nem is olyan aprók. — *Könyvtá-*

hibái — rendszerint kevésbé alkalmas az általánosításra. A tiszakécskei azonban példája egy nagyon elgondolkoztató jelenségnek, amely anyagilag is, kultúrpolitikailag is rendkívül hátrányos, ezért beszélni kell róla.

Elöljáróban így fogalmaztunk: a művelődési házak építésének nemes divatját éljük. Aki viszszatekint szűkebb pátriája 5—10 esztendejére, maga is tudja, hogy faluja, városa fejlődéséhez menynyire hozzátartoznak az új kulturális létesítmények, elsősorban természetesen a kultúrházak. Ki ne tudna szívből örülni ennek? A hiba azonban — s ezt a tiszakécskeihez hasonló példák tucatjai bizonyítják —, hogy *ebben az országos mozgalomban ma még jóval több a divatnak kijáró hódolás, semmint az átgondolt, célszerű és hozzáértéssel megvalósított építkezés.*

Maradjunk a példánknál. Addig teljesen rendben van, hogy Tiszakécske ötmilliót áldoz a kul-

szólni
nemré
őrzés
is meg
jószánc
értés
heti, s
velés
mozdít
számtal
ja, hog
hajlam
lődési
kig csa
ni a
tevéker
mondv
Nem a
kat vé
sem lel
— min
esetébe
kan: a
vekkel,
kihozn
nak az
háznak
juk a
felújító
újnál l
összegé
meghit
het. S
telessé
mert
meg

Bertalan Tivadar

Ormos Berő: „Hullámok" c. írásához illusztráció.

Rajz, reprodukció.

Néptanár, 1965. júl. 18. 8. l.

Bestalan Tivadar

Illusztráció Lányi Aurel „Jelmezben-páncélban" c. írásához.

Rajz, reprodukció.

Népszava, 1965. jún. 20. 9. l.

Berkovics Tivadar

Illusztrációk (rajz, festő)

Nőnap, 1965, jún. 25, 9.

1965 MÁJ



Bertalan Tivadar rajza

Anyák napjára

Ma a munka ünnepét ünnepeljük, az alkotás és az alkotók ünnepét. Holnap, május első vasárnapja pedig azoké, akiknek az alkotó munkák legfontosabbika jutott osztályrészükül: az embert alkotóké. Május 2-a az anyák ünnepe.

Az édesanya nemcsak akkor teremt embert, amikor a szülés fenséges kínjával világra hozza gyermekét. Az ember formálásának, nevelésének minden további szakasza új és új felelősséget ró az anyákra. Mert döntő módon az ő áldozatkészségükön, megértésükön, bölcsességükön múlik, hogy a család nevelőműhelyéből teljes értékű, dolgos, önmagát egészen adni képes közösségi ember kerül-e ki, avagy olyan ember, aki csak kihasználja a társadalom nyújtotta előnyöket, de ő maga azon igyekszik, hogy azokért a lehető legkevesebbet adja cserébe.

Mit jelent anyának lenni? Sokkal többet annál, mint kilenc hónap »terhe« után világra hozni az újszülöttet. Jelent áldozni időt, fáradságot, törődést, gondot, előrelátást, lélekismeretet és még sok mindent — jelenti a szeretet végtelen forrását.

Az anyaszív halhatatlan, de az anyák halandók. Erősek, amíg fiatalok és egészségesek, segítségre szorulók, ha betegek, ha idősek, amíg új életet hordanak a szívük alatt, amíg kicsinyüket táplálják, ha kisgyermekük beteg és azt ápolniuk kell. Erről szólt az MSZMP Központi Bizottságának levele a magyar nőkhöz: »... E nemzedékek felnevelésében a legtöbb teher a magyar nőkre, a becsületes, gyermekeikért áldozatra is kész dolgos anyákra hárul...«

Az anyákra háruló különleges terhekről, az anyák fokozottabb társadalmi megbecsüléséről, államunknak az anyákat védő és segítő rendelkezéseinek pontos betartásáról lesz többek között szó a Magyar Nők Országos Tanácsának jövő héten megrendezésre kerülő anyák konferenciáján is. Mert a felszabadulásunk óta eltelt húsz esztendő a legtöbbet a jövő generációjáért tette, és ezzel együtt soha nem tapasztalt intézményes védelemben részesítette az anyákat. Törvényes rendelkezések védik a terhes, a szoptató, a kisgyermekét gondozó asszonyokat. Előfordul, mégis, hogy ez az intézményes védelem a valóságban egyes vezetők meg nem értése miatt halványabban érvényesül. Mindent meg kell tenni azért, hogy a kormányzat szándékait és rendelkezéseit mindenütt be is tartsák. Ezzel is küzdünk azért, hogy — ugyancsak az MSZMP KB levelét idézve — mind kevesebb legyen azoknak az asszonyoknak a száma, akik »... csak azért mondanak le a gyermekáldásról, mert az átmeneti kényelmetlenséggel, gondokkal is jár. Megkülönböztetett tisztelet jár azoknak a nőknek, akik nemcsak munkahelyükön állnak helyt, hanem példás családanyák is...«

Anyák napját ez évben azzal ünnepeljük, hogy megfogadjuk: küzdünk, hogy ez a megkülönböztetett tisztelet az anyák irányában az élet minden területén valóban érvényre is jusson.

K. R.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET

H. Barta Lajos

HA[illegible]

Idősb Héring János vénember lett és sokszor már tehetetlen. Nyáron egyszer horgászni ment, kerékpáron a Duna felé hajtott, keze lecsúszott a kormányról és összetörte magát.

Amikor ez megtörtént, a fia megparancsolta, nem mehet többé egyedül.

A vénember szeptembertől Szili Andrással, a szomszéd öreggel ment a Dunára.

Minden reggel elmentek.

De Szili András szeptembertől elmaradt. Nem jött többé. Ifjabb Héring János már kérdezni akarta az apját, miért nem jön Szili, miért nem mennek horgászni, de halogatta. A vénember békességben volt, a kérdés felesleges volt.

De péntek reggel a vénember megzavarta a békességet. Hajnalban kiment a konyhába és kalapáccsal ütni kezdte a horgászbot nyelét.

Ifjabb Héring felébredt a zajra, és kiszólt a belső szobából:

— Maga van kint?

— Én — mondta idősb Héring. — Meglazult a horgászbot nyele.

Ifjabb Héring felkelt, kiment a konyhába.

— Mit akar éjjel a horgászbot nyelével? — kérdezte.

— Kimegyek a Dunára — mondta a vénember. — Éjjel esett, harapnak a halak.

Ifjabb Héring közelebb lépett az apjához, fél métert, és azt kérdezte:

— Szilivel megy?

A vénember nem szólt, csak ütötte tovább a horgászbot nyelét.

Ifjabb Héring megfogta a vénember kezét.

— Kérdeztem valamit! — mondta. — Szilivel megy?!

— Nem — mondta idősb Héring —, egyedül megyek.

Ifjabb Héring rágyújtott, aztán megkínálta a vénembert is.

— Egyet kérdek — mondta —, mi baja van magának Szilivel?

— Nincs nékem semmi bajom vele — mondta idősb Héring.

— Hát akkor — kérdezte ifjabb Héring.

— Nem kedvelem — mondta a vénember.

— Ezelőtt kedvelte — mondta ifjabb Héring —, ezelőtt mindig együtt voltak.

— Ezelőtt — mondta a vénember —, de most már nem.

— Mióta nem?

— Amióta autózik, nem — mondta idősb Héring.

— Mit csinál?

— Autózik — mondta a vénember —, amióta autója van.

Ifjabb Héring nevetett, krákogva, erősen.

— Mit ki nem talál...

— Kitalálás? — mondta a vénember. — Kitalálás, hogy azelőtt beszélgetett, most meg csak int, egyet se szól és már

— Nem engedem egyedül horgászni.

A vénember nem szólt, megfordult és felfogta a botokat.

Ifjabb Héring nézte az apját, aztán a két, bütykös ágból készült horgászbotot.

— Megint makacs — mondta halkan, és zsebében a bicskáját piszkálta.

A vénember arra se nézett, a hátát mutatta.

— Nem sok van már hátra, akkor majd nem kell mondanod.

Hosszú csend volt. Aztán mondta ifjabb Héring:

— Mire mondja ezt?

— Megdöglök már, arra — mondta a vénember, és megfordult, és ránézett a fiára.

Lassan ment ki az ajtón.

Amikor a vénember elment, ifjabb Héring János átment a szomszédba Szilihez, és megkérte, menjen az apja után.



Szili beült a kocsiba, és idősb Héring után ment.

A kettes kilométerkőnél, Dunapatajnál érte utol a vénembert.

Idősb Héring, amikor Szili lassított és megállt, ellenkezett, nem akart az autóba ülni, de aztán beült, és Szili a biciklit a csomagtartóra kötötte.

A Duna partján sütött a nap, jól melegített. A két öreg egymás mellett ült, és a bukókat nézte.

Idősb Héring bukói parafadugóból voltak, Szili bukói pirosak, fehér szegéllyel: tizenöt forint az üzletben.

Idősb Héring zsinórja rövid volt, sekélyre engedte a horgot, és már két ponty, négy törpeharcsa volt a szatyrában.

Szili ötvenméteres zsinórokkal horgászott, messzire, mélyre vágta a horgot. Nagy halat akart. De még semmit sem fogott.

És irigyelte a vénembert.

— Nagy szerencséd van — mondta —, énnékem még semmim sincs. A tied meg már két kiló.

— Kicsik — mondta a vén-

Idősb Héring nem akarta, de kibukott:

— Ha fognál!

Szili nem szólt, megint a szájába harapott, kirántotta a horgokat és még messzebbre vágta.

— Kis vackokat nem érdemes fogni — mondta —, azt megeszi az ember maga. Ha nagyot fogok, eladom, és jó pénzt adnak érte.

Idősb Héring játszott a lábával, mozgatta, nézte.

— Minek neked a pénz — kérdezte Szilitől —, autód van, mindened van, az orvos fiad meg dögre keresi magát.

Szili ledobta a horgászbotot, idősb Héringre nézett, most először, amióta ülnek.

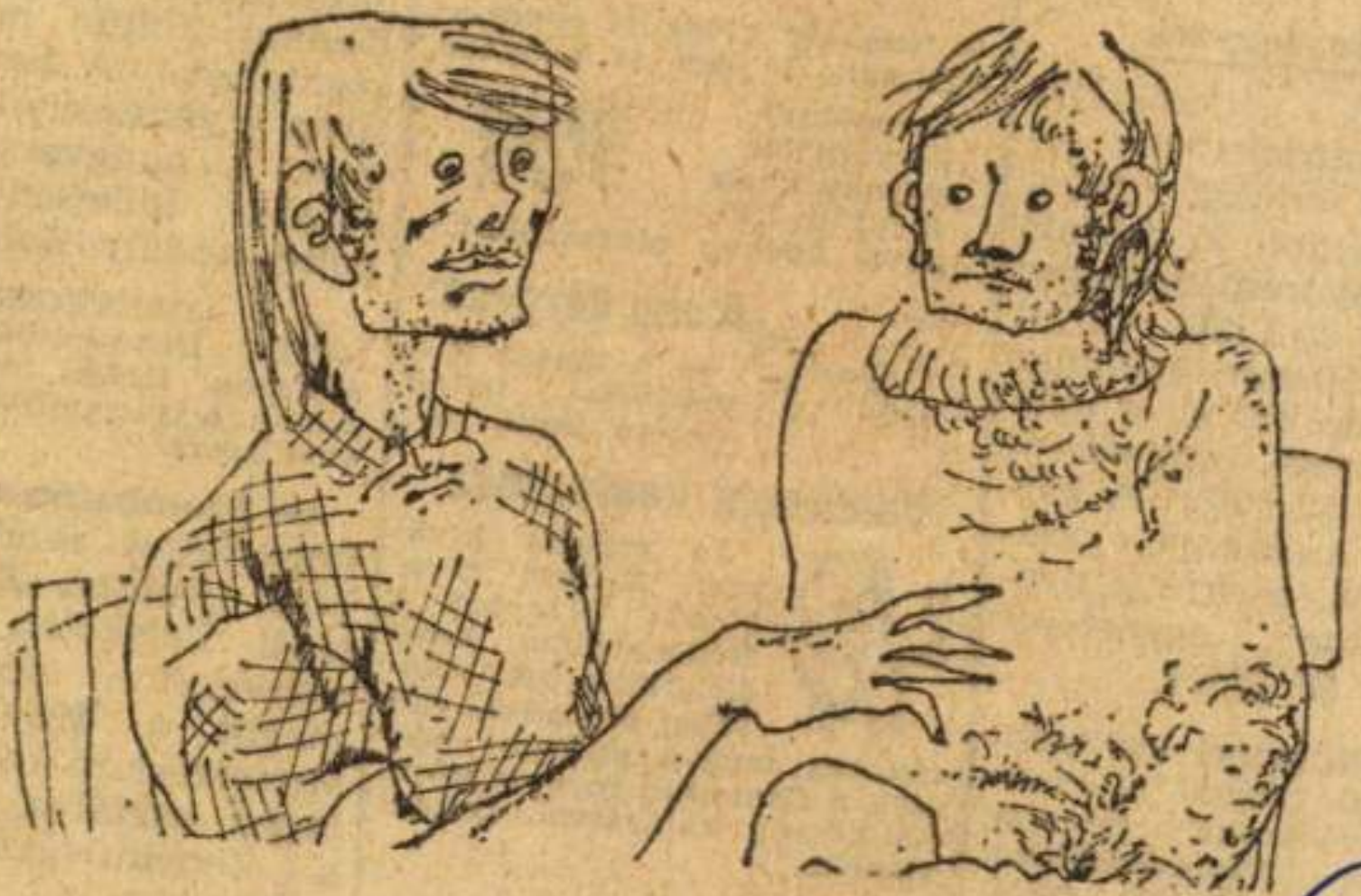
— Idefigyelj — mondta —, nekem a barátom voltál és nincsen jogod így beszélni. Azzal a benzinnel hoztalak, amit a fiam keresett.

A vénember állta Szili tekintetét. És nem szólt.

1965 JUN 20.

László Anna: 1021

JELMEZBEN-PÁNCÉLBAN



(Bertalan Tivadar rajza)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NEPSZAVA

Tartalmából

aik

eményjegyzék

25. játékhétre
2 lottószelvény ér-
Öt találat nincs.
találatot 21 fogadó
a nyereményösszeg
ként 213 136 forint
ér. Három találatot
ogadó ért el, a nye-
yösszeg egyenként
rint 50 fillér. A két-
tos szelvények szá-
02 180, ezekre a nye-
nyösszeg egyenként
rint 90 fillér.

A PÉCSETT VENDÉG-
EPLŐ Berlini Nagycir-
negvásárolta a mecseki
park állatóvodájának
kicsiny lakóját. Októ-
pécsi »nevelőszülők-
radnak az oroszlán-

ANNA NAPJA

VASÁRNAP,
JÚNIUS 20.

A Nap kel 3 óra 46 perckor, nyugszik 19 óra 45 perckor.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon RAFAEL nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— A tavasz is a második félidő végére javul fel?

Vasárnapi konferansz

Jó reggelt kívánok, kedves olvasóink! Olvasom a Népszavában, hogy kőkorszakbeli lakótelep maradványait találták meg a szegedi régészek a Csongrád megyei Röszke község határában. Őskori viccek:

1.

— Rossz állapotban van ez a ház.

— Az angliai Alde
gi zenei ünnepségel
nagysikerű hangve
Kodály Zoltán mu
szentelték. A han
nyen a zeneszerző
vett. A hangverse
zönsége lelkesen
pelte Kodály Zolt

— BÉLYEGKIÁ
NYÍLT Békéscsabán
állításon Békés me
szonöt bélyeggyűjtő
vesz részt.

— Szombaton ta
ünnepséget rende
Liszt Ferenc Ze
szeti Főiskolán.
nepségen képv
magát a Művel
Minisztérium mű
tatási osztálya,
a Zeneművészek
szervezete is.

Az Állami Bábsz

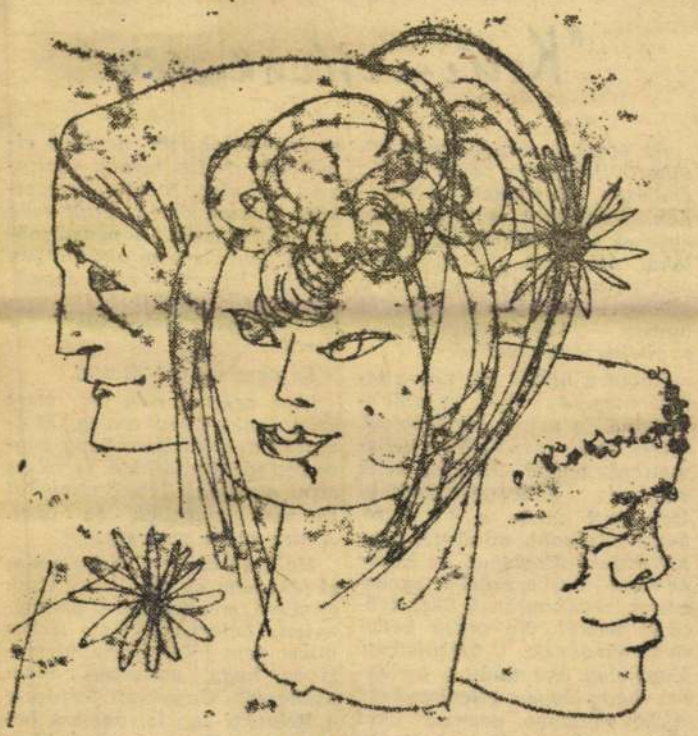
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

NÉPSZABADSÁG

1965 MÁJ 1

1021



MÁJUS 1.
(Bertalan Tivadar rajza.)

"Kellemetlenkedők"

Az egyik budapesti moziban viharos jelenetek zajlanak. Az emberek tolonganak, tülekednek, előfordult az is, hogy egyesek beverték a pénztár ablakát. Ám „csak néhány percre okozott zavart és tumultust a jelenet — olvasom a délutáni lapban —, mert eltávolították a »kellemetlenkedőket«".

Ebből a hírből két dolog lepett meg. Az egyik az ablakbeverés, a másik az idézőjel. Miért tették idézőjelbe a kellemetlenkedőket? Hiszen azok valóban kellemetlenkedtek! Úgy érzi talán a hírlapíró, hogy súlyosabb minősítés illenék rájuk? Meglehet. De akkor nevezze bajkeverőnek, zavargónak, rendbontónak őket, idézőjel nélkül. Ne pedig kellemetlenkedőnek idézőjelben. Vagy úgy érzi talán a hírlapíró, hogy éppen ellenkezőleg? Akkor viszont nevezze őket ideges, türelmetlen, ingerült, felzaklatott, felháborodott ablakkocogtatóknak, ne pedig másnak idézőjelben. Mi lesz az zi világválságáról fecsegő elméletekre? De bizony csattanós! Némileg. Mert a nemzetközi filmművészet ettől még válságban lehet. A pénztárablakot ugyanis nem akármilyen filmnél, hanem — most dagadjon minden honfi keble — egy új magyar filmvígjátéknál verték be!

És nem utána! Előtte!

Nem azért verték be, mert kritizálták. Ellenkezőleg. Elolvasták a kritikákat, hogy végre egy jó film látható, és mégis látni akarták! Ennek ellenére! De nem engedték be őket. Amire nincs mentség.

Ha csak az nem, hogy a mozi fala nem gumiból van. Csak annyian mehetnek be, amennyien befférnek. De akkor miért nem játsszák annyi moziban, hogy mindenki megnézhesse? Ugyanezt kérdezte a délutáni lap is, nagyon helyesen. Amire viszont a filmforgalmazásnál egyesek — úgy hírlik — aggályoskodnak: vajon kultúrpolitikailag helyes-e

1021



(Bertalan Tivadar ra

Vasárnapi u

CSÖKKEN A TBC-S MEGBETEGEDÉSEK SZÁMA A FŐVÁROSBAN

A főváros egészségügyi helyzetéről közzétett tájékoztató szerint ma már 22 gondozóintézet foglalkozik a tüdőbetegek kezelésével. Ezek közül 12 két műszakban működik, s a A fővárosban 11 tbc-szűrőállomás rendel. korszerű állomást nyitnak meg. A gondozás eredményét szerint a II., a III., a VI., és a XIV. kerületben tervek mutatja, hogy a nyilvántartott tbc-sek száma a fővárosban újabb az elmúlt négy év alatt 26 000-ről 20 000-re csökkent. Az új megbetegedések száma is évről évre csökken, és az eltelt öt évben egyetlen budapesti gyermek sem halt meg gümőkórban. Kiterjedt hálózat látja el a bőr- és nemi betegek gondozását is. A főváros tizenhárom onkológiai gondozóintézetében évente 70—80 000 szűrővizsgálatot végeznek.

— **A nemzetközi fúvósötös-verseny** első fordulójából 8 quintett jutott tovább: a nemrégiben alakult avignoni fúvósötös, a Berlini Állami Operaház együttese (az NDK versenyzői), a bukaresti fúvósötös, a magyarok részéről az 1962-ben alakult Ifjúsági Együttes, és a genfi nemzetközi versenyen díjat nyert Magyar fúvósötös, a prágai zeneakadémia együttese, a szlovák és a szovjet fúvósötös.

Kettős premier szombat este Budapesten

Szombat este a fővárosban két színház tartott premiert. A Thália Színházban mutatták be Iszaak Babel »Alkony« című drámáját. A József Attila Színházban Gyárfás Miklós »Egérút« című, kétrészes vígjátéka került először színre.

— **Róna Viktor**, az Ope-

SZEP 19.

B ertalan T ivadar M.D.K.

Rajz / két fej / repr.

A Magyar Nemzet galériaája

Magyar N emzet 1965. március 21. 9. 1.

1021 Bertalan Tivadar

Földeák János:

Surbán Miska meg a nők

Alig pár perc telt el a munkaidő kezdetétől. Még jóformán meg sem melegedett alattam a szék, amikor megcserrent a telefonom. Boros elvtárs, az igazgató hívatott.

— Legyél szíves, azonnal gyere be hozzám! — kért ideges hangon.

Azt hiszem, senki se szereti, ha a vállalat igazgatója valamiért ideges. Engem is rögtön nyugtalanított. Tapasztalatból tudom, hogy az igazgatók idegessége sosem öncélú.

S ezt mindjárt láttam is Boroson. Az egyébként vasnyugalmú férfi türelmetlenül mutatott helyet.

— Te mit tudsz Surbán Miskáról? — kérdezte minden bevezető nélkül.

Nincsen olyan személyzeti osztályvezető, aki örülne egy ilyen hirtelen kérdésnek; az igazgató idegessége és a kérdezett miatt.

Surbán Miska a Papirosz egyik legderekabb, legtekintélyesebb dolgozója. Olyan mozgalmi, politikai múlt van mögötte, mint rajta kívül kevésnek. Nemsokára három éve lesz, hogy kiemeltük az ellenőrzési osztály élére. Ismerjük, mint a tenyerünket. S Boros jobban, mint én. Inaskoruk óta tart a barátságuk, most mégis ő kérdezi tőlem, mit tudok Surbán Miskáról.

— Miért? Mi van vele? — adtam vissza a kérdést.

— Szóval, te sem tudsz semmiről!?... Előtted is eltitkolták!? — kiabált Boros, majd méltatlankodva hozzátette: — Tűrhetetlen állapotnak tartom, hogy a Papirosz felelős vezetői ne tudják, mi történik a vállalatnál!...

Boros hangossága csak tetézte nyugtalanságomat. Komoly zűr lehet, ha annyira indulatoskodik.

— A Papiroszról van szó, vagy Surbánról? — óvatoskodtam.

— Mind a kettőről! Nem választhatók el egymástól...

Ezek után csak arra gondolhattam, hogy Surbán Miskát megint letartóztatták. Most már ötödször, ha igaz. Először Horthyék tették lakat alá, mert egy sztrájk során az állam ellen izgatott. Másodszor Rákosi csukatta börtönbe. Harmadszor az ellenforradalmárok vitték el, amiért kizavarta a műhelyből a »forradalmi munkástanács« elnökét. Negyedszer közvetlenül az ellenforradalom után vették őrizetbe, mert valaki följelentette, hogy fegyvereket és lőszert rejteget az öltözőszekrényében. S ez igaz volt, de a jóhiszeműségét igazoltuk.

— Mikor vitték el Miskát? És honnan? Innen a gyárból, vagy a lakásáról? — kérdeztem izgatottan.

Boros úgy meredt rám, hogy megijedtem. Szemét kidüllesztette a csodálkozás, s becsöngette a titkárnőjét.

— Kérdezze meg, Ágnes, hogy Surbán elvtárs bejött-e reggel?

— Öt perce sincs, hogy beszéltem vele, igazgató elvtárs. A selejtáruk kimutatását sürgettem nála.

— Igen? És mit mondott?

— Hogy még ma megkapom...

Megkönnyebbültem, hogy Surbán Miska benn van. Tehát nem tartóztatták le. Nincs aggodalomra ok. Minden más már kevésbé érdekes...

Amikor a titkárnő kiment, Boros felém fordult. Szinte pattogtak a szavai:

— Figyelj rám!... Surbán Miska titokban zaklatja a nőket. Tegnap jutott tudomásomra. Mondhatom, fölháborított, amit hallottam! De legjobban az, hogy eltitkolják... Neked talán szóltak?

— Nem. Nekem se szóltak. Most hallom először — hüledeztem.

— Hát erről van szó! Ezért hívattalak. Azonnal vizsgáld ki, a lehető legrészletesebben! És bizalmasan, érted!?...

— Úgy lesz, Boros elvtárs!...

— Először a panaszosokat hallgasd ki. Szabó Jutkával kezdd. Ő az első sértett. Azután Merényi Margitot. Az a második. Ha vannak tanúk, azokat is. De egyenként és feltűnés nélkül. Érted!?...

— Értem!... És természetesen beszélek Surbán Miskával is.

Az igazgató nyomban tiltakozott:

— Azzal nem, dehogy!... Előbb beszámolsz nekem, a továbbiakat majd megbeszéljük. Úgy gondolom, hogy Surbánt együtt hallgatjuk ki. Ha szükséges... Helyes? — nézett rám Boros.

— Egyetértek veled — s örültem, amiért nem egyedül kell majd Surbán Miskát felelősségre vonnom. Elmúlt már hatvanéves...

— Rögtön fogj hozzá a kivizsgáláshoz! Egy percet sem szabad várnunk. Ki tudja, milyen rémhírek keringhetnek már a nők között?

— Attól tartok, félreértés lesz az egész — kockáztattam meg Surbán Miskát védeni.

— Szó sincs félreértésről! Ellenkezőleg! Sőt, azt ajánlom, a legnagyobb körültekintéssel puhatolózz! Hátha Szabó Jutkán és Merényi Margiton kívül másokat is zaklatott. Csak nem tudunk még róla...

Míg visszatértem a szobámba, volt min rágódnom. Hát nincs rossz ízlése Surbán Miskának, nincs bizony! Mind a két lányt jól ismerem. Nemcsak fiatalok, hanem bintagul csinosak is, ahogy azt ma a legényfélék mondják. No, meg kacérak, mint akik tudják, hogy mennyit érnek...

Ahogy Boros kívánta, Szabó Jutkával kezdtem a vizsgálatot.

Mindjárt, az első kérdésemre, meglepő választ kaptam:

— Leöntött egy pohár vízzel.

— Mi... mit tett? — néztem a lányra, mint aki nem jól hallott.

— Mondom, leöntött egy pohár vízzel! — kuncogott Szabó Jutka, és láttam rajta, hogy már nem a harag beszél belőle, csak a boszszúság.

— És, maga szerint, miért tette?

— Bárcsak tudnám!...

— Hát nem kérdezte meg?

— Jó vicc!... Tessék mondani, ha magát leöntenék vízzel, mindjárt kérdezősködne? Nem inkább törülközne először?... Murgics néni megkérdezte, de Surbán bácsi nem felelt rá.

— Tehát Murgicsné is látta?

— Amikor leöntött, azt nem. Csak amikor ráztam ki a vizet, azt látta...

— Honnan rázta ki a vizet?

— Honnan?... A ruhámból! — mutatott magára Jutka.

Nem akartam, hogy a lány észrevegye értetlenségemet, inkább leszóltam telefonon Murgicsnéért, csak azután érdeklődtem tovább.

— No, és hogyan öntötte le? Részletezze egy kicsit.

— Bementem Surbán bácsihoz megkérdezni, hogy mikor állítja össze a negyedévi jelentést. Közeledik a határidő, és nem szeretném, ha kapkodnom kellene a gépeléssel...



(Bertalan Tivadar rajza)

— Amire Surbán kartárs megharagudott. Igaz?

— Azt én nem tudom, mert nem szólt semmit, csak felkapta az asztaláról a poharát és leöntött...

— De hol öntötte le, könyörgöm? Az arcába loccsantotta a vizet, vagy csak a szoknyájára? — kérdeztem némi ingerültséggel.

— Ó, nem. Másképp!... Áthajolt az íróasztal fölött és elhúzta a blúzomat, itt ni! — mutatta Jutka, s a nyaka alatt meglibegtette a selyem blúza V-alakú kivágását. — Ide öntötte a vizet — mosolygott szégyellősen.

Akaratlanul is rábámultam a lány blúz alatt gömbölyülő mellére.

— És... és azután mi történt?

— Sikítottam és ugráltam, mert a víz hideg volt. És kiráncigáltam a blúzom alját, hogy kirázzam alóla a vizet...

— Mire Surbán kartárs?...

— Letette a poharat, megfordult és az iratszekrényben kezdett valamit keresgélni.

— És nem szólt közbe semmit?

— Egy szót se!

— Csak nevetett, mi?...

— Azt se. Nem nevetett.

Mint végszóra, úgy lépett be Murgicsné. Szintén az ellenőrzési osztályon dolgozik, egy szobában Jutkával. Surbán beosztottja.

Murgicsné nem sok újat mondott.

— Jutka bement az öreghez, hogy érdeklődjön, mikor gépelheti már a negyedévi jelentést... Az ajtót félig nyitva hagyta, így minden szavát hallhattam... Meg én is kíváncsi voltam, mit mond majd az öreg.

— Látta is őket, Murgicsné?

— Nem, csak hallottam... S amint lesem az öreg válaszát, Jutka retteneteset sikít, és dobogást hallok, mintha szaladna... Berohantam, hogy jaj istenem, mi történhetett, hát látom, hogy Jutka ugrál, ráncigálja a blúzát, ami alól csöpögött a víz, le a parkettre... Nézek Jutkára, hogy mi van, honnan a víz? Hát mondja, hogy az öreg leöntötte egy pohár vízzel... Ekkor én megkérdeztem, mi bajod van Jutkával, te Miska? Miért öntötted le? Elrontott valamit, vagy tiszteletlen volt?...

— És Surbán mit mondott?

— Semmit! Ránk se nézett. Vissza se fordult az iratszekrénytől.

Kétkedve néztem a két nőt: a tényálláson kívül mással nem lettem okosabb, ami kevés. Mit mondok majd Borosnak? Ennyit ő is tud.

— Mondják csak, máskor is előfordult, hogy Surbán kartárs?... Na, hogyan is mondjam?... Hogy Surbán kartárs ilyesmiket tett?...

— Nem, soha — felelték szinte egyszerre.

— Mégis, maguk mivel magyarázzák?... Valami okának csak kell lenni, amiért leöntötte! — fürkésztem Jutkát.

— Fogalmam sincs, miért tehette — vonta vállát a lány.

— 'Isz épp az az érdekes, tudja — vette át a szót Murgicsné —, hogy Surbán már hetek óta megváltozott. Mintha beteg lenne. Azelőtt el-elbeszélgetett velünk, de mostanában még a vállalati ügyekről is szófukar. Ha kérdezzük őt, mi baja, beteg talán, vagy valami bántja, csak legyint, hogy hagyjuk őt békén. Nagyon zárkózott lett...

— Vagyis, maguk kizártnak tartják, hogy Surbán kartárs esetleg tréfált? — próbáltam velük határozottabb eredményre jutni.

A két nő előbb tanácstalanul egymásra nézett.

— Mi is gondoltuk, hogy talán tréfált, csak amióta a Merényi Margittal is, azóta nem értjük — mondta Murgicsné.

— Én is hajlandó lettem volna elfelejteni, ha többször nem fordul elő, de hogy Margitot is leöntötte... Tessék elhinni, rossz ám az a hideg víz! Még akkor is, ha nyár van. Nem is szólva arról, hogy a ruháját is sajnálja az ember — panaszkodott őszintén Szabó Jutka.

Megkértem őket, hogy senkinek egy szót se a velem folytatott beszélgetésükről, s intettem, hogy távozhatnak.

Merényi Margit már másképp viselkedett. A magas, karcsú termetű és bájosan haragos arcú lány határozott volt. Vádolt és ítélkezett, s ugyanakkor megbocsátó és megértő is volt.

S én is másképp beszéltem vele, mint Jutkával.. Igen, másképp, mert aki az egyetem esti tagozatára jár és akinek minisztériumi főosztályvezető az apja, azzal csínján kell bánni. Igyekeztem a leghivatalosabb hangot és modort tartani. Érezze, hogy komoly a vizsgálat.

A lány majdnem jegyzőkönyvi szabatossággal fogalmazott:

— Átmentem Surbán kartárshoz, hogy adja már oda a negyedévi jelentés másolatát, hátha van benne olyan ellenőrzési észrevétel, amire a főkönyvelő kartársnak hivatkoznia kell a vállalat pénzügyi helyzetéről összeállítandó tájékoztatójában... Surbán kartárs erre felállt és a poharában levő vizet minden szó nélkül beleöntötte a ruhámba, és azután visszaült az íróasztalához.

— Különös... Maga nem sikított?

— Nem én, kérem, mert annyira meglepődtem! Csak amikor a víz már a lábam szárán csorgott lefelé a ruhám alól, rá a szandálomra, akkor kérdeztem meg, hogy miért volt ez, Surbán kartárs?...

— És mit válaszolt?

— Azt, hogy ha van isten, megbocsátja, én nem tehetek róla...

— Már mint Surbán kartárs nem tehet róla, vagy maga, Margitka? — igyekeztem tisztázni, nehogy félreértsem.

— Nem, nem én, hanem Surbán kartárs nem tehet róla... Ha van isten, megbocsátja, én nem tehetek róla... Szó szerint így mondta!... Sosem fogom elfelejteni.

— Mást nem mondott?

— Nem! Én még egyszer kértem a jelentést, de nem felelt arra se.

— Hanem mit csinált?... Amíg maga megismételte, miért ment, mit csinált Surbán kartárs?

— Valamit írt...

— Talán akkor írta a negyedévi jelentést?

— Á, nem! Azt Jutkától kaptam meg a másik szobában.

— Akinek maga nyomban panaszkodott...

— Persze, hogy panaszkodtam, mert Jutka megkérdezte, miért vizes a ruhám?... Akkor tudtam meg, hogy Surbán bácsi őt is leöntötte.

Már éppen kérdezni akartam a véleményét, de Margit megelőzött:

— Akkor írtó dühös voltam Surbán bácsira, de csak magamban. És később már megsajnáltam, amiért nagyon rendes, megbecsült ember létére ostobaságok jutnak eszébe. Amikkel lejáratja a tekintélyét, nevetségessé teszi magát. Épp ezért csak apámnak mondtam meg otthon, hogy hogyan jártunk Surbán bácsival, hogy vizet öntött a ruhánkba...

Mondanom sem kell, mindjárt érdekelt Merényi főosztályvezető elvtárs vélekedése a lányát ért inzultusról. Margit megnyugtatott:

— Apa jót nevetett az egészen, és azzal vigasztalt, hogy ilyesmi az öregedő férfiaknál gyakran előfordul. Azt tanácsolta, figyelmeztessük egymást, lányokat és asszonyokat, Surbán bácsi hóbortjára, és ne menjünk a közelébe, ha kivágott ruha van rajtunk.

— Ami nem megoldás, Margitka! — adtam azért is a hivatalos elégedetlenkedőt. — Surbán kartársat mi felelősségre fogjuk vonni! Adjon elégtételt maguknak. És figyelmeztetjük a helyes viselkedésre is!...

Mindezek után Boroshoz mentem, hogy még melegében tájékoztassam. Igen nagy érdeklődéssel hallgatta beszámolómat.

— Végeredményben továbbra is nyitott kérdés marad és találgathatjuk, hogy Surbán Miska tette buta tréfa-e vagy a szenilitás kezdetének jele? — mondta gondterhelten, amikor befejeztem.

— Azt hiszem, figyelmeztetni kellene őt — tanácsoltam. — A lányok, szerencsére, nem vertek botrányt, hogy okod lenne fegyelmi eljárást indítani. Egy igazgatói intéssel talán elejét lehetne venni...

— Igen, igen, de nem ilyen egyszerű az ügy. Attól tartok, hogy Merényi főosztályvezető nem azért hívott föl telefonon, hogy ennyivel beérje majd. Valószínűleg csak azért nem követelte a fegyelmit, mert nem akar egy olyan látszatot, mintha felettesi hatalmát vetné latba a lánya ügyében, viszont tőlem azért elvárja, hogy Surbán ellen...

Nem fejezhette be, mert nyílt az ajtó és Murgicsné lépett be hozzánk. Hadonászva mutatta a vizes ruháját.

— Lehetetlen, amit Surbán művel! — háborgott. — Bemegyek hozzá egy jelentésért és erre nekem is vizet önt a blúzomba!... Hát mit gondol ez a Surbán? Játszótársa vagyok én, akivel azt tehet, amit akar?...

— S ezt meg is mondta neki — kérdezte Boros indulatosan.

— Meg hát!... Hogy ő nem tehet róla, de, ha van isten, az megbocsátja, azt mondta... Valami baja van neki, igazgató elvtárs! Ideje, hogy megvizsgáltassák!...

— Nyugodjon meg, Murgicsné, intézkedni fogok! — mondta Boros, majd utasította a titkárnőjét, hogy azonnal kéreti Surbánt.

S néhány perc múlva már szemben ültünk Surbán Miskával. Boros is, de én is, fölfokozott kíváncsisággal fürkésztük. Nem láttunk rajta semmi rendellenest. A szokatlan komolyságát megilletődésnek vettük. Mindenkire jellemző, akit az igazgató váratlanul hívat.

Boros mindjárt a dolgok közepébe vágott:

— Panaszkodnak rád, Miska, tudod-e?

— Ha van isten, megbocsátja, én nem tehetek róla...

Boros annyira meglepődött a válaszon, alig bírta folytatni.

— Nem tehetsz arról, hogy leöntöd a nőket vízzel? — kérdezte óvatosan, amikor magához tért.

— A vizet ivásra, tisztálkodásra és különböző ipari célokra is használjuk. És természetesen öntözésre is! — sorolta Surbán.

— Én komolyan beszélek, hallod-e, Miska!? — vörösödött el Boros. — Mi a rosseb van veled? Vénségedre, bolondulsz meg?

— Ha van isten, megbocsátja, én nem tehetek róla — mondta Surbán, de most védekezően, miközben révetegen tekingetett ránk.

Boros meghökkenve rám nézett, mintegy biztatott, szóljak én is.

— Kivetted már a szabadságodat? — fordultam hát Miskához.

— Nem tudom kivenni! Én egy nélkülözhetetlen munkaerő vagyok! Igaz-e, Boros?... Te mondtad, tavaly karácsonykor.

— Igen, én, amikor a nyugdíjazásodat kérted, s azt is, hogy maradj még! Várjad meg, amíg a tröszt összeverődik, egyenesbe kerül...

— Azt hiszem, már egyenesben vagyunk — igyekeztem én is a vállalat körül tartani a beszélgetést, amíg újra sorát keríthetjük a nők öntözésének. Surbánt látva, jogosnak éreztem az óvatosságot.

— Igen, már összeszoktunk, megy a kocsi! — kapott a szón Boros, miközben ő is aggódva figyelte Surbánt. — Most elengednélek nyugdíjba, ha kérnéd — ajánlotta neki barátságosan.

Rögtön megértettem Boros szándékát. Kitűnő gondolat! Persze, hogy segítek neki; rajtam ne múljék Surbán Miska nyugdíjazása. Egyébként se értettem egyet Borossal, amikor még ellenezte.

— Ha akarjátok, rögtön megírom az előterjesztést. Holnap már akár be se kell jönni Miskának. Mit szólsz hozzá, igazgató elvtárs?

— Azonnal hozzájárulok! — kacsintott rám Boros.

— Ha van isten, megbocsátja, én nem tehetek róla! — állt föl Surbán és megindult az ajtó felé. — Menjünk! Az idő pénz, elvtársak!

— Még ma aláírom a nyugdíjazásodat, Miska! — kísért ki Boros bennünket, és elégedetten veregette a hátamat. Surbánnal csak kezelt.

Mire Surbán Miska visszatért hozzám az osztálya ügyeinek átadása után, készen is voltam az előterjesztéssel. Csak alá kellett írnia.

Őszinte sajnálkozással búcsúztam el tőle. Szegény Miska, mi mindenen ment keresztül életében, s talán ezért gyengültek meg az idegei is — gondoltam keserűen. Ám Surbán váratlanul megcáfolt.

— Köszönöm a segítségedet! — nevetett vidáman a szemem közé. — Tudod, az az öntözés meg az a megbocsátó isten előbb is eszembe juthatott volna!... Mondd meg Borosnak, hogy ne haragudjon érte. És te se! Majd a nőket is kiengesztelem — és akkorát ölelt rajtam, hogy ropogtak a csontjaim.

Még a szám is tátva maradt a csodálkozástól: nahát, ez a bitang Miska! Kijátszott bennünket...

NÉPSZAVA 1964 OKT 25

100 000 szervezett munkás művelődése

A felnőttoktatás holnapi problémái – ma

Több mint százezer szervezett munkás mindennapi örömében és gondjában osztozik a Szakszervezetek Győr-Sopron megyei Tanácsa. A dolgozók bizalmából felelősséggel munkálkodó testület sokrétű tevékenységét nehéz lenne teljességében bemutatni. Még az SZMT kulturális bizottságához sem kopogtathatunk be ilyen igénnyel, csupán egy aktuális dossziét kívánunk felütni, hogy lapjai mögé pillantva, megismerkedjünk a megye szakszervezeti népművelő munkájának jellemző vonásaival. Söre Imre, a kulturális bizottság vezetője a felnőttoktatást ajánlja elsőnek.

*

A Győr-Sopron megyei felnőttoktatás tízesztendei statisztikájára pillantva, *örvendetes fejlődést* állapíthatunk meg. A tanévenkénti 80-ról 5000-re nőtt az általános iskolába járó dolgozók száma. A valamikori 84 helyett 6000 felnőtt ül a középiskolák padjaiban. *A megye üzemei harminc százalék alá szorították le a VIII. általánost el nem végzettek arányszámát.* Igaz, emögött még mindig több mint 27 000 munkás szellemi adóssága áll — más megyékhez viszonyítva azonban ez az arány nagyon jó, s külön megnyugtató, hogy a gondos szervezettség, a széles körű beiskoláztatási tevékenység évről évre több munkást juttat általános iskolai bizonyítványhoz.

„Honnan vegyünk helyetteseket?!"

Győr-Sopron megyében — a számok ezt bizonyítják — ma *már nem az alapfokú iskoláztatással van a legtöbb teendője a népművelők derékhadának* — bár a 27 000 munkást újra iskolapadba ültetni, változatlanul nagy feladat —, *hanem kielégíteni a nyolc általánossal rendelkezők továbbtanulási igényét*, megteremteni e nemes vállalkozás sikeres végrehajtásának minden feltételét üzemen belül és üzemen kívül egyaránt. *Ez a megye egy kicsit már a felnőttoktatás holnapját éli.* A munkások tízezrei végzik el az alapfokú iskolát, s ezek a tízezrek — nagyon természetes törekvés — kezükben a friss bizonyítvánnyal, a középiskolák kapuin kopogtatnak. Már ma is többen járnak gimnáziumba és technikumba, mint általános iskolába.

Miért gond ez?

Válaszért szinte a megye valamennyi üzemébe ellátogathatnánk. Válasszuk a *Győri Kötöttkesztyűgyárat.*

— Ha valaki általánosságban megkérdi tőlünk: miért baj az, hogy a VIII. osztály után tovább tanulnak a munkások, erre csak azt lehet felelni, dehogy baj — mondja *Takács Jánosné* oktatási felelős. — De nézzük, hogy az általánosságban megfogalmazott kérdés és válasz után milyen fonák helyzetben van például a mi gyárunk. *Egyszerűen nem tudunk hozzájárulni több középiskolai — főként gimnáziumi — jelentkezés támogatásához, mert vizsgaidőszakban az üzem zavartalan termelése ezt nem teszi lehetővé.*

Tavaly 41 dolgozó járt középiskolába a kesztyűgyárból, közülük tizenhatan textiltechnikumban tanultak. Technikusra nagy szüksége lenne a gyárnak, amely az ilyen jellegű tanulmányokat a nehézségek ellenére is igyekszik messzemenően támogatni. Ám hirtelenében olyan nagy érdeklődés nyilvánult meg a *gimnázium iránt*, hogy a szeptemberi tanévkezdés alkalmával a gyár vezetői alapos mérlegelés után sem tudtak hozzájárulni számos középiskolai jelentkezéshez.

— Különösen vizsgák idején okozott már eddig is termelési nehézségeket számunkra a sok tanulmányi szabadság — mondja az igazgató. — Ma már közvetlenül a gyár műszaki gárdájának továbbképzését elősegítő széles körű iskoláztatás biztosítása is nagy gond — *három-négy hétre hogyan vegyünk ugyanolyan szakképzett helyetteseket minden posztra.* Hát még a sok egyéb középiskolai jelentkezés, amelynek — textilüzem lévén — őszintén szólva, nem örülünk, hiszen mit kezdjünk például végzett közgazdászokkal, vagy gépipari technikusokkal. Illetve még előbb: egyáltalán hogyan biztosítsuk zavartalan tanulásukat négy évig?...

Másfél millió munkaóra

Ha mindez csak kesztyűgyári probléma lenne, nem érdemelne ennyi szót. Azonban a megye üzemeinek sokaságát állítja egyelőre leküzdhetetlen nehézség elé. Az SZMT elnökségi ülésen próbált kivezető utat keresni.

— A rendelkezésekhez, természetesen, mindenki ragaszkodik. Ha azok tanulmányi szabadságot biztosítanak, nyilván mindenki él ezzel a lehetőséggel, sőt, ha kell, követeli — mondja *Söre Imre*, summázva az SZMT-ülés gondolatmenetét. — *Ám, ki sejthette volna néhány év előtt, hogy a felnőttoktatás segítésére, a dolgozók tanulásának megkönnyítésére hozott rendelkezések fékjeivé válhatnak a közép- és felsőfokú oktatásnak.* Nálunk ugyanis ez a helyzet. S bár megyebizottságunk nagyon sokat gondolkozott a megoldáson, annál többet, minthogy *jelezzen, felhívja a figyelmet* erre az égető problémára, megyei szinten nem tehet.

Külön téma lenne az üzemi és egyéni érdekek egyeztetése, hogy továbbtanulási perspektíváit lehetőleg ki-ki a maga szakmája, képzettsége, hivatása, munkahelyének jellege szerint szabja meg. Azonban a mai helyzetben még az érdekek ideális találkozása esetén is ugyanilyen gonddal küzdene a Győr megyei felnőttoktatás. Ezt talán az Észak-Dunántúli Áramszolgáltató Vállalat esete példázza a legszemléltetőbben. A vállalat technikumot végzett, tehetséges fiatal dolgozója, az elektromérnök képesítés megszerzéséért egyetemre jelentkezett. (Tehát még a »profillal« sem lett volna baj, hiszen hogyne lenne szüksége elektromérnökre egy áramszolgáltató vállalatnak.) A mérnökjelölt technikus azonban olyannyira »kilógott« már a tanuló-létszámból, hogy az üzem a legnagyobb jóindulattal sem tudta vállalni az előírt tanulmányi szabadság biztosítását, *inkább kiadta munkakönyvét és ifjú technikusunk most mint postai dolgozó jár egyetemre...*

Ezek után számoljunk egy kicsit. Vajon nem túloznak-e az üzemek, amikor a termelés zavartalanságát állítják szembe a vizsgára készülő felnőtt diákok tanulmányi szabadságával? A megyei tanács művelődési osztályán *Németh Gyula*, a felnőttoktatás tapasztalt szakembere végzi el a meglepő eredményt kimutató számtani műveletet.

— A tavalyi diáklétszámot véve alapul, az általános iskolákba járó Győr megyei dolgozók 120 000 óra tanulmányi szabadságot élveztek. A gimnazisták 192 000 órát kaptak, míg a technikumok diákjai 576 000 órát voltak távol az üzemtől. Az egyetemekre, főiskolákra járók ugyancsak 576 000 óra tanulmányi szabadságban részesültek. *Ez összesen 1 millió 464 ezer óra.*

Gyorsan — de nem elhamarkodottan

A tanulási kedvet figyelembe véve, e számok mind feljebb kerekednének, ha a megye üzemei ehhez hozzá tudnának járulni. Egyelőre azonban az említett okok miatt az eddigi biztatás kezd alábbhagyni. *Sőt, sok üzem máris arra kényszerült, hogy számos esetben egyelőre nemet mondjon a továbbtanulásnak.* Most, amikor korkövetelménnyé lett nálunk a magasabb képzettségre való törekvés! Most, amikor a technikai előrehaladás az élet minden területén nagyobb hozzáértést parancsol! Az érvek mérlegének tányérján azonban kétségtelenül ott van a csaknem másfél millió munkaóra, amely mögött nincs teljesítmény.

Természetesen, egyetlen megyében sem érződik még ilyen élesen — sokban egyáltalán nem — a felnőttoktatásnak ez az ellentmondása. De mint említettük, a győriek egy kicsit már a holnapját élik e fontos, százezreket érintő mozgalomnak. *Gondjuk így leendő országos gond, amely éppen ezért megkülönböztetett figyelmet követel.*

— Tapasztalataink szerint — hangzik az SZMT véleménye — többféle intézkedés együttes hatása segíthet a megoldáshoz. Sokat jelentene például *a vizsgaidőszak széthúzása.* Különböző iskolatípusoknak — és iskoláknak — nem kellene feltétlenül azonos időben kiírni a vizsgákat, a lépcsőzetes vizsgáztatás így nem okozna az eddigiekhez hasonló nehézségeket a tanulmányi szabadság biztosításában. Egy javaslat az üzemek számára: körültekintő *»oktatási menetrend«* évről évre elérhető egy — az üzem teherviselése szempontjából is — reális tanulólétszám kialakítása. A fenti két javaslat megvalósítása mellett feltétlenül hozzásegítene a gond megoldásához *a ma érvényben levő rendelkezések felülvizsgálása és módosítása.* Azt senki nem mondja, hogy a napi munkájuk mellett tanuló százezrek nem érdemelnek elismerést és segítséget — a felnőttek iskoláztatását azonban teljes sikerre csak akkor vihetjük, ha a felnőtt diákok az eddiginél is többet vállalnak.

Az egész megye fejlődéséért sokat fáradozó és felelősséget érző Győr-Sopron megyei SZMT *fontos jelzése ez* — és egyben az élet új feladatának papírra vetése is. Amely feladat gyors — de nem elhamarkodott! — megoldásra vár.

Kiss Gy. János

Megjegyzés

A kiállítás zárva?!

»A kiállítás zárva« — hirdeti a tábla a Szépművészeti Múzeum közelmúltban újjárendezett és méltán nagy érdeklődést keltett szoborkiállításának ajtaján. Most? A múzeumi hónapban? Átrendezés lenne talán? Vagy a kutatók munkáját zavarnák a látogatók?

A valódi ok sokkal egyszerűbb — de annál meglepőbb: nem jutott teremőr a kiállítás őrzésére. Hetenként kétszer mégis megnyílik a bezárt ajtó. Akkor viszont másik teremsort kell lezárni.

A másik, ugyancsak országos gyűjteményben, a Magyar Nemzeti Galériában, amely országszerte rendez kiállításokat és gyakran vállalkozik nagyszabású belső rendezvényekre, szinte megoldhatatlan nehézség a műtárgyak mozgatása, mert erre a célra aránytalanul csekély technikai gárdával rendelkezik. A tudományos munkatársak itt is — akárcsak a vidéki múzeumokban — idejük jelentős részét töltik képakasztással, szoborcipeléssel és más fizikai munkával.

Múzeumaink az utóbbi időben nemcsak hazai, hanem nemzetközi viszonylatban is jelentős eredményeket értek el, tudományos kutatómunkában és korszerű kiállításaikkal egyaránt. Ez fokozott megbecsülést érdemel. S annál inkább kérdés: miért kell ilyen primitív hibáknak akadályozniuk munkájukat?

Hadd mondjunk példát: a Szépművészeti Múzeum rendezvényeinek és látogatóinak száma az elmúlt néhány évben háromszorosára növekedett. Költségvetési kerete viszont semmivel sem nagyobb, mint hat évvel ezelőtt volt. Ugyanez a helyzet csaknem mindenütt. (Sőt, a magyar műtárgyak vásárlására az idén kevesebb a lehetőség, mint régebben.)

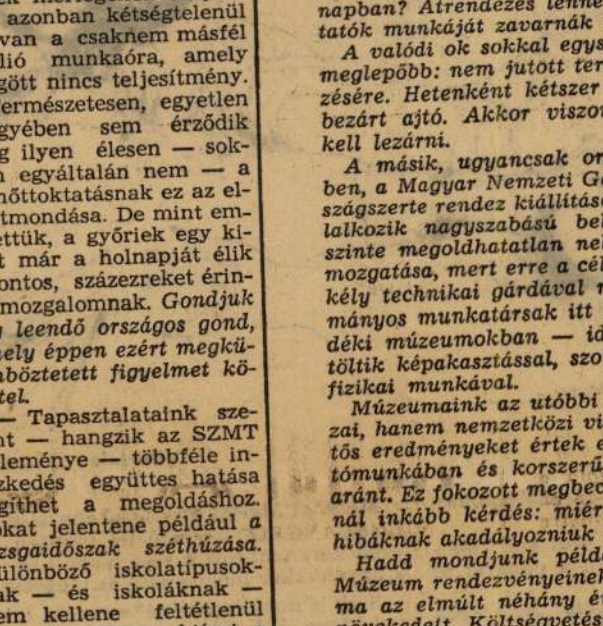
Így azután minden új vállalkozás elemi technikai nehézségek korlátaiba ütközik — sokszor hajótörést is szenved. A Szépművészeti Múzeum csak váltogatva mutathatja gyűjteményeit a közönségnek. Másutt, ahol nem volt eddig állandó kiállítás, vajmi nehéz létrehozni. A legfőbb probléma pedig mindenütt a műtárgyak biztonsága — holott nem egy gyűjteményünk rendelkezik pótolhatatlan műkincsekkel.

Nemcsak a teremőrök kis száma okoz gondot a múzeumok felelős vezetőinek, hanem az is, hogy a meglevők többsége öreg, rokkant ember. A létszám növelését nem engedik a pénzügyi keretek. Hogy eddig nem történt komolyabb lopás, az inkább a szerencsének, mint a biztonságos őrzésnek köszönhető. (A rongálástól viszont már nem sikerült megóvni a kiállított műtárgyakat. Már eddig is sok kép, szobor sínylette meg a gyér felügyeletet.)

A nemzeti vagyon védelme sürgeti, hogy végre megváltozzék a helyzet. A múzeumi dolgozókkal egyenlő mértékben felelős irányító szerveknek is hatékonyan kellene támogatniuk a legfontosabb kulturális intézményeink közé tartozó múzeumok munkáját.

A múzeumi hónap erre is figyelmeztet.

Havas Lujza



Végh Gusztáv grafikusművész több évtizedes munkásságának válogatott darabjaiból rendezett kiállítást a Dürer-teremben. A hetvenöt éves művész, akit általánosságban mint könyvgrafikust ismernek, ezúttal önálló rendeltetésű rajzait, rézkarcait és festményeit mutatja be.
Képünk: Munkás az Erzsébet-hídon

BUDAPESTI ZENEI HETEK



J. E. Köhler orgonaestje

Az orgona, ha kiváló mester kezeli, minden élménnyel megajándékozza a hallgatót, amire a muzsika képes — s ez nagy szó, hiszen a zene hangján az emberi érzés- és gondolatvilág minden árnyalata megszólaltatható. *Johannes Ernst Köhler* weimari orgonaművész — kivált, ha zeneakadémiai Bach-estjének második felére gondolunk — ilyen mesternek bizonyult. Nem az orgona különös, meglepő és nem is egyszerűen grandiózus hatásaira épít (Zeneakadémiánk instrumentuma mellesleg erre, sajnos, már nem is egészen alkalmas) — magasabb igénnyel muzsikál. Játéka egyszerű és nemes, a grandiozitás, a maga helyén nem pusztán hangzásmennyiségben, hanem indulati és érzelmi telítettségben van jelen benne. Nemcsak a koncert műsorában elfoglalt zárópozíciója miatt, hanem értéke szerint is a nagyszerű F-dúr toccata és fuga koronázta az estet. Örömmel tapasztaltuk, hogy a zsúfolt terem publikumának túlnyomó többsége a szép muzsika iránt fogékony fiatal, a sokat emlegetett »új közönség«.

A két Szeryng-koncert

Az eddigi legmagasabb színvonalú budapesti zenei heteknek is kivételes megbecsüléssel várt vendége volt *Henryk Szeryng*, a világszerte, s néhány év óta Budapesten is jól ismert, lengyel származású mexikói hegedűművész. Zenekari estje az Erkel Színházban, majd két napra rá *Petri Endrével* közös szonátaestje a Zeneakadémián egyformán ünnepi zenei esemény volt. »Elköteleztem« magam már Szeryng korábbi budapesti szereplései alkalmával, leszögezve, hogy játéka csakis a legnagyobbak mérlegére tehető. Tartozom hát művészetét ezen a színvonalon elemezni, s megmondani: zenekari estjének Bach E-dúr versenyét, s Prokofjev II. hegedűversenyének előadását sem éreztem saját színvonalán állónak. A természetesen tökéletes hegedűjátékban Bachnál helyenként idegen színeket éreztem, Prokofjev fölényes szellemessége pedig nem volt kellőképpen és mindenütt jelen. A szünet után előadott Beethoven-versenye viszont már a hatalmas mű játszható legszebb előadása volt. *Állami Hangversenyzenekarunk Erdélyi Miklóssal*, ezzel a mindenben elsőrendű művészszel az élén, a kíséretben is kiváló volt, Beethoven III. Leonóra nyitányát pedig olyan intenzitással adta elő, amilyet csak kivételes alkalmakkor hallani.

A szonátaestnek is a második felét éreztem tökéletesebbnek — a két művész, Szeryng és Petri, itt találkozott mélyebben. De már a második részhez kell sorolni a hegedűszámok »legnagyobbikát«, Bach d-moll partitáját szóló hegedűre, amelynek kiváltképp híres, nagy Chaconne-jához nagy művész sem mindig jut ilyen közel.

R. A.

„Zúgjon a dalunk..."

Énekel a veteránok. Hajdan három oktávot átfogó hatalmas basszushangja kissé megfakult már, de még ma is szépen zeng: *»Szomorúan szól a magyar nóta. Hej, de másképp hogy' miképp is szólna...«* Ez a dal csendült fel elsőnek a budapesti sütőegédek 1889 októberében alakult, most hetvenöt esztendős daloskörében. A daloskör volt a péklegények mozgalmi életének, szakszervezetének bölcsője. Itt tanultak jogokat, emberibb életet követelni, harcosabb dalokat énekelni: *»Rabszolgái mások kenyerének, Végső, döntő harcra fogjunk kezet...«*

Kornéli Gusztávnak hívják a veterán munkásénekest, aki szóban, dalban mondja el a 75 éves kórus történetét. Negyven évvel ezelőtt lépett be az énekkarba. A »mások kenyerének rabszolgái« akkor a vasárnapi munkaszünetért, az inasok nyolcórás munkaidejéért küzdöttek. S a gyűléseken, a sztrájktanyákon, a munkanélküliek találkozóhelyén, a lágymányosi Duna-ág »proli Abbáziáján« mindig ott voltak a dalosok is.

— *»Titán vagy nép...«* — dúdolja Kornéli Gusztáv a harcba hívó régi munkásindulót. — *Ezt énekeltük akkoriban, meg a »Fel szocialistákat«. Egyszer a Peterdi utcai szakszervezeti székház egyik illegális gyűlésén ránkcsaptak a rendőrök. Zsupkocsikon vittek a Mosonyi utcába és ott tartottak öt napig. Húsz dalos volt a letartóztatottak között és öt napon át csak úgy zengett a nagy közös zárka a munkásindulóktól.*

Ott voltak a kórus ifjú gárdájának azóta megőszült, de ma is aktív tagjai: *Vass Károly, Fóris István, Dunkel Mihály, Muszola József.* S ott volt *Füttyös, Knechtl István*, a felejthetetlen barát és tanító, aki már nem érhette meg a kórus hetvenötödik évét. Régi harcos- és dalostársakra emlékezik most Kornéli Gusztáv: az arany torkú *Szuer Antalra*, a bátor és vidám szívű *Kerti Ágostonra*, a *József Attila* verseit megzenésítő, híres karnagyra, *Vándor Sándorra.* S a többiekre, akiknek számára ünnep volt a dalora, akik az éjjel-nappali nehéz robot után álmosan, fáradtan is mindig készen álltak arra, hogy teljesítsék a kórus célkitűzését: »Dalainkkal a csüggedőknek bátorságot, kitartást, az elindulóknak helyes utat, a gyászolóknak vigaszt, a még sötétben szenvedőknek világosságot... nyújtunk.«

— *Engem a kórus nevelt emberré* — vallja Kornéli Gusztáv. — *Ott tanultam meg, mi a becsület, a helytállás, mit jelent a könyv és a dal a munkásembernek. Életem legszebb élményeit is a kórusnak köszönhetem. Soha nem felejtem el például az 1938-as szombathelyi dalostalálkozót. Kétezer munkásdalos hatalmas kórusa követelt ott békét, szabadságot. Nem törődtünk a lesben álló rendőrökkel, nagyon erőseknek éreztük magunkat a testvéri közösségben, és József Attila Haszon című forradalmi versét énekeltük: »Dagassz gázlángnál kenyeret...«*

A nagy múltú énekkar Guszti bácsija ma is kenyeret dagaszt egy hűvösvölgyi péküzemben. És ma is énekel a kórusban. Munkásindulókat, *Beethoven, Bartók, Kodály, Gounod, Novikov* kórusműveit. Büszke rá, hogy olyan együttes tagja, amelyet — az ő szavaival — »az igaz ügyért vívott küzdelem, a kollektíva ereje és a dal szeretete tartott össze háromnegyed évszázadon át«. Boldogan készül a 75. évfordulót ünneplő közgyűlésre, amelyen nyolcvan társával együtt elénekli a munkáskórusok hagyományos dalát:

»Zúgjon a dalunk, miként a fergeteg,
E vén világot ostromolja meg,
Legyen a hangja erőnk hirdetője,
A munka népe győzve tör előre.«

(vajk)

Bertalan Tivadar grafikus

Belgiumban, Vetteren-ben állított ki legutóbb tíz évnél olajfestményét s grafikáját. Az angyant tovább művészekben is bemutatják

— : Egy interjú Bertalan Tivadarral 2.

ESTI HIRLAP dk. 1964. okt. 26.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 JUL 1 8.
NÉPSZAVA
Bertalan Tivadar

1021



(Bertalan Tivadar rajza)

... egymást. Máskánt ... gyakozó ... asszonyból áradnak ... Ott-



Évad – dráma – magyar

A színházi évadot egészben értékelni kívánó évadvégi szokásos újságcikkek a legkilátástalanabb vállalkozások közé tartoznak. Természetrajzuknak egyébként része, hogy szerzőik ezt rendszerint jó előre leszögezik. Majdcsaknem olyasféle dolog ez, mintha mondjuk valaki egy filmet így értékelne: rossz volt, mert nem lehetett hallani a hangot; vagy: jó volt, mert eltalálták a kísérőzene stílusát. A kifogás is jogos, az elismerés sem alaptalan — de egyik sem közelíti meg a bonyolult egészet.

Egy színházi évadnak az egész országban még sokkal több az oldala és vonatkozása, mint egy bármilyen bonyolult összetételű művészi alkotásnak. Nem is vitás, a lezajlott évadról is igaz: sikerült Aischylos, Shakespeare, Gorkij, Madách bemutatóival volt benne lépés *a korszerű színház* felé, s csak úgy kiragadva: tartalmas Sartre, Williams, Krleza [illegible] képp elütő, »másmilyen« eszközöket igényel. No, de *az, hogy »másmilyen«, az nem mond semmit.* Néhány rendezőnk és színészünk viszont holmi végig nem gondolt »másmilyennel« próbál megoldani mélységesen tartalmi és stílusbeli problémákat. (Itt már természetesen nem csak Brechtről van szó.)

Messze vezetne részletezni az egész kérdésösszességet. A lényeg: *az elmúlt évad sem mutatott elég előrehaladást egy leegyszerűsödött rendezői és színészi stílus kialakulása, vagy legalábbis kialakításának kezdetei vonatkozásában.* Ez, persze, messzemenően összefügg műsorpolitikai fogyatékosságokkal. Kevés az olyan mű, amely késztetne, sőt, kényszerítene az efféle megoldásokra. *Ha a látott vizsgaelőadásokat is hozzákapcsoljuk a »szezon« amúgy is megfoghatatlanul tág fogalmához, arra is gondolni kell, hogy* Mert már csak a logika is azt mondja: *valahol ott is hibának kell lennie. A kívánság erejében: több magyar dráma kell, jobb magyar dráma kell, nagyobb támogatás szükséges a magyar drámának — csak babonás ember hihet.* Márpedig az óhaj túlontúl gyakran hangzik el — a gyakorlati támogatás azonban még mindig nem elég. Ez ugyanis nem biztatásban, még csak nem is pénzben adható meg, hanem vitatható, de művészi értéket hordozó művek fesztelenebb bemutatásában.

Vagy lehet, hogy ma már olyan sincs? Ez nem lehet, mert néhány közismerten akad. Ezeket alighanem helyes volna bemutatni, már csak azért is, hogy *vitát, mozgást, izgalmat hozzanak a magyar dráma némiképp megrekedt helyzetébe.* Csak a strucc fordítja el a fejét a kedvezőtlen jelenségek elől — *művészeti életünk egésze jól mutatja, hogy nekünk*

amely nem [illegible]
hanem évad
kapcsolódik.
hiba. Ezért
lítetlen sok
évad jó vo
amelyekre
utaltam, s i
térek. Az é
dik a polit
határozott fe
vonalának n
Thália-kabar
ebbe a néps
ba. Ugyancs
szezonban t
egy fiatal m
új operája,
»Vérnász«-a
nemzetközi si
Ha nem is ha
től, de *több*
mély, korszer
tal találkoztu
padokon, mi
esztendőkben (
heimer-ügy, Az
a jóisten, Köz
chyben, Az ifj
madara, Zoo,
sok egyéb). Szá
kapó szcenikai
is gazdagította
ebben kezdünk
fejlődni a kor

1965 JUL 20
1021

Vajda Sándor:

Történet Jeromosról

Emlékszem a kormosan mákos Dandár utcai házakra, esett a hó, gömbölyű, lágy pelyhekben, kövéren, és a tetők, a ferencvárosi szerény, vidékiesen kicsiny tetők, mintha az ég felé szálltak volna.

Libák gágogtak valamelyik falusias, földszinti házból, és csendesen zöld zsalugáterek szunnyadtak, néha egy eb futott a hóesésben.

A Dandár utcai Kék pisztoly megtelt behavazott emberekkel, rongyaikon kékes és menyétbarna színű jégvirágokkal, bolyhos, dohányarany-színű és rőt szakállasok, liszttől beporozott pillákkal, szivarozva.

Trappoló nehéz lovak patkói szikrát, gyémántszínűt csiholtak a macskakövön, a gázlámpák fénye fantasztikus árnyakat rajzolt, futó menyétet, suhanó antilopot, pettyes-foltos tigrisfejet.

A Gizella Gőz- és Hengermalom egyenetlen, kövérré duzzasztott gombaépületei hízott mongol sárkányokra emlékeztetően, a szerecsen ködben elnyúltak.

Néha egy árva proletár rigó repült az ég alján kitárt alkonyatszárnnyal és bizonyára éhesen.

A Kék pisztoly előtt megálltak a püffedt liszteszsákokkal telegyömöszölt stráfkocsik lomha, nehéz lovakkal, díszesen felszerszámozva, szénfekete sörénnyel. A tintakék kéményekből kakastaréj-piros tűz szökött elő.

A hasas kályha ontotta a meleget, Putifár, a jóllakott hamuszürke kandúr üvegfényű, merev zöld szemével méregette a biborszínű parazsat.

A gyalulatlan asztalok mellett a lócákon fáradtan, könyökükre támaszkodva szorongtak a munkások. Vége volt az éjszakai sichtnek, a közeli malmokból jöttek és a pékségekből.

Még éjszaka volt, mert télen későn és nagyon lassan világosodik, csillag már nem volt és itt bent a petróleumlámpák, a cilinderes, gömbölyű lámpák inkább füstöltek, mint világítottak, menyétbarna fények foltosan hullottak a lócákra. Putifárnak jó, mindig falhat a hékás, szólt egy ember, és a macskára meredt.

Az egész összegomolyodott az éjszakai sötéttel, az elhangzott szavak, a kalapok, a sarkokban egymásra rakva, a csillagfényű szemek, Putifár lágy kurrogása, és a fáradt, nagyon mély sóhajok.

És ekkor megjelent a színen Jeromos, a hulladékgyűjtő és citerás, nyitott ingben és kockás nadrágban, fején magas kalap, mellette lépdelt kutyája, akit mindenki ismert és Mélykéknek hívott. Mélykéknek aranyló orrlyukai voltak, gyerkőc szeme rózsaszínű fényekkel, füle lombbarna.

Már pitymallott, az éj szerecsen színei tünedeztek és már derengett szamócapirosan és rőtesen-ezüstösen. Jeromos szájához emelte a pléhkannát és lassan-lassan pengette citeráját. Csend lett. Mindenki Jeromost nézte, összébb ültek, várták, beszéljen.

Mert a nép az övé volt. Jeromos a szegények mestere volt. Beszélj, öreg, beszélj, Jeromos.

A hulladékgyűjtő letette az asztalra a citerát és megsimogatta Mélykéket.

Néha körme beleakadt a húrokba, de ez senkit sem zavart. A hasas kályhából kicsapott a tűz rókavörös fénnyel, a szikrák táncoltak, szikráztak, a szegények csillagai voltak.

Magam is sokszor hallgattam a citerást. Jeromos rég nem él. Éhenhalt. A Haller téren találtak rá. Mélykéket pecérek akarták elragadni, felszúkölt és harapott, ólmos végű bottal vágtak rózsaszínű szemébe. A hó befödte.

A messzeség indigóhullámaiból kéken zümmögnek Jeromos példabeszédei, mesei, melyeket hallgatott az éhes nép. Hallgassuk őket. A mesék, mint a növő holdak világítanak, asztalomon futkároznak, bevilágítják az éjt és az esőt vörheny fénnyel.

Jeromos szeme egyre nagyobb lett, mintha csillag született volna ebben az egyre nagyobbodó szemben. Ezra, a dunai matróz, fenyegetően felemelte öklét, hogy csendre intse Frédit, a bűvészt, és a rózsaszín szemű eb hálásan dörgölte fejét a tengerész lábához.

Ekkor szélroham vágta ki az ajtót és a plafonról hullott a szerpentin, mályva, cinóber, püspöklila, sziromfehér szalagok, és papendekliből alkonyatpír narancsok, bársonytűz héjú datolyák, álmatagzöld szőlőfürtök, melankolikus őszi színekben, húsos barackok, hullottak, mennyei, valószínűtlen tűzijátékot felidézve. Ezra, a tengerész, remekművei, aki télen, mikor beállt a Duna, itt festegetett, létrán ágaskodva díszített, költői álmaiban elkalandozott. A falra arany hangyákat, mézsárga dongókat, dzsungelvadakat, lehunyt szemű, vöröshajú lányokat festett, és okkerbőrű maláj gyöngyhalászokat, lakkhajú, tahiti sárga lányokat, fejükön virágkoszorúval, s bizarr csillagokat, körülöttük mindenütt égő gyufaszálak...



(Bertalan Tivadar rajza)

A gyümölcsök szüretje volt. A padlón egy hordó gurulni kezdett, gurult lassan, meglökték, visszagurították. Aztán Frédi felemelte a hordót egy gladiátor erejével, szemfényvesztő káprázatával, a gyalulatlan asztalra tette és mindenki körülállta a citerást.

És a citerás mesélt az éhes őzről, a lovacskáról és az eszkimó erdőről. — »Olyan hideg tél volt tavaly, amiről most mesélek, olyan grönlandi, az erdő fehér volt, mint az eszkimók szakálla, és a szél úgy suhant, mint a lapp kutyák. Jártam az országot és valahogy eltévedtem. Hó előttem, hó mögöttem, és a hó haladt a szemem előtt, ezt láttam. Kezem kékes lett, mintha befestették volna és sima volt, akár a hengerelt üveg. Őzre bukkantam, félig aludt. Az őz rám nézett, vörösbegyszínű szemmel és elsírta magát. Ne sírj. Nincs fegyverem. Toppantottam lábammal, mire az őz elszontyolodott és köhinteni kezdett. Felemeltem ujjamat és szemrehányóan szóltam — éhes vagyok. Csak egy kenyerem van. Egész télre. Az őz riadozott — én is éhes vagyok. Kezemet rátettem a nyakára és így mentünk a hóban.

A Holdat nem láttuk, mert nem volt sehol, csillag sem igézett az égből. Így érkeztünk egy tisztáshoz. Itt egy lovacska feküdt, megfagyott lovacska. Arca vérbe maszatolva. Gyerekek álltak körül, szegény népek gyerekei, meztelen lábukat pirosra csípte a tél és szilvakékre a sovány kezeket.

— Mit csináltok, angyalkáim? Egy nyolcéves fiúcska karomba kéredzkedett. — Világgá mentünk, otthon nincs kenyér és a lovacskára találtunk. Nézd, szeméből kifolyt a vér, puskások gyilkolták meg. A mi sorsunk is ez, mondd, öregember?

Legyintettem. Aztán tudtam, mi a dolgom. Ez volt. Szóltam a suhanckáknak — no, angyalkák, munkára. A lovacskára mutattam, magunkkal visszük, mi nem hagyunk el senkit, a holtakat is magunkkal visszük.

És a gyerekek tudták, mit kell tenniük. Így igaz. Így történt. Vállukra vették a lovacskát és mentünk. Szemben a kásás hóval, hej, vidáman voltunk. Egyidőre leálltunk. Nyolc felé vágtam a kenyeret. Szétosztottam. Karomon a nyolcévest és az őzikét én etettem. És ekkor kibukkant egy csillag a hermelinfehér égből, világított lámpaként. Elindultunk megint. Az őzike vezetett bennünket, de lehet, hogy röpültünk.«

— És aztán? — kérdezte Frédi és a csodálkozástól csak úgy remegett. A citerás az asztalra csapott. — Hát nem érted, te nehézfejű, a proletárgyerekek angyalok és repülni tudtak!

És mintha bejött volna egy csillag, oly fényes lett itt benn, a citerás még ennyit mondott: — És szárnyuk csattogásától egyszer szebb lesz a kelő Nap, a naplemente is teliitatódik a szárnyak fényétől. Ezek a gyerekek téged is felszabadítanak, nehézfejű.

Felállt a citerás, és intett Mélykéknek, még az ajtóból visszanézett, Frédire emelte csillagszemét. — Mikor visszatértem a téli vándorútról, sok idő után, végezték ki Sallai Imrét és Fürst Sándort. Azt hiszed, halottak? Nézz ki, Frédi, süt a nap. A holtakra. És az élőkre.

Magyar Hírlető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA

Lavotta — vonó nélkül

A bényei galéria

Mi kell ahhoz, hogy körülöttünk a semmiből egyszerre valami felfakadjon? Mi kell ahhoz, hogy az emberekben megindduljon egy különös, tegnap még nem ismert áramlás? Mi kell a szép utáni vágyódáshoz? Egyáltalán ahhoz, hogy álmukból e vágyódások felébredjenek?

— *Keresse meg Lavottát...*

Nem a »magyar hangműveshez« küldenek, akinek neve Tállyával lett eggyé, s aki Stradivariusán másfél századnak előtte annyiszor vidítottaríkatta a szőlőillatos Hegyalját, útjairól megfáradva mindig idetért, és itt maradt örök pihenőre is. Nem Lavottához, a szomorú hegedűshöz készülök Tállyára — néhány heggyel feljebb, *Erdőbényére, Lavotta tanító úrhoz megyek, aki a szépség húrjain nem vonóval játszik.*

1

Szenvedéllyel izzó emberre találok.

— A szépségnek sokféle »hangszere« van. Közülük a falu a festett színeket nélkülözi leginkább. Valami kimondhatatlan vágy vett erőt rajtam és legszívesebben kiabálva kérdeznem azóta is: *hol van az megírva, hogy a szépség a múzeumi termekig, legfeljebb a városhatárig tartson, a falu miért nem tartozhat »közigazgatásilag« hozzá?!...*

Felugrik, és kirántja a szekrényajtót.

— Mappák, tele finom akvarellekkel, grafikákkal, metszetekkel. Tessék, egyre többen küldenek, írtam a festőknek, beszéltem velük: *amit nélkülözni tudnak, küldjék Bényére.* Rendszerezzük, kirakjuk a falu szeme elé. Ezt szüntelenül nézni kell! *Nézni és beszélni róla, megint nézni és megint beszélni.*

Erről majd később — most *e különös nyugtalanság drága forrásvizéhez* szeretnék visszamenni.

A mappák csalódva becsukódnak.

2

Az út lassan kitárul. S az elején egy nehéz sorsú, *ábrándos parasztgyerek* a gyötrő napi munka után a könyvét bújja — ennyi az egész.

A legéltetőbb, kristálytiszta édes vizek, úgy látszik, mindig szerényen törnek elő.

A robot nem tud olyan kegyetlen lenni, hogy az egyik könyvet ne kövesse a másik. Az első osztályt a többi. Az alsófokú a középfokú, fel egészen a katedráig.

Magánúton a katedráig.

— Már okleveles tanító voltam, amikor a vonat először tett le Pesten. A szépről ábrándoztam én itthon is, könyvet néztem, magamnak festegettem. De akkor bementem a Nemzeti Galériába, és attól kezdve én mindenkit odaküldtem. Most pedig már tizennyolc esztendeje éget: *miért csak a pesti ember láthat szépet?*

A nyugtalanság tiszta patakja itt csobog, itt szalad, csillog előttem.

3

De hát mi kell ahhoz, hogy az emberekben megindduljon egy különös, tegnap még nem ismert áramlás? Mi kell a szép utáni vágyódáshoz?

— *Mutatni kell a szépet!* Mert ütjük mi eleget az embereket a gicscsért, de alighanem igazságtalanul. A giccs ugyanis nem sajnálja a fáradságot, teszi magát, *ezzel szemben a művészet roppant szemérmes...* S ez így nem mehet.

Bényén már nem is megy. Lavotta tanító úr fáradozása nyomán megnyílt *a falu galériája* a művelődési házban, rendszeresen cserélhető képanyaggal, gyakori tárlatvezetéssel, képzőművészeti ismeretterjesztő előadással, vagy egyszerűen csak a képek előtti kinccset érő, csendes-mély tűnődés zavartalan lehetőségével.

Sok levelet hozott a posta annak idején: *»Az ország első falusi kisgalériája, Erdőbénye.«*

4

A keretbe foglalt vásznak vetített lelki tükörképét szeretném megleskeni. A régen sose látott színek-formák rajzát kitapintani a falu változó ízlésén.

Lavotta dühös lesz.

— Mindenki csodát vár! *Itt századokig senki nem várt semmire, most két év alatt centivel akarják mérni, mit fejlődött az ízlés!...*

Aztán azt mondja mégis, menjek. Beszéljek az emberekkel. De ezt nem úgy mondja, ahogy szófogadatlan gyermekét önfeje után végül is dühében megadóan nekiküldi a világnak az ember. Hanem úgy, mint aki biztos a dolgában.

És most a sok tucat felelet közül — csak kettő volt, aki még nem látta a galériát — mégsem válogatok. Bár könnyű lenne, mert *a bényei galéria nagyszerű gondolatát és tisztelni való eredményét bizonyítja mindegyik.* Hanem hadd vessek ide inkább egyetlen megfontolt, csendes gondolatot, amit hátán a permetező tankkal a szőlőhegyen fogalmazott egy fiatalember.

— Láttunk a televízióban egy riportot a hajógyárból. Kiállított festményekről nyilatkoztak a gyári munkások. *Képekről, kérem* — s itt megállt egy kicsit — *Bényén így már senki nem beszél...*

5

Lavotta remek *linómetszeteket* mutatott, a bényei gyermekképzőművészkör szép munkáit.

— Amikor hazaviszik, elé ül az egész család és nézi. A gyerek elmondja, mit miért csinált, s főleg: *miért úgy csinálta.* Állítom, már egyetlen szakkörös gyerek házában sem hangzik el ilyen »kritikai« észrevétel: a

ABETŰ

Szántó Tibor könyvének margójára

Négyszázhuszonöt esztendeje, hogy *Johann Gutenberg* mester a nyomdai betűt felfedezte, és tizenöt éves munkával

Szántó Tibor munkásságát kell kiemelnünk — abból az alkalomból, hogy *A betű* című kétkötetes összefoglaló munkájában

hány hasonló célú külföldi mű nyomán, azoknak eredményeit felhasználva és továbbfejlesztve: a nyomdai betű történetét

Három kiváló népművelő



Alkotó elégedetlenség

Helyreigazítással kezdi. A lapok tévesen írták, ő nem kultúrház-igazgató, csak helyettes. Ami a kitüntetést illeti... hát igen, nagyon jól esett, de még sokan vannak, akik ugyanúgy, vagy még jobban megérdemlik. Hiszen ő nem tesz mást, csak a szíve szerinti munkát végzi, ahogy képességeitől telik. Ez pedig olyan munka, amit egyszerűen nem lehet szeretet és lelkesedés nélkül csinálni.

Gróf Tibor 15 éve a népművelés katonája. Munkásszínjátszóként kezdte, és most az 5000 ember kulturálódását szolgáló Hazai Fésűsfonó Művelődési Ház egyik vezetője. A gyár dolgozóinak 75 százaléka nő, három műszakban dolgozó, az otthoni második műszak gondjával is bajlódó asszony. Nem könnyű őket bevonni a művelődés áramkörébe, tankönyvet, szépirodalmat adni a kezükbe, felkelteni érdeklődésüket a tudomány, a művészetek iránt. És mégis, az elmúlt évben 8000 részvevője volt az ismeretterjesztő előadásoknak, a könyvtárat 800 állandó olvasó látogatja, hét munkásakadémiai sorozat indul az ősszel sok száz részvevővel. Gróf Tibor életre hívta a kultúrház irodalmi színpadát és bizony nehéz dolga volt, amíg a háromfelvonásos darabokhoz szokott színjátszókkal megértette, hogy nem a produkció az elsődleges, hanem az önművelés.



Szerénység és tájékozottság

Nem tudom, hogy a kiváló népművelő kitüntetés átvételének pillanatában Csőke Anna mire gondolt. De egy perccel utána, azt hiszem, hirtelenében felmérte azt az utat, amit Pest megye szakszervezeti könyvtármunkája az elmúlt öt esztendő alatt, az SZMT Központi Könyvtár megalakulása óta végigjárt. S hogy ebben a gyors felmérésben az ő személye nem szerepelt — abban is bizonyos vagyok.

A szerénység és a roppant tájékozottság — ez a két erény jellemzi Csőke Annát. Mint nyitott könyv fekszik előtte a megye szakszervezeti könyvtárhálózata, minden eredményével és gondjával, s minden határozott céljával is.

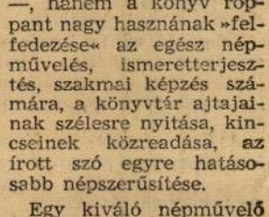
— Az elmúlt évek legjelentősebb sikerének azt tartom, hogy végre befejeztük a hálózat végleges kialakítását, sikerült egységes szakmai irányítás

venről személyesen tudja, milyen nehézséggel küzd. De könyvtáros létére ismeri azokat az üzemi sajátosságokat is, melyek e nehézségek forrásai, s a megoldást mindig azzal összhangban keresi. Mint az SZMT Központi Könyvtár vezetője, a legapróbb részletekben is hasznos tanáccsal tud az üzemek könyvtárosainak segítségére sietni.

— Ami ezután következik, az nem is belső, könyvtáros szakmai tennivaló elsősorban — természetesen az is nagyon fontos feladatunk marad —, hanem a könyv roppant nagy hasznának »felfedezése« az egész népművelés, ismeretterjesztés, szakmai képzés számára, a könyvtár ajtajainak szélesre nyitása, kincseinek közreadása, az írott szó egyre hatásosabb népszerűsítése.

Egy kiváló népművelő nemes célkitűzése ez.

(k.)



Kitaposatlan úton

Önmagáról kérdezzük — munkájáról beszél:

— Szeretem, mert nehéz, izgalmas, újszerű. Kitaposatlan úton járunk, s talán a népművelés tudományának megszületéséhez járulhatunk — mondja Simó Tibor, a Csepel Vas- és Fémművek szakszervezeti bizottságának kultúrosztály-vezetője.

Fiatal, mégis tapasztalt: tizenöt esztendeje rója a népművelés nem éppen akadálytalan útjait Csepelen.

Kedvenc témája...

1965 AUG 11

Barabás Tibor

Afrikai történet

(Amit elbeszélek, az egy délnyugat-afrikai delegátus őszinte vallomása. Az íróra csak a megformálás várt.)

Az én nevem Lomboleni, a vambook törzséből származom. Ojholéban születtem, amely most Angolához tartozik. Azokban a harcokban, melyeket Délnyugat-Afrika a német és portugál hódítókkal vívott, apám Namadi, a király egyik legbátrabb vezére volt. Manduménak hívták a hős királyt, aki sok véres és győzelmes csatát vívott a németekkel. De ahhoz, hogy megértsd az életemet és a vambook sorsát, el kell mondanom, hogy mi történt hazámmal. Szülőföldem 1884-től német gyarmat lett. A nyugati partvidékről hatoltak be a németek s csak az ország belsejében ütköztek össze a törzsekkel. A legnagyobb a hererok törzse volt, de bátran harcoltak a hottentották is. Hosszú volt a harc és a német megszállás csak 1913-ban vált teljessé. Az én törzsem nagyobb volt még a hereroknál is, de az ország északi részét lakta s az egyik fele Angolában élt, ezért a vambook inkább a portugálok ellen küzdöttek. A portugálok északról támadtak, a vambook visszaszorították őket a tengerpartig, de azok egyesültek a németekkel és legyőzték törzsemet.

A nagy és vesztes csata után Mandume király magához hívatta három hadvezérét és így szólt hozzájuk: »Nem adhatjuk meg magunkat. A hódítónak meghajolni és adót fizetni neki, az maga a halál. Jobb, ha meghalunk!« Ezek után lelőtte három tábornokát, végül önmagával végzett. A németek kivégezték a király két húgát is, hogy Mandume családjának magva szakadjon. Azon a helyen, ahol Mandume királyt legyőzték, múzeumot emeltek a németek és portugálok. Halála napján a vamboo falvakban megszólalnak a dobok és gyászünnepet ül a vambook törzse.

A legyőzetés után apám a németekhez került. Szakács lett egy német családnál. Úgy, ahogy megtanult németül, kinyílt a szeme és már másképpen látta a világot. Hazatért Ojholéba, mert nősülni akart és feleségül vette Dejkewát, az édesanyámat. Öten voltunk testvérek, de a legidősebb fivérem meghalt. Hogy miben? Máig sem tudom. Kórházról, orvosról még csak nem is hallottunk. Két húgom közül az idősebbet Kaduanának hívták, ami annyit jelent, hogy »több emberre való esze van«, a másodikat Tombokányának, ami annyit tesz, hogy »szükszavú«. Az öcsém neve Hirundiana volt, azaz így hangzott: »ne légy vádaskodó!« Az én nevem pedig komoly intés és nagy tartozás. Lomboleni nem kevesebbet jelent, mint azt, hogy: szólj! beszélj!

1923-ban születtem. Csoda, hogy tudom, mert erre a célra minálunk sohsem volt hivatal. Amikor az anyám állapotos lett velem, apám megint dolgozni ment a németekhez. Amikor hazatért tőlük, már megszülettem és akkor felírta a születési évemet.

Az időben már rezervátumokban laktunk, nem költözhettünk akárhová. Az apám elmehetett, mert ő bányász lett. Amikor hazajött, emlékszem, pénzt sohsem hozott, mit is kezdtünk volna vele, hisz semmit sem vehettünk rajta. Tizenkét éves voltam, amikor apám egy csíkos trikót hozott nekem. Nagyon boldog voltam, mert fekete-fehér csíkos volt és a németektől vette. Fehér embernek csak a hírét hallottam, de sohsem láttam addig. Inget hordtam, meg állatbőrből készült, kétoldalt felhasított nadrágot. Még ma is csinálnak ilyet, de előbb szőrtelenítik és finomítják a bőrt.

Sokat mesélt apám a németekről. Azt beszélte, hogy a németek sokszor kegyetlenül megverik az embert, de másnap mintha megbánnák, adnak valamit. Akkoriban már oly jól beszélt apám németül, hogy már technikai dolgokat magyaráztak neki. Sokszor mondta az apám, a németek kegyetlenek, de megtanítják dolgozni az embert. Mi továbbra is Angolában éltünk, a portugálok alatt. A népet szigorúan megadóztatták és apám keresete nagyrészt erre kellett, ezért úgy határozott, hogy Délnyugat-Afrika német részébe költözünk.



Amikor átköltöztünk, vége lett a háborúnak, az országot elvették a németektől és népszövetségi mandátum lett. A németek ugyan ott maradtak mint gyarmatosok, de valamivel több lett a jogunk. Itt bárhol fizethettük az adót; akár búzában, akár kukoricában. A vamboo nép évszázadok óta földművelő és állattenyésztő nép volt, ezért nem is telepedtek közénk európaiak. Nem akartak mást tőlünk, csak adót és erős, kemény, dolgos férfiakat.

Amíg az apám távol volt, én vigyáztam az állatokra. Amikor kifogytunk a legelőből, vagy a szárazság kipusztított mindent, tovább hajtottuk az ökröket, a juhokat, a kecskéket... 10—15 ház fiai együtt indultak el füvet keresni, együtt védtük a nyájat a vadállatoktól. Lándzsákkal, nyilakkal, tűzcsóvákkal védekeztünk az éjszaka támadó ragadozók, oroszlánok ellen... Sokszor elég volt tüzet gyújtani, hogy elkerüljenek minket. Volt egy öreg, fáradt tehenünk, mindig elmaradt. Egyszerre ugatva jöttek értünk a kutyák. A vén tehén összerogyott, s alighogy felsegítettük, jött az oroszlán. Úgy öt óra lehetett. Perzselt a nap. Le kellett győznünk, de hogyan? A kutyák vadul vonítottak, nyilakkal lőttük a vadállatot és az oroszlán elfutott. Csak akkor támadja meg az embert, ha áldozatának elfogyasztásában megzavarják. Amikor az oroszlán támad, ordítani kell. Az oroszlánt senki sem győzheti le némán...

Iskoláról nem hallottam. Tizenöt éves koromban nyílt meg az első misszionárius iskola, de az is olyan távol, hogy nem is láttam. Hogy tanulni is lehet, arra a mi törzsünkbeli sohsem gondolhatott. A gyerekeknek az állatok után kellett nézniük.

1939-ben az apám megöregedett, hazatért, az öcsém is felnőtt, ő maradt hát az állatokkal, én meg dolgozni mentem. 18 éves voltam, amikor Csome mellett egy farmra kerültem. Holland, búr emberé volt a farm, kegyetlenebb emberrel azóta sem találkoztam. Két évre kellett szerződnöm. A szerződésben meghatározták a fizetést, a lakást, a háromszori étkezést, vagy a hús és a tej mennyiségét. Fizetés csak a szerződés végén járt, s mindössze hat font volt egész évre. Az első négy hónapra havi 5 shilling, a második négy hónapra havi 8, az utolsó szakaszban havi 12 shilling lett volna a bérem. De a szerződés nem tiltotta a verést és a búr olyan vadul és élvezettel ütött, hogy senki sem hívta a rendes nevén Boltmannak, hanem mindenki Kamangésának, »ópiumszívónak«, azaz eszeveszettnek nevezte.

Egyszer, amikor véresre vert, elhatároztam, hogy megszököm. Bementem a városba, egyenest a rendőrségre, el akartam panaszolni, hogy' bánt velem a búr. A rendőrségen megkötöztek, bíróság elé vittek és elítéltek hatszori megkorbácsolásra s kétheti tömlöcre. Sós vízbe áztatott kötéllel vertek, amíg el nem ájultam. Aztán újra kezdték. Minden rendőrségen van ilyen botozóhelyiség, de ma még rosszabb. Akkor visszaszökhettünk a rezervátumba, de ma már megkeresik a szökevényt, megbüntetik és visszaviszik. 1939 karácsonyán ismét elszöktem Boltmanntól és visszamentem a rezervátumba.

1940-ben dél felé mentem s ott új szerződést kötöttem. Ugyanannyit ígértek, mint első helyemen, de itt havonta kifizették a járandóságomat. A második gazdám is búr volt, de nem olyan kegyetlen. Fiatal ember volt. A juhokat őriztem, és én nyírtam a karakűljuhok gyapját. Háború volt, a búrok nem tudták, hová húzzanak: a németekhez-e vagy az angolokhoz? Kilenc hónap után innen is megszöktem és eljutottam a fővárosba, Windhoekba. 1948-ban már nagy város volt, 4000 lakosa és emeletes házai voltak. Autóbuszok, autók, motorok, kerékpárok és lovaskocsik járták az utcáit... Tudtam, a rendőrségre nem mehetek. A város nyugtalan volt. Mindenki azt beszélte, hogy Hitler elgázta Európát. A németek azt hitték, hogy most visszaszerezhetik régi uralmukat, német lesz újra Délnyugat-Afrika... De a városi hivatal még a búrok kezén volt. Végül egy német ember alkalmazott, aki hűsítő italokat árult. Szerződés nélkül is felvett, mert szüksége volt rám. Masternak kellett szólítanom és 1943-ig dolgoztam nála... Akkor már kiderült, hogy baj van Európában, Hitler mégsem győzhet, a gazda félni kezdett és elbocsátott. Úgy hallottam, hogy a Délafrikai Unióban nem kell szerződés, odaszöktem hát.

Egy kis városba, Upingthonba kerültem. Az üzem, amelyben munkát kaptam, állati takarmánnyal kereskedett. Szerződés ugyan nem kellett, de valamiféle írást kértek az iskoláimról. A dobozokra írott betűkről tanultam meg az ábécét. Ott az volt a rendszer, hogy ha a munkaadó elégedett volt a munkással, a rendőrségtől passzust kaphatott. 1 font és 1 shilling volt a heti fizetésem és úgy dolgoztam, hogy megkapjam a passzust.

A régihez képest javult a sorom. Nyolcan-tízen összeálltunk, együtt vettünk húst, kukoricát, kenyeret. Mihelyt a passzust megkaptam, egy szállodába mentem dolgozni, az Upingthon Hotelba. 1946-ig éltem ott, akkor átmentem Capetownba. Modern nagyvárosba jutottam. Egy bútorgyárba mentem dolgozni, hogy ott is megkapjam a passzust. Ismét szállodába kerültem, de most már pincér lettem. Beiratkoztam egy esti iskolába, 1 font 1 shillinget fizettem havonta a tanulásért. Szegényes volt ez az iskola, de mégis tanultam valamit, bár a nagyvárosi élet jobb iskolám lett.

1948-ban az Afrikai Kongresszus Párt egy röpirata került a kezembe. Éreztem, minden szava igaz, értem küzdenek ezek és nemsokára csatlakoztam hozzájuk. Minden vágyam az volt, hogy az új igazságot elvigyem a szülőföldemre. Először is visszatértem Upingthonba, amely közelebb volt a hazámhoz. Ott dolgoztam 1957-ig. Minálunk a visszatelepülőktől mindenféle biztosítékokat követeltek, attól félve, hogy idegenben mindenkit megfertőznek az új elvek. Dél-Afrika például azt kívánta, hogy nősüljön meg az ember. Egy dél-afrikai nőt vettem feleségül. Szerettem és ő is szeretett, megígérte, hogy mindenhová követni fog.

Upingthonban már határozott nézeteim voltak. Újságokat olvastam és Windhoekban találkoztam az elnökünkkel. Akkoriban egy nagy herero-főnök az ENSZ elé vitte Dél-Afrika panaszát. Én meg arra gondoltam, hogy ez nem elég, a nép szervezkedésének is támogatnia kell a főnök tiltakozását.

Megcsináltuk szervezetünket, a vamboo-földi népi szövetséget. Először a bányászok és a halkonzervgyárak munkásai csatlakoztak hozzánk. 1959-ben nagy bojkottot szerveztünk a megkülönböztető igazolványok és a szerződések rendszere ellen. 1959. december 11-én Windhoekban hatalmas tömeg tüntetett a jogért, de a rendőrök a tüntetőkbe lőttek. 12 ember holtan és százak sebesülten maradtak az utcán. Januárban letartóztatások kezdődtek, először is az elnökünket keresték, de neki sikerült kimenekülnie. New Yorkba utazott, hogy az ENSZ-hez forduljon váddal és panasszal.



(Bertalan Tivadar rajzai)

Én otthon maradtam. Eltartottam a feleségemet, a kislányomat, az elnök feleségét és négy gyermekét... Újabb üldözés kezdődött, most már nekem is menekülnöm kellett. Fájt a szívem, el kellett hagynom a családomat. A feleségem egyre csak azt írta utánam, hogy nem tud egyedül élni, és én mégsem mehettem haza.

Huszonhét éves korában meghalt a feleségem. Szívrohamot kapott, pedig sohsem volt beteg. Én meg a világot járom, mert Lomboleni a nevem, ami annyit jelent: »szólj, beszélj«.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bartalos Tivadar
Magyar Nemzet

...bayban

kormányt jobbra-balra. Kikapcsolta, bekapcsolta a motort. Nem mozdultunk. A víz rohamosan emelkedett körülöttünk, már elfedte a kerekeket. Dinkár mondott valamit, de az eső dörejében nem értettük. Klára előrehajolt, úgy kérdezte, — mit akar?...

— Egy lejtős útszakasz alján rekedtünk meg — ismételte szemüvegét törülgetve — és ha innen kijutnánk...

Ekkor kiküldte Rampalt, tolja meg az autót. Inkább csak elképzeltem, mintsem láttam Rampal ijedt arcát. Lehajolt és szó nélkül lehúzta cipőjét, zokniját, feltűrte nadrágja szárát. Klára az utolsó pillanatban odanyújtotta esőkabátját, terítse a fejére. És Rampal kilépett. Úgy érezhette magát, mint ejtőernyős, mikor kilép a fekete űrbe. Bizonyára próbálgatta megmozdítani a kocsit, a három emberrel ülésein, de hogy is lett volna képes rá vézna vállával, testével?...

— Nem tudom, sahib, — tért vissza egy idő múlva. Hangja is vizes volt. Később ismét kiment és megkísérelte még egyszer. Majd csendesen visszaült. Vártunk. Szótlan hajótöröttek. Vártuk, hogy megálljon az eső és mi elindulhassunk. Hallgattunk, mert mindannyiunknak rossz volt a lelkiismerete szegény ázott Rampal miatt.

Jó fél óra múltán megszűnt a zuhogás. A motorból lefolyt a víz, s nekilendülhettünk az útnak.

Kaland. Hazaérve, s teánkat iszogatva a kékmennyezetű fogadószobában, már mulattunk rajta.

Még csak két hete kezdődött a monszun. Az újságokban már új rovat nyílt: adományok az árvíz-segélyekre. Évről évre ismétlődő indiai tragédiák. Kimondhatatlan nevű falvakról olvasok, melyeket elborított az ár. Puna városról, folyója kiöntött. Árvíztől tartanak. Dinkár onnan való. Apja, bátyja családostól ott él. Ma reggelinél elmondta, hogy telefonált nekik. Jöjjenek le hozzánk. Dada, a báty, azt felelte, egyelőre nincsenek veszélyben. Különben is, Apa nem akarja elhagyni Punát. Már öreg, ott akar meghalni, legidősebb fia házában. Ez ősi törvény. Az apa után, a legidősebb fiú a család feje. A család szentségének rombolása ellentmondani neki. Tehát Dinkár, a második fiú, óvatosan vitatkozott bátyjával, — óvatosan, nehogy megsértse, azután elfogadta, amit határozott.

— Ez őrültség — kiáltottam —, Dada maradjon, de apádat mindenképpen el kell hoznod.

Lehajtott fejjel hallgatott, teáját keverve. Jóval később megszólalt.

— Apámnak joga van, hogy ott éljen és ott haljon meg, ahol akar.

Hangja csendes, szomorú, de oly meggyőződéssel teli volt, — hogy minden további beszéd céltalanná vált. Arca súlyos elzárkózó komolyságával érezte és éreztem is, — hogy nem értem, mit jelent egy hindu család és tagjainak kapcsolata. És azt sem értem, hogy az apa haláláról nyugodtan, természetesen lehet beszélni. Mert az élet és halál együvé tartozik, csakúgy, mint a nappal-éjjel, vagy a száraz évszak és a monszun. Elfogadni az egyiket és görcsösen tiltakozni a másik ellen, kétségbeesetten rettegni tőle, — egyszerűen ostobaság, elmebaj... Csak őrült kiáltozhat: örökké nappal legyen, állítsátok meg az éjt! Nem akarom!... Vagy fordítva. A szakaszok váltják egymást. Világosság — sötétség — világosság. Élet — halál — élet... Dinkár hisz a lélekvándorlásban, az újraszületésben. Nem mondta-e egyszer, hogy akkor hal meg, amikor Klára, s ha majd újra születnek, ismét összeházasodnak?...

Klára megzavart. Bekiáltott, segítsek a ruhát gyorsan leszedni. Mosás volt és a csalfa napsütésre szétrakták száradni az örökzöld, nyírt sövényen. Lóhalálában összekapkodtuk, mielőtt újra csavarni kellene. Ömlik...

Ligeti Vilma

Palmiro Togliatti emlékezete

Nagy embereink halálán érzett fájdalmas és gondterhes gyászunkban azt szoktuk mondani: »...de műve tovább él, tanításait megszívleljük.« Ha azonban — most, halálának első évfordulóján — *Togliattira* emlékezünk, ennél több kívánkozik tollunkra. Mert nem is helyes egyszerűen azzal vigasztalódnunk, hogy »műve tovább él«: ez az életmű parancsolóan mozgósítja az olasz és a nemzetközi munkásmozgalmat (beleértve a munkássággal együtt küzdő értelmiséget), hogy *életben tartsa*, vagyis fejlessze tovább, amit Togliatti elméleti és politikai tevékenysége alkotott.

Togliatti életműve oly gazdag, újító szellemű elméleti munkássága oly sokoldalú és eredeti, politikai szerepe a háború utáni Olaszországban oly jelentős államférfiúi képességekről tanúskodik, hogy tanulmányozása kétségtelen sok évre fog »kenyeret adni« a történészeknek, az olasz és a nemzetközi munkásmozgalom elméleti és gyakorlati vezetőinek, azoknak is, akik a szocialista kultúra problémáit bontogatják, az egész haladó értelmiségnek.

Togliatti *Gramscit* nevezte az első olasz marxistának, valójában ők ketten együtt indultak a torinói forradalmi mozgalomban, közös érdemük, hogy a húszas évek elején a marxizmus—leninizmus behatolt az olasz munkásmozgalomba. Közös érdemük a leninizmus zseniális alkalmazása az olasz társadalmi viszonyokra és olyan munkamódszer és munkastílus kidolgozása, amely a kommunista pártot arra képesíti, hogy az *egész nép érdekében* cselekedjék, a nemzet minden problémájára megoldást tudjon javasolni.

Gramscit bebörtönözték, Togliatti emigrálni kényszerült; de Gramsci a fasizmus börtöneiben, Togliatti a Kommunista Párt Külföldi Bizottságában és a Harmadik Internacionálé végrehajtó bizottságában tovább dolgozott és harcolt az igaznak felismert úton.

A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusának előkészítő munkájában, 1935-ben, Togliatti Dimitrovval együtt — a spanyol és a francia tapasztalatok értékesítésével — dolgozta ki a kongresszus fő referátumait a munkásosztály antifasiszta és háborúellenes harcáról, akcióegységéről, széles szövetségi politikájáról, az antifasiszta népfrontról. A VII. kongresszus gyökeresen megváltoztatta a kommunista pártok munkáját: áttörték szektás elzárkózásukat, új módon közeledtek a szociáldemokrata és a keresztény munkásokhoz, szövetségeseket nyertek minden országban; Franciaországban és Spanyolországban pedig *győzelemre vitték a népfrontot.*

Togliattinak — mai szempontból is — egyik legérdekesebb műve a spanyol forradalom sajátosságairól 1936-ban írt tanulmánya, amelyben többek között tanulmányozhatjuk fegyelmezett történelmi szemléletét és elemzésének módszerét. Feltárta a spanyol népfrontnak a francia népfronttól eltérő sajátosságait, spanyol *népi és nemzeti* jellegét, amelyet az a körülmény alakított ilyenné, hogy a Franco-fasizmus, valamint a német és olasz katonai intervenció ellen *az egész népet forradalmi nemzeti háborúban kellett vezetnie.*

Togliatti elemzése kimutatta, hogy a spanyol népre rákényszerített háború mennyire meggyorsította a politikai fejlődést, ami a polgári demokrácián túlhaladó új demokratikus köztársaság kialakításához vezetett. Elemzéséből kinő az a történelmi tanulság, hogy a fasizmussal bármely nép csak úgy végezhet, ha kiirtja annak gazdasági és társadalmi gyökereit és továbbmenve: a szocializmusba való átmenetre vesz irányt.

Ezt az utat választották a második világháború után a mai népi demokratikus országok.

Amikor Togliatti 1944 áprilisában hazatért Itáliába, olyan országot talált, amelyben »a rombolás súlyos kárt tett nemcsak a dolgokban, de az emberi lelkekben is.« Togliatti az antifasiszta ellenállásban létrejött egységfront élén az ország teljes felszabadításáért küzdött (jelentős részéből még ki kellett úszni a német csapatokat), de máris Olaszország megújhodásának teljes programjával állt a nép elé. Ez a program egyrészt a fasizmus elleni harc tapasztalataira, másrészt Olaszország gazdasági és társadalmi struktúrájának tudományos megismerésére épült. A fasizmus korszaka után, a fasizmus gazdasági, politikai és erkölcsi veresége után csak a munkásosztály lehet a társadalom betegségeinek orvosa. Csak a munkásosztály egyesítheti az egészséges erőket s az igazán hazafias nemzeti tényezőket. Togliatti a munkásosztály-vezette széles és komplex szövetségi rendszerrel tartotta megoldhatónak átfogó tervét; ennek a rendszernek eleven, sokféle, de egyirányú tevékenységét vette számításba, amikor kidolgozta a *szocializmushoz vezető olasz út stratégiáját.* Ezen az úton kell megoldani az olasz polgári forradalom által megoldatlanul hagyott nemzeti problémákat is: az agrárkérdést, Észak és Dél ellentétét, a nők egyenjogúsítását, a kultúra demokratizálását stb.

Kultúra és politika Togliatti gondolkodásában egységes egy. Többen megírták már, hogy ez személyiségének egyik fő jellegzetessége. Politikai elmélkedéseinek már stílusa is kultúra volt s a társadalmi helyzetek elemzésében nála nem váltak el a gazdasági, politikai és kulturális tényezők soha. Togliatti felfogásában a kultúra átfogó értelemben a társadalmi megismerés formája. Kultúra és politika, különböző szinten, egymással mély kapcsolatban gyakorol ráhatást a társadalomra.

Togliatti ismételten kifejtette: az olasz kulturális élet háború utáni válsága összefügg Olaszország háború utáni politikai válságával; de ez a kultúra mégis magában hordja a majdani szocialista olasz kultúra csíráit. Hogy ezek a csírák kifejlődhessenek, szükség van a kommunista párt ideológiai munkájára, valamennyi volt és jelenlegi kulturális irányzat ismeretére és marxista elemzésére. A nép kulturális nevelésének, nevelődésének dialektikus folyamatát a különféle kulturális áramlatok kritikai ismertetése, megvitatása, az írókkal, művészekkel folytatandó »dialógus« mozdítja elő; nem deklarálni kell, hanem érvekkel bizonyítani a marxista gondolat fölényét.

A párt azzal stimulálja és irányítja a művészi alkotást, hogy egész gazdasági és politikai tevékenységével a társadalmi élet átalakításán munkálkodik, vagyis az emberek életkörülményeit és tudatát formálja. Togliatti azt javasolja, hogy ne gátoljuk a művészi kísérletezést, mert ha a művész formakeresése olykor terméketlen is (ilyenkor bírálni kell), holnap megmutatkozhat, hogy kísérletezése egy bizonyos fejlődési folyamatnak volt mozzanata, amely kitűnő új eredményekhez vezetett.

Togliatti írásai és beszédei a mai olasz és a jelenlegi nemzetközi helyzet kérdéseinek megismeréséhez felbecsülhetetlen segítséget adnak. Mind az olasz munkásmozgalom egységéről, mind a nemzetközi kommunista mozgalom egységéről eredeti gondolatokkal gazdagította a marxizmust—leninizmust. A Jaltai Dokumentumban, amelyet a halála előtti napokban dolgozott ki, újszerűen foglalkozott a nemzetközi proletariátus univerzális kapcsolatainak kérdéseivel, a nemzetközi monopoltőke elleni harc jelenlegi feltételei között.

Togliatti az elsők közt ismerte fel, hogy korunkban a háború nem feltétlenül elkerülhetetlen és az elsők közt hirdette *a békés egymás mellett élés politikáját.* Ez — mint ismételten hangsúlyozta — nem jelenti a status quo egy és mindenkorra való elfogadását, a stagnálást. Ellenkezőleg: a békés egymás mellett élés megkívánja a szocialista tábor állandó erősítését, a felszabadulásukért küzdő népek támogatását, a forradalmi erők fejlesztését, vagyis azt a sokoldalú harcos tevékenységet, amely a béke bázisát megszilárdítja. Ez a felfogás tehát távolról sem politikai tétlenséget, mozdulatlanságot jelent, hanem azt vallja, hogy a békés együttélés a mai történelmi viszonyok között az osztályharc új terepe az egész világon.

Amikor tavaly augusztus 29-én Palmiro Togliattit kétmillió ember kísérte utolsó útjára, megrendítő tanúságot tett arról, hogy akit gyászol, valóban az egész nép barátja és tanítója volt és mintegy megpecsételte a nagy igazságot: korunkban a marxizmus alkotó mesterei mutatják az emberiség útját a jobb jövő felé.

Komját Irén



KÉSZPÉNZÉRT IS VÁSÁROLUNK
MÁRKÁS PORCELÁNT
CSISZOLT ÜVEG-
ÉS DÍSZTÁRGYAKAT
FARAGVÁNYOKAT
V., Felszabadulás tér 3.
V., Szent István krt. 3.
V., Kossuth Lajos u. 1.
sz. alatti boltjainkban.
NAGYOBB MENNYISÉGŰ ÉS ÉRTÉKŰ MÁRKÁS PORCELÁNÉRT KÍVÁNSÁGÁRA
LAKÁSÁRA MEGYÜNK
LAKCÍMÉT KÉRJÜK FENTI BOLTJAINKBAN LEADNI
BIZOMÁNYI ÁRUHÁZ VÁLLALAT



A Kisipari Szövetkezetek divatszalonjainak
ŐSZI—TÉLI DIVATBEMUTATÓJA a GELLÉRT SZÁLLÓBAN

1021

HAMVAS SÁNDOR:

SZÉLCSEND

Zwimm úr a mentolos drazsét kedveli, s cipője szolidsárga, s övé az Asztalosárugyár családi ertében a majoritás. Talán ezért, mindig mosolyog, most is, bár Hollmann műépítész negyedórával ezelőtt a következőket mondta: „Sajnálom, a legalacsonyabb kalkuláció kapja a munkát, ez az építtető határozott kívánsága!" Ezzel szemben a munka kell, mint éhes embernek a kenyér, a gyár pillanatig nem állhat, ez rossz fényt vetne kifelé... így hát Zwimm úr halkan őrli a szavakat: „Örömmel venném, kedves Donát úr, ha ma este meglátogatna!... Ugye, az árajánlatok már beérkeztek?"

A műépítész úr rajzolója egyelőre még bamba, nem látja az összefüggést, de készségesen bólint: „Ó, igen, kivéve a Zwimm úré!" — mondja. S Zwimm Antal tovább őrli a szavakat: „Szívesen venném, ha a legalacsonyabb kalkulációt magával hozná... mindössze félóra az egész... főbenjáró bűnt sem követünk el... kéz kezet mos... 50 pengő" — s mosolyog.

Donát úr érzi a mentol szagát, látja Zwimm úr cipőjét, sevró, míg az övé strapa-bagaria, kétszer fejelt és fekete; de még soha nem volt sevró cipője. Viszont 50 pengő havonta kétszer van a kezében, elsején és tizenötödikén, amíg Kiliánné rá nem csap; kozmás családi koszt, „fínom" kávé, azt inni, rántott leves, fonnyadt, kétfilléres kiflivel. reggelenként, és poloskás szoba, mosás, varrás, zoknistoppolás, valamint az idős nő teste. Marad minden esetben 12 pengő és az ócskapiac a használt ruhával... Donát úr eddig még egy gyufaszálat sem tulajdonított el senkitől, viszont kétséges, hogy lesz-e még egy ilyen alkalma ebben a nyavalyás életben? ...és merészen kivágja: 100!"

Zwimm Antal gyilkosan mosolyog... féreg, hogy milyen étvágya van?! s az epéjéből mondja: „Jó!" Az ujjai hegyét kézfogásra nyújtja; és Donát úr este bekopog a Zwimm-ház ajtaján. Már várták. Zwimm Antal átveszi tőle a Kvassai-féle árajánlatot és elvonul. A szobalány teát és szendvicset tesz Donát úr elé. A szobalány fekete selyemharisnyát és fekete svájcinadrágot visel, mert Zwimm úr módfelett kedveli ezt a színt. Donát úr félszegen ül az öblös székben, kalapja a térdén pihen, de amaz jól látja a rojtos nadrágját.

Donát úr kétpofával fal... Aztán cipőnyikorgás, mentolszag. Zwimm úr diszkréten mosolyog a háta mögött, hogy micsoda bendője van ennek?! Tizennégy szendvicset falt be rövid idő alatt, mert csak egy maradt az ezüsttálon... „Ne zavartassa magát, kérem, örülök, hogy ízlik...!" És a kezébe nyomja a Kvassa-féle árajánlatot; a bitang hatvan pengőért csinál egy 1,30/2,80-as lépcsőházi ingaajtót, üvegezett szárnyakkal, Bommer-pánt vasalással, míg az első osztályú Bauware köbmétere 140 pengő... Egy borítékot is átnyújt, kezet fog, kikíséri, az ajtót személyesen csukja be utána; nem igaz, hogy Donát rajzoló valaha is itt járt!

Donát úr megelégedett és elismeri, hogy Zwimm Antal finom ember, de mikor a lámpa alatt felszakítja a borítékot, elsápad; a 100 pengő helyett csak 50 van benne!...

A gyár már reggel hétkor liheg, az iroda csak nyolckor kezdi el. „Kondor, csinálják meg a kalkulációt az új-lipótvárosi építkezésekhez, de gyorsan, még ma be kell nyújtani; tessék itt a séma! Az ár, a tavalyihoz mérten, 15 százalékkal alacsonyabb... sajnos, mit tegyünk, ez a konkurrencia!" — mondja Zwimm úr.

. Kondor elszörnyed, a táskás szeme vizenyős; a harminc év alatt elszakíthatatlanul összenőtt a gyárral: „15 százalékkal! Lehetetlen!... A munkabér, az anyag... ráfizetünk..." — mondja, de Zwimm Antal közbevág: „Nyugalom! És csinálja azt, amit mondtam!... Adunk másodosztályú anyagot, a csomókat kiszúrni, stoplit bele, enyves gittel elkenni; ki lát a festék alá?... És ötszázalékos bérredukálás, fentről lefelé; az üzemekben húszszázalékos létszámcsökkentés, már most, szombaton... ellenben tessék kicsit jobban ráfeküdni a termelésre, és akkor minden menni fog!"

Kondor szeme felett csomókba fut a ránc; másodosztályú anyag? Jó, ezért a pénzért jobbat nem is lehet adni, de a bérekhez: „Nem nyúlhatunk!... Valami életnívónak kell lenni.. azonkívül negyvennyolc órás munkahét az iparban; ez nagy tömeget felszippantott... Tavaly nyáron sztrájk volt..."

„De elbukott, maga is tudja... most pedig nézzen ki az ablakon! Látja azt az akácfát? Igen?!... Nna, akkor azt is látja, hogy a levelei sárgulnak, holott az akác zöldje bírja a legtovább... És ne felejtse el, hogy a kínálat-kereslet a mérvadó..."

Kondor homlokát kiveri a verejték, kimegy, közben villámgyorsan számol; a minőségnél 10, a létszámcsökkentésnél 20, a bérredukálásnál 5, ez 35... árengedmény 15 — marad effektíve 20 százalék haszon!... Megborzad; micsoda ész?!...

A kis Gerőt magához inti: „Ezt csináljuk meg, sürgős...!" — mondja és mikor leül, önkéntelenül is eldadogja, hogy mi készül szombatra; szombaton egyben elseje lesz... A kis Gerő szeme ravaszul fénylik; a trier-i tudós és társa munkáit jól ismeri s tudja, hogy gyalú és toll egyet jelentenek mindenképpen a pénz árnyékában. Viszont már alaposan bedolgozta magát Kondornál, a legnagyobb titkát is rábízná... undok, vén, kiszikkadt állat, már annyi gerince sincs, mint a piócának... Mindenesetre alázatosan válaszol: „Igenis, Kondor úr..." — de még ezen a délelőttön kisurrant a gyárba, a munkásvécébe...

*

A kocsma padlója mocskos-olajos, a kocsmárosnak fehér inge van és hegyes füle, s valaki becsukta az ajtót mögötte: „Majd szólunk, ha kell valami!" Olcsó, büdös füst terjeng a levegőben, az arcok pirosak, a kezeken a bőr pórusaiba beleette magát a piszok; Bognár indulatosan beszél: „Öt százalékkal kevesebbet kapsz a jövő héten... ha megmaradsz?... és több munkát... Ez finánckapitalizmus, kifinomult organizáció, ésszerű beosztás pénzzel, anyaggal, erővel, idővel könyörtelenül... a haszonért..."

Egyetlen hörrenés. Mintha tűz lobbanna... Tél lesz, tüzelni is kell, újabb terhek, a kölyköknek cipő kell, mert meztelenül lefagy a lábukon a köröm... Az ablakon kilátnak; amott a vörhenyes testű gyár, az undok bestia és arrább a Zwimm-ház. A luxuskocsi most gördül ki az udvaráról...

József jól tudja, mi az értéke kőnek, kenyérnek, embernek, azt is tudja, hogy Zwimm Antal éppoly undorító csupaszon jött a világra, mint bárki más; az út azután vált ketté. Tisztában van a rohamkonyha lötty levesével is, és a karácsonyi nyolcpengős munkanélküli-segéllyel: biztosítószelep-temető!... József eredetileg lakatos, de feketelista is van, s ma már egy kis kócos sem adna neki munkát. Élni azonban kell, otthon két fiú, egy lány, s az asszonyban tüdőgümőkór, ezért lett gépmunkás, viszont itt sem tagadta meg önmagát... S most széles perspektívát bont a szeme... A fillérből pengő lesz; de hogyan?... A vörös arcok lobognak, jó ezt látni, az ő vére is pezsdül, az esze azonban mást mond... Sztrájkszag? Nem! Kevesen jöttek össze, legalább a 75 százaléka hazament; ez a bukott sztrájk nyomasztó emléke... Fölemeli a kezét: „A köpködőben 1100 ember munkát vár, a közvetítés pedig 14 volt a múlt héten. A szakegyletben is ülnek már, na és reggel, a gyár körül... láttátok? Az idén 28 százalékkal kevesebb volt az építkezés... hát ezért az öt százalék... ez a konkurrencia... ez az ő idejük; de most semmit nem tehetünk!" A többit tudják; a múlt nyár végén alaposan kiseperték a műhelyeket, tavasszal új arccal lopakodtak vissza, egyenként... Nyomról nyomra foglalják vissza a téglarakást, de még mindig kevesen vannak: „Hát ezt feladni? Újra elölről kezdeni?"

Hangzavar, mindnyájan egyszerre beszélnek, mintha el akarnák sodorni Józsefet. De József kemény lábon áll... felelősség is van, sőt, még csak itt van igazi felelősség! Na és a hiányzó 75 százalék? Hol van?... Szembenéz az áradattal, talán most először életében; nehéz és keserű ez, befelé lázong, mintha önmagát tagadná meg, önmagába marna. Mégis határozottan ismétli: „El köll nyelni, tűrni köll... de tavasszal...!" — és káromkodik; az ökle súlyosan zuhan az asztalra.



(Bertalan Tivadar rajza.)

Felgyullad a lámpa... A negyvenötös égő alatt látja az öreg Kovácsot. Mintha a lelkébe látna, a gondokba, a szédületbe, ami már megkörnyékezi; erre vigyázni kell!... A kocsmáros bekérezkedik, a pénzét félti, s az arcán furkáló kíváncsiság... Halk pénzcsörgés az asztalon, s a tömeg szétfolyik, mint víz az üveglapon...

Kovács a fal mellett oson a Zwimm-ház felé... Minden beléje sűrűsödött; elbocsátás lesz, minden tíz emberből kettő. Ő már vén, ezt tudja, nem bírja az iramot, eddig is kegyelemből tűrte meg Gál, a munkavezető... de hát elvérezzen? A tél, az odúból kiverik, ha nem fizet, és hol kap munkát vénségére?... A kezét a csengő felé emeli, ekkor ujjak fonódnak a csuklójára: „Eredj haza!" — mondja József, és a sarkával a lábára lép. Kovács szisszeg és hebeg, József azonban nem kíváncsi a locsogására, meglódítja: „Eredj, ha mondom...!"

Kovács lassan elkullog... sötét van, a Zwimm-ház ablakai fényesek... József belenéz a feketeségbe, és ránéz a fényes ablakokra...

*

Szombat, lompos felhők ülnek a házak fölött, mintha odaszögezték volna valamennyit, egyik sem mozdul... De valami feszültség van a levegőben, láthatatlanul lappang, csak érezni... Zwimm Antal az ablaknál áll, a gyárat, bámulja... A mágyák között egy ember mozog; rongy, bőr, és csontcsomó... A felesége Capriba utazik, most őszszel: „Akarok!" így mondta... S a héten összejöttek a munkások a kocsmában, valami készül, enynyit megtudott... Ezekben a pillanatokban önmagában sem hisz; hát hogyan tudták meg előre, hogy mi lesz ma? Hogy szivárgott ki innen? Kondornak meghagyta, hogy csak az utolsó napon értesítse a munkavezetőket... Mintha ellenségek vennék körül... S ez a tömeg, ez a tömeg! Rejtélyes erők szolgálják, és kiismerhetetlen; azt hitte, tavaly véglegesen elintézte... és már megint felüti a fejét?... Érzi, tudja, hogy kíméletlen és örök a harc, s szeretne túllenni ezen a napon, a két órán...

Kondor kopogtat be: „Donát van itt, Hollmanntól; nem tudom, mit akar, nekem nem mondja meg."

Zwimm Antal arca eltorzul... Ez is! Mocskos kis ügy, az ujja hegyét nem értetné hozzá, ha... De szükséges volt; na és, mit akar?... Nem érti, hogy más az érték ennél, és más annál!? Elégedjen meg azzal, amit kapott!

„Nem vagyok itthon!" — mondja Zwimm, és Kondor silány árnya sietve húz el a vörös futószőnyegen. De Donát nem hiszi, hogy Zwimm nincs itthon. Sőt már biztosan tudja, hogy kijátszotta őt... Megreszket; hát hol a becsület, az övé is és Zwimmé is... de nem tudja, hogy más az érték ennél és más annál, s a relativitást hiába magyaráznák neki hat hónapon át...

Eltölti a bosszú... szörny ez a város és az egész élet. Mindenütt szipolyozó rémek. Köpés minden, az asszonyi test is mocsok... és Hollmann szeméről leesik a monokli, a hangja döbbent: „Maga, maga, maga... Donát uuúr?"

Donát úr gyötrődik; már megbánta, hogy szólt, de visszaút nincs, az eldobott kő repül... Száraz szavak kopognak: „Konzekvencia... a botrányt kerülni kell... nálam csak tiszta kezű ember dolgozhat... Tudomásul veszem, hogy elhagyja állását...!"

*

József a munkásvécében ül, a másik rekeszben a kis Gerő, aki suttog: „Kovács ma Zwimmnél járt, reggel korán..."

A W. C. falán ocsmány maszat, trágár képek, sok tehetetlen és naiv vágyódás... sötétség, megtiportság, és az, hogy mindigmindig lenn a posványban, a kloákában...

József kesernyésre vonja a száját: „Mégis?" Büffent és legyint: „Már mindegy, már nem oszt, Gál így is, úgy is elküldi, ő a leggyöngébb, már kicsavart citrom... és Zwimm biztosan el fog feledkezni róla!"

Gerő visszalopakodik az irodába, és József visszamegy a gépházműhelybe; de ki lesz a másik? Tíz gépmunkás van... Mintha mély kútba zuhanna, úgy bukik be az ajtón... Búgás, lárma, a munka egyetlen rohanás, a pókhálós ablakok mintha könnyeznének, s a forgó kések sejtelmes kört vonnak a tengelyek köré. Félhomály van, de így is látni kell, nem szabad tévedni, s a levegőben finom fapor terjeng, és a tbc... Gál az egyik oszlop mögött áll, a tekintete két emberen nyugszik; két embert kell elbocsátani; az egyik Kovács s a másik? Melyiket a két szalagfűrészes közül?

Horváth is és Kis is észreveszi Gált s már tudják, mire megy a játék... Dermedten egymásra néznek... a család, a nincstelen napok, a büdös köpködő... Még egy villanás, aztán mintha a lelküket egyszerre kiölték volna, ugyanabban a pillanatban nyúlnak az anyagért... A fűrészek csattogva verik a fapofát és jajgatva vinnyognak; minden gép morog. A hangok lázadása ez, s ebben a szimfóniában, a gépzsír- és olajszagban megkezdődik a verseny; én-e vagy a másik?

*

Horváth már kapkodva szedi a levegőt, Kis levetette az ingét, a fénylő bőrét belepi a fűrészpor... De hajrá, hajrá, szakadásig, mert én akarok megmaradni!... Gál feszülten figyel; figyel József is. Mintha őrlő kerekek közé került volna, szinte ropognak a csontjai. Ordítana; itt, ez a küzdelem az, ami belülről szaggatja szét az egységet! És semmit sem tehet, nem figyelmeztetheti amazokat; Gálnak jó szeme van... Ha most Gerő itt volna, a fülébe ordítaná: „Tudod, mi ez?... Ez a gyakorlat... ez az ősz, a fekete, vicsorgó eb!"

De a fűrészek vinnyogva futnak körbe, a csapoló recseg, a kelető új ritmust bőg, s a mennyezet is mocskos, és ezek a falak — börtönfalak...

Horváth tántorog, Kis dülöngél. A vad iram azonban nem lanyhul, s ez elkapja Gált is... Valamikor ő is így robotolt! A múlt képei felelevenednek... éjjel-nappal dolgozott, minden porcikájában érezte a száguldást és a vér lüktetését. Fáradtra görbült a dereka... de; csak még, csak még többet, mint a másik! És este félholtan zuhant az ágyba... Megremeg; hát így volt?... Így!... A feje megbukik, és a többi, az út? Erőfeszítések, sok tagadás, ezektől is elszakadt, és elért idáig; minden szombaton megvan az ötvenöt pengője, s a fia harmincat hoz haza... Összesűrűsödik minden... érdemes volt?... De csitt! nincs rá válasz, mert most nincs más, csak ez a perc és a következő, ami már megérkezett...

Horváth új anyagért nyúl. Erősen tántorog, mégis sikerült az ajtólapot a fűrész asztalára dobni. A szalag vinnyog... valami gyengén megüti a kezét... Nagyobbat pislog; mi az?... A vér vastag sugárban dől a kezéből... Valahol az ajtólapon látja az egyik ujját... Még semmit nem ért, a fájást sem érzi még... Pillanatok múlva azonban, mint az állat, felbődül: „Jaaaaj...!"

A gépházműhely felfigyel... a vér fröcsög... lábak dobognak... Gál riadt hangja hasít a levegőbe... a verseny véget ért...

*

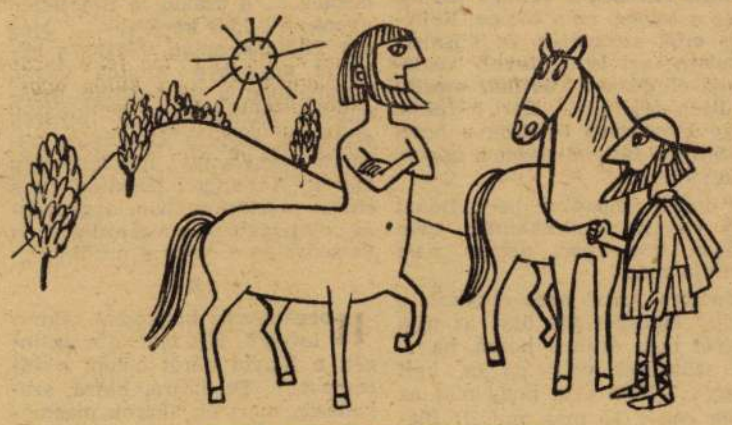
Elhangzott a dudaszó, a fizetést kiosztották; műhelyekben, irodákban, mindenki tudomásul vette a bérredukálást, s az elbocsátások is megtörténtek; jövő héten új munka kezdődik... A műhelyekből kifelé haladnak a munkások, mint a duzzadt víz hömpölygnek a deszkamáglyák és épületek között. Kovács aszott pofabőre sárga, mint a viasz; a dolgozóruháját súlyosan cipeli. József lehajtott fejjel lépked: nehéz még a levegő is...

Zwimm Antal a jelentéseket hallgatja: „Minden simán ment... itt-ott gyenge tiltakozás..." Mélyet lélegzik, elfordul: Hollmann benne lesz az árajánlatban, ma délután perfektuálják a szerződést... A felesége az esti gyorssal utazik... A gyár nem áll meg!... Kiegyenesedik; ebbe a vállalatba idegen tőke még nem vetett ágyat!

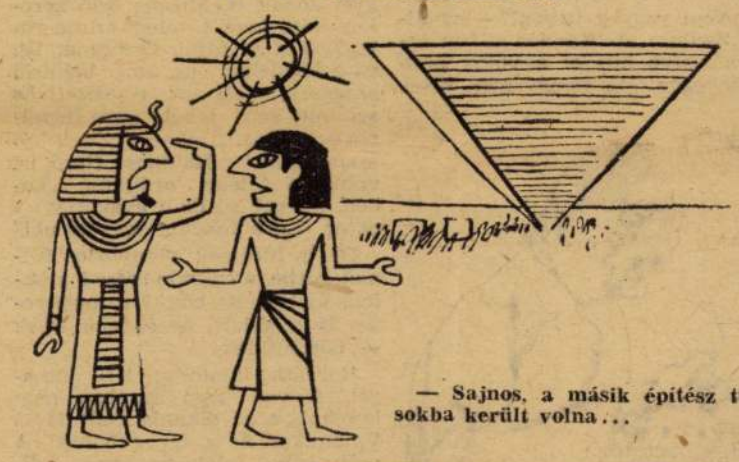
József már amott megy. A ruhája úgy lóg rajta, mintha messziről dobták volna rá... talán mégis bele kellett volna menni a sztrájkba?.. Belebámul az utcába; oly néptelen, mintha soha senki nem járt volna benne. A fák sárga levelei mozdulatlanul csüngenek, fönt, a végtelen magasban ólmos felhők függnek, mintha odaszögezték volna valamennyit... ez már az ősz; ősz... és szélcsend...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZABADSÁG

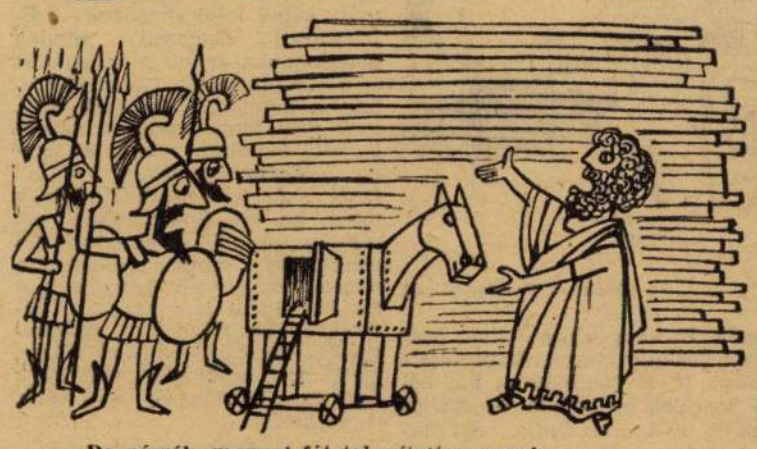
Történelmi példák a takarékosságról



Az első takarékossági intézkedés.



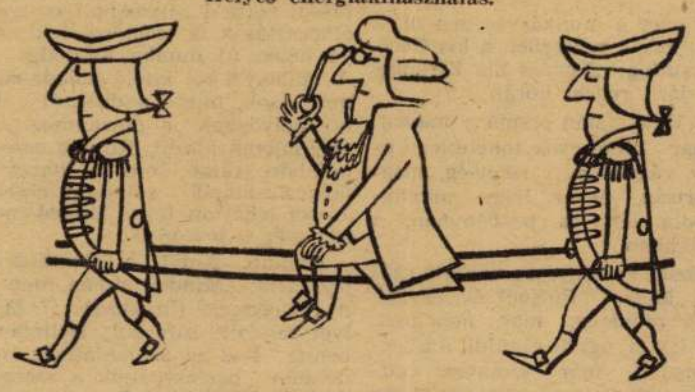
— Sajnos, a másik építész túl sokba került volna...



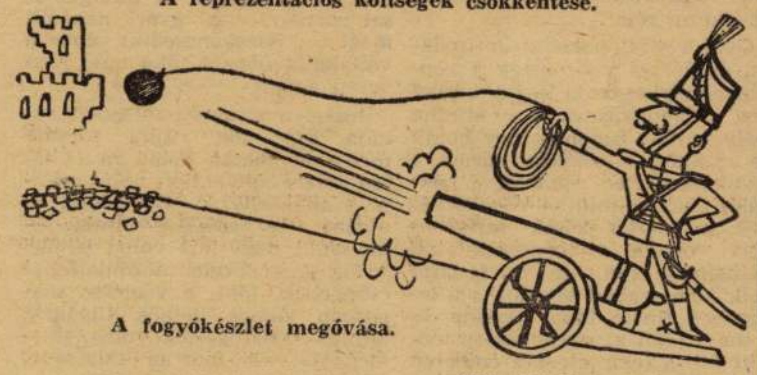
— De nézzék, mennyi fát takarítottam meg!



Helyes energiakihasználás.



A reprezentációs költségek csökkentése.



A fogyókészlet megóvása.

(Várnai György rajzai.)

Miért húzódr... az iskolatatarozások a fővárosban?

Az 1964—1965-ös tanév megnyitása előtt cikksorozatban kísértük figyelemmel: elkészülnek-e időre az új iskolák, befejeződik-e az oktatási intézmények tervbe vett tatarozása? Ezúttal már a következő tanévre hívjuk fel a figyelmet: a tapasztalatok ugyanis arra mutatnak, hogy az elkésett munkálatoknak és a drága kivitelezésnek a magyarázatát nem lehet elég korán felfedni.

MINDENHOVA EGY KEVESET?

A budapesti iskolatatarozások előkészítésében mind a mai napig az a helytelen szemlélet uralkodik, hogy a rendelkezésre álló anyagi keretekből, ha keveset is, *mindenhová* juttassanak. 1964-ben például *44 milliós felújítási hitel* állt e célra a fővárosi iskolák rendelkezésére, ebből az összegből 15 központi intézmény s egy kivételével valamennyi budapesti kerület részesült: *összesen 56 épület.* Könnyű rájönni, hogy ilyen „mindenhová egy keveset" elképzelés alapján mennyire szétapróztak a felújításra szánt pénzek, s milyen kevés lehetett az átgondolt, rekonstrukciós jellegű munka: 40 iskolaépületnél *egymillió forintot sem értek el a tatarozási költségek, holott egy-egy nagyobb iskola korszerűsítése négy-öt milliót is igényel.*

A következmény: az intézmények rekonstrukciója *éveken át tart,* mert az egy évre kapott felújítási összeg csak részfeladatok megoldására (vagy még arra sem) alkalmas.

Egyes iskolákban emiatt mármár állandó jelenséggé vált a tatarozás. A Labda utcai általános iskola teljes felújítása ötmillió forintba kerülne; 1964-ben 1,2 millió forinttal indult meg a tatarozás, amelynek a befejezése évekig elhúzódik, *egyre növekvő ráfordítással.* S a hitelek elaprózásában az idén sem várható javulás — ezt állapította meg a népi ellenőrzés, amely a közelmúltban a budapesti oktatási intézmények felújítását vizsgálta, 1965-ben 37 millió forinttal 17 kerület oktatási osztálya gazdálkodik, várható tehát, hogy a teljes felújításra váró épületeknél is többnyire csak a legsürgősebb részmunkákat tervezhetik be.

PÓTHITEL, AMELYBEN NINCS KÖSZÖNET

A rendelkezésre álló összegek említett elosztásán kívül egy másik helytelen gyakorlat is hátráltatja az oktatási intézmények megfelelő felújítását. Többször előfordult, hogy a Fővárosi Tanács különböző szakigazgatási szervei *megtakarítottak* abból a keretből, amelyből gazdálkodtak: ezt a megtakarítást az oktatási intézmények felújítására csoportosították át. *Az oktatási osztályok mégsem tudtak mihez kezdeni a várva várt pénzzel, mert építőkapacitást már nem biztosítottak a keretek felhasználásához.* A VI. kerületi Tanácsnak például még 1963-ban 600 ezer forint állt rendelkezésére iskolatatarozásra. Még ugyanabban az évben négyszer ennyi, 2 millió 400 ezer forint póthitelt kapott, kapacitás híján azonban a 3 millió forintnak csak *kétharmadát* tudta elkölteni. S ez még a jobbik eset, hiszen az ilyen gyakorlat némelyik tanácsot arra ösztönözte, hogy a pénzt *erőnek erejével elköltse,* hogy ne tűnjék fel *érdemtelennek* a korábban annyira igényelt póthitelre.

Ami az építőipari kapacitást illeti, furcsaságok itt is akadnak. Gyakran előfordul, hogy az építőipari vállalatok *sokkal több megbízást, hatósági kijelölést kapnak iskolatatarozásra, mint amennyit elbírnának.* A Fővárosi Vegyesipari Javító Vállalat kapacitása 106 millió forint értékű munka volt tavaly, mégis 146 millió forint értékűre kapott megrendelést. *Ettől azonban még nem nőtt meg a kapacitása.*

Egyébként a pótheltelek — különösen olyankor, amikor a szülők „összeköttetései" révén jutnak hozzá az iskolák, mint ez nemegyszer előfordult — *jelentős mértékben drágítják a kivitelezést, s elnyújtják a határidőt.* Az I. kerületi Petőfi Gimnáziumban is előfordult ilyen eset: javában folyt már a tatarozás, amikor „megszerezték" a hitelkeretet a központi fűtés beépítéséhez. Az újratervezés és ismételt építkezés *három tanév munkáját zavarta meg.* A Dohány utca 32. számú általános iskolában ugyancsak „személyi kapcsolatok" révén érték el utólag, hogy a vaskályhákat cserépkályhára cseréljék át. Emiatt a tatarozás közben elkészült munkák közül *többet elölről kellett kezdeni.*

FŐÚRI PALOTA VOLT NEGYED ÉVEZREDE

Ha egy rossz állapotban levő lakóház felújítási költségei alig lennének olcsóbbak egy új ház építésénél, a Fővárosi Tanács nyilván az utóbbit, a gazdaságosabb módot választja. Nem ez a helyzet az iskoláknál. Egy 16 tantermes, „összkomfortos", új iskola egy tanteremre jutó *beruházási összege 470 ezer forint,* mégis előfordult, hogy egy régi iskola *rekonstrukciója tantermenként 400 ezer forintba* került. A kifejezetten gazdaságtalan felújítás példáját mutatja az I. kerületi Táncsics Mihály utcai általános iskola. Az épület, amelyben helyet foglal, főúri palotának épült — *244 évvel ezelőtt. Iskolai célokra teljesen alkalmatlan, világítása, fűtése megoldhatatlan, ennek ellenére már ötmillió forint felújítási hitelt emésztett fel.*

Kétségtelen, hogy a budapesti általános és középiskolai, technikumi épületek kétharmada 1914 előtt épült, sokuk szerkezete, gépészeti berendezése korszerűtlen, elhasználódott, ezért felújításuk népgazdasági érdek. Csakhogy épp a fenti példák mutatják: *nem mindegy, hogy mi a korszerűsítések, a tatarozások sorrendje, hiszen az olcsóbb gyakran túlságosan is drága.*

A tervszerűségre utaló sorrendet azonban jelenleg nem lehet megállapítani, mert sem a Fővárosi Tanács, sem a kerületi tanácsok oktatási osztályain nincsenek olyan, hitelt érdemlő adatok, amelyekből pontosan következtethetnének az iskolák állapotára, s távlati terveket készíthetnének korszerűsítésükre. *A tényleges műszaki állapotot nem ismerik,* s csak a fenyegető külső jelek — vakolathullás, falrepedés, födémlehajlás — alapján tudnak intézkedni. Műszaki állagfelmérés és távlati terv hiányában pedig az Országos Tervhivatal is csak egyetlen tényezőre támaszkodhat, valahányszor az anyagi kereteket megszabja: a rendelkezésre álló erőforrásokra. A fővárosi oktatási osztály korábban nem igényelte a Művelődésügyi Minisztérium szakmai és pénzügyi segítségét az iskolák állagfelméréséhez, s ez hiba volt. Igaz, most, ha késve is, kapcsolatot teremtett az Egészségügyi Minisztériummal, hogy hasznosítsa az egészségügyi intézményeknél folyó műszaki felmérés tapasztalatait.

FÖLÉNYBEN A KIVITELEZŐ

Egy másik probléma: az oktatási osztályokat erősen sújtja *a műszaki szakértelem hiánya.* Emiatt *nem lehetnek egyenértékű „partnerei" a kivitelezőknek:* utóbbiak nemegyszer kihasználják az adminisztrációs mulasztásokat, saját érdekeiknek megfelelően állapítják meg az iskolatatarozás kezdési, befejezési határidőit, elhagynak munkákat, s ezért pótlólagos tervezés válik szükségessé. Mindez érthetően a tatarozás drágulásához, elhúzódásához vezet. Természetesen sem az oktatási osztályoktól, sem az iskolaigazgatóktól nem lehet elvárni nagyfokú műszaki felkészültséget, van nekik éppen elég teendőjük. *Ezért kellene a segítségükre sietni, akár központi műszaki brigádok, akár az építési osztályok patronálása révén.*

Három és fél milliárdnyi értéket képviselnek a főváros hatáskörébe tartozó oktatási intézmények épületei, forintban ki sem számolható jelentőségükről nem szólva. Ezt az értéket célszerűbben kellene óvni és gyarapítani: tervszerű felújítási programmal, alapos műszaki ellenőrzéssel, az anyagiak megfontolt ráfordításával. *S a feladatokat tekintve az 1965—1966-os tanév tulajdonképpen már nincs is oly távol.*

Fekete Gábor

A Legfelsőbb Bíróság állásfoglalásai a tartásdíj mértékéről

A *Legfelsőbb Bíróság* polgári kollégiuma a gyermektartásdíj-fizetési kötelezettséggel kapcsolatban több elvi jelentőségű kérdésben foglalt állást.

Az érvényben levő rendelkezések szerint — ha a szülők nem egyeznek meg — *tartásdíjként* legalább olyan összeget kell megállapítania a bíróságnak, amely eléri a fizetésre kötelezett személy átlagos keresetének, jövedelmének 20 százalékát. A rendelkezések gyakorlati alkalmazásánál azonban vitás kérdések merültek fel, s ez tette szükségessé a kollégium legújabb állásfoglalását.

A kollégium megállapította: a tartásdíj alapjául szolgáló átlagkereset megállapításánál a termelőszövetkezettől járó jövedelemrészesedésen — munkaegységértéken és földjáradékon — kívül figyelembe kell venni a háztáji gazdaságból eredő, valamint az esetleges egyéb jövedelmet is.

A Legfelsőbb Bíróság polgári kollégiumának egy korábbi állásfoglalása szerint, ha *találmányi,* illetve *újítási díjak* a feltaláló és az újító részére rendszeresnek minősülő, jövedelemszerű bevételt biztosítanak, azokat a gyermektartásdíj megállapításánál figyelembe kell venni. A kollégium legújabb állásfoglalásában megállapítja: a találmányi és újítási díj gazdasági előnyeit az együtt élő családban a gyermek rendszerint akkor is élvezi, ha a díj nem rendszeres, hanem alkalomszerű, vagy éppen csak egyszeri juttatás. Indokolt tehát a gyermeket az egyszeres találmányi és újítási díjból részesíteni akkor is, ha a szülők nem élnek együtt családi közösségben.

Különösen indokolt ez, ha a tartásdíj összege egyébként nem fedezi a gyermeknek azokat a szükségleteit, amelyeket a családjogi törvény szem előtt tart. Az egyszeres juttatásként kapott találmányi és újítási díjat azonban ilyen esetben is csak akkor lehet figyelembe venni, ha a kötelezett keresetéhez viszonyítva jelentősebb összegű. A gyermek az ilyen találmányi és újítási díjból *egyszeri juttatásra* tarthat igényt. A juttatás meghatározásánál egyrészt a gyermek szükségleteit, másrészt a találmányi és újítási díj összegét, valamint a fizetésre kötelezett kereseti, jövedelmi viszonyait és vagyoni helyzetét kell figyelembe venni.

Állást foglalt a kollégium a szokásosat különösen meghaladó, nagyobb keresetű, jövedelmű személy gyermektartásdíj-fizetési kötelezettségével kapcsolatban is. Ha ilyen keresetű, jövedelmű személyt köteleznek tartásra, előfordulhat, hogy a családjogi törvényben meghatározott igények maradéktalan kielégítéséhez nincs szükség a kereset (jövedelem) 20 százalékára. Ezért, ha az ilyen arányú tartásdíj lényegesen meghaladná a gyermeknek a törvény szerint kielégítendő szükségleteit, ettől a mértéktől kivételesen el lehet térni. (MTI)

1966 JAN 14

1021



Bertalan Tivadar:

„Dégidon"

DÉGI DEZSŐ már egyetemi éveiben kitűnt hanyagságával, rendkívüli szakmai érzékével, a szorgalom teljes hiányával, univerzális tudásával, befolyásolhatatlanságával, egyéni hangjával, könnyed, sőt léha külsőségeivel, mély és tartalmas magvasságával. Megvetésével a törtetők, szellemi és anyagi segítőkészségével a rászorulók iránt. Ellentétes és megbökkentő, de mindig színes; önmaga felé zárkózott és komor, környezete irányában nyílt és egyenes, megalkuvás nélküli, bátor magatartásával. Egyszóval: elviselhetetlenségével.

Erényeiből éppúgy nem csinált kultuszt, mint hibáiból. Hibáit, mint lényegtelen kellékeket, a mellén hordozta, akár a jelvényeket, erényeit valahol belső lényegében. Hibái ártalmatlanok, erényei tiszteletre méltóak voltak. Jó tulajdonságaiért nem várt elismerést, s mivel szakmai kiválóságát inkább munkája jellemezte, mint személyes alkalmazkodása feletteseihez, így lényegében hasznossága is észrevétlen maradt. Ráadásul hibái felrovását kereken visszautasította. Érzékeny volt, mint minden ember, akit sokat rugdostak okkal-oktalanul, de intellektuális lényege megóvta attól, hogy végképp megkérgesedjék.

A rossz szót mégis hamar elfelejtette. A barátságot soha. Ő maga nem bántott senkit életében, (legalábbis szándékosan nem) éppen ezért mentséget keresett minden emberi gonoszságra. De megérteni nem tudta a gonoszságot. Megfontolt, bölcs és lelkiismeretes volt a mások dolgában; önmagával szemben gyermek és naiv. Nem a személycsről ítélte meg mások arculatát, de arcuk tisztaságáról sem jellemüket. Emberismerete szinte csalhatatlan volt, mégis, vagy talán éppen ezért, sokat csalódott.

Dégi Dezső azok közé a fiatalemberek közé tartozott, akiket könnyű félreismerni és ez sok mindenre megtanította. Már korán felfedezte a hiábavalóságot, melynek a felületesség fontosságot tulajdonít és az élet lényeges dolgait, melyeket háttérbe szorít a felületesség. Nevét: Dégi Dezső, Dégi Dezső — sokszor el lehetett ismételni ritmikusan, egymás után, mint a dzsesszmuzsika ütemét, de nem illett rá ez az egyhangúság. Akik ismerték: szerették, sőt, tisztelték, akik csak tudomásul vették, hogy létezik: idegenkedtek tőle. Kabátja színét előbb megjegyezték, mint szavai jelentését. Cipője fényét előbb észrevették, mint nagy szemei mély csillogását.

A nők vonzódtak hozzá, mert akaratlanul is érdeklődést keltett bennük; a nők jó érzékkel rendelkeznek az ellentmondások titokzatossága iránt. És ő hálás volt minden közeledésért, mert amilyen nagy mértékben ismerte környezetét és becsülte a legkisebb értéket is másokban, olyannyira kicsiny hitű volt saját képességei tekintetében. Ez volt legfőbb hibája.

Annyit adott önmagából, hogy nem maradt magának semmije, mégis kifogyhatatlan volt változatosságban, elpusztíthatatlan, természetes, kicsiny nagyságában. Fiatalságában erős, ahogy mondani szokták: mint a tölgy és végtelen nagyságában olyan, mint egy határozott célú eszme szívós közössége. Pedig szervezetlen volt és rendszer nélküli. Egy napig tartott minden, amit kigondolt, de az ilyen napokból összerakott év sokkal több volt, mint tizenkét hónap.

Teste meg olyan vékony volt, mintha nem is lenne egészséges. Arca keskeny, orra egyenes, hosszú és vékony. Szemöldöke természettől fogva ívelt és szabályos, mint a nőké, akik nagy gonddal szabályozzák e természetes szépséget. Válla, fiatal kora ellenére is görnyedt volt kissé és a feje előre billent. Úgy tűnt, mintha egyáltalán nem törődne megjelenésével. Nagy tömeg közepén is észrevehető volt mégis. Pedig nem volt magas sem. Különös volt, minden különcködés nélkül. Ha nem tett semmit, akkor is beszéltek róla az emberek.

Szóval, Dégi Dezső olyan volt, hogy nyomába szegődtek a kóbor kutyák és nyakába csimpaszkodtak az ismerős gyerekek, mivelhogy a kutyák és a gyerekek jó szimatúak és őszinték.

Mellesleg minden évben egyszer kirúgták az egyetemről. A kirúgások alapjául Dezső túlzott önállósága, gyerekes tréfái, nyíltsága és sajátos visszavonultsága, valamint az a megbocsáthatatlan hobbyja szolgált, hogy állandóan hosszú hajat növesztett. Végül azonban, csodálatos módon, mégis lediplomázott. A csoda persze abban rejlett, hogy tanulmányi eredményei a lehető legkitűnőbbek voltak és szakmai téren számos olyan eredményt vallhatott magáénak, amit professzorai is elismeréssel szemléltek.

Gyógyszerkeverékét — amit mintegy véletlenül fedezett fel — megvásárolta egy nagy gyógyszervegyészeti gyár és Dégidon néven hozta forgalomba A készítmény alkalmazása kiváló eredménnyel járt a legszélesebb területen. Nagy sikerrel gyógyította a rövidlátást. Óriási erényei mellett azonban egy komoly hátránnyal is rendelkezett, mégpedig azzal, hogy kellemetlen ízű volt, amit bevonattal sem sikerült semlegesíteni, ennélfogva lenyelése bizonyos akaraterőt, némi bölcsességet és megfelelő nagyvonalúságot követelt. Ha a beteg történetesen olyan pillanatban vette be, amikor éppen rövidlátás uralta az egész magatartását, akkor ráadásul annak a veszélynek tette ki magát, hogy nagymértékben ideges lesz és esztelen dolgok elkövetésére vágyik. Így a józan gondolatok, mint az éleslátás velejárói, csak káros előzmények után születhetnek meg, éppen ezért az adagolás pillanatának megválasztása döntő dolognak látszott. Persze, akadtak gyógyithatatlannak mutatkozó, krónikus esetek is, amikor a »Dégidon« (minden előnye ellenére) hatástalannak bizonyult.

A KOZMETIKAI VEGYIPARI VÁLLALAT igazgatója személyesen ellátogatott az egyetemre, hogy meghallgassa Dégi Dezső disszertációját, és hogy ajánlatot tegyen az újdonsült mérnöknek.

Miután Dégi Dezső komoly és elmélyült szaktanulmánnyal, körültekintő, szinte hiánytalan tudású állásfoglalással és ugyanakkor könnyed eleganciával megvédte diplomáját, majd lelépett az emelvényről, a gyárigazgató elsőnek sietett gratulálni neki és közölte, hogy beszélni szeretne vele. A tanulmányi osztály vezetősége büszkén vette karéjba a fiatalembert.

A Kozmetikai Vegyipari Vállalat igazgatója elmondta, hogy üzemük átszervezés előtt áll és a kozmetikai cikkek gyártásáról fokozatosan áttér gyógyszervegyészeti készítmények előállítására. Kifejezte afölött érzett örömét, hogy Dégi Dezső a legszerencsésebb időszakban végezte tanulmányait, amikor vállalata módot nyújthat arra, hogy tehetségét kamatoztassa, szaktudását gyümölcsöztesse és kutatásait a közösség javára gyakorlati alapokra fektesse. Ő, a maga részéről a legteljesebb bizalommal adózik a fiatal szakemberek iránt, s ha Dégi Dezső úgy határoz, hogy elfogadja a felkínált állást, akkor a saját szakterületén szabad kezet kap a gyár átszervezésében, és az a nagyszerű feladat jut osztályrészéül, hogy rögtön alkotómunkát végezhet. A vállalat, új arculatában, szinte kizárólag fiatal szakemberekre szeretne támaszkodni és ezek között is az első Dégi Dezső lehet. A részleteket különben majd megbeszélik a gyárban, ha látogatásával megtiszteli hivatalát.

Az ajánlat meglehetősen kecsegtető volt és úgy látszott, valóban kivételes pozíciót biztosít a fiatalembernek. Helyzeti előnyét kitűnő diplomája és a nevéhez fűződő, még az egyetemen kikísérletezett készítménye, a »Dégidon« jó hírneve biztosította számára. Szóval, minden jel arra mutatott, hogy nagy szerencsével indul a termelőmunkába.

Meg kell vallani: Dégi Dezső látszólag könnyedén vette hivatalát, mindamellett úttörő munkájával már a kezdeti időszakban jelentős eredményeket ért el. Gyakran előfordult, hogy fontos megbeszélésekről öt-tíz percet is elkésett és ezt egyre inkább felrótták neki. Munkája értékét azonban valójában csak legközelebbi munkatársai látták; ő maga nem csinált reklámot hasznosságából. Gyakran négy-öt ember feladatát is ellátta, pedig nem volt természete a szorgalom. Mindez csupán rátermettségéből következett. Nos, bírálat gyakran érte a percekért, ha mulasztott, ugyanakkor soha nem kapott se jutalmat, se elismerést kötelességét messze túlhaladó eredményeiért. Pedig a »Dégidon« összeállítása óta már több új készítményt fedezett fel; néhányat tökéletesített és új, korszerűbb technológiákat dolgozott ki. Rendszerint még késő éjszaka is munkahelyén tartózkodott. Munkája iránt külföldön is érdeklődés nyilvánult meg.

Felettesei természetesnek vették a keze nyomán mutatkozó átalakulást. Néhány év alatt egész osztály nőtt ki személyéből és fiatal kora ellenére is, a legidősebbnek számított a maga területén.

Az igazgató — aki a kezdeti időszakban jó érzékkel pártfogásába vette — időközben más, magasabb közéleti pozícióba került, vele néhány közvetlen munkatársa is eltávozott a vállalat kötelékéből. Az új vezetőség egyszerűen nem ismerte fel a fiatal vegyészkonstruktőr nagyfontosságú tevékenységét, értékes szakmai múltját, sokat ígérő jövőjét, de nem is nagyon gondolkodtak ezen. Azt azonban örökre elraktározták magukban, hogy valami értekezletről néhány percet késett. Hallottak erről valamit a folyosón. »Ez a jellemző!« — mondogatták —, »erről lehet megismerni egy embert! Különben is, lehetetlen állapot, hogy valaki ilyen szemtelenül fiatalon főkonstruktőri tisztet töltsön be!«

Új készítményét, a nagyképűség, fontoskodás és haszontalanság elleni gyógyszerét is nagyfokú érdektelenség és bizalmatlanság fogadta. Ekkor Dezső, készítményei hatását bizonyítani próbálta. Gyakorlati meggondolásból, kipróbálásra ajánlotta az új vezetőségnek, amiből heveny sértődöttség keletkezett, aminek viszont még nem találta fel a gyógyszerét.

Mindezek tetejébe azok a munkatársai, akiket ő vezetett be a gyártás rejtelmeibe, jövedelem tekintetében is mind előtte jártak, nem beszélve holmi elismerésről.

Dégi Dezső mégsem lázadozott. Ahhoz túlságosan könnyed volt, hogy anyagi előnyökért harcoljon, az elismerésről meg azt a téves nézetet alkotta meg magában, hogy természetes dolog, ha célt téveszt. És különben is, ha az ember a méltányos megbecsüléssel törődne, akkor nem érne rá hivatását gyakorolni.

Egy napon abban a sosem sürgetett szerencsétlenségben részesült, hogy egy hatalmas méretű, öreg személyautóval lepték meg külföldről hazalátogató, apai rokonai. Az autó (kora ellenére) jó márkát képviselt és pofátlanul fekete volt a színe.

Dezső először nagyon megörült az ajándéknak, mert élvezte a száguldást, s amennyire kész volt vállalni minden kényelmetlenséget mások érdekében, oly mértékben szerette a kényelmet a saját kedvéért. Boldogan játszott az életével és nagy kirándulásokat tett az országban. Később azonban valami gondolkodóba ejtette: mintha néhányan egészen furcsán néznének rá, mióta kocsija van. Dezső megbocsátóan mosolygott és az első öröm után szívesen odaadta volna bárkinek a hatalmas jószágot, az összes terheivel, és gondjaival együtt. De azok, akik oktalanságukban irigyelték, csak legyintettek: »Üres beszéd; sír a jó dolgától!«

Nos, ilyen előzmények után történt, hogy magához hívatta az új igazgató.

A vastag, megnyugtatóan egészséges benyomást keltő ember cigarettával kínálta Dezsőt és helyet mutatott, ami már eleve semmi jót nem jelentett. Aztán kertelés nélkül rátért a dologra:

— Kellemetlen bejelentést kell tennem: — kezdte és fölállt, hogy nagyobb nyomatékot adjon szavainak — vállalatunknál bizonyos átszervezést fogunk végrehajtani, és ebből a meggondolásból személyi állományunkban is némi átcsoportosítást kell foganatosítanunk. Ettől a kényszerűségtől indíttatva, sajnálattal kell közölnöm: az igazgatóság úgy határozott, hogy önt, jövő hónap elsejei hatállyal töröljük állományunkból. Egyben megígérjük, hogy eddigi jó munkája elismeréseképp, máshol történő elhelyezkedésében a legmesszebbmenőkig támogatni fogjuk.

Dezső megütközve hallgatta a szentenciát és hirtelen az a gondolata támadt, hogy az igazgató nyilván egyáltalán nem fogyaszt »Dégidont«, holott kétségtelenül nagy szüksége volna rá; halkan közbeszólt:

— Amikor ide kerültem, már történt egy átszervezés és akkor ez a vállalat kérte az én segítségemet. Nem értem...

— Nézze, Dégi, nekünk bizonyos leépítést kell végrehajtanunk. Ez felsőbb utasítás. Azt javasolja talán, hogy küldjük el valamelyik munkatársát, maga helyett?

— Nem. Dehogy — tiltakozott Dezső. Felállt és távozni készült.

Az igazgató tartóztatta.

— Kérem, ne menjen el még. Kijelentem: nem egyszerű dolog valakiről lemondani, különösen, ha olyan fontos és felelősségteljes pozíciót töltött be, mint ön és önnek is bizonyára kényelmetlen, hogy el kell hagynia megszokott munkahelyét.

Dégi Dezső kissé gúnyosan mosolygott.

— Ugyan! Egyáltalán nem kényelmetlen. Egészen másról van szó.



(A szerző rajzai)

Az igazgató közelebb lépett hozzá és atyailag a szemébe nézett.

— Szeretném, ha megértene minket. Meg kell mondanom őszintén: elhatározásunk megérlelésénél döntően közrejátszott az a tény, hogy egyöntetűen önt tartjuk vállalatunk vegyészgárdája, mondhatni, legtehetségesebb tagjának, éppen ezért meggyőződésünk, hogy a legkönnyebben tud majd elhelyezkedni és helytállni, bárhol másutt.

— Ezt komolyan mondja?

— A legkomolyabban! — lelkesedett az igazgató.

— Akkor ez öngól — jegyezte meg Dezső.

— Hogy érti ezt?

— Ahogy akarja. Szóval, ki vagyok rúgva?

— Kérem, ne nevezze így. És különben is, egyáltalán nem lehet oka panaszra. Önnek például szép, nagy, fekete autója van. Nekem bicikli sem jutott fiatal koromban. — Látszott az igazgatón, hogy valami önnyugtató szónoklatfélét akar tartani, miközben így folytatta: — Sajnos, ez a mi társadalmunk túlságosan elkényezteti fiatalságunkat. Olyannyira, hogy a legkisebb megpróbáltatástól összeroppan. Önt egyetemre járatta államunk, és amint kilépett az iskola kapuján, rögtön vezetőállásba került. Azt hiszem, túl korán kezdte. Ez nem egészséges dolog.

Dezső megunta a fejtegetést.

— Visszaéltem beosztásommal? — kérdezte. — Nem láttam el a feladatomat? Alkalmatlannak minősültem munkám elvégzésére? Erről szeretnék hallani inkább! Talán bűnös vagyok azért, mert nem akkor születtem, amikor ön?! Talán önként vállaljam azt a sorsot, ami önnek valamikor kényszerűségből jutott?! Mit gondol, olyan kellemes örökké azt hallani, hogy nekünk, fiataloknak, milyen jó dolgunk van? Higgye el, kényelmetlenebb, mint panaszkodni annak, akinek rosszul megy a sora. Azt képzeli, mert mi »mai fiatalok« vagyunk, nekünk már semmiféle erőfeszítést nem kell tennünk azért, hogy elérjünk valamit az életben?! Mi, tudásunkat, diplománkat, rátermettségünket és eredményeinket csak kinúztuk valahonnan, mint papagáj a planétát?

Az igazgatónak ekkor eszébe jutott valami és diadalmas arccal megjegyezte:

— Előfordult, hogy perceket késett fontos megbeszélésekről. Ez felelőtlenség, fiatal barátom!

— Ez igaz — ismerte el Dégi Dezső. — Végül is ez az oka, hogy mennem kell?

— Nem. Dehogy! Isten őrizz! Kizárólag az átszervezés. És az átszervezés, mint tudja, népgazdasági érdek. Ez kényszerít minket.

— Szeretném megjegyezni, hogy felfedeztem néhány hatásos gyógyszert — vetette közbe Dezső.

— Mi elismerjük érdemeit.

— Új technológiákat dolgoztam ki és üzemünk gyógyszergyártásra való áttérésénél bizonyos értelemben úttörő munkát végeztem.

— Méltányoljuk tevékenységét.

— Hibáztatott, fiatal korom dacára, új szakembereket neveltem.

— Figyelemmel kísértük önzetlen fáradozását.

— Több különböző, önálló munkaerő feladatát egymagam végeztem.

— Tiszteljük lelkesedéséért.

— Egész üzemrészleg nőtt ki egyszem magamból.

— Elvégzik majd ön helyett a munkát.

— Talán az egyetlen vagyok a vállalatnál, aki sem fizetésemelést, sem jutalmat nem kaptam az évek folyamán.

— Hibának tartjuk.

— Vélt mulasztásaimért figyelmeztetést nem kaptam soha.

— Nagyon helytelenítjük.

— Szükségük lehet még rám.

— Azonnal értesítjük önt.

— Most tehát mehetek?

— Igen. Elsején megkapja a felmondólevelet. Kérem, ne vegye a szívére. Viszontlátásra.

— Jó napot.

Az igazgatóság néhány tagja maga is hibáztatta a döntést, amely Dégi Dezsőt eltávolította a vállalattól. Az évek óta vezetése alatt dolgozó munkások és közvetlen munkatársai (akik apró hibái mellett jól ismerték kiváló szakmai tudását és becsülendő emberi értékeit is) egyszerűen felháborodtak és méltatlankodásuknak keresetlen szavakkal adtak nyomatékot lépten-nyomon.

Ráadásul akadt egy újságíró, aki az igazság elve alapján, terjedelmes cikkben kelt a fiatalember védelmére.

Ezért a cikkért az igazgató egyenesen a pokolba kívánta Dezsőt, aki azonban nem haragudott meg érte, mivel úgy hallotta, ha valakit érdemei alapján oda beengednek, sosem rúgják ki onnan.

Demény Ottó:

Az volt a tél

Amire jól emlékezem
— keményre tiprott hóra,
hamvas ágra.
Szánkók vonultak Szenttornya felé,
és éles íze volt a levegőnek.
Fehér falú parasztházak előtt
ödöngtünk — fagyott ujjú kamaszok
s a jégre futva sárga szikra szállt
megpatkolt sarkú bakancsunk alól.
Az volt a tél! Teljes és igazi.
A két utolsó kéve szárizíktől
még belangyosult egyszer a kemence
s a kamrában, kék szalvetta alatt
egy árva cipó barna csücske szikkadt.
Padlásunkról a diógörgető
egerek már réges rég messze szöktek,
csak mi tengődtünk reménytelenül.
Mi éltetett, mi őrzött, mely csoda?
Úgy nem tudom, ahogy senki se tudja.
Kiteleltünk,
tavasz jött s újra nyár
s már térdig érő fűben hemperegtünk.
Nem féltünk, hiszen nem volt
emlékünk semmi jóról.
és hogy őrülni tudtunk
— alig értem.
Csak a télre,
arra emlékezem.
Keményre tiprott hóra,
hamvas ágra.

Tamás Menyhért:

OTTHON

Ez a vágyamhoz melegedett,
csontfehérre meszelt hajlék
megnyugtatóan dől idegeimre,
akárcsak a zöld fák
szürke-terítős hűse;
mohás fedelével néz rám,
mintha szánna engem,
kit lila fénnyel ver
az idegen város:
elém küldi sápadt arcú gazdáit —
jönnek ráncos homlokuk derűs melegével,
érdes tenyerük gyöngéd simogatásával,
s alig, hogy alám bújik a szék,
kiterítik láthatárnyi életüket.
A munkába belehorgadt apám
nyugdíjas napjait sorolja,
a bőkésen fölé nőtt, kék nappalokat,
az átköhögött, gyér-fényű éjszakákat.
A mezsgyék varratait már elfeledte,
ki-kijár a hatalmas szántóföldekre,
hol közös szándék tereli a rögöket.
Anyám hallgat, szinte ölébe ejti fejét,
közbe-közbe bólint,
majd a csendben a hajnalhoz
koppan álma.

NÉPSZAVA
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1966 JAN 16

A 64. város kultúrája

Gödöllő *nagyközség* lakói Szilveszter éjszakáján, amikor az óra mutatóját csak másodpercek választották el a 12-től, különös ünnepélyességgel emelték fel poharaikat. Aztán boldog új esztendőt kívánva egymásnak, koccintottak s vissza már, mint Gödöllő *város* polgárai tették a poharakat az ünnepi asztalra.

És az ünnep, ünneppel folytatódott. Január harmadikán választották meg a városi tanácsot, Gödöllő átvette *várossá nyilvánításának pecsétes-díszes okiratát.*

Másnap az egész ország tudta: 64 városunk van, a királyok valamikori vadrezervátuma lett a hatvannegyedik.

Így kezdődött Gödöllő új esztendeje.

4

Kinn a havas utcákon egy mozgalmas falu éli mindennapi életét — de a fűtött-meleg hivatalokban várost álmodik Gödöllő. Mert a »városalapító levél« csak *a realitás kulcsát adja* ahhoz, hogy az utazó munkásoknak ez a hajnali és esti pályaudvara, ez az egyetemi nagyközség, a hajdani királyi-úri pihenőhelyre új életünk ezernyi új vonását felrakó település *a valóság álmát* képzelje önmaga elé.

Az asztalokon tervek. Merészek is, tétovák is, biztosak és bizonytalanok. A tervezgetés égető lázában él most az újdonsült város. Ami valójában éppen olyan falu még, mint a szilveszteri koccintás előtt — vagy, ha úgy tetszik, annyira város, mint kinevezését megelőzően. De csak annyira, mert magasabb rangot majd az adhat neki, ha élni tud a most kinyílott *lehetőséggel.*

Az első interjúk is elhangzottak már: Gödöllő falusias település, a városközpontot ezután kell kialakítani. A tanács nagyobb hatásköre — ez jelenti a fejlődés alapját. Nagy koncepciójú, tehetséges építészmérnököt keresünk, aki előre látja az újszülött város felnőtt korát. Sokat várunk nagyüzemeinktől, számítunk segítségükre.

Csak *a város kultúrájáról esett kevés szó* az ünnepi hangulatban.

2

Egy őszinte beismerést vetek papírra.

— Ha csak a szellemi élet pezsgése, tenni akarása feszegette volna Gödöllő falusi kereteit, s a nagyobb rangra emelésnek ez is alapvető követelménye lenne — a várossá való nyilvánítás alighanem némi *halasztást* szenvedett volna.

A gödöllőiek egybehangzó véleménye ez, amelyet kétségtelenül megindokol az *átjáróház jelleg*, a *Pest közelség*, a kultúra gödöllői *otthontalansága*, a kulturális *összefogás hiánya.*

Ám egy város — különösen, ha egyetemi város — nem engedheti meg magának, hogy átalakulásából kirekessze a kultúrát, ne tekintsen lakóinak művelődésére, szórakozására, szellemi életétől megtagadja a *városi kinevezést.*

Már készen van egy dédelgetett nagyszabású terv: gyönyörű *kultúrpalotát* vetettek papírra a város mérnökei, ideális színházteremmel, könyvtárral, klubokkal.

De a kultúrpaloták gyakran hosszú évekig épülnek.

3

— Tőlünk pedig — milyen különös —, szinte a várossá nyilvánítás napjától valami *mást*, hirtelen *többet* várnak az emberek — mondja *Ulbrich József*, a művelődési ház igazgatója, akinek hatalmas méretű irodája falán ott van az első három hónap kulturális programja, pontos beosztással napról napra — csak lenne helyük a gyarapodó szakköröknek, kluboknak, öreg, elavult és kicsi ez a művelődési ház.

Helyet csinálni benne, postára adtak egy levelet. *Gödöllő város első kulturális ultimátumát.* Kérelem a szomszédos teremben levő kocsma teljes »leszerelésére«.

— Pontosabban felmondás. Nem hosszabbítjuk meg a szerződést a vendéglátóipari vállalattal. A kocsmától, kérem, itt nem lehet életet kialakítani, az ital másokat vonz ide, mint akiket mi szeretnénk, s a bérleti díjra, amit a vendéglátótól kapunk, *erkölcsileg sokkal többet fizetünk rá.*

Ennek a felismerése, persze, nem feltétlenül városi sajátosság, *első lépésnek* azonban biztató.

4

Gödöllő a fővárosba jár szórakozni. Pest közel van — s otthon nincs semmi. Igaz, beszélik, hogy az *egyetemen* például színvonalas, élénk a kulturális élet, de az egyetem az egy külön világ. Hírlik, hogy az *üzemeknek* is megvan a sajátos kultúrájuk, természetesen az üzemen belül. A *gimnázium* hasonlóképpen sokat tesz a diákság művelődéséért, szórakozásáért, de mit tehet, aki kinőtte a gimnáziumot?

— A kultúrpalotáról való mégoly reális álmodozás mellett most az a legfontosabb feladatunk, hogy *felmérjük lehetőségeinket és kialakítsuk az egységes kulturális tevékenységet* — mondja *Báthy Tibor*, a városi művelődési osztály munkatársa. — A legtöbbet attól várunk, ha sikerül az egyetemet és a gimnáziumot egy kicsit a *város felé* fordítani, a diákifjúság ugyanis minden tekintetben új színt, frisseséget kölcsönözhet a kulturális életbe, élénkebbé, szervezettebbé, vonzóbbá teheti azt.

A kultúrház követei már ellátogattak a gimnáziumba — ami Besnyőn működik, de Gödöllőhöz tartozik és a város szétszórt, tagolt települését bizonyítja —, hogy *jó szavalókat toborozzanak* a Miniatűr Színpad számára.

A gimnáziumi szavaló nézőből 11 tehetséges, verset kedvelő diákkal értek meg.

5

A könyvtárba is beüzent a változó igény. Nem egyszerűen könyvet, *mindjárt könyvtárat kérve.*

— Csupán Besnyőn működik egy fiókkönyvtárunk, érthető a Blahafürdőiek, vagy az isaszegi alvégen lakók türelmetlensége, most már valóban nem halaszthatjuk a fiókhálózat kiépítését — mondja *Kovács Sándorné*, a könyvtár vezetője. — Tizenötezer kötetes könyvtárunk háromnégy fiókot is el tudna látni olvasnivalóval, csak tudnánk alkalmas helyet találni a fiókkönyvtárak számára.

Gödöllő falu nem is gondolhatott arra, hogy ezt az igényt kielégítse. *Gödöllő város már tudja, hogy az igény elől nem lehet kitérni.*

6

Nagy változást, hirtelen-látványos fejlődést természetesen senki nem vár az újévi fordulattól. Egy helység neve után a puszta minősítés — hogy várossá lett — nem jelent varázslatot. *S jó, hogy Gödöllő sem tekinti annak.* Az érthető izgalom lázával-nyugtalanságával tervezi a holnapot, megfontolt és reális célokat kitűzve, felelősséggel.

Ahogy egy húszezer lakosú, falusi múltú és környezetű ifjú városhoz illik, amelyik tudja, hogy rangja ma jobbára *előleg* még.

Kiss Gy. János

1966 magyar játékfilmjei

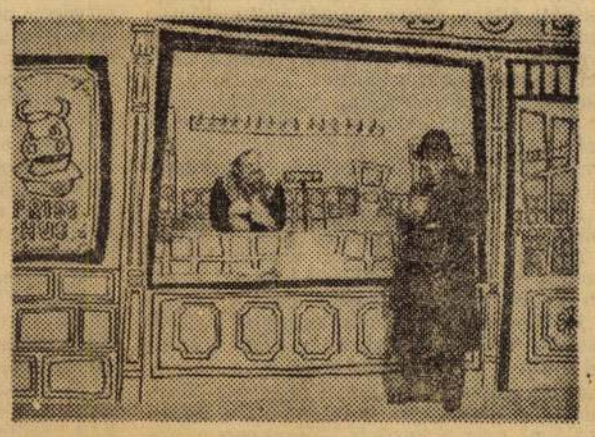
Több vígjáték
Új és klasszikus magyar regény-átdolgozások

1966 hazai játékfilmtermelése nem marad el változatosság dolgában a tavalyitól. Remélhetően színvonalban sem.

Több érdekesnek ígérkező film forgatása javában folyik már, egyik másik már közel van a befejezéshez. Örvendetes tény: *több az elfogadott vígjáték, mint a korábbi esztendőkben. Máriássy Félix* készülő szatírájának a címe *»Kulcskérdés«. Gertler Viktor* ebben a hónapban kezdi forgatni *»És akkor a pasas...«* című vígjátékát, amelyben *Sinkovits Imre* figurák sorát eleveníti meg majd. *»Minden kezdet nehéz«* címen *Révész György* húsz év irónikus történetéből készít filmvígjátékot *Komlós János* forgatókönyvéből. *Bán Róbert* is vígjátéki témával foglalkozik: *Gyárfás Miklós* és *Somogyi Pál* könyvének címe: *»Imádom magamat«.* (Az itt közölt címek még nem mind véglegesek.) További vígjátékterv: új rendező, *Kormos Gyula* több epizódos burleszk forgatására készül *Komlós János »Tíz perc az nagy idő«* című forgatókönyvéből.

Több alkotót foglalkoztat továbbra is a fiatalság problematikája. *Mészáros Gyula* máris megkezdte *Simonffy András »Felhől: között«* című munkájának megfilmesítését, a realitásoktól olykor elszakadó fiatalok összeütközéseiről. *Herskó János* új filmje egy »teenager« (húsz év alatti) lányról szól, beilleszkedéséről a felnőttek társadalmába. A forgatókönyvet *Soós Magda* eredeti műveből a rendező *Bíró Zsuzsával* közösen írja. Az előrelátható cím: *»Hat nap.«*

Klasszikus irodalmi alkotások megfilmesítésére is sor kerül. *Ranódy László* ezúttal is Kosztolányi-regényt, az *»Aranysárkány«*-t viszi filmre. *Várkonyi Zoltán* is marad »bevált« forgatókönyvírójánál: több *Jókai*-regény átdolgozásával foglalkozik. A *»Kárpáthy Zoltán«* vagy az *»Egy magyar nábob«* el is készül még ebben az évben.



Jelenet Révész György »Minden kezdet nehéz« című készülő filmvígjátékból

(Inkey Alice felvétele)

Rényi Tamás drámán dolgozik: *Kertész Ákos »Sikátor«* című regényéből készít filmet. *Kovács András* is regényt, *Cseres Tibor »Hideg napok«* című művet dolgozza fel. A történet 1942 tragikus emlékű újvidéki eseményeit idézi fel. A fiatal *Szabó István »Apa«* címen készíti el második játékfilmjét. *Szemes Mihály* következő filmjének előrelátható címe *»Árvák napja«*. A rendező *Török Sándor* novelláját (Jó éjszakát) dolgozza fel.

Néhány további film is készül 1966-ban, amelyeknek körvonalai még nem rajzolódtak ki teljesen. Filmet készít *Bán Frigyes* is (előrelátható címe *»Kutyakomédia«*), valamint *Fábri Zoltán*, ő azonban még nem döntött, hogy a rendelkezésére álló forgatókönyvek közül melyiket valósítja meg. *(r)*

Egyszerű varázslat

Várkonyi Nagy Béla költészetéről

Az idén lépett életének 70-ik évébe. Szokatlan, hogy tulajdonképpen csak a harmadik kötetét tartja kezében az olvasó.

Neve egy évtizednek előtte szinte az ismeretlenségből bukkant fel. Kevesek megbízható emlékezete őrizte ifjonti alakját, kezdeti, nagy reményekkel kecsegtető költői munkásságát, amely a forradalmas időkben, 1919-ben eleve a haladás szolgálatával jegyezte el magát.

Rimbaud, a francia poézis csodagyereke, sihederként hagyta faképnél a költészetet, távoli tájak vonzásának engedve, hogy azután soha vissza ne térjen a költészet birodalmába. Várkonyi Nagy Béla viszont majd két évtizedes bolyongás után az óceáni szigetek színes világából a költői mondanivaló gazdag zsákmányával jött vissza a haza földjére. S az *Odysseus megtérése* és az *Ének az óceánról* után most új könyvében, az *Egyszerű varázslatban* terít gazdag asztalt, s látja vendégül a líra kedvelőit.

A harminckét esztendő után újra bemutatkozó költőt az öröm és a tisztelet hangján köszöntötte az irodalmi közvélemény. Különösen előző, az Ének az óceánról című kötetét éreztük páratlan ajándéknak. Hiszen a világirodalomban is kevés példa akad arra, hogy olyan világról szóljon nemes hangon az ének, amelyről Gaugain nagyszerű színei adnak mindmáig legmegbízhatóbb művészi híradást.

Várkonyi Nagy Béla úgy dalol a számunkra egzotikus Tonga, Fidzsi és egyéb szigetek népéről, hogy minden sorában az ember melletti hitvallása fejeződik ki. Egyáltalán nem él vissza e világok romantikájával. Szava keresetlen és őszinte, de oly költői erő közvetíti, amelynek vonzásának nyomán bódultan érezzük, hogy a költészet egyszeri, a maga módján megismételhetetlen varázslatának vagyunk a tanúi.

Odysseus végképp megtért Ithakájába. A bolyongásairól szóló költői beszámoló után ez az új kötet, az Egyszerű varázslat, már arról szóló vallomás, hogy miként érzi magát itthon a költő. Milyen mai gondjai vannak az emberrel és a világgal kapcsolatban, milyen felelősség fűti költészetét.

Az új versek vonulatában a legmegragadóbb az ember jövőjébe vetett feltétlen bizalom. Bár számol minden veszedelemmel, mely az emberiség életére leskelődik, azonban Hemingway öreg halászával mondja: *»Az embert el lehet pusztítani, de nem lehet legyőzni.«* Minden póz, hamis lelkesedés nélkül hisz az emberiséget megváltó Béke eljövetelében, amelyhez így szól: *»be kell jegyezned nagybetűs nevedet a népek vendégkönyvébe — kitörölhetetlenül.«*

Az öreg kor lírája? Várkonyi Nagy Béla költészete ebben is rendhagyó. Felfigyel ugyan az élet múlására, de — mint mondja — *»nem tép nyíló rózsaszálat az egocentrikus halálnak«*. Szinte fiatalos buzgalommal árad a kötetből az a költői hivatástudat, hogy a költőnek mennyi tennivalója van még. Fel kell pattintania az emberi érzelmek zárját, s megnyitni a »vakablakokat«, kitárva az élet szépségeire.

E költészet formái nem szállnak szembe a hagyományokkal, mégis teljességükben mai költészet Várkonyi Nagy Béláé. Elsősorban mondanivalója teszi azzá. S ha ugyan nincsenek is verseiben meghökkentő képzettársítások, modernkedő fordulatok, mégis gazdag hímzésű nyelvi szövet az, amelybe mondanivalóját öltözteti.

A honvágy és a társtalanság évtizedei után jól érzi magát a költő a haza földjén, hol a közösség melege fűti s ahol feladatát úgy látja:

Egyszerű varázslat! —
. . . . . .
addig vagy fiatal, amíg
túl látsz a tűnő évek
romházain,
s a múló percek bontási
anyagából
új haflékot emelsz a jövőnek...

Szombathelyi Ervin

Megjegyzés

Alkotások az „álmodozások korá“-ról

Jelenség, méghozzá igencsak örvendetes, új jelenség művészetünkben, hogy a fiatalok »dolga«, ügyebaja, erkölcsi világképe alakulásának és kialakulásának ellentmondásokkal terhes útja gyakran visszatérő téma lett. Nincs fontosabb téma ennél, hiszen ez a gondolatkör — maga a jövő. Amilyen természetes és örök a szülő törekvése, hogy gyermeke az ő legnemesebb igyekvéseinek továbbhordozója és megvalósítója legyen — éppoly szükséges ez a féltő és reménnyteli gondoskodás egy egész nemzet méretében, ott, ahol emberibb társadalmat, szocializmust akarunk felépíteni.

A következő nemzedék valódi morális alapjának megteremtésében a művészet szerepe alapvető és elmulaszthatatlan. Nem is művészet, amelyik ezt a feladatot nem vállalja; ezt a rendkívül nehéz és felelősséggel terhes megbízatást, amellyel az igazi művész újra meg újra önmagát bízza meg.

Részletes esztétikai, tartalmi, probléma- és hatáselemzésre itt nem kerülhet sor. Drámairásunk és filmművészetünk (itt kivált e két nagyhatású területről beszélünk) különböző műfajú művek sorában közelítette meg a fiatalok világát — pontosabban: belső világát. Az »Álmodozások kora« a film, a »Magadra találts« a dráma műfajában példázza azt az esetet, amikor maga az alkotó is fiatal, s a mű ugyan kiforrottságban, érettségben még természetesen nem juthat a nagy kérdés mélyére — őszintesége, talentuma és félreismerhetetlenül tiszta szándéka azonban rengeteget javít a hatáson, és kuszáltsága ellenére segít egy emberhez méltó erkölcsi alap megteremtésében. Messze vezetne »Az idegen« komolyabb, az »Egérút« játékosabb, a »Szerelmes biciklisták« áttételesebb, a »Tilos a szerelem« bolondosabb műfaji eseteiről kimutatni, miként és mennyivel járulnak hozzá ehhez.

Akad az említett alkotások között, amelyik jelentékeny hazai, sőt, nemzetközi sikert aratott, s akad olyan is, amely — csak kis részben saját hibái következtében — megbukott. Egyik-másikuk számottevő művészi értéket képvisel, más részükről ez jó szívvel nem állítható; van köztük érett és van éretlen, van rendkívülien tehetséges és van átlagos adottságokból fakadó. A megközelítés módja többékevésbé valamennyiben esztétikus, s a maga módján (drámában, vígjátékban természetesen másként és másként) felelősséggel végiggondolt.

A téma néhány olyan előfordulásáról is helyes szólni azonban, amely nem mondható szerencsésnek. Itt sem a jószándékkal van baj, hanem a téves és ezáltal akaratlan is megtévesztő művészi koncepcióval. Badarság volna azt állítani, hogy például a Kis Színpad, a maga eszközeivel, nem szólhat hozzá szellemesen, mulattatóan és okosan a fiatalok életformakérdéseihez. De — ezt nagyon erősen kell hangsúlyozni — csak a maga eszközeivel! Bármily meglepően hangozzék is: ha jól akarja cselekedni ezt, csakis felületesen teheti. A közönség megtévesztése ott kezdődik, amikor tartalmukban ugyan magas nívójú, kifejtésük módjában azonban lapos, a helyre és a műfajba semmiképp nem illő közhelyekkel iparkodnak pótolni a kívánatos szellemességet, komikumot (»Nem élünk kolostorban«). Ez nem megoldás — minden műfajnak vállalnia kell önmagát. Aki itt méltánytalan »beskatulyázásról« beszél, az esztétikai hazugságoknak igyekszik ágyat vetni, s az ilyesmi egyéb, a társadalomra káros hazugságok melegágya. A revűnek vagy a kabarénak csak vesztét okozhatja, ha ambícióit a »Kispolgárok«, vagy a »Hamlet« irányában próbálja fejleszteni.

Hasonló a helyzet a kalandos, cselekményes, könnyen olvasható, némileg sekélyes művekkel, mihelyt eltévesztik a házszámot, és mélylélektani, az adott esetben az ifjúság morális útkeresését elemző művekké is kívánnak válni egyúttal. Ez a kettő nem ötvöződő — egyszer és mindenkorra összeegyeztethetetlen. Senki tisztességébe nem gázolunk bele, írói becsületét nem sértjük, jó szándékát nem vonjuk kétségbe, ha véleményt nyilvánítunk: alkata és kvalitásának válfaja szerint a kalandos történetekben mester-e, vagy a lélektani drámában. Ezt sem szabad összekeverni a »beskatulyázással!« Verne Gyula nem kisebb attól, hogy nem ő írta a »Háború és béké«-t, és a maga műfajában és adottságain belül mester Edgar Wallace is, bár aligha elképzelhető, mint a »Varázshegy« szerzője.

Csak korlátolt ember vonhatja kétségbe a kalandos, cselekményes írások létjogosultságát és szükségességét a mi társadalmunkban. Ha más nem, népszerűségük mutatja a nem hibáztatható tömegigényt, amelyet kielégítenek. De ne mossuk össze a felületes kalandmegoldásokat a nehéz veretű morális és esztétikai problémákkal (»Húszévesek«).

Kivált súlyos és megengedhetetlen hibát követ el — mind a szerzővel, mind a közönséggel, mind kultúrpolitikánk céljával szemben — az az értékelő, aki eltereli a figyelmet erről, sőt, a világirodalom remekíróival való egybevetésre ragadtatja magát.

Érdemes megismételni: a fiatalok, a jövő, az erkölcsi alap témájának mind újabb felbukkanása művészeti életünk nagyon örvendetes jelensége. A folyamat tart és nyilvánvalóan tovább fejlődik. Az a hasznos és az a jó, ha minden alkotó a maga műfaji adottságai, lehetőségei szerint járul hozzá ehhez.

Rajk András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

Népszava
1965 OKT 3.

1021



(Bertalan Tivadar rajza)

SZÍNHÁZ A KÉPER

MEGSZÓLAL A GONG, fellebben a függöny, megjelenik a színpad a a képernyőn, milliók színházában megkezdődik az előadás. Az országnyi nézőtéren ott ülnek a színház régi barátai, és azok a falusi, tanyai, kisvárosi emberek is, akik csak most, a televízió révén ismerkednek a színház varázsával. Ők azok, akik a színházi estéken ünneplőbe öltözve ülnek a képernyő elé, mint Balástya tanyaközség lakói, ők azok, akik egy-egy sikerült közvetítés után száz meg száz lelkes levélben köszönik meg az élményt. A televízió igazi színházi küldetése elsősorban nekik szól.

Hogyan tölti be a televízió e fontos missziójá? Ha ben is. A sok nehézség és akadály miatt *szinte a véletlen lehetőségek szabják meg a színházi közvetítések programját.* Más kérdés, hogy az adott lehetőségek között is lehet *igényesebben válogatni.* Inkább semmit se közvetítsenek, mint gyenge darabot, rossz előadást. Ráadásul még a jó előadásokon is gyakran ront a televíziós tolmácsolás tökéletlensége. A tv-rendező nem egyszerűen közvetít, hanem az előadást közelképekre bontja, kiemel, hangsúlyoz. S nem mindig a legszerencsésebben, mert ehhez kevés a közvetítést megelőző egyetlen kamerapróba.

Valamennyi probléma közös megoldása: a tele- be, ugyanakkor kevés a mai tárgyú tv-játék, szűk a televíziónak dolgozó mai magyar írók köre. A világirodalom kincsestárából se mindig az igazi gyöngyszemeket válogatják ki televíziós adaptálás céljára.

A minap tárgyalták és fogadták el azokat az *új irányelveket,* amelyek alapján a tv dramaturgiája javítani akar munkáján. Eszerint 50 százalékra emelik a mai témájú tv-játékok arányát. Már el is készült *Simon Emil, Cserhalmi Imre, Szakonyi Károly,* néhány modern szovjet és nyugati szerző novellájának tv-forgatókönyve. A szocialista országok között megvalósítják *a tv-játékok cseréjét.* Hogy készít, eze nyára akad színvonalas enyhítené giánk műs nézők igény got, ezért *a tv-vígjá nyát.* Enne nek a jegyé re viszik a *Illyés Gyul Békeffy—Fé Szerencsés Grandpierre cumi Vénusz* A tv számár közé az idő lyes írónemz lőit, *Illés E Pált, Illyés sánszky Józs* vonják. (Egy tv-forgatókön

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

NÉPSZABADSÁG

1021

1965. április 24, szombat



ANYA GYERMEKÉVEL
(Bertalan Tivadar rajza)

AZ AKADÉMIAI NAGYGYŰLÉ

Tudomány és művelődési fo

Mindama gyökeres minőségi változások között, melyeket joggal nevezünk forradalomnak, nyilván a társadalmi forradalmak azok, melyek legmélyebben alakítják át egy-egy nép vagy az egész emberiség addigi sorsát. A XX. század embere abban a sajátos történeti helyzetben van, hogy szemtanúja lehet a legnagyobb szabású forradalomnak, mely az emberiség életében valaha is lezajlott; a proletariátus forradalmának.

A főreferátum világos, éles vonásokkal mutatja ki a tudomány szerepét a társadalom termelőerőinek fejlesztésében, valamint a változó termelési viszonyokhoz való kölcsönhatásában. Mi a tudomány szerepe a gazdasági-társadalmi forradalom nyomában járó művelődési forradalom kibontakozásában, mit tehet és mit tesz a tudomány annak érdekében, hogy a gazdasági alapban végbement forradalmi változás az emberi életet teljessé tevő szellemi javak és értékek terén is gyökeres fejlődést hozzon létre? Mit tett a tudomány annak érdekében, hogy a gazdasági és politikai életben szabaddá vált ember a művelődés terén is magáénak érezze az emberi műveltség kincseit?

Minden tudomány szerepet játszhat az emberek gondolkodásának megváltoztatásában, s így

Pintér" megfelelő kötetteivel: a különbség (a tárgyilagos bírálé szemében) nem csupán két társadalmi rend, de egyben két „ideológia" különbsége is, s hogy a „uralkodó eszmék" e két rendszere közül melyiknek van több é mélyebb köze a tudományos és a emberi igazsághoz, azt nem is ne héz eldöntenünk. De még a kulturális alkotásoknak azon a terü letén is, ahol szemmel láthatóa a legélesebb ideológiai viták folynak, ti. az irodalmi és képzőmű vészeti „irányzatok" területén: vita — s ezt az érdekeltek a vit hevében sokszor maguk sem ve szik észre — már régóta nem azo folyik, hogy az alkotásoknak a szocialista eszmeiséget kell-e kifejezniük, avagy nem, hanem azon hogy *miképpen* kell ezt az eszmeiséget hívebben, művészibben magasabb szinten kifejezni. Bármily nehezen követhető is nyomon, de talán mégsem megalapozatlan az az állítás, hogy irodalmi és művészeti életünk eszmei jellegének ilyetén formálódásában komoly szerepet kellett játszania a marxista tudományosságnak is, nem utolsósorban a filozófiának, esztétikának, irodalomtörténetnek, történettudománynak stb.

A művelődési forradalomnak az a területe, ahol társadalomtudományaink leginkább rászolgáltak a bírálatra, ahol a Nemes Dezső

Bertalan Tibor, grafikus

MDK

Rajz.

Repr.

Berkesi András: Kati

21

ÉPSZABADSÁG Bp. 1965. dec. 25.

1965 JAN 30.
1021

NÁDASS JÓZSEF:

Mahorka és imakönyv

Látogatóm, a jól megtermett, férfikora teljében még mindig erőteljes, régi barát, könyvespolcomról leemel egy kötetet, és fitymálva mondja:

— Micsoda selejtes munka! Ráncosodik ez a túl bő kötés! Olyan az egész, mintha tucatjával tépték volna ki a lapokat! Hogy szabad ilyesmit kiadni a kézből? Tudod, mi jut erről eszembe? Hogyan is tudnád... Húszéves emlék. Szlovákiai. Elmeséljem?

— Persze hogy el.

— Nem is sejted, mire nyomtad rá a pecsétet. Elmondom, de Ádámnál és Évánál kezdem. Azt tudod, hogy negyvennégy tavaszán, mihelyt a nácik megszállták Magyarországot, átszöktem Szlovákiába, és csatlakoztam a partizánokhoz. A Banská Bystrica nevével jelzett nagy felkelést még valahogy ismerik mifelénk is, de hogy mi előzte meg és hogyan folyt tovább, arról keveset beszélnek, keveset tudnak, főleg mínálunk nem. Most tavasszal, az emlékünnepségeken, odafent jártam, meglátogattam a régi helyeket, és felidéztem mindazt, ami ott, a hegyek közötti eldugott falvakban, városkákban történt. Váltakozó szerencsével folyt a harc, a németek nagy erőket vetettek be, és barbár szokásuk szerint nemcsak ellenünk folytattak kíméletlen háborút, hanem a lakosság ellen is. Falvakat égettek fel, irtották a lakosságot, férfiakat, asszonyokat, aggastyánt és gyermeket, aki eléjük került. Ha egyszer arrafelé jársz, menj el Kalistyébe, gyönyörű a táj, körülbelül ezer méter magasan feküdt ez a kis falu, most két múzeum is, emlékmű is figyelmeztet arra, ez itt a szlovákiai Lidice. És Nyemeckában, a Garam mellett, mészégető kemencékben kilencszáz embert égettek el ezek a vadállatok! Még sorolhatnám, hányat, hogyan pusztítottak el.

[illegible] kemény magas hó, a kemény fagy, a zord időjárás és zord táj egyformán akadályozott minket is, a nácikat is, hogy fellángoljon a harc. Ezt a viszonylagos csendet nálunk arra használták fel, hogy a legrégebben küzdő katonákat visszavonták a lövészárkokból egy kis pihenőre.

Így került egy többségében magyarokból álló szakasz valami kis szlovák faluba, 25—30 kilométerre a front mögött. Lehet, hogy összecserélem a nevét valamelyik más, hegyek közé búvt községecskéével, úgy emlékszem, hogy Nyustyja a neve. Kicsi falu volt, négyszázan—ötszázan lakhatták békeidőben, 1945 februárjában alig feleennyi lélek búvt meg benne. Elszállásoltak bennünket, én két társammal együtt egy öregasszonynál kaptam helyet. Apró házában egyedül élt a néni, mert a férjét már uralmuk első esztendejében kivégezték a Hlinka-gárdisták, két nagy fia pedig a hegyekbe szökött partizánnak, évek óta nem érkezett hír felőlük. Az öregasszony könnyei immár elapadtak, már csak buzgón imádkozott értük.

Milyen szívesen fogadott bennünket az öreg néni! Hogy fáradtak vagyunk-e, régen kerültünk el otthonról, él-e még az édesanyánk, mikor láttuk utoljára, és hírt kaptunk-e felőle, és vajon mit gondolunk, kapott-e anyánk hírt rólunk?

— Nehéz a ti sorsotok, fiacskáim, de a mi sorsunk, fiaim, az anyák sorsa... Mit beszélek én, bolond vénasszony, elég, hogy nehéz a szívem, most még a ti szíveteket is keserítsem a fecsegésemmel! Hamar le mindenféle koszos holmival, ebben a minutumban! Majd én rendbe szedlek, tisztába teszlek benneteket.

— S nemcsak a szavai voltak szívesek, de a tettei is. Leparancsolta rólunk a ruhánkat, nekiállt, és olyan nagymosást csapott, hogy

A nagymosás után a varrogatás következett. Nem tudtuk elképzelni, honnan veszi ez a sovány kis öregasszony ezt a rengeteg erőt, meg honnan a sok cérnát és foltot. Úgy kipucolt bennünket, úgy rendbe szedett, igazi maminkó volt, fogadott édesanyánk. Volt egy vaksi tükre, abban néztük meg magunkat — egy év után talán először tükör —, mint három játékos suhanc lökdösődtünk előtte, alig ismertük meg magunkat, micsoda helyre legények lettünk! És az a reggeli és ebéd, amit elénk tálalt! Honnan kaparta elő, azt a púpozott tál krumplit, ami ott büszkélkedett előttünk az asztalon — micsoda rég élvezett illatok —, és honnan a nagy darab



(Bertalan Tivadar rajza.)

kenyereket és a finom túrót?! És valamilyen rejtekhelyről, biztosan fiainak tartogatott csodálatos

ben a paradicsomban megjelent a kígyó. Zubbonyunk zsebe tele volt mahorkával, a szovjet bajtársaktól kaptuk, bőséges adagokkal indítottak el bennünket a háromnapi pihenőre. Így hát volt dohányunk, de hogyan szívjuk el? Pipánk nem volt, hülzniről szó se lehetett, cigarettapapír? Ki álmodozott ilyesmiről? Az első nagy alvás meg a bőséges reggeli után becsavarogtuk a kis falut, néhány utca volt csak, nézelődtünk, az egyetlen valamikori bolt kiégett, kormos falai álltak csak, férfinépet meg, akitől a dohány egy részéért cserébe esetleg kaphattunk volna papírt a sodráshoz, sehol se találtunk. A néni házacskájában se volt ilyesmi, nem hiszem, hogy békeidőben találtunk volna újságot ott, még talán kalendáriumot sem. De rá kellett gyújtani! Magyarázzam neked, mit jelent az ilyen dologtalanságban, váratlan nagy pihenésben, hirtelen jóllakottságban nem füstölni? Különösen, ha a zsebünk telistele dohánnyal! Közelharcot, éhezést, minden viszontagságot kibír az ember — de ezt?

Amikor már minden zsebünket, Azért nem kell mindjárt így ordibálni...

Visszaültünk a helyünkre. Hallgattunk. Egyikünk-másikunk újra és újra a polc felé pislantott, de amikor észrevette, hogy valamelyik társa meglátja ezt a pillantást, hirtelenül megint elkapta a tekintetét. Egy félóráig vagy egy óráig tartott ez a némajáték, egyikünk közben fütyörészni kezdett, de a másik rámordult:

— Hagyd abba... — a fütyörésző abba is hagyta, csak visszamorgott:

— De ideges vagy...

Végül akadozó hangon így szólt egyikünk:

— Mégis, például a címlapot meg a tartalomjegyzéket... azi ki lehetne venni... Attól a maminkó ugyanúgy imádkozhatna... Hát nem? Címlap és tartalomjegyzék...?

Eddig ólom volt minden tagunkban, tehetetlenül és súlyosan ültünk az asztal mellett, most mindhárman felugrottunk és egyszerre kaptunk a könyv felé. Mohón fellapoztuk, valóban elöl két lap, hátul két lap, egymással versenyezve téptük ki, reszkető ujjakkal szakítottuk szét őket, máskor gyakorlott mozdulataink most kapkodók voltak, de ki bánta, hogy a dohány fele kihullott, szétszóródott! Mindegyikünk két-két cigarettát sodort; felcsillanó szemmel, nevetgélve, egymás térdére verve, hátát ütögetve pöfékeltünk.

Így kezdődött. Aztán rájöttünk az ízére, és előbb csak szemlesütve, később majdnem dacosan tépegettük maminkó imakönyvének további lapjait, és szívtuk a mahorkát.

Elkövetkezett a búcsú napja, vasárnap volt vagy valamilyen ünnep. Nekünk déiben útnak kellett indulni, hogy estére bajtársainkkal együtt visszaérkezzünk az állásba. Még heverésztünk reggel az ágyban, amikor a néni már bejött hozzánk, sürgött-forgott, nagy tál burgonyát készített az asztalra, friss puliszkát is, haj-jaj, drága maminkónk, hogy kitesz magáért bú-

...ink a bestiák ..., szlovákok, magyarok, és amikor a szovjet csapatok átlépték a határt, még erősebben, lassan felülkerekedve. Ez már 1945 eleje volt, ha jól emlékszem, január utolsó hetében értek oda hozzánk a szovjet és román alakulatok, akkor aztán nyomtuk vissza a nácikat, irtottuk őket, ahol csak értük.

Breznóbánya felszabadítása után, ez már februárban volt, nálunk három-négy hétig állt a front. A szappangőztől nemcsak a konyha, de a pitvar is és a két szoba is megtelt. Minket, három elvadult katonát, a szépszobában helyezett el, kommandójára odatolták az ágyakat, frissen áthúzott dunyhát, dagadt párnát, hej, vízmosások, föld alatti üregek, barlangok, erdők összekapart avarja után, de nagyon szokatlan volt! Nem csoda, hogy az első éjszaka másnap délelőtt tizenegy óráig tartott, addig aludtunk.

kincset, szalonnát is, barátom, fél éve nem láttunk ilyesmit, nem voltak nagy falatok, kicsit avas is volt, de szalonna, percek alatt bekebeleztük a mennyei lakomát!

Így éltünk három napig: tisztálkodtunk, aludtunk, heverésztünk, ettünk, ittunk. Az öregasszony meg szorgoskodott körülöttünk, ha valami munkát helyette akartunk elvégezni, ránkpattogott, elhessegetett bennünket.

Minden nagyszerű volt, ám ebkenyérzsákot, a hátizsákot kifordítottuk, a falut átkutattuk, és papírt sehol sem találtunk — akárhogy is csillapítottuk magunkat —, egyre dühösebbek, elkeseredettek lettünk. Törtük a fejünket, tanakodtunk és veszettül káromkodtunk, amikor valamelyikünk ezt vagy azt a bölcs javaslatot tette, hogy innen vagy onnan varázsoljunk elő papírt. A másik kettő szörnyen nekitámadt az indítványozónak, mert az ötlet mindig bődületes szamárság volt, kivihetetlen. Szidtuk a buta fejét, majdnem ököllel mentünk neki. Bizony keservesre fordult a második este. Mi, akik a fronton a legnehezebb, a legtragikusabb, veszélyesebb helyzetben is meg tudtuk őrizni hidegvérünket, most morózusan, idegesen, egymásra vicsorgatva ültünk együtt vacsora után. A vékony öreg néni, a mi maminkónk, odakint matatott, bizonyosan miattunk szorgoskodott, mi pedig elkeseredetten szívtuk a fogunkat, hiszen más szívnivalónk nem volt.

És ekkor egyikünk a szoba sarkában, egy kis polcon, valamit meglátott. A másik kettő is figyelmes lett rá, hogy az nem tudja levenni tekintetét a polcról, majd felkel, és közelebbről szemügyre veszi. Mi is odaléptünk, és most hárman meredtünk egy bekötött könyvecskére. Maminkó olcsó kis imakönyve volt. De a kopott kötés több száz oldalt rejtett magában, elegendő kétszáz vagy még több cigarettára. Az, aki először pillantotta meg, megfogta a könyvet, lapozni kezdett benne, vékonyak voltak a könyv lapjai, kétségtelen, ideális cigarettapapír.

A másik kitépte a kezéből a könyvet, visszatette a polcra, és rákiáltott az elsőre:

— Meg vagy te bolondulva... Ezt... a maminkóét...?

— Jó, jó... csak megnéztem...

csúzáskor. De azt is láttuk, hogy kendőt vett elő, szegényes ünneplőjébe öltözött; már előző este mondott valamit, hogy megnyitják a templomot, oda készül. Telve voltunk lelkiismeretfurdalással, az imakönyv a felére csökkent, csak gyorsan el, essünk túl rajta, mielőtt észreveszi, mielőtt meglátja, így fizettünk neki jóságáért, önfeláldozó szeretetéért. Megkérgesedett már a mi szívünk, hiába no, szégyellhetjük magunkat. Iszkoljunk hát el, surranjunk ki a házból.

Kapkodva ettük a nagyszerű reggelit, hirtelen ötlözködtünk, és ekkor láttuk, hogy nincs meg a zubbonyunk. Nyilván a néni vitte ki reggel, nem figyeltünk oda, nem vettük észre. Biztosan még egyszer le akarja kefélni őket, vagy valami javítanivalót talált még rajtuk — ezzel nyugtattuk magunkat. Aztán a polc felé pillantottunk, az imakönyv sem volt a helyén. Ijedten bámultunk egymásra, három bűnös. mi lesz itt?

Már nyílt is az ajtó, és belépett a szigorú angyal, hozta a három zubbonyt. Elénk rakta és valami kis szemrehányó mosollyal mondta:

— Menjetek isten hírével. Imádkozom értetek is, ebből a könyvből itt ni, amit ti.... hogy épségben hazaérjetek az édesanyátokhoz. Nem szidlak én benneteket, de az anyuskátoknak azt üzenem, hogy egy kis pirongatás ráfér a vállatokra. Azután mondjátok meg neki ezt, amikor már megölelt, megcsókolt benneteket...

Kurtán, majdnem gőgösen biccentett, a lelappadt könyvecskét melléhez szorította, és otthagyott bennünket.

Lehajtott fejjel vettük fel a zubbonyunkat. Csak később, amikor már az állás felé meneteltünk, vettük észre, hogy minden zsebe üres.

Csipetnyi dohány se volt egyikben sem.

(Varsói tudósítónktól.)

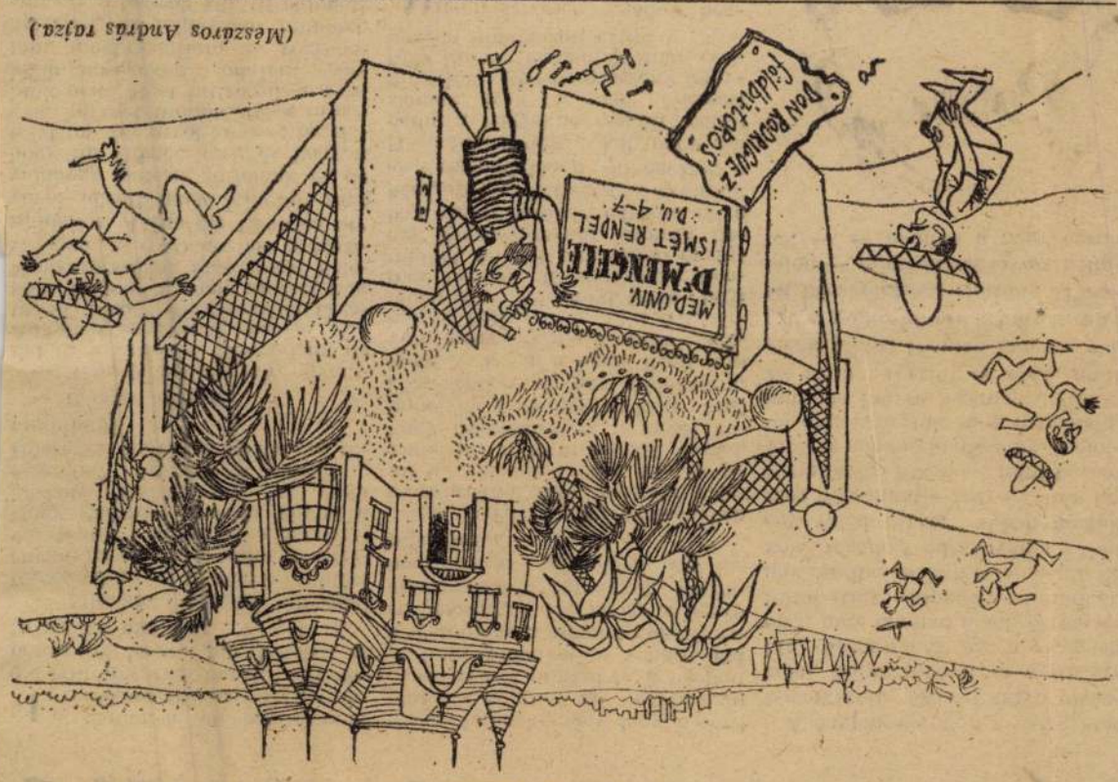
valósításához? Hogyan képzeli el a világ új rendjét a teljes leszerelés tartható szá-

Magyar televíziós film sikere

A televíziós filmek monte-carlói nemzetközi fesztiváljának ... adományát az Arany

Mire fordítana ön 140 milliárd dollárt?

Az UNESCO közvéleménykutatása



(Mészáros András rajza.)

ELÉVÜLÉS

Heti vízzaj kommentárunk

NÉPSZABADSÁG

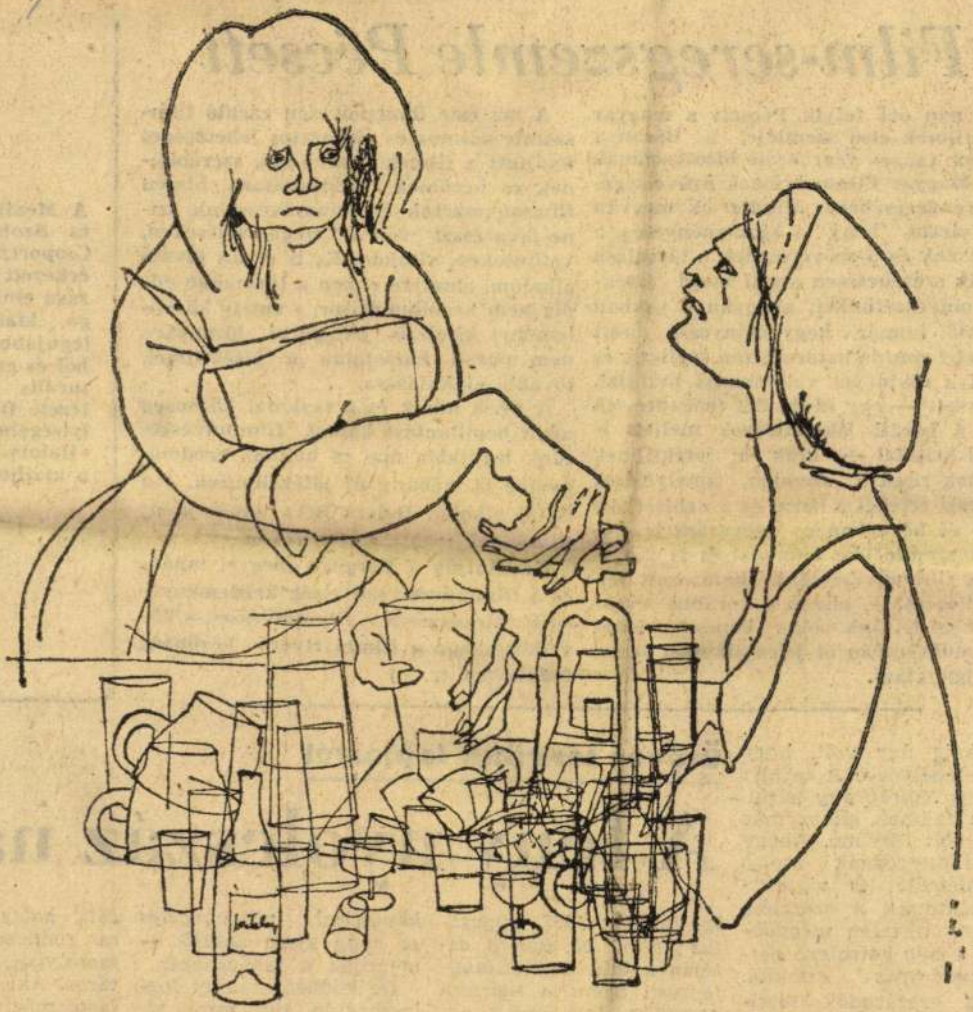
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

NÉPSZAVA

1965 NOV 14.

1021



(Bertalan Tivadar rajza)

Film-seregszemle Pécsett

Öt nap óta folyik Pécsett a magyar játékfilmek első szemléje, a Baranya megyei tanács végrehajtó bizottságának és a Magyar Filmművészek Szövetségének rendezésében. Minden ok megvan feltételezni, hogy a kezdeményezés, a tanácsnak és a szövetségnek e társulása éppoly szerencsésen segíti majd játékfilm-művészetünket, ahogyan a sokban hasonló, immár hagyományossá érett miskolci szemle határozottan segítette és segíti a rövidfilm valamennyi műfaját.

Pécsett — egy kivétellel (engedtessék meg a baráti jókívánságok mellett is ennyi kritika) — azok a játékfilmek vesznek részt a szemlén, amelyeknek művészi értékét a hazai és a nemzetközi szak- és közvélemény egyaránt igazolta. A szemle léte önmagában is tanúskodik filmművészetünk határozott fellendüléséről — hiszen a korábbi években nem lettünk volna képesek különféle műfajokban öt jeles alkotást szemlére bocsátani.

A ma este ünnepélyesen záruló filmszemle számos és változatos lehetőséget nyújtott a filmek alkotóinak, szereplőinek és nézőinek találkozására, hiszen filmművészeink és színművészeink színe-java részt vett a megbeszéléseken, vetítéseken, vitákon. Ez is olyan kiváló alkalom, amelyre ebben a formában eddig nem kerülhetett sor, s amely közvéleményt kifejező jellegével bizonyára nem marad hatástalan a játékfilmek további alakulására.

A pécsi nézők és a szakmai közönség némi bepillantást kapott filmművészetünk legújabb, mai és holnapi eredményeibe is, néhány új játékfilmünk, s a fiatal alkotók Balázs Béla stúdiója új filmjeinek megtekintése révén.

Köszöntjük a Baranya megyei tanács és a filmművész szövetség kezdeményezését, fáradozását a filmművészet, s következésképp a filmet élvező közönség érdekében. (r. a.)

A Mexikói és Szobrá Csoportján érkezett m zású elnök gó, kiállít legújabb ö ből és gra turális K tézete Dor lyiségében »Daloló m a kiállítás

---

Ötéves tervünk lapjairól

A fény nyolcszáz na

Sokáig úgy volt, hogy a postabélyegre Aporliget helyett *Nyírábrány* kerül. De a falunak ehhez már nem volt türelme. Ahogy a villanypóznák utolsó betonlétráját is vigyázzba állították a szerelők, Ábrány hirtelen *megdöbbent a még hátralevő petróleumlámpás estéktől.* Pedig évszázadok sötétjéhez képest, az a pár nap, mi lett volna már?...

kattintásig: *1963. augusztus 20-án, az ünnep estéjén a falu már villanyfénnyel üzent a nyírségi pusztába.* Így került aztán a bélyegre néhány

kényszerű villanyégetés se nagy újság nálunk — mondják a tanácsházán.

De ködöző alkalmi foglalkozásán túl, *mire jutott a faluban a villany, mit végzett nyolcszáz nap*

zött, hatezer ra rendezett mosolygós, fi táros. Aki ne táros még, mo zett Debrecen nómusnak kés

Bartalan Tivadar

illusztrációja a 3. oldalon

Napjaink 197o február

Bertalan Tivadar M.D.K.

Illusztráció: Ba rabás Tibor: Afrikai történet c. irásához

repr.

Magyar N emzet 1965. augusztus 20. 10. 1.

Magyar Ir...
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Bertalan Tivadar
NÉPSZAVA
1965 OKT 17

1021

Bertalan Tivadar:

JELBESZÉD

A negyedik emelet erkélyén állt és nézett lefelé a parkba. A padok üresen virítottak a mélyben, a fehérre meszelt úszómedence víz nélkül homorított a virágágyásokkal tarkított gyepszőnyeg közepén. Minden kicsinek látszott, még kisebbnek, mint amennyire a távolság és a felső szemszög indokolttá tette. A szorosan záródó, meredek hegyoldalak félköríves láncolata ráterpeszkedett a térségre, s magasba nyomuló, sötét tömegével szinte rátelepedett a negyedik emeletre is.

Ági könyökölt az erkély kőkorlátján és arra gondolt, hogy ő most nyaral. Hogy mennyire különböző értelme lehet ennek a vidám és mindenképpen kellemes állapotot jelölő szónak, elég megemlíteni az időjárást, mint egy tényezőt a sok közül, ami alapvetően befolyásolhatja a dolog minőségét. Ági egyszerűen unatkozott. A naptárt tekintve, teljesen indokolatlanul, őszi időjárás érkezett, a szeszélyes ismétlődéssel hulló eső, a szokatlanul alacsony hőmérséklet és az időnként feltámadó goromba szél fedél alá kényszerítette az embereket. Ági egyedül nyaralt. Eleinte főleg az eget nézte, oszlanak-e már a felhők, mostanában azonban, ha kiment az erkélyre, csak rákönyökölt a mellvédre, állát megtámasztotta kezefejével és lefelé nézett; a nedvességtől csillogó faleveleket bámulta és a gyepet, ami hibátlan zöld volt. Sokkal kellemesebbnek képzelte azt a néhány napot, amit szabadságából itt tölt. Tulajdonképpen nem pihenésre, hanem kalandra vágyott, váratlan, bizsergető izgalmakkal telített helyzeteket remélt, egyáltalán nem alaptalanul, hiszen csinos volt, ráadásul fiatal, mindössze huszonegy éves. Hogy szabadságát teljesen a magáénak tekinthesse, s hogy semmiben ne kössék kényszerű korlátok, nem kötelezte magát sem partnerhez, sem barátnőhöz. Egyszerűen megszökött az ismerős környezetből, magához vette megtakarított pénzét, ügyes manőverek segítségével egyágyas szobát szerzett magának, s megérkezése napján elégedetten állapította meg, hogy ez a távoleső, gyönyörű vidék, elegáns üdülőjével kiváltképp alkalmas arra, hogy kedve szerint töltse idejét, hogy egyedül legyen, és mégse legyen egyedül. A felhők érkezésével és a megfogalmazatlan események késlekedésével azonban kedélye megromlott és csak ténfergett céltalanul, később már a sétákról is lemondott, mert megunta az örökös védekezést a fel-feltámadó szél és a legváratlanabb időpontokban alázuhogó eső ellen. Úgy érezte magát, mint akit jutalom ígéretével törbe csaltak, mint akit bezártak valami vétségért, ami teljesen igazságtalan helyzet volt, hiszen e pillanatig még bűnre vezető alkalom sem kínálkozott.

mutogattak a legkülönbözőbb irányba. Láthatóan mérlegeltek valamit és vitatkoztak. Az első pillanatban turistacsoportnak nézhette volna az ember őket, de forgolódásuk és vitatkozásuk határozottabb célt sejtetett, mint a puszta szemlélődés.

Néhány pillanattal később az egyik férfi kivált a csoportból, néhány lépést tett az épület irányába, majd megállt enyhe terpeszállásban és nézett fel a negyedik emeletre, az erkélyre, ahol Ági állt.

A férfi fiatal volt, kissé sovány, ballonkabátja szárnyai lassú ütemben jobbrabalra lengedeztek, nagy haja kuszálódott a szélben, és csak állt és nézte a lányt állhatatosan. Aztán tagoltan ejtve a szavakat, mondott valamit, de Ágihoz csak alig hallható és teljesen érthetetlen hangfoszlányok érkeztek, mivel túl nagy volt a távolság és a szélirány sem kedvezett. Pedig a szavak félreérthetetlenül őhozzá irányultak. Ági ösztönösen előbbre hajolt, bár kissé illetlennek és mindenképpen haszontalannak érezte mozdulatát. A férfi új módszerrel még egy kísérletet tett: tenyerével tölcsért formázott a szája köré és úgy küldte szavait, a jelek szerint teljesen eredménytelenül. Úgy látszott, nem akar kiabálni, tehát bizalmas közlendője van, ami senki másra nem tartozik, csupán kettőjükre.

Ági arca hirtelen lángvörös lett, mivel fantáziája sikamlós értelmet adott a férfi szavainak, mindamellett még illetlenebb mozdulatra szánta magát, mint az előbb: ahogy a férfi a szája köré, ő a füle mögé formázott tölcsért a tenyerével, és feszülten figyelt.

A férfi lemondóan legyintett, és visszalépett társaihoz. Ági megfordult és bement a szobába. Minthogy semmi célja nem volt, belenézett a tükörbe, villámgyors mozdulattal megigazította a haját, majd visszament az erkélyre. Ezúttal egyenesen, magasra tartott fejjel állt, és kinyújtott karral támasztotta a mellvédet.

Lent a férfi megint külön állt a társaságtól. Áginak előbb csak a feje volt látható, most az egész felsőteste. A férfi kinyújtotta jobb karját, lassú lendülettel a feje magasságáig emelte, aztán egy sikkes spirált rajzolva a levegőbe, leeresztette maga elé. Ági számára teljesen érhető volt, mit mond a karjával: leírva a falak mögötti lépcső elképzelt vonulatát, arra kérte őt, jöjjön le hozzá. Ági tette, mintha nem értené. A férfi megismételte a mozdulatot, kiegészítve a műveletet bal tenyere hívó mozgatásával. Ági kacagva leguggolt, olyannyira, hogy lentről teljesen láthatatlanná vált, aztán felpattant és annyira kihajolt, hogy egy pillanatig billegett, mint a mérleg. Elsápadt és remegve huppant vissza. Tériszonya támadt, ami megkettőzte ijedtségét. Két lépést hátra húzódott. Egyik kezével meztelen nyakát masszírozta, másik kezét felnyújtotta magasan a feje fölé, hogy amit elrabolt a férfitól, pótolja valamivel. Hosszú perceknek tűnt az idő, mire visszamerészkedett a mell-



(A szerző rajza)

minden átmenet nélkül visszalépett társaihoz, akik széles vigyorgással figyelték a jelenetet.

Ági eltűnt. Nem lehetett tudni biztosan, mit határoz.

A férfi négyszöget csinált ujjaival egyik szeme elé, a másikat lehunyta, úgy nézte az üres erkélyt, és magyarázni kezdett a többieknek:

— Véleményem szerint itt meg lehet csinálni a jelenetet. Szép lassan megjelenik, kinyújtott karral megtámaszkodik, tűnődik egy keveset, aztán zsuppsz, átdobja magát a könyöklőn és kész. Talán nem eléggé rideg a környezet, de világítással segíthetünk.

— Zavar a dús növényzet — válaszolta a társaságból valaki, és mindenki összeráncolt homlokkal bámulta az épületet.

Egy magas, szikár, sötét szemüveges férfi summázta a terepszemle eredményét:

— Hát igen, szépen bukfencezne a bábu, és az épület is kitűnő, de sokat kellene nyesni.

— Hát akkor menjünk, hátha találunk jobbat — állt el javaslatától a nagy hajú férfi. Néhány lépés után még egyszer visszafordult, és felnézett az üres erkélyre.

Az egész társaság megkerülte az épületet. Útközben arrább rúgtak néhány hivalkodó kavicsot, megnézték a vízesést, a nagy hajút úgy rántották vissza a mélység széléről, mivel túlságosan közelről akart gyönyörködni a víz zuhanásában.

Ági ezalatt lázas tevékenységbe kezdett. kodva szemlélte. Aztán visszatette, és egy másik mellett határozott. Gyorsan belebújt, néhány pillanatig forgolódott, tehetetlenkedett, majd kotorászni kezdett kézitáskája lomjai között, hogy előhalássza a fésűjét. Ezek után még jó néhány szokásos művelet következett, ami mind szükséges ahhoz, hogy egy csinos nő széppé varázsolja magát. Végezetül végighúzta megnyálazott ujjahegyét a szemöldökén, azzal már szaladt is kifelé. Retiküljéért már a folyosóról lépett vissza, olyan izgatott volt. Ahogy rohant lefelé a lépcsőfokokon, eszébe jutott a férfi mozdulata, amivel leírta a lépcsősor kanyargását. Féktelen jókedve támadt; dúdolni kezdett, amihez sarka kopogása szolgáltatta a kíséretet. A földszinti kijárati ajtóban hirtelen lassított, és unott mozdulattal lépett az utcára.

Szép járása volt, ezért már sok bókot kapott. A felső teste majdnem mozdulatlanul vonult, lábait szép ritmikusan egymás elé rakta, miáltal a csípője kellemesen hullámzott, egyik karját derékszögben begörbítette, ezen lógott a kézitáskája, másik karja pedig teste mellett surrant ütemesen.

Indult, hogy körbesétálja a hatalmas épületet. Tekintete fürkészőn járt jobbra-balra, néhányszor hátra is fordult, mintha a tájban gyönyörködne. Az épület végében akarata ellenére megtorpant. Egy nagy, sötétszürke autóban megpillantotta a társaságot. A kocsi egyik hátsó ajtaja éppen e pillanatban csapódott be. A hosszú hajú férfi kiha-

Vasárnapi mozaik

■ **A MAGYAR KÜLKERESKEDELEM ÚJ KÜLFÖLDI KIÁLLÍTÁSOKRA KÉSZÜL**

A jövő évben 23 nemzetközi vásáron, hivatalos kiállításon szerepel a magyar külkereskedelem, és önálló kiállítást is rendez Nigéria fővárosában, Lagosban. A szocialista országok valamennyi nemzetközi vásárán lesz magyar kiállítás. A magyar ipar bemutatja gyártmányait Moszkvában, a mezőgazdasági gépek nemzetközi szakkiállításán is. Jelentkezik a magyar külkereskedelem a milánói, göteborgi, páduai, trieszti, izmiri, szaloniki, helsinki, bari és barcelonai vásáron, továbbá a friedrichshafeni és a müncheni élelmiszervásáron. A párizsi vásárral egyidőben májusban előreláthatólag magyar hetekre is sor kerül. Magyar heteket rendeznek Athénban, Kanada több városában, és esetleg Libanonban. A tengeren túlon sorra kerülő vásárok közül a tripoliszin, a karacsin és a torontóin lesz magyar kiállítás.

— **Dr. Vitéz András,** az Országos Idegenforgalmi Hivatal vezetője, szombaton elutazott a Hivatalos Idegenforgalmi Szervezetek Nemzetközi Szövetségének (UIOOT) Mexikóban összehívott kongresszusára.

■ **Befejeződtek a budapesti vitamin-napok**

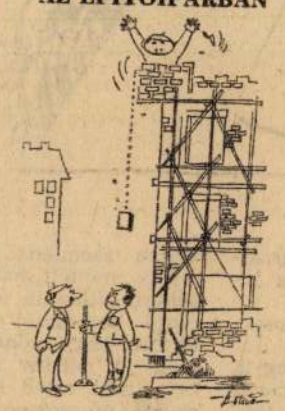
Az Országos Munkaegészségügyi Intézetben szombaton befejeződött a budapesti vitamin-napok háromnapos tudományos előadássorozata. A konferenciával párhuzamosan a KGST-országok szakértői kerekasztal-értekezleten vitatták meg a C-vitamin meghatározásának egységes módszereit.

— **300 ágyas korszerű tüdőbeteg-szanatórium** épült Szekszárdon. Az új tbc-szanatórium műszaki átadása már megkezdődött.

— **ROMÁNIAI KÉPEK** címmel színes román filmeket vetít vasárnap este fél 7 órakor az Erzsébetvárosi Művelődési Otthon (VII., Lenin körút 32). A vetítés előtt dr. Florea Duna, a Román Nagykövetség titkára beszél a magyar—román baráti kapcsolatokról.

× Előkészítő tanfolyamot indít az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kara azok részére, akik 1965-ben, vagy régebben érettségiztek és az 1966—67-es tanévre felvé[illegible]

KÖTELEZŐ LESZ A FEJVÉDŐ SISAK VISELÉSE AZ ÉPÍTŐIPARBAN



— **És az mire jó?**

(Komádi rajza)

— **54 levelező tagozaton végzett kertészmérnöknek** adta át az oklevelet szombaton délelőtt dr. Kozma Pál, a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola rektora.

■ **EGYMILLIÓ SCHILLINGES KÉPRABLÁS**

A bécsi szépművészeti múzeumból Jan van Goyen németalföldi mester alkotását ellopták. A kép értéke egymillió schilling.

■ **Megnyitották a nemzetközi költőkonferenciát Veszprémben**

A Magyar Írók Szövetsége háromnapos nemzetközi konferenciára hívta össze a szocialista országok legkiválóbb költőit. Az Írószövetség és a Veszprém megyei tanács rendezésében a konferencia megnyitó ünnepségét szombaton este tartották Veszprémben. Ott voltak a megnyitón nyolc ország meghívott költődelegációi, a magyar irodalmi élet kiválóságai, valamint Veszprém megye párt- és tanácsi vezetői.

■ **LOTTÓNYEREMÉNYJEGYZÉK**

A 42. játékhétre beérkezett 5 813 909 darab lottószelvény. Öt találat nem volt, négy találatot 117 fogadó ért el. A nyereményösszeg egyenként 37 268 forint 75 fillér. Három találat 7343 darab, 296 forint 25 fillér. A kéttalálatos szelvények darabszáma 168 712 darab. A nyereményösszeg 12 forint 90 fillér.

■ **Kiállítás Magyarországról**

Szabadkán szombaton kiállítás nyílt meg, amely bemutatja Magyarországnak a felszabadulás óta eltelt két évtizedben elért eredményeit.

— **A Magyar Rádió- és Televízió gyermekkórusa** külön meghívásra, nagy sikerrel fellépett Washingtonban, a State Department épületében.

— **Centennáriumi Cserzy Mihály emlékkiállítás** nyílt a jeles szegedi író születésének 100. évfordulóján, a szegedi Somogyi Könyvtárban.

GERGELY MIKLÓS:

A NAP REVÜJE

VASÁRNAP, OKTÓBER 17.

A Nap kel 6 óra 5 perckor, nyugszik 16 óra 53 perckor.

A METEOROLÓGIAI INTÉZET JELENTI:

Várható időjárás vasárnap estig: felhős, hűvös idő, többfelé eső. Élénk, helyenként átmenetileg erős északnyugati szél. A nappali felmelegedés gyengül. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 13—17 fok között. — A Duna Budapestnél: 209 cm.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon HEDVIG nevű kedves olvasóinkat.





A nap kérdése:

— Ha a rádió hangjáték-stúdióját újítják fel, azt is átírják?

Jó reggelt!

Olvasom a Népszavában, hogy leleplezték Rómában a »felső tízezer« rulettharlangját.

Az »Édes élet«-ből tudom — sajnos, illetve hálistennek, csak onnan —, hogy nem azok a legveszélyesebbek az előkelő római férfiak számára, akik a rulettgolyókat forgatják, hanem azok a hölgyek, akik a szemüket forgatják.

Igaz, hogy a krupié is kifoszthatja az embert, de legalább nem akarja elvétetni magát feleségül.

A rulettben csak vörös és fekete van, ám egy másik, veszedelmesebb játékban vannak azonkívül szőkék is.

A rulettbarlang látogatói magas állású politikusok, milliomosok, márkik, grófok és hercegek voltak.

A rulettgolyók ez esetben büszkén mondhatják, hogy jobb körökben forognak.

Ám nemcsak a férfiak ruletteznek.

Egy előkelő római hölgy talán még az ártatlanságát is ruletten veszti el.

Szerencse, hogy a régi római isteneket detronizálták, mert Jupiter is lebukhatott volna a rulettbarlangban.

Az viszont nem lehet ér-

■ **Új szakmák a Dunai Vasműben**

A Dunai Vasműben az idei szakoktatási évben 60-féle tanfolyamot indítanak. Az első tíz tanfolyam már elkezdődött. Az üzemekben alkalmazott technika fejlődésével párhuzamosan néhány új szakma oktatását is megkezdték. Ilyen például az ultrahangos anyagvizsgáló képzés, valamint a röntgenes tanfolyamra való előkészítés. Új a szakmai képzésben az anyagellátás és annak műszaki előkészítése is.

■ **NEM VOLT SZÜKSÉGÜK TANÁCSRA . . .**

Egy párizsi filmstúdióból öt alarcos bandita százezer frankot elrabolt akkor, amikor éppen a »Hogyan lopjunk el egymillió dollárt és éljünk utána boldogan« című filmet forgatták.

— **40 év óta kutatja a föld mélyének titkait** Kocsis Lajos sümegi lakos. Nevéhez fűződik az ősember Sümeg környéki kovakő-bányájának feltárása. A közelmúltban talált rá egy óriás teknősbéka megkövült maradványaira.

— **A Csehszlovákiai Magyar Tanítók** Központi Énekkara szombaton hazánkba érkezett és vendéglátójával, a Vasas Központi Művészegyüttes énekkarával együtt este nagysikerű közös hangversenyt adott a Zeneakadémián.

— **Eddig 16 millió forint állami kedvezményt** kaptak a Győr-Sopron megye árvízsújtotta tsz-ei. A jóvedelemadó-elengedés egymagában 7,7 millió forint. A vizes területeken végzett gépi munkálatok[illegible]

■ **LEZÁRJÁK A KÖZÚTI FORGALOM ELŐL A VÁGÁNY UTCÁT**

A Budapesti Rendőrfőkapitányság közlekedésrendészete és a fővárosi tanács közlekedési igazgatósága értesíti a járművezetőket, hogy október 19-én reggel a XIII. kerületi Vágány utcát az útburkolat átépítése miatt a Dózsa György út—Mohács utca között a mindkét irányú járműforgalom elől lezárja. Az átépítés idején a gépjárművek a kijelölt terelőútvonalon közlekednek. A 4-es, 20-as, 20/A, 30-as és 55-ös autóbuszjáratok kocsijai mindkét irányban a Dózsa György út, Lehel utca, Róbert Károly körúton át közlekednek.

VILLANÓFÉNY

Az »óriási« Miniatűr Színházban szinte extázisban ünnepeltük Rajkint, a százarcú embert. Mellettünk ült jónevű epizódszínészünk, s je nem vette szemét a csodálatos pályatársról. Amikor Rajkin — ezúttal maszk nélkül — tíz perc alatt »elsőszerelmes« kisfiúból megtört aggastyánná öregedett, a zsúfolt nézőtéren sokan könnyeiket törölgették. Előadás után barátom — komoly vállalatvezető — izgatottan fordult hozzám:

— Milyen jó, hogy tudok oroszul! Most megyárom Rajkint és autogramot kérek a kisfiamnak.

Ebben a pillanatban egy asszony megszólalt a hátunk mögött:

— Ott megy! Esküszöm, ez ő! Maszkban menekül az autogramkérők elől.

Valóban, Tömpeorrú, hosszú őszhajú, aszimetrikus arcú öregember tipeg fürgén át az úttesten. Odasietünk. Nem Rajkin. De most igazán Rajkin lép ki az utcára. Mire barátom futva odaér, már autóra szállt. Nem érte utol.

— Nem csoda — vigasztalom a barátomat. — Rajkin utolérhetetlen. (gy. f.)

— **A FŐVÁROSI AUTÓBUSZ ÜZEM** közli, hogy a 60-as jelzésű járat kocsijait október 18-án, hétfőn üzemkezdettől ismét eredeti végállomásáig, az óbudai MÁV-állomás előtti sorompóig járnak. Ugyancsak a fenti időponttól kezdődően a 34-es járat kocsijai Szentendrei út—Emőd utca—Zaránd utca—Kalászi utca—Attila utca—Damjanich utca—Hunyadi utca—Ságvári Endre utca—Margó utca—Munkácsy Mihály utca—Pünkösdfürdő, Vörös-

■ **Házgyár-kombinát épül Győrött**

Több mint 300 millió forintos beruházással házgyár-kombinát épül Győrött. Ebben szobanagyságú paneleket készítenek, s a helyszínen való összeszerelésről is a házgyáriak gondoskodnak. A házgyár-kombinát 1970-re teljes kapacitással üzemel. Évente 3500—4000 lakást gyártanak majd.

— **A PONTY UTCAI FELSŐKERESKEDELMIBEN 1925. évben érettségizettek 40 éves találkozója a Rózsadomb Étteremben (II., Keleti Károly u.) október 30-án 19 órakor lesz.**

EMELKEDETT BUDAPESTEN A MUNKÁT KERESŐ VIDÉKIEK SZÁMA



— **Mégiscsak más a**

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bertalan Tivadar

NÉPSZAVA

1965 DEC 5.

1021



(Bertalan Tivadar rajza)

Vasárnapi mozaik

MEGEMLÉKEZÉS SZEGEDEN

A MAGYAR SAJTÓ NAPJÁRÓL

A Dél-Magyarország szerkesztősége és a MUOSZ Csongrád megyei csoportja a közelgő magyar sajtó napja alkalmából szombaton emléktáblát avatott az egykori haladó szegedi újságírók — közöttük Juhász Gyula — emlékére a szegedi Tisza Szálló éttermében, ahol 1920—1930 között törzsasztaluk állott. A márványtábla mellett helyezték el Juhász Gyulának, a törzsasztal mindennapos tagjának rézdomborművű portréját, Tóth Sándor szegedi szobrászművész alkotását. Ugyancsak szombaton a helyi Újságíró Klubban levelezőkkel, nyomdászokkal, a lapok terjesztésében közreműködő postásokkal tartottak megjelenő lapok munkatársai. baráti találkozót a Szegeden A megbeszélés részvevői felkeresték Szeged egyik épülő lakónegyedét, ahol a Rózsa Ferenc sugárúton megkoszorúzták az utca névadójának, a mártírhalált halt magyar újságírónak, Rózsa Ferencnek emléktábláját.

— Pest megye új monográfiája még ebben az évben megjelenik. A 460 oldalas, képekkel illusztrált kötet tíz tanulmányt tartalmaz, amelyek 1686-tól hazánk felszabadulásáig terjedő időszak eseményeit dolgozzák fel.

— MARIO DELLI PONTI, fiatal olasz zongoraművész vendégszereplésre hazánkba érkezett. A művész az olasz Gioventu Musicale és az ifjú zenebarátok magyarországi szervezetének művészeseréje keretében Egerben, Miskolcon, az Egyetemi Színpadon és az Országos Filharmónia kamaratermében lép fel.

BEVÁLT AZ »AUTÓBIZOMÁNYI«

Március óta működik a Merkur Személygépkocsit Ér-

Lottó-nyereményjegyzék

A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság közli, hogy a 49. játékhétre 5 869 627 lottószelvény érkezett. Öt találat nincs. Négy találatot 26 fogadó ért el, nyereményük egyenként 169 316 forint 25 fillér. Háromtalálatos szelvények száma 3107, a nyereményösszeg egyenként 708 forint 75 fillér. A 112 563 kéttalálatos szelvényre egyenként 19 forint 60 fillért fizetnek.

— Picassót megoperálták. A műtét sikerült, a 84 éves világhírű festő rövidesen elhagyhatja a kórházat.

A DOLGOZÓK GYORS- ÉS GÉPÍRÓVERSENYÉNEK EREDMÉNYE

Az Országos Gyorsíró és Gépíró Versenybizottság szombat délután hirdette ki a dolgozók idei gyorsíró- és gépíró-versenyének eredményét. A percenként 450 szótagos sebes-

1965 NOV — 7.
1021

IJJAS ANTAL

KOCSIZÁS ÚJHOLDKOR

Csontváry Tivadar festő elképzelt naplójából

1.

Ősz és magány Athénban, ötvenkettedik évem harmadik hónapjában, 1904 szeptemberében, a Granikosz-sikátor műteremlakásában, ahonnét semmit sem látni, mert azok a műtermek, ahonnét látni lehet a rozsdavörös Akropolisz sárguló márványerdejét, ötször annyiba kerülnek, mint ez. Nekem pedig semmi szükségem arra, hogy szemmel is lássam a halott istenek e régészek-plombálta dombját a vakító-forrón sugárzó ég alatt, amelyben az attikai síkság fehér mészporfelhői keringnek a még mindig forró szélben. A Hodosz Granikosz egyébként olyan helyen van, amit szeretek. Athén ódon, törökös belvárosában.

A vén bérházszörnyet, ahol lakom, mintha csak a III. Napóleon-i Párizs valamelyik bérkaszárnyájának egy keleti karaván-szerájjal való vidám, mocskos párosodása hozta volna létre. Meredek emeletek, a lakások széles, kopott, zajongó márványkorridorokra nyílnak, s egy háromemeletes bazár élete zajlik a tágas udvar fölött, amelynek túlsó oldalán a ház szembe forduló tükörképét akarták építtetni a tulajdonosok. De nyilván már nem telt rá, mert megmaradtak az udvar mentén végighúzódó földszintes házak. Lakások, amik üzletek és üzletek, amikben, ha nyomorúságosan is, de laknak, főznek és szaporodnak az emberek.

Két utcát összekötő sikátorudvarra vezet a kapu, s felette a kőbe vésett felirat — ALEXANDREION — a tulajdonos család nevét hirdeti. Talán háromszáz ember is lakja a nyitott-tornácú három emeletet s szemközt a földszintes házak bazársorát, ahonnét vörösréz- és ezüstkovácsok apró kohóinak faszénfüstje terjeng fel láthatatlankéken és fojtón magasba és egymást váltogatva hallatszanak finom kalapácsaik. Az innenső oldalon minden emeleten van borbély és pénzváltó. Tegnap este, amikor hazatértem, a ház teljes üzemben volt; acetilén-lámpák hószínű, üres, tág fénye lobogott a lakásokban s a négyszögű-oszlopos folyosókon. Az ember keresztül lépdel a zajongókon, az alvókon, az evőkön.

Az én műteremlakásom a harmadik emelet sarkán van, ahol egy meredek külső kőgarádics vezet a zömök toronykiszögelléshez, s az üvegfalon Pireuszig láthatok a sárga párafengerben alvadtvérszínű lapos cseréptetők fölött. A földszintes lakásokból föláradt a kék füst. Az asszonynép ebédet főz a férfiak és az örökké éhes gyerekhad számára.

Kedd, szerda, csütörtök, péntek... s még mindig nem találtam meg a témát, amiért idejöttem. De én nem vagyok könnyen csüggedő, s a végén mindig rábukkanok valami váratlanra és páratlanra, mint amilyen a Panaszfal képe lett Jeruzsálemben: az arcoknak e sárga tájképe a kövek kénszínű hátterével, a halványrőtnek és a fájdalomnak ez a majdnem tíz négyzetméteres szimfóniája; pőre, eszelős bánat. Nem kétlem — noha csak kísérlet, vázlat, tanulmány és próba — ennek az óriásképnek jelentőségét számomra és koromra. Valami hasonlót szeretnék lelni itt is.

A sivatagi hő színeiben láttam meg először Athént, amikor partra szálltam a mocskos Pireuszban és bedöcögtem a hajnalban már ájult forróságú vonaton csomagjaimmal — még Rómában megkaptam az Alexandreion címét. Láttam, míg Jeruzsálem sárga, Athén az izzás és a por alatt színes és tarka város. Tanyát ütöttem a műteremben és szétraktam pár képemet, s tegnapelőtt máris — a leghőbb sugárzásban — felmentem az Akropoliszra, hogy megnézzem Athént a magasból.

Az első pillanatban azt hittem, egyedül vagyok az őrrel, lángot okádó rőt sziklák, sárga, égő márványlépcsők előtt. Az őr — közönyös félálomban — kinyitotta nekem a rácskaput. Fellépdeltem egészen egyedül a Propyleák lépcsőin s lassan bontakozott ki előttem a Parthenon sötét kék azúrban fürdő fehérarany oszlopsora. Köröttem kő, márványpor, tüskebokrok, a fényképeken, rajzokon sokszor látott idegenül ismerős álomtáj, s lángnyelvekként körülnyaldosó szél. Egy oszlopsoron át az aranykék tenger. Akkor látom, hogy Pejzisztrátosz három oszlopánál ütötte fel játék festőállványát valaki, nyilvánvalóan még fiatal hölgy, kékpettyes, hosszú, fehér muszlinruhában, napernyőnél szélesebb sárga szalmakalap alatt, s ugyancsak küszködik a látománnyal. Nézem a gyermekrajz gyakorlatlan ecsetvonásait, ő észreveszi s felém fordul — soha csinosabb és tündéribb gyermetegarcot, egyenletes bronzzá égve a hőségtől s a széltől, s benne vakmerő halványszürke, halványzöld szemek. Felnéz, s a barna bársonyzubbonyon és baszksapkámon látja, festő vagyok, és megszólít nyugodtan, kissé félénken és félszegen franciául:

— Nos, ön hogyan csinálná?

Az arcba bámulok; sem fájdalom, sem csalódások nem vésték bele gazdagító redőiket, s ereje, amellyel a világba néz és ecsetjét forgatja, nyilván szeszély, hiúság és makacsság.

Odaléptem hozzá, kivettem kezéből palettáját, kimértem a kép metszetét, amelybe az oszlopokat belefestem, felvázoltam őket néhány okkersárga ecsetvonással, aztán mögéjük a görög eget, a valónál sötétebben, lilábban, tüzesebben. Persze, nem szándékoztam kidolgozni. De egyszerre csak egy láthatatlan nap tüzétől valósággá ébresztve aranysárgán kezdett tündökölni az isteni pentelikoni márvány, mögéje levegő hasadt és forró, mélykék ég. Az egészet lezártam két ecsetvonással és megmagyaráztam:

— Ez a kép metszete. Ki ne mozduljon belőle!

Rám bámult, mint valami csodára. Szemében tetszés tündökölt.

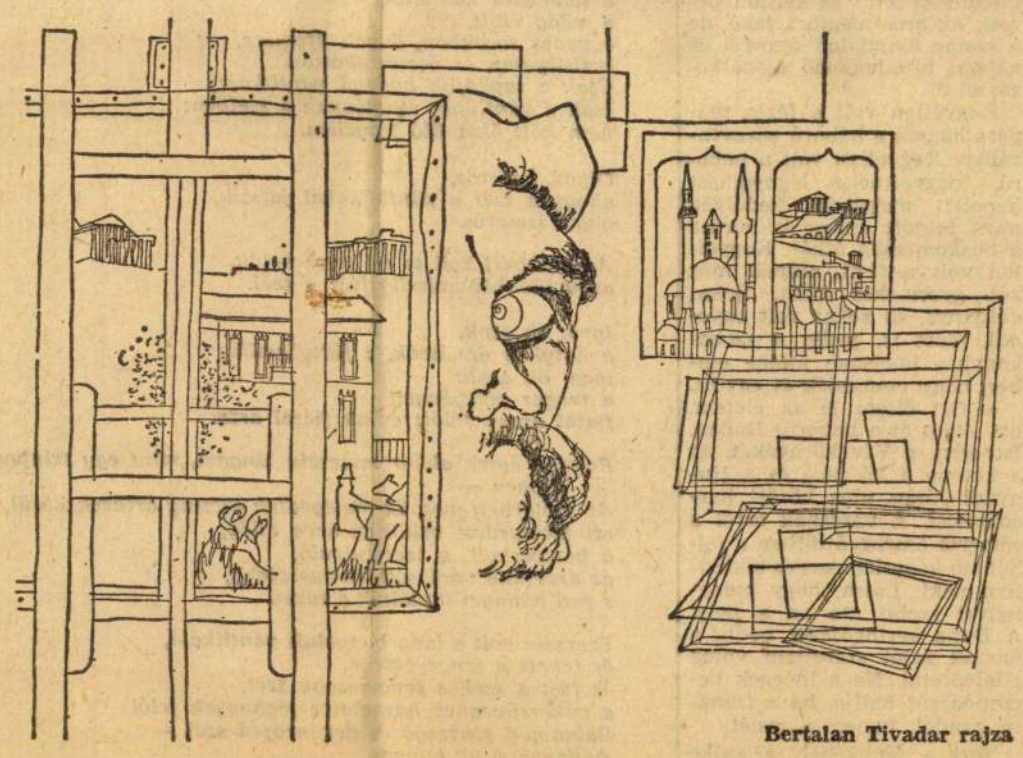
2.

— Ez bámulatos — tagolta lassan, mert észrevette, hogy franciául csak kínlódva, rossz ejtéssel beszélek, míg neki anyanyelve. — Most pedig megengedem, hogy bemutatkozzék és remélem, jó barátok leszünk!

Visszaadtam holmiját.

— Kérem, ne haragudjék rám — szóltam sértődés nélkül. — Nem mutatkozom be. Én nem mint férfi léptem önhöz. Majd, ha esetleg véletlenül találkozunk még, *én* engedem meg kegyednek, hogy bemutatkozzék!

Arcába áradt a vér. Vonásait emberibbé tette a meg-



Bertalan Tivadar rajza

szeppentség, a harag és szégyenkezés együttese. A bábu eltűnt.

— Bocsásson meg, ha... — és küzdött a szavakkal. Gyönyörű ajkán hirtelenében nem tudott megformálódni a gondolat.

— Jó napot! — mondtam és hátrafordítva tettem néhány lépést. Hátamban éreztem, amint egy meglepődött pillantással utánam bámul, azután az egész helyzet felodódott a kacaj fuvolahangjain.

— »Nyert« — gondoltam bosszúsan. Abban nekem volt igazam, amikor rendreutasítottam, hogy ötvenkét évemmel és tehetségemmel én vagyok a több, mint ő, a dilettáns, az elkényeztetett fiatal és nyilván gazdag hölgy. De az a »Jónapot« — azért boszszúság is volt. S ha megilletődött az igazi festő kapásból odavetett remeklésén, joggal nevette ki utólag a kedélytelenség fölé kerekedni nem tudó neurotikust.

Mindez pontosan így átvillant rajtam már az ötödik vagy hatodik lépésnél, de akkor már mentem. És még inkább ő lett volna győztes, ha bármit szólok vissza. A nevetés különben is elnémult. Én pedig megálltam ott az Akropolisz hegyfokán, ahol valaha az istennő arany és elefántcsont köpenyt viselő szobra állt és megnéztem a várost. Afelett a mennybolt éppen a nap éles sugárzásától nyomasztóan s lesújtóan volt fekete, a sziklák mélybehulló árnyékfoltjai is. Athén pedig olyan színű volt, mint a por, amely felette keringett a szélben; olyan színű, hogy alig vált el delének homályos és mégis villogó párafátyolától, amely az ember előtt a szeptember végi nyárban beleveszett a tenger kobaltkék látóhatárába; olyan színű, mintha Pallasz Athéne szobrának elenyészett s elrablott arany és elefántcsont köpenye hagyta volna rajt árnyékát és öltöztetné még mindig; bronzvörös, akár a méztől kiürült s megroncsolt megsötétedett lép színe a vadméhek-elhagyta sziklazugban, amely még mindig tele van a viasz kábító illatával; kénsárga, mint a napi hét harangterembe kellett bemennem. Mint ahol be van fűtve, akkora hőséget árasztottak a falak és a szivarfüst vastag csíkjai. Nádfonat-ülőkés székeivel, öntöttvas lábú kerek márványasztalaival ez a zene nélkül zajló kávéház hasonlít leginkább a müncheniekre vagy párizsiakra, csakhogy zsúfolva vad szakállakkal és fölhevült arcokkal. Vacsorázni is lehet a mézes fügekávéjuk fölött dühöngve politizálók közt.

Éppen végeztem a halvány olajban úszó olajbogyóval és az üveg jégbe hűtött kitűnő magyar sörrel, amikor éreztem, hogy az egyik sarokból meg-megnéz valaki, óvatosan, mint valami fenevadat. Megpillantottam őt — ezek a lecsüngő-csipkés malomkeréknyi flórenci kalapok mintha csak arra lennének, hogy egy már érzékelhetetlen billentéssel eltakarják az alóla bámulónak nemcsak szemét, hanem egész arcát is. De ő volt az, bronzszín nyersselyemben; előtte vacsorája maradványai és egy kis üveg vörösbor. Nem tudom, hogy szeretheti fiatal hölgy létére ezeket a gyantás, sűrű görög borokat. Viszont nyilván egyedül van, magányos, szép kóborló. Alig lehet neki kalandokra ürügy a festés, mert nem is próbál hozzá közeledni senki. Nem kívántam zavarba hozni azzal, hogy észrevettem. Elmentem, éppen mikor az éj súlyos, tiszta légtömegeket kezdett hömpölyögtetni a tenger felől; — festőbarátaim, akik éltek Athénban, ezért beszéltek a Themisztoklészről, mint ahol hűsölni lehet a koraéji órákban. Dacosan és gőgösen *nem* néztem a sarokba, ott ül-e még.

Másnap kigöngyöltem s szétfeszítettem más, kész képeimet is, felvertem állványaimat, lemértem a műterem fényhatásait. Kitöredezett ablakszemekből álló üvegfalát poros, a mosatlanságtól egészen merev és szürkévé lett függöny takarja; már rongygyá készül szétesni a könyörtelen napégéstől. Kábító, vad fénylés, fülledt forróság egész nap. A falakon félujjnyi vastag por, alatta felírások; böngészni kezdem őket. A műtermek falán elődök üzennek az utódoknak — durva tréfákkal, trágárul — hasznos tanácsokat vevőkről, uzsorásokról, modellekről, franciául, olaszul. Valaki egy távolabbi kávéházat ajánl, mint modellpiacot: »Jó férfi karakterfejek vannak és nem drága női választék.« — Valaki más alája festette: »A nők mind a szeretőid akarnak lenni. Azon kezdik. Különösen az idősebbek.« Egy másik valami gyanús hajlamú sejtetett. »Ha elfogy a pénzed, menj az öreg Timotheus Varvárhoz — ajánlotta. — Ha tetszel neki, pénzt ad, keveset. Nem kell érte semmit adnod. Sötét alak!« — Alatta: »Ne hozzá hülye, inkább a konzulátusra menj!« — Ismét egy másik képkereskedőt ajánl: »Ott képeket adhatsz el, Öregem, de csak athénieket. Ha rászánod magadat, hogy megnyúznak.« — Nevek és dátumok a feliratok alatt. Villámgyors ecsettel: aljas árnyképek. Én kedélytelenül tisztességes vagyok ilyesmihez.

Este újra elmentem a kávéházba. Azért már sajnáltam és beszéltem volna vele, mint akiknél mindkét részéről abbamaradt valamiféle közlés. De nem volt ott. Megvacsoráztam, megvártam a hűvöset; a környezet zsúfoltabb lett és nem maradtam. Valahonnét, az Akropolisz felől kocsik érkeztek a Themisztoklész elé cilinderes, hosszú-fekete francia-kabátos, szakállas urakkal és kövér levantei dámákkal: mozgó ékszerkirakatokkal. Elsétáltam arra, amerről jöttek. Keskeny utca következett, elegáns házak, fölöttük az Akropolisz sziklái és oszlopsorai lebegtek feketén, azután oldalt kanyarodott az utca. És akkor megpillantottam! Nem őt, nem a hölgyet, hanem látomását a képnek, amit megfesteni kívántam.

3.

Mennyi idő múlt el, hogy feljegyzéseimet abbahagytam? Meg kellene kérdeznem valakit, hányadika van és milyen nap. Csak két estén próbáltam a képpel való viaskodás közben magamat rendbehozni; kitámolyogtam, megnéztem a színteret, vettem valamit, zöldséget, és olajat, néha enni hozatok magamnak egyik-másik házbeli gyerekkel. De ma... késő délután...

Megfordulok, mintha valaki nézne, s valóban, ő az, bokáig omló aranysárga selyemben és ugyanolyan florentinkalapban, napernyősen, fáradtan. Mintha megnyúlt volna, hogy utoljára láttam. Azt mondja rekedt megilletődött, csengő suttogással a függönyön átverődő fojtott fény, hő, a keretelenül felaggatott képek, a rendetlenség, szétkent festékfoltok, főzésmaradványok, előtte trágár árnyképei s az ételmaradékok poklában:

— Bocsásson meg, kopogtam, nem felelt senki, de biztattak, csak nyissak be.

Megkérdem: Honnét tudta kegyed? Miért itt keresett?

— Akkor este ön után jöttem a kávéházból. Láttam, itt lakik.

Csönd. Arra gondolok olyannak látszhatom, mint valami őrült. Az is vagyok. És izzadt, tele festékmocsokkal. És el tudnám-e mondani, hogy túl a negyvenen, iglói patikussegéd koromban keltem fel követni a színskálát, a Démont?

— Óh — mondotta ő, amikor pillantását a Jeruzsálemi Panaszfal képe vonta magára. Lélegzetében a csodálkozás csengő sikolya. Előtte tolongott a képen s őt nézte a már-már életnagyságúnak ható ötvenhét alak. A sárgaruhás fiatalember kötötte le, aki nagyjából a kép közepén áll és kinyújtja kezét, ő tudja miért, s egy romlékony és elhasznált bájú, festett arcú modern nő néz, öntudatlanul hívó szemével és kihívó mozdulatával, s magasba emelt karokkal sír a véres szemű, szakállas orthodox aggastyán a kép bal sarkában.

Felém fordult; festeni nem tudott, de átértette a műveket.

— ... Mennyi arc... és valójában önarckép! — hibázott rá arra, hogy bármily távoli és idegen volt számomra ez a szörnyű bánat, önmagamat fejeztem ki rajta át, saját monumentális lényemet. Az athéni képre mutattam: már szinte készen állt már három-négy állvány és vászon közt, amiken a színeket kísérleteztem ki.

Csak ezt lehelte: — Ah! — s a szeme és az ajka elnyúlt; és én még most is vágyódom a szív alakú szájra; soha nem lehet enyém, mit kereshettem volna rajta én, kétheti küzdelemtől tetőtől talpig szennyesen és leromolva, nem ember már, csak festő, nemnélküli lény, aki nem való másra, minthogy átderengjenek lényén s a keze által valósuljanak meg a legcsodálatosabb színek.

Közepén tündököl a láthatatlan és rejtélyes elektromos fényforrás tüzében halványzöld két emeletével és magas zárt ablakaival a ház, fölötte az éji fekete Akropolisz sötét sziklaormánya, a Propyleák és a Parthenon elnagyolt oszlopsora és homlokzatuk roncsháromszöge. Egyik sem volt számomra olyan fontos, mint amibe beleemelkedtek; a csodálatos, egyik felében rózsaszín-kék ég (amelyre mintegy Athén villanyfényei sugároznak fel az Akropoliszon túlról), a másik felében kobaltkék, majd harangfekete azúrba átmenő mennybolt. Pontosan a kettő között az Újhold vékony sarlója tartja szarvai közt a világos égről alátetsző fekete holdkorongot. A kép két szélén jegenyeciprusok éji sötétzöld dárdái adták az oldalmetszeteket, alul a koromfekete úttesten három sötét árnyhintó démoni sziluettje, három sötétcilinderes kocsis, három pár ló, vagy mit tudom én, talán öszvér, az egyik hintóból jelmezszerű világos ruhában, csipkés fehér kalap alól kipillantó két testes hölgyalak. Felettük a ház kivilágított, csupa feketeség között kimondhatatlanul gyengéden izzó zöldjével szinte átlátszóan forró, homályos aranyködbe mosdó kapuzatával és földszintjével, bíborbarna, csontszínű és oldalt kénsárga magas ablakaival. Felette a titokzatos rózsaszín és kobaltkék ég, mindkettő mögött az arany izzás. A sápadt ifjú holdra a ház bal sarkáról feltekint egy titokzatos fa, ami persze valójában nincs is ott, én varázsoltam rá a képre, hogy engem jelképezzen. Talán babérfa, de lehet, hogy egészen fiatal nyírfa, ami itt Görögországban nincs is; aranyra-festődő levelein átvilágít a házrahulló fény. Árnyékparipák és árnykocsik. »*Sétakocsizás Újholdkor Athénban*«. Titok és elenyésző szépség. Az Arany környezete, valaki olvantól festve, aki ezt csak kívülről nézi. És őt is ugyanúgy kívülről néztem.

Intettem neki, menjen el. Már nem emlékszem, mondtam-e valamit. Rám bámult, az asszony bámult rám a férfira, a festékmocsokon át szomjasan, hogy társ, gondozó, de végül is kielégülés legyen és teher. Megértette az elutasítást és tiltást, lement a belső lépcsőkön, lassan. Amikor rájöttem, hogy ebbe a sivár környezetbe alászálló boldogság megy el vele, utána indultam. De már a folyosó végén volt. Átlépdelt a fekvőkön, az evőkön, a zajongókon, az utánabámulókon, utánanyargaló kölykeken; az aranyszínű folt már messze lebegett, kiáltani kellett volna, vagy utána szaladni. Én pedig megértettem, hogy választottam. A Magányt választottam, a Démont, a Színskálát, a Tébolyt és a Műveket!

MAGYAR NEMZET
Budapest, V., Telefon: 188-296, 188-307

„Ki emlékezik?“

Vannak, akik emlékeznek

Emberek, sorsok, életek — meghatározhatatlan rendben futnak. Néha keresztezik egymást, összekötődnek barátsággá, ismeretséggé. Sokszor elég ehhez egy levél, néhány emlékidéző sor.

1.

A levelet lapunk augusztus 20-án közölte *»Ki emlékezik?«* címmel. A voronyezsi munkás, Iván *Bortnyikov*, aki mint fiatalember hatalmas harcban, kemény télben, a háború őrült fergetegében jutott el a budai vár aljába, így írt: *»Azt a megbízást kaptam, hogy kísérjek hátra, a front mögötti területre asszonyokat, gyermekeket. Az egyik asszonynak másfél év körüli kisgyermeke volt. Felajánlottam neki, hogy adja ide a kislányát, majd én viszem. Alig mentünk néhány méternyit, megszólaltak a német ágyúk. Kiabálni kezdtem és integettem az asszonyoknak, hogy szaladjanak át a jobb oldalra, mert ott veszélytelenebb. De az asszonyok tovább futottak a másik oldalon. Szerencsésen, sérülés nélkül továbbjutottunk. Ezután visszatértem századomhoz, majd támadásra indultunk. 1945. február 9-én pontosan a volt királyi vár falainál megsebesültem.*

Az az asszonycsoport, amelyet én kísértem hátra a tűzvonalból, még most is élénken az emlékezetemben él. Ha volna valaki, aki emlékeznék rám ebből a csoportból, nagyon örülnék...«

És a levelek Magyarországból, legtöbbje magyar mondatokkal megérkeztek Voronyezsbe.

2.

És most megint levelet kaptunk Ivan Bortnyikovtól.

A második levéllel két fényképet is küldött, és ezt írta. *»Köszönöm, hogy lapjuk által segítettek megkeresni azokat az asszonyokat, akiket megmentettem a háborúban. Sok levelet és levelezőlapot kaptam, amelyekben szép Budapestjüket írják le. S mindegyikben meghívnak vendégségbe. K. József azt írta, bármikor érkezem, számomra mindig lesz szoba, étel, vagyis igaz szívből invitál engem.«*

Körúti nagyházban laknak. A konyhában vendég, két fiatalember és egy kis szobakutya. K. Józsefné vacsorát főz.

— A férjem írta a levelet. Délelőtt volt. Itt dolgoztam a konyhában. Férjem jön a szobából, kezében a Magyar Nemzet és sír.

— Mi történt magával? — kérdezem, ő csak mutatja az újságot. Olvasom a levelet.

— Hívjuk meg — mondja a férjem —, ha az a kívánsága, hogy láthassa Magyarországot, hadd ismerje meg.

Mutatom a képet, húsz évvel ezelőttit.

— Nem ismerjük ezt a katonát, nem is azért írtunk, nem egy embernek akarunk valamit visszafizetni. Mi a hálánkból, melyet a szovjet katonák iránt érzünk, abból szeretnénk valamit mutatni. Egy szovjet embernek, azok közül, akik akkor itt jártak Magyarországon. A férjem nekik köszönheti az életét.

Az asszony dolgozik, keze, hangja úgy válik zaklatottá, ahogy a húsz évvel ezelőtti eseményekek az idegeibe idéződnek.

— Én vidéken voltam, férjem a pesti gettóban. Mi előbb felszabadultunk, és a férjemről nem tudtam semmit. A gettó borzalmait később ő mesélte el. Azt az örömet is, amelyet a szovjet egyenruhák láttán éreztek. Százan és százan sírtak az örömtől.

— Az első szovjet katonától kenyeret kapott. Akkor már napok óta nem ettek. Aztán februárban a férjem valahogy lejött értem. A vonatok rendszertelenül jártak és zsúfoltak voltak. Egy szovjet tiszt felvett a teherkocsiba. Így jutottunk vissza Pestre.

— Hát mi ezért gondoltunk a meghívásra, ezért írtuk meg azt a levelet.

3.

»Egy másik levéliró K. Jánosné megemlékezésként lemezt is küldött, a Kék Duna keringőt.«

Feljött a szerkesztőségbe, csendesen leült és kérdőn nézett. Az arca megtört, fakó, de a szeme nyugtalan fénnyel és valami hitetlenkedő csodálkozással él.

Kegyetlen volt a férje, magára hagyta a háború zűrzavarában. Kegyetlen volt a háború, kisgyermeke légnyomást kapott; megtörte kedélyét, mint felnőtt ember is hordja a búskomorság átkát. Kegyetlen volt a férfi, akinek még két gyermeket szült. Sokat dolgozott, és sokat volt egyedül. Most is, pedig a szobakonyhás lakásban kilenc ember, négy nemzedék él együtt.

— Ott éltem le az életem, ott éltem át a háborút Budán. Ismerem a Vár környékét, az a katona a Fő utca és a Hunyadi János utca között harcolhatott. A városnak erről a részéről összegyűjtöttem a fellelhető képeslapokat és elküldtem neki. Látssa, hogy menynyivel szebb ma az a hely. A Duna keringőjével pedig a harcok zaját szerettem volna elfeledtetni. Ne a lövegek becsapódását hallja, ha a Dunára gondol, hanem a zenét.

Nézi a fényképet, a szőke katonasapkás fiút.

— Én nem voltam azokkal az asszonyokkal, nem ismerem ezt a katonát. Nem az ismerősnek írtam a levelet, hanem annak a voronyezsi munkásnak, aki, ha húsz évvel visszagondol, csak az elpusztított városunk képét idézheti fel. Meg az embernek írtam, aki saját magával nem törődve védtelen asszonyokat, gyerekeket vezetett ki a tűzből; én ezzel az emberrel közösséget érzek. Én is megmentettem egy szovjet katonát.

— Kibombáztak a lakásunkból, a gyerekem tizenegy hónapos volt. Zsúfolt pincébe kerültünk, a gyerekeknek levegő kellett. Én sem tudtam megmaradni lenn, a gyerekkocsival kilométerekre gyalogoltam el. Nemegyszer egészen a Kamaraerdőig.

— Mentem az országúton. Az út mellett hangokat hallottam. A kocsit az úton hagytam és lemásztam a süppedékes nádasig. A katona ott feküdt, sok vért veszített. A sáros piszkot letörölgettem a sebről. Megemelni nem tudtam, de egy kicsit kijjebb húztam, majd siettem vissza az úton, hogy segítséget küldhessek.

— Talán soha nem tudom meg, hogy mi lett azzal a katonával, akin akkor segítettem. De ugyanúgy él bennem a vágy, mint a voronyezsi emberben, megismerni, mint él ma az, akinek élete egyszer attól függött, hogy meghallom-e a kiáltását.

— Kórházban feküdtem, amikor a cikküket olvastam. A kórházban az emberi sorsok iránt még fogékonyabbak vagyunk — így írtam meg azokat a lapokat.

4.

»Egy idős asszony levelét oroszul írta. M. Sándorné azt írja, hogy ő egyike azoknak az asszonyoknak, akiket én megmentettem. Ő ugyancsak hív engem, a férjével együtt, hogy menjek el hozzájuk.«

Az évek száma szerint nagyon idős emberek. Néhány hónapja modern garzonlakásban laknak. A lakást kis büszkeséggel mutatják; kiegyensúlyozott, nyugodt életű emberek. Az emlékek azonban élnek, s ha felrázzuk azokat, egy pillanat alatt vége a nyugalomnak.

— Ott voltam... Igen... Szaladtunk. Nem is emlékszem, hogyan kerültem haza.

A történet lassan rakódik össze.

— A Regent-házban laktam egy idő óta, amikor az első emeletig németek szállták meg a házat. Abban a házban tovább nem maradhattam, így a Szalag utcába költöztem egy ismerősömhöz.

— Vásárolni mentem, kosárral a kezemben, amikor lőni kezdtek. Mindenki szaladt. Én is. Akkor jöttek az asszonyok gyerekekkel, meg egy szovjet katonával. Ők is szaladtak, hozzájuk csatlakoztam. A Budai Vigadónál aztán leszakadtam tőlük, behúztak egy kapualjba, onnan kerültem később haza.

— Hogy a többiekkel azután mi történt, nem tudom. Úgy emlékszem, egy részük vidéki menekült volt. A katonát, ha úgy látnám, mint húsz évvel ezelőtt, akkor sem hiszem, hogy megismerném. Rohantunk, féltünk, nem igen néztünk egymásra. Én azért írtam, ha tud, ez a szovjet ember, segítsen.

— Két fiam, ikrek voltak, 1944 tavaszán vonult be munkaszolgálatra. Az egyik még 1944-ben meghalt. A másik a keleti frontra került. 1945. novemberében megkeresett a barátja. Ő mesélte el, hogy megszöktek a munkaszolgálatos századtól, szovjet területen elfogta őket egy őrjárat, és mint hadifoglyok a Homonna melletti Sinnára kerültek. A fogolytábor nagyobb részét később 600 kilométerrel beljebb vitték az országba. A fiam barátját is. Fiamat nem engedte az orvos, mert a lába dagadt volt, nem tudott gyalogolni.

— Ez volt az utolsó hír a fiamról. A barátja azt mondja, hogy egészséges volt. Úgy érzem, él az én fiam. Keresztettem a Vöröskeresztnél — eredménytelenül.

Az anya mutatja a fia képét, 37 éves férfi, a tábori számát, L 528, mondja a nevét, Ligeti Gyula és szeme, keze a mindentől reményt kapó ember mozdulatával rebben.

— Ezt kértük a voronyezsi barátunktól; kutasson fel valami hírt a fiamról. Minap aztán kaptunk tőle egy kicsi lemezt, orosz felirattal. Nem tudtuk elolvasni. És én azt hittem, talán a fiam hangja lesz rajta. Meghallgattuk a zeneszobában. Énekszámok voltak.

Arca nem mozdul, nyugalma ismét teljes. Az anya reménye is lehet végtelen.

5.

A második voronyezsi levél mellett két fénykép is érkezett. A húsz évvel ezelőtti fiatal katona egyenruhában, szőkén, de a szája mellett keserű vonás, szemében a körülötte tomboló háború iszonyatú képe. A mostani képen civilruhás férfi, kabátján kitüntetések, haja már megritkult, de arcán derült nyíltság van. S amint a képet nézem, őszintének hangzanak a levelében leírt sorok: *»... hogy ne ismétlődjék meg a német fasiszták által felidézett szörnyű háború, hogy gyermekeink és unokáink, arcukon boldog mosollyal nőjenek fel.«*

Emberek, sorsok, életek — húsz évvel ezelőtt ő fegyverrel adott biztosítékot azok védelmére.

Zsigovits Edit

Csohány Gabriel'a

Matrózok vonulnak

Matrózok vonulnak május szelében
a Vörös téren, Lenin előtt,
a televíziós kamerák,
a világ előtt,
egyenes sorokban, dobok ütemére,
szabályosan és összeszokottan.
Csak a sapkájuk könnyű pántlikája,
csak a pántlikák nyújtóznak a szélben:
nem köti őket illő fegyelem.

Olyan ismerős,
ahogy a szél a pántlikákkal játszik,
olyan ismerős.

Az októberi szél is ezt tette velük,
azon időkben mindig fújt a szél.

Igen, ők azok,
a hetykén danászók, a füttyögetők,
igen, ők azok:
a tenger völegényei,
fiatal arcuk fölött apjuk fiatal arca.

Paloták égtek akkor meseszín lánggal, mint egy színpadi képben —
Az előtérben meg ők melegedtek kicsiny őrtüzek körül,
ott melegedett velük az árva világ,
a bemocskolt, a szeretnivaló,
az árucikké varázsolt menyasszony,
s vad könnyei táplálták a tüzet.

Ezerszín volt a láng bonyolult pántlikája,
és fekete a tengerészeké,
és fújt a szél, a tengerszagú szél,
a cukorsüveghez hasonlatos jéghegyek felől
Bálnamód szuszogó és delfinröptű szél —
madárzsivajtól hangos,
és a mélységek soha nem hallott kiáltásaitól.

Cápák fogánál élesebb volt a szél,
s rugalmasabb a tengeri csikóknál.
Narancs-ligetek arany ragyogása is belefért,
és elmebeteg dzsungelek pálmáinak kakadú-bóbitája —
Fújt a sóparlók fehér sivataga felől,
a gyöngyhalászok szétrobbant tüdeje felől —
Vízbefojtott lányok csibe-haján is borongott a parton,
hadihajókra vadászott és szitakötőkre,
s hogy eljött az Idő:
a tűz, meg a matrózi sapkák szalagját cibálta kötekedve.

— A történelemkönyvben nem fontos a szél.
Betűseregek menetelnek, de nem fúj ott a szél,
s nem látszanak a matrózi sapkák pántlikái sem,
pedig hát itt lobognak a képernyőn valóságosan,
jeleket adnak:
a változás és újrakezdés zászlójeleit,
a Vörös téren, mégis Budapesten.

A Knyáz Potyemkin „piripócsi“ matróza

A hatvan esztendeje kitört — és végül is vérbe fojtott — első nagy orosz forradalomnak kétségkívül egyik legérdekesebb és legjelentősebb eseménye volt a fekete-tengeri cári hadiflotta Knyáz Potyemkin nevű páncélosának lázadása, ami ezt a hajót szinte szimbolikus előképévé avatta a tizenhetes — immár győztes — októberi forradalom legendás hírű Aurórájának. 1905 júniusában tört ki a felkelés a Knyáz Potyemkin-on. A páncéloshajó Odessza közelében tartózkodott, ahol ekkor éppen általános munkássztrájk volt. A fellázadt matrózok végeztek gyűlölt tisztjeikkel, a hajót bevitték a kikötőbe és a sztrájkoló munkások oldalára álltak. A cár hadihajókat küldött ellenük, de ezeknek a tengerészei nem voltak hajlandók fellázadt társaikra lőni. Később azonban szén és élelem hiányában — magára hagyatva —, a forradalmi hajó kénytelen volt román vizekre eltávozni és Constanzában megadni magát a román hatóságoknak. A forradalmár tengerész-legénység egy része Romániában telepedett le, a többiek idegen kereskedelmi hajókra szegődtek; azokra pedig, akiket a cári kormány kezébe tudott kaparintani, halálos ítélet vagy jobbik esetben súlyos kényszermunka várt.

A szovjet—orosz történetírás bizonyára számon tartja a lázadó matrózok névsorát, de egy névvel egy véletlenül felbukkant magyar irodalmi forrásból mi is tudunk szolgálni. És ez az adalék azt bizonyítja, hogy a magyarságnak nemcsak szellemi elitje — mint például Ady Endre hírlapi cikkeiben, Kiss József közismert szép »Knyáz Potyemkin« versében — rokonszenvezett az oroszországi forradalmárokkal, hanem ez az együttérzés alsóbb és szélesebb értelmiségi körökre is kiterjedt.

Kenedi A. István nevét nem igen tartja számon irodalmunk története. Mi is csak annyit tudunk róla, amennyit 1933-ban Pécsett megjelent *»Húsz év a tengeren«* című könyvének előszavában elárul sajátmagáról. Eszerint a pécsi gimnáziumból 1898-ban került a fiumei tengerészeti akadémiára, azt sikeresen elvégezvén 1905-ben »hosszújáratú« — azaz földünk valamennyi tengerére jogosított —, kereskedelmi tengerész-hadnagy lett, később a hajógépészeti tanfolyamot is elvégezte; különböző kereskedelmi hajókon teljesített szolgálatot. Az első világháború alatt 1917-ben a szardíniai Mores községbe internálták. A háború végén felhagyott a hajózással, szülővárosában telepedett le, és — két kiadást is megért — fentebb idézett című könyvében feldolgozta tengerész korának élményeit. A könyvnek legérdekesebb, mert immár világtörténelmi hátterű fejezete a 35—90 lapokon olvasható *»Moroc«* című részlet... S itt át is adhatjuk a szót magának a szerzőnek:

„Moroc Asztrakán vidékén született a békebeli Oroszországban. Kétméteres, széles vállú, domború mellű szépszál fiú volt, csak az arcát csúfította el a gyermekkori fekete himlő helye. Mint matróz szolgált a Knyáz Potyemkin nevű cári hadi[illegible] tunk... Mit tehettem? — Megnyugtattam a fiút, hogy nem lesz semmi baja, ügyét kézbe veszem, s ha kell, túljárunk a hatóságok eszén...«

A továbbiakban elmondja Kenedi, hogy — parancsnokának hozzájárulásával — kinevezte az orosz Morocot — angol *Morissonná!* És kioktatta erre a hajó személyzetét is, s ezután mindenki csak angolul társalgott »Mister Morisson«-nal.

„Harmadnapra megérkeztünk a Búg és Dnyeper folyók torkolatához — folytatja Kenedi. — Itt állt a parton a cári egészségügyi hivatal, a keresztül-kasul vizsgáló és kémlelő, még cifrább csendőri, rendőri, pénzügyi s kikötőirányító hivatal... Másfél napig tartó vizsgálat!... Más nemzetek kikötőiben tíz percig sem tartana az egész. A hajó személyzetéről kilenc jegyzéket kellett készítenem a szokásos kettő helyett. Elsőnek az egészségügyi hivatal végzett velünk, két jegyzék alapján... Ezután következett a politikai és rendőri karhatalmak munkája. Ezek a személyzetet egyenként vizsgálták felül... Amint egy névvel végeztek alaposan végignézték tekintetükkel az illetőt, majd a faggató kérdések özönével árasztották el. Személyenként változtak ezek a kérdések, de mindegyiket megkérdezték, hogy beszél-e oroszul vagy románul... Oly sok kérdést intéztek hozzájuk, hogy ezekre hamarjában felelni sem tudtak. Segítettem a bajon és helyettük én válaszoltam a sok naiv kérdésre még naivabb felelettel. — Most már magam is láttam, hogy az egész eljárás csak teatrális formaság, s amikor Morochoz jutottak, nem tudtam ellentállni a kísértésnek, hogy egy varieté számot ne produkáljak.

— William Frank Morisson! — olvastam előre.

— Morisson? Morisson? — kérdezte a szakállas altiszt.

— All right! — szólt a fiú, én pedig ünnepélyesen rávágtam:

— English! English!

— English, english? — kérdezte a tiszt. Mire Moroc összehúzott szemekkel ráhagyta:

— Yes, english!

— És hol született? — kérdezte tovább. Erre a kérdésre én adtam meg a választ:

— Piripócson!

— Piripócson? — kérdezte a tiszt.

Erre listám hátlapját az ellenőrzést vezető tiszt szemei elé tartva, ráírtam:

— Piriepoach, England.

A tiszt komolyan bólintgatott, s miután bejegyezték maguknak ezt a »precíz adatot«, kételyeik eloszlottak. A tiszt már utasította is szakállas altisztjét:

— Gyerünk tovább!

Istennek hála!... Moroc meg volt mentve!«

Ezzel a szívből jövő, őszinte felkiáltással fejezi be érdekes, izgalmas elbeszélését a forradalmár orosz matrózzal rokonszenvező, a cári hatóságot leleményesen félrevezető derék magyar tengerésztiszt, akinek sorsáról ezek után érdemes lenne többet is megtudnunk. Talán a szülővárosabeliek segíthetnének ebben...

Kunszery Gyula

HÉTFŐ DÉLBEN MEGNYÍLIK
AZ ORSZÁG ELSŐ
önkiszolgáló játékszakboltja
VI., NÉPKÖZTÁRSASÁG ÚTJA 37. SZ. ALATT

Újdonságok:

Elemes meghajtású szállító targonca,
törhetetlen műanyagból metróbusz,
lendkerekes dodgem,
görkorcsolyázó eszkimó (felhúzós),
Böbe baba, habszivacsból,
technokid fémépítő,
posztó hintaló.

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

Magyar Hirlap 1981/5/3/8

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

Magyar Hirlap 1981/6/7/8

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

Bertalan Tivadar
grafikusművész

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 336-748, 340-726

1982 OKT 2 31

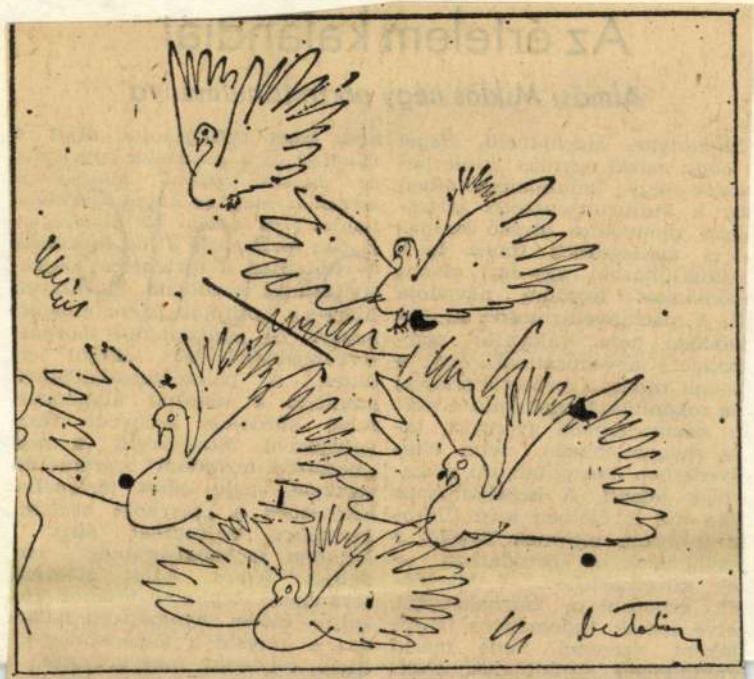
MAGYAR HÍRLAP



Bertalan Tivadar rajza

kezd: vajon, hogy viszonyul maga ezekhez a kérdésekhez, m az, amit talán másképpen kellen csinálnia? E továbbgondolást se gítik elő *Würtz Ádám* illusztrá ciói, s a könyv könnyen olvasha tó, gondosan szerkesztett szöveg is. (*Medicina*)

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

emkülönben prototípusa, meg-
estesítője az emberi természet
ltévelyedésének. Hegelről régi
anulmányaink alapján azt tud-
uk, hogy fiatalon szimpatizált

felfedezte a történelmet, mint
„abszurd problématömeget". Meg-
határozó életélménye a francia

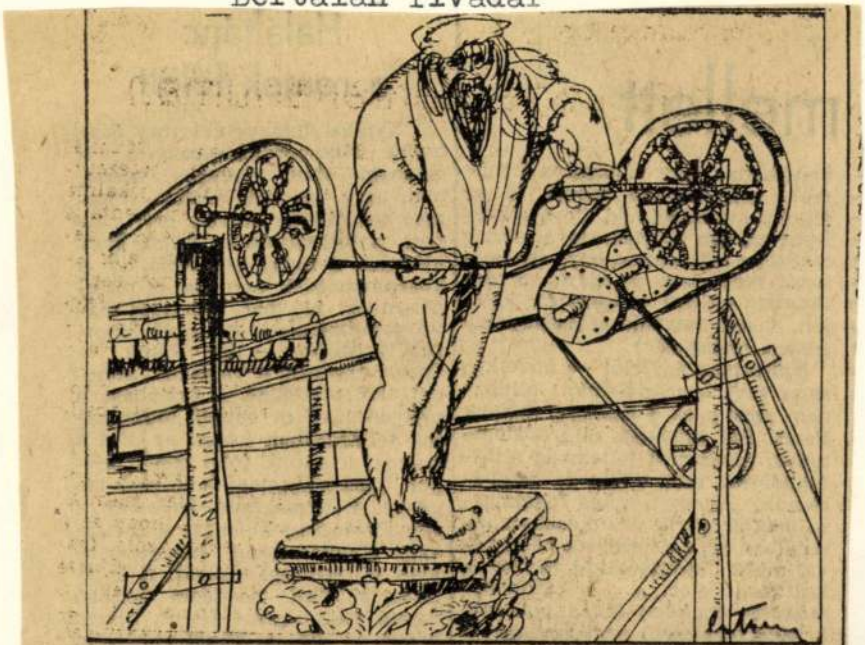
Bertalan Tivadar

Magyar Hirlap 1981/8/



Bertalan Tivadar rajza

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

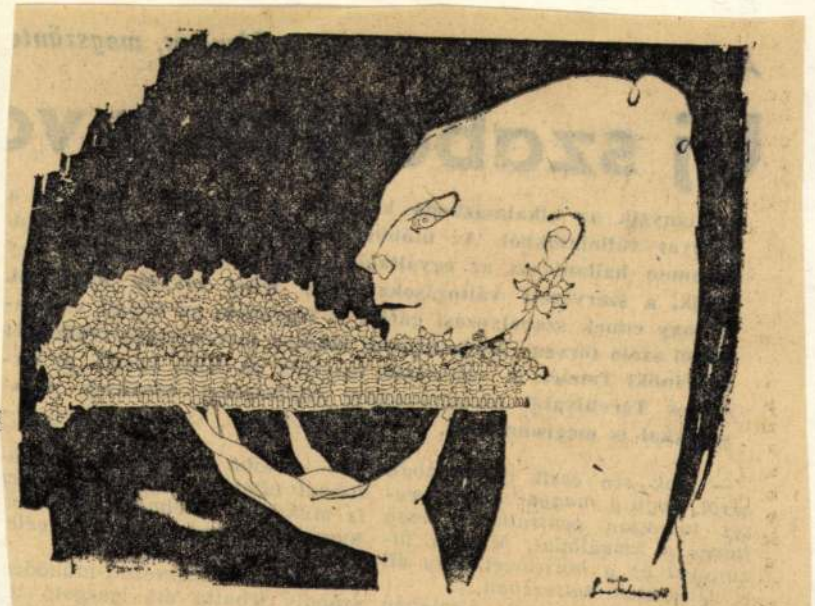
Bertalan Tivadar

Magyar H



Bertalan Tivadar rajza

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

nagyobbak a
ez a probléma gyökere. Változás- viszont az igazgató állapítot

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

vízpartot és sétányokat alakít



Bertalan Tivadar

p 1977/49/8

Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

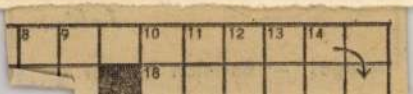
Ma /8

Bertalan Tivadar



Tátágas – Bertalan Tivadar rajza

'6/294/11


8
9
10
11
12
13
14
18

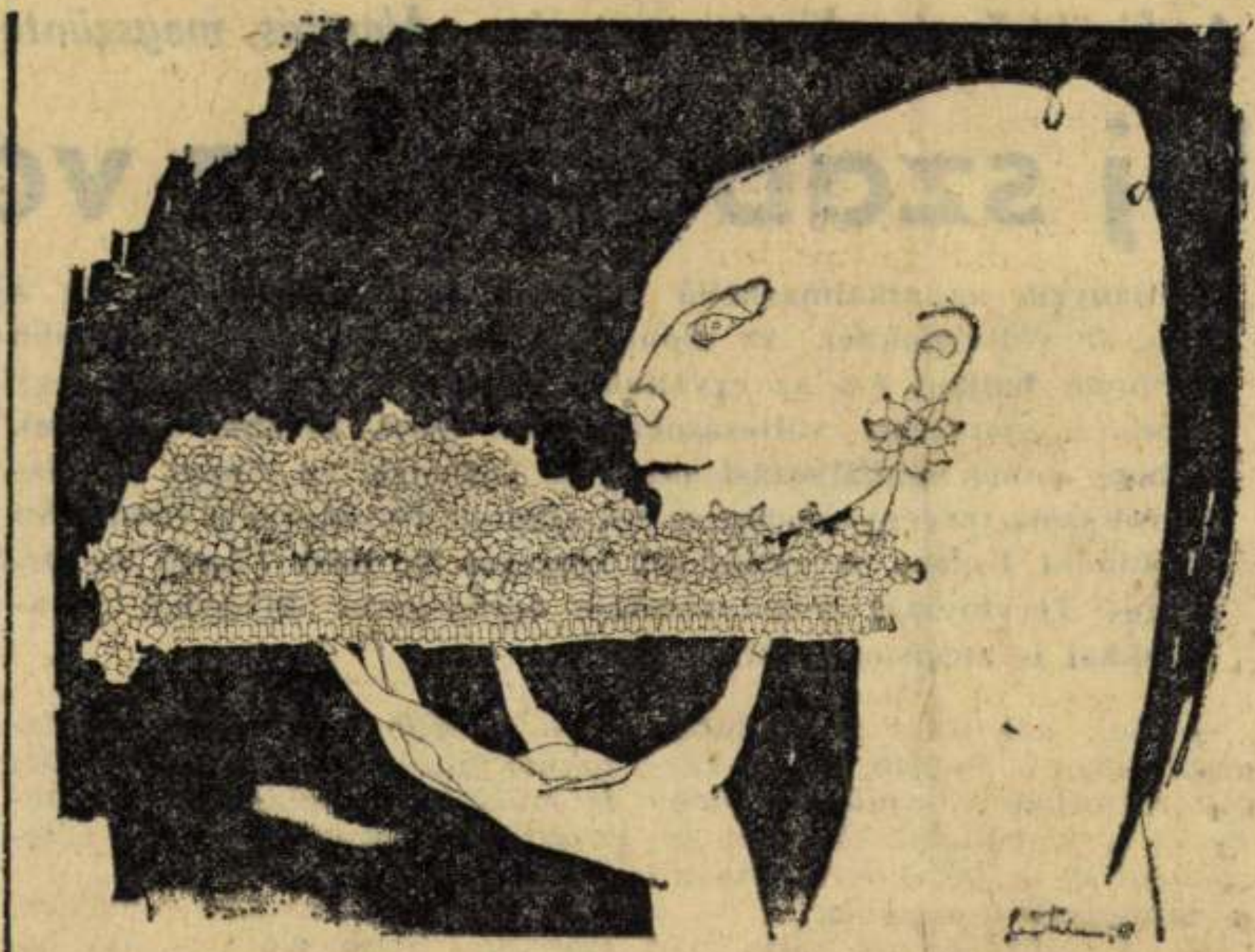
Bertalan Tivadar



Bertalan Tivadar rajza

Magyar

ZET MAGYAR HÍRLAP



Bertalan Tivadar rajza

MAGYAR HÍRLA

Az Elnöki Taná

Új sz

Hiányzik az
magyar vállalat
fórumon hallan
tűnik, a szerve
S hogy ennek szabályozási gátjai se
tokról szóló törvény módosításáról alkotott törvényerejű rendeletet az Elnöki Tanács. A változások lényegét dr. Kotz László, az Országos Tervhivatal osztályvezetője segítségével kívánjuk olvasóinkkal is megismertetni.

— Sok szó esett mostanában arról, hogy a magyar iparszervezet túlzottan centralizált, hogy kevés a kisvállalat. Minden bizonnyal ez a közismert tény áll a változások hátterében...

— A szükségesnél általában nagyobbak a vállalati méretek — ez a probléma gyökere. Változásra lassan reagál, *megmereve-*

— A több telephelyes vállalatoknál általában igazgató tanács is működik. Értelméről, eredményességéről megoszlanak a vélemények...

— Idáig a szervezeti-működési szabály írhatta elő igazgató tanács létesítését. A szabályzatot viszont az igazgató állapította meg s az igazgató tanác-

MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Tivadar

1982 FEB 2 71



1021

Bertalan Tivadar rajza

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

jesítményű
unkára nő-
at, csoma-
adminiszt-

a munka-

beküldeni.

Felvilágosítást dr. Né

jogtanácsos ad.

1987 JAN 2 2

MAGYAR HÍRLAP

Bertalan Tivadar

MAGYAR HÍRLAP

1021



Bertalan Tivadar rajza

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bertalan Tivadar

MAGYAR HÍRLAP

1981 DEC 2 47

1021



Bertalan Tivadar rajza

Bertalan Tivadar

c. 1021



Bertalan Tivadar rajza



Nagy Vince linómetszete

tenek szerepet. Majd a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségének, az ASEAN-nak a jelentőségét vizsgálja az Egyesült Államok stratégáinak szemszögéből.

A könyv végén a szerző ismerteti az ázsiai, illetve a távol-keleti béke, biztonság és együttműködés szempontjából *nagy jelentőségű szovjet javaslatokat és kezdeményezéseket*, amelyek a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXVI. kongresszusán és más fórumokon hangzottak el.

A tudományos igénnyel, de közérthető nyelvezettel megírt könyvet ajánljuk mindenkinek, aki a napi politikai hírek mögé akar látni, valamint azoknak, akik ismereteiket el kívánják mélyíteni a témakörben. *(Zrinyi)*

(G. F. P.)

kai értékelése. — közigazgatás. — Kau
döntés tudománya.
nyige Júlia—Orlin Z
litika és gazdaság.

KOSSUTH: Bogáti
ember, avagy C.
története.

MAGVETŐ: Brink
vagy vízözön. — G
halál árnyéka. — K
recept. — Kassák L
— Tomizza: A jobbik

MEDICINA: Bágy
vedélyek rabságában.
Káma Szutra. A szer

MÓRA: Knight: Lassie hazatér. — Mosonyi Aliz—Háy Ágnes: Mesék Budapestről. — Patay László: Kutyák. — Régimódi mozdonyok. — Riffaud: A csodálatos macska. — Türlivirli és a piros pántlikás béka.

SZÉPIRODALMI: Gyárfás Miklós: A főorvos özvegye. — Móricz Virág: Belga szüzek.

ZRÍNYI: Honvédelmi játékok kézikönyve.



MAGYAR HÍRLAP

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

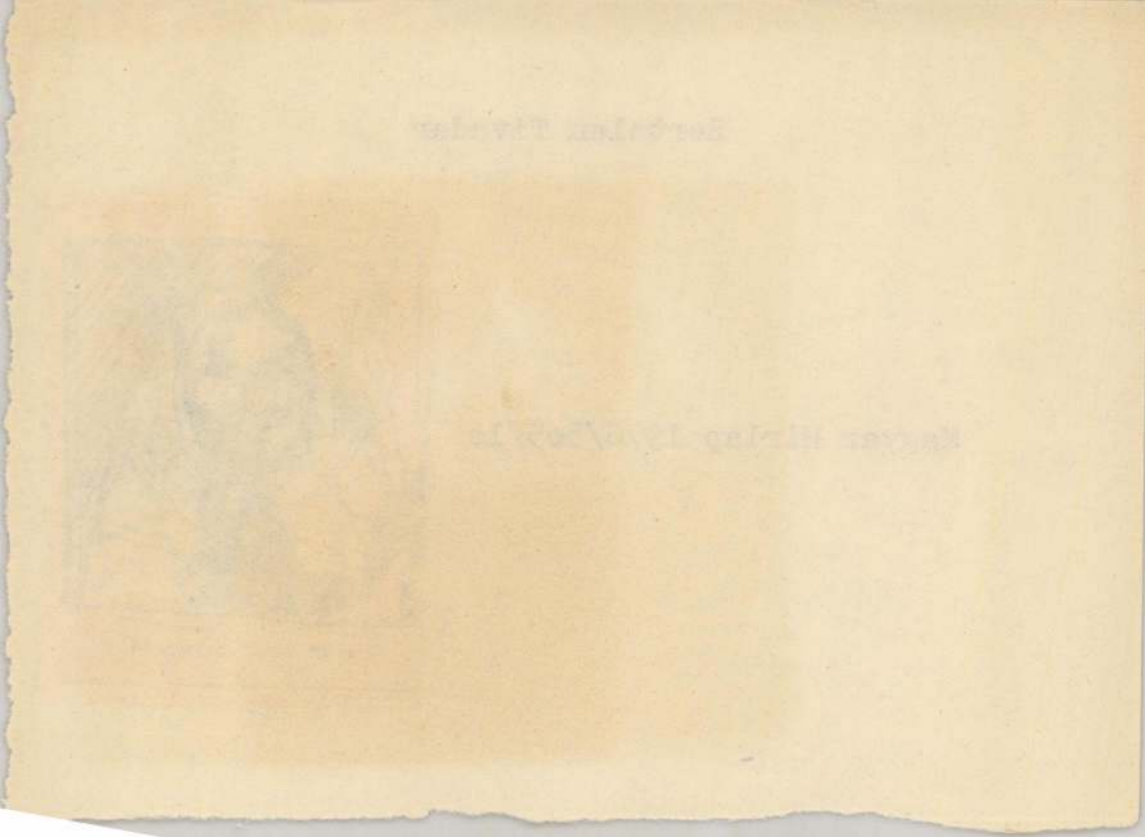
1982 JUL 17.

Bertalan Tivadar

Magyar Hirlap 1976/3o5/1o

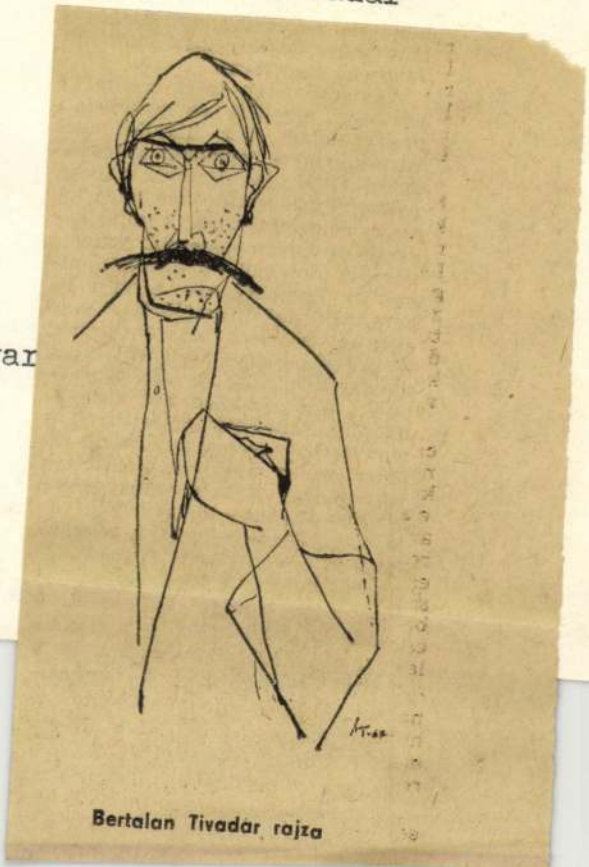


Bertalan Tivadar rajza



Bertalan Tivadar

Magyar



Bertalan Tivadar rajza

külső országokkal való együttműködésre is. A mű rámutat: a kapcsolatok fejlődését a Közös Piac *diszkriminatív* politikája számos területen hátráltatta.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Magyar Hirlap
Bertalan Tivadar
1977 OKT 2

1021



Bertalan Tivadar rajza

lauz: nemcsak a mű keletkezésének külső történetét és körülményeit eleveníti fel, hanem elemzi is — méghozzá kiválóan és szakmai alapossággal — a Magyar Zsoltárt. Breuer korábbi Kodály-dokumentációs kötete és ez a látszólag szerény előszó azt a reményt kelti az olvasóban, hogy talán nem kell már sokáig várni a Kodály művészetét sokoldalúan feltáró, korszerű ismeretanyaggal rendelkező, átfogó monográfiára, vagy a zeneszerző fő műveinek nyomába szegődő Kodály-kalauzra sem. *(Zeneműkiadó)*

F. M.

Bertalan Tivadar, dúlett-evező

a tokiói higgiegési bajnok

előadóestjének a dúletről

Kosztai Tamás: Troilus és Cressida 7.

Népszabadság, Bp. 1981. ápr. 3.

Bertalan Tivadar

MN 1997. jan. 15.

BERTALAN TIVADAR festőművész-látványtervező gyűjteményes kiállítása január 17-én délután öt órakor nyílik meg az Újpest Galériában (Budapest IV., Árpád út 66.). A tárlat január 31-ig 11–18 óra között tekinthető meg.

FILMJE

Operatõr:Sven Nykvist

Szereplõk:Gunnar Björnstrand, Ingrid Thulin

"Vetélkedés és féltékenység, ambivalencia és együttérzés,... a kommunikáció minden helyzet-változata feltalálható."
(Mérei Ferenc)

1996. december 28. (szombat) 14.00 óra
Örökmozgó

(Hozd magaddal a szórólapot, 30% kedvezményt jelent!!!)

Egyszeri alkalom, ne hagyd ki!

MDK

Bertalan Vera, ip.m.

a textilmüvészeti osztályon a szönyegszövést oktatta.

Iparmüvészeti Iskola Értesitője. 1911-12.
Jelentés az 1911-12-iki iskolai évről. 9-12.l.

MDK

Bertalan Vera,

a textilmüvészeti szakosztály tanitnöje.

Az Iparmüvészeti Iskola Értesitöje.1911-12.
Jelentés az 1911-12-iki iskolai évröl. 13-17.l.

Bertalan Vera ,iparművész
--

Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola tanarai,tanarsegédek,/segédtanarok/,Textil szaktanitónő: Bertalan Vera. 1910-1912 53.old.

Hegsi Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola/1880-1944/ oktatasi rendszere és forrasai 37.old

Müv.Tört.Srt. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Bertalan Vilmos művészettörténész

BERTALAN VILMOS Munkácsy-díjas művészettörténész 74 éves korában elhunyt. Hamvasztás előtti búcsúztatása november 19-én fél 12 órakor lesz a Farkasréti temetőben — tudatja a Művelődési Minisztérium, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja.

Népszabadság, 1985. XI. 12.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

dr. BERTALAN VILMOS

Munkácsy-díjas művész, a Munka Érdemrend ezüst fokozatának tulajdonosa

életének 74. évében elhunyt.

Hamvasztás előtti búcsúztatója 1985. november 19-én (kedden) fél 12 órakor lesz a **Farkasréti temetőben.**

EMLÉKÉT KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK.

Művelődési Minisztérium

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége

Fővárosi Tanács

MNK Művészeti Alapja

Budapesti Történeti Múzeum

Képző- és Iparművészeti Lektorátus

A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

dr. BERTALAN VILMOS

Munkácsy-díjas művész, a Munka Érdemrend ezüst fokozatának tulajdonosa

életének 74. évében elhunyt.

Hamvasztás előtti búcsúztatója 1985. november 19-én (kedden) fél 12 órakor lesz a **Farkasréti temetőben.**

EMLÉKÉT KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK.

Művelődési Minisztérium

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége

Fővárosi Tanács

MNK Művészeti Alapja

Budapesti Történeti Múzeum

Képző- és Iparművészeti Lektorátus

A gyászoló család.

Bertalan Vilmos

Szalmitzky Antal szobrászművész 150 évforduló alkalmából.

4. Református kistemplom, Debrecen, homlokzatrajza
(Bertalan Vilmos reprodukciója.) [repro.]

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 47-old.

Bertalan Vilmos

— **Bertalan Vilmos** Munkácsy-díjas művészettörténész, életének 74. évében elhunyt. Hamvasztás előtti búcsúztatása november 19-én fél 12 órakor lesz a Farkasréti temetőben — tudatja a Művelődési Minisztérium, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja.

Népszava 1985. XI. 12.